

Гра престолів
Мартін Фентезі

Гра престолів
Джордж Мартін

Пісня льоду та вогню-I
Гра престолів
Пролог

— Треба вертатися, — наполягав Гаред. Ліс навколо почав темніти. —
Усі дичаки мертві.

— Та невже ти боїшся мерців? — з натяком на посмішку спитав лицар
Веймар Ройс.

Гаред був застарий, аби зважати на таке, бо перевалив уже на шостий
десяток і пережив на службі не одного пихатого панича.

— Мертві лежать собі тихо, — відповів він. — Увесь клопіт — від
живих.

— Але чи справді вони мертві? — ніяк не вгамовувався Ройс. — Які
маєш докази?

— Віл їх бачив на власні очі, — відповів Гаред. — Каже, що мертві. А
мені його слова досить.

Віл передчував, що рано чи пізно його приплетуть до суперечки. Та
краще б пізно, аніж рано.

— Мати казали: мертв'як — базікать не мастак, — буркнув він.

— Моя мамка-годувальниця казала те саме, Віле, — відповів Ройс. —
Але ж ти дарма віриш побрехенькам з-під жіночої цицьки. Інколи й від
мертвих можна дещо взнати.

Голос його рознісся луною, занадто гучно для сутінкового лісу.

— Шлях попереду далекий, — зазначив Гаред. — Днів з вісім, а може,
й дев'ять. Та ще й сонце сідає.

Пан Веймар Ройс байдуже зиркнув на небо.

— Воно кожен день сідає о цій годині. Чи не темряви ти, бува,
злякався, Гареде?

Віл бачив, як Гаред стиснув губи, помітив ледь втамований гнів у очах
під грубим чорним каптуром. Гаред прослужив у Нічній Варті сорок
років, виріс у ній з хлопчика в чоловіка, і не звик, щоб його брали на
кпини. Та крім образи, Віл відчув у старшому братчикові ще й напругу,
надто схожу на страх. А страх він поділяв і сам.

Віл служив у Варті чотири роки. У першій розвідці за Стіною він трохи у штани не напудив, бо ніяк не міг викинути з голови дідівські побрехеньки; щоправда, потім сам із себе кепкував. Та після сотні вдалих розвідок неосяжна темна пуща, яку південники називали «страхолудною», перестала його лякати. І не лякала аж до цього дня. Бо щось-таки зненацька змінилося навколо. Темрява дихала чимось таким, що волосся ставало дибки.

Вони їхали дев'ять днів: на північ, тоді на північний захід, тоді знову на північ, далі й далі від Стіни, рухаючись слідами загону дичаків-наскочників. З кожним днем ставало дедалі тяжче. З півночі дув холодний вітер, від якого дерева ворушилися, мов живі. Цілісінький день Вілові марилося, наче щось холодне і невмоліме проводить його очима, і то не з великої любові. Гаред відчував те саме. Більше за все Віл бажав би прожогом кинутися назад, під захист надійної Стіни. Та очільник загону навряд чи схвалив би його намір.

Вісімнадцятирічний пан Веймар Ройс був наймолодшим сином старовинного дому, де наплодилося забагато спадкоємців, мав сірі очі, стрункий стан і гоже обличчя. Верхи на велетенському чорному бойовому огирі він височів баштою над Вілом та Гаредом, що сиділи на малих кошлатих бахмутиках. На собі пан Веймар мав чорні чоботи доброї шкіри, чорні вовняні штани, чорні замшові рукавички, гарної роботи повороновану кольчугу, а під нею — вовняний каптан і кубрак з вареної шкіри. Ще й півроку не минуло, як пан Веймар став присяжним братчиком Нічної Варти, та хто посмів би твердити, що він, так ловко вбраний, погано пасує до цієї служби?

Вінцем розкошів пана Веймара був товстий соболинний кожух, м'який та чорний, як гріх.

— Кажу вам напевне, вони тих соболів самі повбивали, — базікав Гаред серед братчиків за кухлем вина. — Кожного перемогли на лицарським герці та з власних панських ручок скрутили в'язи.

І вояки заходилися реготом.

«Важкувато слухати наказів людини, з якої кпиниш на п'яну голову», думав Віл, хапаючи дрижаки на своєму коникові. Гаред, певніше за все, його думку поділяв.

— Мормонт наказав їх вистежити, от ми й вистежили, — мовив Гаред.

— Вони мертві, загроза минула. А шлях назад важкий і далекий.

Погода якась непевна. Як піде сніг, витратимо на дорогу два тижні. А снігопад у цих краях — ще не найгірше. Бачили колись крижану хуртовину, га, мосьпане?

Та панич, здається, його не чув. Він споглядав дедалі темніші сутінки зі звичною для себе напіврозвіяною, напівзнудженою миною. Віл проїхав з лицарем досить довго, щоб знати: коли він такий, його краще не чіпати.

— Розкажи-но знову, що ти бачив, Віле. Усе до дрібниць. Нічого не забувай.

Віл був мисливцем, поки не вступив до Нічної Варти. Чи краще сказати, лісокрадом. Малістерівські сердюки упіймали його на гарячому у власних лісах Малістерів — хлопець саме обдирав малістерівського оленя. Відома халепа: або вдягаєш чорне, або втрачаєш руку. Ніхто не вмів ходити лісом тихше за Віла; чорним братчикам його хист швидко став у пригоді.

— Табір стоїть за дві верстви, за отим хребтом, біля струмка, — розповів Віл. — Я підійшов так близько, як зумів. Там їх восьмеро. Чоловіки й жінки... дітей не бачив. Вони приліпили куреня до скелі — його добряче снігом занесло, та однак видно. Вогонь не горів, але яму для нього викопали. Ніхто не рухався. Я дивився довго. Живі люди так тихо не лежать.

— Ти бачив кров?

— Ну, тее... ні, — визнав Віл.

— Бачив якусь зброю?

— Кілька мечів, луків. Один чоловік мав сокиру. Важку, обосічну — замашна така залізняка. Лежала на землі коло нього, просто біля руки.

— Ти помітив розташування тіл?

Віл знизав плечима.

— Зо двоє сиділи, спершись на скелю. Решта на землі. Мовби, тее, раптом впали і вмерли.

— Або поснули, — припустив Ройс.

— Вмерли, — наполягав Віл. — Нагорі, на залізніні, ховалася за гілками жінка. Дозорець.

Він слабо всміхнувся.

— Та я підібрався так, щоб вона не помітила. Зблизька й угледів, що вона теж не ворухиться.

І мимоволі здригнувся.

— Ти змерз, чи що? — запитав Ройс.

— Є трохи, — пробурмотів Віл. — Вітер холодний, пане.

Молодий лицар повернувся до сивого вояка. Мимо них з шурхотом облітало приморожене листя, і огир Ройса від того непокоївся.

— Як гадаєш, Гареді, від чого могли померти ті люди? — запитав недбало пан Веймар, розправляючи полу довгого соболиного кожуха.

— Від холоду, — відповів Гареді із залізною певністю. — Я бачив, як люди мерзли до смерті минулої зими, а тоді позаминулої, як був іще хлопчиськом. Кожен знає про сніги сорок стоп завтовшки і про льодяні вітри з півночі. Та справжній ворог — то тихий холод, що підкрадається ловчіше за Віла. Спочатку ти тремтиш, клацаєш зубами, тупотиш ногами, мрієш про гаряче вино і вогонь у пічці. Та замість вогню тебе пече холод. А він пече, як ніщо в світі. Та недовго. Тоді він просякає тебе наскрізь і заповнює зсередини. Ще трохи, і вже сили не лишається опиратися. Легше просто сісти і заснути. Кажуть, наприкінці нічого не болить. Спочатку слабшаєш і куняєш, усе навкруги блякне, а тоді наче тонеш у теплому молоці. Тиха смерть, незла.

— Яке красномовство, Гареді, — зазначив пан Веймар. — Вперше від тебе чую.

— Я сам скуштував холоду, паничу. — Гареді стягнув каптура, показуючи панові Веймару пеньки там, де колись були вуха. — Обидва вуха, троє пальців на ногах, мізинець з лівої руки. Та я ще легко відбувся — он мого брата знайшли на варті вже заляклого, з посмішкою на обличчі.

Пан Веймар знизав плечима.

— То треба тепліше вдягатися, Гареді.

Гареді зиркнув на лицарчука, і рубці від вух там, де їх відрізав маестер Аемон, зачервонілися.

— Побачимо, що ви на себе вдягнете, як зима прийде. — Він натягнув каптура, мовчки й похмуро зіщулився над своєю конячкою.

— Якщо Гареді каже, що від холоду... — почав Віл.

— Ти вартував минулого тижня, Віле?

— Так, мосьпане. — Жоден тиждень не обходився без десятка тих клятих варт. До чого це він?

— І як ся поводи́ла Сті́на?

— Текла, — відповів Віл, насупившись. Тепер він зрозумів, до чого вів панич. — Тобто вони не могли загинути від холоду, якщо Стіна текла. Їм не було досить зимно.

Ройс кивнув.

— Мій розумничку. На тому тижні приморожувало, пролітав сніжок, та цього замало, аби отак занапастити восьмеро дорослих людей. Смію нагадати: людей, одягнених у хутро та шкіру, які мали укриття і змогу запалити вогонь.

Лицар аж світився від гордощів.

— Віле, ве́ди нас туди. Хочу сам подивитися на тих мертв'яків.

Нічого не поробиш — наказ віддано, присяга зобов'язує коритися.

Віл поїхав попереду, його кошлатий музик вправно знаходив дорогу серед підліску. Минулої ночі впав невеличкий сніжок. Під його ковдрою на неуважних та недбалих чекали камені, корені, непомітні ямки. Наступним їхав пан Веймар Ройс; його великий чорний огир нетерпляче пирхав. Бойовий кінь не надто підходив для розвідки у лісі, та хіба ж панич послухає доброї ради. Старий Гаред їхав позаду, бурмочучи щось собі під ніс.

Сутінки згущувалися. Безхмарне небо стало темно-лілове, мов старий синець, а тоді почорніло. З'явилися зірки, вийшов півмісяць. Віл був вдячний за світло.

— Ледве сунемо, — зауважив Ройс, коли вийшов місяць. — Чи не можна швидше?

— В кого які коні, — відказав Віл. З переляку в ньому прокинулася зухвалість. — А як нетерплячка бере, то прошу пана наперед.

Пан Веймар Ройс не зізволив навіть відповісти. Десь у лісі завив вовк. Віл підігнав свого музика під старе покручене залізодерево і зіскочив на землю.

— Чого спинився? — запитав пан Веймар.

— Ліпше далі пішки, пане. Те місце отам, за хребтом.

Ройс постояв хвилю, замислившись і вдивляючись у долину. Між деревами шурхотів холодний вітер, змушуючи соболиний кожух на плечах в лицарчука ворухитися, наче жива істота.

— Непевно тут якось, — пробурмотів Гаред.

Молодий лицар кинув на нього презирливий погляд.

— Та невже?

— Самі не чуєте? — запитав Гаред. — Прислухайтеся до темряви. Віл чув. Вперше за чотири роки у Нічній Варті йому було так лячно. Що тут коїться?

— Вітер. Шурхіт дерев. Вовк виє. Через що саме ти наполохався, мов баба, Гареді?

Коли Гаред не відповів, Ройс вправно зіскочив з сідла, міцно прив'язав коня до нижньої гілки, подалі від бахмутів, і витяг з піхов довгого меч-півторака. На руків'ї меча блищали коштовні камені, сталевим клинком стікало місячне сяйво. То була чудова зброя замкової роботи, зовсім нова на вигляд. Віл мав сумнів, чи її колись здіймали на бій проти справжнього ворога.

— Тутечки дерева близько стоять, — попередив Віл. — Мечем можете зачепитися, пане. Краще візьміть ножа.

— Тебе спитати забув, — відрізав панич. — Гареді, лишайся тут і чатуй коней.

Гаред зліз з коня.

— Потрібен вогонь. Я подбаю.

— Ти здурів, дідугане? Якщо у лісі є вороги, то нам тільки вогню бракувало!

— Є такі вороги, яких вогонь відганяє, — мовив Гаред. — Ведмеді, лютововки та... всяке інше...

Губи в пана Веймара стиснулися у лінію.

— Вогню не запалювати.

Гаредів каптур затіняв обличчя, та Віл бачив гнівний вогник у очах, що зиркали на лицаря. На мить Віл занепокоївся, що старий потягнеться по свою зброю. В нього при боці висів короткий неоковирний тесак, пощерблений від довгого вжитку, з вицвілим від поту руків'ям. Та якби Гаред витяг його з піхов, то Віл шеляга б не дав за життя лицарчука.

Зрештою Гаред опустив очі.

— Ні, то й ні, — пробурмотів він ледь чути.

Ройс сприйняв це як знак покори і відвернувся.

— Веди, — мовив він до Віла.

Віл пробрався крізь гущавину, а тоді почав дертися вгору схилом до низького хребта, з якого спостерігав минулого разу, ховаючись під вартовим деревом. Тонка ковдра снігу вкривала мокру та слизьку,

невірну під ногами грязюку, де залюбки перечепишся на камені чи корені. Але скрадаючись догори, Віл не видавав ані звуку. Позаду себе він чув брязкіт паничевої кольчуги, шурхіт листя і лайки, що їх лицар бурмотів, коли розчепірені гілки чіплялися за меч та розкішного соболиного кожуха.

Величезне вартове дерево стояло нагорі хребта, як і пам'ятав Віл. Нижні його гілки висіли над землею вершків за п'ять. Віл ковзнув під них, животом у сніг та грязюку, і глянув на порожню галявину унизу.

Серце стало у нього в грудях. Якусь мить він не смів дихати. Місячне сяйво заливало галявину, попіл вогнища у ямі, засипаний снігом курінь, велику скелю, напівзамерзлий струмок. Все лишилося таким самим, як і кілька годин тому.

А людей не було. Усі тіла пропали.

— Боги! — почув він позаду себе. Меч відсік набридливу гілку — то пан Веймар Ройс зійшов на хребта. Він стояв поруч із деревом з мечем у руці, вітер тріпав соболиного кожуха, а зорі заливали його постать світлом на погляд усім, хто хотів бачити.

— Лягайте! — поспіхом прошипів Віл. — Тут щось діється.

Ройс не ворухнувся. Він глянув на порожню галявину і засміявся.

— Здається, Віле, твоїм мертв'якам на одному місці не сидиться.

Віл втратив мову. Намагався знайти якісь слова, але не спромігся. Так не буває! Його очі занишпорили покинутим табором, зупинилися на сокирі. Величезній обосічній бойовій сокирі, яка лежала саме там, де він її бачив минулого разу. Справна зброя...

— Ставай на ноги, Віле, — наказав пан Веймар. — Тут нема нікого. Я не дозволю тобі ховатися у кущах.

Віл неохоче виконав наказ. Пан Веймар роздивився його з відвертим незадоволенням.

— Я очолюю свою першу розвідку. І тепер мушу повернутися до замку Чорний з порожніми руками? Дзуськи! Ми знайдемо тих людей. — Він озирнувся. — Лізь на дерево. Швидко. Роздивися, пошукай вогонь.

Віл відвернувся і промовчав. Сперечатися було безглуздо. Нуртував вітер, продираючи до кісток. Віл підступив до велетенського розлапистого сіро-зеленого вартового дерева і поліз нагору. Скоро руки стали липкі від смоли, а сам він загубився серед глиці. Страх висів щільним тягарем десь у животі. Віл прошепотів молитву до

безіменних богів лісу, витяг ножа з піхов і затиснув його зубами, щоб звільнити руки. Смак холодного заліза у роті допоміг трохи вгамуватися.

Раптом унизу панич гукнув: «Хто там?» Віл почув у його голосі непевність, спинився, прислухався і придивився.

Ліс відповів шурхотом листя, дзюрчанням крижаного струмка, віддаленим пугуканням снігової сови.

Та Інші не видали ані звуку.

Віл вловив краєм ока якийсь рух. Лісом ковзали бліді постаті. Він повернув голову і побачив посеред темряви білу тінь, що відразу зникла. Гілля ворушилося під вітром, дряпалося дерев'яними пальцями. Віл відкрив рота, аби попередити, але слова застрягли у горлянці. Може, він помилився. Може, то був птах або відбиття на снігу, якась гра місячного світла. Зрештою, очі так і не побачили нічого певного.

— Віле, де ти? — покликав пан Веймар. — Щось бачиш згори?

Панич поволі обертася з мечем наготові, зненацька нашорошившись. Мабуть, відчув те саме, що раніше відчув Віл, бо навряд чи міг щось бачити.

— Гей, озвися! Чого це так морозить?

А й справді, насунувся крижаний холод. Хапаючи дрижаки, Віл вчепився у своє сідало якомога міцніше, притиснувшись обличчям до дерева і відчуваючи на щоці солодку липку смолу.

З темряви лісу виникла тінь і стала просто перед Ройсом. Вона була висока, тонка, тверда, як стара кістка, з блідою, як молоко, плоттю. Її обладунок, здавалося, змінював колір з кожним рухом, стаючи то білим, як свіжий сніг, то чорним, як тінь, але весь час лишався помережаним темними сіро-зеленими полисками від дерев. З кожним кроком тіні візерунки на ній перебігали, як місячне сяйво на воді.

Віл почув, як засичав, видихаючи, пан лицар Веймар Ройс.

— Стій, де стоїш! — попередив панич. Голос у нього ламався, як у хлопчини. Він відкинув поли соболиного кожуха за спину, аби звільнити руки для бою, і узяв меч обіруч. Вітер стихився; повітря аж заціпеніло від жахливого морозу.

Інший ковзнув уперед без жодного звуку, тримаючи в руці такого меча, якого Віл ніколи не бачив. Клинок той не кували з жодного металу,

який на світі вживають люди, натомість він скидався на друзку кришталю: напівпрозорий, мінливий у місячному сяйві, такий тонкий, що трохи не зникав з очей, коли повертався краєм. Меч вигравав ледве помітним блакитним блиском, примарне світло танцювало навколо його країв. Відкілясь Віл зрозумів, що той клинок гостріший за будь-яку бритву.

Пан Веймар зустрів нападника з відчайдушною відвагою:

— Овва, станцюємо!

Він підняв меч над головою, кидаючи виклик. Руки в нього тремтіли чи то від ваги зброї, чи то від холоду, але Вілові спало на думку, що саме з цієї миті лицарчук більше не хлопчисько, а воїн Нічної Варти.

Інший зупинився. Віл бачив його очі: темно-сині, темніші за будь-які людські сині очі. Такі сині, що аж палали вогнем. Вони застигли на мечі, який тремтів у висоті, простежили за місячним сяйвом, яке текло холодним вогнем по металі. На якусь хвилю Віл піддався надії.

Тоді з тіней виникли такі самі постаті, як перша. Три... чотири... п'ять... Пан Веймар напевне відчув холод, який вони з собою принесли, хоча жодної не побачив і не почув. Попередити лицаря — то був прямий Вілів обов'язок. Але й вірна смерть. Він затремтів, міцніше вчепився у дерево і промовчав.

Блідий меч розрізав повітря. Пан Веймар зустрів його своїм. Коли клинки зустрілися, то замість дзвону металу по металі почувся тонкий болючий виск, наче ледь чутно скімлила якась тварина. Ройс відбив і другий удар, потім третій, відступив на крок. Ще одна злива ударів, і ще крок назад.

Позаду нього — справа, зліва, з усіх боків — стояли терплячі, безликі, мовчазні глядачі, ледве видні серед лісу з-за мінливих візерунків на тонких обладунках. Досі вони ані рухом не втрутилися у двобій.

Мечі схрещувалися знов і знов, аж зрештою Віл понад усе на світі забажав затулити вуха, аби тільки не чути того моторошного скимління. Пан Веймар тяжко дихав від зусиль, подих його парував у місячному світлі, клинок вкрився памороззю. На клинку Іншого танцювало бліде блакитне світло.

А тоді Ройс на якусь мить спізнився. Блідий меч уп'явся крізь сталеві кільця у бік лицареві нижче пахви. Панич скрикнув від болю; крізь кольчугу проступила кров, запарувала на морозі, закапотіла червоними

вогниками у сніг. Пальці пана Веймара торкнулися боку; замшова рукавиця відразу ж просякла червоним.

Інший сказав щось невідомою Вілові мовою; голос його нагадував тріск льоду на замерзлому озері, а слова здавалися глузливими.

Пан Веймар Ройс оскаженів і з гарчанням кинувся уперед, вигукнувши «За Роберта!». Вхопив укритого памороззю меча обіруч, змахнув ним у пласкому ударі, вклав усю вагу тіла. Та Інший відбив цей удар мимохідь, трохи не зневажливо.

Коли клинки зустрілися, криця розлетілася на друзки.

Крик рознісся нічним лісом, а разом із ним ринули колючим дощем сотні дрібних крихких сталевих уламків. Ройс впав на коліна, з пронизливим вереском затуляючи руками очі. Між пальців потекла кров.

Глядачі присунулися ближче — всі разом, наче їм подали якийсь знак. У смертельній тиші піднялися і опустилися мечі. То була холоднокрівна різанина. Бліді клинки пропанахали кольчугу, мов шовк. Віл заплющив очі. Далеко під собою він чув голоси і сміх, гостріші за льодяні бурульки.

Коли нарешті Віл віднайшов у собі мужність знову глянути донизу, минуло вже багато часу, і хребет спорожнів. Він сидів на дереві, ледь наслідуючись дихати, поки місяць повільно проповзав чорним небом. Нарешті Віл таки поліз донизу, потерпаючи від судом і заціпенілих пальців.

Тіло Ройса лежало у снігу долілиць, відкинувши убік одну руку. Товстий соболинний кожух був порізаний у десятку місць. Лежачи отак мертвим, лицар здавався зовсім юним хлопчиною.

Залишки меча Віл знайшов неподалік. Вістря було розщеплене і покручене, мов уражене блискавкою дерево. Віл став на коліна, сторожко роззирнувся і схопив його з землі. Зламаний меч правитиме за доказ. Гаред має знати, що з ним робити. А як не він, то Старий Ведмідь Мормонт або маестер Аемон. Чи Гаред іще чекає з конями? Отепер вже напевне час додому.

Віл підвівся. Над ним стояв пан Веймар Ройс.

Його пишний одяг було пошматовано, обличчя понівечене. Одна з друзок його власного меча пронизала білу сліпу зіницю лівого ока.

Праве око було розплющене. Його зіниця горіла блакитним вогнем.

Око дивилося й бачило.

Зламаний меч випав із закрижаних пальців. Віл закрив очі і почав молитися. Довгі справні руки попестили його щоки, тоді зімкнулися на горлянці. Липкі від крові, вдягнені у найкращої роботи рукавички, вони обпалювали шкіру крижаним холодом.

Бран І

Ранок вдався ясним та прохолодним, з особливою різкою свіжістю, яка зазвичай сповіщає про кінець літа. Вони виїхали на страту ще на світанку — двадцятим, рахуючи схвильованого Брана. Вперше хлопчика визнали досить дорослим, аби взяти разом з братами дивитися, як їхній вельможний батько чинить королівський правосуд. Ішов дев'ятий рік літа і сьомий рік Бранового життя.

Підсудного схопили коло невеликого острога у горах. Робб гадав, що то дичак, вірнопідданий Манса-Розбишаки, Короля-за-Стіною. Бранові бігли шкірою мурашки, щойно він думав про полоняника. Адже Стара Мамка розповідала коло вогню, які дичаки жорстокі, як вони крадуть, вбивають і беруть у неволю. Начебто вони злягаються з велетнями та упирями, глухої ночі викрадають маленьких дівчаток, цмулять кров з оздоблених рогів. А як стояла Довга Ніч, їхні жінки віддавали себе Іншим і народжували на світ жахливих покручів.

Та чоловік, якого вони знайшли припнутим за руки і ноги до стіни острогу в очікуванні королівського правосуду, був звичайний собі кощавий старий, не набагато вищий за Робба. Він втратив від морозу обидва вуха і одного пальця, а одяг мав увесь чорний, як у братчиків Нічної Варти — щоправда, розкошланий, подертий і засмальцьований. Подих людей і коней парував у холодному вранішньому повітрі, поки чоловіка відчіпляли від стіни і приводили поперед пана батька за його наказом. Робб і Джон сиділи на конях високо і прямо, а між ними Бран на маленькій конячці намагався виглядати старшим за свої сім років і прикидався, наче усе вже бачив, ще й не один раз. Крізь браму острога повівав легкий вітерець, розвіваючи над головами прапор Старків, господарів на Зимосічі: сірого лютововка, що біжить крижаним білим полем.

Батько Брана сидів на коні нерухомо і урочисто. Довге брунатне волосся йому ворушив вітер; сиві пасма у коротко підрізаний бороді додавали зайвих років до його тридцяти п'яти. Сірі батькові очі

дивилися цього дня похмуро, і сам він здавався геть не тим лагідним татом, який вечорами коло вогню розповідав казки про вік звияжців та дітей лісу. Мабуть, подумав Бран, він просто лишив удома таткове обличчя і вдяг обличчя Старка, князя на Зимосічі.

У вранішньому холоді ставилися питання і слухалися відповіді, але згодом Бран забув більшість зі сказаного. Нарешті його вельможний батько віддав наказ; двоє з князівської сторожі потягли горопаху до пенька з залізодерева посередині площі та силоміць вклали голову на тверду чорну поверхню. Князь Едард Старк спішився, і його вихованець Теон Грейджой подав меч. Той меч звався «Лід», був завширшки з долоню дорослого чоловіка, довший навіть за зріст Робба, викуваний з валерійського булату, виплетений чарами і темний, мов дим. На світі не існувало нічого гострішого за валерійський булат. Батько зняв рукавиці й віддав їх Джорі Каселю, сотникові своєї замкової сторожі. Він узяв Лід обіруч і мовив:

— В ім'я Роберта з дому Баратеон, Першого тако нареченого, короля андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелителя і на Державі господаря, за словом Едарда з дому Старк, князя на Зимосічі та Оборонця Півночі, караю тебе на смерть.

І здійняв обіручного меча високо над головою.

Бранів брат-байстриук Джон Сніговій присунувся ближче.

— Тримай-но конячку як слід, — прошепотів він. — І не смій відвертатися, бо батько знатимуть.

Бран тримав конячку як слід і не відвернувся.

Батько відтяв голову чоловіка одним певним ударом. Червона, як літнє вино, кров бризнула на сніг. Один з коней став дибки і ледь не поніс, та його втамували. Бран не міг очей відвести від крові. Сніг навколо пенька жадібно поглинав її, червоніючи на очах.

Голова відскочила від твердого кореня і покотилася просто Грейджоеві під ноги. Теон був стрункий, темноволосий юнак дев'ятнадцяти років, який любляв брати на кпини все на світі. Він засміявся, поставив чобота на голову, а тоді відкинув її геть копняком.

— Бовдур, — пробурмотів Джон так, щоб Грейджой не чув. Він поклав руку Бранові на плече, і Бран озирнувся на свого брата-байстриука.

— Ти добре поводився, — мовив той поважно. Джон мав чотирнадцять років від народження, а отже, чималий досвід у князівському

правосуді.

На довгому шляху назад до Зимосічі, здавалося, похолоднішало, хоча вітер припинився, а сонце стояло високо у небі. Бран їхав далеко попереду головного загону разом зі своїми братами. Маленька конячка відчайдушно намагалася не відстати від великих коней.

— Утікач помер із гідністю, — мовив Робб. Він був високий, дебелий, з кожним днем набирався чоловічої постави, та заразом світлою шкірою, рудо-брунатним волоссям і блакитними очима скидався дедалі більше на матір, уроджену Таллі з Водоплину. — Мужність його не залишила.

— Та годі, — неголосно заперечив Джон Сніговій, — ще й як залишила. Він був уже мертвий від страху. Якби ти, Старку, дивився йому в очі, то побачив би сам.

Джон мав очі такі темно-сірі, що вони здавалися майже чорними. Мало що, до речі, могло від них сховатися. Одного віку з Роббом, він сильно відрізнявся від свого зведеного брата. Робб був радше кремезний, а Джон стрункий. Робб мав світліше за Джонове волосся. Робб вихвалявся силою та витривалістю, а його зведенюк, навпаки, швидкістю та спритністю.

Робба це не переконало.

— Хай Інші заберуть його очі, — лайнувся він. — А помер старий таки гідно. Наввипередки до мосту?

— Еге ж, — мовив Джон і стиснув коня острогами. Робб вилаявся і кинувся слідом. Обидва брати понеслися стежкою: Робб — зі сміхом і тюгуканням, Джон — мовчки і рішуче. Копита коней здіймали з землі хмари снігових бризок.

Бран навіть не пробував наздоганяти — його конячка не подужала б. Він бачив перед собою очі сіромахи і не міг викинути їх з голови. Скоро сміх Робба став нечутний, і у лісі знову запанувала тиша.

Заглиблений у думки, він не почув, як підтягнулася решта загону, і батько поїхав поруч.

— Тобі не зле, Бране? — запитав він лагідно.

— Ні, пане батьку, — відповів Бран, зиркнувши угору. Вдягнений у хутро та шкіру, верхи на великому бойовому коні, його вельможний батько височів над ним, мов велетень. — Робб каже, що той чоловік помер мужньо, а Джон гадає, що він боявся.

— Яка твоя думка? — запитав батько.

Бран поміркував.

— Хіба може людина бути хороброю, коли боїться?

— Тільки тоді людина й може бути хороброю, — відповів батько. — Ти розумієш, чому я це зробив?

— То був дичак, — мовив Бран. — Вони крадуть жінок і продають їх Іншим.

Пан батько посміхнувся.

— Ох і набрався ж ти побрехеньок від Старої Мамки. Насправді той чоловік втік з Нічної Варти, порушивши присягу. Такі люди найнебезпечніші. Утікач знає, що як його піймають, то відберуть життя, тому готовий на всякий злочин, хай найпідліший. Але ти мене не зрозумів. Я питав не про те, за віщо чоловік мав померти, а про те, чому ніхто інший, як я сам, мусив його стратити.

На це питання Бран не мав відповіді.

— Король Роберт має ката, — невпевнено відказав він.

— Авжеж має, — погодився батько, — як до нього мали й королі Таргарієни. Та ми живемо за старим звичаєм. Кров першолюдей тече у жилах Старків, і наша віра вчить, що людина, яка проказала вирок, має сама карати мечем. Якщо хочеш забрати в людини життя, то мусиш подивитися їй в очі й почути її останні слова. Якщо ж ти не здатен цього зробити, то й людина та, можливо, не заслуговує на смерть.

— Одного дня, Бране, ти станеш значковим Робба, сядеш у власному замку панувати в ім'я свого брата і свого короля. Чинення правосуду ляже на тебе. Коли той день настане, ніколи не роби зі страти легкої забави, але і не відвертайся з відразою. Можновладець, який ховається за спиною в найманого ката, скоро забуває справжній лик смерті.

Саме цієї миті на вершині пагорба попереду знову з'явився Джон. Він махав і кричав до них:

— Батьку, Бране, швидше сюди, тут Робб таке знайшов! — І знову зник з очей.

Ззаду під'їхав Джорі.

— Якась халепа, мосьпане?

— Без сумніву, — відповів Бранів вельможний батько. — Нумо подивимося, яку ще біду віднайшли мої сини на наші голови.

Він пустив коня ристю, а Джорі, Бран і решта поспішили слідом. Робб

знайшовся на березі річки північніше від мосту. Джон стояв за ним, досі верхи на коні. Цього місяця часто сніжило пізньолітнім снігом; Робб стояв по коліно у білому, відкинувши каптура, а сонце світило йому крізь волосся. Він щось тримав на руках, перемовляючись із Джоном тихо та збуджено.

Вершники обережно пробиралися заметами, шукаючи, де стати на нерівному, прихованому снігом ґрунті. Джорі Касель і Теон Грейджой досягли хлопців першими. Грейджой дорогою відпускав жарти і справляв смішки, аж раптом Бран почув, як тому перехопило подих.

— О боги! — вигукнув він, намагаючись втримати коня і витягаючи меч з піхов.

Джорі вже тримав меч в руці.

— Роббе, ану геть від отого! — вигукнув він з коня, що став під ним дибки.

Робб вишкірився і підняв очі від клубочка в себе на руках.

— Та не з'їсть вона вас, — мовив він. — Вона мертва, Джорі.

Бран аж помирав від цікавості. Він примусив би свою конячку трусити швидше, та батько наказав спішитися біля мосту і підійти пішки. Бран зістрибнув і побіг.

Джон, Джорі та Теон Грейджой також позлазили з коней.

— Що воно у сім дідьків таке? — саме питав Грейджой.

— Вовчиця, — відповів Робб.

— Покруч якийсь, — відказав Грейджой. — Оце так здоровило.

Бранове серце калатало, поки він пробирався до брата крізь кучугури у половину його власного зросту. Напівзаметена скривавленим снігом, там лежала велетенська темна зсудомлена істота. У її кошлатому сірому хутрі намерз лід, а навколо, наче пахощі парфумів від жінки, розтікався гнилий запах смерті. Бран помітив сліпі очі, виїдені черв'яками, широку пащеку, повну жовтих зубів, а тоді затамував подих, усвідомивши величину істоти. Вона була більшою за його конячку... і принаймні вдвічі більшою за хортів з батьківської псярні.

— Ніякий це не покруч, — спокійно заперечив Джон. — Це лютововк. Вони виростають більшими за своїх родичів.

На це Теон Грейджой відповів:

— На південь од Стіни лютововків не бачили вже двісті років.

— А я осьде бачу, — вказав Джон на мертве тіло.

Бран ледве відірвав очі від чудовиська, і тоді помітив клубочка у Роббових руках. Він верескнув од захвату і підсунувся ближче. То було цуценя — мала сліпенька купочка сіро-чорного хутра. Цуценя ковчилося в Робба на руках, тицяло писочком йому в груди, жалібно скиглило і марно шукало пипки з молоком на шкіряному каптані. Бран потягся до нього рукою, а тоді завагався.

— Не бійся! — заохотив Робб. — Можеш попестити.

Бран рвучко і злякано попестив звірятко, а тоді повернувся до Джона, почувши: «Ось, тримай». Його зведений брат тицьнув йому в руки інше цуценя.

— Тут їх аж п'ятеро.

Бран всівся просто у сніг і пригорнув вовчєня до обличчя. Його хутро м'яко і тепло линуло до щоки.

— Лютововки на волі у державі, через стільки років, — пробурмотів Гулен-конюший. — От халепа.

— Це знак, — мовив Джорі.

Батько скривився.

— Це здохла тварина, Джорі, та й годі, — відповів він, але все ж виглядав стривоженим. Сніг рипів під чоботями, коли він обходив тіло.

— Чи знаємо ми, як вона померла?

— В неї щось стирчить у горлі, — відповів Робб, гордий тим, що знайшов відповідь ще до того, як батько спитав. — Отам, під щелепою. Батько став на коліно і помацав горлянку звірюки, а тоді щось висмикнув звідти і підняв, щоб усі бачили. То був мокрий від крові уламок оленячого рогу зі ступню довжиною, з відламаними парогамі. Серед загону раптом запанувала тиша. Всі стурбовано дивилися на ріг, не сміючи заговорити. Навіть Бран відчував їхній переляк, хоча й не розумів його.

Батько відкинув рога убік і вимив руки снігом.

— Диво, що вона прожила стільки, аби налупити вовчєнят, — мовив він, і з решти наче впало мовчазне закляття.

— Та може й не прожила, — відповів Джорі. — Чував я байки... може, сучка спершу здохла, а тоді вже розродилася.

— Народитися від мертвої, — додав хтось, — іще гірша доля.

— Однакова, — заперечив Гулен, — так і так скоро сконають.

Бран скрикнув з розпачу.

— Що скоріше, то краще, — погодився Теон Грейджой, дістаючи меч.

— Ану дай звірення сюди, Бране.

Малеча пригорнулася до Брана, мовби почула і зрозуміла.

— Ні! — загорлав Бран відчайдушно. — Він мій!

— Прибери меч, Грейджою, — мовив Робб. Цієї миті він наказував батьківським голосом, чисто тобі майбутній князь. — Ми залишимо цуценят собі.

— Цього не можна, хлопче, — заперечив Гарвін, син Гулена.

— Їх убити — тільки пожаліти, — додав Гулен.

Бран зиркнув на свого вельможного батька, сподіваючись допомоги, та побачив спохмурніле чоло.

— Гулен вірно каже, синку. Краще швидка смерть від ножа, аніж довга від холоду і голоду.

— Ні! — Бран відчув, як на очі навертаються сльози, і відвернувся, бо не хотів плакати перед батьком.

Але Робб правив своє.

— Руда сука пана Родріка того тижня знову оценилася. Понос малий

— усього двоє живих, тож молока в неї досить.

— Та вона порве їх на шматки, щойно спробують смоктати.

— Ясновельможний пане Старку, — мовив Джон. Бран здивовано зиркнув на брата і спалахнув відчайдушною надією. Якщо той так урочисто звертається до власного батька, то напевне має щось на думці.

— Тут п'ятеро цуценят, — мовив Джон до батька, — троє хлопців, двоє дівчаток.

— То й що з того, Джоне?

— Ви маєте п'ятьох шлюбних дітей: трьох синів, двох дочок. Лютововк є знаком вашого дому. Вовчєнята самою долею призначені вашим дітям, пане князю.

Бран побачив, як змінилося обличчя батька, як решта загону обмінялася поглядами. Цієї миті він любив Джона усім серцем. Навіть у свої сім років Бран зрозумів, до чого правив брат. Рахунок був вірний завдяки тому, що Джон викинув себе самого. Він порахував дівчат, а також малого Рікона, але не байстрюка на прізвище Сніговій, яке за звичаєм давали на півночі тим, хто мав нещастя народитися без власного імені.

Батько також усе зрозумів.

— То ти не хочеш цуценяти для себе, Джоне? — запитав він м'яко.

— Лютововк прикрашає корогви дому Старк, — відповів Джон. — Але ж я не Старк, пане батьку.

Їхній вельможний батько замислився, дивлячись на Джона. Робб поспішив порушити мовчанку.

— Я годуватиму його сам, пане батьку, — пообіцяв він. — Вмочуватиму рушника у тепле молоко і даватиму смоктати.

— Я теж! — підхопив Бран.

Князь довго роздивлявся своїх синів.

— Легко обіцяти, та нелегко справу владнати. Я не дозволю марнувати час нашої челяді. Якщо хочете цуценят, маєте самі їх годувати. Зрозуміло?

Бран відчайдушно закивав. Цуценя ковчилося у нього в обіймах, вилизувало обличчя теплим язичком.

— Вам належить також навчати їх, — вів далі батько. — Без навчання їм не можна. Псярі не захочуть навіть наближатися до цих чудовиськ, можу вам обіцяти. І не приведіть боги ви ними нехтуватимете, ображатимете, недбало вчитимете. Це не собаки, які випрошують в людей кістки й тікають від копняків. Лютововк розірве дорослого чоловіка, як пес — пацюка. То ви напевне хочете їх узяти?

— Так, пане батьку, — відповів Бран.

— Так, — погодився Робб.

— Але майте на увазі, що попри всі ваші потуги цуценята все одно можуть сконати.

— Не сконають, — мовив Робб. — Ми не дозволимо.

— Тоді нехай живуть. Джорі, Десмонд, заберіть решту. Нам давно час бути у Зимосічі.

Бран дозволив собі святкувати перемогу тільки тоді, як вони посідали верхи й рушили додому. Цуценя вже сиділо глибоко під одежею, зігріте теплом тіла, готове безпечно їхати до нової домівки. Бран став думати, як його назвати.

На півдорозі через міст Джон раптом натягнув повід.

— Що таке, Джоне? — запитав їхній вельможний батько.

— Хіба ви не чуєте?

Бран чув вітер у деревах, стукіт копит по твердих дошках мосту,

голодне скимління свого цуценяти, але Джон прислухався до чогось іншого.

— Онде, — мовив Джон. Він розвернув коня і загалопував назад через міст. Загін дивився, як він зліз з коня біля мертвої лютововчиці, тоді став навколішки. Через якусь мить він уже повертався усміхнений.

— Мабуть, відповз убік від решти, — припустив Джон.

— Або його вигнали, — додав батько, розглядаючи шосте цуценя. Воно було біле, на відміну від решти сірих. Очі цуценя мало червоні, мов кров того сіромахи, якого стратили вранці. Бран здивувався, що тільки в цього очі вже відкрилися, а всі інші лишалися сліпими.

— Біляк, — мовив Грейджой з лиховісною посмішкою. — Сконає ще швидше за решту.

Джон Сніговій кинув на вихованця його батька довгий холодний погляд.

— Не діждешся, Грейджою, — мовив він. — Цей тепер мій.

Кетлін І

Кетлін ніколи не любила цей божегай.

Вона вродилася Таллі з Водоплину — замку далеко на півдні, на Червонозубі, одній з віток могутнього Тризуба. Там божегай перетворили на сад, повний світла і повітря, де високі красnodерева кидали мереживні тіні на дзвінкі струмки, з невидимих гнізд щебетали птахи, а повітря пахкотіло квітами.

Богам Зимосічі належав зовсім інший гай: кілька морг темного дикого лісу, якого ніхто не чіпав десять тисяч років, поки навколо нього розростався ушир похмурий замок. У гаю царювали запахи гнилля і мокрої зопрілої землі. Красnodерева не бажали тут рости, а натомість громадилися хащі впертих варткових у обладунках з сіро-зеленої глиці, могутніх дубів та залізодерев, старіших за самі королівства. Товсті чорні стовбури купчилися і спліталися, покручене гілля нависало щільним дахом над головою, товсті криві корені борюкалися один з одним під ногами. У гаю панувала глибока тиша і похмурі тіні, а боги, що жили тут, не мали імен.

Та вона знала, що цього вечора саме тут знайде свого чоловіка. Коли він забирав життя іншої людини, то завжди приходив до божегаю шукати спокути.

Кетлін отримала ім'я і помазання сімома єлями у веселці світла, що

наповнювало септ Водоплину. Вона трималася Віри, як її батько, діди й прадіди. Її боги мали імена, їхні обличчя вона знала не гірше за обличчя батьків. Богослужіння — то був септон з кадилом, запах ладану, переливчасто-живий від світла семигранний кришталь, піднесені у псаломі голоси. Таллі мали й божегай, як усі великі дома, але там тільки гуляли, читали або лежали у травичці на сонечку. Богослужіння ж правилися у септі.

Заради неї Нед побудував невеличкий септ, де вона могла співати семи божим образам. Але у жилах Старків текла кров першолюдей, і за богів вони, як і давно зниклі діти лісу, мали старих, безликих, безіменних мешканців зелених хащів.

У самій середині гаю над маленьким ставком з чорною холодною водою височіло старезне оберіг-дерево. Нед називав його «серце-деревом». Воно мало білу, як кістка, кору і темно-червоне листя, схоже на тисячі заплямованих кров'ю рук. На стовбурі величезного дерева було вирізане скорботне обличчя з глибокими, червоними від смоли очима, які, здавалося, спостерігають за усім навколо зі старих часів, давніших за сам замок Зимосіч. Якщо вірити переказам, вони бачили, як Брандон Будівник закладав першого каменя, як навколо росли гранітові замкові мури. Казали, що обличчя на деревах вирізані дітьми лісу давно минулих століть ще до того, як першолюди прийшли з-за вузького моря.

На півдні усі оберіг-дерева зрубали або спалили тисячі років тому. Вони збереглися тільки на Острові Ликів, де зелені люди несли свою мовчазну варту. Але на півночі жили інакше. Кожен замок мав свій божегай, в кожному божегаї росло серце-дерево, а кожне серце-дерево мало своє обличчя.

Кетлін знайшла чоловіка під оберіг-деревом. Він сидів на вкритому мохом камені, тримаючи поперек колін дідівського обіручного меча на ймення Лід. У чорних, як ніч, водах ставка було видно, як князь чистить зброю. Тисячолітня товста підстилка проковтнула звук кроків по землі божегаю, та все одно за кожним її рухом пильно стежили червоні очі оберіг-дерева.

— Неде, — неголосно покликала вона.

Він підняв голову і побачив її.

— Кетлін, — відповів Нед голосом сухим і далеким. — Де діти?

Він завжди й незмінно вітав її цим питанням.

— Сперечаються на кухні про імена вовчат.

Вона простелила накидку на землі та сіла біля ставка, спиною до оберіг-дерева. Відчувала, як очі дивляться на неї, але вирішила не зважати.

— Ар'я вже закохалася у своє, Санса захоплена і повна дяки, а Рікон якийсь непевний.

— Боїться? — запитав Нед.

— Трохи, — зізналася вона. — Та йому ж тільки три роки.

Нед спохмурнів.

— Хай вчиться дивитися страхові у очі. Не буде ж йому вічно три роки. А зима насувається.

— Так, — погодилася Кетлін. Від цих слів їй завжди ставало зимно. Гасло Старків. Кожен шляхетний дім мав своє гасло, свої керівні слова. Сім'ї жили за тими словами, звіряли з ними свою совість, ба навіть молилися ними богам. У гаслах чулися вихваляння власною честю та славою, обіцянки віри та правди, присяги на вірність і мужність. Все, що завгодно. Але не в Старків. Старки казали просто: «Зима насувається». Вже не вперше їй спало на думку, які дивні люди живуть тут, на півночі.

— Той чоловік помер з гідністю, мушу визнати, — мовив Нед. У одній руці він тримав клапоть намасленої шкіри, яким водив по мечеві, налощуючи метал до темного блиску. — І я радий за Брана. Ти могла б ним пишатися.

— Я завжди пишаюся Браном, — відповіла Кетлін, спостерігаючи за мечем. Вона бачила брижі глибоко у булаті, де ковалі сотні разів нагортали метал дрібними рясицями сам на себе. Кетлін не плекала великої любові до мечів, та все ж не могла заперечувати краси Льоду. Його викували у Валерії ще до того, як Лихо спіткало старе Валерійське Вільноземство. Тамтешні ковалі порали метал не тільки важкими молотами, але й могутніми чарами. Чотириста років минуло відтоді, як меча винесли з кузні, а він і досі зберігав первісну гостроту. Ім'я ж його було ще старішим — воно прийшло з тих часів, коли Старки правили як королі на Півночі.

— То був уже четвертий цього року, — з сумом мовив Нед. — Бідолаха з'їхав з глузду. Щось налякало його так, що він і слів моїх до пуття не

розбирав.

Він зітхнув.

— Бен пише, що числом Нічна Варта нині стала менша за тисячу людей. Не тільки з-за втікачів. Люди зникають у розвідках.

— То дичаки винуваті? — запитала вона.

— Хто ж іще? — Нед підняв Лід, вдивляючись у холодну крицю уздовж леза. — І краще вже не буде. Може, ще настане такий день, коли мені самому доведеться скликати корогви і виступити на північ, аби назавжди покінчити з цим Королем-за-Стіною.

— Аж за Стіну? — Кетлін здригнулася від самої думки про таке.

Нед помітив жах у неї на обличчі.

— Та годі тобі! Нам нема чого боятися того Манса-Розбишаки.

— За Стіною є дещо гірше за нього. — Вона озирнулася за плече на серце-дерево з його блідою корою і червоними очима, що дивилося, слухало, плекало свої довгі неквапливі думки.

Нед лагідно посміхнувся.

— Ти наслухалася казок Старої Мамки. Інші вимерли так само, як діти лісу, вісім тисяч років тому. Маестер Лювин скаже тобі, що їх взагалі ніколи не було. Жоден із живих людей їх за свого віку не бачив.

— До нинішнього ранку жоден із живих людей не бачив за свого віку лютововка, — нагадала Кетлін.

— Краще б я не брався сперечатися з Таллі, — відповів Нед з сумною посмішкою. Він вклав Лід назад до піхов. — Та казки казками, а з'явилася ж ти тут не заради них, бо я добре знаю твою любов до цього божегаю. То кажи, серденько, в чому річ?

Кетлін взяла чоловіка за руку.

— Лиха новина прилетіла сьогодні на крилах, пане чоловіку. Я не хотіла втручатися, поки ти відбуваєш спокуту в божегаю.

Без зайвих вагань, які однак не полегшували справи, вона переказала скорботну звістку:

— Помер Джон Арин.

Їхні погляди стрілися. Кетлін знала наперед, якого важкого удару завдасть чоловікові, та нічого не могла вдіяти. У молоді роки Нед виховувався у Соколиному Гнізді, де бездітний князь Джон Арин став за другого батька йому і ще одному вихованцеві — Робертові Баратеону. Коли Навіжений Король Аерис II Таргарієн зажадав їхні

голови, князь Соколиного Гнізда підняв на бунт корогви під знаком місяця та сокола, аби не видати на смерть тих, кого присягнувся захищати. А одного дня, п'ятнадцять років тому, другий батько став йому ще й братом. Вони з Недом тоді стояли поруч у септі Водоплину, одружуючись із двома сестрами — доньками князя Гостера Таллі.

— Джон... — мовив Нед. — Це певна звістка?

— Роберт написав листа власноруч і приклав свою печатку. Я зберегла його для тебе. Він пише, що князь Арин помер швидко — навіть маестер Пицель нічого не зміг зробити, тільки давав йому макове молоко, щоб Джон не мучився.

— Мабуть, краще така божя милість, аніж ніякої, — відповів Нед. Вона ясно бачила горе на його обличчі, та навіть у цю мить він спершу подумав про її почуття. — Твоя сестра з Джоновим хлопчиком... Що відомо про них?

— У листі сказано тільки, що вони здорові й повернулися до Соколиного Гнізда, — відповіла Кетлін. — Хай би краще поїхали до Водоплину. У Гнізді високо і самотньо, та й не її то домівка, а покійного чоловіка. Там їй кожен камінь нагадуватиме про князя Джона. Я ж знаю свою сестру: вона потребуватиме втіхи від сім'ї та друзів.

— Твій дядько служить у Долині, хіба ні? Пригадую, Джон поставив його Лицарем Брами.

Кетлін кивнула головою.

— Певно ж, дядько Брінден допоможе, якось втішить її та хлопця, але...

— То поїдь до неї, — запропонував Нед. — Візьми дітей, хай вони там бігають, сміються і галасують. Її синові треба мати біля себе інших дітей, та й Лізу не слід лишати наодинці з її горем.

— Якби ж я могла, — відповіла Кетлін. — У листі є ще одна звістка. Король їде до Зимосічі шукати твоєї ради.

Недові знадобилася якась мить, щоб усвідомити її слова. А тоді сум зник з його очей.

— До нас їде Роберт?!

Коли вона кивнула, його обличчям засяяла усмішка.

На жаль, Кетлін не могла поділити його радості, бо чула замкові балачки про мертву вовчицю, про зламаний оленячий ріг у горлянці.

Страх згорнувся в неї всередині кільцями, мов гаспид. Але вона примусила себе посміхнутися до чоловіка, якого кохала, і який не плекав жодної віри у знамення.

— Я знала, що ти зрадієш, — мовила вона. — Треба надіслати звістку на Стіну твоєму братові.

— Авжеж, — погодився він. — Бен захоче приїхати. Я скажу маестрові Лювину, хай вишле найшвидшого птаха.

Нед підвівся і допоміг їй стати на ноги.

— Ласка божя, скільки ж років минуло? Оце він згадав про нас нарешті? У листі написано, скільки з ним буде людей?

— Треба гадати, принаймні сотня панів та лицарів, їхня челядь, та ще стільки ж з половиною різного наброду. А ще приїдуть Серсея і діти.

— Заради них Роберт вповільнить крок, — мовив Нед. — То для нас добре. Матимемо більше часу наготуватися.

— Приїдуть також і королевини брати, — додала Кетлін.

На це Нед скривився. Вона добре знала, як мало любові плекали вони з ріднею королеви один до одного. Ланістери, господарі Кастерлі-на-Скелі, стали на Робертів бік запізно, коли перемога вже була певною, і Нед їм того не забув.

— Що ж поробиш... коли я не можу бачити Роберта без зграї Ланістерів на хвості. Виходить, Роберт везе до нас трохи не половину свого двору.

— Де король, там і держава, — відповіла вона.

— Добре буде побачити дітей. Останнього разу найменший ще смоктав цицьку Ланістерихи. Скільки це йому вже, років зо п'ять?

— Принцові Томену сім років, — відповіла вона. — Він одного віку з Браном. Неде, прошу тебе, слідкуй за язиком. Ланістериха є нашою королевою. Кажуть, її марносластво зростає з кожним роком.

Нед стиснув їй руку.

— Мусимо влаштувати бенкет, обов'язково з піснями, а ще ж Роберт і пополювати захоче. То я надішлю Джорі на південь з почесною вартою: хай зустріне їх на королівському гостинці й проводить до нас. Боги ласкаві, як ми їх усіх прогонуємо? Кажеш, він уже їде? От клята королівська порода, хай йому грець.

Даянерис І

Її брат тримав сукню на руках, аби вона краще роздивилася.

— Бач, яка краса. Торкнися її. Ну ж бо! Помацай тканину.

Дані помацала. Тканина була така м'яка, що стікала між пальців, як вода. Вона ніколи за життя не вдягала нічого м'якішого. Налякавшись, вона забрала руку.

— Це справді мені?

— Це дарунок від магістрата Ілірію, — мовив Візерис, посміхаючись. Сьогодні брат був у доброму гуморі. — Колір підкреслить твої волошкові очі. А ще ти матимеш золото, коштовне каміння, всілякі прикраси. Ілірію пообіцяв. Сьогодні ти маєш виглядати принцесою!

«Принцесою», подумала Дані. Вона давно забула, як це робиться, та хіба й знала колись?

— Чому він стільки усього дарує нам? — запитала вона. — Чого він хоче від нас?

Майже півроку вони жили в будинку магістрата, їли з його столу, за ними ходили його служники. Дані було тринадцять років, і у своєму віці вона вже розуміла, що такі дарунки мають свою ціну, а надто тут, у вільному місті Пентосі.

— Ілірію не дурний, — мовив Візерис. То був худий юнак з нервово-рухливими руками і дещо гарячковим поглядом світло-бузкових очей.

— Магістрат знає, що я не забуду своїх друзів, коли всядуся на мій законний трон.

Дані не відповіла нічого. Магістрат Ілірію гендлював прянощами, коштовним камінням, драконовою кісткою та всяким менш коштовним крамом. Казали, що він має друзів у всіх Дев'яти Вільних Містах і навіть далі: у Ваес Дотраку та казкових землях біля Нефритового моря. А ще казали, що немає в нього таких друзів, яких би він не продав з охотою, щойно дадуть належну ціну. Дані уважно дослухалася до балачок на вулицях, але вважала за краще не чіпати мрій брата, які він захоплено виплітав перед нею. Інакше він гнівався, а гнів його був жахливий. Візерис називав таке лихо «збудити дракона».

Брат повісив сукню біля дверей.

— Ілірію надішле служниць тебе скупати. Дивись мені, щоб змила з себе сморід стаєнь. Звичайних коней в хала Дрого безліч, а сьогодні він торгуватиме собі кобилицю зовсім іншого штибу.

Він роздивився її прискіпливим оком.

— Досі горбишся. Ану стань прямо!

Руки брата надавили їй на плечі, примушуючи розпрямитися.

— Хай бачать, що ти вже маєш жіночі форми.

Його пальці легенько попестили її маленькі, ще не вирослі груди, схопили за соски.

— Сьогодні ти мене не підведеш. А якщо підведеш, лихо тобі буде. Ти ж не хочеш збудити дракона, га? — Його пальці стиснулися і крутнулися, жорстоко щипаючи крізь грубу тканину сорочки.

— Не хочеш? — повторив він.

— Ні, — покійно відповіла Дані.

Її брат посміхнувся.

— Це добре.

А тоді торкнувся її волосся майже з ніжністю.

— В майбутній історії мого царювання напишуть, люба сестричко, що воно почалося сьогодні.

Коли брат пішов, Дані стала біля вікна і тоскно втупилася у води затоки. Квадратні цегляні башти Пентоса перетворилися на чорні обриси проти сонця, яке саме заходило. Дані чула спів червоних жерців, які запалювали ніч-ватри, вереск обірваних дітей, що гралися у свої ігри попід стінами маєтку. На якусь мить вона пошкодувала, що не може вийти і гратися разом з ними, захекана, боса, у лахмітті, без минулого і майбутнього, а ще без того конче важливого бенкету в палаці хала Дрого.

Деся там, на заході сонця, за вузьким морем, лежала земля зелених пагорбів, квітучих рівнин, швидких річок, замків з темного каменю серед величних сіро-блакитних гір, лицарів у важких обладунках під прапорами своїх князів. Дотракійці називали той край «Раеш Андалі», тобто землею андалів. У Вільних Містах вживали назви «Вестерос» і «Західні королівства». Її брат казав простіше: «наша земля». Він мав ці слова за молитву: варто тільки повторити її скільки слід, і боги зрештою зглянуться.

— Та земля — одвіку наша за родоводом, і хоч віднята в нас зрадою, та все ж наша і тільки наша, назавжди! Не можна красти в дракона, о ні, не можна! Дракон пам'ятає усе.

Можливо, дракон пам'ятав усе, але Дані не могла згадати геть нічого. Вона ніколи не бачила тієї землі, яку брат називав їхньою, тієї

величезної держави за вузьким морем. Місця, які він називав — Кастерлі-на-Скелі та Соколине Гніздо, Вирій та Долина Арин, Дорн та Острів Ликів — були для неї пустими словами. Коли вони втекли з Король-Берега від наступу війська Узурпатора, навіть Візерис був восьмирічним хлопчиком, а Дані ще тільки зародилася у матиному череві.

І все ж Дані інколи малювала собі в уяві, як усе було насправді — так часто брат переповідав їй ті самі історії. Опівнічна втеча на Дракон-Камінь, тремтливe місячне світло на чорних вітрилах корабля. Її брат Раегар б'ється з Узурпатором у скривавлених водах Тризуба і вмирає там за кохану жінку. Плюндрування Король-Берега князями, яких Візерис звав хортами Узурпатора — Ланістером і Старком. Принцеса Елія Дорнійська благає про милосердя, але спадкоємця Раегара виривають з її рук і вбивають у неї на очах. Начищені черепи останніх драконів дивляться сліпими очима зі стін престольної палати, як Крулеріз перетинає батькові горлянку золотим мечем.

Вона народилася на Дракон-Камені через дев'ять місяців після втечі, поки жорстокий літній шторм намагався розшматувати острівну твердиню на клапті. Казали, що жахливішого шторму доти ще в світі не бачили. Він побив флот Таргарієнів на тріски просто на припоні. Велетенські кам'яні брили відривало від парапетів та балюстрад і жбурляло у пінні води вузького моря. Даніна мати померла, народжуючи її, за що Візерис сестрі так і не пробачив.

Вона не пам'ятала і Дракон-Каменя. Звідти вони теж втекли — якраз перед тим, як брат Узурпатора рушив на них зі своїм новозбудованим флотом. До того часу від колись їхнього Семицарства в них лишився самий Дракон-Камінь, старовинний стіл їхнього дому. Та й то ненадовго. Залога вже наготувалася продати їх Узурпаторові, але якось уночі лицар Вілем Даррі і четверо вірних трону людей увірвалися до дитячої та вкрали їх обох разом з мамкою-годувальницею, а тоді підняли вітрила під покровом темряви до безпечного браавоського берега.

Хоча й нечітко, та вона пам'ятала пана Вілема — схожого на ведмеда сивого здоров'я, який хворим і напівсліпим ревів накази зі свого смертного одра. Служники тремтіли перед ним із жаху, але до Дані він завжди був лагідний. Він називав її «маленька принцеса», інколи «моя

шляхетна пані», а руки в нього були м'які, як стара вичинена шкіра. Він уже не піднявся з тієї постелі. Сморід хвороби — гарячий, вологий, солодкувато-гидкий — стояв навколо нього вдень і вночі. Тоді вони жили в Браавосі, у великому будинку з червоними дверима. Дані мала там власну кімнату з лимонним деревом за вікном. Щойно пан Вілем помер, служники вкрали усі їхні не надто великі гроші, а тому їх скоро випхали з того будинку. Дані плакала, коли червоні двері зачинялися за нею назавжди.

З тієї пори вони кочували: з Браавоса до Миру, з Миру до Тирошу, а тоді до Кохору, Волантісу та Лису, не залишаючись надовго у жодному місці. Брат ставився до цього дуже ретельно. Він казав, що наймані зарізники Узурпатора ідуть по п'ятах, хоча вона жодного ще не бачила.

Спершу магістрати, архонти і торгівельні магнати мали за щастя приймати у своїх домівках та за столом останніх Таргарієнів. Але минали роки, Узурпатор і далі сидів собі на Залізному Троні, тож двері потроху зачинялися, а життя ставало злиденнішим. Багато років тому вони змушені були продати кілька останніх сімейних скарбів, а дотепер скінчилися навіть ті гроші, які вони отримали за корону матері. У провулках і шинках Пентоса її брат отримав прізвисько «король-жебрак»; своє власне Дані знати не прагнула.

— Колись ми повернемо собі все, любя сестро, — обіцяв він їй. Інколи руки в нього тремтіли, як він заговорював про це. — Коштовності та шовки, Дракон-Камінь та Король-Берег, Залізний Трон та Семицарство. Усе, що в нас забрали, ми повернемо собі.

Візерис жив заради того дня. А все, що прагнула повернути собі Дані, був великий будинок з червоними дверима, лимонне дерево за вікном і дитинство, якого вона ніколи не знала.

У двері тихенько постукали.

— Увійдіть, — відповіла Дані, відвертаючись від вікна. Увійшли служниці Ілрію, вклонилися, взялися до справи. Це були невільниці, отримані у дарунок від одного з численних дотракійських друзів магістрата. У вільному місті Пентосі рабства не існувало, і все ж то були невільниці. Стара, схожа на дрібну сіру мишу, ніколи не казала ані слова, зате дівчина торохтіла під час роботи, не змовкаючи ані на мить. Вона була улюбленицею Ілрію, мала шістнадцять років, світле волосся та блакитні очі.

Служниці принесли з кухні гарячої води, наповнили балію і додали запашних олій. Дівчина стягнула з Дані через голову груботкану бавовняну сорочку і допомогла залізити у балію. Вода майже кипіла, та Дані не сіпнулася і не скрикнула. Їй подобалося, коли гаряче — так вона відчувала себе чистою. До того ж брат часто повторював, що Таргарієнам надто спекотно не буває.

— Ми з роду драконів, — казав він. — Вогонь тече у нашій крові.

Стара служниця помила і м'яко розплутала її довге блідо-срібне волосся, не кажучи ані слова. Дівчина відтерла їй спину і ноги, розказуючи заразом, яка Дані щаслива.

— Дрого такий багатий, що в нього навіть невільники носять золоті нашийники. Сто тисяч наїзників скачуть у його халазарі, а палац хала у Ваес Дотраку має дві сотні кімнат і двері з чистого срібла.

І всяке таке, багато різного: який гарний чоловік той хал, який високий та лютий, який у битві безстрашний, найкращий вершник з усіх, хто коли-небудь сідав у сідло, неперевершений стрілець із лука. Даянерис нічого не казала. Вона завжди гадала, що одружиться з Візерисом, як досягне віку. Століттями Таргарієни одружували братів з сестрами, відколи Аегон Завойовник узяв своїх сестер собі за дружин. «Треба берегти чистоту породи», тисячу разів казав їй Візерис. Їхня кров — то кров королів, золота кров старої Валерії, кров драконів. Дракони не злягаються з польовими звірями, а Таргарієни не повинні змішувати свою кров з кров'ю нижчих людей. А зараз Візерис змовлюється продати її якомусь чужинцеві, ще й варварові.

Після купання невільниці допомогли їй вийти з води і висушили рушниками. Дівчина розчісувала їй волосся, поки воно не засяяло розплавленим сріблом. Тим часом стара наносила парфуми, запашні, як гостроцвіт з дотракійського степу: трохи на кожен зап'ясток, за вухами, на кінчики грудей і наостанок між ніг, де парфум повіяв холодком по губах. Після кількох майже невагомих і невидимих речей, які прислав магістрат Ілірію, зверху надягли шовкову сукню сливового кольору, аби відтінити волошкові очі. Дівчина вбрала їй ноги у позолочені сандалі, стара ж закріпила на голові діадему і вдягла на руки золоті браслети з аметистами. Останньою з'явилася важка золота гривня, помережана стародавніми валерійськими єроглифами.

— Тепер ви справжня принцеса, — перехопило подих у дівчини, коли

все було готове. Дані зиркнула на своє відображення у срібному дзеркалі, ще одному передбачливому дарунку Ілірію. «Принцеса», подумала вона, та миттю згадала, що казала дівчина: хал Дрого такий багатий, що в нього і невільниці носять золоті нашійники. Вона відчула раптовий холодок, голими руками побігли мурашки.

Її брат чекав у прохолодному передпокої, присівши на край водойми та бовтаючи рукою у воді. Коли вона увійшла, він встав і роздивився прискіпливим оком.

— Ану стань отам, — звелів він. — Повернися. Отак добре, нічогенька. Ну, тепер ти на вид...

— ...справжня королева, — закінчив Ілірію, виходячи з-під арки. З кожним кроком на його огрядній статурі під вільними шовковими шатами вогненних кольорів колихалося сало, та все ж рухався він з вартою подиву легкістю. Коштовні камені блищали на кожному пальці рук, а розгалужену бороду кольору соломи йому так намастили олією, що вона сяяла, мов справжнє золото.

— Хай цього найщасливішого дня Володар Світла ущедрить вас своєю ласкою, принцесо Даянерис, — урочисто проказав магістрат, беручи її за руку. Він нахилив голову, блиснувши в усмішці кривими жовтими зубами крізь золото своєї бороди.

— Вона прекрасна, ваша милість, надзвичайна, — мовив він до її брата. — Дрого буде у захваті.

— Надто кістлява, — відповів Візерис. Своє біляво-срібне волосся, таке саме, як у неї, він зібрав на потилиці у тугий хвіст і скріпив брошкою драконової кістки. Від цього різкі риси його худого обличчя набули ще суворішого вигляду. Брат поклав руку на руків'я меча, позиченого в Ілірію, і мовив:

— Ви певні, що халові Дрого подобаються такі молоді жінки?

— Вона має кров, породу, і цілком доросла для хала, — відповів йому Ілірію, і до речі, вже не вперше. — Подивіться-но. Срібно-золоте волосся, волошкові очі... це кров старої Валірії, жодних сумнівів, жоднісіньких... а ще ж якого шляхетного роду: донька старого короля, сестра нового... ні, вона не зможе не причарувати нашого Дрого.

Коли він відпустив її руку, Дані зрозуміла, що тремтить.

— Та мабуть, — з сумнівом у голосі відповів її брат. — Ті дикуни мають збочений смак. Хлопчики, коні, вівці...

— При халові Дрого краще такого не казати, — попередив Ілірію.
У бузкових очах її брата блискавкою майнув гнів.

— Ви маєте мене за дурня?

Магістрат злегка вклонився.

— Я маю вас за короля. Короям не властива обережність пересічних людей. Прийміть мої вибачення за можливу образу.

Він повернувся і плеснув долонями, викликаючи носіїв.

Коли вони вирушили в дорогу вигадливо різьбленим паланкіном Ілірію, на вулицях Пентосу було темно, як у ямі. Попереду йшли двоє слуг, освітлюючи дорогу вишуканими олійними ліхтарями з біло-блакитного скла; паланкін тягли на плечах дванадцять дужих чоловіків. Всередині, за завісами, у теплому і застиглому повітрі Дані відчувала сморід нездорової плоті Ілірію, щедро присмачений парфумами.

Брат, відкинувшись на подушки поряд із нею, нічого не помічав. Його думки повіяли десь далеко, за вузьке море.

— Я не потребуватиму цілого халазару, — раптом мовив Візерис, пестячи руків'я позиченого меча. Дані було відомо, що брат ледве знає, яким боком тримати зброю. — Десяти тисяч має вистачити. З десятьма тисячами дотракійських верескунів я легко візьму Семицарство до рук. Держава повстане за свого істинного короля. Тирели, Рожвини, Даррі, Грейджої люблять Узурпатора не більше, ніж я. Дорнійці палають бажанням відплатити за Елію та її дітей. Та й простолюдці підуть за нами. Вони моляться за свого короля.

Він занепокоєно зиркнув на Ілірію.

— Адже моляться, чи не так?

— То ваш народ, який любить вас, — шанобливо мовив магістрат Ілірію. — У селах і містах по всій державі чоловіки п'ють за ваше здоров'я, поки жінки шиють прапори з драконом і ховають їх до того дня, коли ви повернетесь з-за моря.

Він здвигнув огрядними плечима.

— Принаймні так кажуть мої довірені люди.

Дані не мала своїх людей за вузьким морем і не могла пересвідчитися, хто там що робить чи думає. Все ж вона не повірила солодким словам Ілірію, бо не вірила йому взагалі. Проте її брат схвильовано закивав головою.

— Я сам уб'ю Узурпатора, — пообіцяв він, який за життя не вбив ще жодної душі. — Так само, як він убив мого брата Раегара. І Ланістера-Крулеріза я теж уб'ю за те, що він зробив з батьком.

— Намір, гідний всякої хвали, — відповів магістрат Ілірію. Дані помітила, як на його товстих губах заграла ледь помітна усмішка. Але брат нічого не побачив, тільки кивнув, відсунув завісу і втупився у нічну темряву. Дані знала, що цієї миті він знову б'ється у Битві на Тризубі.

Дев'ятибаштовий маєток хала Дрого стояв на затоці, просто коло берега. Його високі цегляні стіни заросли блідим плющем. Як їм сказав Ілірію, маєток подарували халові магістрати Пентоса. Вільні Міста завжди були щедрі до кінного народу.

— Не те щоб ми боялися тих варварів, — пояснював Ілірію з посмішкою. — Володар Світла захистить стіни нашого міста хоч від мільйона дотракійців. Принаймні так обіцяють червоні жерці. Та навіщо зайвий ризик, коли їхня дружба купляється за-півдарма?

Паланкін зупинили біля воріт. Завіси грубо відкинув один з охоронців будинку. Він мав мідний колір шкіри і темні мигдалеві очі дотракійця, але жодної волосини на обличчі, зате на голові — спижевого шолома Неблазних зі шпичаком на маківці. Охоронець обвів їх холодними очима, магістрат Ілірію прогарчав йому щось незугарною дотракійською говіркою, той відповів нею ж і махнув рукою крізь браму.

Дані помітила, що брат вчепився у руків'я позиченого меча і на вигляд став наляканий не менше, ніж вона.

— Нахабний євнух, — пробурмотів Візерис під ніс. Тим часом паланкін в'їхав до брами обійстя, і магістрат Ілірію проспівав солодким голосом:

— Сьогодні вночі на бенкеті буде багато поважних людей, а такі люди зазвичай мають ворогів. Хал зобов'язаний захищати своїх гостей, а з-поміж них — вас першого, ваша милість. Без сумніву, за вашу голову Узурпатор дав би гарні гроші.

— О так, — похмуро відповів Візерис. — Він уже пробував, Ілірію, кажу вам. Його посіпаки нишпорять за нами усюди. Я — останній дракон, і він не зможе спати спокійно, доки я живий.

Паланкін сповільнив рух і зупинився. Завіси було відкинуто, і

невільник допоміг Даянерис вийти. Вона помітила, що той мав на собі звичайний спижевий нашійник. Слідом виліз її брат, усе ще вчепившись у руків'я меча. Аби поставити на ноги магістрата Ілірію, знадобилося двоє міцних пахолків.

Усередині будинку повітря було напоєне пахощами прянощів: кориці, солодкого лимону, вогнеперцю. Їх провели через передпокій, де мозаїкою з кольорового скла були викладені картини Лиха Валірії, а вздовж стін горіли масляні чавунні ліхтарі. Під аркою з переплетеного кам'яного листа євнух проспівав про їхнє прибуття високим приємним голосом:

— Візерис із дому Таргарієн, Третій тако наречений, король андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелитель і на Державі господар! Сестра його, Даянерис Буреродна, принцеса Дракон-Каменя! Вельмишановний Ілірію Мопатіс, магістрат вільного міста Пентоса, який має честь приймати у себе його королівську милість!

Вони пройшли мимо євнуха до внутрішнього двору, порослого блідим плющем і оточеного колонадою. Місячне світло фарбувало листя у різні відтінки кості та срібла. Різноманітні гості походжали двором, і серед них чимало дотракійських ватажків. Дебелі чолов'яги з брунато-червоною шкірою мали обвислі вуса, перехоплені металевими кільцями, і чорне волосся, змащене олією, заплетене у коси та обвішане дзвіночками. Проте були й інші: брави та сердюки з Пентоса, Миру і Тироша, якийсь червоний жрець, ще товщий за Ілірію, волохаті люди з Порту Ібен, князьки з Літніх островів, що мали чорну, мов ніч, шкіру. Дані зачудовано витріщалася на них... поки не зрозуміла, зненацька злякавшись, що вона тут єдина жінка.

Ілірію зашепотів до них:

— Оті троє — Дрогові кривноїзники, онде вони. Біля стовпа стоїть хал Моро зі своїм сином Рогоро. Чоловік із зеленою бородою — брат архонта Тирошу, а позаду нього стоїть лицар Джораг Мормонт.

Останнє ім'я привернуло увагу Даянерис.

— Справжній лицар?

— Справжнісінький, — посміхнувся у бороду Ілірію. — Його помазав сімома єлями сам верховний септон.

— Що він тут робить? — лягнула вона, не подумавши.

— Узурпатор хотів стягти йому голову, — відповів Ілірію, — за дрібну

провину. Він продав спійманих лісокрадів тирошійському людоловові замість віддати їх до Нічної Варти. Якесь безглузде в них законодавство. Людина має робити зі своїм майном все, що забажає.

— Я бажаю побалакати з паном лицарем Джорагом цього ж вечора, — сказав її брат. Дані зрозуміла, що дивиться на лицаря з цікавістю. Він був немолодий — добряче за сорок, лисуватий, але досі дужий та спритний. Замість шовку і бавовни він був вдягнений у вовну та шкіру, мав на собі темно-зеленого жупана з вигаптуваною на грудях подобою чорного ведмедя на задніх лапах.

Вона все ще розглядала дивного чоловіка зі своєї невідомої батьківщини, коли магістрат Ілірію поклав їй вологу руку на голе плече.

— Онде, люба принцесо, — прошепотів він, — сам хал власною особою.

Дані воліла б втекти і заховатися, але на неї дивився брат, і вона знала, що як йому не потрафить, то розбудить дракона. Хвилюючись, вона повернулася і нарешті побачила чоловіка, який мав, за надіями Візериса, посвататися до неї ще цієї ночі.

В неї відразу майнула думка, що служниця недалеко відступила від правди. Хал Дрого був вищий на голову за будь-кого у палаті, та водночас рухався легко і спритно, мов пантера у звіринці Ілірію. Віком хал був молодший, ніж вона очікувала — років хіба що зо тридцять. Шкіра його скидалася кольором на вилощену мідь; золоті та спижеві кільця прикрашали товсті вуса.

— Піду-но я віддам належну шану, — мовив Ілірію. — Чекайте тут, я його приведу.

Ілірію вирушив до хала, а Візерис тим часом схопив її за руку і боляче стиснув.

— Бачиш його косу, люба сестро?

Дрого мав косу чорну, як ніч, змащену запашною олією та обвішану маленькими дзвіночками, які тельнякали з кожним кроком. Коса звисала далеко нижче пояса, ба навіть сідниць, китичкою лоскочучи йому ззаду підкрижжя.

— Бачиш, яка довга? — продовжував Візерис. — Коли дотракійця перемагають у бою, він відрізає собі косу на знак ганьби, щоб весь світ бачив. Хала Дрого ніколи ніхто не перемагав. Він є відродженим

Аегоном Драконовладцем, і ти станеш його королевою.

Дані роздивилася хала Дрого. Той мав обличчя суворе і жорстоке, а очі холодні й темні, як онікс. Брат інколи робив їй боляче, коли вона будила дракона, але не лякав її так, як лякав той чоловік.

— Я не хочу бути його королевою, — раптом мовила вона тихеньким і тоненьким голосочком. — Прошу, благаю тебе, Візерисе, я не хочу. Я хочу поїхати додому.

— Додому? — Він стихив голос, але вона чула лютий гнів. — Куди це додому, люба сестро? В нас відібрали наш дім!

Він силоміць потяг її до затінку, далі від сторонніх очей.

— То як нам потрапити додому? — запитав він, маючи на увазі Король-Берег, Дракон-Камінь і усю їхню втрачену державу.

А Дані лише хотіла повернутися до їхніх кімнат у маєтку Ілірію. То був несправжній дім, але іншого вони не мали. Та брат не хотів і чути. Його дім був не там, і навіть не у великому будинку з червоними дверима. Братові пальці глибоко врізалися їй у руку, вимагаючи відповіді.

— Я не знаю... — нарешті відповіла вона тремтливим голосом. На очі їй набігли сльози.

— А я знаю, — мовив він різко. — Ми потрапимо додому на чолі війська, люба сестро. Війська хала Дрого. Ось як ми потрапимо додому! І якщо для цього треба, аби ти одружилася і зляглася з ним, то так і буде.

Тоді він посміхнувся.

— Щоб отримати їхнє військо, я б пустив тобі між ніг увесь халазар, люба сестро, усіх сорок тисяч наїзників разом з їхніми кіньми! Тож подякуй, що твоєю діркою бавитиметься сам лише Дрого. Тепер висуши очі. Ілірію вже веде хала сюди, а бачити тебе у сльозах йому не можна.

Дані повернулася і побачила, що то правда. Магістрат Ілірію, безперервно кланяючись і посміхаючись, вів хала Дрого просто до них. Вона витерла набігли сльози тилом руки.

— Усміхнися, — нервово прошепотів Візерис, намагаючи руків'я меча. — І випростайся. Покажи йому, що в тебе є цицьки, хоча бачать боги, поки що небагато.

Даянерис усміхнулася і випросталася.

Едард І

Гості вливалися до замкової брами річкою срібла, золота і блискучої криці. Їх було зо три сотні: кращих лицарів та значкових панів, піших та кінних охотників, а над їхніми головами вітер метляв на всі боки десяток золотих прапорів з увінчаним короною оленем Баратеонів.

Нед знав багатьох вершників. Осьде їхав пан Хайме Ланістер з яскравими, наче куване золото, кучерями, а онде — Сандор Клеган з жахливо обгорілим обличчям. Довготелесий хлопчина поряд із Клеганом був, вочевидь, кронпринц, а кривоногий коротун позаду нього — ніхто інший, як Тиріон Ланістер на прізвисько Біс.

А от товстий здоровань на чолі валки, оточений з боків двома лицарями у сніжно-білих корзнах Королегвардії, здавався Недові незнайомим... поки не зіскочив з огиря і не розчавив його у обіймах з добре знайомим ревінням.

— Нед! Яке щастя знову бачити твою морожену пику!

Король роздивився його з голови до п'ят і засміявся.

— А ти геть не змінився!

Якби ж Нед міг сказати те саме. П'ятнадцять років тому, коли вони їхали на війну здобувати престол, князь Штормоламу розбивав серця замріяних дівчат ясними очима, вродою чисто голеного обличчя та дужою м'язистою поставою. Шести з половиною стоп зросту, він височів над рештою людей, а коли вдягав обладунок і шолом, прикрашений оленячими рогами свого дому, то ставав геть схожий на казкового велетня. Силу мав тяж велетенську, а за зброю обрав собі келепа з гострим дзьобом — такого важкого, що Нед ледве його підіймав. У ті дні за парфуми йому правив запах шкіри та крові.

Тепер за парфуми йому правили парфуми, а до велетенського зросту додалося не менш велетенське черево. Нед бачив короля востаннє дев'ять років тому під час повстання Балона Грейджоя, коли з'єднані сили оленя та лютововка поклали край домаганням самопроголошеного короля Залізних островів. З того вечора, коли вони стояли біч-о-біч посеред узятого приступом родового гнізда Грейджоїв, де Роберт прийняв знаки покори бунтівного князя, а Нед забрав його сина Теона до себе як заручника та вихованця, король наїв щонайменше три пуди ваги. Чорна і шорстка, як дротяна щітка, борода вкривала йому обличчя, ховала друге підборіддя і обвислі щоки, та не

могла сховати черево і темні кола під очима.

Але Роберт був не тільки другом, а й королем Неда, тож Нед мовив:

— Ваша милосте, Зимосіч до ваших послуг.

До того часу позлазила з коней решта почту, і по їхні огирі та кобили побігли замкові стайнярі. Королева Роберта, Серсея Ланістер, увійшла пішки разом з молодшими дітьми. Караван, яким вони приїхали — величезний, двоповерховий, з промасленого дубу та визолоченого металу, запряжений чотирма десятками важковозних коней — не проліз у замкову браму. Нед став на коліно у сніг, аби поцілувати персня королеви, а Роберт обійняв Кетлін мов рідну сестру, якої давно не бачив. Тоді обидві сторони вивели наперед дітей, роздивилися, роззнайомилися і схвалили побачене.

Щойно належні вітання скінчилися, король мовив до хазяїна дому:

— Веди мене до твоєї криниці, Едарде. Маю віддати шану.

Нед любив його за це: за пам'ять про неї після стількох років. І без зайвих слів наказав принести ліхтаря. Королева почала була заперечувати: вони їхали зі світанку, стомилися та змерзли, от би спочатку відпочити й попоїсти, мертві можуть зачекати... але Роберт зиркнув на неї, брат-близнюк Хайме Ланістер мовчки узяв сестру за руку, і королева замовкла.

Вони спустилися до криниці разом: Нед і король, якого він ледве упізнавав. Донизу вели звивисті й вузькі кам'яні сходи. Нед ішов першим, несучи ліхтаря.

— Я вже гадав, що ми ніколи не дістанемося твоєї Зимосічі, — жалівся король по дорозі. — За південними балачками про Семицарство якось забуваєш, що один твій край чи не більший за шість інших, разом узятих.

— Сподіваюся, ваша милість, подорож припала вам до смаку?

Роберт пирхнув.

— Болота, ліси та поля. Жодної пристойної корчми на північ від Перешийку. Ніколи не бачив такої велетенської пустки. Де поділися всі твої люди?

— Гадаю, поховалися і соромляться виходити, — пожартував Нед. Він відчував, як сходами підіймається холод — морозний подих із глибин землі. — На півночі рідко бачать королів.

Роберт гикнув.

— Мабуть, усіх людей снігом занесло. Тут є сніг, Неде! — Король сперся на стіну рукою, щоб не впасти зі сходів.

— Пізньолітній сніг у нас — звична справа, — відповів Нед. — Сподіваюся, він вас не затримав. Він же зазвичай неглибокий і довго не лежить.

— Хай Інші з'їдять твій неглибокий сніг! — вилаявся Роберт. — Що ж тут робитиметься взимку? Страшно уявити.

— Зими в нас суворі, — визнав Нед. — Але Старки переживуть. Ми й не таке переживали.

— Тобі треба поїхати на південь, — мовив Роберт. — Скуштувати літа, поки воно не скінчилося. У Вирії буяють поля золотих троянд, які не охопиш оком. Садовина визріває така, що сама лускає у роті: дині, бросквини, вогнесливи... а такі ж солодкі, яких ти й не куштував. Та скуштуєш, я тобі трохи привіз. Навіть у Штормоламі, при вітрі з затоки, дні стоять такі спекотні, що й ворухнутися гидко. А якби ж ти побачив наші міста! Всюди квіти, на базарах купи всякого їдла, літні вина такі дешеві та добрі, що сп'янієш від самих пахоців. Усі навколо ходять багаті, гладкі й напідпитку. — Він засміявся і дзвінко ляснув по власному череві.

— А дівчата, Неде! — вигукнув Роберт, виблискуючи очима. — Слово честі, жінки у спеку втрачають усякий сором. Голісінькі плавають у річці просто попід замком. Вовни й хутра зараз ніхто при здоровому глузді не вдягне, то дівки розгулюють вулицями у самих сорочках. Але чи ти багата, чи бідна, чи у шовку, чи в бавовні... а як почнеш пітніти, сорочка липне тобі до тіла, і ти ходиш, наче голяка.

Король задоволено розреготався. Роберт Баратеон, на відміну від Едарда Старка, завжди вирізнявся велетенською хіттю до всякої земної насолоди. Та Нед мимоволі помітив, що земні насолоди не минулися королеві дурно. Поки вони дісталися підніжжя сходів і ступили у темряву крини, Роберт важко дихав і червонів обличчям, як той ліхтар.

— Ваша милість, — поштиво вимовив Нед. Він повів ліхтарем по широкому півколу. Застрибали та поховалися тіні. Мінливе світло торкнулося каменів під ногами і вихопило з темряви довгий стрій гранітових стовпів, які по двоє збігали у темряву. Між стовпами на кам'яних престолах сиділи кам'яні ж покійники, спинами закриваючи

склепи, де зберігалися їхні тлінні останки.

— Вона там, у кінці, з паном батьком і Брандоном.

Він пішов проходом між стовпами, і Роберт рушив слідом, не кажучи ані слова, лише тремтячи від підземного холоду. Тут, у підземеллі, завжди було зимно. Кроки карбувалися на каменях і лунали під склепіннями. Мертві володарі Зимосічі з дому Старк мовчки спостерігали за прибульцями. Їхні подоби було вирізано у каменях, що закривали могили, і вони сиділи довгими рядами, витріщаючись сліпими очима у вічну темряву, а біля їхніх ніг згорнулися великі кам'яні лютововки. Від руху тіней здавалося, що кам'яні подоби ворухнуться, коли живі проходять мимо.

За стародавнім звичаєм кожному колишньому господареві Зимосічі клали на коліна сталевий меч, аби утримати мстивих духів у їхніх склепах. Найстаріші з мечів давно зіржавіли на ніщо, лишивши тільки руді плями на камені. Нед питав себе, чи ті привиди тепер вільні блукати замком, і палко сподівався, що ні. Перші володарі Зимосічі були не менш суворими людьми, ніж країна, де вони правили. Довгі століття, до прибуття з-за моря Драконовладців, вони господарювали на своїй землі самі, нікому не корилися, а себе величали Королями на Півночі.

Нарешті Нед зупинився і засвітив каганця. Крипта простягалася у темряві ще далеко попереду, але там склепи залишалися порожні й відкриті. Їхні чорні провалля чекали на нових покійників — на нього самого і його дітей. Недові не подобалося думати про це.

— Ось тут, — мовив він до свого короля.

Роберт мовчки кивнув, став навколішки і схилив голову.

Там було три могили, одна коло одної. Князь Рікард Старк, батько Неда, мав довге суворе обличчя. Каменяр, вочевидь, добре його знав. Вельможний володар сидів з мовчазною гідністю, міцно тримаючи кам'яними пальцями меча поперек колін. От тільки за життя мечі не врятували його. У двох менших склепах по обидва боки від батька лежали його діти.

Брандонові було двадцять років, коли його вдавили за наказом Навіженого Короля Аериса Таргарієна. Через кілька днів він мав одружитися з Кетлін Таллі, дочкою князя Водоплину. Брандонового батька примусили дивитися, як помирає його син —

законний спадкоємець, старший з братів, природжений володар над людьми.

Ліанні було всього шістнадцять; юна дівчина вабила до себе чистою сяючою красою. Нед любив її усім серцем. Роберт також кохав її безмежно і мав з нею одружитися.

— Вона була гарніша, ніж тут, — порушив тишу король. Його очі не полишали обличчя Ліанни, мовби прагнули силою волі повернути її до життя. Нарешті він підвівся, важко і незграбно.

— Хай тобі грець, Неде, чого ти поховав її у такому місці? — У голосі короля хрипко бриніла давня журба. — Хіба вона заслужила цього мороку?

— Вона роду Старків на Зимосічі, — тихо відповів Нед. — Її місце тут. — Їй би лежати десь на пагорбі, у тіні садового дерева, щоб її зігрівало сонечко і омивали дощі з хмар небесних.

— Я був з нею у годину смерті, — нагадав Нед королеві. — Вона бажала повернутися додому, аби спочивати поряд із Брандоном та батьком.

Час від часу він чув її голос. «Обіцяй мені», плакала вона у кімнаті, пропахлій кров'ю та трояндами. «Обіцяй мені, Неде». Лихоманка забрала в неї сили, голос стихився до найтихішого шепоту. Та коли він дав їй слово, страх зник з очей сестри. Нед пам'ятав, як вона посміхнулася, як його руку міцно стиснули її пальці, як вона облишила чіплятися за життя, і пелюстки троянд, чорні та мертві, посипалися з її долоні. Після того він не пам'ятав нічого. Його так і знайшли поруч з її тілом, у тяжкому мовчазному горі. Маленький болотник Горолан Троск вийняв її руку з його. Нед не міг пригадати, як це сталося.

— Я приношу їй квіти, коли можу, — мовив він. — Ліанна... любила квіти.

Король доторкнувся до її обличчя, пестячи грубий камінь так ніжно, мов живу плоть.

— Я присягнувся вбити Раегара за те, що він зробив з нею.

— І вбив, — нагадав Нед.

— Але ж тільки один раз, — гірко мовив Роберт.

Вони одночасно виїхали до броду через Тризуб, поки навколо шаленіла битва: Роберт з келепом, у глухому шоломі з оленячими рогами, принц Таргарієн у чорному обладунку з ніг до голови. На грудях його

панцера був викладений сяючими на сонці, як вогонь, рубінами триголовий дракон його дому. Води Тризуба кипіли червоним під копитами їхніх коней, поки вони кружляли та сходилися знову і знову, аж нарешті страшний удар Робертового келепа зім'яв панцер і груди під ним. Коли Нед спромігся дістатися до місця, Раегар лежав у потоці мертвий, а вояки обох сторін юрмилися у швидких водах, шукаючи вилетілих з обладунку рубінів.

— Уві сні я вбиваю його щоночі, — зізнався Роберт. — Для нього замало і тисячі смертей.

На це Нед не знав, що відповісти. Помовчавши, він сказав:

— Нам слід повертатися, ваша милість. Ваша дружина чекатиме.

— Хай Інші заберуть ту дружину, — кисло пробурмотів Роберт, та все ж важко затупав назад до виходу. — Ще раз почую про «милість», наколю твою голову на шпичку. Ми начебто один одному не чужі!

— Я цього не забув, — спокійно відповів Нед. Коли король змовчав, він попрощався:

— Розкажи мені про Джона.

Роберт похитав головою.

— Не пригадую, щоб колись хвороба занастала людину так миттєво. На іменини мого сина ми облаштували були турнір; якби ти бачив Джона того дня, то заприсягся б, що він збирається жити вічно. А два тижні по тому він лежав мертвий. Болячка спалила його нутроці, мов полум'я.

Король зупинився біля стовпа перед могилою якогось давно померлого Старка.

— Я любив того старого.

— Ми обидва його любили. — Нед хвильку повагався. — Кетлін непокоїться про сестру. Як Ліза переживає своє горе?

Роберт гірко скривився.

— Та якось недолуго, правду кажучи. Маю підозру, Неде, що від втрати чоловіка Ліза геть втратила і залишки глузду: хутко схопила хлопчика в оберемок і втекла назад до Гнізда, ще й проти моєї волі. А я ж сподівався віддати його на виховання Тайвинові Ланістеру до Кастерлі-на-Скелі. Джон не мав ані братів, ані інших синів. Хіба можна лишати малого з самими бабами?

Нед краще б довірив дитину отруйному гаспидові, ніж князеві

Тайвину, та залишив свою думку при собі. Є старі рани, які не гояться з часом, а починають спливати кров'ю від бодай одного нерозсудливого слова.

— Жінка втратила чоловіка, — мовив він обережно. — Може, матір не бажає втратити сина. Хлопчик ще дуже малий.

— Малий, ще й хворобливий. Отакий в нас тепер князь Соколиного Гнізда, побийте мене боги, — вилаявся король. — Це ж уперше князь Тайвин погодився узяти до себе вихованця! Ліза мала б пишатися честю, ба Ланістери — великий і шляхетний дім. Та ні, вона й чути не схотіла, а тоді втекла просто посеред ночі, не спитавшись дозволу. Серсея шаленіла з люті.

Він глибоко зітхнув.

— Знаєш, а хлопця ж назвали на честь мене: Роберт Арин, не аби як. Я заприсягся боронити його від усякого лиха. І як я маю це робити, коли рідна матір вкрала його в мене з-під носа?

— Якщо бажаєш, я можу взяти його на виховання, — запропонував Нед. — Ліза має погодитися. Вони з Кетлін у дівочтві були дуже близькі. І сама хай теж приїжджає.

— Щедре запрошення, друже, — відповів король, — та запізнє. Князь Тайвин уже дав згоду. Якщо хлопчик опиниться деінде, то буде тяжка образа для нього.

— Мене більше непокоїть доля небожа, аніж ображені почуття Ланістерів, — відказав на це Нед.

— Це тому, що ти не спиш із жодним з них, — засміявся Роберт. Луна загомоніла між могилами, відбиваючись від склепіння стелі. Усмішка білозубо майнула у заростях рясної чорної бороди.

— Ех, Неде, — мовив він нарешті, — надто вже ти суворий, зроду і донині.

Король обійняв його рукою за плечі.

— Я гадав почекаати з розмовою кілька днів, та бачу, що чекати безглуздо. Нумо ще пройдемося.

Вони вирушили назад дорогою між стовпів під поглядами сліпих кам'яних очей. Король не знімав руки з плеча Неда.

— Ти маєш дивуватися, чого я врешті-решт вибрався до Зимосічі через стільки років.

Нед мав свої підозри, та не висловлював їх.

— Напевне ж задля втіхи від мого товариства, — безтурботно відповів він, — а ще заради Стіни. Вам треба побачити її, ваша милість, пройтися верхом, побалакати з тими, хто там служить. Від колишньої Нічної Варти, на жаль, залишилася сама тінь. Бенджен каже...

— Невдовзі сам почую, що каже твій брат, — перебив король. — Якщо не помиляюся, Стіна стояла, де стоїть, вісім тисяч років, еге ж? Напевне почекає ще трохи. Маю більш нагальні турботи. Настали важкі часи, й мені потрібні біля себе вірні люди. Такі, як Джон Арин. Він був князем Соколиного Гнізда, Оборонцем Сходу, Правицею Короля. Нелегко замінити таку людину.

— Але ж його син... — почав Нед.

— Його син успадкує Соколине Гніздо з усіма статками, — відрізав Роберт. — І по тому.

Нед був здивований. Він зупинився, здригнувся і повернувся до короля, мимоволі прохопившись:

— Та ж Арини завжди були Оборонцями Сходу. Цей титул переходить разом із князівством.

— Можливо, як досягне віку, отримає його назад, — мовив Роберт. — Ще маю кілька років попереду, аби вирішити. Шестирічний хлопчик, Неде, не може очолювати військо.

— Але ж у часи миру це тільки почесний титул, не більше. Хай би хлопець його носив — якщо не з власної заслуги, то з шани до батька. Авжеж ти винен Джонові за його вірну службу хоча б таку децицію. Королю такі слова не сподобалися. Він прибрав руку з Недових плечей.

— Джон служив, бо мав обов'язок перед своїм володарем. Ти мене знаєш, а тому не вважай за невдячного. Син — не те саме, що батько. Мала дитина не здатна боронити власним мечем увесь схід держави. Тоді голос у нього пом'якшав.

— Та годі вже. Не сварімося, бо маємо обговорити важливішу справу. Роберт схопив Неда за лікоть.

— Ти конче потрібен мені, Нед.

— Наказуйте, ваша милість. Я завжди ваш, навіки. — Він мав сказати ці слова, от і сказав, проте побоювався, що буде далі.

Роберт, здається, взагалі його не почув.

— Ті роки, які ми прожили разом у Соколиному Гнізді... о боги, які ж

то були гарні роки. Я знову хочу бачити тебе поруч, Неде. Я хочу мати тебе у Король-Березі, а не тут, на краю світу, де ти марнуєш своє життя.

Якусь мить Роберт вдивлявся у темряву криниці зі старківським сумом у очах.

— Клянуся тобі, сидіти на троні тяжче в тисячу разів, аніж здобути його. Така нудьга бере длубатися у тих законах, а ще нудніше рахувати мідяки. А люди... їм нема кінця. Я сиджу на тому клятому залізному сідалі й слухаю людські скарги, поки не заболить голова і не заніміє дупа. Вони усі чогось хочуть: грошей, землі, справедливого суду. Всі відчайдушно брешуть... і шляхетне панство ще гидкіше, ніж простий люд. Я, Неде, оточений з усіх боків дурнями і підлабузниками, які зводять мене з розуму. Половина з них не наслідуються казати правду, а друга й сама її під носом не бачить. Вечорами, бува, шкодую, що ми перемогли на Тризубі. Ну, не те щоб шкодую, але...

— Я розумію, — м'яко відповів Нед.

Роберт зиркнув на нього.

— Авжеж розумієш. Ти один це розумієш, старий друже, — посміхнувся він і раптом змінив голос. — Князю Едарде Старк! Ваш король воліє поставити вас своїм Правицею.

Нед впав на одне коліно. Ясна річ, він вже плекав певні підозри, бо чого б іще Роберт попхався власною особою в таку далину? Правиця Короля — найвищий уряд у Семицарстві, другий можновладець після самого короля. Правиця говорить голосом короля, очолює його військо, пише королівські закони. Час від часу він навіть сидить на Залізному Троні, аби чинити королівський правосуд, якщо король хворий або відсутній. Роберт пропонував йому таку дешицу, як владу над усією державою.

І саме її він бажав найменше в усьому світі.

— Ваша милість, — мовив він, — я недостойний такої честі.

Роберт застогнав нетерпляче, але незлобиво.

— Якби я хотів ушанувати тебе честю, то дав би тихо дожити віку. Але я хочу, щоб ти мені правив державою і перемагав у війнах, поки я прокладаю коротку стежку до могили їдлом, вином і дівками.

Він ляпнув себе по череві й вишкірився.

— Знаєш, як кажуть про короля і його Правицю?

Нед знав те прислів'я.

— Про що король міркує, — відповів він, — те Правиця будує.

— Якось я ділив постіль з дівчиною-риболовкою і почув від неї дещо соковитіше. Те, що каже простий люд: «король зжере, Правиця сраку підітре».

Роберт відкинув голову назад і зайшовся реготом. У темряві загуляла луна. Мертві володарі Зимосічі, здавалося, дивляться на них холодними несхвальними очима.

Зрештою регіт припинився. Нед усе ще стояв на одному коліні з піднятими очима.

— Хай тобі грець, Неде, — жалібно мовив король. — Мав би ласку, хоч би всміхнувся.

— Коли до нас на північ приходить зима, людські усмішки замерзають у горлянці та душать насмерть, — спокійно відповів Нед. — Так люди кажуть. Тому в Старків годі шукати веселощів.

— Гайда зі мною на південь, там я знову навчу тебе сміятися, — пообіцяв король. — Ти допоміг мені здобути цей клятий трон, тепер допоможи всидіти на ньому. Та нам самою долею судилося правити на державі разом! Якби Ліанна була жива, я не тільки любив би тебе як брата, а й справді мав би за родича. Але породичатися ще не запізно. Я маю сина, ти — дочку. Мій Джоф і твоя Санса з'єднають наші доми шлюбом, як могли б їх колись з'єднати ми з Ліанною.

Оце вже була для Неда несподіванка.

— Та ж Сансі усього одинадцять років.

Роберт нетерпляче відмахнувся.

— Для заручин досить, а весілля може зачекати.

Король усміхнувся.

— А тепер вставай і погоджуйся, хай тобі грець.

— Не мав би кращої втіхи, ваша милість, — відповів Нед, вагаючись.

— Але це несподівана честь. Можу я мати якийсь час на роздуми? Хоч дружині сказати...

— Та звісно ж, Кетлін має знати. Ранок мудріший від вечора.

Король простягнув руку, вхопив долоню Неда і поставив його на ноги одним дужим ривком.

— Тільки не змушуй мене чекати надто довго. Я не з терплячих.

На якусь мить Едарда Старка переповнило жахливе передчуття біди.

Його місце тут, на півночі. Він подивився на кам'яні подоби навкруги себе, глибоко вдихнув холодну тишу крини. Він відчував на собі очі покійників. Знав, що вони слухають і усе чують. А тим часом насувалася зима.

Джон І

Інколи — втім, не надто часто — Джон Сніговій навіть радів, що є байстрюком. Наповнивши келиха з глека, яким служниці обносили столи, він усвідомив, що якраз має чергову нагоду порадіти.

Він сидів на лавці серед наймолодших зброєносців і пив. Солодке, запашне літнє вино лилося до рота і примушувало блаженно усміхатися.

Велику трапезну палату Зимосічі геть затягнуло димом і пахощами смаженого м'яса та свіжоспеченого хліба. Сірі кам'яні стіни були завішені прапорами: білими з лютововком Старків, золотими з вінчаним оленем Баратеонів, кармазиновими з левом Ланістерів. Співець грав на високій арфі та розказував баладу, але у цьому кінці палати її ледве чули за ревищем вогню, стукотом олов'яних мисок та кухлів, сотнею нерозбірливих п'яних балачок.

Йшла четверта година бенкету на честь приїзду короля. Джонови брати і сестри сиділи поряд з королівськими дітьми, трохи нижче почесного помосту, де пан та пані Старк приймали короля і королеву. На честь такої події пан батько напевне дозволить кожній дитині один келих вина, але не більше. А тут, унизу, на лавах, Джон зможе пити, скільки на душу ляже, і ніхто не надумає його зупиняти.

Спрага до пиття в нього виявилася цілком доросла, та й навколишні юнаки радісно гукали кожен раз, коли він перехилив келиха. Тут підібралося гарне хлопчаче товариство; Джон жадібно слухав численні байки про бої, лови та любовні походеньки. Авжеж його сусіди по столу приязніші за королівських нащадків. А усю свою цікавість з приводу гостей він задовольнив ще тоді, як вони заходили: вервечка їх пройшла за один крок від його місця на лаві, тож він добре роздивився усіх і кожного.

Першим увійшов пан батько під руку з королевою. Вона була така гарна, як і розповідали люди. Коштовна діадема блищала на довгому золотому волоссі; смарагди чудово пасували до зелених очей. Батько завів її по сходах на підвищення і допоміг сісти, але королева навіть

поглядом його не подарувала. Вже у свої чотирнадцять років Джон добре умів бачити крізь посмішки.

Далі зайшов сам король Роберт, обіруч з пані Старк. Король подарував Джонові страшну зневіру: батько часто розповідав про незрівнянного лицаря Роберта Баратеона, диявола Тризубу, найлютішого воїна Семицарства, велетня серед князів і принців, але Джон побачив лише червонопикого бородатого товстуна, який пітнів під шовковими шатами і крокував так, наче вже був під чаркою.

Тоді пішли діти. Спершу з'явився малий Рікон і спромігся подолати увесь довгий шлях палатою з належною для своїх трьох років гідністю. Щоправда, Джонові довелося підштовхнути його, коли той зупинився поздоровкатись. Слідом ішов Робб у сірому хутрі з білою облямівкою — кольорах Старків. Під руку він вів принцесу Мирцелу, восьмирічне дівча з водоспадом золотих кучерів під сіточкою з коштовними каменями. Коли вони проходили між столами, Джон помітив, що принцеса кидає на Робба сором'язливі погляди і непевно посміхається. Джон вирішив, що вона так собі — ані те, ані се. І чого б ото Робб так по-дурному вишкірявся поряд з нею? Хіба сам не бачить, що то просто дрібне дурненьке дівчисько?

Його зведені сестри стали в пари до принців крові. Ар'я йшла з малим товстуном Томеном, в якого солом'яні кучері були довші за її власні. Сансі, старшій на два роки, дістався кронпринц Джофрі Баратеон. Маючи дванадцять років від народження, він був молодший за Джона та Робба, але вищий за них обох. Це Джона страшенно засмутило. А ще принц Джофрі мав таке саме волосся, як сестра, і темно-зелені материні очі. Густа мішанина світлих кучерів спадала нижче від шитої золотом шийної хустки та високого оксамитового коміра. Санса аж сяяла, йдучи поряд з принцом, та Джонові не сподобалися його примхливо скривлені губи і знуджений презирливий погляд на трапезну палату Зимосічі.

Значно цікавішою була пара, яка крокувала слідом: брати королеви, Ланістери з Кастерлі-на-Скелі, на прізвиська Лев та Біс. Хто є хто, годі було переплутати. Пан Хайме Ланістер, близнюк королеви Серсеї, високий і золотоволосий, з яскравими зеленими очима і різкою, мов ніж, посмішкою, мав на собі кармазиновий шовковий жупан, високі чорні чоботи, чорний оксамитовий кунтуш. На грудях жупана золотою

ниткою було вигаптувано лева, що стояв дибки — знак його дому. В обличчя лицаря звали Левом Ланістерів, а за спиною шепотіли «Крулеріз».

Джон раптом зрозумів, що не може відвести від нього очей. «Ось як має виглядати король», подумав він про себе, коли той пройшов мимо. Тоді він розгледів і другого брата, який шкутильгав при боці старшого: Тиріона Ланістера, наймолодшого з дітей князя Тайвина і набагато бридкішого за двох інших. Боги відняли в Тиріона все, чим вони обдарували Серсею та Хайме. То був карлик у половину братового зросту, який ледве встигав за старшим братом на коротеньких ніжках. Голову мав завелику для свого тіла, ще й з вдавненим всередину обличчям під важким навислим лобом. З-під чуба рідкого, світлого, майже білого волосся зиркали два різнокольорових ока: одне зелене, друге чорне. Від карлика Джон теж заледве відірвав очі.

Останніми з вельможних панів увійшли його дядько Бенджен Старк, воїн Нічної Варти, і вихованець батька, молодий Теон Грейджой. Бенджен подарував Джонові теплу посмішку, проходячи мимо, а Теон навіть не глянув у його бік, що Джона зовсім не здивувало. Усі повсідалися, підняли перші келихи, обмінялися вітаннями та подяками, і бенкет розпочався.

Джон як почав пити, так уже й не припиняв.

Щось потерлося йому об ногу під столом. Джон побачив, як на нього витріщаються червоні очі.

— Знову їсти хочеш? — запитав він.

Посередині столу ще залишалася половина курки, печеної з медом. Джон потягся до неї, аби відірвати ніжку, а тоді придумав краще: підчепив ножем усю курку і скинув її між ніг на підлогу. Привид вчепився у здобич з хижим мовчанням. Джоновим братам і сестрам не дозволили привести своїх вовків на бенкет, але у кінці палати купчилися незліченні зграї собак, і про його вовчєня ніхто ані слова не сказав — от вам і знову байстрюцьке щастя.

Очі йому щипало. Джон відчайдушно тер їх, клянуци дим. Він ковтнув іще вина і став дивитися, як лютововк нищить курку.

Під столами блукали собаки, нишпорячи за служницями, що носили таці з їжею. Одна з них, чорна сучка-двірнячка, винюхала курку, зупинилася і пролізла під лаву, аби відкряти щось і собі. Джон узявся

спостерігати за плином свари. Сучка видала горлове гарчання і підсунулася ближче. Привид мовчки зиркнув угору і зупинив на собаці свої червоні палаючі очі. Сучка, утричі більша за Привида, розлютилася, гавкнула і клацнула зубами, погрожуючи. Привид не ворухнувся. Він стояв над здобиччю, вишкіривши ікла. Сучка напружилася, знову гавкнула, тоді передумала битися, повернулася і потрусила геть, останній раз гавкнувши, щоб зберегти гордість. Привид мовчки заходився коло страви.

Джон посміхнувся, потягнувся під столом і скуйовдив густе біле хутро. Лютововк зиркнув на нього, легесенько вкусив за руку і повернувся до їжі.

— То це один з лютововків, про яких я стільки чув? — запитав знайомий голос зовсім поруч.

Джон підняв догори щасливі очі, поки дядько Бен куйовдив його волосся так само, як Джон — Привидове хутро.

— Так, — мовив він. — Його кличуть Привидом.

Один зі зброєносців обірвав свою соковиту побрехеньку, аби поступитися місцем за столом князевому братові. Бенджен Старк обплутав лаву довгими ногами і забрав келиха з Джонової руки.

— Літнє вино, — відзначив він, скуштувавши. — Немає нічого солодшого в світі. Скільки ти вже перехилив, га, Джоне?

Джон посміхнувся. Бен Старк зареготав.

— Так я й гадав. Та нехай. Здається, я був іще молодший за тебе, коли вперше нализався по-справжньому, як чіп.

Він поцупив з найближчої тарелі кружальце смаженої цибулі у темній підливці й захрумтів ним.

Джонів дядько мав різкі риси обличчя, з себе був сухорлявий і міцний, наче кремінь, але у його сіро-блакитних очах завжди гуляла смішинка. Вдягався він у чорне, як і личило братчиків Нічної Варти. Сьогодні його одяг складали багатий чорний оксамитовий жупан, високі шкіряні чоботи, широкий пас зі срібною застібкою та важкий срібний ланцюг навколо шії. Жуючи цибулину, Бенджен спостерігав за Привидом цікавим оком.

— Дуже тихий вовк, — відзначив він.

— Він не такий, як інші, — мовив Джон. — Ніколи навіть не писне, чого ж я і нарік його Привидом. А ще тому, що білий. Усі інші темні —

сірі або чорні.

— За Стіною лютововків багато. Ми чуємо їх, коли ходимо у розвідки.

— Бенджен Старк окинув Джона довгим поглядом. — Хіба зазвичай ти не їси за столом разом зі своїми братами?

— Зазвичай так, — глухо відповів Джон. — Але сьогодні пані Старк вирішили, що королівську сім'ю образить присутність байстріюка.

— Зрозуміло. — Дядько зиркнув через плече на високий стіл у протилежному кінці палати. — Щось мій брат сьогодні не у святковому гуморі.

Джон теж помітив. Байстріюкові доводилося зрання вчитися все помічати, читати правду у очах людей. Батько вітав гостей, як належить, але Джон відчував у ньому дивну напругу, якої раніше не пам'ятав. Він говорив дуже мало, обводив палату зіщуленими очима і, здавалося, нічого не бачив. За два крісла від нього король увесь вечір цмулив вино, як не в себе. Його огрядна мармиза яскраво червоніла під рясною чорною бородою. Король проголосив багато здравиць, гучно реготав з усіх жартів, накидався на кожну страву, наче приїхав з голодного краю, а поряд з ним королева здавалася холоднішою за крижану скульптуру.

— Королева теж сердита, — стиха відповів Джон дядькові. — Удень батько повели короля до крини, а королева не хотіла, щоб він ішов.

Бенджен зміряв Джона прискіпливим поглядом.

— А ти швидкий на око, га, Джоне? Варті на Стіні така людина стала б у пригоді.

Джон аж розпух від гордоців.

— Робб краще за мене володіє списом, та я вправніший з мечем, і Гулен каже, що верхи я сиджу не гірше за будь-кого в замку.

— То визначні успіхи!

— Візьміть мене з собою, як поїдете на Стіну, — у раптовому пориві попрохав Джон. — Батько дозволять, якщо ви попросите, неодмінно дозволять!

Дядько Бенджен вдивився йому в обличчя.

— Таким молодим хлопчикам нелегко звикнути до Стіни, Джоне.

— Я майже дорослий чоловік, — заперечив Джон. — Мені буде п'ятнадцять на наступні іменини, а до того ж маестер Лювін каже, що байстріюки ростуть швидше за інших дітей.

— Цього я не заперечуватиму, — відказав Бенджен, зібгавши губи. Він забрав Джонового кухля зі столу, налив собі з найближчого глека і випив одним довгим ковтком.

— Даеронові Таргарієну було всього чотирнадцять, коли він завоював Дорн, — мовив Джон, який мав Юного Дракона за одного з улюблених героїв.

— Те завоювання тривало ціле літо, — зазначив дядько. — Твій Король-Хлопчак втратив десять тисяч людей, завойовуючи країну, і ще п'ятдесят, намагаючись її втримати. Хтось мав би розказати йому, що гра і війна — то різні речі.

Він знову ковтнув вина.

— А ще, — додав він, витираючи рота, — Даерон Таргарієн помер у вісімнадцять років. Ти, часом, не забув цю частину казки?

— Я нічого не забуваю, — хвалькувато заявив Джон, сміліючи від вина і намагаючись сидіти якомога пряміше, щоб додати зросту. — Я хочу служити у Нічній Варті, дядьку.

Джон думав про це довго і ретельно, лежачи без сну, поки його брати сопіли навколо. Колись Робб успадкує Зимосіч, очолить велике військо як Оборонець Півночі. Бран і Рікон сядуть від Робба як значкові пани у острогах і городцях. Його сестри Ар'я та Санса вийдуть заміж за спадкоємців інших великих домів, поїдуть на південь як хазяйки власних замків. На яке місце серед них міг сподіватися байстрюк?

— Ти не знаєш, про що просиш, Джоне. Нічна Варта є присяжним братством. В нас немає сімей, ніхто з нас ніколи не матиме синів. Ми одружені з обов'язком і кохаємо лише честь.

— Байстрюк теж може мати честь, — відповів Джон. — Я готовий дати присягу!

— Ти хлопчик чотирнадцяти років, — мовив Бенджен. — Ще не чоловік, ні. Допоки не пізнаєш жінки, ти не знатимеш, що саме полишаєш.

— Та мені до того байдуже! — вигукнув Джон у запалі.

— Я б повірив, якби ти знав, — відповів Бенджен. — Якби ти знав справжню ціну присяги, синку, то не прагнув би так палко її заплатити. Джон відчув напад люті.

— Я не ваш син!

Бенджен Старк підвівся з лави.

— От і шкода. — Він поклав руку на плече Джона. — Приходь до мене, як породиш кількох власних байстрючат, і побачимо, що скажеш тоді.

Джон аж затремтів.

— Я ніколи не стану батьком байстрюка, — вимовив він чітко і повільно. — Ніколи!

Останнє слово він виплюнув, наче гідку отруту, і раптом зрозумів, що за столом усі замовкли і витріщаються на нього. На очі наверталися сльози, і Джон це відчував, тому схопився на ноги.

— Прощу товариство дарувати мені, — мовив він, зібравши залишки гідності, а тоді крутнувся і вибіг геть, поки ніхто не помітив, як він плаче. Мабуть, він-таки забагато випив вина, не тямлячи, що робить. Ноги йому заплуталися, поки він вибирався назовні, під руку трапилася служниця, і на підлогу з брязкотом полетів глечик вина з прянощами. Навколо загримів регіт; Джон відчув гарячі сльози на щоках. Хтось схопив його, намагаючись втримати на ногах, та він вивернувся і наосліп побіг до дверей; Привид мчав по п'ятах, і врешті-решт вони разом вискочили у ніч.

Надворі було тихо і порожньо. На внутрішній стіні замку стояв самотній вартовий, щільно загорнувшись у кожуха від холоду. Йому там, мабуть, було нудно і незатишно, та Джон миттєво помінявся б із ним місцями, якби дозволили. У іншому замок здавався темним і зовсім порожнім. Якось Джон бачив покинутий острог — зловісне місце, де крім вітру, не чути було інших голосів, і камені мовчали про людей, що пішли і не повернулися. Цього вечора замок Зимосіч нагадав йому той острог.

Через відкриті вікна позаду нього лунала музика, дзвенів спів, та якраз співів Джон зараз бажав найменше. Він витер сльози рукавом сорочки, лютуючи на себе за них, і зібрався йти геть.

— Хлопче, — покликав до нього якийсь голос. Джон повернувся.

На призьбі просто над дверима до палати сидів Тиріон Ланістер, нагадуючи якусь кам'яну химеру. Карлик посміхнувся, чи радше вишкірився, до Джона.

— Ота тварина в тебе — то вовк?

— Лютововк, — відповів Джон. — Його звуть Привид.

Він зиркнув угору на маленького чоловічка, і раптом його

розчарування ним десь зникло.

— Що ви там робите? Чому не бенкетуєте?

— Там занадто тепло, занадто гамірно, а я забагато випив вина, — відповів карлик. — Я віддавна запам'ятав, що як наблюєш на власного брата, то люди триматимуть тебе за нечому. Можна ближче глянути на твого вовка?

Джон завагався, тоді кивнув.

— Злізете самі, чи принести драбину?

— Та грець із нею, — відповів коротун. Він зсунувся з призьби просто у повітря. Джонові перехопило подих, а тоді він мало не роззявив рота, коли Тиріон Ланістер крутнувся у повітрі малим клубком, легко торкнувся землі руками і перестрибнув на ноги.

Привид несміливо сахнувся від нього. Карлик обтрусився і засміявся.

— Здається, я налякав твого вовка. Прошу вибачити.

— Та він не злякався, — відповів Джон, тоді став на коліно і покликав:

— Привиде, йди сюди. Сюди! Отак, молодець.

Вовчєня причалапало ближче і тицьнулося пискєм Джонові у обличчя, але не зводило ока і з Тиріона Ланістера. Коли карлик спробував його погладити, воно сахнулося назад і вишкірило ікла, але не загарчало.

— Відлюдькуватий трохи, га? — зазначив Ланістер.

— Сидіти, Привиде, — наказав Джон. — Отак. Сиди тихо.

Тоді глянув на карлика і мовив до нього:

— Тепер можете гладити. Він не рушить з місця, поки я не скажу. Я його навчаю.

— Зрозуміло, — відповів Ланістер. Він скуйовдив сніжно-біле хутро Привида в нього за вухами і сказав:

— Гарний вовчик, розумничок.

— Якби мене тут не було, він би вирвав вам горлянку, — мовив Джон. Поки що він перебільшував, та вовчик швидко підростав.

— Тоді краще тобі далеко не відходити, — відповів карлик. Він звисив завелику голову набік і роздивлявся Джона двома різними очима. — Мене звуть Тиріон Ланістер.

— Я знаю, — відповів Джон і встав. Стоячи, він був вищий за карлика, і це його чомусь бентежило.

— А ти, вочевидь, байстрюк Неда Старка, так?

Джон відчув, як його наскрізь пронизало холодом. Він стиснув губи і

нічого не сказав.

— Я тебе образив? — запитав Ланістер. — То прошу вибачити. Від карликів ніхто не вимагає гречності. Цілі покоління дурників у блазенському лахмітті завоювали мені право вдягатися абияк і казати геть усе, що спаде на думку.

Він вишкірився.

— Але ж ти таки його байстрюк.

— Моїм батьком є ясновельможний князь Едарт Старк, — сухо визнав Джон.

Ланістер вдивився у його обличчя.

— Так, зараз я й сам бачу. В тобі від півночі більше, ніж у твоїх братах.

— Зведених братах, — поправив Джон. Його потішило те, що сказав карлик, та він спробував не виказувати себе.

— Хочу дати тобі одну пораду, байстрюче, — мовив Ланістер. — Ніколи не забувай, хто ти є, бо світ однаково не забуде. Зроби зі своєї суті силу, а не слабкість. Викуй з неї такий собі обладунок, і ти вирвеш у ворогів з рук зброю.

Та Джон не мав настрою вислуховувати поради.

— Що ви можете знати про байстрюцьке життя?

— Усі карлики є байстрюками в очах своїх батьків.

— Але ви народилися в своєї матері законним сином Ланістерів.

— Та ну? — саркастично перепитав карлик. — От якби ж ти пояснив це моєму ясновельможному батькові. Бач, мати померла, народжуючи мене, тож він ніколи не був певний.

— А я навіть не знаю, хто моя мати, — відповів Джон.

— Поза сумнівом, якась жінка, як і в більшості людей. — Він подарував Джонові лукаву усмішку. — Запам'ятай-но, хлопче. Усі карлики, може, й байстрюки, та не усі байстрюки мусять бути карликами.

На цьому він повернувся і побрів собі на бенкет, висвистуючи якусь пісеньку. Коли він відкрив двері, зсередини ринуло світло, відкинуло чітку тінь на двір, і якусь мить Тиріон Ланістер стояв високий, як справжній король.

Кетлін II

З усіх кімнат у великому кам'янці Зимосічі покої Кетлін були найтепліші — їй навіть вогонь доводилося запалювати нечасто. Замок

збудували над природними гарячими джерелами, води з яких стриміли стінами і кімнатами, як кров людським тілом. Підземні води виганяли холод з кам'яних палат, живили скляні сади вологим теплом, не давали ґрунтові замерзнути. У десятку маленьких двориків день і ніч парували відкриті гарячі ставки. Навряд чи хто згадував про них влітку, а от взимку вони рятували все живе від смерті.

Кетлін завжди мала лазню з гарячою, аж паруючою водою, а стіни її покоїв були теплі на дотик. Тепло нагадувало їй про замок Водоплин, про сонячні дні з Лізою та Едмуром. Але Нед ніколи терпіти не міг тепла. «Старки створені жити на холоді», казав він їй, а вона сміялася і відповідала, що хай би тоді мурували собі замка в якомусь іншому місці.

Тож коли вони скінчили кохатися, Нед відкотився і вибрався з її ліжка, як тисячу разів до того. Він перетнув кімнату, відкинув важкі завіси і одне за одним відчинив високі вузькі вікна, пускаючи нічне повітря до опочивальні.

Вітер вирував навколо нього, а він стояв голий і вдивлявся у темряву. Кетлін натягнула хутряну ковдру до підборіддя і мовчки спостерігала за чоловіком. Так він виглядав меншим і вразливішим — мов той юнак, за якого вона вийшла заміж у серпні Водоплину п'ятнадцять довгих років тому. Її лоно трохи скиміло від його бурхливої пристрасності, та вона не зважала, бо відчувала у собі його сім'я і молилася про нове зачаття. Від народження Рікона пройшло вже три роки, а вона ж іще не стара і може подарувати чоловікові ще одного сина.

— Я відмовлю йому, — мовив Нед, повернувшись до неї. Сумнів гуляв його очима, звучав у голосі.

Кетлін сіла у ліжку.

— Так не можна. І не треба!

— Мій обов'язок тут, на півночі. Я зовсім не прагну служити Робертовим Правицею.

— Він цього не зрозуміє. Зараз він король, а королі не такі, як інші люди. Якщо ти відмовишся йому служити, він доскіпається, чому, а тоді рано чи пізно запідозрить, що ти зібрався змагатися з ним за владу. Хіба ти не бачиш, як це небезпечно?

Нед похитав головою, відмовляючись вірити.

— Ні, Роберт ніколи не зашкодить мені або моєму домові. Ми ж росли ближчі, ніж брати! Він любить мене. Якщо я йому відмовлю, він ревтиме, лаятиметься, погрожуватиме усіма карами, а через тиждень ми вже реготатимемо разом. Та я цього добродія знаю краще за всіх у світі!

— Добродія ти, може, колись і знав, — відповіла вона. — А короля не знаєш.

Кетлін згадала мертву лютововчицю у снігу з уламком оленього рогу в горлянці. Вона мала донести до чоловіка свою правду за всяку ціну.

— Гордість для королів усе, пане чоловіку. Роберт приїхав аж сюди, щоб побачити тебе і вшанувати великою честю. Не можна жбурляти цю честь назад йому в обличчя.

— Честь? — Нед гірко засміявся.

— У його очах це честь, — відповіла вона.

— А у твоїх?

— І в моїх також, — спалахнула вона гнівом. Чому він нездатний бачити такі речі? — Король пропонує свого власного сина за чоловіка нашої доньці, як іще це назвати? Санса може одного дня стати королевою. Її сини правитимуть від Стіни до гір Дорну. Хіба то не честь?

— На богів, Кетлін, Сансі ж усього одинадцять років, — відповів Нед.

— А Джофрі... Джофрі, він...

Вона закінчила за чоловіка.

— ...кронпринц, спадкоємець Залізного Трону. А мій батько обіцяв мене твоєму братові Брандону, коли мені було дванадцять.

Почувши це, Нед гірко скривився.

— Брандон... О так, Брандон. Він би знав, що робити. Він завжди знав. Усе це мало бути його: ти сама, Зимосіч, усе навколо. Він був природжений Правиця Короля і батько королеви. Та я ніколи не просив, щоб його чаша перейшла до мене.

— Може, й не просив, — відповіла Кетлін, — але Брандон мертвий, і чаша перейшла, і ти маєш з неї випити, бажаєш того чи ні.

Нед відвернувся від неї знову до вікна. Він стояв і дивився у темряву — може, на місяць та зірки, а може, на вартових, що походили стінами.

Кетлін побачила його біль і пом'яшала. Едгард Старк одружився з нею

замість Брандона, як велів звичай, але тінь покійного брата все ще лежала між ними, як і тінь ще однієї жінки без імені — матері його сина-байстрюка.

Вона вже збиралася піти до нього, як раптом гучно постукали у двері. Нед розвернувся і спохмурнів.

— Що таке?

Через двері почувся голос Десмонда:

— Мосьпане, коло дверей маестер Лювин, просить негайно прийняти.

— Ти сказав йому про мій наказ не турбувати?

— Сказав, мосьпане, та він каже, що дуже треба.

— Гаразд, пусти.

Нед перетнув кімнату і узяв з шафи важкого халата. Кетлін раптом зрозуміла, як холодно стало у опочивальні, сіла у ліжку і натягла хутряну ковдру до шиї.

— Може, слід було б закрити вікна, — мовила вона.

Нед кивнув, думаючи про щось інше. До дверей саме заходив маестер Лювин.

Маестер був малий сіренький чоловічок. Його сірі очі швидко бігали і нічого не проминали; сіро-сивими були й ті залишки його волосся, які пожаліли роки. Маестер носив рясу сірої вовни з білою хутряною облямівкою, в кольорах Старків. Її великі вільні рукави мали всередині таємні кишені, куди Лювин завжди щось ховав, аби потім несподівано видобути: книжки, листи, всілякі заморські дива, іграшки для дітей. А видобував він з рукавів стільки усього, що Кетлін інколи дивувалася, як він піднімає руки.

Маестер почекав, доки двері за ним зачинилися, перш ніж сказати слово.

— Пане мій, — мовив він до Неда, — прошу вибачити, що турбую під час спочинку. Мені залишили листа.

Неда це, здається, роздратувало.

— Як це «вам залишили»? Хто залишив? Прибув гінець, чи що? Мені не повідомили.

— Гінця не було, мій пане. Поки я дрімав, на столі у моїй обсерваторії залишили різьблену дерев'яну скриньку. Мої слуги нікого не бачили, але її могли принести тільки люди з пошти короля, бо інших гостей з півдня ми не мали.

— То ви кажете, скриньку? — перепитала Кетлін.

— Всередині лежало нове прозірне скло для обсерваторії. Чудової роботи, вочевидь з Миру. Саме там роблять неперевершені пристрої для бачення.

Нед спохмурнів. Кетлін відчувала його нетерплячку; події такого штибу йому були не до душі.

— Кажете, скло, — мовив він. — А мені що до того?

— Я задав собі те саме питання, — відповів маестер Лювин. — Вочевидь, тут мало бути щось більше.

Кетлін затремтіла під важким хутром.

— Прозірне скло допомагає краще бачити.

— Воістину так. — Маестер пробіг пальцями по знакові його братства — важкому ланцюгові з ланок різних металів, який він носив під рясою навколо шиї.

Кетлін знову відчула, як всередині ворухнувся страх.

— То що ж ми маємо краще побачити?

— От і я запитав себе про те саме. — Маестер Лювин витяг з рукава щільно згорнутий сувій. — Справжнє послання знайшлося під другим дном скриньки, але воно не для моїх очей.

Нед простяг руку.

— То давайте сюди.

Лювин не ворухнувся.

— Даруйте мені, пане, але й не для ваших теж. На листі зазначено віддати його пані Кетлін у власні руки, і нікому іншому. Чи можу я підійти?

Кетлін кивнула, раптом втративши мову. Маестер поклав листа, запечатаного крапелькою блакитного воску, на столик біля ліжка і зібрався піти.

— Залиштеся, — наказав Нед похмурим голосом, а тоді глянув на Кетлін. — У чому справа? Пані дружино, та ви тремтите.

— Я боюся, — визнала вона. Тоді простягнула тремтливу руку і взяла листа. Хутро впало, оголюючи її, та вона забула геть про усе. На блакитному воску виднілася печатка дому Арин з місяцем і соколом.

— Це від Лізи.

Кетлін подивилася на чоловіка.

— Мало радості нам буде з цього листа, — мовила вона. — Я відчуваю

біду, Неде. Я її чую.

Нед скривив губи і потемнів обличчям.

— Відкривай.

Кетлін зламала печатку і пробігла очима по написаних словах. Спочатку вони здавалися безглуздими. А тоді прийшли спогади.

— Ліза не хоче зайвого ризику. Колись ми ще дівчатками винайшли свою власну мову, зрозумілу лише нам двом.

— Ти можеш прочитати?

— Так, — відповіла Кетлін.

— То скажи, що у листі.

— Мабуть, мені краще піти, — припустив маестер Лювин.

— Ні, — застерегла Кетлін, — нам може знадобитися ваша порада.

Вона відкинула хутро і вибралася з ліжка. Нічне повітря холодило голу шкіру, наче могила, поки вона пробиралася кімнатою.

Маестер Лювин відвернув очі. Нед остовпів.

— Що це ти робиш? — запитав він.

— Запалюю вогонь, — відповіла Кетлін. Вона знайшла халата і вдяглася, тоді схилилася над холодним попелом.

— У присутності маестра Лювина... — почав Нед.

— ...який приймав усіх моїх дітей, — перебила Кетлін, — нема коли облудно встидатися.

Вона просунула листа між розпалу і поклала згори більші дрова.

Нед ступив кілька кроків, схопив її за руку і підняв на ноги, поставивши обличчям до обличчя.

— Ласкава пані, та кажіть уже! Що там, у тому листі?

Кетлін застигла у його руках.

— Попередження, — мовила вона дуже тихо. — Аби ж нам тільки стало розуму його послухати.

Його очі блукали її обличчям.

— Продовжуй.

— Ліза пише, що Джона Арина вбили.

Його пальці з силою вчепилися їй у руку.

— Хто?

— Ланістери, — відповіла вона. — Королева.

Нед відпустив її руку, залишивши на шкірі глибокі червоні сліди.

— Боги святі, — прошепотів він хрипко. — Твоя сестра божеволіє з

горя. Вона сама не знає, що пише.

— Знає, — відповіла Кетлін. — Так, вона поривчаста, але цей лист дуже ретельно продумано і хитромудро збудовано. Вона розуміла, що як лист потрапить не в ті руки, то їй кінець. Щоб так ризикувати, замало одних підозр.

Кетлін подивилася на чоловіка.

— Тепер у нас дійсно немає вибору. Ти повинен стати Правицею Роберта, поїхати на південь і дізнатися правду.

І зразу ж зрозуміла, що Нед дійшов геть інших висновків.

— Я не знаю іншої правди, ніж та, яку маю тут. Південь — то гаспидське гніздо, куди краще не потикатися.

Лювин поправив маєстерський ланцюг там, де він тер йому шию.

— Правиця Короля має величезну владу, пане. Владу знайти правду про смерть князя Арина, вчинити королівський правосуд над його убивцями. Владу захистити пані Арин та її сина, якщо найгірше виявиться правдою.

Нед розгублено роззирнувся опочивальнею. Серце Кетлін прагнуло до нього, але вона знала, що зараз не повинна обіймати його. Спочатку треба було виграти суперечку. Заради дітей.

— Ти сказав, що любиш Роберта як рідного брата. А чи залишив би ти рідного брата самого у оточенні Ланістерів?

— Інші на вас обох, — понуро пробурмотів Нед, тоді відвернувся і пішов до вікна. Ані вона, ані маєстер не зронили ані слова. Вони мовчки чекали, поки Едарт Старк прощався у тиші з домом, який любив. Коли нарешті він відвів погляд від вікна, то мовив стомленим і повним суму голосом:

— Колись мій батько поїхав на південь на виклик свого короля. І не повернувся додому.

У куточках Недових очей ледь помітно блищали сльози.

— То був інший час, — відповів маєстер Лювин. — Й інший король.

— Так, — глухо підтвердив Нед, тоді всівся у крісло біля вогню. — Кетлін, ти залишишся тут, у Зимосічі.

Його слова пронизали її холодом до самого серця.

— Ні! — раптом вигукнула вона злякано. Невже він хоче покарати її? Невже вона більше не побачить його обличчя, не знатиме його обіймів?

— Ти залишишся. — Карбоване слово Неда не залишало місця для суперечок. — Ти маєш правити Північню замість мене, поки я там відбуватиму в Роберта на побігеньках. На Зимосічі завжди має сидіти Старк. Роббові чотирнадцять років, скоро він стане дорослим чоловіком. Він має вчитися правити, а мене поряд не буде. Хай сидить у твоїй раді й готується до своєї години.

— Хай боги збавлять нас від неї ще багато років, — пробурмотів маестер Лювин.

— Маестре Лювине, я довіряю вам, як власній рідні. Радьте моїй дружині у всіх справах, малих і великих. Навчайте мого сина усього, що він має знати. Бо зима насувається.

Маестер Лювин поважно кивнув. Тоді запала тиша, поки Кетлін не зібралася з силами і не спитала те, чого боялася найбільше:

— Що буде з іншими дітьми?

Нед підвівся, забрав її у обійми і глянув просто у вічі.

— Рікон ще дуже малий, — мовив він м'яко, — хай лишається тут з тобою і Роббом. Решту дітей я повезу з собою.

— Я не зможу цього пережити, — відповіла Кетлін, тремтячи.

— Але мусиш. Санса вийде заміж за Джофрі, бо інакше не можна. Приводу сумніватися у нашій вірності престолові я їм не дам. Що до Ар'ї, то їй час вчитися південних двірських звичаїв. За кілька років нам доведеться думати вже про її заміжжя.

«Санса засяє на півдні, як сонце», подумала про себе Кетлін, «та й Ар'я, боги тому свідки, конче потребує кращого виховання». Поволі, неохоче вона відпустила дочок у своєму серці від себе. Але не Брана. Тільки не Брана.

— Гаразд, — мовила вона, — але прошу тебе, Неде, заради нашої любові, залиш Брана у Зимосічі. Йому ж тільки сім років.

— Батько послали мене виховуватися у Соколиному Гнізді, коли мені було вісім, — відказав Нед. — Пан Родрік каже, що принц Джофрі та Робб незлюбили один одного. Це недобре, але Бран може стати містком між ними. Він чудовий хлопчик, веселий і добрий, його легко полюбити. Хай росте разом з молодими принцями, хай стане їхнім другом, як я — Роббертовим. Від цього нашому домові буде безпечніше. Він мав рацію, і Кетлін це відчувала, та біль її легшим від того не ставав. Вона мусила втратити чотирьох коханих людей: Неда, обох

дівчат, її любого синочка Брана. Тільки Робб та малий Рікон залишалися, аби втішити її. У велетенській і похмурій Зимосічі вона відчувала самотність вже зараз.

— Тоді хоч тримай його якнайдалі від стін, — удавано бадьоро мовила вона. — Ти ж сам знаєш, як Бран любить ними видиратися.

Нед поцілунками висушив її сльози на очах, перш ніж вони ринули щоками.

— Дякую, моя люба пані, — прошепотів він. — Я знаю, як тобі важко.

— Що робитимемо з Джоном Сніговієм, пане? — запитав маестер Лювин.

Кетлін заціпеніла від цього імені. Нед відчув її гнів і віддалився.

Байстриюки народжувалися в багатьох чоловіків. Кетлін виросла, добре усвідомлюючи це. Її не здивувало, коли на першому ж році шлюбу Нед нарядив дитину від якоїсь дівчини, випадково стрінутої на війні. Врешті-решт він мав чоловічі потреби, а вони жили той рік нарізно. Нед воював на півдні, вона залишалася у безпеці батькового замку Водоплин. Її думками радше володіло немовля на ймення Робб, аніж чоловік, якого вона ледве спізнала. Зумів чоловік знайти собі якоїсь утіхи між боями — то й нехай. Якщо ж посіяне проросте, то хай він чесно забезпечить потреби дитини, думала вона.

Та Нед перевершив сподівання. Що не кажи, а Старки вирізнялися серед інших людей. Нед привіз свого байстриюка додому і перед усією Північчю назвав його сином. Коли війна нарешті скінчилася, і Кетлін поїхала додому, вона знайшла там Джона з його мамкою-годувальницею.

То був тяжкий удар. Нед не бажав ані слова говорити про матір байстриюка. Але в замку таємниці не сховаєш, і скоро Кетлін почула від власних покоївок байки, які переповідали вояки її чоловіка. Шепотіли про пана Артура Дейна, Вранішнього Меча, найгрізнішого з семи лицарів Королегвардії Аериса — начебто їхній молодий князь убив того у двобої. Далі розповідали, як Нед відвіз меч пана Артура до його вродливої юної сестри, у замок під назвою Зорепад на березі Літнього моря. До панни Ашари Дейн, ставної й прекрасної, з чарівними волошковими очима. Два тижні Кетлін збирала усю свою мужність, і нарешті однієї ночі у ліжку запитала чоловіка просто у обличчя, як усе було насправді.

Єдиного разу за всі роки подружнього життя Нед справді налякав її.

— Ніколи не питай мене про Джона, — мовив він холодним, як лід, голосом. — Він моя рідна кров, більше тобі знати не треба. А тепер, пані дружино, я хочу знати, звідки ви почули те ім'я.

Кетлін присягнулася коритися його волі й відповіла на запитання. З того дня шепіт замовк, і у Зимосічі більше не чули ім'я Ашари Дейн.

Хто б не була мати Джона, та Нед, мабуть, любив її понад усе, бо Кетлін ніяк не вдавалося переконати його відіслати хлопця геть. Це було те єдине, що вона ніколи йому не пробачила. З часом вона покохала чоловіка усім серцем, та полюбити Джона так і не спромоглася. Вона б пробачила Недові десяток інших байстрюків деінде, але тільки не в неї на очах. А Джон завжди був на очах, і поки ріс, ставав дедалі більше схожим на Неда — більше, ніж усі народжені нею законні сини. Від цього чомусь ставало ще прикріше.

— Джон має поїхати звідси, — мовила вона.

— Вони з Роббом дуже близькі, — заперечив Нед. — Я сподівався...

— Я не дозволю його залишити! — відрізала Кетлін. — Він твій син, а не мій. Мені він не потрібен.

Вона знала, що йому важко це чути, але не бажала обманювати. Залишивши хлопця у Зимосічі, Нед не зробив би йому добра.

У очах Неда стояла мука.

— Ти ж знаєш, що я не можу повезти його на південь. При дворі йому немає місця. Хлопець із байстрюцьким ім'ям... ти розумієш, що про нього казатимуть. Там від нього відвернуться усі.

Кетлін спробувала закрити своє серце від німого блання у чоловікових очах.

— Кажуть, твій друг Роберт сам породив з десяток байстрюків.

— Та нікого з них ніколи не бачили при дворі! — спалахнув Нед. — Авжеж Ланістериха про це подбала. Прокляття, звідки така жорстокість, Кет?! Він іще хлопчик. Він...

Його гнів раптом минувся. Він міг би сказати більше, та втрутився маестер Лювин.

— Маємо ще один вихід зі скрути, — мовив він спокійно і неголосно.

— Кілька днів тому зі мною про Джона розмовляв ваш брат Бенджен. Схоже, хлопець прагне вдягти чорне.

Обличчя Неда заціпеніло, як від удару.

— Він прохав дозволу вступити до Нічної Варти?

Кетлін не сказала нічого, щоб Нед сам обміркував почуте; її голос зараз був би зайвим. Та якби могла, то радо б розцілювала маестра. Той запропонував досконале рішення. Бенджен Старк сам служив як присяжний брат Варти, а Джон став би йому за сина, якого він ніколи не мав. З часом Джон сам складе присягу і пообіцяє не мати синів, які могли б змагатися з онуками Кетлін за владу над Зимосіччю.

Тим часом маестер Лювин мовив:

— То велика честь — служити на Стіні, мій пане.

— Навіть байстрюк може досягти у Нічній Варті найвищих посад, — розмірковував Нед. І все ж у голосі його чувся неспокій. — Джон ще такий молодий. Одна річ, якби він прохав про це дорослим чоловіком, але хлопцем чотирнадцяти років...

— То важка жертва, — погодився маестер Лювин. — Але і часи настали важкі, мій пане. Навряд чи на його шляху лежить більше страждань, аніж на вашому або вашої пані.

Кетлін згадала про трьох дітей, яких мала втратити, і ледве змовчала.

Нед знову відвернувся від них до вікна. Довге обличчя князя хмурніло від думок. Нарешті він зітхнув і перевів погляд на них.

— Ваша правда, — мовив він до маестра Лювина. — Гадаю, так буде на краще. Я побалакаю з Беном.

— Коли ми повідомимо Джонові? — запитав маестер.

— За слушної нагоди. Маємо спершу підготуватися, бо виїхати однак не зможемо раніше, аніж за два тижні. Я б волів дати Джонові насолодитися кількома останніми днями. Скоро закінчиться літо, а з ним і його дитинство. Коли настане час, я скажу йому сам.

Ар'я І

Ар'я знову поклала криві стібки.

Вона подивилася на них з відчаєм, а тоді перевела погляд туди, де між інших дівчат сиділа її сестра Санса. Шиття Санси було бездоганне. Так казали усі.

— Робота Санси така ж гарна, як вона сама, — якось розказала септа Мордана їхній вельможній матері. — Юна панна має такі вправні, витончені ручки.

Коли пані Кетлін запитала про Ар'ю, септа пирхнула.

— На жаль, Ар'я свої руки позичила в коваля.

Ар'я сторожко зиркнула через кімнату, хвилюючись, чи не прочитала септа Мордана її думки. Але септа сьогодні на неї не зважала, бо заботилася коло принцеси Мирцели, вся усміхнена і у захваті. Не кожен день септі випадала честь навчати жіночих мистецтв принцесу королівського дому — так сказала сама септа королеві, коли та привела Мирцелу. Ар'ї здавалося, що Мирцелині стібки не надто рівніші за її, але септа Мордана щебетала дещо зовсім інше.

Ар'я ще раз оглянула свою роботу, шукаючи якогось способу врятувати її. Тоді зітхнула, відклала голку і похмуро зиркнула на сестру. За роботою Санса весело базікала, Бета Касель, маленька дочка пана Родріка, сиділа біля її ніг і не пропускала жодного слова, а Джейна Пул саме нахилилася, щоб прошепотіти їй щось на вухо.

— Про що ви там балакаєте? — раптом запитала Ар'я.

Джейна здригнулася, поглянула на неї та засміялася. Санса зніяковіла, Бета почервоніла, але жодна не відповіла.

— Та кажіть уже, — мовила Ар'я.

Джейна спочатку пересвідчилася, що септа Мордана не слухає. Мирцела якраз говорила щось, і септа сміялася разом з іншими паннами.

— Ми говорили про принца, — відповіла Санса солодким, як поцілунок, голосом.

Ар'я знала, про котрого принца йдеться: звісно, про Джофрі, того високого і вродливого. Сансі випало сидіти поруч із ним на бенкеті. Ар'ї, ясна річ, дістався малий товстун.

— Джофрі подобається твоя сестра, — прошепотіла Джейна, така горда, наче це якось стосувалося її. Вона була кращою Сансиною подружкою і дочкою управителя Зимосічі. — Принц сам сказав Сансі, що вона дуже вродлива.

— Вони одружаться, — замріяно прощебетала мала Бета, охоплюючи себе ручками. — Тоді Санса стане королевою на всій державі.

Санса мала совість почервоніти. Вона дуже гарненько червоніла. «Вона все робить так гарнесенько, ой лелечки», подумала Ар'я з глухою відразою.

— Бето, не вигадуй дурниць, — заперечила Санса, лагідно гладячи дівча по голові, аби пом'якшити різкі слова, а тоді подивилася на Ар'ю. — Що ти думаєш про принца Джофрі, сестро? Він справжній

лицар, чи не так?

— Джон каже, що він схожий на дівчисько, — відповіла Ар'я.

Санса зітхнула, продовжуючи шиття.

— Бідний Джон, — мовила вона, — він заздрить, бо сам байстрюк.

— Він наш брат, — сказала Ар'я занадто голосно, порушивши пообідній спокій палати у башті.

Септа Мордана підняла очі. Вона мала кістляве обличчя, гострі очиці та тонкогубого рота, звиклого невдоволено кривитися.

— Про що це ти, дитино?

— Він наш зведений брат, — виправила Санса бездоганно точно та ввічливо, а тоді посміхнулася до септи. — Ми з Ар'єю говорили про те, яке щастя для нас сьогодні приймати в себе принцесу.

Септа Мордана кивнула.

— Це справді велика честь для нас усіх.

Принцеса Мирцела відповіла на ці вияви гостинності непевною посмішкою.

— Ар'я, чому ти не працюєш? — запитала септа і підвелася на ноги. Шурхотячи крохмалевими спідницями, вона перетнула кімнату.

— Нумо подивимося на твої стібки.

Ар'я воліла б заверещати з розпачу. Якраз Сансина вдача — отак взяти і привернути увагу септи.

— Ось, — пред'явила вона свою роботу.

Септа роздивилася клапоть тканини.

— Ар'я, Ар'я, Ар'я, — похитала вона головою. — Так не можна. Ні-ні, так не годиться.

Тепер на неї дивилися усі. Це вже було занадто. Сансі виховання не дозволило сміятися з сестриної ганьби, але Джейна тим часом уже шкірилася за двох. Принцеса Мирцела зробила співчутливу мину. Ар'я відчула, як на очі навертаються сльози, тоді скочила зі стільця і гайнула до дверей.

Септа Мордана закричала услід:

— Ар'я, негайно повернися! Ще один крок, і начувайся! Твоя вельможна мати дізнаються про це! Втекти на очах в принцеси королівського дому! Ти нас ганьбиш!

Ар'я зупинилася біля дверей та розвернулася, закусивши губу. Сльози текли в неї по щоках. Вона спромоглася вклонитися Мирцелі і

вичавити «З вашого дозволу, панно принцесо».

Мирцела кліпнула очима і поглядом пошукала в панянок свого почту підказки, що робити. Але вагалася тільки вона, септа ж налаштувалася рішуче:

— Куди це ти зібралася, Ар'є?

Ар'я обпалила її поглядом у відповідь.

— Піду коника кувати, щоб далеко ночувати, — солодко прощобетала вона, відчувши миттєве задоволення від виразу на септиному обличчі. Тоді крутнулася на місці й вибігла геть, ринувши сходами донизу так швидко, як тільки несли ноги.

Життя вчинило з нею нечесно. Санса мала геть усе, бо була на два роки старша. Поки народилася Ар'я, молодшій сестрі вже нічого в світі не лишилося. Ар'я часто про це думала. Адже Санса вміла шити, танцювати і співати. Вона складала вірші. Вона мала гарний смак до одягу. Вона грала на високій арфі, а до того ще й на дзвіночках. І що найгірше — вона сама була гарна. Санса мала високі витончені вилиці своєї матері та густе рудо-брунатне волосся роду Таллі. Ар'я ж уродилася у свого вельможного батька: з темним брунатним волоссям без жодного блиску, довгим і похмурим обличчям. Джейна раніше кликала її Ар'я-Коняка та іржала, пробігаючи неподалік. Образа боліла тим гірше, що єдине, в чому Ар'я перевершила Сансу, була їзда верхи. Ну, ще замкове господарювання, бо Санса не дуже тямила у числах. Ар'я сподівалася заради блага самої ж Санси, що принц Джофрі матиме доброго управителя.

Німерія чекала на неї у вартовій внизу сходів і скочила на ноги, щойно побачила хазяйку. Дівчинка розпливлася у посмішці. Принаймні хоч вовчєня її любило, одне в усьому світі. Вони усюди ходили разом, і Німерія спала в її кімнаті, в ногах ліжка. Якби пані мати не забороняли, Ар'я радо брала б вовчицю на посиденьки з шиттям. Хай би тоді септа Мордана поскаржилася на її стібки.

Поки Ар'я відв'язувала Німерію, улюблєница лагідно покусувала їй руку. Вовчиця мала жовті очі, які блищали, мов золоті монети, коли ловили світло. Ар'я назвала її на честь войовничої цариці з-понад Ройну, яка повела свій народ через вузьке море. Чомусь це ім'я теж викликало загальну відразу. Санса, звісно, назвала своє цуценя Панночкою. Ар'я скривила мармизу і міцніше обійняла вовчицю.

Німерія лизнула їй вухо, дівчинка захихотіла.

До цієї години септа Мордана вже, мабуть, наскаржилася пані матері. Якщо Ар'я піде до кімнати, її там напевне знайдуть. А вона не хотіла, щоб її знайшли, тож вигадала кращу розвагу. Хлопці якраз навчалися бою мечами у дворі. Вона палко бажала побачити, як Робб вкладає справжнього лицаря принца Джофрі пикою догори.

— Ходімо, — прошепотіла вона до Німерії, тоді скочила на ноги і побігла, а вовчиця кинулася слідом.

На критому мості між зброярнею та кам'янцем було вікно, яке відкривало вид на увесь двір. Саме туди вони й прямували, а коли нарешті дісталися, то побачили Джона, який сидів на підвіконні, підперши одним коліном підборіддя. Він дивився на навчання і так захопився, що не помічав їх наближення, аж поки його білий вовк не рушив їм назустріч. Німерія підбралася до нього тишком-нишком, а Привид, вже більший за решту зі свого поносу, понюхав її, легенько вкусив за вухо і повернувся на місце.

Джон кинув на Ар'ю цікавий погляд.

— Хіба ти не маєш зараз сидіти над шиттям, сестричко?

Ар'я висолопила на нього язика.

— Я хотіла подивитися, як б'ються.

Він посміхнувся.

— То лізь сюди.

Ар'я видерлася на підвіконня і всілася поруч із братом під супровід хору з глухих ударів та зойків знизу з двору.

На її розчарування, у дворі якраз навчалися молодші хлопчаки. На Брана накрутили стільки повсті, як периною підперезали, а опастий і без того принц Томен став зовсім круглий. Вони пихкотіли, пирхали і лупцювали один одного обмотаними ганчірками дерев'яними мечами під пильним наглядом пана Родріка Каселя — огрядного, мов барило, майстра-мечника з пишними сивими баками на всі щокі. З десятків малих та дорослих глядачів підбадьорливо гукали до суперників; серед них найгучніше звучав Роббів голос. Коло нього Ар'я помітила Теона Грейджоя з золотим кракеном свого дому на темному жупані та скривленим від презирливої зверхності обличчям. Обидва бійці вже хиталися, і Ар'я вирішила, що двобій почався давно.

— Трохи виснажливіше за шиття, — відзначив Джон.

— І трохи цікавіше за шиття теж, — не розгубилася Ар'я. Джон вишкірився, потягнувся і скуйовдив їй волосся. Ар'я зачервонілася. Вони завжди були близькі одне до одного. Джон мав батькове обличчя так само, як і вона. А от решта дітей... Легкі на усмішку, з вогнем у волоссі, Робб, Санса, Бран і навіть Рікон вдалися у Таллі. Тому Ар'я, коли була меншою, боялася, що теж вродилася байстрючкою. Страхами своїми вона поділилася з Джоном, і той рішуче їх розвіяв.

— Чому ти не у дворі? — запитала Ар'я.

Він відповів слабкою посмішкою.

— Байстрюкам не дозволено шкодити юним принцам. Кожен їхній синець у навчальному дворі має бути завданий мечем законного нащадка.

— Ой... — Ар'ї стало соромно. Вона мала б сама здогадатися. Вже вдруге за сьогодні Ар'я подумала, що життя влаштоване дуже нечесно. Тоді вона поглянула, як її малий брат лупцює Томена.

— Я б теж могла не гірше за Брана, — заявила вона. — Йому ж тільки сім років, а мені дев'ять.

Джон роздивився її з висоти своєї чотирнадцятилітньої мудрості.

— Ти занадто кощава.

Він узяв її за руку і помацав м'язи, а тоді зітхнув і похитав головою.

— Маю сумнів, що ти колись піднімеш меч-півторака, не те що зможеш ним рубати.

Ар'я висмикнула руку і кинула на брата нищівний погляд. Тоді Джон знову скуйовдив їй волосся. Вони стали дивитися, як Бран з Томеном кружляють один навколо одного.

— Бачиш принца Джофрі? — запитав Джон.

Спершу вона його не помітила, а тоді знайшла позаду, в тіні високої кам'яної стіни. Він стояв оточений незнайомими хлопцями — напевне, молодими зброєносцями, бо ті мали на собі кольори Ланістерів і Баратеонів. Серед них було й кілька старших чоловіків — напевне, лицарів.

— Ану поглянь на герба в нього на вапенроку, — показав Джон.

Ар'я поглянула. На підватованому вапенроку принца було вигаптувано гербового щита. Гаптування, поза всяким сумнівом, було бездоганне. Розділений згори вниз герб ніс на одній половині вінчаного короною оленя королівського дому, а на другій — лева Ланістерів.

— Ланістерівська пиха, — зазначив Джон. — Здавалося б, носи королівський знак, та й годі, якщо ти вже принц, але ж ні. Він сміє ставити дім матері поруч із батьківським.

— Але ж мати нічим не гірша! — заперечила Ар'я.

Джон гигикнув.

— То зроби те саме, сестричко. Поєднай герби Таллі й Старків у своєму.

— Вовк із рибою в зубах? — Вона засміялася. — Вийде якась дурниця. А до того ж, якщо дівчині не дають битися, навіщо їй герб?

Джон знизав плечима.

— Дівчата можуть мати герб, але не меч. Байстриюки можуть мати меч, але не герб. Ці закони встановив не я, сестричко.

Знадвору загукали. Принц Томен покотився пилюкою, марно силуючись встати. Товсто підбиті навчальні обладунки робили його схожим на перевернуту черепаху. Бран стояв над принцем з піднятим дерев'яним мечем, готуючись вдарити знову, коли той стане на ноги. Чоловіки засміялися.

— Годі! — вигукнув пан Родрік.

Він дав принцові руку і поставив його на ноги.

— Добрий двобій. Лью, Доніс, допоможіть їм зняти обладунки.

Тоді пан Родрік озирнувся.

— Принце Джофрі, Роббе, чи не бажаєте ще однієї сутички?

Робб, спітнілий з попереднього разу, рвучко виступив наперед.

— З радістю.

Джофрі також вийшов наперед у відповідь на заклик пана Родріка. Його волосся сяло, як золоте прядиво, а сам він виглядав змученим.

— То дитячі забавки, пане Родріку.

Теон Грейджой зненацька реготнув.

— Та ви ж і є діти, — зверхньо мовив він.

— Може, то Робб ще дитина, — відповів Джофрі. — А я принц. Мені набридло лупцювати Старків іграшковим мечем.

— Ти сплутав, хто кого лупцював, Джофе, — мовив Робб. — Чи злякався?

Принц Джофрі роздивився його згори донизу.

— Та я просто нажаханий, — відповів він. — Ти ж он наскільки старший за мене.

Дехто з ланістерівців засміявся. Джон дивився униз на все це, скрививши рота.

— Джофрі — справжній гівнюк, — мовив він до Ар'ї.

Пан Родрік у роздумах посмикав себе за білі баки.

— Що ви пропонуєте? — запитав він принца.

— Гостру зброю.

— Згоден, — миттєво відповів Робб. — Дивись, пошкодуєш!

Майстер-мечник поклав руку на плече Робба, щоб угамувати його.

— Гостра зброя надто небезпечна. Я дозволю тільки турнірні мечі з затупленими краями.

Джофрі нічого не сказав, але незнайомий Ар'ї чоловік, високий лицар з чорним волоссям і рубцями від опіків на обличчі, виступив попереду принца.

— Це ваш принц. Хто ви такий, пане, щоб вирішувати, чи може він битися гострою зброєю?

— Майстер-мечник Зимосічі, про що вам, Клегане, краще не забувати.

— То ви тут навчаєте бабів? — глузував обпечений воїн, м'язистий, наче бик.

— Я навчаю лицарів, — суворо відповів пан Родрік. — Вони битимуться гострою зброєю, коли будуть готові. Коли досягнуть належного віку.

Обпечений поглянув на Робба.

— Скільки тобі років, хлопче?

— Чотирнадцять, — відповів Робб.

— Я вбив людину, коли мав дванадцять. І напевне ж не турнірним мечем.

Ар'я бачила, як Робба підкинуло, бо зачепили його гордість. Він обернувся до пана Родріка.

— Дозвольте мені! Я зможу його побити.

— То побий турнірним мечем, — відповів пан Родрік.

Джофрі здвигнув плечима.

— Приходь змагатися, як подорослішаєш, Старку. Дивися тільки, не досидь до старості.

Ланістерівці зареготали. Робб вилаявся брудно й гучно, аж двором пішла луна. Вражена Ар'я прикрила рота долонею. Теон Грейджой схопив Робба за руку, не пускаючи до принца. Пан Родрік у розпачі

рвав на собі баки.

Джофрі удавано позіхнув і мовив до молодшого брата:

— Пішли, Томене. Погралися, та й годі. Залишимо дітям їхні забавки. Ланістерівці розреготалися ще дужче, а Робб ще дужче залався. Пан Родрік побуряковів з люті під своїми баками. Теон тримав Робба, наче лещатами, доки принци та їхній супровід не відійшли на безпечну відстань.

Джон дивився, як вони йдуть геть, а Ар'я дивилася на Джона. Його обличчя зробилося спокійним, як ставок у серці божегаю. Нарешті він зліз з підвіконня.

— Кумедію скінчено, — мовив Джон, нахилився і почухав Привида за вухами. Білий вовк підвівся і потерся об нього. — Краще біжи до своєї кімнати, сестричко. Септа Мордана вже напевне чекатиме на тебе. Що довше ховатимешся, то суворіша буде кара. От засадять шити на цілісіньку зиму, а як настане весна, знайдуть твоє мертве тіло з голкою у замерзлих пальцях.

Ар'я жарту не оцінила.

— Ненавиджу шиття! — гарячково вигукнула вона. — Так нечесно!

— Чесно взагалі не буває, — відповів Джон. Він знову скуйовдив її волосся і пішов геть у мовчазному супроводі Привида. Німерія теж була рушила слідом, та побачила, що Ар'я нікуди не йде, і повернулася.

З великою нехиттю Ар'я рушила у протилежному напрямку.

Все вийшло ще гірше, ніж думав Джон. У кімнаті її чекала не сама септа Мордана, а разом з матір'ю.

Бран II

Мисливці вирушили на світанку — його милість король забажав вепра до вечірнього бенкету. Принц Джофрі поїхав з батьком, тому Роббові теж дозволили приєднатися до загону, а разом з ними зібралися на лови дядько Бенджен, Джорі, Теон Грейджой, пан Родрік, ба навіть малий кумедний королевин брат. Зрештою, то мало бути останнє полювання, і назавтра зранку королівський почет вирушав на південь.

Брана залишили вдома з Джоном, дівчатами та Ріконом. Але ж Рікон — ще мала дитина, дівчата — вони й є дівчата, а Джон зі своїм вовком десь загубився. Та Бран не дуже його й шукав, бо думав, що Джон на нього сердитий. Цими днями Джон чомусь сердився на усіх, і Бран не

розумів, чому. Адже Джон мав їхати з дядьком Беном на Стіну служити у Нічній Варті, а це майже так само цікаво, як на південь з королем. Вдома ж залишали Робба, зовсім не Джона.

Багато днів Бран не міг дочекатися, коли вже вирушить королівським гостинцем. Він збирався подолати його верхи на коні — на справжньому коні, а не на муцику для малих дітей. Батько мав стати Правицею Короля; разом вони житимуть у червоному замку в місті Король-Берег — тому самому замку, який побудували Драконовладці. Стара Мамка розповідала, що у замку є привиди, а ще підземелля, де робилися жахливі речі, а ще драконячі голови на стінах. Коли Бран про таке думав, то аж трусився, але не зі страху. Бо чого йому боятися? Батько ж буде з ним, а окрім батька, ще й король з лицарями та вірними йому вояками.

Колись Бран сам стане лицарем — воїном Королегвардії. Стара Мамка казала, що то найвправніші мечники Семицарства. Їх загалом семеро, вони носять білі обладунки, не мають ані жінок, ані дітей, живуть тільки службою королю. Бран знав усі історії про воїнів, чиї імена бриніли, наче музика. Сервин Дзеркального Щита. Пан Риам Рожвин. Принц Аемон Драконолицар. Близнюки Ерик та Арик, що загинули від мечів один одного багато сотень років тому, коли брати йшли проти сестер у війні, названій співцями Танком Драконів. Білий Бик, пан Геролд Вишестраж. Пан Артур Дейн, Вранішній Меч. Барістан Зухвалий.

Двоє з Королегвардії приїхали на північ з королем Робертом. Бран поштиво витріщався на них, не насмілюючись заговорити. Пан Борос мав лисину і обвисле обличчя, а пан Мерин — мішки під очима та іржаво-руду бороду. Пан Хайме Ланістер більше за них скидався на лицаря з історій. Він теж служив у Королегвардії, але Робб сказав, що пан Хайме убив старого навіженого короля і тепер не рахується. Найвеличнішим із живих лицарів був пан Барістан Селмі, Барістан Зухвалий, Регіментар Королегвардії. Батько обіцяв, що вони познайомляться з паном Барістаном у Король-Березі, і тепер Бран відмічав дні на стіні кімнати — так-бо прагнув вирушити у світ, про який досі тільки мріяв, і почати життя, яке навіть уявити собі не міг.

Та зараз, у останній день перед від'їздом, Бран раптом відчув якусь порожнечу. Іншої домівки, окрім замку Зимосіч, він ніколи не знав.

Батько звелів попрощатися з усіма ще сьогодні. Бран чесно старався виконати його волю — коли від'їхали мисливці, він хотів пройти замком разом зі своїм вовком, аби відвідати усіх, хто залишався вдома: Стару Мамку і кухаря Гейджа, Мікена у кузні, стайняра Ходора, який увесь час посміхався, дбав про його конячку і ніколи не казав нічого, крім «Ходор», наглядача скляних садів, який завжди пригощав його чорнищами...

Але нічого не вийшло. Спершу він пішов до стаєнь і побачив там свого коника... чи то пак вже не свого, бо залишав його в замку, а сам мав їхати великим конем. Тут Бранові раптом захотілося сісти і заревти. Тому він утік, аби Ходор та інші стайнярі не побачили його сліз. На цьому прощання скінчилися. Замість них Бран провів ранок сам-один у божегаю, намагаючись навчити вовка приносити палицю. Та й тут нічого не вийшло. Вовчєня було розумніше за будь-якого хорта на батьковій псярні; Бран запрягся б, що воно розуміє кожне його слово. Але бігти за палицею вихованець не бажав, та й годі.

Бран досі намагався вигадати йому ім'я. Робб нарік свого Сірим Вітром, бо той дуже швидко бігав. Санса назвала свою вовчицю Панночкою, Ар'я взяла з пісень ім'я якоїсь стародавньої цариці-відьми, а Рікон кликав свого Кудлаєм — як на Брана, доволі дурнуватим ім'ям для лютововка. Джонів вовк — той, що білий — звався Привид. Бран жалкував, що не придумав це ім'я першим, хай навіть його вовк — не білий. Тільки за два останні тижні він перебрав сотню імен, та жодне не тішило йому вухо.

Нарешті Бранові набридло гратися з палицею, і він вирішив полазити верхотурами. В замку стільки всього робилося, що він уже кілька тижнів не лазив зруйнованою вежею, а це ж могла бути його остання нагода.

Він побіг через божегай кружним шляхом, щоб уникнути ставка, де росло серце-дерево. Воно завжди його лякало. «Дерева не повинні мати очей», думав Бран, «або ж листя, схожого на руки». Вовк біг по п'ятах.

— Ти сиди тут, — мовив Бран до нього під вартовим деревом біля стіни зброярні. — Лежати! Ось так. А тепер чекати...

Вовк зробив усе, як казали. Бран почухав його за вухами, тоді відвернувся, стрибнув, ухопився за низьку гілку і підтягнувся догори.

Він заліз уже на пів-висоти дерева, легко рухаючись від гілки до гілки, коли його вовк зіп'явся на ноги і завив.

Бран зиркнув донизу. Вовк замовк, дивлячись на нього жовтими очима з чорними щілинами зіниць. Дивний холодок пробіг спиною. Він поліз вище, і вовк знову завив.

— Тихо! — закричав Бран. — Сидіти. Чекати. Ти ще гірший за пані матір!

Виття супроводжувало його на всьому шляху до верхівки дерева, поки він зрештою не зістрибнув на дах зброярні й не зник з вовчих очей.

Дахи Зимосічі були Бранові як друга домівка. Мати часто казала, що Бран навчився лазити раніше, ніж ходити. Коли саме він почав ходити, Бран не пам'ятав, але ж так само не міг згадати, коли почав лазити — отже, його не дурили.

Хлопчикові Зимосіч здавалася сірим кам'яним лабіринтом стін, веж, дворів, переходів, що тягнулися на всі боки. У найстаріших частинах замку палати хилилися вгору і вниз так, що не завжди й скажеш, на якому ти поверсі. Як Бранові колись розказав маестер Лювин, Зимосіч росла століттями, неначе велетенське кам'яне дерево з товстими покрученими гілками і коренями, що сягають темних глибин землі.

Коли Бран вибрався на верхівку цього дерева, під саме небо, він одним поглядом зміг охопити усю Зимосіч. Бранові подобалося дивитися на замок згори. Вище від нього літали тільки птахи, а унизу розгорталося все життя замка. Бран міг годинами сидіти серед стертих дощами та снігом химер на Першовежі, дивлячись на усе, що відбувалося: як вояки вправлялися дерев'яною та сталевною зброєю у дворі, як кухарі поралися коло городини у скляних садах, як собаки бігали туди-сюди на псярні, як дівчата пліткували коло прального колодязя, як стояв у тиші та спокої божегай. Бран відчував себе князем над замком, де навіть Робб ніколи не матиме такої влади, як він.

Звідси йому відкрилося багато таємниць Зимосічі. Будівники замку не надто намагалися вирівняти місцину: усередині стін Зимосічі залишилися власні гори та долини. Один з накривних мостів з'єднував четвертий поверх дзвіниці з другим поверхом крукарні. Бран це бачив і знав. А ще він знав, що можна пройти всередину внутрішньої стіни крізь південну браму, вилізти на три поверхи вище, пробігти навколо усієї Зимосічі зробленим у камені вузьким проходом, а тоді вийти не

аби де, а просто на рівні ґрунту біля північних воріт, під стіною у сотню стоп заввишки. Бран був певний, що цього не знає навіть маестер Лювин.

Мати жахалася, що одного дня Бран впаде зі стіни і вб'ється. Він їй казав, що такого ніколи не станеться, проте вона не вірила, і якось навіть взяла з нього обіцянку, що він довіку лишиться на землі. Він дотримувався обіцянки майже два тижні, марніючи з кожним днем, аж поки однієї ночі не виліз у вікно опочивальні, де міцно спали його брати.

Наступного дня, потерпаючи від вини, він зізнався у своєму злочині. Князь Едард наказав йому піти до божегаю та спокутувати вчинене. Бран мав залишитися там на ніч і обміркувати свій непослух. Поставили сторожу, але до ранку Бран зник і знайшовся міцно сплячим серед верхніх гілок найвищого вартового дерева у гаю.

Незважаючи на гнів, батько не міг стримати сміху.

— Ти не мій син, — мовив він до Брана, коли його зняли з дерева, — ти якась білчина порода. Та нехай. Прагнеш лазити, то лазь, тільки матері на очі не потрапляй.

Бран старався як міг, та розумів, що обдурити її не зможе. Оскільки батько забороняти не став, мати звернулася по допомогу до інших союзників. Стара Мамка розповіла йому історію про неслухняного хлопчика, який заліз так високо, що його вдарила блискавка, а потім гайвороння видзьобало очі. Та Бран не злякався. На зруйнованій вежі, куди не залазив ніхто, крім нього, було багато воронячих гнізд. Часто Бран набивав повні кишені насіння, ліз до них і годував птахів просто з долоні. Жоден з них ані разу не спробував видзьобати йому очі.

Пізніше маестер Лювин зліпив глиняного хлопчика, вбрав його у Брановий одяг і скинув зі стіни у двір, аби показати, що може статися з Браном. Забавка виявилася цікавою, та опісля Бран лише подивився на маестра і мовив:

— Мене зроблено не з глини. До того ж я ніколи не падаю.

Потім деякий час вартові ганяли його, коли бачили на даху, і намагалися стягнути вниз. Це було найцікавіше — так само, як гратися з братами, от тільки у вартових Бран завжди вигравав. Ніхто зі сторожі, навіть Джорі, не вмів лазити так вправно, як Бран. Та зазвичай вони його навіть не бачили. Люди ніколи не дивляться догори. Лазити було

так весело ще й тому, що нагорі Бран ставав майже невидимим.

Взагалі ж він любив і самі відчуття: підтягуватися по стіні камінь за каменем, вчеплятися пальцями рук та ніг у найменші щілинки. Лазив він завжди босоніж, уявляючи собі, що так у нього чотири руки замість двох рук і двох ніг. Йому подобався глибокий і приємний біль у м'язах, що приходив потім. Йому смакувало повітря на висоті — солодке і холодне, як зимова бросквина. Він любив птахів: гав у зруйнованій вежі, крихітних ластівок з гнізд у щілинах між каменів, старезну сову, яка спала на занесеному пилукою горищі над старою зброярнею. Бран знав їх усіх до одного.

Найбільше він любив лазити у такі місця, де ніхто більше не бував, і бачити сіре громаддя Зимосічі так, як ніхто інший. Цілісінький замок неначе ставав таємною Брановою схованкою.

За улюблене місце він мав зруйновану вежу. Колись то була вартова вежа, найвища у Зимосічі, але дуже давно, за століття до народження батька, вона згоріла від удару блискавки. Верхня третина вежі завалилася всередину; зрештою, її так і не відбудували. Інколи батько посилав щуроловів у підвали вежі, аби вичистити гнізда, які завжди знаходилися серед нагромаджень каміння та зогнилих, погорілих брусів. Але ніхто, крім Брана з гавами, вже давно не бував на пощербленій верхівці вежі.

Він знав два способи дістатися туди. Можна було залізти просто по стіні самої вежі, але її камені хиталися, будівельний розчин давно розсипався на порошок, і Бранові не смакувало вішатися всім тілом на таку непевну опору.

Найкраще було вирушити з божегаю, залізти на високе вартове дерево, далі перелізти через зброярню і трапезну замкової сторожі, перескакуючи з даху на дах — босоніж, щоб варта не почула його в себе над головою. Цей шлях приводив до сліпої сторони Першовежі — найстарішої частини замку, приземкуватої круглої паланки, яка насправді була вищою, ніж здавалася. Там зараз жили тільки пацюки і павуки, але по старих каменях було цікаво лазити. Якщо підібратися до химер, що витикалися над порожнечою, і качатися від одного до іншого, перебираючи руками, то вийдеш до північного боку. Звідти, гарненько витягнувшись, можна зачепитися і підтягнутися до зруйнованої вежі там, де вона нахилилася зовсім близько. А тоді лише

видертися якихось десять стоп по чорних від вогню каменях до гнізд, і гави відразу прилетять по насіння.

Бран гойдався від химери до химери з вправністю, яку дарує тільки довгий досвід, аж раптом почув голоси. Він так налякався, що трохи не відпустив руки, бо ж Першовежа стояла порожня цілісіньке його життя.

— Мені це не до смаку, — казала якась жінка. Під ним простягся ряд вікон, голос долинав з останнього на цьому боці. — Правицею мали б поставити тебе.

— Та збавте боги від такої честі, — ліниво відповідав чоловічий голос, — Надто багато мороки.

Бран повис і слухав, зненацька злякавшись лізти далі. Його ноги могли побачити, якби він розгойдався.

— Хіба не бачиш, в яку ми втрапили халепу? — запитала жінка. — Роберт любить його, як брата.

— Роберт своїх братів на дух не виносить. І я його десь розумію. Від одного Станіса можна животом захворіти.

— Не корч із себе дурня! Станіс і Ренлі — то одне, а Едард Старк — зовсім інше. Роберт слухатиме Старка, лихо б його вхопило. Я мала б зразу вимагати, щоб він призначив тебе, але ж гадала, що Старк однак йому відмовить.

— Вважаймо, що нам пощастило, — мовив чоловік. — Король міг призначити одного зі своїх братів або навіть Мізинця, рятуйте нас боги. Дайте мені шляхетних ворогів замість честолюбних, і я міцніше спатиму вночі.

Бран зрозумів, що мова йде про батька, і захотів почути більше. Ану ж іще кілька стоп... та якщо гойдатися перед вікном, то його напевне побачать.

— Тепер маємо добре його пильнувати, — сказала жінка.

— Тебе пильнувати цікавіше, — відповів чоловік. Здавалося, він нудився розмовою. — Піди-но сюди.

— Князь Едард ніколи не цікавився нічим, що відбувалося південніше Перешийка, — мовила жінка. — Ніколи. Кажу тобі, він хоче діяти проти нас. Чого б іще він залишив родовий стіл, де має повну владу над усім і усіма?

— Та з сотні причин. Заради обов'язку. Заради честі. Може, прагне

вписати своє ім'я великими літерами до книги історії, а може, втекти від дружини. Або й те, й інше. Нарешті, людина може забажати раз на життя нарешті зігрітися.

— Його дружина — сестра пані Арин. Просто диво, що Ліза досі не вимахує тут своїми скаргами на нас.

Бран поглянув униз. Під вікном тягнувся вузький приступок, у кілька вершків шириною. Він спробував опуститися на нього. Занадто далеко. Не дотягнеться.

— Не панікуй. Ліза Арин — просто полохлива корова.

— Та полохлива корова ділила постіль з Джоном Арином.

— Якби вона щось знала, то пішла б до Роберта, а не втекла з Король-Берега.

— Після того, як він дав згоду на виховання її недолугого сина у Кастерлі-на-Скелі? Оце вже ні. Тоді вона розуміла, що життя хлопчика є запорукою її мовчання. А зараз, коли малий сидить посеред неба у Соколиному Гнізді, вона може знахабніти.

— Матері. — Це слово чоловік вимовив, як лайку. — Чомусь мені здається, що народження дітей позбавляє вас розуму. Ви усі божевільні!

Він засміявся, і то був гіркий сміх.

— Нехай пані Арин нахабніє, скільки душа бажає. Хай там що вона знає чи прикидається, що знає, а доказів однак ніяких не має.

Тоді він запнувся на хвилю.

— Чи має?

— Гадаєш, король потребуватиме доказів? — спитала жінка. — Нагадаю тобі, що великої любові між нами немає.

— Хто ж тобі винуватий, люба сестричко?

Бран роздивився приступок. Він міг би зістрибнути донизу. Приступок був завузький, аби стати просто на нього, але якщо зачепитися, ковзаючи донизу, підтягнутися... та як при тому зберегти тишу і не прикликати ту пару до вікна? Бран не дуже розумів, що саме він чує, але здогадувався, що розмова не призначена для його вух.

— Ти такий самий сліпий, як Роберт, — мовила жінка.

— Якщо ти хочеш сказати, що я бачу те саме, що й він, то так, — відповів чоловік. — Я бачу людину, яка скоріше помре, аніж зрадить свого короля.

— Одного він уже зрадив, чи ти забув? — запитала жінка. — О ні, я не заперечую, що він вірний Робертові, це кожному видно. Але що буде, як Роберт помре, і трон займе Джоф? До речі, що швидше це станеться, то безпечніше для нас. Мій чоловік з кожним днем все шаленішає. А буде біля нього Старк, то він взагалі здуріє. Він усе ще кохає Старкову сестру, оту шістнадцятирічну сіру мишу, яка давно померла. От дочекаємося, поки він покине мене заради якоїсь нової Ліанни.

Раптом Бранові стало дуже лячно. Нічого він би не бажав більше, ніж повернутися тим шляхом, яким дістався сюди, і знайти своїх братів. Та що він мав їм сказати? Бран зрозумів, що треба підійти ближче і побачити, хто розмовляє.

Чоловік зітхнув.

— Ти б менше думала про майбутнє, а більше — про миттєві задоволення.

— Припини! — вигукнула жінка. Бран почув звук ляпаса і чоловічий сміх.

Бран підтягнувся догори, заліз на химеру, тоді перебрався на дах. Це було легко. Він перебіг дахом до наступної химери, просто над вікном до кімнати, де розмовляли двоє.

— Я втомився від балаканини, сестричко, — мовив чоловік. — Підійди сюди і замовкни.

Бран всівся на химеру, обхопив її ногами і перевернувся, повиснувши догори дригом. Висячи на ногах, він потроху витягував голову до вікна. Перевернутий світ виглядав незвично. Десь унизу плавав і хитався замковий двір з мокрими від розталого снігу каменями.

Бран зазирнув до вікна. Усередині, в кімнаті, боролися жінка і чоловік, обидва голі. Бран не міг сказати, хто то був, бо чоловік повернувся спиною і закрив своїм тілом жінку, яку притискав до стіни.

Бран зрозумів, що тихі вологі причмокування — то поцілунки. Подих йому перехопило, а очі розширилися з переляку. Чоловік щось робив рукою їй між ніг — мабуть, боляче, бо жінка від того хрипко стогнала.

— Припини, — казала вона, — припини, припини. Прощу тебе... — Та голос був кволий, і чоловіка вона не відштовхувала. Її руки заплуталися у його волосі, рясному золотому волосі... а тоді вона рвучко притягнула його обличчя до своїх грудей.

Саме тоді Бран побачив її обличчя. Вона закрила очі й стогнала з розтуленим ротом. Золоте волосся метлялося з одного боку в інший, голова хиталася туди-сюди, та все ж Бран упізнав королеву.

Мабуть, він видав якийсь звук. Раптом її очі відкрилися, і вона втупилася просто у нього. А тоді заверещала.

Далі все сталося дуже швидко. Жінка шалено відкинула від себе чоловіка, волаючи та показуючи на вікно. Бран спробував перегнутися навпіл, щоб дотягнутися руками до химери. Та занадто поспішив. Руки шкрябнули гладкий камінь, ноги з жаху розціпилися, і раптом він зрозумів, що падає. Миттєва запаморока, все болісно похилилося, мимо майнуло вікно... Він викинув руку, вхопився за приступок, не втримався, піймав знову іншою рукою. Гойднувся, добряче вдарився об стіну, аж подих перехопило... Зрештою Бран повис на приступку, зачепившись однією рукою й важко дихаючи.

У вікні над ним з'явилися два обличчя.

Королева... Бран упізнав і чоловіка біля неї. Вони нагадували віддзеркалення один одного.

— Він бачив нас, — верескнула жінка.

— Та вже ж, — відповів чоловік.

Бранові пальці почали ковзати. Він ухопився за край другою рукою. Нігті намагалися вчепитися у твердий камінь. Чоловік потягнувся униз.

— Берися за руку, — мовив він, — бо впадеш.

Бран ухопив його руку і тримався з усієї сили. Чоловік висмикнув його на приступок.

— Що ти робиш? — вигукнула жінка.

Чоловік не зважав на неї. Він був дуже сильний. Далі він поставив Брана на підвіконня.

— Скільки тобі років, хлопче?

— Сім, — відповів Бран, тремтячи з полегшення. Його пальці надавили на руці чоловіка глибокі сліди. Соромлячись, він відпустив руку.

Чоловік зиркнув на жінку.

— До чого змушує кохання, — мовив він з огидою. А тоді виштовхнув Брана з вікна.

З вереском Бран вилетів назовні спиною вперед, не маючи за віщо

вхопитися. Двір стрімко полетів йому назустріч.

Деся далеко вив вовк. Гави кружляли навколо зруйнованої вежі, чекаючи насіння.

Тиріон І

Деся у величезному кам'яному лабіринті Зимосічі завивав вовк. Його виття висіло над замком, наче знак жалоби.

Тиріон Ланістер підняв очі від книжок і затремтів, хоча у бібліотеці було затишно і тепло. Слухаючи вовче виття, чоловік неначе переставав бути самим собою, тут і зараз, а натомість опинявся у темному лісі власної душі, голий перед хижою зграєю.

Коли лютововк знову завив, Тиріон захряснув шкіряну обкладинку важкої книги, яку саме читав: столітньої давнини трактат, написаний якимсь давно померлим маестром про те, як пори змінюють одна одну. Він позіхнув і прикрився долонею. Читальний каганець миготів, залишки олії догоряли, а крізь високі вікна просочувалося вранішнє світло. Він читав усю ніч — таке траплялося часто. Тиріон Ланістер не надто любляв спати.

Злізаючи з лави, Тиріон відчув, як затекли ноги. Він розтер їх, трохи повернувши до життя, і важко прошкутильгав до столу, де тихенько хропів септон, поклавши голову на відкриту книжку. Тиріон прочитав назву. Житіє великого маестра Етельмура. Не диво, що він заснув.

— Чайле, — покликав він неголосно. Молодий септон підскочив, збентежено блимаючи очима. Кришталь його ордену заметлявся на срібному ланцюжку навколо шії.

— Я піду поснідаю. Дивися, щоб повернув усі книжки на полиці. Обережніше з валерійськими сувоями — їхній пергамен дуже крихкий. «Військові машини» Айрмідона — дуже рідкісна книга, тільки у вас я бачив її повний примірник.

Чайл ще не прокинувся і відчайдушно позіхав. Тиріон терпляче повторив свої вказівки, тоді поплескав септона по плечі й залишив наодинці з його обов'язками.

Вийшовши назовні, Тиріон вдихнув повні груди холодного вранішнього повітря і почав важке сходження крутими кам'яними сходами, що завивалися навколо бібліотечної вежі. Справа йшла повільно: сходинки вирізані були високими й вузькими, а ноги Тиріон мав короткі та криві. Сонце якраз сходило і ще не прогнало темряву зі

стін Зимосічі, а у дворі внизу вже було повно людей. До нього долетів хрипкий голос Сандора Клегана:

— Щось хлопчина ніяк не здужає померти. Хай би вже збирався швидше.

Тиріон глянув униз і побачив, що коло Хорта стоїть принц Джофрі та купка молодих зброєносців.

— Принаймні хоч помирає він тихо, — відповів принц, — то його вовк галасує, як навіжений. Я аж спати не міг минулої ночі.

Зброєносець саме надягав на Клегана, що кидав довгу тінь на втоптану землю двору, його чорного шолома.

— Якщо ваша ласка, можу впокоїти потвору, — мовив він крізь відкрите забороло. Хлопець вклав йому до рук меч-півторака. Він зважив зброю у руці, розсік нею холодне вранішнє повітря. Позаду нього у дворі дзвеніла криця: лицарі та зброєносці вправлялися у своєму мистецтві.

Пропозиція, здається, потішила принца.

— Хай один собака вбиває іншого! — вигукнув він. — Зимосіч аж роїться вовками. Старки й не помітять, як на одного стане менше!

Тиріон зіскочив з останньої сходинки на двір.

— Дозволь не погодитися, небоже, — мовив він. — Старки вміють рахувати до шести. На відміну від деяких відомих мені принців.

На це Джофрі стало совісті хоча б почервоніти.

— Голос нізвідки! — вигукнув Сандор. Він видивлявся з шолома туди й сюди. — Духи повітря!

Принц зареготав, як завжди, коли його охоронець клеїв дурня. Тиріон давно звик.

— Я тутечки, унизу.

Здоровань зиркнув донизу і прикинувся, неначе тільки-но помітив його.

— Малий пане Тиріон, — мовив він. — Прошу вибачити. Я не знав, що ви там.

— Сьогодні мені чомусь не смакує твоє нахабство, — відповів Тиріон і повернувся до небожа. — Джофрі, тобі час піти до пана князя Едарда і його пані, аби висловити співчуття.

Джофрі почепив таку вередливу пику, яку вміють робити тільки юні принци.

— Та нащо їм здалося моє співчуття?!

— Хай так. Але існують певні обов'язки, — відповів Тиріон. — Твоя відсутність вкидається у око.

— Той Старків хлопець для мене порожнє місце, — мовив Джофрі. — Та й не терплю я баб'ячого скигління.

Тиріон Ланістер витягнувся і заліпив небожеві ляпаса. Принцева щока миттю почервоніла.

— Одне слово, — попередив Тиріон, — і отримаєш ще.

— Я скажу матері! — заволав Джофрі.

Тиріон вдарив ще раз. Тепер палали обидві щоки.

— Скажеш матері, аякже, — мовив до принца Тиріон. — Але спершу підеш до пана та пані Старк, впадеш перед ними на коліна і розкажеш, що поділяєш їхню скорботу, що готовий прислужитися бодай чимсь у цю болісну годину, що молишся разом з ними за їхнього сина. Зрозумів? Я питаю, ти зрозумів?

Хлопчисько трохи не зарюмсає, та натомість спромігся слабенько кивнути, тоді розвернувся і побіг двором, тримаючись за щоки. Тиріон мовчки спостерігав за ним.

На обличчя йому впала тінь — це Клеган навис над ним скелею. Чорний, мов сажа, обладунок, здавалося, затьмарював сонце. Забороло у вигляді страшної, наче з пекла, собачої морди, він опустил. Тиріон завжди вважав, що те забороло — справжня прикраса проти власного обличчя Клегана, жахливо спотвореного вогнем.

— Принц не забуде цього, малий пане, — попередив його Хорт. Зсередини шолома його сміх нагадував розкотисте гарчання.

— Молитимуся, щоб не забув, — відповів Тиріон Ланістер. — А знадобиться нагадати — будь гарним цуциком, нагадай.

Тиріон обвів поглядом замковий двір.

— Чи не знаєш, де шукати мого брата?

— Він снідає з королевою.

— Ага, — мовив Тиріон. Він подарував Сандорові Клегану побіжний кивок і пішов геть, висвистуючи пісеньку, так швидко, як дозволяли короткі криві ноги. Він співчував лицареві, який цього ранку трапиться норовистому Хортові у дворі першим.

У вранішній палаті Гостьового Дому відбувався холодний та безрадісний сніданок. Хайме сидів за столом з Серсеєю та дітьми;

вони розмовляли тихо, наче соромлячись.

— Хіба Роберт іще спить? — запитав Тиріон, всідаючись без запрошення.

Сестра зиркнула на нього з тим самим виразом легкого презирства, яким дарувала його від народження.

— Король взагалі не спав, — відповіла вона. — Він з князем Едардом. Їхнє горе король узяв близько до серця.

— В нього велике серце, в нашого Роберта, — відзначив Хайме з лінивою посмішкою. Хайме майже нічого не брав близько до серця. Тиріон це знав, але пробачав йому. Усі нестерпно довгі роки свого дитинства Тиріон тільки від Хайме бачив бодай часточку любові та поваги, і за те був готовий пробачити майже все інше.

Підійшов служник.

— Хліба, — наказав Тиріон, — та дві оті ваші маленькі рибки, а до них кухоль темного пива, воно в вас добре. А, ще підчеревини підсмажте, щоб аж підгоріла.

Служник вклонився і пішов, а Тиріон обернувся до брата і сестри. Близнюки, чоловік та жінка. Сьогодні вранці їх було важко розрізнити. Обидва вбралися у темно-зелене до кольору очей. Біляві кучері розсипалися химерними візерунками, а на пальцях, зап'ястках та шиях блищали золоті прикраси.

Тиріон спитав себе, як воно — мати близнюка, а тоді вирішив, що краще не знати. Бачити себе у люстрі кожен день — то вже мука, а як іще один такий буде ходити поруч... який жах.

Тоді заговорив принц Томен.

— Знаєте щось нове про Брана, пане дядьку?

— Минулого вечора заходив до нього, — повідомив Тиріон. — Змін немає. Маєстер каже, це дає надію.

— Я не хочу, щоб Бран помер, — несміливо проказав Томен. Він був гарний хлопчик — зовсім інакший, ніж брат. Але, власне, Хайме з Тиріоном теж вирости не одного тіста книш.

— Князь Едард колись мав брата на ім'я Брандон, — зазначив Хайме.

— Одного із заручників, убитих Таргарієнами. Якесь нещасливе ім'я.

— Ну, не те щоб конче нещасливе, — відказав Тиріон. Служник приніс йому тарелю, і він відірвав собі шматок чорного хліба.

Серсея дивилася сторожкими очима.

— Ти про що?

Тиріон лукаво посміхнувся до неї.

— Про те, що бажання Томена може здійснитися. Маєстер гадає, що хлопчик, цілком імовірно, виживе.

Він зробив ковток пива. Мирцела захоплено зойкнула, а Томен непевно посміхнувся. Але дивився Тиріон не на дітей. Погляд, яким обмінялися Хайме та Серсея, мигнув і пропав, але Тиріон його не прогавив. Тоді сестра опустила очі додолу.

— Яка немилість. Ці жорстокі північні боги примушують дитину марно страждати.

— Що саме сказав маєстер? — запитав Хайме.

Добре підсмажена свинина хруснула на зубах. Тиріон пожував замислено, тоді відповів:

— Він гадає, що якби хлопчик мав померти, то вже б помер. Чотири дні, жодних змін.

— То Бранові стане краще, пане дядечку? — запитала мала Мирцела. Вона успадкувала всю материну красу, але нічого з її норову.

— В нього переламаний хребет, дитинко, — відповів Тиріон. — При падінні він також зламав ноги. Його тримають на воді та меді, бо інакше він помре з голоду. Можливо, якщо він прийде до тям, то зможе їсти звичайну їжу, але ходити вже ніколи не буде.

— Якщо він прийде до тям, — повторила Серсея. — Таке дійсно можливо?

— Про те відають самі боги, — відповів Тиріон, — а маєстер тільки сподівається.

Він пожував ще хліба.

— Можу присягнутися, що живим його тримає на цьому світі отой його вовк. Звір день і ніч сидить під вікном та виє. Коли його відганяють, він повертається. Маєстер каже: якось зачинили вікно, щоб не чути виття, і Бран став слабшати, а як відчинили знову, серце забилося краще.

Королева здригнулася.

— Ті тварини якісь неприродні, — мовила вона. — І дуже небезпечні. Я не дозволю жодній з них їхати з нами на південь.

— Цікаво, як ти їх зупиниш, сестро, — зазначив Хайме. — Вони ж ходять за дівчатами хвостом.

Тиріон узявся до риби.

— То ви скоро їдете?

— Яке там скоро, — відповіла Серсея, а тоді спохмурніла.

— Чи МИ скоро їдемо? — перепитала вона. — А ти? О боги, тільки не кажи, що лишаєшся тут.

Тиріон знизав плечима.

— Бенджен Старк повертається до Нічної Варти разом з байстрюком свого брата. Я маю намір поїхати з ними і побачити ту саму Стіну, про яку ми всі стільки чули.

Хайме посміхнувся.

— Сподіваюся, ти не покинеш нас заради вступу до Нічної Варти, братику.

Тиріон засміявся.

— Щоб я та обітував безшлюб'я? І пустив з торбою всіх повій від Дорну до Кастерлі-на-Скелі? Ні, я тільки прагну постояти на верхівці Стіни та насцяти за край світу.

Серсея раптово встала.

— Дітям не личить слухати всяку бридоту. Мирцело, Томене, пішли звідси.

Вона вийшла з вранішньої зали швидким кроком, а її дитинчата потягнулися слідом.

Хайме Ланістер замислено оглянув брата спокійними зеленими очима.

— Старк ніколи не погодиться залишити Зимосіч, поки його син лежить у тіні смерті.

— Погодиться, якщо Роберт накаже, — відповів Тиріон. — А Роберт таки накаже. Та й взагалі, князь Едард нічого вже не може зробити для хлопця.

— Він міг би скінчити його муки, — відповів Хайме. — Я б скінчив, якби то був мій син. Так милосердніше.

— Раджу тобі не ділитися своєю думкою у присутності князя Едарда, братику, — мовив Тиріон. — Бо дяки не діждешся.

— Та навіть якщо малий виживе, то буде калікою. Гірше, ніж калікою. Якимсь покручем. Мені більше до смаку гарна швидка смерть.

Тиріон у відповідь знизав плечима, так що добре стало видно, які вони криві.

— Від лиця покручів, — відповів він, — насмілюся не погодитись.

Смерть рішуче кладе край усьому, тоді як у житті завжди лишаються можливості.

Хайме посміхнувся.

— От химерна бісівська порода.

— Ще й яка, — погодився Тиріон. — Я сподіваюся, що хлопчик таки прийде до тями. Вельми цікаво буде почути, що він скаже.

Посмішка його брата скисла, як молоко.

— Тиріоне, любий братику, — мовив він похмуро, — інколи ти змушуєш мене спитати себе, на чиєму ти боці.

Тиріон саме жував з повним ротом хліба та риби. Він ковтнув міцного темного пива, щоб пропхнути їжу, і вишкірився вовчою посмішкою до брата.

— Хайме, любий братику, — відповів він, — ти раниш мене у самісіньке серце. Ти мав би знати, як я люблю своє сімейство.

Джон II

Джон повільно піднімався сходами, намагаючись не думати, що, можливо, йде ними востаннє за життя. Привид мовчки трусив поряд. Ззовні крізь замкову браму вихором залітав сніг, у дворі стояв галас і безлад, але всередині товстих кам'яних стін було тепло і тихо. Занадто тихо, як на Джона.

Він зупинився перед дверима і постояв, збираючи сміливість. Привид тицьнувся писком йому в руку, від чого Джон відчув полегшення, випростався і увійшов до кімнати.

Пані Старк сиділа коло ліжка. Вона не відходила звідти ані вдень, ані вночі, майже два тижні, жодної миті не полишаючи Брана самого. Їй приносили їжу, горщик, поставили для неї малу тверду лежанку; втім, за чутками, вона однак не спала ані хвилини. Мати годувала Брана сама — водою з медом та трав'яною настійкою, що підтримувала в ньому життя. З кімнати вона ще жодного разу не виходила, а тому Джон жодного разу не заходив.

Та більше часу чекати не лишилося.

Він на мить завагався у дверях, боячись заговорити, боячись наблизитись. Вікно було відкрите, а унизу під ним вив вовк. Привид почув і підняв голову.

Пані Старк підвела очі. Якусь мить вона мовби його не впізнавала, та нарешті кліпнула очима.

— Тобі що тут треба? — запитала вона дивно сухим голосом без жодних почуттів.

— Я прийшов до Брана, — відповів Джон. — Аби попрощатися.

Її обличчя застигло. Довге рудо-брунатне волосся втратило блиск і сплуталося. Жінка неначе постарішала на двадцять років.

— Ось попрощався. Тепер іди.

Якась часточка його воліла б втекти негайно, та він знав, що тоді більше не побачить Брана. Тож Джон зробив непевний крок до кімнати.

— Благаю вас, — мовив він.

У її очах ворухнулося щось холодне.

— Я наказала тобі піти, — відповіла вона. — Ми не хочемо бачити тебе тут.

Колись від такої ласки він утік би, а може, й заплакав. Та зараз тільки розлютився. Скоро він стане присяжним братчиком Нічної Варти і знатиме небезпеки, гірші за Кетлін Таллі-Старк.

— Він мій брат.

— Може, мені покликати сторожу?

— Кличте, — зухвало відповів Джон. — Однак не зупините. Я все одно його побачу!

Він перетнув кімнату, тримаючись від неї по інший бік ліжка, і глянув на Брана. Мати тримала його за руку, схожу на пташину лапу. З нього зійшла уся плоть, шкіра натягнулася на кістках, а ноги під ковдрою вигиналися так, що Джона мало не знудило. Бранові очі глибоко запали у чорні ями; хоч і відкриті, вони геть нічого не бачили. Після падіння він чомусь став менший — наче крихітний листочок, що його перший сильний вітер віднесе до могили.

Та все ж груди, схожі на крихку клітку потрісканих ребер, здіймалися і опускалися рівним диханням.

— Бране, — мовив Джон, — вибач, що не зайшов раніше. Я боявся.

Він відчував, як щоками котяться сльози, та не зважав.

— Не вмирай, Бране. Благаю тебе. Ми всі чекаємо, коли ти прокинешся. Я, Робб, дівчата, усі...

Пані Старк дивилася мовчки, не здіймаючи бучу. Джон сприйняв це за згоду. Поза вікном знову завив лютововк. Той самий, якому Бран досі не дав імені.

— Тепер мені час іти, — продовжив Джон. — Дядько Бенджен чекає. Я їду з ним на Стіну. Маємо вирушити сьогодні, поки не пішов сніг.

Він згадав, як Бран радів з майбутньої подорожі. Цього Джон не міг винести. Не мав сили думати, що полишає його отак. Тоді витер сльози, нахилився і легенько поцілував брата у вуста.

— Я прагнула, щоб він залишився тут, зі мною, — тихо вимовила пані Старк.

Джон зиркнув сторожкими очима, та вона не дивилася — казала до нього так, мовби його взагалі у кімнаті не було.

— Я молилася про це, — продовжила вона глухим голосом. — Пішла до септу і молилася сім разів до семи божих ликів, щоб Нед роздумався і лишив сина зі мною. Часом боги відповідають на молитви.

Джон не знав, що сказати.

— Ви не винуваті, — вичавив він з себе після ніякової мовчанки.

Тепер її очі, повні гіркої отрути, знайшли його.

— Збав мене од свого прощення, байстрюче.

Джон опустил очі. Вона колихала Бранову руку в своїх. Джон узяв іншу, стиснув пальці, схожі на пташині кісточки.

— Щастя тобі, — мовив він.

Вже коло дверей він почув, як його кличуть.

— Джоне, — мовила пані Кетлін. Він мав би не зважати й піти собі, але ж вона ніколи не кликала його на ім'я. Тому Джон повернувся і спіймав такий погляд, неначе вона вперше бачила його обличчя.

— Так? — перепитав хлопець.

— Це мало б статися з тобою, — мовила вона до нього, тоді відвернулася до Брана і стала плакати, уся здригаючись. Раніше Джон ніколи не бачив, щоб вона плакала.

Дорога надвір здалася дуже довгою. Там галасували, метушилися, накладали вози, виводили, сіддали та запрягали коней. Трохи засніжило, й усі прагнули якомога швидше вибратися на дорогу.

Робб вигукував накази на всі боки посеред цього безладу. Останнім часом він подорослішав, неначе падіння Брана та зневіра матері додали йому сили. Сірий Вітер був при боці.

— Тебе шукає дядько Бенджен, — мовив Робб до Джона. — Хотів виїхати ще годину тому.

— Та знаю, — відказав Джон. — Зараз уже.

Він роздивився навколо, на гамір і безлад.

— Виїхати важче, ніж я гадав.

— Та я бачу, — відповів Робб. Він мав сніг у волоссі, який танув від тепла тіла. — Ти бачив його?

Джон кивнув, не довіряючи голосові.

— Він не помре, — мовив Робб. — Я це знаю.

— Вас, Старків, убити важко, — погодився Джон глухо та стомлено. Похід до Брана забрав усі його сили.

Робб зрозумів, що з ним робиться якась халепа.

— Що моя матір?..

— Була... дуже ласкава до мене, — відповів Джон.

Роббові на вид полегшало, він посміхнувся.

— Коли побачимося наступного разу, ти будеш весь у чорному.

Джон вичавив усмішку у відповідь.

— Мені завжди пасував цей колір. Думаєш, скоро трапиться нагода?

— Скоро, — пообіцяв Робб. Він притягнув Джона до себе і міцно обійняв. — Бувай, Сніговію.

Джон обійняв його у відповідь.

— Бувай і ти, Старку. Подбай про Брана.

— Авжеж. — Вони розчепилися і ніяково зиркнули один на одного.

— Дядько Бенджен казали прислати тебе до стаєнь, щойно побачу, — нарешті мовив Робб.

— Я ще прощатимуся з однією людиною, — відповів Джон.

— Тоді я тебе не бачив, — вирішив Робб. Джон залишив його посеред снігу, возів, вовків та коней. Зброярня була поруч. Він забрав звідти свій пакунок і пішов накривним мостом до великого кам'янця.

Ар'я поралася у себе в кімнаті, набиваючи більшу за неї начищену залізодеревну скриню. Їй допомагала Німерія. Щойно Ар'я вказувала, вовчиця кидалася через кімнату, хапала в зуби якусь шовковину і тягла до хазяйки. Та коли вона унюхала Привида, то сіла на хвіст і гавкнула до нього.

Ар'я побачила Джона, затамувала подих, стрибнула на ноги і обхопила тендітними руками його шию.

— Я злякалася, що ти вже поїхав, — казала вона. — Мене не випускали, навіть щоб попрощатися.

— Що ж ти таке наробила? — засміявся Джон.

Ар'я виплуталася від нього і скривила мармизу.

— Та нічого. Оце вкладаюся, таке різне. — Вона махнула на велетенську скриню, повну хіба що на третину, та на одяг, розкиданий усією кімнатою. — Септа Мордана каже, треба все перескладати. Каже, я не так усе згорнула. Каже, шляхетна південна панна не має кидати одяг до скрині, як старі ганчірки.

— То он за що тебе не випускають, сестричко?

— Та однак воно усе переплутається, — відповіла сестра. — Кому яке діло, як його згорнули?

— Вочевидь, септі Мордані є діло, — відзначив Джон. — Німерія теж трохи винувата, до речі.

Вовчиця мовчки зміряла його темно-золотими очима.

— Але так на краще. В мене є дещо для тебе в дорогу, і це треба загорнути дуже старанно.

Її обличчя проясніло.

— Подарунок?!

— Певна річ. Зачини двері.

Схвильовано, проте обережно Ар'я визирнула до зали.

— Німеріє, сюди. Вартуй.

Дівчинка полишила вовчицю стерегти непроханих гостей і зачинила двері. До того часу Джон розмотав ганчірки і простягнув їй те, що було всередині.

Ар'я розкрила очі. Темні очі — такі самі, як його.

— Це ж меч, — вимовила вона тихо, ледь дихаючи.

Піхви меча були зроблені з м'якої сірої шкіри, на дотик приємної, як гріх. Джон повільно видобув клинка, щоб вона роздивилася його темно-блакитний сталевий блиск.

— Це не іграшка, — попередив він. — Стережися, щоб не порізатися, бо краями можна голитися.

— Дівчата не голяться, — відказала Ар'я.

— Дехто мав би. Чи бачила ти колись септині ноги?

Вона захихотіла, тоді зазначила:

— Такий тонесенький.

— Як ти сама. Це я замовив його Мікену для тебе. Такими мечами б'ються брави у Пентосі, Мирі та інших Вільних Містах. Голови ним

не зрубаєш, та дірок наробиш хвацько, якщо не баритися.

— А я швидка, — похвалилася Ар'я.

— Маєш вправлятися щодня. — Він вклав меча їй до рук, показав, як тримати, і ступив крок назад.

— Як відчуваєшся? Врівноважений добре?

— Та мабуть, — відповіла Ар'я.

— Тоді перший урок, — мовив Джон. — Штрикай гострим кінцем.

Ар'я хльоснула його по руці площиною клинка. Удар був болісний, та Джон розплився у посмішці, мов дурник.

— Сама знаю, котрим кінцем, — насварилася вона, а тоді по обличчі в неї пробіг сумнів. — Септа Мордана його забере.

— А от не забере, якщо не знатиме, що ти його маєш, — заперечив Джон.

— З ким мені вправлятися?

— Когось знайдеш, — запевнив Джон. — Король-Берег — велике місто, воно у тисячу разів більше за Зимосіч. А поки не знайдеш напарника, дивись, як б'ються у дворі. Бігай, катайся верхи, зміцнюй себе. І що б ти не робила...

Ар'я знала, що буде далі. Тому вони закінчили разом:

— ...не... кажи... Сансі!

Джон скуйовдив їй волосся.

— Я сумуватиму за тобою, сестричко.

Раптом вона скривилася так, наче збиралася плакати.

— Шкода, що ти не їдеш з нами.

— Інколи різні дороги приводять до одного замку. Хто може знати?

Йому покращало. Він не збирався давати волю смутку.

— Ліпше мені вже піти. Примушу дядька Бенджена чекати ще довше, і перший свій рік на Стіні виноситиму нічні горщики за всіма братчиками.

Ар'я ринула до нього, щоб востаннє обійняти.

— Спершу меча поклади, — засміявся Джон. Вона обережно відклала зброю убік, а тоді засипала брата поцілунками.

Коли він обернувся, щоб іти, вона вже знову схопила меча до рук, випробовуючи баланс.

— Трохи не забув, — мовив Джон до сестри. — Усі найкращі мечі мають імена.

— Як Лід, — згадала вона. Тоді подивилася на клинок у себе в руці. — А цей має ім'я? Ану кажи!

— Хіба сама не вгадаєш? — піддражнив Джон. — Твоя найулюбленіша річ.

Спершу Ар'я спантеличилася, та потім швидко втямила, і вони з братом вигукнули разом:

— ГОЛКА!

Пам'ять про її сміх зігрівала Джона у довгій подорожі на північ.

Даянерис II

Коли Даянерис Таргарієн виходила заміж за хала Дрого, в душі її панував страх, а навколо — варварські розкоші. Подію винесли у поле за стіни Пентосу, бо дотракійський звичай вимагав, аби усе важливе в людському житті відбувалося просто неба.

Дрого прикликав на весілля свій халазар, і він з'явився: сорок тисяч дотракійських вояків та незліченний натовп жінок, дітей і невільників. Вони стали табором за міськими стінами, випасаючи величезні табуни худоби, виплітаючи собі з трави шатри-палаці, поїдаючи усе, що кидалося в око, і з кожним днем дедалі більше тривожачи добропорядних пентоських мешканців.

— Мої співтовариші-магістрати подвоїли чисельність міської варти, — казав їм Ілрію одного вечора за тарелями качок з медом та хрустких жовтогарячих перців у маєтку, де вони раніше здибали хала Дрого. Зараз хал поїхав до свого халазару, а маєток передав Даянерис та її братові до дня весілля.

— Краще нам видати принцесу Даянерис заміж якомога швидше, поки вони не роздали половину пентоської скарбниці сердюкам та бравам, — зволив пожартувати пан лицар Джораг Мормонт. Вигнанець запропонував свого меча братові Дані тієї самої ночі, коли її продали халові Дрого. Візерис радо прийняв його службу, і Мормонт зробився їхнім незмінним супутником.

Магістрат Ілрію весело засміявся крізь розгалужену надвоє бороду, та Візерис хоч би посміхнувся.

— Хай забирає її завтра, коли бажає, — відказав її брат. Він подивився на Дані, й та сховала очі. — Аби ціну заплатив.

Ілрію заспокійливо помахав рукою, на якій кожен палець блищав коштовним перснем.

— Кажу вам, усе влаштовано. Повірте мені. Хал обіцяв вам корону, і ви її матимете.

— Гаразд, але коли?

— Коли хал скаже, — мовив Ілірію. — Спершу він хоче мати дівчину, а після весілля йому треба буде перетнути степ і показати її дошхалін у Ваес Дотраку. Мабуть, опісля. Якщо знамення скажуть на користь війни.

Візерис посовався від нетерплячки.

— Сцяти я хотів на дотракійські знамення. На батьківському троні сидить Узурпатор. Скільки ще мені чекати?

Ілірію здвигнув дебелими плечима.

— Ви ж чекали майже все життя, великий королю. Що для вас іще кілька місяців, ба навіть кілька років?

Пан Джораг, який заїжджав на схід аж до Ваес Дотраку, хитнув головою на знак згоди.

— Раджу вам мати терпіння, ваша милість. Дотракійці вірні своєму слову, та все роблять в свій час. Проста людина може чогось прохати в хала, та не сміє нічого вимагати в нього.

Візерис скипів.

— Думай, що кажеш, Мормонте, поки не втратив язика. Я тобі не проста людина, а законний господар Семицарства! Дракон ніколи не прохає.

Пан Джораг покійно опустив очі. Ілірію загадково посміхнувся і вирвав крило в качки. Мед та жир потекли йому по пальцях і закапали у бороду, поки він потрошку відкусував ніжне м'ясо. «Драконів більше немає», подумала Дані, втупившись у брата, хоча вголос сказати не насмілилась.

Усе ж тієї ночі їй наснився один. Уві сні її бив і принижував Візерис. Вона була гола, незграбна зі страху, вона тікала від нього, але дебеле неповоротке тіло її не слухалося. Він її знову вдарив, вона перечепилася і впала. «Ти збудила дракона!», репетував він і хвицяв її ногою. «Ти збудила дракона, збудила дракона!» Між її стегнами текла кров. Вона заплющила очі й заскімлила. У відповідь щось гучно хряснуло, неначе порвалося, і затріщав великий вогонь. Коли вона подивилася знову, Візериса вже не було, навколо вирости величезні вогняні стовпи, а посеред них сидів дракон. Він повільно повернув

велику голову. Коли його очі кольору розплавленого металу зустрілися з її, вона прокинулася, тремтячи, вкрита холодним потом. Ніколи ще їй не було так лячно...

...поки не настав день її весілля.

Свято почалося на світанку та продовжувалося до заходу сонця — один нескінченний день пияцтва, ненажерства та бійок. Серед плетених з трави шатрів звели величезний земляний насип, де й сиділа перелякана Дані побіля свого хала Дрого. А внизу буяло та шуміло море дотракійців. Вона ніколи не бачила зразу стільки людей у одному місці, до того ж людей чужих, дивних і страшних. Хай заради відвідин Вільних Міст наїзники накручували на себе коштовні тканини і духмянилились парфумами, та під вільним небом поза містами вони жили за старим звичаєм. Чоловіки й жінки однаково вдягали мальовані шкіряні жилетки на голі груди та штани з кінського волосу, підперезані важкими пасами зі спижевих блях. Воїни мастили довгі коси лоєм із пряхних ям. Усі запихалися конятиною, засмаженою з медом та перцем, вусмерть упивалися кумисом і тонкими винами Ілірію, кидалися одне в одного жартами через вогнища, теревенили грубими, хрипкими, чужими для Дані голосами.

Візерис сидів просто під нею, розкішний у новому чорному вовняному каптані з червоним драконом на грудях. Поряд сиділи Ілірію та пан Джораг. То були почесні місця — зразу під кривоніжниками самого хала — та Дані все одно бачила гнів у бузкових очах брата. Йому не смакувало сидіти нижче за неї, а ще Візерис казався, коли невірники спершу подавали кожну страву халу та його дружині, а тільки тоді різали йому зі шматків, яких хал не схотів. Зробити він нічого не міг — залишалося тільки біситися, от він і чорнів лицем дедалі гірше з кожною годиною та кожною образою, завданою його ясновельможній персоні.

Дані ще ніколи не почувалась такою самотньою, як сидячи посеред тієї величезної орди. Брат наказав їй посміхатися, от вона і посміхалася, поки обличчя не зацімло та сльози самі не навернулися на очі. Вона сховала їх як могла, знаючи, що коли Візерис побачить її за плачем, то розлютиться — найперше з жаху, бо хто знає, що тоді зробить хал Дрого. Їй приносили страви: паруюче м'ясиво, товсті чорні ковбаси, дотракійську кров'янку, садовину, юшку з солодкої спаржі, ніжні

паштети з кухонь Пентоса, та вона усе відсилала помахом руки. Шлунок їй скрутило, і вона знала напевне, що не втримає у собі нічого з поданого їдла.

До того ж іще вона не мала й з ким побалакати. Хал Дрого вигукував накази та жарти до своїх кривноїзників, реготав з того, що вони гукали у відповідь, але хоч би вшанував бодай поглядом Дані, яка сиділа тутечки ж у нього при боці. Та вони, власне, і мови спільної не мали. Дотракійською Дані не тямила жодного слова. Щодо хала, той знав лише кілька слів валерійського суржика Вільних Міст, але жодного слова посполитої мови Семицарства. Вона з радістю побалакала б навіть з Ілірію та братом, але вони сиділи надто низько, щоб добре її чути.

От і сиділа вона сама, вбрана у весільні шовки, смоктала з келиха підмедоване вино, боячись торкнутися їжі, й розмовляла подумки сама до себе. «Я Даянерис Буреродна, Принцеса Дракон-Каменю, від крові та сім'я Аегона Завойовника.»

Сонце пройшло ще тільки чверть свого шляху по небі, як вона уже побачила першу смерть. Стукотіли барабани, якісь жінки танцювали для хала. Дрого дивився з застиглим обличчям, але очима слідкував за танцюристками і час від часу кидав їм сплижеву бляху, щоб вони за неї побилися.

Воїни теж дивилися. Один з них зрештою ступив до кола, згріб котрусь танцюристку за руку, штовхнув на землю і просто там став її покривати, як кінь кобилу. Ілірію її про таке попереджав.

— Дотракійці злягаються, як тварини у їхніх табунах. У халазарі нема де залишитися наодинці, тож вони не розуміють гріха й сорому так, як ми.

Дані злякано відвернулася від пари, щойно зрозуміла, що між ними робиться, та наперед виступив другий воїн, тоді третій, і скоро відвертати очі стало нікуди. Нарешті двоє чоловіків схопили одну жінку. Дані почула крик, побачила штовханину, і за мить у повітрі засвистіли арахі — довгі, гострі, як бритва, шаблі, схожі на коси. Воїни почали танок смерті, кружляючи та рубаючи, наскакуючи один на одного, крутячи зброю над головою, вигукуючи образи з кожним ударом. Ніхто не поворухнувся, щоб їм завадити.

Скінчилася бійка так само раптово, як почалася. Арахі дзвеніли один

об одний швидше, ніж бачили Даніни очі, та нарешті один з чоловіків запнувся, поки інший виводив арахом велику блискучу дугу. Криця розпанахала живіт дотракійця від пупа до хребта. Переможений впустив тельбухи у пилюку, а переможець ухопив найближчу жінку — ба навіть не ту, за яку бився — і відгойдав її, не сходячи з місця. Невільники потягли мерця геть, а танцюристки знову пожвавилися.

Про таке магістрат Ілірію також попереджав Дані:

— Якщо на дотракійському весіллі вб'ють менше трьох людей, то кажуть, що кепсько погуляли.

До її ж весілля чужі боги, мабуть, мали особливу ласку, бо день іще не скінчився, а вже добрий тузін людей наклав головою.

Години йшли, і Дані жахалася дедалі більше, ледве утримуючись, щоб не заверещати. Її лякали дотракійці з їхніми навіженими звичаями, схожі радше на звірів у людській подобі, аніж на людей. Вона боялася брата, бо не знала, що той вчинить їй, якщо вона не справдить його надії. А найбільше вона боялася того, що мало трапитися сьогодні під зірками, коли брат віддасть її дикому велетневі, що сидів поруч з нерухомим і лютим, мов спижева личина, обличчям.

«Я — кров дракона», мовила вона до себе знову.

Коли сонце сиділо над обрієм зовсім низько, хал Дрого плеснув у долоні, і все разом — барабани, вереск, бенкетування — хутко замовкло. Дрого підвівся і смикнув Дані на ноги поруч із собою. Настав час для весільних подарунків.

А після подарунків, як сяде сонце, вона знала, що наступить час для першого чвалу біч-о-біч і тілесного здійснення їхнього шлюбу. Дані відганяла думку про нього від себе, та марно. Тоді вона обхопила себе руками, пробуючи не тремтіти.

Її брат Візерис подарував їй трьох покоївок. Дані знала, що жодна йому не коштувала ані шеляга: хто ж іще міг би їх нагилити, як не Ілірію. Іррі та Джихікі були мідношкірі дотракійки з чорним волоссям та мигдалевидними очима, а білява блакитноока Дорея походила з Лису.

— Це не пересічні служниці, люба сестро, — мовив до неї брат, поки їх виводили одна за одною. — Ми з Ілірію відібрали їх для тебе особливо. Іррі навчить їздити верхи, Джихікі — дотракійської мови, а Дорея — жіночих таємниць кохання.

Він ледь помітно всміхнувся.

— Вона добре знається на них. Ми з Ілірію можемо ручитися.

Пан Джораг Мормонт став вибачатися за свій подарунок.

— Це така дрібниця, принцесо, чогось коштовнішого не здужає бідний вигнанець, — мовив він і поклав перед нею невеличкий стос старих книжок. Вона побачила обкладинки: то були пісні та історії з Семицарства, написані посполитою мовою. Дані подякувала лицареві від усього серця.

Магістрат Ілірію промурмотів наказ, і чотири кремезні невільники поспішили наперед з великою кедровою скринею, обкутою спижем. У скрині знайшлася купа найкращих оксамитів та одамашків, зітканих у Вільних Містах... а нагорі купи у гніздечку з м'якої тканини спочивали три велетенські яйця. В Дані перехопило подих. Нічого краснішого за ці яйця вона не стрічала у житті. Всі три були різні; по них бігли візерунки з таких пишних кольорів, що спершу здалися їй викладеними з самоцвітів. Щоб підняти одне яйце, було замало чи не обох її рук. Вона взяла яйце спершу дуже ніжно, бо гадала, що воно зроблене з тонкої порцеляни, застиглої поливи, або ж видутого скла. Але яйце виявилось важким, неначе з суцільного каменю. Шкаралупа була вкрита крихітними лусочками, які блищали, мов начищений метал у світлі західного сонця, коли вона повертала яйце у долонях.

Одне яйце мало темно-зелений колір зі спижевими цяточками, які з'являлись та зникали, поки Дані його крутила. Інше було блідо-вершкове, помережане золотом. Останнє чорніло, як опівнічне море, але по ньому блукали червонясті брижі й вихори.

— Що воно таке? — запитала Дані тихо і зачудовано.

— Драконячі яйця з Тіньового краю, що аж за Асшаєм, — відповів магістрат Ілірію. — Незліченні століття перетворили їх на камінь, та вони все ще сяють красою.

— І стануть моїм найкоштовнішим скарбом, — відповіла Дані. Вона чула про такі яйця, але ніколи не бачила жодного, ба навіть не сподівалася побачити. Втім, вона знала, що навіть від такого нечувано щедрого дарунку Ілірію не занадто збіднів, бо отримав з її продажу халові Дрого неабиякий зиск у невільниках та конях.

Кревноїзники хала піднесли їй за звичаєм три види зброї, кожний надзвичайної роботи. Хагго подарував довгого шкіряного батога зі срібним пужалном, Кохолло — коштовного араха, викладеного

золотом, а Котхо — вищий за неї, подвійного вигину лук з драконячої кістки. Від магістрата Ілірію та пана Джорага вона навчилася, що за звичаєм їй слід відмовитися від зброї.

— Ці дарунки гідні великого воїна, о кров моєї крові, але ж я лише слабка жінка. Хай їх носить віднині мій вельможний чоловік.

Отак і хал Дрого отримав свою частку жіничиних підношень.

Інші дотракійці також засипали її різноманітними подарунками, серед них сандалями, коштовностями, срібними кільцями для волосся, поясами з блях, мальованими жилетами, м'якими хутрами, піщаним шовком, горщиками парфумів, голками, дорогоцінним пір'ям, маленькими пляшечками фіалкового скла, вбранням з тисячі мишачих шкур. Про це останнє магістрат Ілірію сказав: «Дуже гарне, халісі, до того ж приносить щастя», спершу пояснивши, що воно взагалі таке. Подарунки навалили коло неї величезними купами; вона ніколи стільки не мала, не уявляла, не бажала і не знала, куди подіти.

Останнім з усіх свій весільний дарунок привів хал Дрого. Коли хал полишив молоду дружину і пішов за ним, від середини табору стали розходитися хвилі очікувальної тиші, а тоді замовк увесь халазар. Коли ж хал повернувся, щільний натовп дарувальників розступився перед ним, і чоловік вивів поперед дружини кобилу.

То була молоденька конячка, чудово гарна і палка норовом. Дані знала про коней якраз стільки, щоб зрозуміти, яке перед нею стоїть диво. Самий її вигляд перехоплював подих. На колір вона була сіра, як зимове море, а гриву мала подібну до сріблястого диму.

Дані простягнула непевну руку і попестила конячці шию, пробігла пальцями крізь срібло гриви. Хал Дрого щось мовив дотракійською, магістрат Ілірію переклав:

— Хал каже, що вона срібна, як срібло вашого волосся.

— Вона пречудова, — промурмотіла Дані.

— Це гордість халазару, — мовив Ілірію. — За звичаєм халісі має їхати на коні, гідному її місця при боці в хала.

Дрого ступив уперед і поклав їй руки на стан, а тоді підняв так легко, мов дитину, і посадив на тоненьке дотракійське сидло, набагато менше за звичні їй. Хвилю Дані сиділа непевна, бо ніхто не навчив її належного звичая.

— Що мені слід робити? — запитала вона в Ілірію.

Відповів їй пан Джораг Мормонт.

— Візьміть повід та скількись проїдьте, хоча б недалеко.

Схвильована Дані узяла повід до рук і просунула ноги у короткі стремена. Вона вміла їздити верхи, та не надто добре, бо частіше переїжджала з місця на місце кораблями, возами та паланкінами. З молитвою, аби не впасти і не зганьбитися, вона легесенько, сором'язливо торкнула кобилку коліньми.

І раптом вперше за багато годин вона забулася боятися. А може, і вперше за життя.

Срібно-сіра кобила рушила вперед кроком гладесеньким, як шовк. Натовп розступився, не зводячи з них очей. Дані зрозуміла, що їде швидше, аніж збиралася, та чомусь замість лякатися вона запалилася. Конячка пішла ристю, і Дані всміхнулася. Дотракійці поспіхом відбігали з дороги. Подаруночок хала відповідав на найменший потиск колін, найлегший натяг поводів. Вона пустила кобилку навскач, дотракійці почали кричати, тюгукати, реготати, відплигуючи по сторонах. Дані повернула назад, побачила далеко попереду, просто на шляху, вогняну яму. Люди купчилися по обидва боки, зайвого місця не було навіть де стати. Раптом Даянерис переповнилася ніколи раніше не знаною сміливістю і пустила повід.

Срібна злетіла над полум'ям, наче в неї вирости крила.

Коли Дані натягла повід перед магістратом Ілірію, то мовила:

— Скажіть халові Дрого, що він подарував мені вітер.

Пентоський товстун погладив жовту бороду і переповів її слова дотракійською. Дані вперше побачила, як її чоловік посміхається.

Останній краєчок сонця зник за високою пентоською стіною на заході. Дані зовсім втратила відчуття часу. Хал Дрого наказав кривноїзникам вивести свого коня, сухорлявого гнідого огиря. Поки хал сідлав його, Візерис пробрався до Дані, що сиділа на срібній, вчепився пальцями їй у ногу і прошипів:

— Потіш його, люба сестро, або присягаюся, збудиш дракона так, як іще не будила.

З братовими словами до неї повернувся страх. Вона знов почувалася дитиною тринадцяти років, самотньою, неготовою до того, що мало статися.

Вони виїхали разом під зірками, які щойно зійшли, залишивши халазар

та трав'яні палаци позаду. Хал Дрого не сказав їй ані слова, тільки пустив огиря швидкою ристю крізь густі сутінки. Крихітні срібні дзвіночки у його довгій косі тельнякали з кожним кроком коня. «Я кров дракона», гучно шепотіла вона, їдучи слідом за халом і збираючи усю свою сміливість. «Я кров дракона, я кров дракона». Дракон нічого не боїться.

Опісля вона б не сказала, чи довго вони їхали, чи далеко заїхали... та коли нарешті зупинилися у трав'янистій западині біля невеличкого струмочка, вже спустилася темрява. Дрого зіскочив з огиря і зняв Дані з її срібної. У його руках вона почувалася крихкою, мов скло, власні ноги ледь тримали її. Вона стояла і безпорадно тремтіла у своїх весільних шовках, поки він припинав коней. Коли ж він повернувся і глянув на неї, вона заплакала.

Хал Дрого роздивлявся її сльози на диво спокійно, без жодного виразу на обличчі.

— Ні, — раптом мовив він, підняв руку і грубо витер їй сльози мозолистим пальцем.

— Ти розмовляєш посполитою, — зачудувалася Дані.

— Ні, — мовив він знову.

«Може, він знає тільки одне це слово», подумала вона. Їй чомусь полегшало, бо то ж було на ціле слово більше, ніж вона гадала. Дрого доторкнувся до її волосся, пропустив сріблясто-білі пасма між пальців, мурмотячи щось по-дотракійському. Дані не розуміла слів, та казав він тепло і лагідно, як вона ніколи б не чекала від такого чоловіка.

Він узявся пальцем їй за підборіддя і підняв голову, щоб подивитися у очі. Дрого височів над нею — так само, як на усіма. Легенько підхопивши її під пахви, він посадив її на камінь-лобак біля струмка. Тоді сам сів на землю перед нею, схрестивши ноги, і нарешті їхні обличчя зійшлися на одній висоті.

— Ні, — повторив він ще раз.

— Ти знаєш тільки це слово? — запитала вона.

Дрого не відповів. Його довга важка коса завивалася кільцями на землі позаду нього. Він перекинув її через праве плече і почав один за одним виймати дзвіночки. Через мить Дані перекинулася до нього, аби допомогти. Коли вони закінчили, Дрого майнув рукою, і вона зрозуміла. Повільно та ретельно вона узялася розплутувати йому косу.

Це відняло багато часу. Він сидів мовчки, дивлячись на неї. Коли справу було зроблено, він струснув головою, і волосся розсипалося навколо нього, мов річка темряви, масно зблискуючи. Вона ніколи не бачила волосся такого довгого, такого чорного, такого рясного.

Тоді настала його черга. Він почав її роздягати.

Хал мав умілі та навдивовижу ніжні пальці. Він зняв з неї шовки, одну річ за іншою, дуже обережно, поки Дані сиділа мовчки й нерухомо, дивлячись йому у вічі. Коли він оголив її маленькі груденята, вона не втрималася, відвела очі та прикрилася руками.

— Ні, — мовив хал, відняв її руки від грудей ніжно, але рішуче, потім знову підняв її обличчя так, щоб вона дивилася на нього.

— Ні, — повторив він.

— Ні, — пролунали її слова.

Тоді він поставив її на ноги та притягнув до себе, щоб зняти останнє. Голу шкіру холодило нічне повітря. Вона затремтіла, мурашки вкрили їй ноги та руки. Вона боялася того, що мало статися далі, та не сталося нічого. Хал Дрого сидів, схрестивши ноги, дивився на неї, пив з її тіла очима.

По якійсь хвилі він почав її торкатися. Спершу легесенько, далі сильніше. Вона чула, яка страшна сила ховається у його руках, та їй він не зробив боляче. Він узяв її руку в свої, попестив її пальці один за одним, ніжно провів долонею вниз по нозі. Погладив їй обличчя, обвів пальцем вушка та вуста. Узяв обома руками її волосся і скуйовдив його пальцями. Відвернув від себе, м'яко розтер їй плечі, провів кісточками пальців уздовж хребта.

Здавалося, пройшло кілька годин, поки він дістався до її персів. Він пестив м'яку шкіру понизу, поки вона не затріпотіла. Він обвів соски великими пальцями, стиснув їх між великими та вказівними, почав потрошку посмикувати, спершу легенько, тоді наполегливіше, аж доки соски в неї не затвердли та не замлоїли.

Тоді він зупинився і посадовив її собі на коліна. Дані розчервонілася, їй перехопило подих, серце калатало у грудях. Він узяв її обличчя у свої велетенські долоні та заглянув їй у очі.

— Ні? — мовив він, і вона зрозуміла, що це запитання.

Вона узяла його за руку і спрямувала до вологи між своїх стегон. «Так», прошепотіла вона, коли його палець опинився всередині.

Едард II

Тривога сталася за годину до світанку, коли світ ще стояв сірий і тихий.

Алин грубо порушив його сон, і Нед вибрався на вранішній холодок, ще не прокинувшись, хитаючись і запинаючись. Ззовні його чекали власний кінь під сідлом і власний король на другому коні. Роберт мав на собі товсті бурі рукавиці та важкого кожуха з каптуром, що закривав вуха, і загалом скидався на ведмедя, який навіщось видерся верхи.

— Прокидайся, Старку! — заревів він. — Давай вилазь! Маємо обговорити державні справи.

— Аякже, — відповів Нед. — Заходьте досередини, ваша милість.

Алин відкинув завісу намета.

— Оце вже ні, — відповів Роберт, паруючи з рота при кожному слові.

— Навколо нас повен табір вух. Крім того, я бажаю виїхати роздивитися твій рідний край.

Нед побачив за королем пана Бороса та пана Мерина з десятком стражників. Йому нічого не залишалось, як протерти очі, вдягтися і сісти у сідло.

Роберт сам задав крок, пустивши учвал велетенського чорного огиря і примусивши Неда поспіхом доганяти. Нед запитав про щось на повному скаку, та вітер відніс слова, і король нічого не почув. Після того Нед мовчав. Скоро вони з'їхали з королівського гостинця і полинули рівнинами, темними від туману. Варта до того часу відстала настільки, щоб нічого не чути, але Роберт все не зупинявся.

Сонце зійшло, коли вони вибралися на низький хребет, і тоді нарешті король натягнув повід. До цього часу вони втекли від головного почту за багато верст на південь. Роберт червонівся і пирхав, коли Нед зупинився біля нього.

— Святії боги, — засміявся він, — добре буває проїхатися верхи, як личить чоловікові! Клянуся тобі, Неде, коли ми ледь повземо шляхом, я від того божеволію.

Хто-хто, а Роберт Баратеон ніколи не славився терплячістю.

— Отой сім разів клятий караван, як же ж він скрипить та стогне, а через кожну гулю на дорозі переповзає, мовби стрінув гору. Обіцяю тобі, якщо те кляте одоробло ще раз зламає собі вісь, я його спалю, і хай Серсея чалапає пішки!

Нед засміявся.

— Сам би радо підніс до нього смолоскипа.

— Ото добрий друг! — Король ляпнув його по плечі. — Волів би я залишити їх усіх позаду, а сам усе вперед і вперед...

Посмішка пробігла Недовими вустами.

— Сподіваюся, твій намір твердий.

— Ще й який, — запевнив король. — Що скажеш, Неде? Нумо ж гайнемо, я і ти, двоє мандрівних лицарів на королівському гостинці, з мечами при боці, самі боги відають, що попереду, а вночі для тепла у ліжку якась селянська дочка або корчмарська дівка...

— Якби ж то, — мовив Нед, — але зараз ми маємо обов'язки, мій пане королю... перед державою, перед нашими дітьми, я перед своєю пані, а ви перед королевою. Не ті ми вже хлопчаки, якими були.

— Та ти ніколи й не був тим хлопчаком, — пробурчав Роберт. — Тобі ж гірше. І все ж було один раз, було... як там її звали, ту твою простачку? Бекка? Та ні, то була одна з моїх, бережіть її боги, таке чорне волосся, а у величезних очах можна потонути. Твою ж звали... Алина? Ні. Ти ж мені якось казав. Мерил, чи що? Ти знаєш, про кого я — про матір твого байстрюка.

— Її ім'я було Віла, — холодно і ввічливо відповів Нед, — і я б волів про неї не говорити.

— Віла, так-так. — Король вишкірився усмішкою. — Ой, мабуть, справна дівка, якщо примусила князя Едарда Старка забути про свою честь на якусь годину. Ти мені тоді не розказав, хоч яка вона з себе була...

Нед скривився від гніву.

— І вже не розкажу. Покиньмо це, Роберте, якщо ти мене любиш. Я зганьбив себе, я зганьбив Кетлін перед очима богів і людей.

— На милість божу, ти ж ту Кетлін ледве знав!

— Я взяв її за дружину. Вона носила моє дитя.

— Ти занадто суворий до себе, Неде. Завжди такий був. Хай тобі грець, жодна жінка не захоче собі у ліжко Баелора Блаженного!

Він ляпнув долонею собі по коліні.

— Та нехай, якщо тобі так болить, я не дражнитимуся. Хоч присягаюся, часом з тебе витикаються такі колючки, що ти мав би намалювати собі на щиті їжака!

Східне сонце простягало пальці зі світла крізь бліді вранішні тумани. Перед ними стелилася широка рівнина, гола та бура, подекуди помережана довгими насипами. Нед вказав на них королеві.

— То кургани першолюдей.

Роберт скривився.

— Ми заїхали на цвинтар, чи що?

— На півночі поховальні кургани усюди, ваша милість, — повідомив Нед. — Ця земля дуже стара.

— І не менш холодна, — пробурчав Роберт, запинаючи кожуха. Сторожа зупинилася далеко за ними, біля підніжжя хребта. — Власне, я притяг тебе сюди не для балачок про могили та байстрюків. Уночі примчав гінець від пана Вариса з Король-Берега. Ось.

Король витяг з-за паса листа і віддав Недові.

Євнух Варис був коронним шепотинником. Зараз він служив Робертові, а до того — Аерисові Таргарієну. Нед розгорнув листа, здригаючись від думки про Лізу та її жахливі звинувачення, але в листі йшлося не про пані Арин.

— Звідки маємо ці відомості?

— Пам'ятаєш лицаря Джорага Мормонта?

— Якби ж я міг забути, — похмуро відповів Нед. Мормонти з Ведмежого острова були старим родом, шляхетним та поважним, але сиділи на далеких, холодних і бідних землях. Пан Джораг намагався досипати трохи срібла у родинну калитку, продавши кількох лісокрадів тирошійському работорговцеві. Мормонти присягали Старкам, тож його злочин зганьбив північ. Нед виїхав на захід до Ведмежого острова, та прибувши, взнав, що Джораг сів на корабель і втік подалі від Льоду та королівського правосуду. З того часу минуло п'ять років.

— Пан Джораг зараз у Пентосі та прагне королівського прощення, аби повернутися з вигнання, — сказав Роберт. — Пан Варис приставив його до роботи.

— То людолов перекинувся на підглядача, — з відразою мовив Нед, віддаючи листа. — Хай би краще перекинувся на мерця.

— Варис якось казав, що підглядачі корисніші за мерців, — зазначив Роберт. — Та годі про Джорага. Що скажеш про саму новину?

— Даянерис Таргарієн вийшла заміж за якогось дотракійського коновода. Що з того? Надіслати їм весільного подарунка?

Король скривився.

— Доброго ножа, гострого, у вмілій та вірній руці.

Нед не став удавати подив, бо Роберт божеволів від ненависті до Таргарієнів. Нед пам'ятав, які гнівні слова вони сказали один одному, коли Тайвин Ланістер подарував Робертові мертві тіла Раегарової дружини і дітей на знак покори й вірності. Нед назвав це кривавим злочином, а Роберт — втратами на війні. Коли Нед обурився вбивством малих дітей, принца та принцеси, його новий король відповів: «Я не бачу тут малих дітей, я бачу драконячих вилупків». Навіть Джон Арин не зміг угамувати тієї бурі. Едард Старк виїхав геть того самого дня, шаленіючи від холодної люті. Останні битви війни він виграв сам-один далі на півдні. Щоб замирити їх, знадобилася ще одна смерть — смерть Ліанни, і той смуток, який вони поділили на двох.

Цього разу Нед вирішив не давати волі гніву.

— Ваша милість, в тієї дівчини ще молоко на губах не висохло. Ви ж не Тайвин Ланістер, аби мордувати невинних дітей.

Очевидці розповідали, як плакала маленька дочка Раегара, коли її витягали з-під ліжка, аби кинути під мечі. Хлопчик ще смоктав цицьку на материних руках, та вояки пана Тайвина вирвали його від матері і розбили йому голову об стіну.

— А чи довго вона залишатиметься невинною? — скривив рота Роберт. — Та дитина невдовзі розсуне ноги і почне плодити нових драконячих вилупків мені на погибель.

— Хай там як, — рішуче мовив Нед, — убивати дітей... це зло... страшно навіть мовити...

— Тобі страшно мовити? — заволав король. — Страшно мовити, що Аерис зробив твоєму братові Брандону! Страшно мовити, як помер твій вельможний батько! А Раегар... як гадаєш, скільки разів він гвалтував твою сестру? Скільки сотень разів?

Король волав так гучно, що його кінь почав занепокоєно іржати. Тоді Роберт натягнув повід, заспокоїв огиря і сердито тицьнув у Неда пальцем.

— Я вб'ю кожного Таргарієна, до якого дотягнуся, аж поки вони не вимруть, як їхні дракони. А потім сцятиму на їхні могили!

Нед не ліз сперечатися, коли на короля нападав такий гнів. Якщо роки не вилікували Роберта від спраги до помсти, всякі слова були зайві.

— Але ж до цієї дотягнутися не можеш, га? — запитав він тихо.

Король гірко вишкірився.

— Еге ж, побийте мене боги. Якийсь чумний пентоський сироторговець сховав її з братом у маєтку, оточив лютими євнухами у гострих шапках, а тоді продав їх дотракійцям. Я мав би наказати їх вбити багато років тому, поки ніхто не стеріг. Та Джон був не кращий за тебе. А я, дурень, його слухав.

— Джон Арин був мудрою людиною і добрим Правицею.

Роберт пирхнув. Гнів залишив його так само швидко, як охопив.

— Кажуть, що цей хал Дрого веде за собою орду з сотні тисяч вояків. Що б на це сказав Джон?

— Сказав би, що навіть мільйон дотракійців державі не загроза, поки вони швендяють по той бік вузького моря, — спокійно відповів Нед.

— Варвари не мають кораблів, ненавидять відкрите море та бояться його.

Король посовався у сідлі, всідаючись зручніше.

— Можливо. Але Вільні Міста мають кораблі. Кажу тобі, Неде, цей шлюб мені не до смаку. Дехто у Семицарстві досі називає мене Узурпатором. Чи ти забув, скільки домів билися на війні за Таргарієнів? Поки що вони засіли й чекають, та попусти їм хоч трохи, вони вб'ють мене просто у ліжку, і синів моїх зі мною. Якщо король-жебрак перепливе море, тягнучи за собою дотракійську орду, всі ті зрадники стануть за нього.

— Не перепливе, — твердо мовив Нед. — А якщо з якогось дива і перепливе, скинемо їх назад у море, та й годі. От тільки вибери нового Оборонця Сходу, і ми...

Король застогнав.

— Кажу тобі востаннє, я не поставлю Оборонцем Аринового хлопчика. Знаю, що він — твій небіж, але в той час, коли Таргарієнка злягається з дотракійцем, треба з'їхати з глузду, щоб віддати чверть держави під захист хворої дитини.

Та Нед був готовий.

— Все ж нам треба мати Оборонця Сходу. Якщо не годиться Роберт Арин, признач одного зі своїх братів. От хоча б Станіса — він належне показав себе при облозі Штормоламу.

Нед почекав, щоб король проковтнув сказане. Але той не сказав нічого,

натомість спохмурнів і ніяково забігав очима.

— Тобто, — тихо додав Нед, спостерігаючи за ним, — якщо титулом досі не вшановано когось іншого.

Роберт спершу мав совість хоча б почепити винуватий вид, але дуже швидко поміняв його на роздратований.

— А якщо й так?

— Гадаю, Хайме Ланістера?

Роберт стиснув острогами боки коня і рушив з хребта униз до поховань. Нед тримався поруч. Король їхав і дивився просто уперед, нікуди не відвертаючи.

— Так, — відповів він нарешті. Це важке слово мало закінчити суперечку, але не закінчило.

— Крулеріза, — мовив Нед. Тож чутки виявились правдивими. Він розумів, що ось-ось ступить на небезпечний ґрунт.

— Поза сумнівом, він вмілий та відважний воїн, — обережно почав Нед, — та його батько вже є Оборонцем Заходу, Роберте. Свого часу пан Хайме успадкує і цей титул. Але ніхто не може обороняти відразу схід та захід держави.

Він змовчав про головне, що його непокоїло: таке призначення віддавало половину війська держави до рук Ланістерів.

— Про того ворога я подбаю, коли він з'явиться на полі, — вперто відказав король. — Але князь Тайвин сидить собі у Кастерлі-на-Скелі живий-здоровий. І ще сто років там просидить. Навряд чи Хайме скоро отримає другий титул. Облишмо, Неде. Справу зроблено, камінь покладено.

— Ваша милість, можу я казати відверто?

— Та вже ж я тобі рота не закрию, — пробурчав Роберт. Вони саме їхали високою бурою травою.

— Чи можна довіряти Хайме Ланістерові?

— Він брат-близнюк моєї дружини, присяжний брат Королегвардії. Я маю владу над усім його життям, статками та честю.

— Аерис Таргарієн мав над ним таку саму владу, — нагадав Нед.

— Чого б це мені йому не довіряти? Він зробив усе, про що я його просив. Його меч серед інших здобув мені той самий трон, де я сиджу.

«Його меч найбільше за всі заплямував той самий трон, де ти сидиш», подумав Нед, та не випустив ці слова назовні.

— Він дав обітницю захищати життя свого короля ціною власного. А тоді перерізав тому королеві горлянку мечем.

— Хай йому семеро дідьків, хтось же мав убити того Аериса! — вигукнув Роберт, зненацька зупиняючи коня біля стародавнього поховання. — Якби не Хайме, то я або ти.

— Ми не були присяжними братчиками Королегвардії, — відповів Нед. Хай Роберт чує усю правду просто зараз, вирішив він. — Пам'ятаєте Тризуб, ваша милосте?

— Я там корону здобув. Гадаєш, міг забути?

— Раегар тебе поранив, — нагадав Нед. — Тож коли таргарієнівське військо піддалося і побігло, честь переслідування випала мені. Залишки війська Раегара втекли до Король-Берега. Ми наступали їм на п'яти. Аерис засів у Червоному Дитинці з кількома тисячами вірних престолові. Я очікував побачити зачинену браму.

Роберт нетерпляче струснув головою

— Натомість ти побачив, що наші люди вже оволоділи містом. То й що?

— Не наші люди, — терпляче виправив Нед. — А ланістерівці. Над мурами майоріли леви Ланістерів, а не вінчаний короною олень. До того ж місто здобули зрадою.

На той час війна шаленіла вже рік. Більші й менші пани стікалися до корогв Роберта, хоча багато хто залишився вірним Таргарієнам. Могутні Ланістери з Кастерлі-на-Скелі, Оборонці Заходу, залишалися осторонь боротьби, однаково зневажаючи заклики до зброї від королівської сторони та від бунтівних князів. Мабуть, Аерис Таргарієн вирішив, що його боги відповіли на молитви, коли перед брамою Король-Берега з'явився князь Тайвин Ланістер з дванадцятьма тисячами війська і проголосив себе вірним престолові. Отож навіжений король і скоїв свій останній навіжений вчинок — пустив до міста левів, що стояли перед брамою.

— Таргарієни добре вміли карбувати таку монету, як зрада, — мовив Роберт, знову починаючи гніватись. — Ось Ланістери йому і заплатили нею ж, та й по заслuzі. Особисто мій сон це не тривожить.

— Тебе там не було, — мовив Нед з гіркотою в голосі. Після чотирнадцяти років життя у брехні тривожний сон став для нього звичним. — Та перемога була безчесна.

— Інші на твою честь! — вилаявся Роберт. — Хто з Таргарієнів мав хоч краплю честі? Сходи до своєї криниці і спитай Ліанну про драконячу честь!

— Ти помстився за Ліанну на Тризубі, — відповів Нед, зупиняючись біля короля. «Обіцяй мені, Неде», шепотіла вона.

— Та це її не повернуло. — Роберт вдивився у сіру далину. — Кляті боги дарували мені марну перемогу. Корону... а я молив їх про дівчину. Про твою сестру, живу, здорову... і знову мою, як це мало бути. Я питаю тебе, Неде, нащо мені здалася та корона, коли боги кепкують з молитов хоч королів, хоч скотарів?

— Не можу казати за богів, ваша милосте... тільки за те, що я знайшов у престольній палаті того дня, — відповів Нед. — Аерис лежав на підлозі у калюжі власної крові. Його драконячі голови витріщалися зі стін, а навкруги роїлися ланістерівці. На Хайме було біле корзно Королегвардії поверх золотого обладунку. Навіть меча — і того йому визолотили. Він сидів на Залізному Троні, вищий від усіх своїх лицарів, у шоломі в подібні лев'ячої голови. Блискуче було видовище.

— Та це кожен знає, — збудився король.

— Я в'їхав до палати верхи на коні. Проїхав її наскрізь між довгими рядами драконячих черепів. Здавалося, вони мене розглядають. Нарешті я зупинився перед троні і глянув догори, на нього. Він сидів зі своїм золотим мечем на колінах, а край меча червонів кров'ю короля. Мої люди заповнили палату слідом за мною, ланістерівці відступили. Я й слова не вимовив, тільки дивився, як він сидить там на троні, й чекав. Нарешті Хайме засміявся, підвівся на ноги, зняв шолома і мовив до мене: «Не бійся, Старку. Я лише грію місце для нашого друга Роберта. На жаль, воно не надто зручне.»

Король відкинув назад голову і заревів від сміху, злякавши зграю гав, яка знялася з високої бурі трави, відчайдушно ляпаючи крилами.

— Гадаєш, я маю не довіряти Ланістерові, бо він трохи посидів на моєму троні? — Король знову затрусився від сміху. — Та Хайме ж було сімнадцять років, Неде. Ще зовсім дитина.

— Хай хто він був, чоловік або дитина, та однак не мав права сидіти на троні.

— Може, втомився хлопець, — припустив Роберт. — Убивати королів — тяжка праця. Відають боги, у тій клятій палаті більше нема де

приткнути дупу. А ще він сказав правду: те сідало жахливо незручне. Король похитав головою.

— Ну от, я дізнався про чорний гріх Хайме, справу залаштовано. В печінках мені сидять, Неде, оті таємниці, сварки та балачки державної ваги. Все це така ж нудота, як рахувати мідяки. Нумо пішли чвалом — колись і ти умів їздити верхи. Хочу знову відчувти вітер у волоссі!

Він стиснув острогами боки огиря і загалопував просто через поховальний курган, розбризкуючи за собою землю.

Якусь мить Нед вагався їхати слідом. В нього скінчилися слова, натомість прийшло сильне відчуття безпорадності. Вже не вперше питав він себе, що він тут робить, навіщо кудись їде. Він не Джон Арин, щоб стримувати шаленство короля і навчати його мудрості. Роберт чинитиме на свій лад, як чинив завжди, і Нед не міг зарадити жодними словами або справами. Недове місце було у Зимосічі, поруч з Кетлін у її смутку, поруч із Браном.

Та не завжди людині судилося жити там, де її місце. Упокорившись, Едард Старк пустив коня навскач слідом за королем.

Тиріон II

Північ тягнулася так, наче не скінчиться ніколи.

Тиріон Ланістер знав мапи краще за багатьох, але за два тижні на тій дикій стежці, яку на півночі вважали за королівський гостинець, засвоїв ще й ту науку, що мапа — то одне, а змальований нею край — зовсім інше.

Вони вирушили з Зимосічі того самого дня, що й король, посеред галасу, який супроводжував виїзд королівського почту. Навколо завивався легкий сніжок, волали люди, пирхали коні, торохтіли вози, жахливо стогнав велетенський караван королеви. Королівський гостинець проходив зовсім поруч — там, де кінчався замок і містечко при ньому. Там прапори, вози, валки лицарів та компанійців повернули на південь, забравши з собою весь гвалт, а Тиріон рушив на північ з Бендженем Старком та його небожем.

Відразу стало холодніше, хоч і набагато тихіше.

На захід від дороги простяглися сірі зубчасті кремінні пагорби з високими вартовими вежами на кам'яних вершинах. На схід місцевість знижувалася і тягнулася пласкою рівниною, скільки бачило око. Через вузькі швидкі річки були перекинуті мости, навколо дерев'яних та

кам'яних городців купчилися невеличкі біленькі села та хутори. Дорогою ходило багато люду, а вночі для загону знаходився притулок у подорожніх корчмах.

Щоправда, за три дні шляху від Зимосічі поля та пасовиська поступилися щільному лісові, й королівський гостинець посамотнішав. Скелясті пагорби здіймалися усе вище з кожною верствою, аж на п'ятий день перетворилися на справжні гори — велетенські, холодні, сіро-блакитні, щербаті, засніжені на схилах. Коли вітер дмухав з півночі, довгі снігові хвости віяли з високих вершин, мов прапори.

Залишаючи стіну гір на захід від себе, дорога кривила з півночі на північний схід і навпаки крізь ліс дубів, вічнозелених дерев та чорної шипшини — такий старий і темний, якого Тиріон ще ніколи не бачив. Бенджен Старк називав його «вовчою пущою». І справді, кожної ночі вони слухали, як десь далеко, або й не дуже, завивають зграї сіромах. Від нічного виття білий лютововк Джона Сніговія нашорошував вуха, та ніколи не відповідав уголос. Загалом його присутність дещо бентежила Тиріона.

Окрім вовка, їхній загін налічував уже восьмеро людей. Тиріон мав при собі двох пахолків, як личило Ланістерові. Бенджен Старк спершу мав у супроводі тільки племінника-байстрюка та кілька свіжих коней для Нічної Варти, але коли на межі вовчої пущі вони заночували у дерев'яних стінах якогось лісового острогу, до них приєднався ще один чорний братчик на ймення Йорен. Цей Йорен мав зігнуту спину і зловісний вигляд, риси обличчя ховав за бородою, чорнішою від одягу Варти, та відразу було видно, що він впертіший за камінь і пронозливіший за корінь дерева. Разом з ним з'явилися двоє обірваних селянських хлопців десь із Пальців родом.

— Гвалтівники, — повідомив Йорен, кинувши на них холодний погляд. Тиріон їх розумів. Казали, що життя на Стіні — не мед, та все ж краще, ніж тебе вихолостять, як вола.

П'ятеро чоловіків, троє хлопців, один лютововк, дванадцять коней та клітка круків від маистра Лювина. На королівському гостинці таке товариство зустрінеш не часто. Як, утім, і на всякому іншому.

Тиріон помітив, що Джон Сніговій дивиться на Йорена та його неоковирних супутників з подивом і відразою. Від Йорена тхнуло кислим, він мав скривлені плечі, сплутане, вошиве й засмальцьоване

волосся, таку ж бороду, а одяг — старий, залатаний та рідко праний. Двоє новобранців смерділи ще гірше, а мармизи мали такі ж тупі, як і жорстокі. Поза сумнівом, малий помилково гадав, що Нічна Варта складається з таких людей, як його дядько. В такому разі Йорен з товариством мали повернути його до суворої дійсності. Тиріон співчував хлопцеві, бо той обрав нелегке життя... або ж радше нелегке життя обрало його.

Дядькові Тиріон співчував менше. Бенджен Старк, здавалося, поділяв відразу свого брата до Ланістерів і не зрадив, коли Тиріон оголосив про свої наміри.

— Попереджаю, Ланістере, в нас на Стіні шинків чи заїздів катма, — мовив Старк до нього згори вниз.

— Та гадаю, якийсь куток для мене знайдеться, — безтурботно відповів Тиріон. — Як ви мали помітити, я з себе зовсім невеличкий. Ясна річ, королевиному братові не відмовиш, тож справу залагодили, але Старк з того не надто радів.

— У дорозі вам не сподобається, можу обіцяти, — сухо мовив Бенджен, і з тієї самої миті, коли загін виїхав на гостинець, робив усе можливе, аби дотриматися обіцянки.

До кінця першого тижня Тиріон промерз до кісток, нажив у сідлі болячки нижче спини, а ноги йому страшенно затікали й судомилися. Та він не жалівся. Бенджен Старк, хай йому грець, не матиме з нього втіхи.

Тиріонові навіть вдалося насолодитися невеличкою помстою у справі зі старою, зачовганою та смердючою ведмежою шкурою. Старк запропонував її як знак подорожньої гостинності Нічної Варти і чекав, поза сумнівом, що Тиріон з вдячністю її відхилить. Але Тиріон її з вдячністю прийняв. Він узяв в дорогу з Зимосічі свій найтепліший одяг і скоро виявив, що марно вважав його теплим. Тут-таки було холодно, і ставало дедалі холодніше. Ночами добряче приморожувало, а коли дув вітер, то різав як ножем крізь найтепліші вовняні речі Тиріона. Старк мав уже пошкодувати про свій лицарський вчинок. Можливо, він навіть засвоїв науку: Ланістери ніколи не відмовлялися, хоч з подякою, хоч якось іще. Ланістери завжди брали те, що їм давали. Далі на північ, у глибину вовчого лісу, хутори та городці зустрічалися дедалі рідше і ставали дедалі меншими, аж поки ночувати під дахом не

стало де, і загін зажив тим, що віз із собою.

Хоч ставити табір, хоч знімати його — однак з Тиріона було мало користі. Надто малий, надто неповороткий, от зараз запнешся об нього. Тож поки Старк, Йорен та інші лаштували грубі курені, поралися коло коней і розкладали вогнище, він звично хапав шкуру та бурдюк вина і йшов кудись почитати наодинці.

Вісімнадцятого вечора їхньої подорожі його розважали рідкісне бурштинове солодке вино з Літніх островів, яке він віз на північ від самого Кастерлі-на-Скелі, та розвідка з історії й властивостей драконів. З дозволу князя Едарда Старка Тиріон позичив кілька рідкісних книг з бібліотеки Зимосічі і старанно впакував їх для подорожі північчю.

Він знайшов зручну місцинку там, куди не долітав галас табору, коло швидкого струмка з чистою та холодною, мов лід, водою. Покручений стародавній дуб дещо захищав від кусючого вітру. Тиріон загорнувся у шкуру, сів спиною до стовбура, хильнув вина і став читати, яка з себе драконяча кістка. «Драконяча кістка є чорною, бо містить дуже багато заліза», повідомила книжка. «Вона міцна, як сталь, натомість легша і набагато гнучкіша, до того ж цілком непіддатна вогню. Луки з драконячої кістки високо цінуються дотракійцями, і то не дивно. Стрілець з таким луком може випустити стрілу значно далі, ніж будь-хто з дерев'яного лука».

Тиріонова пристрасть до драконів могла здатися майже хворобливою. Коли він вперше приїхав до Король-Берега на весілля своєї сестри та Роберта Баратеона, то забажав побачити саме драконячі черепи, які до того висіли по стінах престольної палати Таргарієнів. Король Роберт замінив їх прапорами й гобеленами, але Тиріон вперто шукав, поки не знайшов черепи у сирому підвалі, де їх поклали нові господарі.

Він чекав, що черепи його вразять, навіть налякають. Проте не очікував побачити у них красу. Але побачив. Черепи були чорні, як онікс, гладко начищені, блискучі в світлі смолоскипа. Він відчув, що черепи хочуть вогню. Тоді засунув смолоскипа до рота одному з найбільших і примусив тіні стрибати й танцювати на стіні за собою. Їхні зуби нагадували довгі криві ножі з чорного діаманту. Полум'я смолоскипа для них було ніщо — колись вони купалися у вогні набагато пекельнішому. Коли Тиріон ішов геть, то міг присягнутися, що порожні очні западини чудовиська стежать за ним.

Черепів було загалом дев'ятнадцять. Найстаріший мав віку більше трьох тисяч років, а наймолодший — якихось півтора століття. Найновіші водночас були і найменшими: від останніх вилупків з Дракон-Каменя залишилися два схожих один на одний, спотворених черепи розміром з голову великого собаки. То були останні таргарієнівські дракони, а може, й останні дракони на всьому світі. Прожили вони зовсім недовго.

Інші черепи поступово збільшувалися у розмірах аж до трьох казково-пісенних чудовиськ — драконів Аегона Таргарієна та його сестер, що їх вони нацькували на старі сім королівств. Співці дали їм імена богів: Балеріон, Мераксес, Вхагар. Тиріон стояв між їхніх роззявлених пащек, втративши мову з захвату. У горлянку Вхагара міг би заїхати вершник, хоч і не виїхав би назад. Мераксес був іще більший. Щодо найбільшого з них, то Балеріон Чорний Жах міг би проковтнути цілого зубра, ба навіть волохатого мамонта, які за оповідками досі блукали холодними пустелями аж за портом Ібен.

Тиріон стояв у тому сирому підвалі ще довго, витріщаючись на велетенський безокий череп Балеріона, поки в нього не вигорів смолоскип. Він намагався охопити розумом величину живого звіра, уявити собі, що то було за видовище, коли дракон розправляв величезні чорні крила і закривав небо, дихаючи вогнем.

Його власний далекий пращур, король Скелі Лорен, намагався встояти проти вогню, з'єднавши свої сили з королем Обширу Мерном і виступивши на бій проти завойовників Таргарієнів. То було майже три століття тому, коли Семицарство ще складалося з семи окремих королівств, а не семи країв об'єднаної держави. За Двома Королями майоріло разом шість сотен корогв, стояло п'ять тисяч кінних лицарів і вдесятеро більше щитників та охочекомонних. Як казали літописці, Аегон Драконовладець мав уп'ятеро меншу силу, значною мірою насмикану з лав війська останнього убитого ним короля, а тому сумнівної вірності.

Два війська зустрілися на широких ланах Обширу, посеред золотої пшениці, вже достиглої для серпа. Коли Двоє Королів ударили разом, таргарієнівське військо піддалося й розбіглося. На якусь мить, писали літописці, завоювання здавалося скінченим... але через ту мить до бою стали Аегон Таргарієн та його сестри.

Єдиного разу в історії Вхагара, Мераксеса та Балеріона нацькували всіх разом. І співці назвали битву Полум'яним Полем.

Того дня згоріло майже чотири тисячі людей, а між ними й король Обширу Мерн. Король Лорен утік і прожив ще стільки, щоб скласти зброю, присягнути на вірність Таргарієнам і народити сина, за що Тиріон мав належну до нього дяку.

— Чому ви так багато читаєте?

Тиріон підняв очі на голос. За кілька стоп від нього стояв Джон Сніговій, з цікавістю розглядаючи карлика. Тиріон заклав пальця у книжку і мовив:

— Ану поглянь на мене і скажи, що ти бачиш.

Хлопець зиркнув з підозрою.

— Це якась пастка? Бачу вас, Тиріона Ланістера.

Тиріон зітхнув.

— А ти чемний, як на байстрюка, Джоне Сніговію. Ти бачиш карлика. Скільки тобі років стукнуло — дванадцять?

— Чотирнадцять, — відповів хлопець.

— Чотирнадцять, а ти такий великий на зріст, яким мені вже ніколи не бувати. Ноги в мене короткі та криві, ходити ними важко. Я потребую особливого сідла, аби не впасти з коня. До твого відомо, те сідло я винайшов сам, бо інакше довелося б мені їздити на дитячому куцику. Руки в мене, щоправда, сильні, але теж закороткі, тож і гарного мечника з мене не вийде. Якби я народився у хлопській родині, мене б кинули помирати або продали в неволю до якогось вертепу. Та на горе усім вертепам я вродився Ланістером з Кастерлі-на-Скелі. Від мене дечого чекають. Мій батько двадцять років служив Правицею Короля. Потім трапилася халепа: мій брат убив того самого короля. Життя повне таких кумедних несподіванок. Моя сестра вийшла заміж за нового короля, а мій огидний небіж має стати королем після нього. Мусиш погодитися, що й мені слід зробити щось, аби додати слави нашій родині. Але що саме? Ноги в мене, може, й закороткі, зате голова завелика. Щоправда, я вважаю її сховищем належної величини для мого немаленького розуму. Я вірно уявляю собі свої сильні та слабкі сторони. Моя головна зброя — то розум. У мого брата є меч, у короля Роберта — здоровенний келеп, а в мене — розум... який потребує книжок, щоб зберегти гостроту, як меч потребує

гострильного бруска.

Тиріон постукав пальцем по шкіряній обкладинці книжки.

— Ось чому я так багато читаю, Джоне Сніговію.

Хлопець сприймав усе це мовчки. Якщо не іменем, то видом він був справжній Старк: довге, похмуре, сторожке обличчя не видавало ніяких почуттів. Хто б не була його мати, вона залишила синові небагато від себе.

— Про що ви читаєте? — запитав він.

— Про драконів, — відповів Тиріон.

— Нащо воно вам? Живих драконів більше немає, — з зухвалою юнацькою впевненістю мовив хлопець.

— Кажуть, що так, — погодився Тиріон. — Та чи не сумно? Я мріяв мати власного дракона, коли був такий, як ти.

— Правда? — підозріло запитав хлопець. Можливо, він гадав, що Тиріон з нього глузує.

— О так. Навіть кривоногий неоковирний коротун міг би дивитися на весь світ згори вниз, сидячи на драконовій спині.

Тиріон відкинув ведмежу шкіру і звівся на ноги.

— Колись я запалював вогнища у надрах Кастерлі-на-Скелі й витріщався у вогонь цілими годинами, уявляючи його драконячим полум'ям. Часом я уявляв, як у ньому горить мій батько. А часом — сестра.

Джон Сніговій втупився у нього очима, повними частково жаху, частково захоплення. Тиріон реготнув.

— Та не дивись на мене отак, байстрюче. Бо виказуєш таємницю. Авжеж тобі снилися такі самі сни.

— Ні, — відсахнувся Джон Сніговій, — та я б ніколи...

— Та ну? Отак вже й ніколи? — підняв брову Тиріон. — Що ж, поза сумнівом, усі Старки плекають до тебе ніжну любов, а пані Старк взагалі викохала, мов рідне дитя. Твій брат Робб завжди мав до тебе ласку, та чому ж ні? Він-бо сяде князем на Зимосічі, а ти сядеш дупою на Стіні. Щодо твого батька... треба гадати, він мав поважні причини згноїти сина у Нічній Варті.

— Ану припиніть, — мовив Джон Сніговій, чорніючи з люті. — Нічна Варта є почесною і шляхетною службою!

Тиріон засміявся.

— Чи не занадто ти розумний, щоб у таке вірити? Нічна Варта — купа гною, куди скидають сміття з усіх королівств держави. Я бачив, як ти дивився на Йорена з його хлоп'ятками. Оце твої нові брати, Джоне Сніговію. Чи до смаку вони тобі? Неоковирні хлопи, боржники, лісокради, гвалтівники, злодюги, байстрюки на зразок тебе товчуться на Стіні, виглядаючи з-за неї мамунів, чугайстрів та всяку іншу нечисту силу з баб'ячих казок. Добре хоч те, що там насправді немає ніяких чугайстрів з мамунами, тому служити у Варті не дуже лячно. А кепсько те, що можна собі яйця відморозити. Та дітей вам однак робити зась, тому втрата невелика.

— Припиніть! — заволав хлопець. Він ступив крок уперед, стиснув руки в кулаки, ледь не плачучи.

Раптом Тиріон відчув напад безглузлого почуття провини. Він зробив крок уперед, бажаючи примирливо поплескати хлопця по плечі або знайти якісь слова вибачення.

Вовка він не помітив, ба навіть не почув, з якого боку той узявся і як налетів на нього. Ось Тиріон іде до Сніговія, а ось уже лежить спиною на твердому каменястому ґрунті. Книжка відлетіла геть, подих перехопило від раптового падіння, а у роті перемішалися бруд, кров та гниле листя. Він спробував підвестися, та спину зсудомило болем — мабуть, падаючи, він її пошкодив. Тиріон заскреготав зубами з люті, ухопився за якийсь корінь та заледве всівся.

— Допоможи мені, — простягнув він до хлопця руку.

Але раптом вовк знову став між ними. Він не гарчав: клята звірюка завжди мовчала. Звір дивився яскраво-червоними очима та шкірив ікла. Цього було досить, щоб Тиріон зі стогоном осів на землю.

— Гаразд, не допомагай. Посиджу тут, поки ти не підеш.

Джон погладив рясне біле хутро Привида, всміхаючись.

— А ви попросіть гарненько.

Тиріон Ланістер відчув, як усередині зріє гнів, але придушив його зусиллям волі. Не вперше за життя його принижували, і мабуть, не востаннє. Можливо, навіть заслужено.

— Красно дякуватиму, Джоне, якщо ти матимеш ласку і допоможеш мені підвестися, — мовив він м'яко.

— Сидіти, Привиде, — мовив хлопець. Лютововк сів на хвоста, не зводячи однак червоних очей з Тиріона. Джон обійшов карлика, взявся

руками під пахви та легко поставив його на ноги, а тоді знайшов книжку і віддав йому.

— Чому він на мене напав? — запитав Тіріон, зиркнувши на вовка і витираючи з рота скривавлений бруд тилом долоні.

— Мабуть, сплутав з мамуном.

Тіріон поглянув на хлопця сторожко, а тоді зареготав, мимоволі рохнувши через ніс.

— О боги, — мовив він, захлинувшись від сміху і трясучи головою, — я й справді схожий на якусь нечисту силу. Що б він тоді зробив з чугайстром?

— Краще вам не знати. — Джон підняв міх з вином і віддав Тіріонові. Тіріон вийняв корка, задрав голову і вичавив до рота довгий струмінь напою. Вино потекло горлянкою, мов холодне полум'я, та зігріло нутроці. Він передав бурдюка Джонові Сніговію.

— Хочеш ковток?

Хлопець узяв міх і обережно спробував.

— То це правда, так? — запитав він, хильнувши трохи. — Те, що ви казали про Нічну Варту?

Тіріон кивнув. Джон стиснув рота у похмуру щілину.

— То нехай. Як буде, так і буде.

Тіріон вишкірився посмішкою.

— Молодець, байстрюче. Більшість людей радше заперечуватимуть важку правду, аніж визнають її.

— Більшість, — відповів хлопець, — та не ви.

— Так, — визнав Тіріон, — не я. Мені навіть про драконів більше не мріється. Немає більше на світі драконів.

Він згріб ведмежу шкуру з землі в оберемок.

— Пішли-но, краще нам повернутися до табору, перше ніж твій дядько вишле свої корогви нас шукати.

Шлях до табору був недалечкий, але нерівним ґрунтом, і до повернення йому вже боліли ноги. Джон Сніговій подав йому руку, допомагаючи перебратися через щільне плетіння коренів, але Тіріон відмахнувся. Він бажав сам пройти свій шлях, як робив завжди у житті. Втім, табір обоє побачили з полегшенням. Курені на ніч поставили біля обваленної стіни якогось покинутого острогу, захищаючи їх цим від вітру. Коні були погодні, палахкотіло

вогнище. Йорен сидів на камені, патраючи білку. Ніс Тиріона вловив пахощі юшки, і він почалапав до свого пахолка Моррека, який саме наглядав за казаном. Нічого не кажучи, Моррек віддав йому ополоника, Тиріон спробував і повернув назад.

— Ще перцю, — вирік він.

Бенджен Старк виліз із куреня, який ділив з небожем.

— Осьдечки він. Джоне, хай тобі грець, не ходи сам далеко. Я вже гадав, тебе забрали Інші.

— Ні, то був мамун, — засміявся у відповідь Тиріон. Джон Сніговій посміхнувся, а Старк кинув спантеличений погляд на Йорена. Старий пробурчав щось, здвигнув плечима і продовжив патрання.

Білка додала у казан трохи навару; загін повечеряв коло багаття юшкою з чорним хлібом та твердим сиром. Тиріон пустив по колу міха з вином, і зрештою навіть Йорен трохи звеселився. Один за одним товариство розійшлося по куренях, окрім Джона Сніговія, якому випала перша варта.

Тиріон, як завжди, пішов спати останнім. Ступивши до куреня, якого йому збудували пахолки, він призупинився і зиркнув назад на Джона. Хлопець стояв коло вогню, застигнувши обличчям, і вдивлявся у полум'я.

Тиріон Ланістер сумно посміхнувся і пішов спати.

Кетлін III

Нед з дівчатами були у дорозі вже вісім днів, коли якось увечері до неї в опочивальню Брана прийшов маестер Лювин зі світильною та господарськими книгами.

— Давно вже час нам, пані моя, підбити числа, — мовив він. — Ви маєте знати, чого нам коштував приїзд короля.

Кетлін глянула на Брана у ліжку і прибрала йому з лоба волосся. «Таке довге відросло», раптом зрозуміла вона, «треба його вже підстригти».

— Числа мені підбивати немає потреби, маестре Лювине, — відповіла вона маестрові, не зводячи очей з Брана. — Я знаю, чого нам коштував їхній приїзд. Заберіть книги.

— Ласкава пані, королівський почет добряче під'їв наші запаси. Треба їх відновити, поки...

Вона різко перебила маестра.

— Кажу вам, заберіть ті книги геть. Хай про все подбає управитель.

— Управителя в нас більше немає, — нагадав маестер Лювин. «Малий сірий пацюк», подумала вона, «як вчепиться, то не відірвеш». — Пул поїхав на південь, щоб облаштувати побут князя Едарда з поштою у Король-Березі.

Кетлін розсіяно кивнула.

— А, так, згадала. — Бран виглядав таким блідим. Треба, мабуть, наказати переставити ліжко під вікно, щоб він бачив вранішнє сонце.

Маестер Лювин поставив світильню коло дверей та поправив гнота.

— Вашої негайної уваги вимагають кілька урядів, моя пані. На доданок до управителя треба поставити нового сотника сторожі замість Джорі, а ще нового конюшого...

Її очі заметлялися навколо і втупилися у ціль.

— Конюшого? — Її голос хльоснув, мов батіг.

Маестер здригнувся.

— Так, пані. Гулен-бо поїхав на південь з паном Едардом, тому...

— Мій син, Лювине, лежить тут-таки вмираючи, а ви бажаєте говорити про нового конюшого?! Гадаєте, мене цікавить, що робиться у стайнях? Гадаєте, мені є до того діло? Та я радо замордую власними руками останню коняку в Зимосічі, якщо від того Бран відкриє очі, зрозуміло? Вам зрозуміло чи ні?!

Він схилив голову й відповів:

— Так, моя пані, але ж уряди...

— Я призначу уряди, — мовив Робб.

Кетлін не чула, як він увійшов, та ось він стояв у дверях і дивився на неї. Раптом вона усвідомила, що водала, як дурна, і на неї напав сором. Що це з нею? Вона так втомилася, і голова не переставала боліти.

Маестер Лювин перевів очі від Кетлін до її сина.

— Ось я склав список тих людей, з яких ми могли б вибрати, — мовив маестер, простягаючи Роббові аркуша, вийнятого з рукава.

Її син пробіг імена очима. Він прийшов знадвору, помітила Кетлін: щоки червонілися з холоду, волосся скуйовдило вітром.

— Достойні люди, — мовив він, повертаючи списка. — Обговорімо їх завтра.

— Гаразд, мій пане. — Аркуш зник у рукаві.

— Тепер прошу залишити нас, — додав Робб.

Маестер Лювин уклонився та пішов собі. Робб закрити за ним двері й

обернувся до матері. Та побачила, що тепер він носить меч.

— Матінко, що це ви робите?

Кетлін завжди вважала, що Робб схожий на неї. Подібно до Брана, Рікона та Санси, він мав волосся Таллі — рудо-брунатне — та їхні ж блакитні очі. Але зараз вона вперше помітила в його обличчі щось від Едарда Старка — щось суворе й тверде, як сама північ.

— Що це я роблю? — запитала вона здивовано. — Як ти можеш питати? А що я маю робити? Я дбаю про твого брата. Дбаю про Брана.

— Ага, то ось воно як називається? Ви не полишали кімнати, відколи Бран забився, ба навіть не вийшли до воріт проводити пана батька та сестер.

— Я попрощалася з ними тут і дивилася з вікна, як вони виїжджають. Вона благала Неда не їхати після того, що сталося, адже усе змінилося, невже він не розуміє? Та марно. Він сказав їй, що не має вибору, а тоді поїхав. Тим самим зробивши свій вибір.

— Я не можу полишити його ані на мить, адже кожна мить може стати останньою. Я маю бути з ним, якщо... раптом...

Вона взяла неживу руку свого сина, переплела свої пальці з його. Він лежав такий тонкий, аж прозорий, у руках не лишилося ані краплі сили, та все ж крізь шкіру відчувалося тепло життя.

Голос Робба пом'якшав.

— Він не помре, матінко. Маєстер Лювин сказав, що найбільша небезпека вже минула.

— А раптом маєстер Лювин помиляється? Раптом я знадоблюсь Бранові, а мене не буде поруч?

— Ви потрібні ще й Ріконові, — суворо мовив Робб. — Йому три роки, він не розуміє, що коїться. Він вирішив, що усі його покинули, тож біга за мною цілісінький день, чіпляється мені за ногу і плаче. Я не знаю, що з ним робити.

Він запнувся на мить, пожував нижню губу, як робив, коли був малий.

— Матінко, ви потрібні також і мені. Я стараюся, але... Я не можу з усім впоратися сам.

Його голос раптом здригнувся, і Кетлін згадала, що йому ж усього чотирнадцять років. Вона б воліла підвестися та піти до нього, але Бран тримав її за руку, і вона не могла ворухнутися.

Ззовні вежі завив вовк. Кетлін здригнулася, усього на мить.

— Це Бранів. — Робб відкрив вікно та впустив нічне повітря до задухи опочивальні. Виття стало чути краще. То був холодний, самотній звук, повний смутку та відчаю.

— Не треба, — мовила вона. — Бранові потрібне тепло.

— Бранові потрібно чути вовків, — відповів Робб. Десь далеко у Зимосічі першому вовкові почав підспівувати другий. Тоді третій, вже ближче.

— То Кудлай та Сірій Вітер, — мовив Робб, слухаючи їх сплетені голоси. — Якщо прислухатися, їх неважко розрізнити.

Кетлін тремтіла. Від смутку, від холоду, від виття вовків. Одна ніч змінювала іншу, а в холодному замку так само вили вовки й холодні вітри, а її хлопчик так само лежав розбитий. Наймиліший, найласкавіший з її дітей — Бран, що так любив сміятися і лазити по стінах, мріяв про лицарство, а тепер його нема, і вона ніколи більше не почує його сміху. Схлипуючи, вона вивільнила свою руку з його і закрила вуха від того жахливого виття.

— Хай вони замовкнуть! — заволала вона. — Я не можу, я не винесу, хай вони замовкнуть, убий їх, якщо треба, хай лишень замовкнуть!

Вона не пам'ятала, як упала долі, та все ж упала, і Робб підняв її на ноги сильними руками.

— Не бійтеся, матінко. Вони його ніколи не скривдять.

Він відвів її на вузьку лежанку в кутку опочивальні.

— Заплющте очі, — лагідно мовив він. — Відпочиньте. Маестер Лювин сказав, що ви не спали з самого Бранового падіння.

— Я не можу, — проридала вона. — Хай простять мені боги, Роббе, я не можу, а раптом він помре, коли я спатиму, раптом він помре, помре...

Вовки продовжували виття. Вона зойкнула і знову закрила вуха.

— Боги мої, та закрий же вікно!

— Якщо присягнетеся, що поспите. — Робб підійшов до вікна, але щойно потягнувся по віконниці, як до жалобного виття лютововків додався якийсь інший звук.

— Собаки, — мовив він, прислухаючись. — Гавкають усі собаки. А досі не гавкали...

Кетлін почула, як йому перехопило подих. Піднявши очі, вона побачила при світлі каганця, як він зблід.

— Вогонь, — прошепотів він.

«Пожежа», подумала вона, а тоді відразу: «Бран!».

— Допоможи мені, — вигукнула вона й сіла. — Допоможи винести Брана!

Робб, здавалося, не почув.

— Бібліотечна вежа горить, — мовив він.

Зараз Кетлін вже бачила миготіння червонястого полум'я через відкрите вікно. Вона осіла з полегшенням. Бранові ніщо не загрожувало. Бібліотека знаходилася через замковий двір від них, пожежа не могла дістатися так далеко.

— Дяка богам, — прошепотіла вона.

Робб глянув на неї, як на божевільну.

— Матінко, сидіть тут. Я повернуся, щойно загасять пожежу.

І побіг. Вона чула, як він кричить до сторожі коло кімнати, як вони щосили біжать, стрибаючи через кілька сходинок.

Ззовні у дворі кричали «Пожежа!», верещали, тупали ногами, налякано іржали коні, сказано гавкали замкові собаки. А виття припинилося, раптом зрозуміла вона, слухаючи галас. Лютововки замовкли.

Підійшовши до вікна, Кетлін проказала про себе молитву до семи божих ликів. Через двір з вікон бібліотеки вибивалися довгі язики полум'я. Вона подивилася на дим, що злітав до неба, і з сумом згадала книжкове зібрання Старків, яке накопичувалося століттями. Тоді зачинила віконниці.

Коли Кетлін відвернулася від вікна, у кімнаті стояв якийсь чоловік.

— Чого це ви тут, — кисло пробурмотів він. — Нікого не мало бути.

Малий брудний чолов'яга мав на собі гідке буре лахміття, і смерділо від нього конями. Кетлін знала усіх стайнярів, що працювали при конях, та цей був не з них. Худий волоцюга мав рідке світле волосся та бліді очі, глибоко запалі у кощаве обличчя. А в руці він тримав кинджал.

Кетлін подивилася на ніж, тоді на Брана.

— Ні, — сказала вона. Слово застрягло у неї в горлі й вийшло тихим шепотінням.

Та він, мабуть, почув.

— Це з милості, — відповів убивця. — Він уже мертвий.

— Ні, — повторила Кетлін, тепер гучніше. Голос повернувся до неї. —

Ні, я не дозволю.

Вона крутнулася до вікна, щоб покликати по допомогу, та волоцюга виявився дуже спритний. Підскачивши, він однією рукою затиснув їй рота й відкинув голову назад, а другою підніс кинджала до горлянки. Сморід від нього труїв очі.

Вона потягнулася обома руками і вхопила лезо, з усією силою відтягуючи його від горла. Вона чула, як він лається їй у вухо. Її пальці стали слизькі від крові, та кинджала вона не відпускала. Рука в неї на роті стиснулася сильніше, не даючи дихати. Кетлін вивернула голову набік, вхопила зубами м'ясо, де дотягнулася, і якомога сильніше вкусила за долоню. Волоцюга застогнав з болю. Кетлін зчепила зуби, рвонула щосили, і раптом він її пустив. Смак крові наповнив їй рота. Вона вдихнула повітря і щосили заверещала, та він схопив її за волосся й відкинув від себе, вона заточилася і впала, а він став над нею, важко дихаючи і трусячись. У правиці він усе ще стискав кинджала, слизького від крові.

— Чого це ви тут, — по-дурному повторив він.

Кетлін побачила, як крізь прочинені двері за ним майнула тінь. Не було навіть гарчання, лише тихе туркотіння, ледь чутний загрозливий шепіт... але він, мабуть, його почув, бо обернувся якраз тоді, коли вовк стрибнув. Вони впали разом, наполовину накривши собою Кетлін, яка не встигла й підвестися з підлоги. Вовк ухопив волоцюгу попід щелепою, нападник на якусь мить заверещав, а тоді звір смикнув головою, вирвавши чолов'язі пів-горлянки.

Кров бризнула їй на обличчя, мов теплий дощ.

У темній кімнаті вовк дивився на неї блискучими золотими очима, роззявивши мокру від крові пащеку. То був, певна річ, Бранів вовк.

— Дякую, — прошепотіла Кетлін ледь чутним, слабким голосом і підняла тремтливу руку. Вовк причалапав ближче, нюхнув їй пальці, тоді лизнув кров вологим шорстким язиком. Коли він вилизав усю кров з її руки, то мовчки обернувся, стрибнув на Бранове ліжко і вмовився біля малого. Кетлін почала навіжено реготати.

Саме такою її знайшли Робб, маестер Лювин та пан Родрік, які увірвалися до опочивальні з половиною сторожі Зимосічі. Коли регіт нарешті застряг у неї в горлі, її загорнули у теплі ковдри і відвели до власних помешкань у великому кам'янці. Стара Мамка роздягла її,

допомогла залізти до гарячої балії та змила кров м'яким полотном.

Після того прийшов маєстер Лювін, аби подивитися її рани. Пальці були порізані трохи не до кісток, а на голові кровило й боліло те місце, де нападник вирвав пасмо волосся. Маєстер сказав, що біль тільки починається, і дав макового молока, щоб вона заснула.

Нарешті вона змогла заплющити очі.

Коли очі відкрилися знову, їй сказали, що вона спала чотири доби. Кетлін кивнула й сіла у ліжку. Все після падіння Брана здавалося їй нічним жахіттям, страшним сном з кров'ю та смутком, але біль у руках нагадав, що то все — щира правда. Тілом володіла слабкість, у голові паморочилось, та вона відчувала дивну рішучість, неначе з плечей звалився величезний тягар.

— Принесіть-но мені хліба з медом, — звеліла вона служницям, — і перекажіть маєстрові Лювіну, що час змінити мені пов'язки.

Служниці зиркнули на неї зачудовано й побігли виконувати накази.

Кетлін згадала, як себе поводи́ла, і засоромилася. Вона покинула усіх: дітей, чоловіка, свій дім. Цього не мало статися надалі. Вона покаже цим північанам силу Таллі з Водоплину.

Робб прибіг раніше, ніж принесли їжу, а з ним пан Родрік Касель, чоловіків вихованець Теон Грейджой, і нарешті Галіс Молен, кремезний стражник з широкою брунатною бородою круг обличчя. Робб повідомив, що це новий сотник замкової сторожі. Вона помітила, що син вдягнений у шкіряного каптана, кольчугу, та має меча при боці.

— Хто то був? — запитала Кетлін.

— Ніхто не знає, як його звали, — повідомив Галіс Молен. — Він не служив у Зимосічі, пані, але казали, що останні тижні його бачили в замку то тут, то там.

— Тож це один з людей короля, — мовила вона, — або Ланістерів. Напевне, залишився, коли решта поїхала.

— Може, й так, — відповів Гал. — Тих чужинців до Зимосічі напхалося стільки, що зараз уже не скажеш, чий він був.

— Він ховався у стайні, — додав Грейджой, — та ви, мабуть, і самі унюхали.

— Але як він міг лишитися непоміченим? — гостро запитала Кетлін.

Галіс Молен виглядав присоромленим.

— Стайня стояла напівпорожня, позаяк одних коней забрав пан Едард

на південь, а якихось повели до Нічної Варти. Сховатися від стайнярів — то не штука, пані. Може, Ходор його й бачив — казали, він якось непевно поводився, та хто ж його просту душу розбере...

Гал похитав головою.

— Ми знайшли, де він спав, — устряг Робб. — Ховав під соломою у шкіряній калитці дев'яносто срібних оленів.

— Добре знати, що життя мого сина продали не задешево, — гірко мовила Кетлін.

Галіс Молен подивився на неї спантеличено.

— Коли ваша ласка, пані... кажете, той хлопак хотів убити вашого сина?

Грейджой засумнівався.

— Якась нісенітниця виходить.

— Він прийшов по Брана, — мовила Кетлін. — Він бурмотів, чого це я була у кімнаті. Він підпалив бібліотеку, гадаючи, що я з усією вартою побіжу її гасити. Якби я не була напівбожевільна з горя, може, так би й сталося.

— Нащо комусь вбивати Брана? — запитав Робб. — Ласка божа, та він же маленький безпорадний хлопчик, лежить непритомний...

Кетлін кинула на свого старшого суворий погляд.

— Якщо хочеш правити північчю, Роббе, то маєш замислюватися над такими речами. Сам знайди відповідь на своє питання. Навіщо комусь убивати дитину, яка лежить непритомна?

Перш ніж він відповів, служники притягли з кухні їжу, ще й набагато більше, ніж вона просила: гарячий хліб, масло, мед, чорниці з зимових запасів, підсмажену свинину, м'яко зварене яйце, скибку сиру, чайничок м'ятного чаю. Слідом з'явився і маестер Лювин.

— Що з моїм сином, маестре? — Кетлін роздивилася їжу й вирішила, що не голодна.

Маестер опустив очі додолу.

— Без змін, пані.

Саме цієї відповіді вона чекала — не менше й не більше. Її руки горіли від болю, неначе ніж ще й досі різав її до кісток. Вона відіслала челядь і подивилася на Робба.

— Ти вже маєш відповідь?

— Хтось боявся, щоб Бран не опритомнів, — відповів Робб, — боявся

того, що він скаже або зробить. Боявся того, що він знає.

Кетлін відчула гордість за сина.

— Дуже добре.

Вона повернулася до нового очільника сторожі.

— Брана треба убезпечити. Де з'явився один горлоріз, може з'явитися другий.

— Скільки сторожі поставити, пані? — запитав Гал.

— Поки з нами немає князя Едарда, на Зимосічі править мій син, — відповіла вона.

Робб аж трошки підріс від цих слів.

— Хай один стражник буде у опочивальні день і ніч, ще один за дверима, і двоє біля підніжжя сходів. До Брана нікого не пускати без мого наказу або наказу пані матері.

— Ваша воля, мій пане.

— То виконуйте негайно, — підіграла Кетлін.

— А ще хай з ним у кімнаті буде його вовк, — додав Робб.

— Так! — вигукнула Кетлін, і ще раз додала, — так.

Галіс Молен вклонився і вийшов.

— Пані Старк, — мовив пан Родрік, коли стражник пішов, — чи ви, часом, не помітили, якого убивця мав кинджала?

— За тих обставин я не мала змоги роздивитися його належно, та можу ручитися за гостроту леза, — відповіла Кетлін з сухою посмішкою. — Чому ви питаєте?

— Ми знайшли кинджал у руці нападника. Мені зразу здалося, що він надто добрий для подібного волоцюги, тож я роздивився як слід. Лезо кинджала — з валерійського булату, руків'я — з драконячої кістки. Таким ножом не може володіти абихто. Вбивцю озброїв хтось значно вищий від нього.

Кетлін кивнула замислено, а тоді попрохала:

— Роббе, зачини-но двері.

Він подивився на неї збентежено, проте послухався.

— Те, що я розповім, не повинне вийти з цієї кімнати, — повідомила Кетлін. — Ви маєте присягнутися мені. Якщо це навіть частково правда, то Нед з дівчатами їдуть просто у пащу смертельній небезпеці, й одне слово не в те вухо може означати їхню смерть.

— Пан князь Едард став мені другим батьком, — мовив Теон

Грейджой. — Присягаюся.

— Ви маєте мою присягу, — схилив голову маестер Лювин.

— І мою також, — підтвердив пан Родрік.

Кетлін подивилася на свого сина.

— Твоє слово, Роббе?

Він також кивнув на знак згоди.

— Моя сестра Ліза вважає, що її чоловіка, князя Арина, Правицю Короля, вбито Ланістерами, — повідомила Кетлін. — Особисто я пригадую, що Хайме Ланістер не поїхав полювати того дня, коли впав Бран. Він залишився тут, у замку.

В кімнаті запала мертва тиша.

— Я впевнена, що Бран не сам упав з тієї башти, — додала Кетлін посеред мовчання. — Його скинули.

На всіх обличчях ясно малювалося потрясіння.

— Пані, це припущення неймовірно жахливе, — мовив Родрік Касель.

— Навіть Крулеріз не насмілиться замордувати невинну дитину.

— Та невже? — спитав Теон Грейджой. — І чого б це?

— Ланістерівська пиха та жага влади не мають меж, — відповіла Кетлін.

— Хлопчик у минулому завжди лазив дуже упевнено, — замислився маестер Лювин. — Він знав кожен камінь у Зимосічі.

— Боги праві! — лайнувся Робб, чорніючи зовсім юним обличчям від гніву, — Якщо це правда, він заплатить!

Робб дістав меч і змахнув ним у повітрі.

— Я вб'ю його сам!

У відповідь пан Родрік сердито гримнув на свого учня:

— Ану прибери! Ланістери їдуть за кількасот верст звідси! Ніколи не оголюй меч, якщо не мусиш негайно битися ним. Скільки ще разів маю тобі казати, дурний хлопчисько?

Присоромлений Робб прибрав меч до піхов, раптом ставши на вид знову дитиною. Кетлін мовила до пана Родріка:

— Бачу, мій син тепер при зброї.

Старий майстер-мечник відповів на це:

— Я вирішив, що йому вже час.

Робб подивився на матір, занепокоєно чекаючи відповіді.

— Аби ж не запізно, — мовила вона. — Скоро Зимосічі можуть

знадобитися усі мечі, які в ній є, але не дерев'яні.

Теон Грейджой поклав руку на руків'я свого клинка і проголосив:

— Ласкава пані, якщо справа йде до цього, пам'ятайте, що мій дім у великому боргу перед вашим.

Маестер Лювин посмикав свого ланцюга там, де він тер шию.

— Ми не маємо нічого, крім припущень. А звинувачення стосується улюбленого брата королеви, і навряд чи вона його схвалить. Треба мати докази або ж назавжди поховати таємницю.

— Доказом є кинджал, — відповів пан Родрік. — Не може бути, щоб такої розкішної зброї ніхто не упізнав.

У цю мить Кетлін зрозуміла, що дізнатися правду про кинджал можна лише у одному місці.

— Хтось має поїхати до Король-Берега.

— То поїду я, — визвався Робб.

— Ні, — заперечила мати, — твоє місце тут. На Зимосічі завжди має сидіти Старк.

Вона поглянула на пана Родріка з величезними сивими баками, на маестра Лювина у сірій рясі, на молодого Грейджоя — стрункого, чорнявого і зухвалого. Кого ж послати? Відповідь прийшла сама собою. Кетлін відкинула ковдру негнучкими, мов кам'яними, замотаними пальцями і вибралася з ліжка.

— Я маю їхати сама.

— Ласкава пані, — мовив маестер Лювин, — чи це розумно? Ланістери вже напевне вітатимуть ваше прибуття з підозрою.

— А як же Бран? — запитав Робб. Тепер бідолаха зовсім заплутався.

— Ви ж не бажали його залишати.

— Я зробила для Брана все, що могла, — відповіла Кетлін, кладучи поранену руку йому на плече. — Зараз його життя у руках богів та маестра Лювина. Ти сам нагадав мені, Роббе, що я маю інших дітей і повинна про них дбати.

— Вам знадобиться добрячий супровід, моя пані, — мовив Теон.

— Я відправлю Гала із загоном наших стражників, — підхопив Робб.

— Ні, — заперечила Кетлін. — Великий загін приверне зайву увагу. Не хочу, аби Ланістери знали про мій приїзд.

Пан Родрік заперечив:

— Вельможна пані, дозвольте поїхати хоча б мені. Королівський

гостинець небезпечний для самотньої жінки.

— Я не хочу їхати королівським гостинцем, — відповіла Кетлін, тоді подумала хвилику і кивнула на знак згоди. — Двоє вершників не повільніші за одного, зате набагато швидші за довгу валку возів. Я буду рада вашому товариству, пане Родріку. Ми поїдемо вздовж Білого Ножа до моря, а в Білій Гавані наймемо корабель. Сильні коні та свіжі вітри мають доправити нас до Король-Берега хутчіше за Неда та Ланістерів.

«А там», подумала вона, «побачимо».

Санса І

За сніданком септа Мордана повідомила Сансі, що Едарт Старк відбув ще до світанку.

— За паном князем послав король. Гадаю, знову задля ловів. Казали, в цьому краю ще й досі є дикі тури.

— Ніколи не бачила тура, — відповіла Санса, згодовуючи Панночці шматочок м'яса під столом. Вовчиця взяла його з долоні в хазяйки ніжно та ввічливо, наче королева.

Септа Мордана пирхнула з незадоволення.

— Шляхетній панні не личить годувати собак зі свого столу, — повчально проказала вона, відламуючи шматочок бджолиного стільника і капаючи медом на хліб.

— Вона не собака, а лютововк, — заперечила Санса, поки Панночка облизувала їй пальці шорстким язиком. — А ще батько сказали, що ми можемо тримати їх при собі, якщо хочемо.

Та септу це не вгамувало.

— Ти гарна дівчинка, Сансо, але коли йдеться про ту істоту, то присягаюся, стаєш така ж свавільна, як твоя сестра Ар'я. — Септа спохмурніла. — До речі, де це зранку ходить Ар'я?

— Вона не голодна, — відповіла Санса, розуміючи, що її сестра напевне вже пробралася нишком до кухні кілька годин тому і видурила сніданок в якогось кухарчука.

— Нагадай їй, будь ласкава, хай сьогодні вдягнеться якнайкраще, хоча б у сірий оксамит. Нас усіх запрошено їхати з королевою та принцесою Мирцелою у королівському каравані. Мусимо виглядати належним чином.

Про себе Санса вже подбала: до блиску розчесала довге рудо-брунатне

волосся і вибрала найгарніше своє вбрання з блакитного шовку. Сьогоднішнього дня вона чекала більше тижня. По-перше, їхати з королевою — то велика честь, а по-друге, там міг бути принц Джофрі, її наречений. Від самої думки в неї всередині все дивно тремтіло, хоча шлюб між ними мав чекати ще багато років. Санса, власне, зовсім не знала принца Джофрі, але вже закохалася у нього. Саме про такого принца вона мріяла все життя: високого, гарного, сильного, з золотим волоссям. Кожна мить з ним поруч здавалася коштовним дарунком, бо ж випадало їх так небагато. Єдине, що її непокоїло, була Ар'я. Сестра мала хист усе псувати. Ніхто не міг знати, що вона утне наступної хвилини.

— Я скажу їй, — невпевнено відповіла Санса, — та вона, мабуть, вдягнеться так, як завжди.

Сансі лишалося тільки відчайдушне сподівання, щоб Ар'їн одяг не занадто їх осоромив.

— З вашого дозволу?..

— Йди собі. — Септа Мордана пригостилася іще скибкою хліба з медом, а Санса ковзнула з лави і вибігла геть із великої зали заїжджого двору. Панночка бігла в неї по п'ятах.

Ззовні вона постояла трохи серед криків, лайок та скрипу дерев'яних коліс. Пахолки знімали намети та шатри, складали вози для нового денного переходу. Найбільший з бачених Сансою, цей заїжджий двір мав три величезні поверхи, вибудовані зі світлого каменю, та все одно у ньому вмістилася заледве третина королівського почту, що вже налічував з чотири сотні людей, рахуючи почет її батька та охотників, що прибилися по дорозі.

Вона знайшла Ар'ю на березі Тризуба. Та намагалася втримати Німерію рівно, поки вичісувала їй бруд із хутра, бо лютововчиця не була від чесання у захваті. Ар'я мала на собі той самий шкіряний одяг для їзди верхи, що й вчора. І позавчора.

— Краще вдягни щось гарне, — сказала їй Санса. — Септа Мордана звеліла. Сьогодні ми поїдемо у королівському каравані з принцесою Мирцелою.

— Я не поїду, — відповіла Ар'я, намагаючись розплутати ковтуна у сірому хутрі Німерії. — Ми з Микою вирушимо вгору річкою шукати рубіни коло броду.

— Рубіни? — повторила Санса, нічого не розуміючи. — Які ще рубіни?

Ар'я зиркнула на неї, як на дурепу.

— Раегарові рубіни. Саме тут король Роберт убив принца і здобув корону.

Санса втупилася у меншу сестру, не вірячи своїм вухам.

— Як ти можеш шукати якісь рубіни, коли принцеса чекає? Королева ж запросила нас обох.

— Мені начхати, — відповіла Ар'я. — Той караван навіть вікон не має, зсередини геть нічого не видно.

— Та на що тут дивитися? — роздратовалася Санса. Її так схвилювало запрошення, а дурна і неоковирна сестра зібралася все зіпсувати. Саме цього вона й боялася. — Тут самі поля, хутори та села.

— От і ні, — вперто заперечила Ар'я. — Поїдь якимось із нами, багато чого побачиш.

— Ненавиджу їздити верхи, — з відразою мовила Санса. — Від того сама грязюка, пил і болячки усюди.

Ар'я знизала плечима і grimнула на Німерію:

— Ану сиди! Навмисне тебе ніхто не кривдить.

Тоді до Санси:

— Коли ми проходили Перешийок, я нарахувала тридцять шість раніше не бачених квіток, а ще Мика показав мені левоящера.

Санса здригнулася. Перешийок вони проходили дванадцять днів, шкутильгаючи покрученою стежкою крізь безмежне чорне болото. То була суцільна мука. Вологе повітря, мокра грязюка навколо, і ніде навіть поставити табір на ніч, хіба що просто на дорозі. З води виростали і підступали до подорожніх щільні лісові зарості з гіллям, обвішаним блідою пліснявою. Велетенські квітки витикалися з грязюки, плавали у крихітних ставках, але якщо здуру зійти з дороги і попхатися за ними, тут-таки на тебе чекатимуть підступні сипкі піски, змії на деревах, а у воді — притоплені левоящери, схожі на чорні колоди з очами та зубами.

Те все, ясна річ, не могло зупинити Ар'ю. Якимось вона з'явилася, шкірячись, мов коняка, з переплутаним волоссям, геть уся в грязюці, та притягла оберемок пурпурових і зелених квітів для батька. Санса плекала надію, що він накаже Ар'ї поводитися, як належить уродженій

шляхетній панянці, але він нічого такого не сказав, тільки обійняв малу та подякував за квіти. Від того Ар'я ще більше зіпсувалася.

Тоді з'ясувалося, що пурпурові квіти не дарма кличуть «отруйними поцілунками» — від них Ар'я вкрилася пухирями на руках. Санса сподівалася, що хоч пухирі навчать її розуму, та Ар'я лише засміялася і наступного дня натерла руки грязюкою, мов якась болотна дикунка — грязюка, бач, мусила порятувати її від сверблячки, бо так сказав її друг Мика. А ще Ар'я мала синці на руках і плечах, свіжі темно-лілові та застарілі жовто-зелені. Санса бачила їх сама, коли сестра роздягалася до сну. Де вона їх надибала — то могла знати лише свята Седмиця. Тим часом Ар'я чухала собі Німерію і теревенила про побачене у подорожі на південь.

— На тому тижні ми знайшли покинуту вартову вежу, де зараз живуть привиди, а ще за день до того поганяли табунок диких коней. Бачила б ти, як вони тікали, коли унюхали Німерію!

Вовчиця крутнулася у руках хазяйки, і Ар'я її насварила:

— Ану припини! Треба ж вичухати тобі другий бік. Ти вся у багні!

— Тобі не можна полишати головну валку, — нагадала їй Санса. — Батько наказали.

Ар'я здвигнула плечима.

— Та я ж недалечко, і завжди з Німерією. А то взагалі нікуди не тікаю, просто їду собі возом та балакаю з людьми. Балакати теж цікаво.

Санса знала, що то за люди, з якими Ар'ї так «цікаво» балакати: зброєносці, машталіри, служниці, старезні дідугани та голі діти, язикаті лайливі сердюки непевного походження. Ар'я водила дружбу з усіма підряд. А її Мика був гірший за всіх: якийсь неоковирний різницький підмайстрок років тринадцяти, що спав у хурі з м'ясом і смердів, наче колода, на якій те м'ясо рубали. Тільки забачивши його, Санса вже почувалася зле, але Ар'я, схоже, любила його товариство більше, ніж сестрине.

Сансі почав уже уриватися терпець.

— Ти мусиш піти зі мною, — твердо мовила вона до сестри. — Королеві не відмовляють. І септа Мордана чекатиме.

Ар'я не звернула на сестрини слова жодної уваги. Вона занадто сильно смикнула гребінцем, Німерія ображено загарчала і вивернулася.

— Ану йди сюди!

— Шляхетному товариству подадуть лимонні тістечка та чай, — урочисто і по-дорослому продовжила Санса. Панночка потерлася їй об ногу, Санса почухала їй за вухом так, як та любила, і вовчиця всілася коло неї на хвіст, стежачи, як Ар'я ганяється за Німерією. — Навіщо ганяти верхи на смердючій кобилі, упрівати і наживати болячки, коли можна всістися на пухові подушки та їсти тістечка з королевою?

— Я не люблю тієї королеви, — мимохідь кинула Ар'я. Сансі перехопило подих, бо навіть від Ар'ї вона не чекала подібного блюзнірства. Та сестра продовжувала теревенити, не зважаючи. — Вона мені не дозволить привести Німерію.

Ар'я встромила гребінця за пояс і почала підкрадатися до своєї вовчиці. Німерія сторожко спостерігала за її вивертами.

— Вовчиці не місце у королівському каравані, — відказала Санса. — А ще вовків боїться принцеса Мирцела, ти сама вже маєш знати.

— Мирцела — ще дитя мале. — Ар'я таки упіймала Німерію за шию, але щойно витягла гребінець, як лютововчиця вирвалася на волю і втекла. Роздратована Ар'я жбурнула гребінця на землю.

— Погана, погана вовчиця! — заверещала вона.

Санса мимоволі всміхнулася. Якось їхній псяр сказав їй, що тварина завжди удається в хазяїна. Вона легенько обійняла Панночку, а та лизнула їй щоку, і Санса захихотіла. Ар'я почула і різко обернулася, палаючи від гніву.

— Чхати мені, що ти там бурмочеш, я поїду кататися верхи. — На її довгому конячому обличчі з'явився той особливий вираз, із яким вона завжди робила щось свавільне.

— На богів, Ар'є, ти інколи поводишся зовсім як дитина, — завважила Санса. — Гаразд, піду сама. Так буде навіть краще. Ми з Панночкою з'їмо усі лимонні тістечка і чудово посидимо без тебе.

Вона відвернулася, щоб піти геть, але Ар'я закричала услід:

— Тобі теж не дозволять привести Панночку!

І перш ніж Санса придумала щось у відповідь, її сестра втекла, кинувшись за Німерією берегом річки.

Самотня і принижена, Санса рушила довгим зворотнім шляхом до заїзжого двору, де на неї мала чекати септа Мордана. Панночка тихенько трусила поруч. Санса ладна була заплакати. Вона тільки

бажала, щоб усе завжди було так мило і красно, як у піснях. Чому Ар'я не здатна поводитися гречно та ласкаво, як принцеса Мирцела? От би й собі мати таку сестру.

Санса ніколи не розуміла, як дві сестри, народжені за якихось два роки одна від одної, можуть так різнитися. Гаразд, вона б зрозуміла, якби Ар'я була байстрючкою, як їхній зведений брат Джон. До речі, Ар'я і скидалася саме на Джона своїм довгим обличчям і брунатним волоссям Старків. Ані в обличчі, ані у волоссі сестра не мала нічого від їхньої пані матері. Але Джонова мати, як люди казали, була якась простачка. Колись Санса, як була менша, навіть запитала в пані матері, чи немає тут якоїсь помилки. Може, її справжню сестру вкрали мамуни чи ще хто? Але мати тільки засміялася і запевнила, що Ар'я — їхня справжня дочка і законна сестра Санси, кров її крові. Санса не могла уявити, щоб мати про таке брехала, і мусила примиритися з дійсністю. Але ближче до середини табору вона швидко забула про свої негаразди. Навколо королевиного каравану зібрався натовп. Санса почула гудіння збуджених голосів, неначе з цілого рою бджіл. Двері каравану були прочинені навстіж, королева стояла на верхній сходинці та до когось посміхалася. Санса почула, як та каже:

— Рада вшановує нас великою честю, ласкаві панове.

— Що тут відбувається? — запитала вона в знайомого зброєносця.

— Рада надіслала лицарів з Король-Берега нам назустріч, — відповів той. — Почесну варту для короля.

Бажаючи подивитися, Санса пустила Панночку розчистити їй дорогу крізь натовп. Від лютововчиці люди поспіхом розступалися. Підійшовши ближче, вона побачила двох лицарів на коліні перед королевою і аж заблимала очима від їхніх обладунків розкішної мистецької роботи.

Один лицар мав на собі витончений риштунок з білих поливних лусочок, сліпучих, мов поле свіжого снігу, з блискучим від сонця срібним карбом та пряжками. Коли він зняв шолома, Санса побачила, що то старий воїн з білим, як його обладунок, волоссям, але на вид ще дуже сильний та спритний. З плечей у нього висіло білосніжне корзно Королегвардії.

Другий лицар був молодик близько двадцяти років у повних латах темно-зеленого, мов ліс, кольору. Санса ще не бачила гарнішого за

нього чоловіка: високий, могутньої статури, з чорним, як воронове крило, волоссям до плеч, виразно окресленим голеним обличчям і сміхотливими зеленими очима у колір свого обладунку. Під пахвою він тримав глухого шолома з пишними оленячими рогами, що сяяли золотом.

Спершу Санса не помітила третього прибульця. Він не колінкував разом з двома іншими, а стояв збоку, біля коней, і мовчки спостерігав вітання. То був худий понурий чоловік з віспинами на обличчі, без бороди, з глибоко запалими очима та щоками. Хоч і не старий іще, він мав на голові лише кілька жмутів волосся, закинутих за вуха, проте довгих, як у жінки. Його обладунок складали шкіряний каптан та сіра сталева кольчуга без жодних прикрас, побита віком та частим ужитком. Над правим плечем в нього виднілося старе шкіряне руків'я меча, припнутого до спини — обіручного меча, занадто довгого, щоб носити при боці.

— Король виїхав полювати, але буде щасливий бачити вас після повернення, — саме казала королева до двох лицарів перед нею. Але Санса ніяк не могла відвести очі від третього. Нарешті він відчув на собі її погляд і повільно повернув голову. Панночка загарчала. Санса Старк раптом відчула такий напад жаху, якого ще не знала за своє життя. Вона ступила крок назад і врізалася у когось іншого.

Її за плечі схопили сильні руки, і на мить Санса подумала, що це батько, та коли обернулася, побачила смалене обличчя Сандора Клегана, що дивився згори вниз і кривив рота у жахливій подібності посмішки.

— Ти тремтиш, дівчино, — проскреготів він. — Хіба я тобі такий страшний?

Він і справді лякав її ще з того дня, коли вона вперше побачила страшну руїну його обличчя, понівеченого вогнем. Щоправда, зараз їй здалося, що Клеган і наполовину не такий страшний, як той, перший. Все ж Санса вивернулася від нього, Хорт зареготав, а Панночка стала між ними, погиркуючи на знак попередження. Санса впала на коліна і обійняла вовчицю. Всі інші зібралися навколо, пороззявлявши роти; вона відчувала на собі численні очі, ловила вухами бурмотіння і смішки.

— Та це ж вовк, — відзначив хтось, а інший вигукнув:

— Семеро дідьків, це лютововк!

Тоді перший запитав:

— Що ця звірюка робить у таборі?

Йому відповів хрипкий голос Хорта:

— Старки їх дітям за мамок тримають.

Раптом Санса усвідомила, що обидва незнайомі лицарі витріщаються на неї та Панночку, оголивши мечі. Тоді вона знову злякалася і застидалася, а на очі їй набігли сльози.

Тут Санса почула, як королева мовила:

— Джофрі, піди до неї.

І до неї прийшов її принц.

— Залиште-но її, — наказав Джофрі. Він стояв над нею, дуже гарний у синій вовні та чорній шкірі, з золотими кучерями, що сяяли на сонці, мов корона. Він подав їй руку і допоміг підвестися.

— Що сталося, люба панно? Чому ви злякалися? Ніхто не зашкодить вам. Приберіть-но мечі, ви усі. Панна тримає вовчицю собі за домашнє звірятко, та й годі.

Тоді він зиркнув на Сандора Клегана.

— А ти, собако, пішов геть, бо лякаєш мою наречену.

Хорт, незмінно вірний хазяїнові, вклонився і мовчки зник у натовпі. Санса з усіх сил намагалася прийти до тями, почувуючись дурепою. Вона ж бо зі Старків на Зимосічі — шляхетна панна високого роду, яка одного дня стане королевою.

— Мене злякав не він, мій любий принце, — спробувала пояснити вона, — а отой інший.

Двоє незнайомих лицарів перекинулися поглядами.

— Пейн? — реготнув молодик у зеленому риштунку.

Старший чоловік у білому звернувся до Санси гречно та ласкаво:

— Не зважайте, люба панно, інколи пан Ілин лякає і мене. Самим виглядом він викликає страх.

— Як йому й належить. — Королева саме зійшла зі сходів каравану, і глядачі розступилися, даючи дорогу. — Якщо лиходіїв не лякатиме самий вигляд Королівського Правосуду, значить, цей уряд справляє не та людина.

Нарешті Санса спромоглася знайти належну відповідь.

— Тоді мушу сама засвідчити, що ваші королівські милості не могли

знайти кращої людини на таку посаду, — мовила вона і викликала схвальний сміх в оточення.

— Гарно сказано, дитино, — мовив старий у білому. — Як і личить доньці Едарда Старка. Я маю честь знати тебе, хоча й не мав задоволення бачити надто часто. Мене звуть Барістан Селмі, я — лицар Королегвардії.

З цими словами лицар уклонився.

Санса знала це ім'я; разом до неї повернулися усі шляхетні звичаї, яких її роками навчала септа Мордана.

— Ви — Регіментар Королегвардії, — додала вона, — і радник нашого короля Роберта, як і Аериса Таргарієна до нього. Це я маю честь, шляхетний пане. В нас на далекій півночі так само, як і деінде, кожен співець звеличує звитяги Барістана Зухвалого.

Зелений лицар знову засміявся.

— Радше скажіть «Барістана Зів'ялого»! Та годі лестощів, дитинко, він і без того зависокої про себе думки. — Воїн широко всміхнувся Сансі.

— А тепер, гарненьке вовчєня, розкажи щось про мене, і я радо визнаю тебе справжньою дочкою нашого Правиці.

Джоф поруч із нею застиг з обурення.

— Розмовляйте з моєю нареченою як належить, бо...

— Я знаю відповідь, — швидко вставила Санса, щоб пригасити гнів принца, і посміхнулася до зеленого лицаря. — На вашому шоломі, пане, я бачу золоті оленячі роги. Олень є гербовим знаком королівського дому. Наш король Роберт має двох братів. Ви дуже молоді, а отже, ніхто інший, як Ренлі Баратеон, князь Штормоламу, радник короля. Ось що я можу про вас розказати.

Пан Барістан реготнув.

— Він дуже молодий, а отже ніхто інший, як задерикувате козеня. І я ще й не те можу про нього розказати.

Загальний сміх став йому відповіддю, а першим сміявся сам князь Ренлі. Напруга, що висіла у повітрі останні хвилини, зникла, і Санса відчула себе трохи певніше... аж тоді пан Ілин Пейн проштовхався наперед, розсунувши двох людей, і похмуро став просто перед нею. Він нічого не казав, а Панночка тим часом вишкірила зуби і загарчала — низько, загрозливо. Але цього разу Санса заспокоїла вовчицю, лагідно поклавши їй руку на голову.

— Даруйте мені, якщо чимось образила вас, пане Ілине, — мовила дівчина до нього і почекала відповіді. Але відповіді не було; кат дивився на неї і, здавалося, світлими безбарвними очима здирав спершу одяг, а тоді й шкіру, залишаючи саму голу душу. Зрештою, не сказавши ані слова, він обернувся і пішов геть.

Санса нічого не втямила і подивилася на її принца.

— Чи не сказала я, бува, чогось зайвого, ваша милосте? Чому шляхетний пан не заговорив до мене?

— Наш пан Ілин уже чотирнадцять років як не говорить зайвого, — з лукавою усмішкою відзначив князь Ренлі.

Джофрі кинув на свого дядька повний зневаги погляд, а тоді узяв Сансини руки в свої.

— Аерис Таргарієн наказав вирвати йому язика гарячими кліщами.

— Проте він дуже красно промовляє своїм мечем, — додала королева, — і зберігає непохитну вірність нашій державі.

Тоді вона ласкаво посміхнулася і мовила:

— Сансо, дівчинко, ми з панами радниками повинні переговорити, поки не повернулися король із твоїм батьком. На жаль, твій день з принцесою Мирцелою доведеться відкласти. Будь ласкава, передай мої вибачення твоїй милій сестрі. Джофрі, якщо твоя ласка, чи не розважиш ти нашу гостю сьогодні?

— З великим задоволенням, матінко, — дуже поштиво відповів Джофрі. Він узяв Сансу за руку і відвів далі від каравану. Серце Санси злетіло кудись у небеса. Цілий день з її принцем! Вона витріщалася на Джофрі, як на молодого бога. Який він відважний, подумала вона, як він врятував її від Хорта і пана Ілина — майже як у піснях, коли Сервин Дзеркального Щита врятував принцесу Даерису від велетнів, або ж коли принц Аемон Драконолицар захистив честь королеви Наеріс супроти наклепів злого лицаря Моргіла!

Від доторку руки Джофрі до її рукаву серце в неї забилося швидше.

— Що б ви хотіли робити?

«Що завгодно, аби з вами!», радо вигукнула б Санса, та натомість відповіла:

— Те, що вам до смаку, мій принце.

Джофрі подумав хвилику.

— Можна проїхатися верхи.

— Ой, я так люблю їздити верхи!

Джофрі обернувся на Панночку, яка тяглася в них по п'ятах.

— Ваша вовчиця налякає коней, а мій пес, схоже, лякає вас. Залишмо-но їх обох тут і поїдемо лише удвох, як вам таке?

Санса завагалася.

— Якщо бажаєте, — відповіла вона невпевнено. — Мабуть, я б могла прив'язати Панночку.

Вона, щоправда, не все зрозуміла з того, що сказав принц.

— Я не знала, що у вас є собака...

Джофрі засміявся.

— Насправді то пес моєї матері, але вона приставила його охороняти мене, от він і ходить слідом.

— То ви про Хорта, — здогадалася Санса. Вона ладна була сама себе вдарити за тупість. Якщо казати такі дурниці, то на кохання принца годі й сподіватися. — Але хіба нам безпечно їхати без нього?

Принц Джофрі, схоже, роздратувався з її запитання.

— Годі вам боятися, панно! Я майже дорослий чоловік, і на відміну від ваших братів, б'юся не дрючками. Нас захистить ось що.

Він витяг з піхов меча і показав їй. То був обосічний меч-півторак з блискучої блакитної криці, майстерної — як то кажуть, замкової — роботи, дещо зменшений для руки дванадцятирічного хлопця, з обтягнутим шкірою руків'ям та золотою маківкою у вигляді лев'ячої голови. Санса видала кілька захоплених вигуків, які вочевидь потішили принца Джофрі.

— Я дав йому ім'я «Лев'ячий Зуб», — похвалився він.

Отже, вони полишили вовчицю і охоронця та полинули на схід уздовж північного берега Тризуба у супроводі одного лише Лев'ячого Зуба.

День виходив неймовірний, просто казковий. Тепле повітря було напоєне пахощами квітів, ліси сяяли ніжною красою, якої Санса ніколи не бачила на півночі. Під принцем Джофрі був баский гнідий, швидший за вітер, і їздив він на ньому з зухвалою недбалістю, та ще й так прудко, що Санса ледь встигала за ним на своїй кобилі. На доданок день виявився ще й повним пригод. Вони роздивилися печери по березі річки, вистежили слід сутінькота до його нори, а коли зголодніли, Джофрі за димом знайшов городець і наказав винести вина та їжі для їхнього принца з його панною. Вони поїли свіжого пструга

щойно з річки, і Санса випила стільки вина, як ніколи раніше.

— Наш батько дозволяють нам один келих, і тільки на бенкетах, — зізналася вона принцові.

— Моїй нареченій можна пити стільки, скільки вона забажає, — відповів Джофрі й налив ще.

Після їжі вони поїхали повільніше. Джофрі заспівав їй по дорозі голосом чистим, гарним та високим. Сансі від вина паморочилася голова.

— Хіба не час нам уже повертатися? — запитала вона.

— Ще трохи, — відповів Джофрі. — Просто перед нами поле битви — там, де річка робить поворот. Знаєте, там, де мій батько вбив Раегара Таргарієна. Він проламав йому груди, хрясь, просто крізь панцера.

Джофрі змахнув уявним келепом, показуючи, як то було.

— А тоді мій дядько Хайме вбив старого Аеріса, і батько став королем. Що це за звук?

Санса теж його почула. Крізь ліс доносилося якесь дерев'яне клацання, на зразок «шпок-шпок-шпок».

— Не знаю, — відповіла вона, знервувавшись. — Джофрі, нумо поїхали назад.

— Я хочу подивитися, що воно таке. — Джофрі спрямував коня просто на звук, і Санса мусила їхати слідом. Звук став гучніший та виразніший, наче дерево стукало по дереву; під'їхавши ближче, вони почули ще й важке дихання, час від часу зі стогонами.

— Там хтось є, — занепокоїлася Санса. Вона раптом згадала про Панночку і пошкодувала, що лютововчиці з нею немає.

— Зі мною вам ніщо не загрожує. — Принц Джофрі витяг з піхов Лев'ячого Зуба. Від шороху криці по шкірі Санса затремтіла.

— Сюди, — мовив принц, їдучи крізь купку дерев.

За деревами, коло галявинки на березі річки, вони побачили хлопчика і дівчинку, які гралися у лицарів. За мечі в них правили палиці, схожі на уламки ручки від мітли, і вони гасали травною, завзято тицяючи ними один у одного. Хлопчик був на кілька років старший, на голову вищий і значно сильніший, тож він нападав. Дівчинка ж, кістлява малеча у брудній шкіряній одежі, ухилялася, як могла, і підставляла свою палицю під більшість ударів хлопця, хоча й не під усі. Коли вона

спробувала вколоти його, він спіймав її меч своїм, відкинув убік, ковзнув уздовж зброї супротивниці й сильно вдарив її просто по пальцях. Дівчинка скрикнула і впустила палицю.

Принц Джофрі засміявся. Хлопець злякано здригнувся і озирнувся з розширеними очима, а тоді впустив і свою палицю. Дівчинка втупилася у них, висмоктуючи скабку з кісточок пальців, і тут Санса нажахалася, впізнавши її.

— Ар'я?! — закричала вона, не вірячи своїм очам.

— Іди геть! — заволатала Ар'я на неї у відповідь, зблискуючи гнівними сльозами на очах. — Що ти тут робиш? Дай нам спокій!

Джофрі перевів очі з Ар'ї на Сансу і назад.

— Твоя сестра?

Вона кивнула, червоніючи з сорому. Тоді Джофрі роздивився хлопця, неоковирного простака з грубим веснянкуватим лицем і рясним рудим волоссям.

— А ти хто такий, малий? — запитав він владним голосом, не зважаючи на те, що хлопець був на рік від нього старший.

— Мика, — пробурмотів хлопець. Він упізнав принца і опустив очі. — Мосьпане...

— Це різницький підмайстрок, — додала Санса.

— Це мій друг, — різко відказала Ар'я. — А ви дайте йому спокій!

— Різниченко, який зібрався у лицарі, га?

Джофрі зіскочив з коня з мечем у руці.

— Підніми свого меча, різниченко, — мовив він зі збудженим блиском у очах. — Нумо подивимося, що ти вмієш.

Мика застиг на місці від жаху. Джофрі рушив до нього.

— Давай, підніми. Чи ти вмієш битися тільки з дівчиськами?

— Вони хтіли, аби я ся бив, мосьпане, — пробурмотів Мика. — Хтіли самі, прошу пана.

Сансі досить було побачити зашарілу Ар'ю, щоб знати: хлопець каже правду. Але Джофрі не збирався нічого слухати. Він шаленів від випитого вина.

— То ти піднімеш меча, чи ні?

Мика хитнув головою.

— То дрючок, прошу пана, то не меч, то дрючок.

— А ти — різницький підручний, а не лицар. — Джофрі підніс вістря

Лев'ячого Зуба до Микиної щоки нижче від ока, і різниченко затремтів. — Ти бив сестру моєї коханої панни, чи не так?

Яскрава брунька крові розквітла на щоці, куди принц приставив меч, і тоненький струмочок крові потік униз.

— Ану припини! — заверещала Ар'я і підхопила з землі свою палицю. Санса злякалася.

— Ар'я, не смій втручатися.

— Та не скалічу я його... так щоб дуже, — мовив принц Джофрі до Ар'ї, не зводячи очей з різниченка.

І тут Ар'я напала.

Санса зіскочила з кобили, та заповільно. Ар'я вдарила обіруч, і її дрючок зламався на принцовій потилиці з гучним хряскотом, а тоді перед нажаханими Сансиними очима все понеслося дуже швидко. Джофрі заточився і обернувся, голосячи прокльони. Мика дременував до лісу так швидко, як тільки ноги несли. Ар'я знову вдарила принца, та цього разу Джофрі прийняв удар на Лев'ячий Зуб, вибивши зламаного кийка з Ар'їної руки. Потилицею принца текла кров, а очі палали вогнем. Санса верещала з усієї сили:

— Ні, ні, припиніть, припиніть обидва, ви все зіпсуєте!

Та ніхто не слухав. Ар'я намацала камінь і жбурнула у голову Джофрі, але натомість влучила в його коня, який став дибки і загалопував геть слідом за Микою.

— Припиніть, припиніть! — верещала Санса.

Джофрі рубонув Ар'ю мечем, вигукуючи образливі непристойності, брудні та огидні слова. Ар'я відскочила нажахана, та Джофрі напирив, гнав її до лісу, намагався притиснути до дерева. Санса не знала, що їй робити, тільки безпорадно витріщалася, сліпнучи від сліз.

Тоді мимо неї ринула блискавкою сіра тінь. На галявині зненацька з'явилася Німерія і з одного стрибка вчепилася Джофрі у руку з мечем. Зброя вилетіла з руки, вовчиця збила його на землю, і вони покотилися у траві. Вовчиця гарчала і гризла, принц верещав з болю.

— Забери її! — волав він. — Забери!

Голос Ар'ї хльоснув, мов батіг:

— Німерія!

Лютововчиця пустила Джофрі та стала коло Ар'ї. Принц валявся у траві, заляпаний кров'ю, скимлячи і тримаючись за подерту руку. Ар'я

мовила до принца:

— Та не скалічила вона тебе... так щоб дуже.

Дівчинка підбрала Лев'ячого Зуба з того місця, де він упав, і стала над принцем, взявши зброю обіруч. Джофрі глянув на неї та перелякано заскиглив:

— Ні, не чіпай мене, я матері скажу...

— Ану облиш його! — закричала Санса до сестри.

Ар'я крутнулася усім тілом і запустила меч у повітря. Блакитна криця зблиснула на сонці, меч пролетів над річковими бурунами, плюхнув у воду і зник. Джофрі застогнав. Ар'я побігла до коняки, Німерія услід. Коли вони зникли, Санса ринула до принца Джофрі. Від болю він закрив очі, дихання йому уривалося. Санса впала навколішки.

— Джофрі, — схлипнула вона. — Ой, що вони накоїли, який жах. Мій бідний принце, не бійтеся, я знайду той городець і приведу допомогу. Вона простягла руку і ніжно відвела назад його м'яке золоте волосся. Зненацька він розплющив очі й втупився у неї поглядом, повним ненависті, презирства і найбруднішої люті.

— То веди, — визвірився він. — І не смій мене чіпати.

Едард III

— Її знайшли, мосьпане.

Нед скочив з місця.

— Наші чи ланістерівці?

— Джорі, — відповів управитель Вайон Пул. — Їй ніхто не зашкодив.

— Дяка богам, — мовив Нед. Його люди шукали Ар'ю вже чотири дні, але й люди королеви також вийшли на полювання. — Де вона? Скажи Джорі, щоб відразу вів її до мене.

— Вибачте, мосьпане, — відповів Пул, — та сторожа на воротах була з ланістерівців, і вони сказали пані королеві, щойно Джорі її доправив. Дівчинку повели просто до короля...

— От клята баба! — вилаявся Нед, ринувши до дверей. — Знайди Сансу і приведи її до трапезної! Може статися, ми муситимемо її вислухати.

Він поспішав донизу сходами у башті, шаленіючи від гніву. Князь особисто очолював розшуки перші три дні, не спавши, мабуть, і години з того часу, як пропала Ар'я. Цього ранку він заледве міг стояти зі смутку і втоми, але зараз лютє знову наповнювала його силою.

До нього кликали якісь люди, поки він перетинав замковий двір, та Нед у поспіху не зважав на них. Він би побіг, але Правиці Короля слід мати гідність. Він усвідомлював, скільки на нього дивиться очей, і скільки голосів питають, що він буде робити.

Не надто великий замок, де вони зараз перебували, стояв за половину дня їзди на південь від Тризуба. Королівський почет без запрошення набився у гості до його господаря, лицаря Раймуна Даррі, поки обома берегами річки нищпорили загони у пошуках Ар'ї та різниченка. Гостям у замку не надто зраділи. Пан Раймун дотримувався королівського миру, але його родина билася на Тризубі під драконячим прапором Раегара. Там загинуло троє його старших братів, і цього не забув ані Роберт, ані сам пан Раймун. До замалого замку напхалося стільки людей короля, Даррі, Ланістерів і Старків, що аж саме повітря дихало чимсь важким та гарячим.

Король тимчасово привласнив трапезну пана Раймуна. Саме там його і знайшов Нед. У палаті, куди він увірвався вітром, було повно людей. «Забагато», подумав він миттю; наодинці з Робертом вони б могли владнати справу якось по-дружньому.

Роберт громадився купою на панському місці Даррі у дальньому кінці палати. Обличчя мав похмуре і відлюдькувате. Серсея Ланістер з їхнім сином стояли поруч, королева тримала руку в принца на плечі. Руку хлопця вкривали товсті шовкові пов'язки.

Ар'я стояла посеред кімнати, супроводжувана самим тільки Джорі Каселем. Усі погляди в палаті зійшлися на ній.

— Ар'я! — щосили вигукнув Нед і побіг до неї, карбуючи гучні кроки на кам'яній підлозі. Коли дочка побачила його, то скрикнула і почала схлипувати.

Нед упав на коліно і притиснув малу до грудей. Вона трусилася.

— Вибачте мені, — плакала вона, — вибачте, вибачте...

— Нічого, пусте, — відповів Нед. У його обіймах вона здавалася такою крихітною — маленька худенька дівчинка, що незрозуміло як спромоглася наробити стільки халепи.

— Ти не поранена?

— Та ні. — Обличчя вона мала дуже брудне, і сльози залишали рожеві сліди на щоках. — Ось лишень їсти хочу. Я їла ягоди з лісу, та більше нічого не було.

— Скоро ми тебе нагодуємо, — пообіцяв Нед, а тоді підняв обличчя на короля. — Як я маю це розуміти?

Його очі пробігли палатою, шукаючи дружніх облич. Окрім його власних людей, таких не знайшлося. Пан Раймун Даррі вміло ховав свої почуття. Князь Ренлі грав на губах легкою усмішкою, яка могла означати що завгодно. Старий пан Барістан стояв похмуро і урочисто. Решта були ланістерівці, які всі до одного дивилися вороже. Єдине щастя полягало в тому, що і Хайме Ланістер, і Сандор Клеган ще не повернулися з пошуків північніше Тризуба.

— Чому мені не повідомили, коли знайшлася моя дочка? — заgrimів владний голос Неда. — Чому її не привели відразу до мене?

Він казав до Роберта, але відповіла йому Серсея Ланістер.

— Як ви смієте звертатися до короля таким чином?!

На цих словах король ворухнувся.

— Помовч, жінко! — grimнув він і випростався на кріслі. — Вибач, Неде. Я не збирався лякати дівчинку. Мені здалося, буде краще доправити її зразу сюди, щоб швидко вирішити справу.

— Яку ще справу? — У голосі Неда задзвенів лід.

Наперед ступила королева.

— Наче ви самі не знаєте, Старку. Ваша дочка напала на мого сина! Разом з різницьким підмайстром. А її звірюка намагалася відірвати принцові руку.

— Це брехня, — голосно відповіла Ар'я. — Німерія тільки трохи його покусала. Бо він мучив Мику.

— Джоф розповів нам, що трапилося, — відповіла королева. — Ви з різниченком били його палицями, а тоді ти напустила свого вовка.

— Все було зовсім не так! — вигукнула Ар'я, знову близька до сліз. Нед поклав їй руку на плече.

— Ні, саме так! — на поліг принц Джофрі. — Вони всі напали на мене, і вона викинула Лев'ячого Зуба до річки!

Нед помітив, що той навіть не глянув на Ар'ю, поки казав це.

— Брехло! — заверещала Ар'я.

— Закрий рота! — заволав у відповідь принц.

— Ану годі! — проревів зі свого місця роздратований король. Запала тиша. Його милість втупився у Ар'ю з-під бороди, що вкривала йому все обличчя. — Тепер, дитино, розкажи мені гарненько все, що

трапилося. Все як було, щиру правду. Брехати королю — то великий злочин.

Тоді він глянув на свого сина.

— Коли вона закінчить, ти теж матимеш слово. До тієї пори припни язика.

Щойно Ар'я почала розповідь, Нед почув, як ззаду прочинилися двері. Він зиркнув туди і побачив Вайона Пула з Сансою. Вони стали позаду палати і мовчки слухали слова Ар'ї. На тому місці, де дівчинка закинула меча Джофрі у води Тризуба, Ренлі Баратеон зареготав. Король на це визвірився:

— Пане Барістане, якщо ваша ласка, проведіть мого брата геть із палати, аби він, часом, не вдавився!

Князь Ренлі придушив сміх:

— Мій брат занадто ласкавий. Я сам знайду вихід.

Він уклонився Джофрі й мовив:

— Матиму за честь пізніше дізнатися від вас достеменно, як дев'ятирічна дівчинка, менша за мокрого щура, обеззброїла принца ручкою від мітли і викинула його меча до річки.

Поки Ренлі зачиняв за собою двері, Нед почув його останні слова:

— Лев'ячий Зуб... — І ще один напад реготу.

Принц Джофрі, блідніючи, розпочав вельми відмінну оповідку про ті самі події. Коли він закінчив, король важко підвівся зі свого місця, на вид бажаючи опинитися де завгодно, аби не тут.

— Семеро дідьків на мене, що я маю про це думати? Він каже одне, вона зовсім інше!

— Там були не тільки вони двоє, — зазначив Нед. — Сансо, йди-но сюди.

Нед чув від неї всю історію ще того вечора, коли зникла Ар'я, тому знав правду.

— Розкажи, доню, як усе було.

Його старша дочка, вагаючись, ступила наперед. Вона була вдягнена у блакитний оксамит з білою торочкою, мала на шії срібне намисто, а її густе волосся аж сяяло, добре розчісане. Санса блимнула очима на сестру, тоді на принца.

— Я не знаю, — мовила вона плаксиво. Здавалося, більше за все їй хотілося втекти. — Я не пам'ятаю. Все сталося так швидко, я не

бачила...

— Ах ти ж гнилуха! — заверещала Ар'я, стрілою кинулася на сестру, збила її з ніг на підлогу і замотила кулаками. — Брехло, брехло, брехло!

— Ар'я, припини! — загукав Нед. Джорі відтяг її від сестри, а вона впиралася і хвицялася. Нед підняв Сансу, бліду та тремтливу, на ноги.

— Ти не забилася? — запитав він в дочки, але та втупилася у Ар'ю і, здавалося, нічого не чула.

— Це дівчисько таке ж дике, як ота її гидка тварюка, — мовила Серсея Ланістер. — Роберте, я бажаю, щоб її покарали.

— Побийте мене семеро дідьків! — вилаявся Роберт. — Серсея, подивись-но на неї! Перед нами мала дитина. Що я маю робити: прогнати її по вулицях батогами? Діти люблять битися, що поробиш, хай їм грець. Справу скінчено. Нічого непоправного не сталося.

Королева оскаженіла.

— Джоф носитиме ці рубці до кінця життя!

Роберт Баратеон глянув на свого старшого сина.

— То хай носить. Може, буде наука. Нед, покарай свою дитину сам. А я подбаю про свого сина.

— Радо, ваша милість, — відповів Нед з величезним полегшенням.

Роберт хотів уже піти, але королева ще не закінчила.

— А що буде з лютововком? — вигукнула вона йому услід. — Що буде з чудовиськом, яке мордувало твого сина?

Король зупинився, обернувся, спохмурнів.

— Справді, я й забув про клятого вовка.

Нед бачив, як Ар'я напружилася у руках Джорі. Той швидко відповів:

— Ми не знайшли жодних слідів вовчиці, ваша милість.

Роберт сприйняв цю звістку не без утіхи.

— Не знайшли? Та й по тому.

Але тут піднесла голос королева:

— Сто золотих драконів тому, хто принесе мені її шкуру!

— Чи не задорога шкурка, — пробурчав Роберт. — Від мене ти шеляга на неї не діждешся, жінко. Сама купуй собі хутро за ланістерівське золото.

Королева кинула на нього крижаний погляд.

— Я й гадки не мала, який скнара в мене чоловік. Той король, за якого

я виходила заміж, кинув би вовчу шкуру мені на ліжко ще до заходу сонця!

Роберт потемнів обличчям від гніву.

— О, то була б хитра штука — кинути шкуру, не маючи вовка!

— Але ми маємо вовка, — заперечила Серсея Ланістер. Вона говорила вельми спокійно, та очі в неї сяяли переможним блиском.

Присутнім знадобилося трохи часу, аби зрозуміти, про що йдеться, але нарешті король роздратовано знизав плечима:

— Твоя воля. Хай пан Ілін подбає.

— Роберте, ти, либонь, жартуєш! — не повірив почутому Нед.

Але король не мав гумору сперечатися далі.

— Годі, Неде. Не хочу більше цього чути. Лютововк — то дикий і страшний звір. Рано чи пізно він визвіриться на твоє дитя так само, як ота потвора на Джофрі. Подаруй їй цуценя, хай радіє.

Тут нарешті почало доходити й до Санси. Вона повернула до батька нажахані очі.

— Це ж вони не про Панночку, ні? — І побачила правду на батьковому обличчі. — Ні, тільки не Панночку! Панночка ж нікого не кусала, вона така добра...

— Панночки там взагалі не було! — сердито скрикнула Ар'я. — Хоч їй спокій дайте!

— Не дайте їм нічого їй зробити, — благала Санса, — не дозвольте їм, прошу, благаю, там не було Панночки, то все Німерія, то Ар'я винувата, не можна так робити, це ж не Панночка, не дайте їм скривдити Панночку, вона ніколи нікого не кусатиме, я обіцяю, я обіцяю...

І вдарилася у сльози. Нед тільки й міг, що тримати її у обіймах, поки вона ридала. А тоді подивився через палату на Роберта. Свого старого друга, колись ближчого за брата.

— Прощу тебе, Роберте. Якщо ти мене любиш. Якщо любив мою сестру. Благаю тебе.

Король довго дивився на них усіх, тоді перевів очі на дружину.

— Кат тебе візьми, Серсея, — з ненавистю вимовив він.

Нед підвівся, лагідно виплутавшись із зсудомлених Сансиних рук. До нього раптом повернулася уся втома останніх чотирьох днів.

— Тоді зроби це сам, Роберт, — мовив він холодно і гостро, наче

ножем різав. — Май хоча б мужність зробити це сам.

Роберт глянув на Неда понурими порожніми очима і мовчки вийшов. Коли його важкі, мов свинець, кроки завмерли вдалині, у палаті запала тиша.

— Де лютововк? — запитала Серсея Ланістер, коли її чоловік пішов. Поруч із нею шкірився принц Джофрі.

— Звіра припнуто ланцюгом коло брами, ваша милість, — неохоче відповів пан Барістан Селмі.

— Пошліть по Ілина Пейна.

— Ні, — мовив Нед. — Джорі, відведи дівчат до їхніх кімнат і принеси мені Лід.

Слова гірчили у роті, наче жовч, та він змусив себе проказати їх.

— Якщо так треба, я зроблю все сам.

Серсея Ланістер кинула на нього підозрілий погляд.

— Ви, Старк? Це якась хитра штука, чи що? Навіщо вам таке робити?

На нього витріщалися усі, але тільки Сансин погляд різав, наче ніж.

— Вовчиця народилася на півночі. Вона заслуговує, щоб її життя скінчив хтось кращий за різника.

Коли Нед виходив, очі у нього пекло від сліз, а крики доньки лунали у вухах. Він знайшов вовченя там, де його прип'яли. Нед присів ненадовго коло малої вовчиці і спробував на смак її ім'я: «Панночка». Він не надто зважав, як його діти кликали своїх вовків, але щойно подивився на оцю, як погодився, що Санса дала їй належне прізвисько. Її вовчиця була найменша з поносу, найгарніша, напрочуд ласкава і довірлива. Вона зиркнула на нього яскравими золотими очима, і він скуйовдив їй густе сіре хутро.

Скоро Джорі приніс йому Лід.

Коли справу було зроблено, князь мовив:

— Хай четверо наших людей відвезуть тіло на північ. Її слід поховати у Зимосічі.

— Вдома? — здивувався Джорі.

— Так, вдома, — підтвердив Нед. — Ланістериха ніколи не матиме цієї шкури.

Нед ішов назад до своєї башти, щоб нарешті віддатися сну, коли побачив, як зі свого полювання через ворота влітає чвалом загін Сандора Клегана. Через спину Клеганового коня було перекинута

щось важке, загорнуте у скривавлену накидку.

— Дочки вашої не знайшли, Правице, — проскреготав Клеган з коня, — та все ж дня не змарнували, хоча б її маленьке звірятко вловили.

Він зіпхнув вантаж з коня, і той гепнув просто перед Недом.

Нед нахилився і стяг накидку, жахаючись від думки про слова, які йому доведеться шукати для Ар'ї, та це виявилася не Німерія. То був різниченко Мика, весь вкритий засохлою кров'ю. Його розрубали майже навпіл, від плеча до пояса, страшним ударом згори.

— Ти загнав його, як звіра, — мовив Нед до Клегана.

Здавалося, очі Хорта блищать просто крізь залізо потворного песиголового шолома.

— Та ж звір тікав. — Він подивився просто Недові у обличчя і засміявся. — Але не надто швидко.

Бран III

Здавалося, він падає вже багато років.

— Лети, — шепотів голос у темряві, та Бран не вмів літати, а міг лише падати.

Маєстер Лювин зробив хлопчика з глини, обпік його у печі, щоб він став твердий та крихкий, вбрав у Бранів одяг і скинув з даху. Бран пам'ятав, як той розбився.

— Але я ніколи не падаю, — мовив він, падаючи.

Земля була так далеко внизу, що він ледве розбирав її крізь сірий туман, який завивався навколо. Проте він відчував, як швидко падає, і знав, що чекає на нього внизу. Навіть уві сні не можна падати вічно. Він знав, що прокинеться за мить до того, як вдаритися об землю. Так заведено: завжди прокидаєшся за мить до того, як вдаритися.

— А якщо ні? — запитав голос.

Земля була вже ближче. Ще й досі дуже далеко, за тисячу верст — і все ж ближче, ніж раніше. Тут, у темряві, було холодно. Тут не було ані сонця, ані зірок, тільки земля унизу, яка летіла назустріч, аби знищити його, а ще сірий туман і шепіт. Бран ладний був кричати.

— Не кричи. Лети.

— Я не вмію літати, — відповів Бран. — Я не вмію, не вмію...

— Звідки ти знаєш? Хіба ти пробував?

Голос був високий і тонкий. Бран роззирнувся, щоб побачити, чий він. Поруч із ним завивався спіралею гайворон. Він летів поруч, але так,

що годі дістати рукою.

— Допоможи мені, — попрохав Бран.

— Я ж намагаюся, — відповів гайворон. — До речі, маєш насіння?

Бран сунув руку до кишені, а навколо запаморочливо крутилася темрява. Коли він витяг руку, золоті зернини вислизнули з пальців просто у повітря і стали падати поруч.

Гайворон сів йому на долоню і почав дзьобати.

— Ти й справді гайворон? — запитав Бран.

— Ти й справді падаєш? — запитав у відповідь гайворон.

— Це просто сон, — мовив Бран.

— Та хіба? — запитав гайворон.

— Я прокинуся, коли долечу до землі, — мовив Бран до птаха.

— Коли ти долетиш до землі, ти помреш, — відповів гайворон і повернувся до насіння.

Бран поглянув униз. Зараз він бачив гори з білими від снігу вершинами і срібні нитки річок серед темних лісів. Він заплющив очі і почав плакати.

— Оце ти дарма, — зазначив гайворон. — Кажу тобі, ти маєш літати, а не плакати. Хіба це так важко? Я ж літаю.

Гайворон знявся у повітря і трохи політав навколо Бранової руки.

— Але в тебе є крила, — мовив Бран.

— Можливо, і в тебе вони є.

Бран помацав собі плечі, шукаючи пір'я.

— Крила бувають різні, — пояснив гайворон.

Бран роздивився свої руки, ноги. Такий худий, сама шкіра на кістках. Невже він був такий завжди? Він спробував згадати. З сірого туману на нього напливло обличчя, сяючи золотим світлом.

— До чого змушує кохання, — мовило обличчя.

Бран закричав.

Гайворон, каркнувши, злетів у повітря.

— Не так! — заверещав він до нього. — Забудь! Покинь той непотріб, не згадуй, не зважай!

Гайворон сів на Бранове плече, дзьобнув його, і сяюче золоте обличчя зникло.

Бран тепер падав дедалі швидше. Сірий туман вив навколо нього, поки він летів до далекої землі вниз.

— Що ти зі мною робиш? — запитав він гайворона крізь сльози.

— Вчу тебе літати.

— Я не вмію літати.

— Але ж зараз летиш.

— Я падаю!

— А політ і починається з падіння, — відповів гайворон. — Глянь-но униз.

— Я боюся...

— ГЛЯНЬ УНИЗ!

Бран глянув униз, і в животі йому засмоктало. Земля насувалася просто на нього. Під ним килимом білого, бурого і зеленого кольорів простягся цілий світ. Він бачив усе так чітко, що на якусь мить забув боятися. Бачив усю державу і все, що робилося у ній.

Він бачив Зимосіч так, як її бачать тільки орли: башти, що згори здавалися низенькими та опецькуватими, замкові мури, мов rischi у грязюці. Він бачив маестра Лювина на балконі за вивченням неба через гладку спижевую трубу. Той супився і робив якісь нотатки у книжці. Далі він бачив брата Робба, вищого та сильнішого, ніж за його пам'яті; той у дворі навчався бою зі справжнім мечем. Він бачив Ходора, простакуватого велетня зі стайні, який тяг ковадло до Мікенової кузні, закинувши його собі на плече так легко, як хтось інший закинув би оберемок сіна. У серці божегаю велике біле оберіг-дерево марило над своїм віддзеркаленням у чорному ставку, шурхотячи листям під холодним вітром. Коли воно відчуло погляд Брана, то підняло очі з-над тихих вод і подивилося на нього, все розуміючи.

Він глянув на схід і побачив галеру, що йшла водами Кусня. Він побачив свою мати саму в каюті. Вона дивилася на скривавлений ніж перед собою на столі; рвучко гребли веслярі, а через борт перегинався пан Родрік, трусячись і кидаючи з себе харчі. Попереду в них збирався шторм — величезне чорне ревище, помережане блискавками — та вони його чомусь не бачили.

Він глянув на південь і побачив зелено-блакитну течію Тризуба. Він побачив, як батько про щось просить короля, а обличчя йому судомить від горя. Він бачив, як Санса довго плакала вночі, поки не заснула, і як Ар'я мовчки дивилася, ховаючи свої таємниці глибоко у серці. Навколо

них кружляли тіні. Одна була темна, як попіл, з жахливою собачою мордою. Інша мала на собі обладунок, що сяяв на сонці, золотий і прекрасний. Над обома нависав велетенський у кам'яних латах, та коли він відкрив забороло, там нічого не було, крім темряви та густої чорної крові.

Бран підняв очі й побачив усе за вузьким морем аж до Вільних Міст, зеленого Дотракійського моря і ще далі, до Ваес Дотраку попід горою, до казкових земель біля Нефритового моря, до Асшая коло Тіні, де під вранішнім сонцем ворушилися дракони.

Нарешті він подивився на північ. Він побачив Стіну, що сяяла, наче блакитний криштал, і свого брата-байстрюка Джона Сніговія, що спав у холодній постелі такий блідий та змучений, наче геть забув, яке буває тепло. А потім він побачив те, що за Стіною, за нескінченними, вкритими снігом лісами, за морозними берегами і великими біло-блакитними льодяними річками, за мертвими рівнинами, де ніщо не росло і не жило. Він дивився усе північніше та північніше, до завіси світла при кінці світу, і далі аж за ту завісу. Він глибоко вдивився у серце зими, а тоді скрикнув зі страху, і гарячі сльози обпікли йому щоки.

— Тепер ти знаєш, — прошепотів гайворон, сидючи в нього на плечі.

— Тепер ти знаєш, чому повинен жити.

— Чому? — запитав Бран, не розуміючи, а падаючи далі.

— Бо зима насувається.

Бран зиркнув на гайворона в себе на плечі, а гайворон зиркнув на нього. Він мав три ока, і третє око повнилося жахливим знанням. Бран подивився униз. Внизу не було нічого, крім снігу, холоду і смерті — сама лише морозна пустеля, де на нього чекали зубчасті біло-блакитні друзки льоду. Вони летіли просто до нього, мов списи. Він побачив тіла тисяч інших сновидців, наколоті на їхні кінці. Його охопив жах.

— Хіба може людина бути хороброю, коли вона боїться? — почув він свій власний голос, слабкий і віддалений.

І голос батька відповів:

— Тільки тоді людина й може бути хороброю.

— Зараз, Бран, — наполягав гайворон. — Вибирай. Лети або помри.

Смерть потягнулася до нього з вереском.

Бран розправив руки й полетів. Невидимі крила налилися вітром і потягли його догори. Жахливі льодяні списи зникли десь унизу. Над головою відкрилося небо. Бран ширяв у повітрі й почувався навіть краще, ніж коли лазив стінами. Та взагалі краще, ніж будь-коли. Світ зменшувався під ним.

— Я лечу! — заволав він у захваті.

— Та я помітив, — зазначив триокий гайворон. Він злетів, плескаючи крилами йому в обличчя, вповільнюючи, засліплюючи його. Бран заметлявся у повітрі, а кінці крил гайворона все хльоскали йому по щоках. Гайворон накинувся на нього, відчайдушно дзьобаючи, і раптом Бран відчув сліпучий біль посередині лоба, між очима.

— Що ти робиш? — заверещав Бран.

Гайворон розкрив дзьоба і каркнув на нього, почувся пронизливий крик жаху, сірий туман затрусився, закрутився і розірвався, наче завіса. Він побачив, що гайворон перетворився на жінку — на служницю з довгим чорним волоссям, яку він звідкілясь знав... так-так, вона була з Зимосічі, саме так, він її згадав, а тоді зрозумів, що він і сам у Зимосічі, у ліжку, посеред якоїсь холодної кімнати у башті; в чорнявої жінки випала з рук і розбилася миска з водою, а тоді вона ринула сходами, волаючи:

— Він отямився, отямився!

Бран торкнувся лоба між очей. Те місце, куди його дзьобав гайворон, ще палало, але там нічого не було: ані крові, ані рани. Він почувався слабким, паморочилося у голові. Спробував вибратися з ліжка, та чомусь не зміг.

А тоді біля ліжка щось заворушилося і легко скочило йому на ноги. Він нічого не відчув. Пара жовтих очей зазирнула у його власні, сяючи, мов сонце. З-за прочиненого вікна у кімнаті стояв холод, але тепло від вовка огортало його, наче у теплій лазні. Це ж його цуценя, зрозумів Бран... або ні? Який же він великий. Бран простяг руку, тремтливу, мов листочок, щоб попестити його.

Коли до кімнати влетів брат Робб, задиханий після бігу сходами башти, лютововк саме лизав Бранові обличчя. Бран спокійно підняв очі.

— Його зватимуть Літо, — мовив він.

Кетлін IV

— Ми прибудемо до Король-Берега десь за годину.

Кетлін відвернулася від поручня і вичавила з себе посмішку.

— Ваші веслярі чудово нас доправили, капітане. Кожен з них отримає на знак моєї подяки срібного оленя.

Капітан Морео Турнітіс подякував легким уклоном.

— Ви занадто щедрі, пані Старк. Честь везти вашу вельможність — ось достатня для них нагорода.

— Все ж гадаю, від срібла вони не відмовляться.

Морео посміхнувся.

— Воля ваша.

Капітан говорив посполитою мовою зовсім вільно, лише з легким присмаком тирошійської говірки. Вузьким морем він, за його словами, ходив тридцять років — спершу веслував, тоді стернував, і нарешті, капітанів на власних купецьких галерах. «Штормова танцюристка» була його четвертою, на разі найшвидшою, галерою на дві щогли та шістдесят весел.

То був, поза сумнівом, найшвидший з кораблів, які стояли на якорі у Білій Гавані, коли туди відчайдушним чвалом уздовж річки дісталися Кетлін та пан Родрік Касель. Тирошійці завжди славилися здирництвом, і пан Родрік вважав за краще найняти рибальського байдака з Трьох Сестер. Але Кетлін наполягла на галері — і як виявилось, не дарма. Вітри не сприяли більшій частині подорожі; без весел галери вони б ще й досі тяглися десь коло Пальців. Натомість перед ними вже лежав Король-Берег і кінець шляху.

«Зовсім близько», подумала вона. Під полотняними пов'язками пальці усе ще скніли там, де в них уп'явся кинджал. Кетлін відчувала біль як свою кару, постійне нагадування про гріхи. Останні два пальці на лівій руці не згиналися, а решті вже ніколи не бути такими спритними, як колись. Але ціна, сплачена за Бранове життя, загалом виявилася невеликою.

Саме цієї миті на палубі з'явився пан Родрік.

— О мій добрий друже, — звернувся до нього Морео крізь свою розгалужену надвоє зелену бороду. Тирошійці полюбили яскраві кольори усюди, навіть у вусах та бороді. — Як чудово бачити, що вам трохи покращало.

— Так, — погодився пан Родрік, — уже ось два дні як не прагнув здохнути.

Він вклонився Кетлін:

— Вітаю, моя пані.

Та він і дійсно виглядав краще. Трохи схуд після відбуття з Білої Гавані, але зараз став майже схожий на себе. Сильні вітри на Кусні та суворість вузького моря не пішли на користь його здоров'ю, а несподіваний шторм біля Дракон-Каменя трохи не викинув лицаря за борт, але він втримався за якусь мотузку, поки троє людей з команди Морео не врятували його і не відтягли під палубу.

— Капітан саме казав, що наша подорож майже скінчилася, — мовила Кетлін.

Пан Родрік спромігся на криву усмішку:

— Ой леле, невже так скоро?

Його геть змінила відсутність рясного білого волосся на щоках: він якось зіщулився, посумирнішав та постарішав років на десять. Але віддатися посеред затоки Кусень до рук моряка з бритвою виявилось необхідним, бо за три відчайдушні перегини через поручень назустріч вируючому вітрові пан Родрік безнадійно загидив свої розкішні баки.

— Не смію заважати в обговоренні справ, — мовив капітан Морео, вклонився і пішов собі.

Галера мчала водами, справно й узгоджено змахуючи веслами, немов бабка крилами. Пан Родрік перегнувся через поручні й обвів очима берег.

— Не вийшло з мене хороброго захисника, пані.

Кетлін заспокійливо торкнулася його руки.

— Ми дісталися місця, пане Родріку, і з нами нічого не сталося. Все інше — то пусте.

Вона помацала неоковирними пальцями в себе під накидкою. Кинджал висів при боці. Поступово в неї виробилася звичка мацати його час від часу, набираючись упевненості.

— Тепер треба знайти королівського майстра-мечника і молитися, щоб ми могли йому довіритися.

— Пан Арон Сантагар — доволі марнославний, але чесний лицар. — Пан Родрік підніс руку до обличчя, щоб пригладити баки, і згадав ще раз, що їх там уже немає. Обличчя його виказувало збентеження.

— Він, може, й упізнає клинок, так... але, пані, ми ризикуватимемо кожної миті, щойно ступимо на берег. До того ж при дворі є люди, які

знають вас в обличчя.

Кетлін зібгала губи.

— Мізинець, — пробурмотіла вона. Перед нею стояло його обличчя, зовсім хлопчаче, хоча той хлопчик давно виріс. Його батько помер кілька років тому, і він тепер називався князем Баелішем, але кликали його все одно Мізинцем. Саме її брат Едмур приліпив до нього те прізвисько, ще у Водоплині багато років тому: по-перше, вбогі маєтності Мізинцевої родини знаходилися на найменшому з півостровів-Пальців, а по-друге, Петир був замалий зростом і надто тендітний для свого віку.

Пан Родрік прокашлявся.

— Пан Баеліш колись, е-е-е...

Він спантеличено намагався відшукати належне, достатньо чемне слово. Та Кетлін не мала часу жеманитися.

— Він був вихованцем мого батька. Ми разом вирости у Водоплині. Я вважала його своїм братом, а його почуття до мене виявилися... сильнішими за братерські. Коли оголосили про мої заручини з Брандоном Старком, Петир викликав його на двобій за мою руку. То було божевілля. Брандон мав двадцять років віку, Петир — заледве п'ятнадцять. Мені довелося благати Брандона залишити Петирові життя, і він залишив, але на доданок до життя — ще й шрам. Після того батько відіслали Петира геть, і більше ми не бачилися.

Вона підняла обличчя назустріч бризкам, наче свіжий вітер міг здмухнути зайві спогади.

— Він написав мені до Водоплину після смерті Брандона, та я спалила листа, не читаючи. Тоді я вже знала, що Нед одружиться зі мною у місце брата.

Пан Родрік знову потягнувся до своїх зголених баків.

— Зараз Мізинець сидить у малій раді короля.

— Я знала, що він злетить високо, — мовила Кетлін. — Він завжди був хитромудрий, навіть хлопчиною, та хитрість і мудрість — то-таки не одне й те саме. Цікаво, як він змінився за ці роки.

Високо над головою дозорці щось проспівали зі щогол. Капітан Морео пробіг палубою, роздаючи накази, і навколо них на «Штормовій танцівниці» вибухнуло гарячкове завзяття, спричинене видом Король-Берега з його трьома високими пагорбами.

Кетлін знала, що триста років тому ці вершини були вкриті лісом, а на північному березі Чорноводної, там, де глибока і бистра річка стікала у море, жила якась жменя рибальського люду. Тоді Аегон Завойовник приплив з Дракон-Каменя і висадив військо саме на цьому березі, а на найвищому пагорбі з трьох спорудив собі першу паланку з дерева та землі.

Тепер місто вкривало берег, скільки Кетлін могла бачити: одне на одне громадилися кам'яні садиби, комори, склади, гостині двори та корчми, шинки та бурдеї, сади та цвинтарі. Гамір рибного базару було чути навіть звідси. Між будинками виднілися широкі проїзди, обсаджені деревами, звивисті вулиці, провулки такі вузькі, що двоє людей заледве б у них розійшлися. Пагорб Візеньї вінчав Великий Септ Баелора при сімох кришталевих баштах. На іншому кінці міста, на пагорбі Раеніс, стояли зчорнілі стіни Драконосхрону, чия велетенська баня лежала у руїнах, а спижева брама була зачинена вже зі століття. Між ними бігла пряма, як стріла, Сестринська вулиця. Вдалині виднілися і стіни міста, високі та міцні.

Уздовж води тягнулася добра сотня причалів. Уся гавань була забита кораблями. Підходили та відвалювали морські рибальські дуби та річкові байдаки, туди-сюди між берегами Чорноводної сновигали перевізники, купецькі галери вивантажували крам з Браавосу, Пентосу та Лису. Кетлін побачила розкішно прикрашену прогулянкову барку королеви, припнуту коло товстопузого, чорного від смоли китобоя з Порту Ібен. Вище річкою у докових клітках стояв десяток вузьких бойових кораблів зі згорнутими вітрилами та хижими залізними таранами, що визирали над водою.

А над усім цим з високого Аегонового пагорба нависав Червоний Дитинець: сім величезних круглих башт, увінчаних залізними зубцями, похмуре громаддя передбрамної башти-стрільниці, бані палат, накривні мости, казарми, підземелля, комори, товстезні зовнішні мури, поцятковані стрілецькими гніздами, і усе це вибудоване зі світло-червоного каменю. Наказав збудувати дитинця ще Аегон Завойовник, та закінчив тільки його син, Маегор Лютий. Після того він зітнув голови усім каменярам, теслям... геть усім, хто мурував замок. Тільки кров дракона мала знати надалі усі таємниці твердині Драконовладців. Така була воля короля.

Але зараз над мурами майоріли золоті, а не чорні прапори, і там, де колись дихав вогнем триголовий дракон, нині танцював увінчаний короною олень дому Баратеон.

Корабель-лебідь з Літніх островів якраз виходив з порту, розпустивши по вітру велетенські білі вітрила на високих щоглах. «Штормова танцівниця» пройшла повз нього, йдучи прямим курсом до берега.

— Ласкава пані, — мовив пан Родрік, — лежачи у ліжку, я думав про те, як нам краще діяти. Вам не треба ходити до замку. Я піду замість вас і приведу пана Арона до якогось безпечного місця.

Вона уважно роздивилася старого лицаря, поки галера підходила до молу. Морео вигукував накази валерійським суржиком Вільних Міст.

— Ви ризикуватимете не менше за мене.

Пан Родрік посміхнувся.

— Оце вже ні. Я подивився на своє обличчя у воді й заледве сам себе упізнав. Остання людина, яка бачила мене без рясної порості на обличчі, була моя мати, а вона сорок років як померла. Гадаю, пані, що для мене ніякої загрози немає.

Морео проревів наказ. Шістдесят весел піднялися з води, як одне, а тоді почали табанити. Галера вповільнилася. Ще один наказ, і весла сховалися у короб. Коли корабель бумкнув об причал, тирошійці вискочили, щоб пришвартувати його. Вибіг Морео, посміхаючись аж на кутні:

— Ось і Король-Берег, ласкава пані, як наказували. І ніколи ще море не знало такого швидкого та безпечного переходу. Чи не треба віднести ваші речі до замку?

— Ми не поїдемо до замку. Чи не змогли б ви порадити якогось заїзда недалеко від річки, де досить чисто і зручно?

Тирошієць посмикав свою роздвоєну зелену бороду.

— Таки-так. Я знаю кілька закладів, де вам буде зручно. Але спершу, пробачте мою зухвалість, залагодимо справу про другу половину платні. Не рахуючи того срібла, яке ви з вашої ласки обіцяли на доданок. Шістдесят оленів, якщо не помиляюся.

— Вони для веслярів, — нагадала Кетлін.

— Ніяк інакше, — запевнив Морео. — Проте доцільно віддати гроші мені на зберігання, доки ми не повернемося до Тирошу. Заради їхніх дружин та дітей. Якщо віддати їм срібло тут, моя пані, вони програють

його у кості або ж віддадуть за нічні задоволення.

— Не найгірший спосіб витратити гроші, — встряг у розмову пан Родрік. — Зима насувається.

— Люди мають самі вирішувати за себе, — мовила Кетлін. — Вони заробили це срібло. Як вони його витратять — то не мій клопіт.

— Воля ваша, пані, — вклонився з усмішкою Морео.

Для певності Кетлін виплатила гроші веслярам сама, по оленю кожному, а ще кілька мідяків тим двом, які віднесли їхні скрині до запропонованого Морео заїзду на середині пагорба Візеньї. То була стара корчма у Вугровому провулку, яка розповзлася прибудовами на всі боки. Хазяйнувала у корчмі похмура неоковирна шкиринда. Вона підозріло побігала по них оком і вкусила запроповану монету, щоб її не надурили. Проте кімнати були великі, мали багато повітря і світла, до того ж Морео присягався, що смачнішої рибної юшки, ніж у неї, не варять ніде у Семицарстві. А найкраще було те, що іменами постояльців господарка не цікавилася взагалі.

— Краще б вам не ходити до загальної зали, — мовив пан Родрік, коли вони поселилися. — У такому місці ніхто не знає напевне, що за очі на тебе витріщаються.

На собі лицар мав кольчугу, кинджала та меча, які ховав під темним кобеняком.

— Я повернуся до темряви разом з паном Ароном, — обіцяв він. — А ви, пані, тим часом відпочиньте.

Кетлін і справді дуже стомилася. Подорож була довгою і виснажливою, та й роки її були вже не ті. Її вікна відкривалися на провулок та дахи, а за ними було видно Чорноводну. Вона дивилася, як іде геть пан Родрік, швидко крокуючи людними вулицями. Коли він зник серед натовпу, вона вирішила нарешті послухати його поради. Постіль було набито соломою, а не пір'ям, та вона не зважала і швидко заснула.

Прокинулася вона від грюкання у двері.

Кетлін різко сіла на ліжку. За вікном дахи Король-Берега червоніли від сонця, що сідало. Вона спала довше, ніж бажала. У двері знову загупав кулак, і чийсь голос завимагав:

— Відкрийте, ім'ям короля!

— Одну мить, — відповіла вона, тоді загорнулася у накидку і схопила кинджал зі столика при ліжку, а вже потім відсунула засув на важких

дерев'яних дверях.

Чоловіки, які проштовхалися до кімнати, мали на собі чорні кольчуги та золоті киреї міської варти. Їхній начальник усміхнувся, побачивши кинджал, і мовив:

— Нема потреби, мосьпані. Ми лише супроводимо вас до замку.

— За чийм наказом? — запитала вона.

Він показав їй стрічку, і в Кетлін перехопило подих. На печатці сірого воску був зображений пересмішник.

— Петир, — вимовила вона. Так скоро. Мабуть, щось сталося з паном Родріком. Вона подивилася на начальника сторожі.

— Ви знаєте, хто я?

— Ні, мосьпані, — відповів той. — Пан Мізинець звеліли тільки доправити вас до нього, поводитися чемно.

Кетлін кивнула.

— Тоді почекайте за дверима, поки я одягнуся.

Вона помила руки у балійці та перев'язала їх чистим полотном. Неслухняними, дерев'яними пальцями якось спромоглася ушнурувати сукню і застібнути на шиї непоказну буру накидку. Як Мізинець міг дізнатися, що вона тут? Пан Родрік йому б нізащо не сказав. Старий був упертий і вірний попри все на світі. Чи не спізнилися вони? Може, Ланістери встигли до Король-Берега раніше за них? Ні, якби так, то до столиці приїхав би й Нед, а він напевне прийшов би до неї сам. Тоді як?..

Раптом вона подумала: «Морео». Тирошієць знав, хто вони такі і де поселилися, хапко б його вхопив. Може, хоч не задешево продав, матиме зиск.

Їй підвели коня. Поки вона їхала, оточена золотокирейниками, на вулицях запалювали ліхтарі, й Кетлін мовби відчувала на собі очі міста. Коли вони дісталися Червоного Дитинця, ґрати були опущені, а величезна брама зачинена на ніч, проте вікна замку миготіли численними вогнями. Стражники залишили коней за стінами і провели її через вузьку потерну, а далі нескінченними сходами до башти.

Він сидів сам у кімнаті за важким дерев'яним столом і писав при світлі олійниці. Коли її провели досередини, він відклав перо і подивився на неї.

— Кет, — мовив він тихо і спокійно.

— Чому мене привели сюди таким чином? — вимогливо запитала вона.

Він підвівся і коротким помахом руки відіслав сторожу.

— Залиште нас.

Сторожа вийшла геть.

— Сподіваюся, з тобою поводитися як належить, — почав він, коли вони зникли. — Я віддав чіткий наказ.

Тоді він помітив перев'язки.

— Твої руки...

Кетлін не відповіла на незакінчене питання.

— Я не звикла, щоб мене викликали, мов служницю, — мовила вона крижаним голосом. — Здається, хлопчиком ви пам'ятали шляхетні звичаї.

— Я розгнівав вас, моя пані. Та це не входило у мої наміри. — Він виглядав винуватим. Від цього до Кетлін повернулися спогади. Він був бешкетним хлопчиськом, але потім завжди виглядав винуватим — такий вже мав хист. Роки не дуже змінили його. Петир був невеличким хлопчиною і виріс у невеличкого чоловічка — на вершок-другий нижчого за Кетлін, швидкого та тендітного, з гострими рисами обличчя і глузливими сіро-зеленими очима, які вона добре пам'ятала. Зараз він мав маленьку гостру борідку і сиві нитки у темному волоссі, хоча ще й за тридцять не перевалив. Сивина пасувала до срібного пересмішника, яким він застібав делію. Навіть малою дитиною він дуже любляв срібло.

— Звідки ви знали, що я приїхала до міста? — запитала вона.

— Наш пан Варис знає усе, — відповів з усмішкою Петир. — Він скоро до нас приєднається, та спершу я хотів побачити тебе наодинці. Пройшло стільки часу, Кет. Скільки ж це років?

Кетлін пропустила мимо вух його панібратство. Зараз вона мала більш нагальні запитання.

— Тож мене знайшов Королівський Павук, так?

Мізинець скривився.

— Не раджу кликати його так у вічі. Він досить вередливий — мабуть, від того, що євнух. Коли в місті щось трапляється, Варис завжди знає, що і де. А інколи він знає ще до того, як усе сталося. Він усюди має шепотинників, яких називає своїми маленькими пташечками. Одна з

його пташок почула про ваш приїзд. На щастя, Варис прийшов до мене.

— Чому саме до вас?

Він знизав плечима.

— Чому б ні? Я — коронний підскарбій, радник самого короля. Селмі та князь Ренлі поїхали на північ зустрічати короля, князь Станіс виїхав на Дракон-Камінь, тож залишилися тільки маестер Пицель та я. Вочевидь, з цих двох природньо було вибрати мене. Я ж-бо завжди був другом вашій сестрі Лізі, й Варис це знає.

— А чи знає пан Варис...

— Пан Варис знає усе... окрім того, навіщо ви приїхали.

Він підняв брову.

— То навіщо ж?

— Хіба дружині не дозволено сумувати за чоловіком, а матері — відвідати своїх доньок? Хто відмовить їй у цьому праві?

Мізинець засміявся.

— О, пані моя, ваша пісня гарна й нова, але ж не чекайте, що я їй повірю. Я вас знаю не так погано. Яке там, либонь, гасло дому Таллі? В неї заскніло у горлі.

— Родина, обов'язок, честь, — проголосила вона сухо. Він справді знав її, як облуплену.

— Родина, обов'язок, честь, — повторив він за нею. — Все назване вимагає від вас присутності у Зимосічі, де наш Правиця вас покинув на господарстві. Але ж ні, пані, щось таки трапилось. Ваша несподівана подорож видає певну занепокоєність і бажання діяти негайно. Благаю, дозвольте мені допомогти вам. Давні добрі друзі мають без жодних вагань покладатися один на одного.

Раптом у двері тихенько постукали.

— Увійдіть! — гукнув Мізинець.

Чоловік, який ступив до дверей, був повнотілий, напахчений парфумами, напудрований і лисий, мов яйце. Він мав на собі шиту золотом камізелю поверх вільного вбрання фіалкового шовку, а на ногах — гостроносі капці з м'якого оксамиту.

— Пані Старк, — мовив він, беручи її руку обома своїми, — яка радість бачити вас знову через стільки років. Його плоть була м'яка та волога, подих віддавав бузком. — О, ваші бідолашні руки. Ви

обпеклися, люба пані? Ці пальці, такі тонкі та ніжні... Наш маестер Пицель робить чудові лікувальні масті, чи не послати по них для вас? Кетлін обережно вийняла пальці з його рук.

— Красно дякую, шляхетний пане, та мій власний маестер Лювин вже подбав про мої рани.

Варис схилив голову набік.

— Мене так засмутила звістка про вашого сина. Ще ж зовсім дитя. Які жорстокі боги нами правлять!

— У цьому ми з вами сходимося, князю Варисе, — відповіла вона. Його титул, щоправда, був лише почесним іменуванням, яке личило членові малої ради; Варис не князував ані над чим, окрім павутиння, не правив ніким, окрім своїх шепотинників.

Євнух розвів м'якими руками.

— Сподіваюся, не тільки у цьому, моя люба пані. Я надзвичайно поважаю вашого чоловіка, нашого нового Правицю, і знаю, як ми обидва любимо короля Роберта.

— О так, — змушено вимовила вона. — Ніяк інакше.

— Жодного короля ще не любили так, як нашого Роберта, — докинув Мізинець, хитро всміхаючись. — Принаймні, так твердить пан Варис.

— Моя добра пані, — продовжив Варис із надзвичайно співчутливим обличчям, — у Вільних Містах є люди з видатним хистом до зцілення. Одне ваше слово, і я накажу розшукати такого цілителя для вашого Брана.

— Маестер Лювин робить для Брана все, що можливо, — відповіла вона. Про Брана вона говорити не бажала — тільки не тут, не з цими людьми. Мізинцеві вона довіряла не більше, ніж на краплю, а Варисові не довіряла зовсім. І своє горе не збиралася поділяти з жодним.

— Пан Баеліш каже, що я маю дякувати саме вам за те, що я тут.

Варис захихотів, наче мале дівчисько.

— О так, мушу схилити винувату голову і сподіватися на ваше пробачення, моя добра пані. — Він опустився на стільця і склав руки.

— Чи ви з вашої ласки не покажете нам кинджал?

Кетлін Старк витріщилася на євнуха у мовчазному потрясінні. «Та він справді павук», подумала вона, «якийсь ворожбит, або й гірше». Він знає таке, чого ніхто не може знати, якщо тільки...

— Що ви зробили панові Родріку? — спалахнула вона.

Мізинець здавався збентеженим.

— Я почуваюся лицарем, який прибув до поля битви без списа. Про який ще кинджал йдеться? І хто це — пан Родрік?

— Пан Родрік Касель служить майстром-мечником у Зимосічі, — повідомив його Варис. — Запевняю вас, пані Старк, доброму лицареві нічого не заподіяно. Він заходив до нас наприкінці дня, відвідав пана Арона Сантагара у зброярні, де вони побалакали про певний кинджал. Приблизно о заході сонця вони залишили замок разом і попрямували до того жахливого блощичника, який ви обрали для ночівлі. Саме там вони досі й сидять, п'ють у загальній залі, чекають вашого повернення. Пан Родрік дуже схвилований вашою відсутністю.

— Як ви все це знаєте?

— Мені шепочуть маленькі пташки, — відповів, посміхаючись, Варис.

— Я маю знати різні речі, люба пані, така вже в мене служба.

Він знизав плечима.

— То ви маєте кинджала з собою, чи не так?

Кетлін витягла зброю з-під накидки і жбурнула на стіл перед ним.

— Ось. Можливо, ваші маленькі пташки зможуть прошепотіти мені ім'я його власника.

Варис узяв кинджала з перебільшеною обачливістю і провів великим пальцем по краю. Виступила кров, євнух верескнув і впустив зброю на стіл.

— Обережно, — зазначила Кетлін, — він гострий.

— Ніщо так не тримає гостроту, як валерійський булат, — додав Мізинець, поки Варис смоктав порізаного пальця і дивився на Кетлін з мовчазним докором. Мізинець зважив ножа у руці, приноровлюючись до нього, підкинув у повітря, піймав другою рукою. — Як він чудово врівноважений. Ви хочете знайти хазяїна, чи правильно я зрозумів мету вашого приїзду? Тоді вам не потрібен пан Арон, моя пані. Слід було відразу піти до мене.

— А якби я пішла, — запитала Кетлін, — то що б я від вас почула?

— Почули б, що такий ніж є тільки один у всьому Король-Березі.

Він узяв кинджал великим та вказівним пальцями, змахнув над плечем і кинув через кімнату вправним рухом зап'ястка. Ніж глибоко увігнався у дубові двері й затремтів.

— Власне, він мій.

— Ваш? — Якесь безглуздя. Петира взагалі не було у Зимосічі.
— Або ж радше був мій раніше, до турніру на іменини принца Джофрі,
— відповів той, проходячи кімнатою, щоб вийняти ножа з дверей. —
Я, разом з половиною двору, поставив за пана Хайме у кінному двобої.
Зніяковіла посмішка Петира зробила його на вид зовсім юнаком.
— Коли ж Лорас Тирел зсадив супротивника з коня, багато хто з нас
трохи збіднів. Сам пан Хайме втратив сотню золотих драконів,
королева — смарагдову підвіску, а я — свого кинджала. Її милість
отримали смарагди назад, але решту переможець залишив собі.
— Хто то був? — завимагала Кетлін. В роті їй пересохло від страху.
Пальці скрутив знайомий біль.
— Біс, — відповів Мізинець, поки пан Варис спостерігав за її
обличчям. — Тиріон Ланістер.

Джон III

Двір замку дзвенів піснею мечів.

Під шарами чорної вовни, вареної шкіри та кольчуги Джоновими
грудьми стікав струмочок холодного поту. Він нападав, а Грен
відступав, запинаючись і незграбно захищаючись. Щойно той підніс
меча вгору, як Джон пройшов під ним і завдав замашного удару в
підкрижжя, від якого Грен захитався. На Гренів удар знизу Джон
рубонув згори, залишивши ум'ятину на шоломі. Щойно Грен
спробував вдарити збоку, як Джон відкинув його клинка і добряче
штурхонував кольчужним ліктем у груди. Грен втратив рівновагу і важко
гепнувся на дупу в сніг, а Джон вибив йому меч з рук, полоснувши по
зап'ястку і викликавши цим крик болю.

— Годі! — Пан Алісер Терен різав голосом не гірше за валерійський
булат.

Грен притиснув до себе пошкоджену руку.

— Цей вилупок зламав мені зап'ястка.

— Цей вилупок підрізав тобі жили, розвалив надвоє твою порожню
макітру, а наостанок відрубав руку. Або ж зробив би це все, якби мечі
були гострі. На твоє щастя, Варті потрібні люди не тільки для розвідки,
але ще й коняче лайно вигрібати.

Пан Алісер махнув до Джерена та Ропуха.

— Підніміть Бицю на ноги, йому ще по собі поминки готувати.

Джон зняв шолома, поки інші хлопці ставили Грена на ноги. Приємно

було відчуту обличчям морозне вранішнє повітря. Він сперся на меч, глибоко вдихнув і дозволив собі хвилю насолодитися перемогою.

— То зброя воїна, а не старечий ціпок, — різко завважив пан Алісер.

— В тебе що, ноги болять, Сніг-воєвода?

Джон ненавидів це прізвисько, яке на нього навісив пан Алісер першого ж дня у навчальному дворі. Та хлопці його підхопили, і він тепер чув його звідусіль. Джон вкинув меч до піхов і коротко кинув:

— Ні.

Терен попрямував до нього, шурхотячи цупким шкіряним вбранням. То був середнього зросту чоловік років п'ятдесяти, сухорлявий та суворий, з сивиною в чорному волоссі та очима, схожими на шматочки оніксу.

— Ану кажи правду, — наказав він.

— Я стомився, — визнав Джон. Рука йому боліла від ваги меча, і тепер, як навчальні бої скінчилися, про себе нагадали численні синці.

— То так і кажи, що слабак.

— Я переміг.

— Ні. То Биця програв.

Один з хлопців реготнув. Джон мав за краще змовчати. Він побив усіх, кого пан Алісер поставив супротив нього, та геть нічого не вислужив від майстра-мечника, окрім зневаги. Терен ненавидить його, вирішив Джон; ясна річ, усіх інших він ненавидів ще більше.

— На цьому скінчимо, — повідомив Терен. — Нема сил вже дивитися на ваші мавп'ячі кривляння. Якщо колись по вас прийдуть Інші, молюся, щоб вони мали луки, бо нічого кращого, ніж опудала для стрільби, з вас однак не вийде.

Джон рушив за хлопцями назад до зброярні. Поруч ніхто не йшов. Він часто ходив один. Товариство, разом з яким він навчався, нараховувало майже двадцятьох хлопців, та нікого з них він не міг назвати другом. Майже всі були на два-три роки старші, та жоден і вповнину так добре не вмів битися, як Джон у свої чотирнадцять. Дареон рухався швидко, але боявся ударів. Пип тицяв мечем, наче ножем. Джерен був слабкий, як дівчисько, а Грен — повільний та незграбний. Гальдер завдавав страшних ударів, але й сам влітав просто під удар у відповідь. Що більше часу він з ними навчався, то більше зневажав їх усіх.

Всередині Джон повісив меч у піхвах на гачок у кам'яній стіні, не зважаючи на решту хлопців. Далі він почав повагом знімати кольчугу, шкіряного каптана, просякнулу потом вовняну сорочку. По обох кінцях довгої кімнати у залізних жарівницях горіли шматки вугілля, та Джон тремтів з холоду. Тут він завжди мерз. Через кілька років, мабуть, і зовсім забуде, як це — коли тобі тепло.

Втома навалилася зненацька, щойно Джон вдяг своє повсякденне вбрання з чорної дерги. Він сів на лаву, длубаючись пальцями у застібках на свиті. «Ой, як холодно», подумав він, згадавши теплі кімнати Зимосічі, де гарячі підземні води текли стінами, наче кров — людським тілом. У замку ж Чорному тепла було годі шукати: стіни тут були холодні, а люди ще холодніші.

Ніхто не казав йому раніше, яка з себе Нічна Варта; ніхто, окрім Тиріона Ланістера. Карлик розповів йому правду по дорозі на північ, але тоді було вже запізно. Джон спитав себе, чи знає батько, як воно на Стіні насправді. «Мабуть, знає», подумав він, і від цього стало тільки гірше.

Навіть дядько покинув його у цьому холодному кутку на краю світу. Добрий та дружній Бенджен Старк, якого він знав удома, тут став геть іншим. Тут він був першим розвідником, проводив усі дні з князем-воєводою Мормонтом, маестром Аемоном, іншою старшиною Варти, а Джона тим часом віддали до не занадто ласкавих рук пана Алісера Терена.

Через три дні після приїзду Джон почув, що Бенджен Старк має вести півдесятка людей у розвідку страхолудним лісом. Того ж вечора він знайшов дядька у великій трапезній, вибудуваній з колод, і вмовляв узяти з собою. Бенджен відмовив йому коротко і різко.

— Тут тобі не Зимосіч, — казав він, поки краяв м'ясо кинджалом та виделкою. — На Стіні людина завжди отримує по заслугах. Ти не розвідник, Джоне, а лише зелененький хлопчина, що пахкотить літом. З дурості Джон ще намагався сперечатися.

— Мені в наступні іменини буде п'ятнадцять. Я майже дорослий чоловік.

Бенджен Старк скривився.

— Ні, ти ще хлопчина доти, доки пан Алісер не скаже, що ти готовий стати братчиком Нічної Варти. Якщо ти гадав, що старківська кров

дасть тобі якісь переваги, то помилився. Даючи обітницю, ми полишаємо наші старі сім'ї. Твій батько завжди матиме місце у моєму серці, але мої брати тепер тут.

Він махнув кинджалом на людей навколо — холодних, суворих людей у чорному.

Наступного дня Джон піднявся зі світанком, щоб подивитися на дядькове відбуття. Один з його розвідників, неоковирний здоровань, горлав солону пісню, сідлаючи конячку і пихкаючи парою у холодне вранішнє повітря. Бен Старк посміхнувся до нього, але не знайшов усмішки для власного небожа.

— Скільки разів я мушу тобі відмовляти, Джоне? Побалакаємо, коли повернуся.

Дивлячись, як дядько виводить коня проходом під Стіною, Джон згадав сказане Тиріоном Ланістером на королівському гостинці, і подумки побачив Бена Старка мертвим на снігу, в червоній крові. Тоді його занудило від самого себе. Що з ним таке робиться?

Потім він знайшов Привида у своїй самотній келії та сховав обличчя у рясному білому хутрі.

Якщо він має бути один, то зробить собі обладунок із самотності. В замку Чорному не було божегая, тільки маленький септ із септоном-п'яницею, та Джон не знайшов насаги молитися жодним богам, старим чи новим. «Якщо вони є насправді», подумав він, «то мають бути такі самі жорстокі й невмолимі, як зима».

Він сумував за своїми справжніми братами: малим Ріконом, який виклянчував солодощі з сяючими, мов зірки, очима; Роббом, своїм вічним суперником і кращим другом, з яким вони не розлучалися; цікавим і впертим Браном, який завжди прагнув робити все те саме, що Джон та Робб. За дівчатами він теж сумував, навіть за Сансою, яка називала його «мій зведений брат» і ніяк інакше, відколи спромоглася зрозуміти, що означає слово «байстріук». За Ар'єю... він сумував за нею ще більше, ніж за Роббом. Кістлява мала, самі подряпані колінки, сплутане волосся і подерта одежина, вся така завзята і свавільна. Ар'я, неначе байстріук, порушувала весь заведений порядок... та Джона вона завжди звеселяла. Він віддав би що завгодно, аби побачити її знову, скуйовдити їй волосся, подивитися на її кривляння, закінчити речення разом із нею.

— Ти мені зап'ястка зламав, байстріюче.

Почувши похмурий голос, Джон підняв очі. Над ним височів Грен, з бичачою шиєю, червоним від люті обличчям і трьома друзями за спиною. Він знав Тодера, потворного коротуна з неприємним голосом, якого усі новобранці звали Ропухом. Двох інших на північ привіз Йорен разом з ним. Джон згадав їх самих — гвалтівників з Пальців — але не їхні імена. Без крайньої потреби він до них навіть не розмовляв, бо то були навіжені харцизяки без жодної краплі честі.

Джон підвівся.

— А ти гарненько попрохай, то я тобі й другого зламаю.

Гренові було шістнадцять років, і він височів над Джоном на голову. Усі четверо були більші за нього, та він не зважав, бо вже побив кожного з них у дворі.

— Краще ми тобі щось зламаємо, — пообіцяв один із гвалтівників.

— Ласкаво прошу. — Джон потягся за мечем, та один із них ухопив йому руку і завернув за спину.

— Ти виставив нас дурнями, — пожалівся Ропух.

— Та ви дурнями вродилися, — відказав Джон.

Хлопець, який тримав його руку, завернув її ще вище, і дуже сильно. Плече прострелив біль, та Джон не скрикнув.

Ропух підступив ближче.

— А наш панич язикатий, — мовив він, виблискуючи маленькими свинячими очицями. — Це ти в мамці-шльондри навчився рота роззявляти, га, байстріюче? Скажи нам, як її звали. Може, я навіть колись раз чи другий пхнув їй дещо до того рота.

Він зареготав. Джон вивернувся, наче вугор, і тупнув підбором чобота по нозі тому, хто його тримав. Той закричав з болю і відпустив руки. Джон стрибнув на Ропуха, збив його з ніг об лаву, гепнувся йому на груди, вчепився обіруч у горло і взявся гамселити головою по втоптаній земляній підлозі.

Двоє з Пальців відтягли Джона геть, кинули на підлогу, і Грен почав хвицяти його ногами. Джон відкотився від ударів, і тут у темряві зброярні залунав гучний голос.

— Ану припиніть! Негайно!

Джон звівся на ноги. Над ним височів Донал Нойє.

— Б'ються у дворі, — мовив зброяр. — А у моїй зброярні сваритися

зась, бо посваритеся зі мною. Отоді справді пошкодуєте.

Ропух сів на підлозі, поспіхом мацаючи потилицю. На пальцях залишилася кров.

— Та ж він хтів мене убити.

— А таки хтів, я сам бачив, — додав один із гвалтівників.

— І мені зап'ястка зламав, — пожалівся Грен, простягаючи його до Нойє.

Зброяр вшанував простягнуту руку хіба що побіжним поглядом.

— Синець, а може, розтяг. Маестер Аемон дасть тобі якоїсь мазюки. Підди з ним, Тодере, твою голову слід оглянути. Решта — геть по конурах. А ти, Сніговію, залишся.

Коли інші пішли, Джон важко всівся на довгу дерев'яну лаву, не зважаючи на погляди, що вони кидали на нього, обіцяючи майбутню відплату. Рука йому боліла.

— Варті потрібна кожна людина, яка в неї є, — мовив Донал Нойє, коли вони залишилися самі. — Навіть така, як Ропух. Убивши його, ти слави й честі не здобудеш.

Джон знову спалахнув гнівом.

— Він сказав, що моя мати...

— ...шльондра. Я чув. То й що?

— Князь Едард Старк не з тих, хто спить зі шльондрами, — крижаним голосом відповів Джон. — Честь йому...

— ...не завадила породити байстрюка. Хіба ні?

Джон аж заціпенів від люті.

— Я можу піти?

— Підеш, як я дозволю.

Джон похмуро втупився у дим, що піднімався від жарівниці, але Нойє узяв його за підборіддя і повернув до себе товстими сильними пальцями.

— Ану дивись на мене, хлопче, поки я з тобою розмовляю.

Джон подивився. Зброяр мав груди, як барило пива, і не менше черево на додачу. Ніс його був плаский та широкий, на обличчі завжди рясніла щетина. Лівий рукав чорної вовняної сорочки був прищеплений коло плеча срібною застібкою у вигляді меча.

— Слова не зроблять твою мати хвойдою. Вона така, яка є, і не зміниться, що б не казав Ропух чи інші. Завваж собі, що в нас на Стіні

є люди, чії матері насправді були хвойдами!

«Але не моя мати», вперто подумав Джон. Він нічого не знав про свою матір. Едард Старк не бажав про неї говорити. Але Джонові вона снилася так часто, що він майже бачив її обличчя перед собою. У його снах вона була гарна і високородна, з лагідними очима.

— Думаєш, це тобі випало нелегке життя? Бо ти, бач, народився байстрюком вельможного князя? — вів далі зброяр. — А отой хлопчина Джерен уродився від септона. Котера Пайка виплодила дівка з корчми — і вся тобі вельможність. Тепер Пайк очолює Східну-Варту-коло-Моря.

— Мені начхати, — відповів Джон. — Мені нема діла ані до них, ані до вас, ані до Терена чи Бенджена Старка. Та взагалі ні до кого. Я тут все ненавиджу. Тут надто... холодно.

— О так. Холодно, важко і мерзенно. Так воно тут, на Стіні. І люди тут такі самі. Зовсім не з байок, що їх мамки розповідають. Та насцяти мені на ті байки, і на тих мамок насцяти. Правда така, яка є. А ти тут на все життя, як і решта з нас.

— Життя, — гірко повторив Джон. Добре було зброяреві казати про життя. Він його прожив, бо вдяг чорне тільки після втрати руки при облозі Штормоламу. До того він кував залізо для Станіса Баратеона, брата короля. Він проїхав Семицарство від одного кінця до іншого, бенкетував, ходив по дівках і бився у сотні битв. Казали, що саме Донал Нойє викував келепа короля Роберта, яким той на Тризубі вибив дух з Раегара Таргарієна. Він робив усе те, чого Джон вже ніколи не зробить. А коли він уже був підстаркуватий, добре за тридцять, то отримав удар сокири поковзом; рана загнилася, і довелося відтяти руку. Тільки після того, втративши усе своє життя, скалічений Донал Нойє пішов на Стіну.

— Так, життя, — повторив Нойє. — А довгим воно буде чи коротким, залежить від тебе, Сніговію. На тій дорозі, якою ти йдеш зараз, один із братів колись вночі вріже тобі горлянку.

— Вони мені не брати! — гарикнув Джон. — Вони мене ненавидять, бо я кращий за них.

— Ні. Вони тебе ненавидять, бо ти вдаєш, ніби кращий за них. Вони дивляться на тебе і бачать байстрюка, що виріс у замку і корчить із себе великого панича.

Зброяр прихилився ближче.

— Але ж ти не панич. Пам'ятай про це. Ти Сніговій, а не Старк. Ти байстрюк і харцизяка.

— Харцизяка?! — Джона трохи не вдавило це слово. Несправедливість звинувачення вибила з нього увесь подих. — Та це ж вони прийшли по мене! Зразу четверо!

— Ті четверо, яких ти принизив і виставив дурнями у дворі. Ті четверо, які тебе боялися. Я бачив, як ти б'єшся. Вони з тобою нічого не навчилися. Якби ти мав гострого меча, їм усім жаба цицьки дала б. Ти сам це знаєш, я це знаю, і вони це знають. Ти їх забив. Ти їх зганьбив. Ти цим пишаєшся?

Джон завагався. Він таки пишався, коли переміг. А чому б ні? Та зброяр відняв у нього цю гордість і залишив відчуття, наче він зробив щось погане.

— Вони усі старші від мене, — мовив він на своє виправдання.

— Старші, більші, сильніші, правда твоя. Але ручуся, що твій майстер-мечник у Зимосічі навчив тебе битися з більшими нападаниками. Хто він був: якийсь старий лицар?

— Пан Родрік Касель, — сторожко відповів Джон. Він відчував, як зброяр заводить його до якоїсь пастки.

Донал Нойє прихилився ще ближче, просто до Джонового обличчя.

— А тепер подумай ось про що, хлопче. Жоден з тих лобуряк навколо тебе ніколи навіть не бачив майстра-мечника до пана Алісера. Їхні батьки — селяни, перевізники, лісокради, ковалі, гірняки, веслярі на купецьких галерах. Ті, хто хоч трохи вміє битися, вчилися під палубами, у провулках Старограду і Ланіспорту, у подорожніх бурдеях та корчмах на королівському гостинці. Може, колись вони дітьми гралися у лицарів, стукаючи палицями. Та присягаюся тобі, заледве один із двадцяти мав гроші на справжній меч.

Коваль дивився похмуро і люто.

— Ну, тобі ще смакують твої перемоги, Сніг-воєвода?

— Не смійте звати мене так! — різко відповів Джон, та сили у його люті вже не було. Раптом він відчув сором і провину. — Я ніколи... я не думав...

— То краще починай думати, — порадив Нойє. — Або ж починай спати зі зброєю в руках. Тепер іди собі.

Коли Джон вийшов зі зброярні, був уже майже полудень. Сонце пробивалося крізь хмари. Він відвернувся від нього і підняв очі до Стіни, яка блищала у сонячному світлі блакитним кришталем. Навіть після цих кількох тижнів у Варті він усе ще тремтів від одного її вигляду. Століттями за вітром летіли земля і камінці, які шкрябали та колупали Стіну і зрештою вкрили її тонким шаром бруду, тож вона часто здавалася світло-сірою, кольору свинцевого північного неба... та коли сонце падало на неї у безхмарний день, вона оживала під світлом і сяjala велетенським біло-блакитним громадям, заповнюючи собою півнеба.

Бенджен Старк сказав про Стіну: «найвеличніша споруда людських рук». Вони саме під'їзжали королівським гостинцем, коли Стіна вперше трапилася Джонові на очі.

— А також найнепотрібніша, — вишкірився Тиріон Ланістер. Та навіть Біс замовк і зачудувався, коли вони під'їхали ближче. Велетенську Стіну було видно за багато верст. Бліда блакитна риска безперервно тягнулася уздовж північного обрію на схід та захід, скільки бачило око, і зникала вдалині. «Ось край світу», здавалося, промовляла вона.

Коли нарешті вони побачили замок Чорний, його дерев'яні палати і кам'яні вежі здалися їм жменькою іграшкових кубиків, розкиданих снігом попід рукотворною крижаною горою. Стародавня твердиня чорних братчиків була несхожа на Зимосіч, та й взагалі не скидалася на справжній замок. Не маючи мурів, Чорний не підлягав захистові ані з півдня, ані зі сходу або заходу. Але Нічна Варта думала лише про північ, а на півночі височіла Стіна. Вона мала майже сімсот стоп у висоту — втричі більше, ніж найвища вежа у твердині, що ховалася за нею. Дядько казав, що нагорі міг би проїхати верхи біч-о-біч тузін броньованих лицарів. Ще там височіли у ряд, мов кістяки хижих птахів, велетенські метавки та здоровезні дерев'яні підойми, а між ними дріботіли, мов мурахи, братчики у чорному.

Стоячи коло зброярні й дивлячись угору, Джон відчував себе пригніченим майже так само, як того дня на королівському гостинці, коли побачив стіну вперше. Така вже вона була, та Стіна. Інколи він майже забував про її існування, як забуваєш про землю під ногами або небо над головою. А іншого разу йому здавалося, ніби у світі немає

нічого, крім неї. Все-таки Стіна була старіша за Семицарство. Коли Джон стояв під нею і дивився вгору, йому паморочилося у голові. На нього неначе тиснула і грозилася звалитися уся велетенська крижана вага. Чомусь Джонові здавалося, що коли впаде Стіна, то і весь світ упаде разом з нею.

— Мимоволі стає цікаво, що ж там за нею, — раптом вимовив знайомий голос.

Джон озирнувся.

— Ланістере. Я не бачив... тобто, я думав, що я тут сам.

Тиріон Ланістер утушкувався у хутро так, що нагадував невеличкого ведмедя.

— Маю визнати, інколи дуже корисно застигати людей зненацька. Можна дізнатися багато несподіваного.

— Від мене ви нічого не дізнаєтеся, — відповів Джон. Останнім часом, відколи скінчилася їхня подорож, він майже не бачив карлика. Як брат королеви, Тиріон Ланістер був почесним гостем Варти. Князь-воєвода надав йому кімнати у Король-Башті — так вона прозивалася, хоча ніякі королі там не бували століттями. Ланістер обідав за столом Мормонта, вдень об'їжджав Стіну, ввечері пив та грав у кості з паном Алісером, Бовеном Маршем та іншою старшиною.

— І все ж я постійно чогось дізнаюся, де б не бував. — Карлик махнув на Стіну кривим чорним ціпком. — Так от, як я казав: чому це, щойно одна людина побудує стіну, інша негайно прагне знати, що там за нею? Він нахилив голову набік і подивився на Джона цікавими різнокольоровими очима.

— Ти ж прагнеш знати, що там на іншому боці, хіба не так?

— Нічого там такого нема, — відповів Джон. Він більше за все на світі прагнув поїхати з Бендженом Старком у розвідку, заглибитися до таємниць страхолюдного лісу, перестріти дичаків Манса-Розбишаки і захистити королівства від Інших, але про свої бажання волів краще мовчати. — Розвідники кажуть, там ліси, гори, морозні озера, багато снігу та льоду.

— А ще мамуни і чугайстри, — додав Тиріон. — Не забуваймо і про них, Снігу-воєводо, бо інакше навіщо тут стовбичить це величезне одоробло?

— Не називайте мене Снігом-воєводою.

Карлик вигнув брову.

— А як тебе краще називати? Може, Бісом? Тільки покажи, що тебе можна поранити словом, і з тебе глузуватимуть до кінця життя. Якщо тобі дали прізвисько — бери його і роби своїм власним. Тоді тебе не зможуть ним скривдити.

Він знову змахнув ціпком.

— Пішли-но пройдемося. У трапезній якраз мають подати якесь гідке вариво, а мені не завадила б миска чогось гарячого.

Джон теж був голодний, тому пішов разом з Ланістером, сповільнивши крок, бо карлик шкутильгав важко і незграбно. Піднімався вітер, старі дерев'яні будови скрипіли навколо, а десь далеко брязкала забута важка віконниця. Одного разу почулося глухе гупання, з даху з'їхав пласт снігу і впав недалеко від них.

— Не бачу твого вовка, — зазначив Ланістер, поки вони йшли до трапезної.

— На час навчання я припинаю його на ланцюг у старій стайні. Усі коні зараз стоять у східній стайні, отож його там ніхто не чіпає. А решту часу він зі мною. Я сплю в келії в Гардіновій Башті.

— Це в якій зубці обвалилися, чи що? В неї ще внизу в дворі купа битого каміння, а хилиться так, наче то наш ясновельможний король Роберт пив усю ніч? Я гадав, у тих баштах уже ніхто не живе.

Джон здвигнув плечима.

— Нікому нема діла, де ти спиш. Більшість старих веж стоять порожні, можна знайти собі яку завгодно келію.

Колись у замку Чорному стояла залога з п'яти тисяч бійців разом з конями, челяддю та зброєю. Тепер їх було вдсятеро менше, і замок потроху розсипався.

Сміх Тиріона Ланістера запарував у холодному повітрі.

— Скажу твоєму батькові, хай наловить якомога більше каменярів, щоб башти зовсім не упали.

Джон відчував, що той глузує, але й правди було ніде діти. Варта збудувала уздовж Стіни дев'ятнадцять великих фортець, та лише три з них лишалися зайнятими: Східна-Варта-коло-Моря на сірому вітристому березі, Тіньова Вежа біля гір, де кінчалася Стіна, і замок Чорний між ними, на кінці королівського гостинця. Інші фортеці давно стояли покинуті — самотні й страхолюдні місця, де холодні вітри

свистіли крізь чорні вікна, а парапетами ходили привиди загиблих.

— Краще жити одному, — пробурчав Джон. — Решта лякається Привида.

— Розумні хлопці, — відповів Ланістер, а тоді змінив предмет розмови. — Кажуть, що твого дядька немає надто довго.

Джон згадав, про що він думав у гніві, про видіння Бенджена Старка мертвим у снігу, і відвів погляд. Карлик умів бачити й відчувати, тож Джон не хотів, аби той побачив у його очах почуття провини.

— Він казав, що повернеться до моїх іменин, — визнав він. Іменини настали два тижні тому і пішли собі, ніким не відсвятковані. — Вони збиралися шукати пана Веймара Ройса, в якого батько — значковий пан князя Арина. Дядько Бенджен казали, що будуть шукати аж до Тіньової Вежі. Це там, у горах.

— Я чув, останнім часом пропало багато добрих розвідників, — мовив Ланістер, підіймаючись сходами до трапезної. Він скривив губи у посмішці і штовхнув двері. — Мабуть, чугайстри цього року дуже голодні.

Всередині палата була велетенська, і по ній гуляв вітер, хай навіть посередині у велетенському вогнищі ревіло полум'я. На кроквах просторого горища гніздилися гави. Джон чув їхні крики над головою, поки забирав у чергових кухарів з рук миску юшки та окраєць чорного хліба. Грен, Ропух та кількоро інших сиділи на лаві коло вогню, сміючись та лаючись грубими голосами. Джон задумливо дивився на них якусь мить, а тоді вибрав місце у дальньому кінці палати, якомога далі від решти їдців.

Тиріон Ланістер сів навпроти, підозріливо нюхаючи страву.

— Ячне вариво з цибулею та морквою, — пробурмотів він. — От би хтось відкрив кухареві очі, що ріпа — то не м'ясо.

— Це крупник з бараниною. — Джон стягнув рукавиці й зігрів руки у парі, яка підіймалася від миски. Від запаху потекла слина.

— Сніговію.

Джон упізнав голос Алісера Терена, та в ньому бриніла якась дивна струна, що її він не чув раніше. Він обернувся.

— Князь-воєвода хоче тебе бачити. Негайно.

На якусь мить Джон так злякався, що не міг ворухнутися. Навіщо князеві-воєводі потрібно його бачити? «Невже якась звістка про

Бенджена?», подумав він навіжено, «він загинув, видіння справдилося».

— Щодо мого дядька? — бовкнув він. — З ним усе гаразд, він повернувся?

— Князь-воєвода не звик чекати, — відповів пан Алісер. — А я не звик, щоб різні байстрюки замість виконувати мої накази починали їх обговорювати.

Тиріон Ланістер крутнувся на лаві й зіскочив з неї.

— Годі вам, Терене. Ви залякуєте хлопця.

— Не лізьте у справи, які вас не стосуються, Ланістере. Ваше місце не тут.

— Еге ж, моє місце при дворі, — відповів карлик, посміхаючись. — Одне слово у потрібне вухо, і ви помрете самотнім стариганом, більше не отримавши жодного хлопчини у навчання. А тепер кажіть Сніговієві, навіщо він потрібен Старому Ведмедю. Є звістки про його дядька?

— Ні, — відповів пан Алісер, — то зовсім в іншій справі. Вранці з Зимосічі прилетів птах зі звісткою, яка стосується його брата.

І одразу ж виправився:

— Зведеного брата.

— Брана! — видихнув Джон, підскакуючи на ноги. — З Браном щось сталося!

Тиріон Ланістер поклав йому руку на плече.

— Джоне, — мовив він, — прийми мої співчуття.

Джон його навіть не почув. Він вискочив з-під Тиріонової руки і широко закрокував палатою, а поки добрався до дверей, перейшов на біг. До Воєводської Вежі він біг, відчайдушно продираючись крізь замети. Щойно вартіві його пропустили, як він кинувся нагору, стрибаючи через дві сходинки. Коли Джон нарешті увірвався до князя-воєводи, чоботи його просякли талою водою, подих геть збився, а очі шалено вирячилися.

— Бран! — вигукнув він. — Що там про Брана?

Джеор Мормонт, князь-воєвода Нічної Варти, був грубий похмурий старий з величезною лисою головою та кошлатою сивою бородою. В нього на руці сидів крук, якого воєвода годував зернятками.

— Мені казали, ти вмієш читати.

Він зігнав крука, той заплескав крилами, полетів до вікна і сів, дивлячись, як Мормонт витягає з паса сувійчик паперу і дає його Джону.

— Зерна, — забурмотів птах хрипким голосом, — зерна, зерна.

Джонів палець намацав обрис лютововка на білому воску зламаної печатки. Він упізнав Роббову руку, але літери розпливалися і стрибали, поки він намагався їх читати. Тоді він зрозумів, що плаче. А потім крізь сльози він зненацька склав слова у щось змістовне і підняв голову.

— Він отямився, — мовив Джон. — Боги повернули нам його.

— Калікою, — додав Мормонт. — Співчую, хлопче. Прочитай увесь лист.

Він прочитав слова, та вони не мали значення. Ніщо не мало значення. Бран буде жити.

— Мій брат буде жити! — гукнув він до Мормонта. Князь-воєвода похитав головою, взяв жменю зерна і свиснув до крука. Той прилетів воєводі на плече, каркаючи: «Жити! Жити!»

Джон ринув донизу сходами, всміхаючись на всі зуби і розмахуючи Роббовим листом.

— Мій брат житиме! — гукнув він до вартових. Ті презирнулися. Далі Джон побіг до трапезної, де Тиріон Ланістер саме дожував свій харч. Джон ухопив коротуна під пахви, смикнув у повітря і закружляв навколо себе.

— Бран житиме! — заволав він. Ланістер дивився перелякано. Джон поставив його на ноги і сунув до рук листа. — Ось, читайте.

Навколо почали збиратися чорні братчики, зиркаючи з цікавості. За кілька стоп Джон побачив Грена з товстою полотняною пов'язкою на руці. Той дивився на нього радше занепокоєно, аніж розлючено. Джон підійшов до нього, але Грен відсунувся і підняв руки:

— Ану відійди геть, байстрюче.

Джон усміхнувся до нього.

— Вибач мені за руку. Колись мій брат Робб і мені отак загилив, тільки що дерев'яним мечем. Мені боліло, як семеро дідків, а тобі, мабуть, іще гірше. Слухай, якщо хочеш, я потім покажу тобі, як захищатись!

Алісер Терен підслухав їх.

— Сніг-воєвода бажає відняти в мене роботу, — пирхнув він. — Та я

швидше навчу вовка жонглювати, аніж ти цю бицю — меч тримати.

— Приймаю ваш заклад, пане Алісер, — відповів Джон. — Мрію побачити, як Привид жонглює.

Джон почув, як Грен стиха зойкнув. Запала мертва тиша.

А тоді Тиріон Ланістер зайшовся реготом. За найближчим столом до нього приєдналися троє чорних братчиків. Сміх гуляв лавами туди й сюди, поки не дістався навіть кухарів. Нагорі на кроквах занепокоїлися птахи, і нарешті гикнув навіть Грен.

Увесь цей час пан Алісер не зводив очей з Джона. Поки навколо вирував регіт, його обличчя темніло, а рука стискала у кулак.

— Ти зробив прикру помилку, Сніг-воєвода, — мовив він нарешті ядучим голосом запеклого ворога.

Едард IV

Едард Старк в'їхав до височезної спижевої брами Червоного Дитинця втомлений, голодний та роздратований дорогою. Він сидів на коні, мріючи як слід розм'якнути у гарячій купелі, з'їсти засмаженої птиці та впасти на перину. Але цієї миті з'явився коронний підкоморій та повідомив, що великий маєстер Пицель скликав термінове засідання малої ради. Правицю прохали вшанувати раду особистою присутністю, щойно йому буде зручно.

— Зручно було б завтра, — буркнув Нед, злізаючи з коня.

Підкоморій поклав земного поклону.

— Я передам радникам ваші вибачення, вельможний пане.

— Та ні, то пусте, — заперечив Нед. Не варто було ображати раду, ще й дня не урядовавши. — Я прийду на засідання. Дайте тільки хвилюк переодягтися у щось пристойніше.

— Так, мій пане, — мовив підкоморій. — Вам відведено колишні помешкання князя Арина у Башті Правиці. З вашої ласки, я накажу доправити туди ваші речі.

— Матимете мою дяку, — відповів Нед, стягуючи з рук верхові рукавиці й затикаючи їх за паса. Решта його дружини та челяді саме в'їжджала через браму слідом. Нед побачив свого управителя Вайона Пула і махнув до нього.

— Здається, рада негайно вимагає моєї присутності. Подбайте, щоб доньки знайшли свої кімнати, і передайте Джорі, щоб не випускав їх звідти. Ар'ї суворо забороняється ходити на розвідку.

Пул вклонився. Нед розвернувся до коронного підкоморія.

— Мої власні вози ще не пропхалися через місто. А мені потрібен належний одяг.

— Матиму за честь прислужитися вашій ясновельможності, — вклонився очільник усього двірського хазяйства.

Коли Нед увійшов, широко крокуючи, до приміщення ради, втомлений до смерті та вдягнений у позичене вбрання, на нього вже чекали четверо членів малої ради.

Палата була багато прикрашена й обставлена. Замість очерету підлогу вкривали мирійські килими, а в одному кутку на різьбленій ширмі з Літніх островів танцювали десятки казкових звірів, виписаних яскравими кольорами. Стіни були завішані гобеленами з Норвосу, Кохору та Лису, а двері охороняла пара валірійських сфінксів, виблискуючи гранатовими очима з чорних мармурових облич.

Щойно Нед увійшов, як до нього поспішив євнух Варис. З усієї ради Нед відчував найбільшу відразу саме до нього.

— Пане Старку, як же ми страшенно засмучені прикрими подіями на королівському гостинці. Усі радники відвідали септ і запалили свічки за здоров'я принца Джофрі. Я гаряче молюся про його швидше одужання.

Ліва рука євнуха залишила плями пудри на Недовому рукаві. Від радника тхнуло так само солодко і гидко, як від квітів на могилі.

— Ваші боги вас почули, — холодно, але гречно відповів Нед. — Здоров'я принца зміцнюється з кожним днем.

Він виплутався з рук євнуха і попрямував до ширми, де князь Ренлі неголосно балакав до коротенького чоловічка, який міг бути тільки Мізинцем. Коли Роберт завоював трон, Ренлі було вісім років, але з тієї пори він виріс таким схожим на свого брата-короля, що Недові аж моторошно стало. З кожним поглядом на молодшого Баратеона йому здавалося, що кудись відлетіли всі ті роки, і він бачить Роберта щойно після перемоги на Тризубі.

— Бачу, ви дісталися столиці без перешкод, пане Старку, — мовив Ренлі.

— Та й ви теж, — відповів Нед. — Вибачте мою відвертість, але часом я дивлюся на вас і бачу ще одного Роберта.

— Я лише недолуга братова подоба, — здвигнув плечима Ренлі.

— Хоча й далеко ліпше вдягнена, — пожартував Мізинець. — Наш пан Ренлі витрачається на одяг щедріше, ніж половина шляхетних пань при дворі.

Скидалося на те, що Мізинець недалекокий від істини. Князь Ренлі був одягнений у темно-зелений оксамит, на його жупані танцював тузінь вигаптуваних золотом оленів, парчове півкорзно недбало звисало з одного плеча, пристібнуте смарагдовою брошкою.

— То не такий вже страшний злочин, — засміявся Ренлі, — є й гірші. Наприклад, як вдягаєтеся ви.

Мізинець пропустив жарт мимо. Він роздивлявся Неда із зухвалою, майже образливою усмішкою.

— Я багато років сподівався зазнайомитися з вами, пане Старку. Адже пані Кетлін не могла не згадувати мого імені.

— Авжеж, згадувала, — відповів Нед з холодком у голосі. Його вразило, як майстерно Мізинець зробив зі свого вітання лукавий образливий натяк. — Треба гадати, що й мого брата Брандона ви добре знали.

Ренлі Баратеон засміявся. Варис підібрався ближче, щоб краще чути.

— Чи не занадто добре, — відповів Мізинець. — Досі ношу на собі жалувану ним відзнаку. А чи згадував про мене Брандон?

— Часто, і досить гаряче, — мовив Нед, сподіваючись закінчити цим розмову. Він не мав досить терпіння, аби вести цей набридливий двобій словами.

— Я мав би знати, що Старки не люблять гарячого, — відказав Мізинець. — Тут, на півдні, кажуть, що ви зроблені з льоду і танете, коли спускаєтеся нижче від Перешийка.

— Я не збираюся танути ще досить довго, пане Баеліш. Майте це на увазі.

Нед рушив до столу ради і мовив:

— Маестре Пицелю, сподіваюся, ви у доброму здоров'ї.

Великий маестер слабко всміхнувся з високого крісла навпроти голови столу.

— Як на мої роки, в непоганому, пане, — відповів він, — та все ж, на жаль, надто швидко стомлююся.

Рідкі пасма білого волосся облямовували його лису голову та широкого опуклого лоба над лагідним обличчям. Його маестерська відзнака була

не така, як в маестра Лювина: замість простого тісного ланцюга круг шії — два десятки важких ланцюгів, звитих разом у пишне металеве намисто, яке вкривало маестра від шії до грудей. Ланки були викувані з усіх відомих людині металів: чорного чавуну та червоного золота, жовтої та червоної міді, тьмяного свинцю, твердої сталі, м'якого олова, білого срібла, спижу, платини. Метал прикрашали гранати, аместисти, чорні перлини; подекуди траплялися смарагди та рубіни.

— Незле б уже й почати, — мовив великий маестер, сплівши пальці на немалому череві, — бо ще засну від довгого чекання.

— Воля ваша.

Місце короля у голові столу, де на подушках золотою ниткою було вигиптувано вінчаного оленя Баратеонів, залишалося вільним. Нед сів поруч із ним, як належало правій руці короля.

— Вельможні панове радники, — почав він за належним звичаєм, — прошу дарувати мені за вимушене чекання.

— Ви Правиця Короля, — відповів Варис. — Ми служимо з вашої ласки, князю Старк.

Поки інші радники займали місця, Едардові Старку раптом спало на думку, наскільки він чужий тут, у цій палаті, поруч із цими людьми. Він згадав сказане Робертом у крипті Зимосічі. «Я оточений з усіх боків дурнями і підлабузниками», стверджував король. Нед глянув по боках столу ради і спитав себе, хто з королівських радників — дурні, а хто — підлабузники. Йому здавалося, відповідь — ось вона, просто перед очима.

— Нас усього п'ятеро, — зазначив він.

— Князь Станіс виїхав на свій Дракон-Камінь невдовж після того, як король рушив на північ, — повідомив Варис, — а наш відважний пан Барістан, поза сумнівом, долає довгий шлях містом біч-о-біч з королем, як і личить Регіментареві Королегвардії.

— То може, й нам варто почекати на пана Барістана і на короля, аби порадитися разом? — запитав Нед.

Ренлі Баратеон засміявся уголос.

— Доки брат вшанує нас своєю ясновельможною присутністю, ми тут можемо довгенько просидіти.

— Наш добрий король Роберт має багато турбот, — відповів Варис. — Менш значущі справи він довіряє нам, щоб полегшити свій тягар.

— Насправді пан Варис натякає, що балачки про казну, врожаї та судові справи сидять моєму ясновельможному братові у печінках, — уточнив Ренлі, — тому правити державою замість нього поставлені ми. Та коли-не-коли й він, бува, пошанує нас якимсь наказиком.

Ренлі видобув з рукава щільно згорнутий сувій та поклав його на стіл.

— Цього ранку він наказав мені рушити вперед і прохати великого маестра Пицеля якомога швидше скликати раду. Він має для нас негайне доручення.

Мізинець посміхнувся і передав грамоту Недові. Її скріплювала королівська печатка. Нед зламав віск пальцем, розправив грамоту з негайним дорученням короля, перебіг її очима і не повірив побаченому. Чи має Робертова дурість бодай якісь межі? Шанувати Неда подібною честю — це ж просто сипати сіль на рану.

— Побийте мене боги! — вилаявся він.

— Пан Едард хоче сказати, — пояснив князь Ренлі, — що його милість наказують влаштувати великий турнір на честь призначення нового Правиці Короля.

— Скільки цього разу? — доволі байдуже спитав Мізинець.

Нед прочитав відповідь у листі.

— Сорок тисяч золотих драконів переможцеві. Двадцять тисяч тому, хто закінчить другим, ще двадцять — переможцеві бугурту і десять — найкращому стрільцю у змаганні лучників.

— Дев'яносто тисяч золотих драконів, — зітхнув Мізинець. — Не рахуючи інших витрат. Адже Роберт забажає розкішного бенкету. Це означає винайняти кухарів, теслярів, служниць, співців, мартоплясів, блазнів...

— Та блазнів у нас і своїх повно, — вставив пан Ренлі.

Великий маестер Пицель зиркнув на Мізинця.

— Чи скарбниця має змогу покрити ці витрати?

— Яка ще скарбниця? — скрикнув Мізинець. — Не кажіть дурниць, маестре. Ви знаєте незгірш мене, що наша скарбниця стоїть порожня вже багато років. Як завжди, ті гроші доведеться позичати, і як завжди, Ланістери не покинуть нас у біді. Ми вже винні панові Тайвину три мільйони драконів, чого там вередувати про якусь сотню тисяч?

Звістка ця мов громом Неда вдарила.

— То ви кажете, що корона винна три мільйони золотих?!

— Я кажу, що корона винна більше як шість мільйонів золотих, пане Старку. Ланістери — наші основні вірителі, та ще ми позичали в князя Тирела, в Залізного Банку Браавоса і в кількох тирошійських торговельних спілок. Останнім часом доводилося звертатися і до святої Віри. Верховний септон, до речі, торгується незгірш дорнійських рибних перекупок.

Нед трохи не втратив мову.

— Аерис Таргарієн залишив нам скарбницю, яка тріщала від золота. Як це могло статися? Як ви дозволили?

Мізінець здвигнув плечима.

— Коронний підскарбій шукає, де видобути гроші. Король і Правиця шукають, як їх витратити.

— Ніколи не повірю, що Джон Арин дозволив Робертові пустити державу з торбою! — вигукнув Нед з відчаю.

Великий маестер Пицель похитав великою лисою головою, тихо дзеленькаючи ланцюгами.

— Князь Арин був мудрою та поміркованою людиною. Але, боюся, король не завжди слухав його мудрої ради.

— Мій ясновельможний брат обожнює турніри та бенкети, — відповів Ренлі Баратеон, — а от «рахувати мідяки», як він зволить казати, йому гидко.

— Я поговорю з його милістю, — мовив Нед. — Таких вибриків, як цей турнір, держава не може собі дозволити.

— Говоріть, скільки бажаєте, — зазначив князь Ренлі, — але розписати все заздалегідь нам таки доведеться.

— Іншим разом! — відрізав Нед, і судячи з кинутих поглядів, не надто чемно. Треба пам'ятати, що він більше не у Зимосічі, де сам лише король міг вважатися вищим за нього. Тут, у столиці, він перший серед рівних, не більше того.

— Пробачте мені, панове, — додав він м'якіше. — Я дуже стомився. Досить вже на сьогодні; продовжимо раду іншим разом, на свіжішу голову.

Він не спитав згоди, натомість різко встав, кивнув до всіх і пішов до дверей.

Надворі вози та вершники досі вливалися до замкової брами; коні, люди, гамір, грязюка змішалися у один суцільний безлад. Йому

повідомили, що король ще в дорозі. Після гідкої сварки на Тризубі Старки разом з усією чаддю їхали далеко попереду головного почту, аби відділитися від Ланістерів та зростаючої напруги. Роберта майже ніхто не бачив; казали, що він їхав у велетенському каравані, частіше п'яний, ніж тверезий. Якщо так, то король мав відстати на багато годин, але все ж, на смак Неда, недостатньо. З одного погляду на Сансине обличчя гнів починав вирувати йому всередині з новою силою. Останні два тижні їхньої подорожі минули жалюгідно. Санса винуватила Ар'ю і все торочила їй, що померти мала б Німерія. Ар'я ж, відколи почула про лиху долю різниченка, зовсім не тямала себе. Санса плакала кожного вечора перед сном, Ар'я мовчки сиділа цілими днями, а Едардові Старку снилося люте морозне пекло, яке дідьки наготували для Старків, князів на Зимосічі.

Він перетнув зовнішній двір, пройшов під решіткою до внутрішнього замкового двору і якраз прямував до Башти Правиці, яку начебто згадав без помилки, коли перед ним з'явився Мізинець.

— Вам не туди, Старку. Пішли-но зі мною.

Нед завагався, але зрештою пішов. Мізинець привів його до якоїсь башти, звів сходами, тоді провів через малий низький дворик до порожнього коридору, де на варті уздовж стін стояли порожні обладунки. То були пам'ятки таргарієнівських часів: чорна сталь з драконячою лускою на гребенях шоломів, тепер вкритих пилом та забутих.

— До моїх палат не сюди, — мовив Нед.

— Хіба я сказав, що веду вас до ваших палат? Ні, я веду вас до підземелля, аби врізати горлянку і замурувати тіло у стіні, — відповів Мізинець украй глузливо. — Нам бракує часу на балачки, Старку. На вас чекає ваша дружина.

— Що це за вибрики, Мізинцю? Кетлін сидить у Зимосічі, за тисячі верст звідси.

— Та ну? — зблиснув Мізинець насмішкуватими сіро-зеленими очима.

— Тоді хтось дуже майстерно набув її подоби. Останній раз кажу, пішли. Або ж не йдіть, нехай. Залишу її собі.

Він поспішив донизу сходами. Нед обережно рушив слідом, питаючи себе, чи скінчиться колись цей день. Він не мав смаку до всіляких змов і таємниць, але починав розуміти, що такі, як Мізинець, дихають ними,

мов повітрям.

Сходи впиралися у важкі двері з дуба, обкутого залізом. Петир Баеліш підняв чималого засува і махнув Недові, щоб той ішов слідом. Вони вийшли під червоне світло західного сонця і опинилися над скелястим урвищем високо над річкою.

— Ми вийшли з замку, — здивувався Нед.

— Вас важко обдурити, Старк, — вишкірився Мізинець. — Що виказало правду: сонце чи небо? Та йдіть за мною. В камені вирізано приступки. Спробуйте не впасти і не вбитися, бо Кетлін мені того не подарує.

Мовивши це, він поліз схилом урвища вправно і швидко, наче мавпа.

Нед хвилюк уважно вивчав скелястий схил, а тоді поліз сам, хоча й повільніше. Там і справді були приступки, як обіцяв Мізинець: неглибокі вирізані западини, знизу невидимі, якщо не знати, де шукати. Річка текла так далеко унизу, що паморочилося в голові. Нед притиснувся обличчям до скелі й спробував не дивитися вниз частіше, ніж необхідно.

Коли нарешті він досяг підніжжя — вузької смуги грязюки уздовж краю води — Мізинець стояв, ліниво відкинувшись на скелю, і жував яблуко, майже діставшись серединки.

— Якийсь ви старий та повільний стали, Старку, — мовив Мізинець, недбало викидаючи яблуко у бистру воду. — Та байдуже, решту шляху ми подолаємо верхи.

На них чекали двоє коней. Нед сів у сідло і затрусив позаду, понад берегом до міста.

Нарешті Баеліш натягнув повід перед складеним з колод і досить пошарпаним триповерховим будинком, з вікон якого лилося яскраве у сутінках світло. А ще з вікон долітали й пливли над водою жвава музика і хвацький регіт. Коло дверей на важкому ланцюзі гойдалася багато прикрашена олійна світильня у вигляді кулі червоного скла зі свинцевою облямівкою.

Нед Старк зіскочив з коня, шаленіючи від люті.

— Це бурдей! — вигукнув він, хапаючи Мізинця за плече і розвертаючи до себе. — То ми пхалися казна куди і казна чого, щоб потрапити в дім розпустити?!

— Там усередині — ваша дружина, — відповів Мізинець.

Це вже було занадто.

— Дарма Брандон на тебе зглянувся, — мовив Нед, притиснувши коротуна спиною до стіни і підсовуючи йому кинджала під малесеньку гостру борідку.

— Не треба, мій пане! — загукав сторожкий голос. — Він каже правду. За ним пролунали кроки. Нед розвернувся, не випускаючи кинджала, і побачив сивого старого, що поспішав до нього. Старий мав на собі бурий домотканий одяг, від похапливого кроку в нього на шиї коливалося друге підборіддя.

— Не лізьте у чужі справи, хай би хто... — почав був Нед, але раптом упізнав старого і опустив зброю, вирячивши очі. — Пан Родрік?!

Родрік Касель кивнув.

— Ваша пані чекає нагорі.

Нед зовсім розгубився, але вклав кинджала до піхов.

— То Кетлін справді тут? Це не якийсь схиблений Мізинців жарт?

— Якби ж то, — зітхнув Мізинець. — Гайда за мною. Тільки спробуйте вдавати з себе порядного гульця, а не Правицю Короля. Не завадить лапнути цицьку-другу власною правицею. Вийде не надто добре, якщо вас тут упізнають.

Вони увійшли досередини, пройшли через повну людей загальну залу, де якась товстуха співала сороміцької пісні, а гарненькі молоді дівчата у льоняних сорочках та клаптях кольорового шовку притискалися до коханців або сиділи в них на колінах. На Неда хоч би хто глянув зайвий раз. Пан Родрік чекав унизу, поки Мізинець вів Неда на третій поверх, коридором, у якісь двері.

Всередині на нього чекала Кетлін. Побачивши чоловіка, вона скрикнула, ринула до нього і схопила у відчайдушні обійми.

— Моя пані, — прошепотів Нед, нічого не розуміючи.

— О, чудово, — мовив Мізинець, зачиняючи двері. — Хоч її ви упізнали!

— Я боялася, ви ніколи не прийдете, мій пане, — прошепотіла вона йому в груди. — Петир приносив мені звістки. Розповів про ваше лихо з Ар'єю та молодим принцом. Як там мої дівчатка?

— Обидві у гніві та смутку, — відповів він, а тоді сам запитав дружину, — Кет, я не розумію. Що ти робиш у Король-Березі? Що трапилося? Справа у Брані? Невже він...

Слово «помер» так і не зірвалося з його вуст.

— Справа дійсно у Брані, але не так, як ти гадаєш, — відповіла Кетлін. Нед розгубився.

— Тоді як? Чому ти тут, кохана? Що це за місце таке?

— Те саме, яким і здається, — відповів Мізинець, всідаючись на лаві коло вікна. — Бурдей. Чи спаде комусь на думку, що у такому закладі можна знайти саму Кетлін Таллі?

Він посміхнувся.

— Так сталося, що цим закладом володію я, тому влаштувати усе було неважко. Моя головна турбота — не дати Ланістерам дізнатися, що Кет знаходиться у Король-Березі.

— Чому? — запитав Нед, а тоді помітив її руки, як незграбно вона їх тримала, грубі червоні рубці, негнучкі пальці на лівиці. — Тебе поранено...

Він узяв її руки до своїх, перевернув.

— О боги. Які глибокі порізи... це удар мечем або... як це сталося, моя пані?

Кетлін вийняла з-під накидки валерійського кинджала і вклала йому в руку.

— Цей клинок прислали, щоб врізати Бранові горло і пролити кров його життя.

Неда аж підкинуло.

— Але... хто... навіщо...

Вона приклала палець до його вуст.

— Дай-но я розповім усе сама, коханий мій. Так буде швидше. Слухай. І він слухав, поки вона розповідала усе: від пожежі у бібліотеці до Вариса, стражників та Мізинця. Коли вона скінчила, Едгард Старк сидів приголомшений біля столу, тримаючи кинджала у руці. «Бранів вовк урятував хлопцеві життя», мляво подумав він. Що там сказав Джон, коли вони знайшли цуценят у снігу? «Вовченята самою долею призначені вашим дітям.» А він убив Сансину вовчицю, і заради чого? З провини? Зі страху? Яку дурість він зробив, якщо цих вовків послали самі боги?

Як Нед не потерпав із болю, а все-таки примусив себе поміркувати про кинджал та зміст подій навколо нього.

— Кинджал Біса, — повторив він. Якесь безглуздя. Він сплів пальці

навколо гладкого руків'я з драконячої кістки і увігнав клинка у стіл, відчувши, як той пробиває дерево. Кинджал тремтів так, наче сміявся над ним. — Навіщо Тиріонові Ланістеру бажати Бранові смерті? Малий не зробив йому нічого поганого.

— Невже у вас, Старків, самий сніг між вухами? — запитав Мізинець.

— Біс ніколи б не наважився на це сам.

Нед підвівся і зміряв кроками кімнату.

— Якщо до цього приклала руку королева, або ж, бороньте боги, сам король... ні, я в це не вірю.

І все ж, щойно він вимовив ці слова, як згадав той холодний ранок на полі курганів і Робертові балачки про горлорізів, яких слід надіслати до принцеси Таргарієн. Він згадав малого сина Раегара, його скривавлений, потрощений череп. Згадав, як король відвернувся від зробленого. Майже так, як відвернувся у трапезній палаті замку Даррі зовсім нещодавно. Він усе ще чув, як благає Санса, і згадував благання Ліанни.

— Швидше за все, король нічого не знав, — припустив Мізинець. — І то не вперше. Наш добрий Роберт дуже вправно заплющує очі на те, чого не хоче бачити.

На це в Неда не знайшлося відповіді. Перед очима стояло обличчя хлопця-різниченка, розрубаного мало не навпіл. Адже король не сказав про малого жодного слова. У голові Недові гупало.

Мізинець потягся до столу, витяг ножа з дерева.

— Та однак подібне звинувачення є зрадою. Ледве розкриєте рота, аби звинуватити короля, як уже танцюватимете перед Ілином Пейном. А от королева... якщо знайти докази, якщо примусити Роберта слухати, тоді, можливо...

— Ми маємо доказ, — мовив Нед. — Ми маємо кинджал.

— Оцей? — Мізинець недбало крутнув його у повітрі, тоді упіймав. — Гарна штука, але ріже на всі боки, пане мій. Біс, поза сумнівом, присягнеться, що кинджал було вкрадено або загублено десь у Зимосічі, а оскільки найманець мертвий, хто насмілиться стверджувати, що він бреше?

Він кинув кинджала Недові.

— Можу порадити тільки жбурнути його в річку і забути, що він взагалі колись виходив з валерійської кузні.

Нед зиркнув на нього холодними очима.

— Пане Баеліш, я маю честь належати до Старків на Зимосічі. Мій син лежить скалічений, і можливо, помирає. Він би вже помер, разом з Кетлін, якби не вовчєня, яке ми знайшли у снігу. Якщо ви справді гадаєте, що я можу таке забути, то ви аніскілечки не порозумнішали від тієї днини, коли підняли меч проти мого брата.

— Може, я й справді той самий дурник, яким був тоді, Старку... та я стою тут живий, а ваш брат тліє у своїй морозній могилі вже років із чотирнадцять. Бажаєте зотліти поруч із ним — не мені вас відмовляти. Та я сам не палаю бажанням приєднатися до вашого з братом товариства.

— Ви остання людина, чийого товариства я бажав би будь-кому, пане Баеліше.

— Ви завдаєте мені глибокої рани. — Тут Мізинець поклав руку на серце. — Особисто я завжди вважав вас, Старків, досить відразливою породою, але Кет, з невідомої для мене причини, прикипіла до вас душею. Тож я спробую врятувати вам життя хоча б заради неї. Справа досить безнадійна, мушу визнати, але ж вашій дружині я ніколи не міг відмовити бодай у чомусь.

— Я розповіла Петирові про наші підозри щодо смерті Джона Арина, — мовила Кетлін. — Він обіцяв, що допоможе тобі знайти правду.

Едард Старк не надто радів з тієї допомоги, та все ж мав визнати, що сам би не впорався, а Мізинець колись був для Кетлін майже як брат. Та й хіба вперше Нед мусив діяти спільно з людиною, яку зневажав?

— Добре, нехай, — мовив він, затикаючи кинджала за пояс. — Ти казала про Вариса. Він знає усе?

— Не від мене, — відповіла Кетлін. — Ваша дружина все-таки не дурепа, Едарде Старку. Але Варис дізнається таємниці такими способами, про які ніхто не відає. Він володіє якимсь темним мистецтвом, Неде, присягаюся тобі.

— Та кожен знає, що в нього повно шпигунів, — відмахнувся Нед.

— Ні, справа не в самих шпигунах, — наполягала Кетлін. — Пан Родрік розмовляв з паном Ароном Сантагаром у цілковитій таємниці, але Павук якось дізнався про їхню розмову. Я його боюся.

Мізинець посміхнувся.

— Залиште Вариса мені, люба пані. Якщо дозволите сороміцький жарт — а де ж краще, як не тут — я тримаю його за яйця.

Він склав пальці так, наче вхопив щось, і посміхнувся.

— Або ж тримав би, якби той мав яйця. Бачте, коли пиріг відкривають, пташки починають співати, а Варисові це не сподобається. На вашому місці я б турбувався радше про Ланістерів, аніж про євнуха.

Таких нагадувань Нед не потребував. Він згадав той день, коли знайшли Ар'ю, і вираз на королевиному обличчі, коли та спокійно і м'яко мовила: «Але ж ми маємо вовка». Він згадав про хлопця Мику, про наглу смерть Джона Арина, про падіння Брана, про те, як старий Аерис Таргарієн вмирав на підлозі престольної палати, поки кров його життя висихала на визолоченому клинку.

— Ласкава пані, — мовив він, повертаючись до Кетлін, — вам тут більше нема чого робити. Прошу вас негайно повернутися до Зимосічі. Де був один убивця, там можуть з'явитися інші. Хто б не бажав Бранової смерті, він скоро дізнається, що хлопчик живий.

— Але я так хотіла побачити моїх дівчаток... — знітилася Кетлін.

— Це було б дуже нерозумно, — втрутився Мізинець. — Червоний Дитинець повний цікавих очей, та й діти — балакучі створіння.

— Тут він має рацію, кохана моя, — визнав Нед. Він обійняв дружину і мовив до неї. — Беріть пана Родріка та їдьте до Зимосічі. За дівчатами я нагляну. Повертайтеся до наших синів та бережіть їх.

— Як накажете, мій пане. — Кетлін підняла обличчя, і Нед поцілував її. Скалічені пальці вчепилися йому в спину з відчайдушною силою, мовби намагалися навіки зберегти його у безпечному кільці рідних рук.

— Чи не бажають пан та пані скористатися опочивальнею? — запитав Мізинець. — Маю попередити, Старку: тут за такі послуги беруть гроші.

— Хвильку наодинці, більше я не прошу, — відповіла Кетлін.

— Гаразд. — Мізинець рушив до дверей. — Та не затримуйтеся. Нам з Правицею вже давно час повернутися до замку, поки нашу відсутність не помітили.

Кетлін підійшла до нього і взяла його руки у свої.

— Я не забуду, як ти допоміг нам, Петире. Коли твої люди прийшли по мене, я не відала, чи мене ведуть до друга або ворога. Але у тобі я

знайшла більше, ніж друга. Я знайшла брата, якого, здавалося, втратила назавжди.

Петир Баеліш посміхнувся.

— Ви розчулили мене, люба пані, у кращих почуттях. Та ліпше нікому не кажіть. Я роками намагаюся переконати двір, який я хижий та жорстокий. Аби ж стільки тяжкої праці не сплигло намарно.

Нед не повірив жодному його слову, та все ж мовив гречно:

— Дозвольте і мені принести вам щиру дяку, пане Баеліш.

— Овва, це справді коштовний дарунок для мене, — мовив той із нещирим захопленням.

Коли двері за ним зачинилися, Нед обернувся до дружини.

— Щойно прибудеш додому, негайно напиши Гелманові Толгарту і Галбартові Гловеру. Під моєю печаткою. Вони мають скликати по сотні лучників кожен і поставити залогу в Калин-Копі. Дві сотні вправних стрільців здатні втримати Перешийок проти цілого війська. Напиши також князеві Мандерлі, аби полагодив і зміцнив укріплення Білої Гавані та поставив там добрі залоги. Від сьогодні й надалі я хочу, аби за Теоном Грейджоєм добре наглядали. Якщо почнеться війна, ми нагально потребуватимемо флоту його батька.

— Війна?! — В Кетлін на обличчі з'явився жах.

— Це на крайній випадок, — пообіцяв їй Нед, молячись, щоб він не настав. Він знову обійняв дружину. — Ланістери безжальні, коли бачать слабкість, як на своє горе дізнався Аерис Таргарієн. Але вони не наважаться вдарити на північ, не маючи за собою усієї сили держави. А її вони не матимуть. Тим часом я маю ще кривлятися у цьому вертепі, мовби нічого не сталося. Пам'ятай, навіщо я тут, кохана моя. Щойно я знайду докази, що Ланістери замордували Джона Арина... Він відчув, як Кетлін затремтіла у його обіймах. Її пошматовані руки вчепилися у нього.

— Знайдеш... — запитала вона, — і тоді що, коханий?

«Тоді почнеться найнебезпечніше», сказав собі Нед.

— Джерелом правосуду в державі є король, — мовив він. — Коли я дізнаюся правду, то муситиму піти до короля.

«І молитися, щоб він залишився таким, як я сподівався», додав Нед про себе, «а не перетворився на те, чого я боюся».

Тиріон III

— То ви вже певно мусите їхати? — запитав князь-воєвода.

— Конче певно, пане Мормонт, — відповів Тиріон. — Мій брат Хайме непокоїтиметься. Може навіть забрати в голову, що ви вмовили мене вдягти чорне.

— Якби ж я міг. — Мормонт ухопив крабову клішню і хряснув нею в кулаці. Незважаючи на старість, князь-воєвода зберіг у руках силу справжнього ведмедя. — Ви хитромудра людина, Тиріоне. Такий, як ви, на Стіні став би у пригоді.

Тиріон вишкірився.

— Тоді я накажу повизбирувати карликів з усього Семицарства і надіслати їх вам, пане Мормонт.

Поки всі реготали, він висмоктав м'ясо з однієї крабової ноги і взявся до іншої. Краби, свіжі й соковиті, приїхали цього ранку зі Східної Варти у діжці зі снігом.

Єдиний за столом, хто не зізволив бодай всміхнутися, був пан Алісер Терен.

— Ланістер із нас глузує.

— З вас — так, пане Алісере, — відповів Тиріон. Цього разу сміх навколо столу був якийсь збентежений.

Теренові чорні очі застигли на Тиріоні, палаючи ненавистю.

— Чи не забагато ви маєте панської пихи, як для півпанського зросту? Може, вийдемо надвір і поглузуємо сам на сам?

— Навіщо? — запитав Тиріон. — Краби ж тут.

На це решта товариства знову зареготалася. Пан Алісер підвівся, стиснувши губи тонкою рисою.

— Ану виходьте і жартуйте зі зброєю в руці.

Тиріон кинув оком на свою правицю.

— Чом би й ні, пане Алісер. В мене саме і зброя є — приміром, виделка для крабів. Почнемо двобій?

Він скочив на стільця і почав штрикати пана Алісера у груди крихітною виделкою. Баштову світлицю затопив регіт. Князь-воєвода від сміху пирснув на всі боки шматочками крабового м'яса і трохи не задихнувся. Навіть його крук гучно закаркав з-над вікна: «Двобій! Двобій!»

Пан Алісер Терен вийшов з кімнати такий прямий і напружений, наче йому хтось встромив кинджала у дупу.

Мормонт усе ще боровся зі сміхом, який його душив. Тиріон гепнув воєводу по спині.

— Переможцеві належить здобич! — оголосив він. — Тож я забираю Теренову пайку крабів собі.

Нарешті князь-воєвода спромігся заспокоїтися.

— Ви хитре створіння, але дарма так задираєтеся до нашого пана Алісера, — дорікнув він Тиріонові.

Тиріон всівся і ковтнув вина.

— Якщо людина малює ціль для лучників просто в себе на грудях, зрештою хтось та пустить у неї стрілу. Я бачив мерців, веселіших за вашого пана Алісера.

— А от і ні, він досить дотепний, — заперечив великий шафар Нічної Варти Бовен Марш, чолов'яга з себе круглий та червоний, мов буряк.

— Чули б ви, які він дає прізвиська хлопцям у навчальному дворі.

Тиріон і справді чув деякі з тих прізвиськ.

— Б'юся об заклад, хлопці вигадали дещицю і для нього, — відповів він. — Та оббийте ж очі від льоду, панове-добродії! Панові Алісеру Терену радше личить вигрібати лайно зі стаєнь, аніж навчати юних воїнів Варти.

— Стайнярів у Варті не бракує, — пробурчав пан Мормонт. — Зараз нам інших і не присилають. Стайнярів, дрібних злодюжок та гвалтівників. Пан Алісер — помазаний лицар, один з небагатьох, які вдягли чорне, поки я тут воєводою. Він хоробро бився при Король-Березі.

— Та не на тому боці, — сухо відзначив пан Яремія Рикер. — Кому знати, як не мені — я стояв на мурі поруч із ним. Тайвин Ланістер дав нам чудовий вибір: вдягти чорне або стирчати головами на кілках ще до заходу сонця. Не сприйміть за образу, Тиріоне.

— Жодної образи, пане Яреміє, жодної. Батько страшенно люблять чіпляти на кілки чийсь голови, особливо тих людей, які його дратують. Таке шляхетне обличчя, як ваше, напевне прикрасило б міські мури над Король-Брамою. Ви могли б пишатися собою.

— Красно дякую, — мовив пан Яремія з кривою усмішкою.

Князь-воєвода Мормонт відкашлявся.

— В мене є недобра підозра, Тиріоне, що пан Алісер частково має рацію. Ви таки глузуєте з нас і нашої шляхетної справи.

Тиріон знизав плечима.

— З усіх нас треба глузувати час від часу, пане Мормонт, щоб ми не ставилися до себе занадто серйозно. Ще вина, будьте ласкаві.

І він простягнув свого келиха. Поки Рикер наливав, Бовен Марш мовив:

— Для такого малого чоловічка ви маєте немалу спрагу.

— О ні, я вважаю пана Тиріона дуже великою людиною, — мовив маестер Аемон з дальнього кінця столу. Він казав дуже тихо, проте старшина Нічної Варти разом замовкла, щоб чути древнього і шанованого старця. — Серед нас, на цьому краю землі, сидить справжній велетень.

Тиріон відповів йому дуже поштиво:

— На протязі життя мене різно кликали, ласкавий пане, та дуже рідко — велетнем.

— І все ж, — наполягав маестер Аемон, втупивши свої затуманені, білі, як молоко, очі в Тиріонове обличчя, — я вважаю вас велетнем.

Уперше Тиріон Ланістер не знайшов слів у відповідь. Він тільки й спромігся, що схилити голову і сказати:

— Ви занадто добрі до мене, маестре Аемон.

Сліпий посміхнувся. Він був зовсім малий, зморшкуватий, без жодної волосини, такий висохлий за століття свого життя, що маестерський ланцюг з ланок різних металів вільно теліпався в нього на шії.

— На протязі життя мене різно кликали, ласкавий пане, — відповів він, — та дуже рідко — добрим.

Цього разу серед загального сміху першим пролунав Тиріонів.

Значно пізніше, коли нагальна справа втамування голоду була вирішена, і решта старшини пішла собі, Мормонт запросив Тиріона до крісла біля вогню і келиха оковитої з прянощами, такої міцної, що в того на очах виступили сльози.

— Так далеко на півночі королівський гостинець буває небезпечним, — мовив князь-воєвода, щойно вони випили.

— При мені Джик та Моррек, — відповів Тиріон, — і Йорен теж їде на південь.

— Йорен сам-один, того не досить. Варта дасть вам супровід до Зимосічі, — мовив Мормонт цілком беззаперечно. — Гадаю, вистачить трьох людей.

— Якщо наполягаєте, мій пане, — погодився Тиріон. — Міг би поїхати молодий Сніговій. Він буде радий побачити братів.

Мормонт насупився крізь рясну сиву бороду.

— Сніговій? А, Старків байстрюк. Ні, його посилати не варто. Молодь має швидше забути життя, яке залишила вдома: братів, матерів і таке інше. Поїздка додому лише розбурхає почуття, які краще не чіпати. Я все це знаю по собі... та й по своїй рідні. Моя сестра Маєга править Ведмежим островом з тієї пори, коли мій син зганьбив сім'ю. Я маю племінниць, яких і не бачив ніколи. — Він зробив ковток. — До того ж Джон Сніговій ще малий. А вам для безпеки я надам трьох добрих бійців.

— Мене розчулила ваша турбота, пане Мормонте. — Міцний напій паморочив Тиріонові голову, та він не настільки сп'янів, щоб не зрозуміти: Старий Ведмідь чогось хоче від нього навзамін. — Сподіваюся, що зможу якось віддячити за вашу добрість.

— Авжеж зможете, — похмуро відповів Мормонт. — Ваша сестра сидить в короля при боці. Ваш брат — уславлений лицар, а батько — наймогутніший князь у Семицарстві. Поговоріть з ними про нас. Розкажіть про наші потреби та скрути. Ви бачили все на власні очі, пане. Нічна Варта вмирає. Наші сили складають менше ніж тисячу людей. Шість сотень тут, дві сотні у Тіньовій Вежі, ще менше у Східній Варті. До того ж хіба що третина з нас — досвідчені бійці. А Стіна довша за п'ять сотень верст. Подумайте самі. Якщо станеться напад, я матиму двох захисників на кожну верству Стіни.

— Якщо порахувати, то й менше, — відповів Тиріон, позіхаючи.

Мормонт його навіть не почув. Старий грів руки коло вогню.

— Я послав Бенджена Старка шукати сина Йона Ройса, який загубився у першій своїй розвідці. Хлопець Ройса був зеленіший за літню траву, але вимагав собі честі очолювати розвідників, бо такий, бач, його обов'язок як лицаря. Я не схотів образити його вельможного батька і погодився. Пустив із ним двох розвідників, яких вважав чи не найкращими у Варті. От же ж старий дурень...

«Дурень», погодився крук. Тиріон підняв очі. Птах дивився на нього чорними намистинками очей, плескаючи крилами. «Дурень», повідомив крук іще раз. Поза сумнівом, старий Мормонт не зрозумів би, якби Тиріон просто зараз придушив паскудне створіння. От і

шкода.

Князь-воєвода не помічав набридлого птаха.

— Гаред був лише трохи молодший за мене, а на Стіні прожив довше, — продовжував він, — і раптом ми чуємо, що він порушив присягу і втік. Я б ніколи не повірив — тільки не про Гаредда — але князь Едард прислав мені з Зимосічі його голову. Про Ройса не чуто нічого. Один утікач, двоє загубилися, а тепер і Бен Старк зник.

Він глибоко зітхнув.

— Кого я можу послати по такого розвідника, як він? Через два роки мені буде сімдесят. Я застарий, я втомлений своїм тягарем. Але якщо я кину його, то хто понесе далі? Алісер Терен? Бовен Марш? Що то за люди, побачить і хтось сліпіший від маестра Аемона. Нічна Варта перетворилася на військо зелених тюхтіїв і знесилених старців. Якщо не рахувати сьогоднішнє застільне товариство, хіба що двадцятєро у замку вміють читати, ще менше — вміють думати, розраховувати, вести за собою. Колись Варта усе літо будувала і лагодила, кожен воєвода залишав Стіну після себе вищою, ніж прийняв від попередника. А ми, нинішні, залишаємо по собі тільки могили.

Тиріон раптом зрозумів, наскільки сильно стурбований князь-воєвода. Йому стало трохи шкода старого. Пан Мормонт прожив на Стіні добрячий шмат свого життя і прагнув вірити, що ті роки минули не дарма.

— Я обіцяю, що король почує про ваші потреби, — урочисто мовив Тиріон. — Я звернуся також до мого батька і до брата Хайме.

То не були пусті слова: Тиріон Ланістер завжди дотримувався обіцяного. От тільки про дещо він змовчав перед Мормонтом: король Роберт взагалі не зверне на нього уваги, князь Тайвин запитає, чи не з'їхав він з глузду, а Хайме просто посміється.

— Ви молода людина, Тиріоне, — мовив Мормонт. — Скільки ви бачили зим?

Тиріон знизав плечима.

— Вісім чи дев'ять. Я можу помилятися.

— І всі вони були короткі.

— Не смію заперечувати, пане. — Тиріон народився посеред лютої, жахливої зими, яка, за словами маестрів, продовжувалася майже три роки. Але перші його спогади були про весну.

— Як я був хлопчиком, то чув, що довге літо завжди означає довгу зиму попереду. Це літо почалося дев'ять років тому, Тиріоне, і скоро наступить десятий. Подумайте самі.

— Як я був хлопчиком, — відповів Тиріон, — мамка-годувальниця розповідала мені, що колись, якщо люди поводитимуться добре, боги пошлють нам літо без кінця. Може, ми поводитимемося краще, ніж самі думали, і Велике Літо нарешті настало.

Тоді він вишкірився усмішкою. Та князя-воєводу це не дуже насмішило.

— Ви ж не дурень, пане, щоб справді так вважати. Дні вже вкорочуються. Помилки бути не може. Аемон отримав листи з Цитаделі, й їхні висновки такі самі, як в нього. Нам просто в очі летить кінець літа.

Мормонт нахилився вперед і міцно вчепився Тиріонові у руку.

— Зробіть так, щоб вони зрозуміли. Кажу вам, пане мій, темрява підступає до нас. У лісах блукають дикі потвори: лютововки, мамонти, снігові ведмеді завбільшки з турів, а уві сні я бачу набагато гірше.

— Уві сні, — повторив Тиріон вголос, а про себе подумав, що було б дуже непогано хильнути ще оковитої.

Мормонт не вловив легкої насмішкватості в його голосі.

— Рибалки коло Східної Варти бачили на березі білоходів.

Цього разу Тиріон вже не зміг втримати язика.

— А рибалки Ланіспорту бачили на березі русалок та водянників.

— Денис Малістер пише, що гірські племена рушили на південь. Вони минають Тіньову Вежу в числі більшому, ніж будь-коли. Вони тікають, пане мій... але від чого?

Воєвода Мормонт підійшов до вікна і вступився у ніч.

— Мої старі кістки, Ланістере, ще ніколи не знали такого холоду. Перекажіть королю те, що я вам розповів, благаю вас. Зима насувається, і коли впаде Довга Ніч, тільки Нічна Варта стоятиме між королівствами і мороком, який суне з півночі. Хай боронять нас боги, якщо ми не будемо готові.

— Хай боронять вони мене, якщо я не посплю сьогодні хоч трохи. Йорен рішуче налаштований виїхати на світанку.

Тиріон звівся на ноги, куняючи від вина і спохмурнівши від тяжких роздумів.

— Красно дякую за гостину та ласку, пане воєводо Мормонт.

— Розкажіть їм, Тиріоне. Розкажіть так, щоб вони повірили. Іншої дяки мені не треба.

Він свиснув, крук злетів до нього і всівся на плечі. Мормонт посміхнувся і пригостив птаха насінням з кишені. На тому Тиріон його й полишив.

Надворі стояв пронизливий холод. Щільно загорнутий у хутро, Тиріон Ланістер натяг рукавиці й кивнув змерзлим бідодагам, що стояли на варті коло Воєводської Вежі. Далі він перетнув двір, прагнучи якнайскоріше, як тільки ноги несли, потрапити до своїх покоїв у Король-Башті. Під чоботями рипіли латки снігу з нічною кіркою льоду на них, а пара від подиху майоріла над головою, неначе прапор. Він засунув руки під пахви і почалапав швидше, молячись, щоб Моррек не забув зігріти його ліжко гарячими каменями з вогню.

За Король-Баштою блищала у місячному світлі величезна і таємнича Стіна. Тиріон зупинився на хвилику, аби подивитися на неї. Ноги йому боліли від холоду та поспіху. Раптом його охопило дивне безумство — прагнення ще раз поглянути на кінець світу. «Іншої нагоди не буде», подумав він: завтра час вирушати на південь, а повертатися до цієї морозної пустки він навряд чи колись забажає. Перед ним стояла Король-Башта, обіцяючи тепло та м'яку постіль, але ноги Тиріона Ланістера самі пронесли його мимо до блілого громаддя Стіни.

З південного боку на велетенських, грубо обтесаних колодах, глибоко вморожених у кригу, на Стіну піднімалися дерев'яні сходи. Вони зміїлися туди й сюди, неначе велика темна блискавка. Чорні братчики запевняли, що сходи набагато міцніші, ніж здаються, але Тиріонові надто стомилися ноги, щоб навіть думати про підйом пішки. Замість сходів він пішов до залізної кліті біля колодязя, видерся досередини і тричі сильно смикнув за мотузку на дзвоні.

Чекати довелося трохи не вічність, стоячи за ґратами зі Стіною позаду себе. Тиріон навіть завагався, чи не марно вигдавав собі зайву пригоду. Він майже зважився облишити свою раптову примху та піти спати, коли кліть смикнулася і почала підйом.

Спершу він підіймався повільно, зі смиком та зупинками, а тоді кліть пішла рівніше. Земля віддалялася, кліть розхитувалася, тож Тиріон міцніше ухопився за сталеві ґрати. Холод металу просякнув навіть

крізь товсті рукавиці. Його втішило, що Моррек запалив вогонь у його кімнаті, але башта князя-воєводи стояла темна. Здається, Старий Ведмідь мав більше здорового глузду, аніж він сам.

А тоді він опинився вище за башти і продовжував шлях угору. Замок Чорний лежав унизу і здавався викарбуваним у місячному сяйві. Звідси було добре видно, який він похмурий та покинутий: башти з вибитими шибками, викришені стіни, засипані битим каменем двори. Вдалині виднілися вогні Кротовини, невеличкого села за три верстви на південь королівським гостинцем. Тут і там під місяцем блищали холодні струмки, що збігали з гірських вершин і розрізали рівнину. Решта світу являла з себе бляклу порожнечу пагорбів, що продувалися усіма вітрами, та кам'янистих полів, помережаних снігом.

Нарешті позаду нього хтось мовив густим басом:

— Семеро дідьків, та це ж карлик.

Кліть різко смикнулася, зупинилася і повисла на рипучих канатах, повільно розгойдуючись.

— То тягни його сюди. Нагодилася лиха морока.

З натужним бурчанням і гучним скреготом кліть відтягнули убік. Нарешті під ним була Стіна. Тиріон зачекав, поки гойдалка зупиниться, тоді відчинив двері клітки і зіскочив на лід. Важка постать у чорному спиралася на коловорот, а друга притримувала кліть рукою в рукавиці. Обличчя дозорців були замотані вовняними шаликами так, що видніли тільки очі, а самі вони здавалися товстезними від кількох шарів вовняного та шкіряного одягу.

— Чого вам тут треба посеред гупої ночі? — запитав той, що стояв біля коловорота.

— Глянути останній раз.

Чоловіки кисло презирнулися.

— Глядіть, скільки заманеться, — відповів інший. — Дивіться лишень, щоб не впасти, паночку. Бо Старий Ведмідь з нас шкуру здере.

Під великою підоймою стояла мала хижа, складена з колод. Тиріон побачив, як всередині жевріє червоним жарівниця, відчув подих тепла, коли вартові коловоротники поверталися досередини. А потім він залишився сам.

Нагорі Стіни мороз кусав, як злий пес, а вітер смикав за одяг, як нетерплячий коханець. Верх Стіни був ширший за королівський

гостинець, тож Тиріон не боявся впасти, хоча під ногами було слизькіше, аніж йому хотілося б. Братчики засипали доріжки нагорі битим камінням, але вага і тепло від численних кроків підтоплювали Стіну, тож крига наростала поверх каміння і ковтала його, поки доріжка знову не ставала голою, і не доводилося підсипати ще.

І все ж ті труднощі не лякали Тиріона. Він поглянув на захід та схід, на Стіну, що простягалася під ним: велетенську білу дорогу без початку, без кінця, з прірвами по боках. «На захід», вирішив він без особливої причини, і покрокував у той бік доріжкою уздовж північного краю Стіни, де каміння, здається, підсипали нещодавно. Голі щокі почервоніли з холоду, ноги скніли сильніше з кожним кроком, але Тиріон не зважав. Навколо завивав вітер, каміння хрускотіло під чоботями, а попереду пагорбами зміїлася біла стрічка, здіймаючись дедалі вище, а тоді гублячись за обрієм на заході. Він пройшов величезну метавку, заввишки з добрячий міський мур, з глибоко вмороженою у Стіну основою. Плече метавки зняли, аби полагодити, а тоді забули, і воно лежало поруч, як поламана іграшка, вгрузаючи у кригу.

З дальнього боку метавки хтось гукнув приглушеним одежею голосом: — Стій, хто іде!

Тиріон зупинився.

— Якщо стоятиму надто довго, Джоне, то замерзну просто тут, — відповів він, побачивши, як до нього ковзає кудлата біла тінь і обнюхує хутряне вбрання. — Здоров був, Привиде.

Джон Сніговій підібрався ближче. У шкірі та хутрі він виглядав більшим і важчим; обличчя ховалося під каптуром кобеняка.

— Ланістер, — мовив Джон, стягаючи з рота кінець шалика. — Де-де, а тут не сподівався вас побачити.

Він мав у руці важкого списа зі сталевим вістрям, а при боці — меч у шкіряних піхвах. На грудях поблискував чорний бойовий ріг, оздоблений срібними кільцями.

— Де-де, а тут я сам не думав опинитися, — відповів Тиріон. — Та чогось примха напала. Якщо попестити Привида, він мені руку не відгризе?

— Якщо я поруч, то ні, — пообіцяв Джон.

Тиріон почував білого вовка за вухами. Той мляво стежив за ним

незворушними червоними очима. Звір доріс йому вже до грудей. Ще рік, прийшла до Тиріона невтішна думка, і вовк дивитиметься на нього згори униз.

— А ти що тут робиш уночі? — запитав Тиріон. — Хочеш причиндали відморозити?

— На варті стою. Випало мені, — відповів Джон. — Знову випало. Пан Алісер попрохав вартмайстра виявити до мене особливу ласку. Думає, що коли я простою на варті пів-ночі, то на вранішньому навчанні засну. Поки що мені вдається неприємно його дивувати.

Тиріон посміхнувся.

— А Привид уже навчився жонглювати?

— Ні, — посміхнувся у відповідь Джон, — зате Грен цього ранку встояв проти Гальдера, а Пип уже не так часто впускає меч з рук, як раніше.

— Пип?

— Насправді його звати Пипар. Маленький такий, з великими вухами. Він побачив, як я працюю з Греном, і теж попросився навчатися. Терен навіть не показав йому, як правильно меч тримати.

Він повернувся на північ.

— Мені належить охороняти дві верстви Стіни. Пройдемося разом?

— Тільки якщо не поспішатимеш, — застеріг Тиріон.

— Вартмайстер наказав мені ходити, аби кров не застигла, та не казав, як швидко.

І вони пішли біч-о-біч, разом з Привидом, що чалапав поруч із Джоном, наче біла тінь.

— Я завтра від'їжджаю, — повідомив Тиріон.

— Знаю, — відповів Джон з дивним сумом.

— Я збираюся зупинитися у Зимосічі по дорозі на південь. Якщо хочеш щось передати...

— Скажіть Роббові, що з часом я очолю Нічну Варту і охоронятиму його спокій, а йому залишиться тільки шити разом з дівчатами і наказати Мікенові перекувати усі мечі на підкови.

— Твій брат більший за мене, — засміявся Тиріон. — Я відмовляюся передавати повідомлення, за яке мене можуть убити.

— Рікон запитає, коли я приїду додому. Спробуйте пояснити, куди я поїхав, якщо зможете. Хай бере собі усе моє добро, йому має

сподобатись.

«Щось забагато прохань до мене на сьогодні», подумав Тиріон Ланістер.

— Знаєш, усе це можна написати в листі.

— Рікон ще не вміє читати. Бран... — Раптом він зупинився. — Я не знаю, про що казати Бранові. Допоможіть йому, Тиріоне.

— Як я можу йому допомогти? Я не маєстер, щоб полегшити його біль. Я не знаю чарів, аби повернути йому ноги.

— Ви допомогли мені, коли я цього потребував, — відповів Джон Сніговій.

— Я нічого не дав тобі, — заперечив Тиріон. — Самі слова.

— То скажіть потрібні слова Бранові.

— Ти прохаєш кульгавого навчити каліку танцювати, — мовив Тиріон.

— Хай там як побиватимуться учень і вчитель, однак вийде щось сміховинне. І все ж я знаю, що таке любити брата, Джоне Сніговію. Якою б малою не була моя поміч, я зроблю для Брана все, що зможу.

— Дякую вам, шляхетний пане Ланістере. — Джон зняв рукавицю і простягнув руку. — Чи матиму я честь вважати вас своїм другом?

Тиріон з подивом відзначив, що це його розчулило.

— Майже вся моя рідня — погані байстрюки, — відповів він з лукавою посмішкою, — але ти перший справжній байстрюк, який став мені другом.

Він стягнув рукавицю зубами і вхопив Сніговія за голу руку, плоть до плоті. Потиск хлопця був твердий та сильний.

Щойно він натяг рукавицю знову, як Джон обернувся і відійшов до низького крижаного північного парапету. Просто під ним Стіна провалювалася униз, залишаючи попереду тільки темряву та дику пущу. Тиріон пішов слідом, і разом вони стали над краєм світу.

Нічна Варта дозволяла лісові підступати до північного боку Стіни не ближче, аніж на верству. Колись тут росли хащі залізодерев, вартових сосен, дубів, та їх повирубали багато століть тому, створивши велику голу смугу, яку ніхто з ворогів не зміг би перетнути непоміченим. Тиріон чув, що на протязі Стіни між трьома фортецями є місця, де пуща відвойовувала своє десятиліттями, де сіро-зелені вартові та бліді оберіг-дерева вкорінилися просто під Стіною. Та печі й вогнища замку Чорного потребували безліч деревини, тому тут ліс не підпускали

близько сокири чорних братчиків.

І все ж пуща ніколи не відступала надто далеко. Тиріон бачив її зовсім поруч. Темні дерева нависали шерогою за відкритою смугою, мовби друга стіна, збудована уздовж першої — стіна ночі, стіна мороку. Небагато людських сокир бачили темні хащі, де навіть місячне світло не пробивало давнє плетіння коренів, терену, лапятих гілок. Там росли велетенські дерева, про які розвідники казали, що вони думають собі щось своє, цураючись чужих їм людей. Не дивно, що Нічна Варта прозвала цей ліс страхолюдною пущею.

Вдивляючись у темряву без жодного вогника, під пронизливим вітром та холодом, що нагадував спис у животі, Тиріон Ланістер відчував, що майже вірить у балачки про Інших, про страшного ворога з темряви. Його жарти про мамунів та чугайстрів уже не здавалися такими дотепними.

— Десь там мій дядько, — тихо мовив Джон Сніговій, спираючись на спис і витріщаючись у темряву. — Першої ж ночі, коли мене поставили сюди чатувати, я думав, що ось зараз повернеться дядько Бенджен, а я побачу його першим і засурмлю у ріг. Але він не повернувся. Ані тієї ночі, ані наступних.

— Дай йому трохи часу, — відповів Тиріон.

Десь далеко на півночі завив вовк. Ще один голос підхопив його виття, тоді ще. Привид схилив голову набік і прислухався.

— Якщо він не повернеться, — пообіцяв Джон Сніговій, — то ми з Привидом підемо його шукати. І знайдемо.

Він поклав руку на голову вовкові.

— Напевне, — мовив Тиріон, та про себе подумав: «Але хто піде шукати тебе?». І затремтів від холоду.

Ар'я II

Її батько знову вів нерівну боротьбу з малою радою. Ар'я побачила все на його обличчі, щойно він з'явився до вечері — запізно, як останнім часом траплялося нерідко. Першу страву — густу солодку гарбузову юшку — вже прибрали, коли Нед Старк широким кроком увійшов до малої трапезної. Її називали так, щоб відрізнити від великої трапезної, де король міг бенкетувати відразу з тисячею гостей. Але й під високим склепінням малої трапезної, на лавах за столами, покладеними на кобильниці, вміщувалися заразом дві сотні людей.

— Ваша ясновельможність, — мовив Джорі, коли з'явився батько. Сотник сторожі звівся на ноги, і решта вояків за ним. Всі мали на собі нові делії важкого сірого штофу з білою єдвабною облямівкою. Рука з куваного срібла тримала разом поли кожної делії, означаючи, що їхні носії належать до варті королівського Правиці. Стражників було усього п'ять десятків, тому більшість лав стояла порожня.

— Прошу сідати, — мовив Едард Старк. — Бачу, ви почали без мене. Радий, що у місті ще лишилися люди здорового глузду.

Він майнув рукою, аби продовжували трапезу. Служники почали вносити таці реберець, засмажених з часником і травами.

— У дворі балакають, що буде турнір, мосьпане, — мовив Джорі, повертаючись до їжі. — Кажуть, з усіх королівств приїдуть лицарі битися і бенкетувати на честь вашого призначення Правицею Короля.

Ар'я бачила, що батько цим не дуже задоволений.

— А чи не балакають у дворі, бува, що Правиця хотів би цього турніру найменше в усьому світі?

Очі в Санси розкрилися так, що нагадували великі тарелі.

— Турнір... — видихнула вона. Санса сиділа між септою Морданою та Джейною Пул, якомога далі від Ар'ї, але так, щоб батько не дорікав. — І нам можна буде піти, пане батьку?

— Ти знаєш, що я думаю з цього приводу, Сансо. Мені за посадою доведеться розважати Роберта і прикидатися, що то для мене велика честь, куди ж подінешся. Але моїм донькам не обов'язково брати участь у всяких витребеньках.

— О, благаю вас, — запищала Санса. — Я так хочу піти!

Подала голос септа Мордана.

— Там буде присутня принцеса Мирцела, мосьпане, а вона ж навіть молодша за панну Сансу. Таку визначну подію мають вшанувати своєю присутністю усі шляхетні пані королівського двору. А оскільки турнір влаштовано на вашу честь, відсутність вашої ж родини вкидатиметься у око.

Батько неначе зіщулився з болю.

— Та мабуть. Гаразд, Сансо, ти матимеш місце на турнірі.

Тоді він побачив Ар'ю.

— І ти також.

— Та мені байдуже до того дурного турніру, — відповіла Ар'я. Вона

знала, що там буде принц Джофрі, а принца Джофрі вона ненавиділа. Санса підняла голову.

— То буде шляхетна і пишна подія. Отож кому-кому, а тобі там не місце.

Обличчям батька промайнув гнів.

— Годі, Сансо! Ще трохи, і я роздумаюся. Мене до смерті втомила ваша нескінченна війна. Ви сестри, і я вимагаю, щоб ви ставилися одна до одної як сестри. Вам зрозуміло?

Санса прикусила губу і кивнула. Ар'я опустила обличчя і похмуро втупилася у миску. Очі їй щипало від сліз, і вона сердито витерла їх рукою, вирішивши нізащо не плакати.

Єдиним звуком у палаті залишився брязкіт ножів та виделок.

— Даруйте мені, — оголосив батько до столу. — Здається, я сьогодні зовсім не голодний.

Він підвівся і вийшов з трапезної.

Щойно батько пішов, Санса почала збуджено шепотітися з Джейною Пул. Нижче за столом Джорі засміявся з якогось жарту, а Гулен знову почав свої про коней.

— Твій огир добрий для бою, але для турніру він годиться погано, ось ти послухай мене. Це ж зовсім різні речі, кажу тобі, зовсім різні.

Уся сторожа те вже чула раніше, тож Десмонд, Джакс і Гуленів син Гарвін разом затюкали конюшого, а Портер загукав, щоб принесли ще вина.

З Ар'єю ніхто не розмовляв. Та їй було байдуже, навіть краще. Вона б взагалі вечеряла сама у опочивальні, якби дозволили. Інколи їй дозволяли, коли батько мав вечеряти з королем або з якимсь вельможею, або ж з посланцями звідкілясь. Решту часу вони їли у його світлиці — тільки він, вона та Санса. Саме тоді Ар'я найдужче сумувала за братами. Вона хотіла б піддражнити Брана, погратися з малим Ріконом, побачити, як посміхається Робб. Вона хотіла, щоб Джон скуйовдив їй волосся, назвав «сестричкою» і закінчив кілька речень разом з нею. Та нікого з них поруч не було. Нікого, окрім Санси, а Санса з нею навіть не розмовляла, якщо батько не примушував.

Вдома у Зимосічі вони їли половину своїх вечерь у великій трапезній. Батько казав, що кожен князь або пан має їсти разом зі своїми людьми,

якщо хоче прихилити їх до себе.

— Треба знати, що за люди йдуть за тобою, — чула вона колись, як він казав Роббові, — і дати їм взнати тебе. Не вимагай від своїх вояків, щоб вони помирили за чужинця.

У Зимосічі за його власним столом було одне особливе місце, на яке щодня до вечері запрошували іншу людину. Одного вечора то міг бути Вайон Пул, і тоді балакали про гроші, хліб у коморах, поведінку челяді. Іншого разу то був Мікен, і тоді батько слухав його балачки про мечі та обладунки, як треба розпалювати горно, як краще гартувати крицю. На тому місці сиділи були і Гулен з нескінченними балачками про коней, і септон Чайл з бібліотеки, і Джорі, і пан Родрік, і навіть Стара Мамка зі своїми байками про минувшину.

Ар'я нічого так палко не любила, як сидіти за столом в батька і слухати їхні розмови. Вона любила дослухатися і до людей на лавах: до грубих, як стара шкіра, компанійців, гречних лицарів, зухвалих молодих зброєносців, посивілих на службі стрільців та списників. Вона кидала у них сніжками і допомагала цупити пиріжки з кухні. Їхні дружини пригощали її млинцями, а вона вигадувала імена для їхніх новонароджених, гралася з їхніми дітьми у дів і чудовиськ, схований скарб, запрошення до замку. Товстун Том кликав її Ар'єю-Підніжкою і бурчав, що вона завжди крутиться під ногами, коли не треба. Те прізвисько вона любила значно більше, ніж «Ар'я-Коняка».

Але то було у Зимосічі, за півсвіту звідси. Тепер усе змінилося. Після приїзду до Король-Берега вони уперше вечеряли разом з вартою. І Ар'я зненавиділа все навколо. Вона ненавиділа їхні голоси, сміх, їхні балачки. Вони були їй друзями, вона відчувала себе у безпеці поряд з ними, а тоді виявилось, що все — брехня. Вони дозволили королеві вбити Панночку, що й саме по собі було жахливо, але тоді Хорт знайшов Мику. Як Джейна Пул розповіла Ар'ї, хлопця порубали на стільки шматків, що віддали різникові у мішку, і бідолаха спершу подумав, що йому дають впольованого вепра. І ніхто не підняв ані голосу, ані клинка, нічого. Навіть Гарвін, завжди такий сміливий на словах. Навіть Алин, що збирався стати лицарем. Навіть Джорі, сотник князевої сторожі. Навіть князь, її власний батько.

— Він був мій друг, — шепотіла Ар'я у тарілку, так тихо, що ніхто не чув. Вона й не торкнулася своєї пайки реберець, які вже зовсім

прочали. Ар'я подивилася на тонку плівку жиру, що зібралася під стравою на тарелі, відчула нудоту і рішуче відштовхнулася від столу.

— Куди це ви зібралися, панночко? — вимогливо запитала септа Мордана.

— Я не хочу їсти.

Ар'я примусила себе згадати шляхетні звичаї й вичавила:

— Красно прошу вибачити мені.

— Ніяких вибачень, — відрізала септа. — Ви заледве торкнулися їжі. Будьте ласкаві повернутися на місце і з'їсти усе.

— Самі їжте! — Перш ніж хтось спромігся її зупинити, Ар'я ринула до дверей під сміх сторожі та дедалі гучніший вереск септи Мордани.

На варті коло дверей до Башти Правиці стояв Товстун Том. Він заблимав очима, побачивши Ар'ю і почувши крики септи.

— Ану стій, малеча... — застеріг він, потягнувшись до неї, та Ар'я шмигонула в нього просто між ногами і затупотіла гвинтовими сходами башти нагору, поки Товстун Том пирхав і відсапувався позаду. Її опочивальня була чи не єдиним місцем у всьому Король-Березі, яке Ар'я любила. А найбільше вона любила двері — важкі, дубові, обкуті чорними залізними смугами. Коли вона зачиняла двері й опускала важку клямку, ніхто більше не міг потрапити досередини — ані септа Мордана, ані Товстун Том, ані Санса, ані Джорі, ані Хорт, зовсім ніхто! От і зараз вона брязнула клямкою з усієї сили, і тільки тоді дозволила собі заплакати.

Зрештою Ар'я видерлася на лаву під вікном, хлюпаючи носом і ненавидячи усіх навколо, а найбільше себе саму. Усе погане, що сталося — то була її провина. Так казала Санса, і Джейна також.

У двері затарабанив Товстун Том.

— Ар'я, дівчинко, що сталося? — гукнув він. — Чи ти там, усередині?

— Ні! — заверещала вона. Стукіт припинився, і через мить вона почула, як стражник іде геть. Товстуну Тома завжди легко було пошити в дурні.

Ар'я стала навколішки біля своєї скрині, що стояла у ногах ліжка, відкинула ляду і почала обіруч витягати одяг. Вона хапала повні руки шовку і оксамиту, єдвабу і штофу, а тоді викидала усе на підлогу. Те, що вона сховала на дні, лежало там і досі. Ар'я підняла його майже з ніжністю і витягла тонкого клинка з піхов.

Голка.

Вона знову згадала Мику. Її очі наповнилися сльозами. Винувата вона, тільки вона і ніхто інший. Якби ж вона не просила його битися з нею на мечях...

Тоді по її дверях загупали гучніше, ніж попереднього разу.

— Ар'я Старк, відчиніть ці двері негайно, чуєте мене?!

Ар'я крутнулася, тримаючи Голку наготові.

— Не смійте сюди заходити!

І відчайдушно полоснула повітря.

— От я все розкажу панові Правиці! — шаленіла за дверима септа Мордана.

— Начхати! — заверещала у відповідь Ар'я. — Ідіть геть!

— Ви пошкодуєте про вашу негідну поведінку, панно, я вам обіцяю!

Ар'я слухала під дверима, поки не почула септини кроки, що віддалялися.

Вона повернулася до вікна, не випускаючи Голку з рук, і зиркнула на замковий двір унизу. От якби ж вона вміла лазити, як Бран, майнула думка: тоді б вона вилізла у вікно, злізла по стіні башти, втекла б з цього жахливого місця, якнайдалі від Санси, септи Мордани, принца Джофрі, усіх. Вкрасти з кухні харчів, узяти Голку, її добрі чобітки та теплу свитку. Вона б могла знайти Німерію в пущі нижче Тризуба, і вони б разом повернулися до Зимосічі або ж утекли на Стіну до Джона. Як шкода, що Джона немає тут просто зараз. Може, їй не було б так самотньо.

Тихий стукіт у двері відволік Ар'ю від вікна та думок про втечу.

— Ар'є, — покликав голос її батька. — Відчини мені двері. Побалакаймо.

Ар'я рушила до дверей і підняла клямку. Батько був сам-один і радше сумний, аніж сердитий. Та від того Ар'ї стало тільки гірше.

— Можна увійти?

Ар'я кивнула, потім присоромлено опустила очі долу. Батько зачинив двері.

— Чий це меч?

— Мій. — Ар'я майже забула про Голку в руці.

— Дай-но мені.

Ар'я неохоче склала зброю, питаючи себе, чи візьме її колись у руки

знов. Батько покрутив меча проти світла, роздивився обидва боки клинка, перевірів гостроту вістря великим пальцем.

— Такі клинки носять брави, — мовив він. — Але, здається, тавро на ньому я впізнаю. Це Мікенова робота.

Ар'я не могла брехати батькові, тож опустила очі.

Князь Едард Старк зітхнув.

— Моя дев'ятирічна дочка узброїлася з моєї ж кузні, а мені геть нічого не відомо. Правиця Короля має правити на Семицарстві, а я не можу впорати власну чадь. Як тобі вдалося придбати меча, Ар'є? Звідки ти його взяла?

Ар'я зажувала губу і нічого не відповіла. Вона не хотіла зрадити Джона, хай навіть їхньому батькові.

Через якусь мить батько мовив:

— Та нехай, насправді мені до того нема діла.

Він кинув на меча суворий погляд.

— Але це не дитяча забавка, передусім не дівчача. Що б сказала септа Мордана, коли б дізналася, що ти граєшся мечем?

— Я не граюся! — заперечила Ар'я. — А ще я ненавиджу септу Мордану.

— Годі! — Цього разу голос батька був грізний і владний. — Септа лише виконує свій обов'язок, з якого, бачать боги, ти зробила для неї суцільну муку. Ми з твоєю матір'ю поклали на неї тяжке завдання: зробити з тебе шляхетну панну.

— А я не хочу бути ніякою панною! — спалахнула Ар'я.

— Мені б личило зломити цю іграшку через коліно просто зараз і покласти край твоєму неподобству.

— А Голка не зламається! — зухвало вигукнула Ар'я, хоча у голосі забриніло щось зрадливе.

— То вона ще й ім'я має? — Батько зітхнув. — Ой, Ар'є... Ти в мене дикунка, доню. Батько казали про таких: «вовча кров». Ліанна мала у собі дещицю, а Брандон — чималеньку дещицю. Обоє зійшли у могилу замолоду.

Ар'я чула сум у батьковому голосі. Він нечасто казав щось про свого батька, брата чи сестру, що померли, коли вона ще не народилася.

— Ліанна носила б меча при боці, якби наш вельможний батько їй дозволили. Ти мені її нагадуєш. Навіть обличчям схожа.

— Та Ліанна ж була гарна, — здригнулася Ар'я. Так казали усі. А про Ар'ю такого не казав ніхто й ніколи.

— Так, — погодився Едарт Старк, — гарна і свавільна, і ще замолоду мертва.

Він підняв меч, виставив між ними.

— Ар'є, що ти збиралася робити цією... Голкою? Кого випатрати? Твою сестру? Септу Мордану? Ти бодай щось знаєш про бій мечем?

Вона могла пригадати тільки перший урок Джона.

— Штрикати гострим кінцем! — вигукнула вона.

Батько був реготнув, та стримався.

— Еге ж, ти вхопила саму суть.

Ар'я відчайдушно прагнула пояснити батькові, в чому річ, відкрити йому очі.

— Я намагалася вчитися, але... — Її очі наповнилися сльозами. — Я попрохала Мику вправлятися зі мною.

Раптом її поглинуло безмежне горе. Вона відвернулася, трусячись усім тілом.

— То я попрохала його! — заlementувала вона. — То я винувата, я його...

Зненацька батько схопив її у обійми і пригорнув ніжно до себе, а вона, схлипуючи, тицьнулася носом йому в груди.

— Ні, моя люба, — пробурмотів батько, — сумуй за своїм другом, та не смій винуватити себе. Ти не вбивала різниченка. Цього мерця слід покласти перед дверима Хорта і тієї жорстокосердої, якій він служить.

— Я ненавиджу їх, — зізналася Ар'я, хлюпаючи червоним носом. — Хорта, королеву, короля, принца Джофрі. Я ненавиджу їх усіх. Джофрі збрехав, усе було не так. І Сансу я теж ненавиджу. Вона все пам'ятала, тільки збрехала, щоб догодити Джофрі.

— Всі ми вміємо брехати, — відповів батько. — Чи ти гадаєш, я повірю, що Німерія сама втекла геть?

Ар'я винувано зашарілася.

— Джорі обіцяв нікому не казати.

— Джорі дотримав обіцянки, — посміхнувся батько. — Деякі речі казати не обов'язково. Навіть сліпий бачив, що вовчиця нізащо не залишить тебе з власної волі.

— Ми кидали в неї каміння, — похнюпилася вона. — Я наказувала їй

бігти геть, на волю. Казала, що більше її не хочу. Там були інші вовки, ми чули їхнє виття, вона могла з ними гратися. Джорі казав, що у тих лісах повно дичини, вона вполює оленя, коли захоче. А вона все йшла за нами, отож довелося кидатися камінням. Я двічі поцілила, вона заскімлила і так на мене глянула, що я засоромилася. Але ж я вчинила вірно, хіба ні? Королева убила б її.

— Вірно, — відповів батько. — І навіть твоя брехня... була не зовсім безчесна.

Він відклав Голку вбік, коли обійняв Ар'ю. Тепер він узяв клинка до рук знову, пішов з ним до вікна і постояв трохи, дивлячись у двір. Коли батько обернувся назад, то мав задумливі очі. Він усівся на лаву коло вікна, поклав Голку собі на коліна.

— Ар'є, сядь, будь ласка. Я спробую дещо тобі пояснити, якщо зможу. Вона занепокоєно присіла на краєчок ліжка.

— Ти ще замала, щоб поділяти усі мої турботи, — почав він, — але ти роду Старків на Зимосічі. Ти знаєш наше гасло.

— Зима насувається, — прошепотіла Ар'я.

— Важкі й жорстокі часи, — продовжив батько. — Ми скуштували їх, дитинко, і на Тризубі, і коли впав Бран. Ти народилася довгого літа, сонечко моє, ти ніколи не знала нічого іншого, але зараз насувається зима. Це насправді так. Пам'ятай про знак нашого дому, Ар'є.

— Лютововк, — відповіла вона, думаючи про Німерію. Тоді, зненацька злякавшись, обійняла коліна, притиснувши їх до грудей.

— Я розповім тобі дещо про вовків, дитино. Коли випадають сніги і кружляють білі віхоли, вовк-одинак гине, але зграя виживає. Чвари та розрух — то розкіш, дозволена влітку. Взимку ми маємо захищати одне одного, зігрівати собою, ділити на всіх нашу силу. Якщо хочеш ненавидіти когось, Ар'є, то ненавидь тих, хто справді бажає нам зла. Септа Мордана — добра жінка, а Санса... Санса — твоя сестра. Ви можете різнитися одна від одної, мов сонце і місяць, та ваші серця повняться тією самою кров'ю. Тобі потрібна вона, а їй потрібна ти... а мені потрібні ви обидві, хай бережуть вас боги.

Батько казав так стомлено, що Ар'я аж зажурилася.

— Не те щоб я ненавиділа Сансу, — відповіла вона. — Насправді ні. Вона збрехала тільки наполовину.

— Не хочу лякати тебе, але й брехати теж не хочу. Ми приїхали до

темних і небезпечних місць, дитино моя. Тут не Зимосіч. Ми маємо ворогів, які бажають нас знищити. Ми не можемо воювати поміж себе. Твоє свавілля, твої втечі, люті слова, непослух... удома то були літні дитячі ігри. Але тут і зараз, перед лицем зими, що насувається — то зовсім інша справа. Час тобі дорослішати.

— Я подорослішаю, — пообіцяла Ар'я. Вона ще ніколи так не любила батька, як цієї миті. — Я можу бути сильною. Такою, як Робб.

Він простягнув їй Голку руків'ям наперед.

— Ось, тримай.

Вона витріщилася на меч, не вірячи своїм очам, і якусь хвилю боялася торкнутися — ану ж вона до нього потягнеться, і його знову заберуть. Але тоді батько мовив:

— Та бери ж, він твій.

Вона взяла меч до рук.

— Я можу його залишити? Насправді?

— Насправді. — Він посміхнувся. — Якщо заберу, то за два тижні знайду в тебе під подушкою щонайменше шпичасту булаву. Все ж спробуй не пхнути ним сестру, як би тобі не кортіло.

— Не пхну. Обіцяю. — Ар'я міцно притисла Голку до грудей і проводила батька до дверей.

Наступного ранку за сніданком вона сумирно попрохала септу Мордану про вибачення. Септа вирячилася на неї з підозрою, та батько кивком голови схвалив.

Три дні по тому, опівдні, батьків управитель Вайон Пул сказав Ар'ї піти до малої трапезної. Столи там познімали з кобильниць, лави відсунули до стін. Палата здавалася зовсім порожньою, поки незнайомий голос не мовив звідкілясь:

— Ти спізнився, кльопчик!

Стрункий, тендітний чоловік з лисою головою та великим дзьобоподібним носом вийшов з тіні, тримаючи пару тонких дерев'яних мечів.

— Завтра маєш прикодітти опівдні. — Він мав співучу вимову Вільних Міст. Можливо, Браавосу або Миру.

— Хто ви такий? — запитала Ар'я.

— Я — твій учитель танці.

Він кинув їй одного з дерев'яних клинків. Вона спробувала вхопити,

промазала і почула, як той торохтить по підлозі.

— Завтра ти упійматті. А зараз підніматті.

То була не просто палиця, а справжній меч, тільки з дерева: з руків'ям, хрестовиною й маківкою. Ар'я підняла його і збентежено вчепилася обома руками, тримаючи попереду себе. Він був набагато важчий, ніж здавався, важчий за Голку.

Лисий чоловік поцокав язиком.

— Так не робітті, кльопчик. Се не обіручний меч, аби триматті обома рукками. Візьми меча однією.

— Він заважкий, — відповіла Ар'я.

— Бо такий має бутті для рівноваги, і щоб твоя рукка набрала силі. Всередині порожньо і зальїтто свінеццо, таки-так. Однією руккою, треба так.

Ар'я прибрала з руків'я праву руку і витерла спітнілу долоню об штани. Меч залишився у лівій руці. Схоже, гостеві це сподобалося.

— Ліва є добре. Усе робицца навпаки, вороги будуть непевні. Зараз ти погано стоятті. Повернися бокко, отак добре. Ти тонкий, мов ратище списа, чи ти знатті? Се теж добре, трудніше поцілити. Тепер як триматті. Хочу подивиться.

Він підійшов ближче і втупився їй у руку, тоді переклав пальці по іншому.

— Таки-так, осюди. Не стискай аж отак, ні, тримай м'яко, ніжно.

— Що як я його впущу? — запитала Ар'я.

— Сталь повинна викодітті просто з твоєї руккі, — відповів лисий. — Ти здатна впустітті свою рукку на підлогу? Ні. Дев'ять роккі Сиріо Форель був перші меч дожа Браавосу, він знає такі речі. Слюккай його, кльопчик.

Це вже втретє він назвав її «хлопчиком».

— Я дівчинка! — заперечила Ар'я.

— Кльопчик, дівчинка... — відповів Сиріо Форель. — Ти є меч у руці, та й годі.

Він поцокав язиком.

— Таки-так, тепер вірно. То в тебе є не сокира, то є...

— Голка! — завзято закінчила за нього Ар'я.

— Таки-так. Тепер зачнемо танцюватті. Пам'ятай, дитино, ми вивчаємо не залізний танок В'естеросу — танок льїццарі, аби тільки

рубатті і гамселітті, ні. Наш танок — танок браві, танок води, швидко і зненацька. Усі люди зроблено з води, ти зналя? Колі їх прокольтті, вода витікатті, вони помиратті.

Він відступив крок назад, підняв свого дерев'яного меча.

— Тепер ти пробуй мене ударіятті.

Ар'я спробувала його вдарити. Вона пробувала чотири години, поки не заскнів кожен м'яз у тілі, а Сиріо Форель усе цокав язиком і казав їй, що робити.

Наступного дня вони почали працювати як слід.

Даянерис III

— Дотракійське море, — оголосив пан Джораг Мормонт, натягуючи повід обіч неї на верхівці хребта. Під ними стелилася нескінченна порожня рівнина. Величезний плаский обшир тягнувся до обрію і далі. «А й справді море», подумала собі Дані. Далі від цього хребта немає ані пагорбів, ані гір, ані дерев, ані міст, ані доріг... одна лише безмежна трава, одні лишень високі стебла, що бринять під вітром, пускаючи хвилі.

— Таке зелене, — мовила вона вголос.

— О, це тільки тут і зараз, — зазначив пан Джораг. — Бачили б ви, як воно цвіте. Самі пурпурові квіти від обрію до обрію, наче море крові. А тоді в суху пору світ стає кольору старого спижу. І то ще тільки «гранна», дитино. Там, далі, ростуть сотні видів трави: жовті, мов лимон, темно-сині, як волошки, блакитні, жовтогарячі, навіть усіх кольорів веселки одразу. Кажуть, що у Тіньових Землях за Асшаєм є окіяни примар-трави, яка вища за вершника і має стебло таке бліде, як молочне скло. Вона вбиває усю іншу траву і жевріє у темряві душами проклятих. Дотракійці вірять, що колись примар-трава вкриє весь світ, і тоді усе живе дійде свого кінця.

Від цієї думки Дані здригнулася.

— Не хочу зараз про це говорити, — мовила вона. — Тут так гарно, що годі й думати про смерть.

— Як накажете, халісі, — вклонився пан Джораг.

Вона почула голоси і обернулася. Вони з Мормонтом перегнали решту свого почту, і тепер ті наздоганяли їх схилом хребта. Її служниця Іррі та молоді стрільці її хасу сиділи у сідлах, як одне ціле з конем, але Візерис усе ще не звик до коротких стремених та низького сідла. Брат

почувався у цих краях жалюгідно. Йому краще було б взагалі сюди не потикатися. Магістрат Іліріо закликав його почекати у Пентосі, пропонував гостину в своїй садибі, та Візерис і чути не схотів. Він наполягав, щоб залишитися з Дрого, доки той не віддасть йому борг. Доки принц не отримає обіцяну корону.

— А якщо спробує обдурити, то дізнається на своє горе, що таке будити дракона, — запрягся Візерис, поклавши руку на руків'я позиченого меча. Іліріо тільки блимнув очима і побажав, щоб щастило. Дані усвідомила раптом, що не хоче зараз чути вічного скигління її брата. Надто вже гарний вдався день. Небо дихало темною блакиттю, високо вгорі кружляв, полюючи, сокіл. Трав'яне море хвилювалося і позіхало, щойно дмухне вітер, повітря обвівало теплом обличчя, і Дані почувалася умиротвореною. Візерисові не вільно було зіпсувати такий день.

— Чекайте тут, — мовила Дані до пана Джорага. — Накажіть усім зупинитися. Така моя воля.

Лицар посміхнувся. Він не був з себе гарним чоловіком. Шию і плечі мав бичачі, а груди та руки йому вкривала така густа чорна щетина, що на голову вже нічого не лишалося. Та його усмішка втішила Дані.

— Ви навчаєтеся говорити, як королева, Даянерис.

— Не королева, — заперечила Дані, — а халісі.

Вона розвернула кобилу і сама загалопувала донизу з хребта. Схил був крутий і кам'янистий, та Дані їхала без страху; насолода і небезпека зливалися в її серці у одну пісню. Всеньке її життя Візерис торочив, що вона принцеса, та Даянерис Таргарієн відчула себе нею тільки тоді, коли сіла на свою срібну.

Спершу їй сутужно довелося. Халазар знявся з місця наступного ж ранку після її весілля, щоб вирушити до Ваес Дотраку. На третій день Дані думала, що прийшла її смерть. Сідниці вкрилися гідкими кривавими болячками від сідла. Стегна були стерті до сирого м'яса, на руках повитикалися пухирі від поводу, м'язи ніг та спини судомило так, що вона ледве могла сидіти. Коли наставали сутінки, служницям доводилося знімати її з кобили.

Ночі теж не давали полегшення. Хал Дрого не зважав на неї взагалі, поки вони удень їхали степом. Так само, як і на весіллі. Вечорами він пив з воїнами та кривноїзниками, виїздив чистопородних коней,

дивився, як танцюють жінки та б'ються чоловіки. У тих царицах його життя вона не мала місця. Її полишали вечеряти на самоті або ж із паном Джорагом та братом, а тоді засинати у сльозах. Але кожної ночі, інколи аж перед світанком, Дрого приходив до неї в шатро і будив у темряві, щоб виїздити з тією самою невтомною наснагою, з якою він їздив на своєму огирі. Він завжди брав її ззаду, по-дотракійському, за що Дані була вдячна: так її вельможний чоловік не бачив сліз, що текли її лицем, а ще вона могла ховати у подушку крики болю. Коли він скінчував, то заплющував очі й починав тихенько хропти, а Дані лежала поруч, знесилена і розбита, неспроможна від болю навіть заснути.

День змінював ніч, ніч змінювала день... а тоді Дані зрозуміла, що більше не може. Краще вбити себе просто зараз, аніж жити отак далі, вирішила вона однієї ночі.

Тієї ж самої ночі їй знову наснився сон про дракона. Цього разу Візериса у ньому не було, тільки вона і дракон. Він мав луску чорну, як ніч, мокру та слизьку від крові. Її крові, відчула Дані. Очі дракона були озерами рідкої гарячої лави. Коли він відкрив рота, з нього жарким струменем ринув вогонь. Вона почула, як дракон співає до неї, відкрила обійми вогню, вхопила його, дозволила поглинути себе, очистити, загартувати і випалити усякий зайвий бруд. Вона відчувала, як її плоть горить, чорніє і злазить з кісток, як її кров кипить і парує, але без жодного болю. Навпаки, вона почувалася сильною, оновленою, завзятою.

Наступного дня їй, на диво, боліло набагато менше — так, ніби боги почули та зглянулися. Зміну помітили навіть служниці.

— Халісі, — запитала Джихікі, — що таке? Ви хворі?

— Я була хвора, — відповіла вона, стоячи над драконячими яйцями, своїм весільним подарунком від Ілірію. Одне з них, найбільше, вона ніжно попестила. «Чорно-кармазинове», подумала вона, «як дракон уві сні». Камінь здавався дивно теплим під її пальцями... невже це й досі був сон? Вона збентежено відсмикнула руку.

Від того дня вона почувалася усе краще й краще. Ноги її зміцніли, пухирі тріснули й перетворилися на жорсткі мозолі, колись м'які стегна стали пружні, як вичинена шкіра.

Хал наказав, щоб служниця Іррі вчила Дані їздити верхи по-

дотракійському, але справжнім її вчителем була срібляста кобила. Конячка, здавалося, відчувала її настрій так, немовби мала один з нею розум. З кожним днем Дані сиділа у сідлі все краще. Дотракійці були суворими людьми, не цінували ніжних почуттів, тож не мали звички давати коням імена. Дані називала її просто своєю срібною. Нікого іншого вона ще так не любила, як її.

Коли їздити верхи вже не було їй лихою карою, Дані почала помічати красу землі навколо себе. Вона їхала на чолі халазару з Дрого та кривноїзниками, тож бачила край попереду свіжим і неспаплюженим. Позаду величезна орда виорювала землю копитами, каламутила річки та підіймала хмари задушливого пилу. Та попереду неї степ лежав завжди зеленим і повним життя.

Вони перетнули хвилясті пагорби Норвосу, проїхали повз сади та городи, висаджені на лавах схилів, повз невеличкі городці й села, з побілених мурів яких занепокоєно спостерігали міщани та селяни. Вони перебрали три широкі тихі річки, четверту — швидку, вузьку і зрадливу, стояли табором під високим блакитним водоспадом, проминули руїни величезного мертвого міста, у якому за оповідками між зчорнілих мармурових стовпів блукали і завивали примари. Вони мчали навскач валерійськими дорогами тисячолітньої давнини — прямими, мов дотракійська стріла. З півмісяця вони пробиралися Кохорським лісом, де високо над ними шелестіла баня золотого листя, а стовбури дерев були товщі за замкові вежі. У тому лісі жили великі лосі, плямісті тигри, лемури зі сріблястим хутром і великими фіалковими очима. Але усе живе тікало, почувши халазар, тож Дані їх і краєм ока не побачила.

Її муки перетворилися на далекий бляклий спогад. Після дня у сідлі їй ще трохи боліло, та зараз у цьому болю відчувався і дивний присмак задоволення. Кожного ранку вона з охотою сідала верхи, спрагла до чудес країн, які чекали її попереду. Вона віднайшла насолоду і у тому, що відбувалося уночі. Якщо вона тепер і скрикувала від нестримної пристрасті Дрого, то вже зовсім не з болю.

Біля підніжжя хребта навколо неї повстали стебла трави, високі та пружні. Дані пустила кобилку ристю і виїхала на рівне місце, загубившись у зеленому безмежжі та блаженній самотності. У халазарі залишитися наодинці було неможливо. Хал Дрого приходив до неї

тільки після заходу сонця, але годували й мили її служниці, вони ж і спали коло входу до її шатра, завжди десь поблизу перебували чоловіки її хасу та кревноїзники Дрого, а брат день і ніч тинявся навколо непроханою тінню. Дані почула, як він нагорі хребта люто верещить на пана Джорага, а тоді рушила далі, глибоко поринаючи у Дотракійське море.

Зелень поглинула її. Повітря пахкотіло землею та травою, до яких примішувалися запахи кінського тіла, Даніного поту, олії у волоссі. Дотракійські пахоці. Саме тут їм було місце. Дані вдихала цю суміш і сміялася зі щастя. Раптом вона забажала відчути землю під ногами, запорпатися пальцями ніг у жирний чорнозем. Зіскочивши з сідла, вона пустила срібну пастися, а сама стягла чобітки.

Зненацька, мов літня буря, на неї налетів Візерис, рвучко натягнувши повід і поставивши коня дибки.

— Як ти сміла?! — заверещав він на неї. — Маєш нахабство наказувати мені? Мені?!

Візерис злетів з коня, але на землі спіткнувся і підвівся, червоніючи. Він схопив її і став трусити.

— Чи ти забула, хто ти є? То подивись на себе. Подивись!

Дані не треба було дивитися. Босоніж, з намащеним олією волоссям, у шкіряних штанях дотракійської вершниці та мальованій жилетці, що їй подарували на весілля. З виду вона мовби народилася посеред цього степу. Візерис же був спітнілий та засмальцьований, але у міських шовках та кольчузі.

Він продовжував галасувати.

— Драконові не наказують, допетрала?! Я володар Семицарства, я не слухаю наказів якоїсь коногонської хвойди, чуєш мене?

Його рука сягнула їй під жилетку, пальці боляче вчепилися у груди.

— Ти мене чуєш, питаю?

Дані пхнула його від себе. З усієї сили.

Візерис витріщився на неї, не вірячи своїм очам. Вона ніколи не сміла заперечити йому. Ніколи не впиралася. Від люті його перекосило. Зараз він зробить їй дуже боляче, вона це знала.

Лясь!

Батіг ляснув, як грім. Кінець зашморгнувся на горлянці Візериса і смикнув його назад. Він простягся горілиць на траві, приголомшений і

придушений. Дотракійці тюгукали, поки він намагався звільнитися. Хлопець з батогом — молодий Джохого — проскрипів якесь питання. Дані не зрозуміла слів, але тут з'явилися Іррі, пан Джораг і решта її хасу.

— Джохого запитав, чи ви хочете його смерті, халісі, — переклала Іррі.

— Ні! — вигукнула Дані й повторила, — Ні.

Джохого зрозумів. Інший хлопець щось голосно завважив, і решта дотракійців розреготалася. Іррі мовила:

— Кваро каже, ви маєте відрізати йому вухо, щоб навчити поваги.

Її брат стояв навколішки, уп'явшись пальцями у батога, сичав і хрипів щось нерозбірливе. Батіг здавив йому горлянку і не давав дихати.

— Скажи їм, я не хочу його калічити, — відповіла Дані.

Іррі повторила її слова дотракійською мовою. Джохого смикнув батога, метляючи Візериса, мов ляльку на шворці. Той знову простягся долі, звільнений від шкіряного зашморгу. На шиї, де батіг різав горло, залишилася кривава смуга.

— Я казав йому, що добра не буде, пані, — мовив пан Джораг. — Я казав йому лишитися на хребті. Там, де ви звеліли.

— Я вам вірю, — відповіла Дані, спостерігаючи за Візерисом. Він лежав на землі, почервонілий лицем, хрипко дихаючи та схлипуючи. Жалюгідна істота. Він завжди був жалюгідною істотою. Чому раніше вона цього не бачила? Там, де в ній колись жив страх, зараз лишилося порожнє місце.

— Заберіть в нього коня, — наказала Дані панові Джорагу. Візерис глипнув на неї, роззявивши рота. Він не вірив своїм вухам. Утім, Дані й сама не вірила, що може таке сказати. Але слова вийшли самі собою.

— Хай мій брат йде назад до халазару пішки.

Серед дотракійців чоловік, який не їздив верхи, не вважався чоловіком. Він не мав честі та гідності, а місце йому відводилося серед найнижчих і найганебніших.

— Хай усі побачать його таким.

— Ні! — заволав Візерис. Він обернувся до пана Джорага, вигукуючи щось посполитою мовою, незрозумілою наїзникам. — Бийте її, Мормонте! Скалічте її. Вам наказує ваш король. Убийте цих дотракійських собак і навчіть її розуму!

Лицар-вигнанець перевів погляд з Дані на її брата. Вона стояла боса, з

брудними ногами та олією у волоссі. Він мав на собі шовк та сталь. Дані ясно бачила рішення на обличчі лицаря.

— Він піде пішки, халісі, — мовив пан Джораг. Тоді узяв повід Візерисового коня, поки Дані сідала на срібну.

Візерис глипнув на них і сів у грязюку. Він нічого не сказав і не ворухнувся, поки вони від'їжджали, та очі його палали люттю. Скоро він залишився позаду і загубився у траві. Не бачачи його, Дані захвилювалася.

— Чи знайде він дорогу назад? — запитала вона пана Джорага по дорозі.

— Навіть такий сліпець, як ваш брат, не загубить нашого сліду, — відповів той.

— Він має гордість. Може, йому соромно повертатися.

Джораг засміявся.

— А куди він подінеться? Якщо він сам не знайде халазар, то халазар вже напевне знайде його. У Дотракійському морі важко потонути, дитино.

Дані розуміла, що це правда. Халазар нагадував рухливе місто, яке, проте, ніколи не пересувалося навмання. Попереду головного походу завжди виїздили розвідники, чуйні до всяких ознак дичини, здобичі або ворога; з боків халазар прикривався роз'їздами. На своїй землі, де вони вродилися і жили, дотракійці нічого не впускали і не проминали. Вони складали з цим степом одне ціле... і вона тепер теж.

— Я його вдарила, — зачудовано вимовила вона. Тепер це здавалося їй якимсь дивним сном. — Пане Джорагу, як ви гадаєте: коли повернеться, чи не розлютиться він так, що...

Вона затремтіла.

— Я розбудила дракона, так?

Пан Джораг пирхнув.

— Чи можна розбудити померлих, дівчинко? Останнім драконом був ваш брат Раегар, але він загинув на Тризубі. А Візерис — жалюгідне гадючення.

Його відверті слова злякали її. Здавалося, усе, в що вона завжди вірила, раптом перевернулося.

— Ви... але ж ви присягали йому на мечі...

— Присягнув був, — визнав пан Джораг. — Та якщо ваш брат —

жалюгідне гадючення, то за кого люди матимуть тих, хто йому служить?
— Але ж він законний король. Він усе ще...

Джораг натягнув повід і подивився на неї.

— Скажіть-но мені по честі. Чи справді ви хочете бачити Візериса на троні?

Дані вже думала про це.

— З нього не було б доброго короля, так?

— Бували й гірші... але небагато.

Лицар стиснув коня острогами і рушив уперед. Дані наздогнала і поїхала поруч.

— І все ж, — мовила вона, — простий люд чекає на нього. Магістрат Ілрію казав, що люди шийють прапори з драконом і моляться про повернення Візериса з-за вузького моря та звільнення від Узурпатора.

— Простий люд молиться про дощ, здорових дітей і нескінченне літо,
— відповів пан Джораг. — Їм нема діла, коли можновладці грають у гру престолів, аби їх не чіпали.

Він знизав плечима і додав:

— От тільки їх завжди чіпають.

Дані якийсь час їхала мовчки, крутячи у голові його слова. Вони заперечували усе, що Візерис їй завжди розповідав. Невже людям справді байдуже, чи править ними законний король, а чи узурпатор? Та що довше вона міркувала над словами Джорага, то більше правди знаходила у них.

— Про що молитесь ви, пане Джорагу? — запитала вона лицаря.

— Про рідний дім. — У голосі бриніла туга.

— Я теж молюся про рідний дім, — мовила вона, сама вірячи у свої слова.

Пан Джораг засміявся.

— То погляньте навколо, халісі. Ось він.

Але Дані бачила не безкраї степи. Вона бачила Король-Берег, величезний Червоний Дитинець, побудований Аегоном Завойовником. Дракон-Камінь, де вона народилася. Перед її внутрішнім оком вони палали тисячами вогнів у кожному вікні. Перед її внутрішнім оком всі двері там були червоні.

— Мій брат ніколи не поверне собі Семицарство, — мовила Дані ствердно. Вона знала це давно, та усвідомила тільки зараз. Вона знала

це усе життя, але не дозволяла собі казати вголос, навіть пошепки. А зараз вимовила цю істину перед Джорагом Мормонтом, прилюдно, для усіх.

Пан Джораг зміряв її поглядом.

— Ви так вважаєте?

— Він не здатний очолити військо, навіть якщо отримає його від мого пана чоловіка. Він не має ані шеляга грошей, а єдиний лицар його почту дивиться на свого короля як на бридку гадюку. Дотракійці глузують з його нікчемності. Він ніколи не доправить нас додому.

— От розумна дитина, — посміхнувся лицар.

— Я не дитина! — визвірилася вона і стиснула кобилу п'ятами, пускаючи вчвал. Вона мчала усе швидше й швидше, залишивши далеко позаду Джорага, Іррі та всіх інших, відчуючи тепле повітря у волоссі й сонце на обличчі. Поки вона досягла халазару, впали сутінки. Невільники поставили її шатро на березі ставка, що живився з підземних джерел. Вона чула грубі голоси з плетеного трав'яного палацу на пагорбі. Скоро там будуть сміятися, щойно хлопці її хасу повідають історію, яка трапилася сьогодні у степу. Поки Візерис дошкутильгає до табору, усі чоловіки, жінки та діти знатимуть, що він тепер — пішохід. У халазарі не буває таємниць.

Дані віддала срібну невільникам, щоб попорали, а сама пішла до свого шатра. Під шовком було темно і прохолодно. Опускаючи за собою вхідну завісу, Дані побачила, як палець запиленого червоного світла простягся через шатро і торкнувся її драконячих яєць. Якусь мить перед очима плавали тисячі крапель кармазинового полум'я. Але вона змигнула, і краплі зникли.

«Камінь», подумала вона про себе, «лише камінь, так сказав навіть Ілірію, дракони усі померли». Вона поклала долоню на чорне яйце, пестячи пальцями вигин шкаралупи. Камінь був теплий. Майже гарячий.

— Сонце, — прошепотіла Дані. — Їх нагріло сонце у дорозі.

Вона наказала служницям приготувати купіль. Дорея розклала за шатром багаття, поки Іррі та Джихікі знімали з в'ючаків велику мідну купільницю — ще один весільний подарунок — і тягали зі ставка воду. Коли купіль запарувала, Іррі допомогла залізти до неї, й сама полізла слідом.

— Ти колись бачила дракона? — питала Дані, поки Іррі відшкрябувала їй спину, а Джихікі вимивала пісок з волосся. Вона чула, що перші дракони з'явилися зі сходу, з Тіньових Земель поза Асшаєм та островів Нефритового моря. Може, якісь іще збереглися там, у дивних та диких країнах.

— Дракон більше нема, халісі, — заперечила Іррі.

— Усі померли, — погодилася Джихікі, — дуже-дуже давно.

Візерис казав їй, що останні таргарієнівські дракони померли тільки з півтора століття тому, за царювання Аегона III, прозваного Драконяча Смерть. Як на Дані, це трапилося не так вже й давно.

— Усюди? — перепитала вона, дуже збентежена. — Навіть на сході?

Чари вимерли на заході, коли Лихо спіткало Валірію та Землі Довгого Літа. Ані чарогартована криця, ані грозоспівці, ані дракони не змогли повернути їх. Але Дані чувала, що на сході все інакше. Казали, що островами Нефритового моря гуляють мантикори, що хащі Ї-Ті повняться василисками, що чароспівці, ворожбити і хмарники відкрито роблять свою справу в Асшаї, а тінев'язи та кровознатники мудрують жахливу химородь темними ночами. Чому б десь посеред того розмаїття не знайтися і драконам?

— Нема дракон, — ствердила Іррі. — Хоробрі вої убили їх, дракон-бо страшний злий звір. Кожен знає.

— Кожен знає, — погодилася Джихікі.

— Купець із Карфу колись розповів мені, що дракони прилетіли з місяця, — мовила білявка Дорея, зігріваючи рушник над багаттям. Джихікі та Іррі були одних років з Дані; дотракійських дівчат узяли в неволю, коли Дрого знищив халазар їхнього батька. Дорея була старша — майже двадцяти років. Магістрат Ілірію надібав її у будинку втіхи в Лисі.

Мокре сріблясте волосся заметлялося їй у очі, коли Дані з цікавості рвучко повернула голову.

— З місяця?!

— Він розповів мені, що місяць — то яйце, халісі, — підтвердила лисенійка. — На небі колись було два місяці, але один підлетів надто близько до сонця і тріснув від спеки. З нього вилетіли тисячі тисяч драконів, які почали пити вогонь сонця. Ось так дракони навчилися дихати полум'ям. Одного дня другий місяць також поцілує сонце,

також трісне, і дракони знову повернуться.

Дві дотракійки захихотіли.

— Ти є дурна солом'яна голова, — відповіла Іррі. — Місяць є не яйце. Місяць є богиня, жінка-дружина сонця. Кожен знає.

— Кожен знає, — підхопила Джихікі.

Коли Дані нарешті вибралася з купелі, шкіра її розм'якла і порожевіла. Джихікі вклала її долі, щоб розтерти олією та вишкрябати бруд зі шпар тіла. Потім Іррі побризкала на неї гостроцвітом та корицею, а Дорея розчесала волосся так, що воно засяяло яскравіше за срібне прядиво. Тим часом Дані міркувала про місяць, яйця та драконів.

Її вечерея була проста: садовина, сир, підсмажений хліб, глечик вина з медом.

— Дореє, залишся-но зі мною на вечерю, — наказала Дані, виславши інших двох служниць геть.

Лисенійка мала медове волосся і очі блакитні, мов літнє небо. Вона опустила ті очі, коли залишилася з Дані наодинці, й мовила:

— Ви вшанували мене великою честю, халісі.

Але то не була честь, лише служба. Вони сиділи й балакали ще дуже довго після сходу місяця.

Коли тієї ночі до неї прийшов хал Дрого, Дані чекала на нього. Він став у проїмі входу до шатра і дивився на неї здивовано. Вона повільно звелася, розкрила на грудях шовкове спальне вбрання і зронила його на землю.

— Цієї ночі ми маємо вийти назовні, пане мій, — мовила вона до нього, бо дотракійці вірили, що все найважливіше у житті чоловіка має чинитися просто неба.

Хал Дрого пішов за нею у світло місяця, тельнякаючи дзвіночками. За кілька аршин від її намету росла чудова галявинка м'якої трави. Саме там Дані й потягла чоловіка донизу. Та коли він спробував перевернути її у звичну позу, вона поклала йому руку на груди.

— Ні. Цієї ночі я дивитимуся на твоє обличчя.

У серці халазару неможливо лишитися наодинці. Дані відчувала на собі очі, коли роздягала чоловіка, чула тихі голоси, коли робила те, чого її навчила Дорея. Та їй було байдуже. Хіба вона не халісі? Важили тільки очі її чоловіка. І коли вона всілася на нього верхи, то побачила у них щось таке, чого не знала раніше. Вона виїздила на ньому так само

завзято, як на своїй срібній, і коли настала мить його задоволення, хал Дрого вигукнув її ім'я.

Вони добралися вже до дальніх околиць Дотракійського моря, коли Джихікі одного дня попестила пальцями кругленьке Даніне черевце і мовила:

— Халісі, ви важкі дитиною.

— Я знаю, — відповіла Дані.

Настали її чотирнадцяті іменини.

Бран IV

У дворі внизу башти Рікон бігав наввипередки з вовками.

Бран дивився на них з лави коло вікна. Куди б малий не біг, Сірий Вітер встигав туди першим, відрізаючи малого від цілі. Коли Рікон його бачив, то верещав з радості й кидався у іншому напрямку. По п'ятах в нього метлявся Кудлай, крутячись і клацаючи зубами, коли інші вовки підходили занадто близько. Його хутро потроху темнішало, аж поки він увесь не зачорнівся; в очах у нього палав зелений вогонь. А ще з ними бігав Бранів Літо. Він мав сріблясто-димчасте хутро і очі жовтого золота, які бачили все на світі. Цей вовчик був менший за Сірого Вітра, більш сторожкий. Бран був конче певний, що його вовк — найрозумніший з поносу. Хлопчик чув задиханий сміх брата, що носився втоптаним ґрунтом двору на коротеньких дитячих ніжках.

Очі йому защипало. Він хотів бути там, з ними, сміятися і бігати. Розсердившись на себе самого, Бран витер сльози, перш ніж вони потекли щокима. Вже минули його восьмі іменини. Він був майже дорослий чоловік — застарий, щоб плакати.

— Він збрехав, та й усе, — мовив Бран гірко, згадуючи гайворона зі свого сну. — Я не можу літати. Я навіть бігати не можу.

— Гайвороння завжди бреше, — погодилася Стара Мамка з крісла, у якому сиділа з плетивом. — Я знаю одну казку про гайворона.

— Я не хочу більше казок, — роздратувався Бран.

Колись він полюбляв казки Старої Мамки та її саму. Колись давно. А зараз усе інакше. Зараз її лишали з ним на увесь день: наглядати, мити, розважати від самотності. Але від того ставало тільки гірше.

— Ненавиджу ваші дурні казки.

Стара посміхнулася до нього беззубим ротом.

— Мої казки? Та ні, паничу, вони не мої. Казки просто є. Вони були до

мене і будуть після мене. Перед тобою були, й після тебе будуть.

«Яка бридка стара», подумав Бран з люті: мала, зморшкувата, майже сліпа, заслабка ходити сходами, з кількома пасмами сивого волосся на рожевому плямистому черепі. Ніхто не знав по правді, скільки вона прожила років, але батько казав, що її кликали Старою Мамкою, ще коли він сам був хлопчиком. Принаймні, у Зимосічі не знайшлося б нікого старішого за неї — а може, й в усьому Семицарстві. Мамка з'явилася у замку, аби вигодувати котрогось Брандона Старка, чия мати померла з пологів. Чи то старшого брата князя Рікарда, Бранового дідуся, чи його меншого брата. Чи навіть брата батька князя Рікарда. Колись Стара Мамка казала так, а колись інакше. Та за будь-якою з тих оповідок хлопчик помер у три роки від літньої застуди, а Стара Мамка так і залишилася у Зимосічі з власними дітьми. Вона втратила обох синів на війні, в якій король Роберт захопив собі престол, а онук загинув на стінах Пайка за придушення бунту Балона Грейджоя. Дочки її давно повиходили заміж, роз'їхалися і вже повмирали. Від її роду лишився тільки Ходор, простакуватий велетень, що служив при стайні. А Стара Мамка усе жила собі, потрошку плела з ниток і розповідала казки.

— Та мені байдуже, чиї то казки, — відповів Бран. — Я їх ненавиджу. Він не хотів ані казок, ані Старої Мамки. Він хотів батька і матір. Він хотів бігати поруч із Літом. Видиратися на порушену вежу і годувати гайворонів насінням. Їхати на коні поруч із братами. Він хотів, щоб усе стало, як раніше.

— А я знаю казку про хлопчика, який ненавидів казки, — впиралася Стара Мамка зі своєю дурнуватою усмішечкою, клацаючи дротиками, клац-клац-клац. Бран ладний був на неї заволати.

Та він знав, що так, як раніше, вже ніколи не буде. Гайворон обдурих його й примусив літати, але прокинувся він скаліченим, і усе навколо змінилося назавжди. Його всі покинули: батько, мати, сестри, навіть брат-байстрюк Джон. Батько обіцяв, що він поїде до Король-Берега справжнім конем, а тоді сам поїхав без нього. Маєстер Лювін надіслав князеві Едарду птаха з листом, іншого — пані матері, а ще одного Джонови на Стіну. Та жодної відповіді не отримав.

— Птахи, бува, губляться, дитино, — розповідав йому маєстер. — Звідсіля до Король-Берега багато верст, багато хижаків у повітрі. Лист

міг не втрапити у потрібні руки.

Все ж Бранові здавалося, що усі вони померли, поки він спав... а може, то Бран помер, і про нього усі забули. Поїхали також Джорі, пан Родрік, Вайон Пул, а з ними Гулен, Гарвін, Товстун Том і чверть усієї замкової сторожі.

У замку залишилися тільки Робб та малий Рікон. Але Робб дуже змінився. Тепер він був Роббом-князем або ж принаймні намагався ним бути: носив при боці справжнього меча, ніколи не посміхався, цілими днями муштрував залогу і сам вправлявся зі зброєю. Двір дзвенів сталеною піснею, поки Бран самотньо видивлявся з вікна. Вечорами Робб засідав з маестром Лювином, балакаючи про справи або перевіряючи господарські книги. Час від часу він виїжджав з Галісом Моленом, інколи на кілька днів, у віддалені городці та остроги. Коли його не було бодай два дні, Рікон плакав і питав Брана, чи Робб колись ще повернеться. Навіть удома, в Зимосічі, Робба-князя частіше бачили з Галісом Моленом та Теоном Грейджоєм, аніж у минулі часи з братами.

— Можу розказати тобі казку про Брандона Будівника, — запропонувала Стара Мамка. — Ти її завжди любляв найбільше.

Багато тисяч років тому Брандон Будівник вимурував Зимосіч. А ще казали, що й Стіну. Бран знав ту казку, але за улюблену ніколи не мав. Може, її любляв котрийсь інший Брандон. Стара, бува, говорила з ним так, наче він був її Брандоном — тим малям, якого вона годувала багато років тому. А інколи плутала його з дядьком Брандоном, якого вбив Навіжений Король іще до народження Брана. Мати казала, Стара Мамка жила так довго, що усі Брандони Старки злилися в неї у голові в одного.

— Зовсім не її, — відказав Бран. — Я найбільше люблю такі, де страшно.

Він почув знадвору якийсь гармидер і обернувся до вікна. Рікон біг через двір до брами, за ним трусили вовки, але башта дивилася не в той бік, і Бран не бачив, що там таке. Роздратований, він вгатив кулаком по стегні, але болю не відчув.

— Моє миле літнє дитятко, — тихо мовила Стара Мамка, — що ти можеш знати про страхи? Страшно взимку, малий паничу, коли падає сніг у сто ступнів завтовшки, а з півночі виють вовками крижані вітри.

Страшно довгої ночі, коли сонце ховає лик на цілі роки, малі діти народжуються і помирають у темряві, лютововки кощавіють з голоду, а лісами блукають білоходи.

— Тобто Інші? — обережно перепитав Бран.

— Інші, — погодилася Стара Мамка. — Тисячі й тисячі років тому настала зима. Холодна, тяжка, нескінченна. Такої не пам'ятав ще ніхто. Впала ніч завдовжки у покоління людей. Королі тремтіли й помирали у замках так само, як свинопаси у халупах. Жінки душили дітей, щоб не бачити, як ті вмирають з голоду, і лементували, і чули, як сльози застигають льодом на щоках.

Вона замовкла, замовкли й її дрогоути. Тоді вона зиркнула на Брана блідими, більмуватими очима і запитала:

— Ну ж бо, дитино, отакі казки тобі до вподоби?

— Еге ж, — буркнув Бран, — тільки...

Стара Мамка кивнула.

— У темряві уперше з'явилися Інші, — мовила вона, знову заклацавши, клац-клац-клац. — То були холодні мертві потвори, що ненавиділи залізо, вогонь і дотик сонця, а ще усіх істот з гарячою кров'ю в жилах. Вони ринули на городи і королівства, без ліку знищували хоробрих звияжців та цілі війська, галопували на блідих мертвих конях і вели за собою в бій натовпи убитих ними ж людей. Уся людська міць не могла подолати їхнього наступу, навіть діви та немовлята не знаходили в них милості. Дів вони до смерті заганяли у морозних лісах, а людськими дітьми годували своїх мертвих вояків.

Її голос стихився мало не до шепотіння, аж Бран нахилився уперед, щоб краще чути.

— То було ще до приходу андалів, за багато століть до того, як з-за вузького моря, з міст понад Ройном втекло усе жіноцтво. Сотню королівств того часу населяли першолюди, які самі раніше забрали цю землю в дітей лісу. Щоправда, тут і там у непролазних хащах ще жили діти лісу в своїх деревних містах і порожніх пагорбах, а обличчя на деревах несли варту. Отож посеред холоду і смерті, що наповнили землю, останній звияжець вирішив знайти дітей. Він сподівався, що їхні прадавні чари зможуть повернути те, що не змогло захистити військо людей. Він рушив до мертвих країв із мечем, конем та собакою, ведучи за собою тузін бойових товаришів. Шукав кілька

років і зрештою полишив надію знайти дітей лісу в їхніх потаємних містах. Один за одним померли його супутники, його кінь, а тоді навіть його собака. Меча проморозило так, що коли він одного разу вдарив ним, то зламав навпіл. Потім Інші почули в ньому гарячу кров, мовчки пройшли його слідами, вистежили зграями блідих білих павуків завбільшки з хорта...

Бац! Двері відчинилися, і Бранове серце підскочило до горла з раптового переляку. Але то був маестер Лювин, а за ним на сходах тупцював Ходор.

— Ходор! — оголосив стайняр за своїм звичаєм, даруючи усім широчезну посмішку.

Та маестер Лювин не посміхався.

— Маємо гостей, — повідомив він, — які вимагають твоєї присутності, Бране.

— Та я ж слухаю казку, — пожалівся Бран.

— Казки вміють чекати, паничу. Щойно захочете до них повернутися, а вони вже тут, — мовила Стара Мамка. — Гості ж, хоч і не такі терплячі, можуть самі принести якусь нову оповідку.

— Хто там? — запитав Бран в маестра Лювина.

— Тиріон Ланістер і декілька братчиків Нічної Варти зі звістками від твого брата Джона. Зараз їх приймає Робб. Ходор, будь ласкавий, знеси Брана донизу, до трапезної.

— Ходор! — гаряче згодився Ходор. Він пірнув униз, щоб не вдарити велику кудлату голову на одвірку. Мав-бо мало не сажня зросту, і тому важко вірилося, що вони зі Старою Мамкою однієї крові. Бран зацікавився, чи й Ходор не зіщулиться з роками, як його прабабуся. Та мабуть, не зіщулиться, нехай проживе хоч тисячу років.

Ходор підняв Брана легко, мов копичку сіна, і притис, як немовля, до дебелих грудей. Він завжди трошки пахкотів конями, але то не був якийсь гідкий сморід. Ходорові руки вкривали міцні м'язи й рясна бура шерсть.

— Ходор, — мовив він знову. Колись Теон Грейджой зауважив, що Ходор не такий вже й тупий, якщо імені свого не забуває. Стара Мамка квохтала, як сердита квочка, почувши про те від Брана, і зізналася, що насправді Ходора звуть Вальдер. Ніхто не відав, де взялося оте «Ходор», але його зразу почали так кликати, бо інших слів він однак не

вимовляв.

Стару Мамку залишили одну в баштовій світлиці з дротиками та спогадами. Ходор щось мугикав без усякої музики, зносячи Брана сходами долу та галереєю. Маестер Лювин поспішав позаду, намагаючись не відстати від довгих кроків стайняра.

Робб сидів на високому батьковому панському місці, маючи на собі кольчугу, каптан вареної шкіри та сувору личину Робба-князя. За ним стояли Теон Грейджой та Галіс Молен. Уздовж сірих кам'яних стін під високими вузькими вікнами вишикувалося з тузінь стражників. Посеред палати стояв карлик з пахолками та чотири незнайомці у чорних шатах Нічної Варти. Бран відчув у залі притамований гнів тієї ж миті, як Ходор вніс його крізь двері.

— Кожен братчик Нічної Варти може гостювати у Зимосічі, скільки забажає, — мовив Робб голосом Робба-князя. На колінах в нього лежав оголений меч, щоб усі бачили. Навіть Бран знав, що це означає — коли гостя вітають з оголеним клинком.

— Кожен братчик Нічної Варти, — повторив карлик, — але не я. Чи правильно я зрозумів твій натяк, хлопче?

Робб підвівся з місця і тицьнув у бік коротуна мечем.

— Я сиджу тут за князя, поки немає моїх батька та матері, Ланістерє. Я тобі не хлопчик.

— Якщо ви тут за князя, то мали б шанувати звичаї княжих дворів, — відповів коротун, не зважаючи на вістря меча, що дивилося йому в обличчя. — Здається, вся батьківська шляхетність перейшла тільки до вашого брата-байстрюка.

— Джона, — видихнув Бран з Ходорових рук.

Карлик обернувся до нього.

— Тож це правда. Малий вижив. Ледве віриться. Вас, Старків, важко вбити.

— Вам, Ланістерам, краще цього не забувати, — відповів Робб, опускаючи меча. — Ходоре, неси мого брата сюди.

— Ходор, — відповів Ходор, потрусив уперед з посмішкою і посадив Брана на престол Старків, де сиділи усі князі Зимосічі, ще відколи величалися королями Півночі. Престол був вирубаний з холодного каменю, вичовганого незліченними сідницями; з кінців важких поручнів вишкірялися різьблені голови лютововків. Бран ухопився за

них, коли сідав, бо немічні ноги хилиталися унизу, не даючи опори. На великому престолі він почувався мало не немовлям.

Робб поклав руку йому на плече.

— Ви казали, що маєте справу до Брана. Ось вам Бран, Ланістере.

Бран почувався незатишно на очах Тиріона Ланістера. Одне око було чорне, інше зелене. Обидва дивилися на нього, вивчали, зважували.

— Я чув, ти колись дуже добре лазив стінами, — вимовив нарешті маленький чоловічок. — Скажи-но, як тобі трапилося впасти того дня?

— Я нізащо... — відповів Бран уперто. Він ніколи не падав, ніколи, нізащо, ніколи...

— Дитина не пам'ятає нічого ані про падіння, ані про підйом, який до нього призвів, — м'яко пояснив маестер Лювин.

— Як цікаво, — зазначив Тиріон Ланістер.

— То не ваша справа — допитувати мого брата, Ланістере, — різко кинув Робб. — Кажіть, що маєте, і забирайтеся.

— Я маю для тебе подарунок, — мовив карлик до Брана. — Ти любиш їздити верхи, хлопче?

Маестер Лювин ступив наперед.

— Пане добродію, дитина більше не володіє ногами і не зможе втриматися на коні.

— Дурниці, — заперечив Ланістер. — З належним сідлом на належному коні їздити зможе й каліка.

Слово різануло Брана, як ніж по серці. Він відчув, як на очі накочуються сльози.

— Я не каліка!

— Тоді я не карлик, — глузливо скривив рота карлик. — Ото батько зрадіють новині.

Грейджой зареготав.

— Якого роду сідло і коня ви пропонуєте? — запитав маестер Лювин.

— Кінь має бути розумним, — відповів Ланістер. — Хлопець не може керувати ним ногами, тому треба пристосувати коня до вершника, навчити слухатися поводу, голосу. Я б узяв невіїждженого однолітка, якого не треба перевчати зі старої науки.

Карлик витяг з череса сувій паперу.

— Віддайте оце вашому лимареві. Для доброго майстра робота не тяжка.

Маестер Лювин узяв сувій з карликових рук, цікавістю нагадуючи малу сіру білку. Розгорнув, передивився.

— Зрозуміло. Чудово змальовано, пане мій. Так-так, цілком слушно. Я мав би й сам дотумкати.

— Мені про таке міркується легше, маестре. Це сідло вельми нагадує моє власне.

— Я й справді зможу їздити верхи? — запитав Бран. Він хотів вірити, але боявся. Може, йому знову брехали. Он гайворон же обіцяв, що він зможе літати.

— Зможеш, — ствердно відповів карлик. — І присягаюся тобі, хлопче, на спині в коня ти нікому не поступишся зростом.

В Робба Старка на обличчі з'явився подив.

— Що це за витівки, Ланістере? Що вам до Брана? З якого дива ви забажали йому допомогти?

— Ваш брат Джон прохав мене про допомогу. А ще я плекаю сердешну схильність до калік, байстрюків і поламаних речей.

Тиріон Ланістер поклав долоню на серце і вишкірився у посмішці.

Раптом двері надвір рвучко прочинилися. До палати увірвався промінь сонячного світла, а тоді задиханий Рікон. Слідом бігли лютововки. Хлопчик зупинився коло дверей, вирячивши очі, але вовки ринули далі. Вони завиділи Ланістера, а може, винюхали його. Літо загарчав першим, а Сірий Вітер підхопив. Звірі почали підкрадатися до карлика — один справа, другий зліва.

— Вовкам не до вподоби те, чим тхне від Ланістера, — зазначив Теон Грейджой.

— Тож, мабуть, мені час відкланятися, — погодився Тиріон. Він ступив крок назад... і з тіні позаду нього з гарчанням виник Кудлай. Ланістер смикнувся геть, і тут з іншого боку налетів Літо. Карлик хитнувся убік на непевних ногах, а Сірий Вітер ухопив його за руку, видаючи з рукава клапоть тканини.

— Ні! — закричав Бран з панського місця, а ланістерівські пахолки сягнули по зброю. — Літо, сюди. Літо, до мене!

Лютововк почув голос, зиркнув на Брана, тоді знову на Ланістера. Він відповз назад, геть від коротуна, і всівся коло звисаючих Бранових ніг.

Робб, який до цієї миті аж дихати забувся, скрикнув і покликав:

— Гей, Сірий Вітре!

Його лютововк спритно та мовчки перебіг до хазяїна. Біля коротуна залишився один тільки Кудлай. Палаючи зеленими очима, він продовжував гарчати на карлика.

— Ріконе, поклич-но його! — гукнув Бран до меншого брата.

Рікон нарешті отямився і загукав:

— Додому, Кудлаю, до мене!

Чорний вовк іще раз гарикнув на Ланістера і відбіг до Рікона, який міцно вхопив улюбленця за шию.

Тиріон Ланістер розмотав шалика, витер лоба і мовив приглушено:

— Як цікаво.

— Ви здорові, пане? — запитав один з його пахолків, не випускаючи з руки меча і боязко глипаючи на лютововків.

— Рукава розірвано, і штани чомусь змокли, та ніщо інше, окрім гідності, не постраждало.

Навіть Робб, здавалося, нажахався.

— Вовки... не знаю, чого це вони...

— Напевне, вирішили, що їм подали мене на обід. — Ланістер дерев'яно вклонився Бранові. — Дякую, що відкликали вовків, юний пане. Запевняю, я б їм зовсім не смакував. А тепер вже нам остаточно час відкланятися.

— Хвильку, пане мій, — мовив маестер Лювин. Він підсунувся до Робба, і вони зашепотілися разом. Бран спробував підслухати, але не розчув.

Нарешті Робб Старк рішуче вклав меча до піхв.

— Я... мабуть, я вчинив нерозважливо, — мовив він. — Ви зробили Бранові шляхетну послугу, тож...

Робб чинив відчайдушне насильство над собою.

— Якщо забажаєте, гостинність Зимосічі до ваших послуг, пане Ланістере.

— Збав мене від нещирої привітності, хлопче. Погодьмося, що ти не любиш мене й не хочеш приймати у своєму замку. Я бачив заїзд за твоїм муром, у зимівнику. Там мені знайдеться якесь ліжко, і ми обоє спатимемо спокійніше. А може, за кілька мідяків нагодиться й гарненьке дівча, аби постіль зігріти.

Далі він звернувся до одного з чорних братів, згорбленого старого з кудлатою бородою.

— Йорене, ми рушаємо на південь зі світанком. Знайдеш нас на дорозі, не проминеш.

На цьому він обернувся і пошкутильгав на коротких ногах геть із палати, через двері повз Рікона. Пахолки вийшли слідом.

Четверо братчиків Нічної Варти лишилися. Робб звернувся до них якось непевно:

— Вам наготували кімнати. Ви матимете вдосталь гарячої води, аби змити дорожній пил. Сподіваюся, ви вшануєте наш стіл сьогодні за вечерею.

Він вимовляв усе це так незграбно, що навіть Бран помітив: слова були вивчені, а не йшли від серця. Та чорні братчики усе одно подякували господареві за гостинність.

Ходор поніс Брана до ліжка; сходами башти за ними трусив Літо. Стара Мамка заснула у кріслі. Ходор мовив: «Ходор», підняв свою прабабусю на руки й виніс геть під її похропування. Тим часом Бран лежав і думав. Робб пообіцяв, що він зможе побалакати з Нічною Вартою на вечірній учті у трапезній палаті.

— Літо, — покликав він. Вовк миттю скочив на ліжку. Бран обійняв його так міцно, що відчув гарячий подих на щоці.

— Тепер я зможу їздити верхи, — прошепотів він до друга. — Ми скоро полюватимемо у лісах, от побачиш.

Через деякий час він заснув.

Уві сні він знову дерся стінами на стародавню вежу без вікон, втискаючи пальці поміж почорнілих каменів, шкрябаючи ногами у пошуках опори. Він ліз вище й вище, крізь хмари у нічне небо, але вежа усе громадилася над ним згори. Коли він спинився, аби глянути униз, то голова йому запаморочилася, а пальці почали ковзати. Бран скрикнув і вчепився з усієї сили, рятуючи життя. Земля виднілася за тисячу верст унизу, а літати він не вмів. Він не умів літати! Бран почекав, поки серце припинить калататися, а подих відновиться, і поліз догори знову. Іншого шляху, окрім як нагору, не було. Далеко над собою він, здається, побачив обриси химер на тлі величезного блілого місяця. Руки йому скніли й боліли, та зупинятися він не смів, а навпаки, примусив себе лізти швидше. Химери спостерігали за його підйомом, жевріючи очима, немов червоним гарячим вугіллям у жарівниці. Колись вони, можливо, були левами, та зараз стали

покручені й неоковирні. Бран чув, як вони шепочуть один до одного тихими страшними кам'яними голосами. Він не повинен слухати, сказав він собі, не повинен. Йому безпечно, поки він не слухає. Але коли химери вивільнилися з каменю і полізли стіною вежі туди, де чіплявся Бран, він зрозумів, що безпеки йому знати не судилося.

— Я нічого не чув, — плакав він, поки ті лізли до нього, — нічого не чув, не чув...

Він прокинувся зненацька, хапаючи повітря, оточений темрявою, і побачив над собою велику тінь.

— Я нічого не чув, — прошепотів він, тремтячи з жаху.

Але тінь мовила: «Ходор», запалила коло ліжка свічку, і Бран зітхнув з полегшення.

Ходор змив з нього піт м'яким теплим ганчір'ям, вдяг ніжними та вмілими руками. Коли настав час, він зніс хлопчика до палати, де коло вогню поставили довгого стола на кобильниціях. Панське місце на чолі столу залишилося порожнім, але справа від нього сидів Робб, а з іншого боку Бран. Того вечора вони їли молочних паців, пироги з голубами, ріпу з маслом, а далі кухар обіцяв подати медові стільники. Літо тяг під стіл усе, що йому віддавав Бран, а Сірій Вітер та Кудлай борюкалися у кутку за кістку. Замкові собаки більше не потикалися до трапезної. Спершу Брана це бентежило, а потім він звик.

Серед чорних братчиків Йорен був найстарший за віком і урядом, тому управитель посадив його між Роббом та маестром Лювином. Від старого смерділо кислим, наче той довго не мився. За вечерею він неоковирно відривав м'ясо зубами, трошив кістки, аби висмоктати мозок. Коли згадали Джона Сніговія, Йорен здвигнув плечима.

— Алісерова кара, — пробурчав він.

Двоє братчиків перезирнулися і зареготали, а чого, Бран не зрозумів. Та коли Робб запитав, що чути від дядька Бенджена, чорні братчики зловісно стихли.

— У чому річ? — не зрозумів Бран.

Йорен витер руки полою.

— Тяжко казати, ваші мосці, тяжко платити злим словом добрим хазяям за трунок та частунок. Але хто спитався, най відповіді не цурається. Старк-бо пропав.

Один з інших братчиків мовив:

— За наказом Старого Ведмедя він пішов шукати Веймара Ройса і не повернувся, мосьпане.

— Задовго вже, — додав Йорен. — Певно, що згинув.

— Мій дядько живий! — люто вигукнув Робб, спалахнувши. Він підвівся з лави і поклав руку на руків'я меча. — Всі чули? Мій дядько живий!

Голос його заметлявся луною між кам'яних стін, і Бран раптом налякався.

Смердючий старий Йорен зиркнув на Робба, не зважаючи на його вибрики.

— Як скажете, мосьпане, — байдуже відповів він і висмоктав з-поміж зубів нитку м'яса.

Наймолодший з чорних братчиків незатишно посовався на сідалі.

— Та ж у Варті ніхто не знає страхолюдну пуцу ліпше за Бенджена Старка. Вибереться.

— Еге ж, — буркнув Йорен, — може, вибереться, а чи й ні. У ті ліси багацько добрих хлопців пішло, та не всі назад вийшли.

Бран тільки й міг думати, що про ту оповідку Старої Мамки: з Іншими та останнім людським звиятцем, за яким крізь білу пуцу женуться мертв'яки й павуки завбільшки з собаку. Якусь хвилю він сидів наляканий, а тоді згадав, як та казка кінчається.

— Його врятують діти! — гукнув він. — Діти лісу!

Теон Грейджой гигикнув, а маестер Лювин мовив м'яко:

— Бране, дітей лісу немає на світі вже тисячі років. Від них лишилися самі лики на деревах.

— Тутечки воно, може, й так, маестре, — відказав Йорен, — та за Стіною хтозна? Там не кожен зразу отак скаже, що живе, а що вже померло.

Того вечора, коли прибрали зі столу, Робб сам відніс Брана до ліжка. Сірий Вітер очолював загін, а Літо охороняв ззаду. Брат виріс міцний для свого віку, а Бран — легший за лантух ганчір'я, та сходи були круті й темні, тож Робб важко дихав, поки вони добралися місця.

Він вклав Брана у ліжку, вкрив ковдрами і дмухнув на свічку. Якусь мить Робб сидів коло брата мовчки у темряві. Бран хотів побалакати, але не знав, про що.

— Ми знайдемо тобі конячку, обіцяю, — нарешті прошепотів Робб.

— Вони колись повернуться? — запитав Бран.

— Так! — вигукнув Робб з такою відчайдушною надією, що Бран зрозумів: він чує рідного брата, а не Робба-князя.

— Мати скоро будуть вдома. Якби ж виїхати їм назустріч. Ото вони здивуються, як побачать тебе верхи.

Навіть у темній кімнаті Бран відчував, як його брат посміхається.

— А тоді поїдемо на північ, побачимо Стіну. А Джона й попереджати не будемо — просто одного дня з'явимося, та й усе. Ми з тобою, тільки удвох. Влаштуємо собі пригоду.

— Пригоду, — мрійливо повторив Бран. Він почув, як брат схлипнув. У темряві на Роббовому обличчі не було видно сліз, тож він потягся і знайшов братову руку. Їхні пальці сплелися разом.

Едард V

— Смерть князя Арина страшенно засмутила усіх нас, пане мій, — відказав великий маестер Пицель. — Охоче повідаю вам усе, що знаю, про рід його смерті. Прошу сідати. Чим дозволите почастувати? Може, трохи фініків? Ще маю чудову хурму. На жаль, вино шкодить моєму шлункові, тож я його не тримаю. Та насмілюся запропонувати молока з льодом, підсолодженого медом. За цієї спеки воно дуже втішає.

А спека-таки стояла неабияка. Просякла потом шовкова сорочка липла Недові до грудей. Густе вологе повітря вкрило місто, наче мокра повсть. На березі річки робилося казна-що: міська голота висипала з жарких задущливих блощичників шукати спального місця коло води та сподіватися рідкого подиху свіжого вітерцю.

— Дякую за ласку, — відповів Нед, всідаючись.

Пицель узяв двома пальцями маленького срібного дзвіночка і тихенько теленькнув. До світлиці заспішила струнка молоденька служниця.

— Будь ласкава, дитино — молока з льодом для Правиці Короля і для мене самого. Добре підсолодженого.

Дівчина пішла по напій, а великий маестер сплів пальці разом та влаштував руки на череві.

— Простий люд каже, що останній рік літа завжди найспекотніший. Загалом це невірно, але часто саме так здається, чи не правда? У такі дні, як цей, я заздрю літньому снігові, до якого ви, північани, звичні у своєму краю.

Важкий, коштовно оздоблений ланцюг навколо шиї старого

дзеленькав, коли той совався у кріслі.

— Правду кажучи, літо короля Маекара було спекотнішим за теперішнє і не те щоб набагато коротшим. Були дурні, ба навіть у Цитаделі, які вважали спеку за знак, що нарешті настало Велике Літо, літо без кінця. Але сьомого року воно раптом пішло на спад, і ми пережили швидку осінь, а тоді жахливу довгу зиму. Та все ж, поки стояло літо, сонце пекло немилосердно. Розжарений Староград чисто вимирав удень і повертався до життя лише вночі. Ми, бува, блукали у садах коло річки і сперечалися про волю богів. Пам'ятаю запахи тих ночей, мосьпане: парфуми та піт, визрілі дині й кавуни, що аж пирскали соком, бросквини та гранати, нічну тінь та місяцеквіт. Я тоді був молодий, ще тільки кував свого ланцюга. Спека не виснажувала мене так, як оце зараз.

Пицель опустил на очі повіки і, здавалося, заснув.

— Прошу вибачити, пане Едарде. Ви ж напевне прийшли не за тим, аби слухати пусті балачки про літо, яке минуло ще до народження вашого батька. Даруйте старому, трохи захопився спогадами. На жаль, розум подібний до меча — з часом іржавіє. А ось і наше молоко.

Служниця поставила тацю між ними, і Пицель посміхнувся до неї.

— Мила дитино. — Він підняв келиха, скуштував, кивнув. — Дякую. Йди собі.

Коли дівчина пішла, Пицель втупився у Неда бляклыми слізливими очима.

— То про що це ми? А, так. Ви питали про князя Арина...

— Питав.

Нед з чемності ковтнув холодного молока. Прохолода втішала, та меду на його смак було забагато.

— Правду кажучи, певний час Правиця був неначе сам не свій, — вів далі Пицель. — Ми сиділи в одній раді багато років, я вельми чітко бачив ознаки, але пояснював їх собі важким тягарем, який він ніс так довго та вірно. На його широкі плечі лягли усі турботи держави, не рахуючи інших: синочок-бо його був дуже хворобливий, а вельможна пані дружина така занепокоєна, що не полишала малого ані на мить. Подібне виснажить навіть і молодого сильного чоловіка, а молодість князя Джона давно минула. Тож не диво, що він виглядав засмученим і втомленим. Саме так я тоді міркував. Натомість зараз не знаю, що й

гадати.

Маєстер статечно затрусив головою.

— Що ви можете розповісти про його фатальну хворобу?

Великий маєстер розвів руки у безпорадному смутку.

— Якось він прийшов до мене запитати про одну книгу. Здоровий і міцний, як завжди, хоча й глибоко стурбований, як на мене. А наступного ранку він судомився від болю, неспроможний встати з ліжка. Маєстер Колемон гадав, що то шлункова застуда. Погода стояла спекотна, Правиця часто вживав вино з льодом, а від цього, бува, потерпає шлунок. Коли князь Джон заслаб ще дужче, я оглянув його сам, але боги не дали мені сили врятувати Правцю.

— Я чув, що ви відіслали від нього маєстра Колемона.

Великий маєстер кивнув так неквапно і урочисто, як льодовик сповзає з гори.

— Так, відіслав, і боюся, пані Ліза ніколи мені того не пробачить. Можливо, я й помилився, але тоді вважав це доцільним. Маєстер Колемон мені наче син, ніхто не поціновує його здібності вище за мене, але ж він молодий, а молоді не завжди розуміють, яке крихке життя жевріє у старому тілі. Він прочищав шлунок князя Арина послабними настійками та перцевим соком, і я злякався, що це вб'є його вельможність.

— Чи казав що-небудь Правиця у свої останні години?

Пицель зморщив лоба.

— Наприкінці своєї лихоманки Правиця кілька разів повторив ім'я «Роберт», але годі знати, чи він мав на увазі свого сина, а чи короля. Пані Ліза не дозволяла малому увійти до кімнати хворого, боячись, щоб і той не схопив заразу. Король, проте, приходив і годинами сидів коло хворого, балакаючи та жартуючи про давні добрі часи, щоб підбадьорити дух пана Джона. Його милість так сильно любили покійного, що мені аж серце краялося.

— Чи не було ще чогось? Іще якихось слів?

— Коли я відчув, що надії нема, то дав Правці макового молочка, аби він не страждав. Просто перед тим, як востаннє заплющити очі, він прошепотів щось до короля та своєї вельможної дружини, якеś благословіння синові. «Міцне сім'я», мовив він. Під кінець життя його мову було важко розібрати. Смерть настала тільки на ранок, але

Правиця після тих слів уже не мучився і більше не вимовив ані слова. Нед зробив ще ковток надміру солодкого молока, силячись, щоб його не знудило.

— Чи не здалося вам, що смерть князя Арина мала у собі щось неприродне?

— Неприродне? — Старий маестер говорив дуже тихо, майже шепотів.

— Та ні, не можу такого стверджувати. Сумна подія, безперечно. Але у своєму роді немає нічого природнішого за смерть, пане Едарде. Джон Арин спочиває втішений, важкий тягар нарешті впав з його плечей.

— Щодо хвороби, яка його забрала, — продовжував Нед. — Ви бачили таке саме в інших людей?

— Майже сорок років я служу Великим маестром Семицарства, — відповів Пицель. — За нашого ласкавого короля Роберта, а до нього за Аериса Таргарієна, а раніше за Джаяхаериса Другого. Застав навіть кілька місяців за Джаяхаерисового батька, Аегона Щасливого, П'ятого тако нареченого. Я стільки бачив хвороб, пане мій, що достеменно і не пригадаю. От що я вам скажу: усі випадки схожі, та кожен випадок інший. Смерть князя Джона нічим не дивніша за якусь іншу.

— Його дружина вважає інакше.

Великий маестер кивнув.

— Пригадую... Адже вдовиця — сестра вашої власної шляхетної пані дружини. Якщо дозволите старому казати відверто, смертний смуток може затьмарити навіть сильний і загартований розум, не те що розум пані Лізи. З часу її останнього викидня вона бачить ворогів у кожній тіні. А смерть її вельможного чоловіка взагалі полишила пані Лізу в лиховісному, страшному відчаї.

— Тобто ви цілком певні, що князь Арин помер від раптової хвороби?

— Так, — поважно ствердив Пицель. — Якщо не від хвороби, мій добрий пане, то від чого ж?

— Від отрути, — відповів Нед неголосно.

Заспані очі Пицеля раптом розплющилися. Старий маестер збентежено посовався у кріслі.

— Ця думка бентежить мене. Ми не у Вільних Містах, де таке стрінеш на кожному кроці. Великий маестер Етельмур писав, що усі люди в серці своєму здатні плекати думки про вбивство, але немає більш відразливої істоти на світі, аніж отруйник.

Він замовк на якийсь час, очима гуляючи деінде.

— Те, що ви припускаєте, пане мій, цілком можливе, але я не думаю, що сталося саме так. Певна річ, загальновідомі отрути може зготувати кожен заплотний маестер. Але князь Арин не виявляв жодних ознак отруєння. До того ж нашого Правицю всі любили. Яке чудовисько в людській подобі насмілилося б отруїти такого шляхетного пана?

— Я чував, що отруту кличуть зброєю жінки.

Пицель задумливо попестив бороду.

— Кажуть таке. Жінки, боягуза... а ще євнуха.

Він прочистив горлянку і харкнув слизом на підлогу, встелену осокою. Високо над ними у крукарні гучно закаркали.

— Чи відомо вам, що пан Варис народився невіленьником у Лисі? Не надто довіряйте павукам, ось що я вам пораджу, ваша вельможність. Цього він міг би й не казати. Варис мав у собі щось таке, від чого Недові біг холодок спиною.

— Я матиму це на увазі, маестре. Дякую вам за допомогу. Досить мені вже забирати ваш час.

Нед підвівся, а слідом за ним повільно звівся на ноги з крісла й великий маестер Пицель, аби проводити Неда до дверей.

— Сподіваюся, мені вдалося трохи полегшити тягар ваших роздумів, пане мій. Якщо я в змозі допомогти ще якось, тільки скажіть.

— Так, є дещо, — згадав Нед. — Мені цікаво подивитися ту книгу, що ви її дали Джонові за день до хвороби.

— Гадаю, вона не викличе в вас великого захоплення, — відповів Пицель. — То грубезна праця великого маестра Маледона про родоводи великих домів.

— І все ж я вважаю доцільним глянути на неї.

Великий маестер прочинив двері.

— Воля ваша. Вона в мене десь тут. Щойно я її знайду, надішлю до ваших покоїв.

— Дуже шляхетно з вашого боку, — подякував Нед, а тоді, неначе щось згадавши, обернувся знову. — Останнє питання, якщо ваша ласка. Ви згадували, що король сидів при князеві Арині, коли той помирав. Цікаво, а чи була з ним королева?

— Овва, та ні, — відповів Пицель. — Вона з дітьми саме від'їхала до Кастерлі-на-Скелі, супроводжуючи батька. Князь Тайвин привів до

міста почет лицарів задля турніру на іменини принца Джофрі. Без сумніву, він сподівався побачити свого сина Хайме у вінці переможця, але був гірко засмучений, коли того не сталося. Мені випало надіслати до пані королеви звістку про раптову смерть князя Арина. Ще ніколи я не відпускав птаха з таким важким серцем.

— На чорних крилах чорнії слова, — пробурмотів Нед. Цієї примовки його навчила Стара Мамка, як він був іще хлопчиком.

— Так кажуть риболовки та селянки, — погодився великий мейстер Пицель, — але ж буває й інакше. Коли птах від маестра Лювина приніс звістку про вашого Брана, то раділи усі вірні друзі вашої вельможності в цьому замку, хіба ні?

— Може, й так, великий маестре.

— Боги милосердні, — схилив голову Пицель. — Приходьте до мене, коли забажаєте, пане Едарде. Я тут, щоб служити.

«Знаю», подумав Нед, коли двері зачинилися, «але кому?».

По дорозі до своїх покоїв на гвинтових сходах Башти Правиці він надібав власну дочку Ар'ю. Вона махала руками, мов млин-вітряк, намагаючись втриматися на одній нозі. Від грубого каменя її босі ноги потерлися і вкрилися ціпками. Нед зупинився і вирячився на неї.

— Ар'є, що це ти робиш?

— Сиріо каже, водотанцівник може годинами стояти на одному пальці ноги.

Вона майнула руками у повітрі, щоб встояти.

Нед мимоволі посміхнувся.

— На котрому? — запитав він.

— На будь-якому, — відказала Ар'я, роздратована дурним питанням. Вона перестрибнула з правої ноги на ліву, небезпечно хитнулася, але відновила рівновагу.

— Чи мусиш ти стояти саме тут? — запитав батько. — З цих сходів далеко і боляче падати.

— Сиріо каже, що водотанцівник ніколи не падає.

Вона опустила другу ногу і стала на обидві.

— Пане батьку, а чи Бран тепер приїде до нас жити?

— Ні, ще довго не приїде, сонечко, — відповів він їй. — Він має відновити сили.

Ар'я вкусила губу.

— А що Бран робитиме, як дійде дорослого віку?

Нед став перед нею на коліно.

— В нього ще є багато років попереду, щоб знайти собі відповідь, Ар'є. Поки що радіймо, що він живий.

Того вечора, коли з Зимосічі прилетів птах зі звісткою, Едгард Старк відвів дочок до замкового божегаю. Тутешній гайок в'язів, вільх та чорних тополь був, може, з морг завбільшки, і з нього видко було річку. За серце-дерево тут правив дуб, прадавнє гілля якого поросло лозою паляники. Старки схилили коліна перед дубом, неначе перед оберіг-деревом, аби подякувати старим богам. Ще до сходу місяця Сансу зморив сон; Ар'я заснула кількома годинами пізніше, скрутившись клубочком у траві під Недовим кунтушем. Усі темні години він відбув перед деревом сам. Коли над містом почало світати, поснули дівчата опинилися у оточенні тьмано-червоних квіток драконового подиху.

— Мені наснився Бран, — прошепотіла до батька Санса. — Я бачила, як він посміхався.

Але то були спогади, а зараз Ар'я запитала в батька:

— Адже Бран хотів стати лицарем. Лицарем Королегвардії. Хіба він тепер зможе стати лицарем?

— Ні, — відповів Нед, бо вважав за даремне їй брехати. — Але колись він зможе стати господарем на міцному городці, сидіти у королівській раді, будувати замки, як Брандон Будівник, попливти кораблем через Західне море, висвятитись у віру твоєї матері та стати верховним септоном.

«Але ніколи більше не зможе бігати поруч із своїм вовком», подумав він з сумом, який годі було висловити вголос. «Не зможе лягти з жінкою і взяти на руки сина».

Ар'я схилила голову набік.

— А я зможу сидіти в раді короля, будувати замки і стати верховним септоном?

— Ти, — відповів Нед, легенько цілуючи її в лоба, — вийдеш заміж за короля чи князя і правитимеш його замком, а сини твої стануть лицарями, принцями та князями. А може, котрийсь буде і верховним септоном.

Ар'я скривила мармизу.

— Ні! — заперечила вона. — То для Санси.

Вона підтягла вгору праву ногу і знову стала на одну. Нед зітхнув і лишив її на сходах.

Діставшись своїх покоїв, він стяг із себе просяклі потом шовки і вилив на голову холодної води з балійки коло ліжка. Поки він витирав обличчя, зайшов Алин.

— Мосьпане, — звернувся стражник до Правиці, — за дверима пан Баеліш прохає про ласку побачити вас.

— Проведи до світлиці, — наказав Нед, дістаючи свіжу сорочку з найлегшого льону. — Я буду негайно.

Коли Нед увійшов, Мізинець сидів на лаві коло вікна і дивився, як у дворі внизу лицарі Королегвардії вправляються з мечами.

— Якби ж то розум старого Селмі був такий вправний, як його меч, — заздрісно мовив він, — засідання ради проходили б куди захопливіше.

— Немає в Король-Березі воїна відважнішого та чеснішого за пана Барістана, — відповів Нед. Він плекав величезну повагу до немолодого, сивочолого Регіментаря Королегвардії.

— Та й нудотнішого теж, — додав Мізинець. — Проте насмілюся припустити, що на турнірі він виступить добре. Минулого року він вибив з сідла Хорта, а якихось чотири роки тому був переможцем.

Хто переможе на турнірі, турбувало Едарда Старка найменше у світі.

— Ви з'явилися у якійсь справі, пане Петире, або ж вас цікавить тільки вид з мого вікна?

Мізинець посміхнувся.

— Я обіцяв Кет, що допоможу вам у пошуках. От і допоміг.

Неда це застало зненацька. Обіцянки-цяцянки, але він не міг примусити себе довіряти панові Петиру Баелішу, який здавався йому аж надто хитромудрим.

— Ви маєте щось для мене?

— Когось, — виправив Мізинець. — А точніше, чотирьох «когосів». Чи не спадало вам на думку допитати челядь Правиці?

Нед стурбовано спохмурнів.

— Якби ж я міг. Пані Арин забрала усю свою чадь назад до Гнізда.

Від Лізи Нед мав у цій справі більше шкоди, ніж зиску. Усі найближчі до її чоловіка люди поїхали разом з нею, коли вона втекла зі столиці: маестер Джона, його управитель, сотник сторожі, лицарі та уся служба.

— Майже усю свою чадь, — виправив Мізинець, — але не всю. Кількоро лишилося. Вагітна дівка з кухні, яку нагально видали за машталіра пана Ренлі. Стайняр, що вступив служити до міської варти. Застільний служба, якого витурили за крадіжку. І нарешті, зброєносець князя Арина.

— Зброєносець?! — приємно здивувався Нед. Зброєносець лицаря зазвичай багато знав про все, що робилося з його хазяїном.

— Пан Гуго з Долини, — повідомив його ім'я Мізинець. — Король висвятив хлопця у лицарі відразу після смерті князя Арина.

— Я накажу привести його, — вирішив Нед, — і решту інших.

Мізинець скривився.

— Пане мій, підійдіть-но до вікна, якщо ваша ласка.

— Навіщо?

— Підійдіть, пане, я покажу.

Нед спохмурнів, але до вікна підійшов. Петир Баеліш недбало махнув рукою у вікно.

— Онде, через двір, коло дверей до зброярні, бачите хлопчину, що сидить навпочіпки і гострить меча?

— То й що?

— Він доповідає Варисові. Павук надзвичайно цікавиться вашою особою та вашими справами.

Мізинець покрутився на лаві і продовжував:

— Тепер гляньте-но на мур. Західніше, над стайнями. Онде стражник сперся на стінку, бачите?

Нед бачив.

— Ще один євнухів шепотинник?

— Ні, цей королевин. Зазначу, що він має поперед себе чудовий вид на двері до вашої башти, тобто на усіх, хто до вас приходить. Є й інші, яких не знаю навіть я. Червоний Дитинець повен очей. Чому ж, ви гадаєте, я заховав Кет у бурдеї?

Едардові Старку не до смаку були усі ці потаємні зводи та змови.

— Семеро дідьків, — вилаявся він. А таки й дійсно, чоловік на мурі стежив за ним. Одразу відчувши себе незатишно, Нед відсунувся від вікна. — Невже у цьому клятому місті усі шпигують за всіма?

— Де там за всіма, — заперечив Мізинець і почав рахувати на пальцях.

— Ну, ясна річ, за мною, за вами, за королем... хоча якщо подумати,

король сам розповідає дружині забагато, та й про вас я не певний.
Він підвівся з місця.

— Чи маєте ви на службі людину, якій можете вірити цілком і беззаперечно?

— Так, — відповів Нед.

— А я в такому разі маю чудовий палац у Валірії, який ладен задешево продати вашій вельможності, — з глузливою усмішкою повідомив Мізинець. — Розумніше було б відповісти «ні», пане мій. Та нехай уже. Надішліть отого вашого сердешного повірника до пана Гуго та інших згаданих осіб замість себе. За вашими особистими переміщеннями добре стежать, але навіть Павук Варис нездатний нищпорити за усією вашою чаддю цілісінький день.

І він вирушив до дверей.

— Пане Петире, — покликав його Нед. — Я... дякую вам за допомогу. Можливо, я помилявся, коли не довіряв вам.

Мізинець вщипнув свою маленьку гостру борідку й відповів:

— Як же ж ви повільно навчаєтеся тутешнього звичаю, пане князю. Недовіра до мене — то найрозумніше, на що ви спромоглися у цьому замку, відколи злізли з коня.

Джон IV

Джон саме показував Дареонові, як краще завдавати удару збоку, коли у навчальному дворі з'явився новобранець.

— Ширше став ноги, — наполягав Джон. — Не треба втрачати рівновагу. Отак краще. Тепер обертайся, коли б'єш, вкладай у клинок усю вагу тіла.

Раптом Дареон зупинився і підняв забороло.

— Свята Седмиця, — пробурмотів він. — Ти глянь лишень, Джоне.

Джон обернувся і побачив крізь зорову щілину шолома найтовщого хлопця, якого стрічав за життя. Той боязко тупцював у дверях зброярні й на вид важив щось із вісім пудів. Хутряний комір гаптованого вапенрока губився серед кількох підборідь. Світлі очі занепокоєно бігали посеред круглого, як місяць, обличчя, а товсті спітнілі пальці жмакали оксамит жупана.

— Мені... мені наказали з'явитися сюди... для навчання, — мовив хлопець, ні до кого не звертаючись.

— Панич, — зазначив Пип до Джона. — З півдня. Певно, десь коло

Вирію.

Пип проїхав ціле Семицарство з ватагою мартоплясів, а тому вихвалявся, що назве стан і місце народження будь-якої людини за кількома її словами.

На грудях підбитого хутром товстунового вапенрока було вигаптувано кармазиноюю ниткою крокуючого мисливця. Джон не впізнав цього знаку. Пан Алісер Терен зміряв поглядом свого нового підопічного і мовив:

— Здається, на півдні скінчилися лісокради й злодюги. Тепер нам на Стіну шлють паців із хліву. Гей, пане Підчереване! Тебе обдурили: з хутра та оксамиту обладунків не кують!

Скоро виявилось, що новобранець привіз власну лицарію: повстяного каптана, кубрака з вареної шкіри, кольчугу з бляхами, шолома, навіть великого щита з дерева і шкіри з тим самим мисливцем на ньому, що й на вапенроку. Але ніщо з того не було чорне, тож пан Алісер наказав йому узброїтися наново зі зброярні Варти. Це відняло половину ранку. Щоб припасувати кольчугу до хлопцевого обсягу, Доналові Нойе довелося розшити її по боках та вставити клапті шкіри. Щоб насадити йому на голову шолома, зброяр відкріпив забороло. Шкіряні штани та каптан сиділи так тісно, що він ледве рухався. Вдягнений до бою, новачок скидався на перепечену ковбасу, яка зараз лусне.

— Сподіваймося, що ти хоч в ділі не такий нездара, як з виду, — мовив пан Алісер. — Гальдере, ану перевір, чи наш панок Кабанок до чогось вдатний.

Джон Сніговій зіщулився. Гальдера народили посеред каменярні й виростили каменярчуком. Він мав шістнадцять років, високий зріст, міцні м'язи, і Джон одержав від нього немало добрячих ударів.

— Зараз буде гидко, як у сраці старої шльондри, — пробурмотів Пип. Так воно й вийшло.

Бій не тривав ще й хвилини, а товстун вже валявся на землі, трусячись усім тілом. З-під побитого шолома та між пухких пальців цебеніла кров.

— Здаюся! — верескнув він. — Не треба, здаюся, не бий мене!

Раст і ще кілька хлопців зареготали. Але навіть тоді пан Алісер не дозволив скінчити бойовисько.

— Ану ставай на ноги, панок Кабанок, — мовив він. — Візьми до рук

меча.

Коли натомість хлопець розпластався долу, Терен махнув рукою до Гальдера.

— Лупи його боком меча, поки не встане.

Гальдер ліниво ляснув по задертих сідницях супротивника.

— Не повірю, що ти не можеш дужче, — докинув йому Терен.

Гальдер ухопив меча обіруч і приклався до жертви так міцно, що від удару, навіть площиною, луснула шкіра штанів. Новачок відчайдушно заверещав з болю.

Джон Сніговій ступив був уперед, але Пип вхопив його кольчужною рукою за плече.

— Не треба, Джоне, — прошепотів малий, стурбовано зиркаючи на пана Алісера Терена.

— Ставай на ноги, — повторив Терен. Товстун спробував підвестися, ковзнув і важко гепнувся.

— Панок Кабанок потроху розуміє, що до чого, — зазначив пан Алісер. — Ану ще раз.

Гальдер підняв меча, щоб завдати нового удару.

— Вріж-но нам трохи сальця! — вигукнув Раст і реготнув.

Джон відкинув Пипову руку.

— Годі, Гальдере.

Гальдер зиркнув на пана Алісера.

— Пан Байстриюцький розлютилися, сіромахи затрусилися, — зазначив майстер-мечник своїм різким холодним голосом. — Нагадаю, що я тут майстер-мечник, хай ти і є Сніг-воєвода.

— Подивись на нього, Гальдере, — закликав Джон, відчайдушно намагаючись не зважати на Терена. — Бити поваленого ворога — то ганьба. Він здався.

Джон схилився над товстуном, тоді став навколішки.

Гальдер опустив меча.

— Він здався, — повторив юнак.

Оніксово-чорні очі пана Алісера втупилися у Джона Сніговія.

— Схоже, наш пан Байстриюцький закохалися, — мовив лицар, поки Джон допомагав товстунові підвестися. — Ану оголи клинка, Сніг-воєводу.

Джон витяг меча. Досі він зважувався перечити панові Алісеру тільки

до якоїсь межі, але зненацька залишив ту межу далеко позаду, і йому стало лячно.

Терен посміхнувся.

— Пан Байстріюцький бажають стати на захист коханої панни. Гаразд, це буде повчальна вправа для нас усіх. Щур, Пуздря, допоможіть-но Бутнякові.

Раст з Альбетом рушили на поміч Гальдерові.

— Ви утрюх маєте змусити панка Кабанка заверещати як слід. Треба лишень пройти повз пана Байстріюцького.

— Стій за мною, — наказав Джон товстунові. Пан Алісер нерідко виставляв супроти нього двох нападників, але трюх — ще ніколи. Він розумів, що сьогодні вночі спатиме побитий до крові. Тож зібрався і наготувався до захисту.

Раптом поруч опинився Пип.

— Супроти трюх якось веселіше вдвох, — гукнув малий, опустил забороло і витяг меч. Джон не встиг і заперечити, як третім поруч із ними став Грен.

Навчальний двір завмер у глухій тиші. Джон відчував на собі очі пана Алісера.

— Чого замріялися? — спитав той Раста й інших оманливо м'яким голосом.

Але першим рушив Джон. Гальдер заледве встиг підняти меч.

Джон відігнав його геть, засипаючи старшого хлопця зливою ударів, примушуючи задкувати на п'ятах. «Знай ворога якнайкраще», вчив його колись пан Родрік. Джон знав Гальдера: той був сильний, мов дикий звір, але нетерплячий, і нехтував захистом. Ясно, як день: тільки роздратуй його, і він відкриється.

Інші приєдналися до битви, і двором залунав сталевий брязкіт. Джон відбив страшний удар по голові, аж йому рукою пішов струс від зіткнення мечів. Він влучив бічним ударом Гальдерові по ребрах і був винагороджений глухим стогоном болю. Та у відповідь Джон отримав удар по плечі. Хрупнула кольчуга, біль обпалив шию, але на якусь мить Гальдер запнувся і втратив рівновагу. Джон вибив з-під нього ліву ногу, той гепнувся з брязканням і лайками.

Грен стояв міцно, як його учив Джон, і видав Альбетові більше, ніж той сподівався отримати. А от Пипові довелося сутужно. Раст був на

два роки від нього старший та на пуд з гаком важчий. Але зненацька Джон вискочив позаду Раста і бамкнув гвалтівникові по шоломі, наче у храмовий дзвін. Приголомшений Раст гойднувся, Пип ковзнув під його захист, збив на землю і приставив клинка до горлянки. Джон тим часом ринув далі. Побачивши попереду себе двох супротивників, Альбет сахнувся і заволав:

— Здаюся!

Пан Алісер Терен спостерігав за ними з відразою.

— Досить вже на сьогодні цього дурного вертепу, — буркнув він і пішов геть. Урок скінчився.

Дареон допоміг Гальдерові звестися на ноги. Каменярчук зірвав шолома і жбурнув через двір.

— Я вже був подумав, що прибив тебе, Сніговію.

— Ти вже був і прибив, — відповів Джон. Плече під кольчугою та шкіряним каптаном скніло. Він вклав меча у піхви і спробував зняти шолома, але піднявши руку, зарипів від болю зубами.

— Дозволь мені, — мовив хтось. Товсті пальці хутко відв'язали шолома від ринграфа і турботливо зняли з голови. — Ти не поранений?

— Та били мене й раніше.

Джон торкнувся плеча і скривився. Двір навколо потроху порожнів.

Там, де Гальдер розсадив хлопцевого шолома навпіл, його волосся просякло кров'ю.

— Мене звати Семвел Тарлі з Рогошпиля... — Він запнувся і облизав губи. — Тобто колись був з Рогошпиля, поки... не пішов звідти. Аби вдягти чорне. Мій батько — пан Рандил, значковий Тирелів з Вирію. Я був його спадкоємцем, а тоді...

Він забурмотівся і замовк.

— Мене звати Джон Сніговій. Я байстриук Неда Старка, князя на Зимосічі.

Семвел Тарлі кивнув.

— А мене... якщо хочеш, зви мене Сем. Мене так і матінка звали.

— Якщо хочеш, клич його Сніг-воєвода, — устряг Пип. — А як його кликала матінка, тобі краще не знати.

— Оцих двох кличуть Греном та Пипаром, — вказав Джон на приятелів.

— Диви, не сплутай. Грен брудкіший, — додав Пип.

Грен скривився.

— Отакої! Ти бридкіший за мене. Я хоч кажанячих вух не маю.

— Щиро дякую вам усім, — урочисто вимовив товстун.

— Чого ти не встав, щоб битися? — запитав Грен.

— Та я хотів, справді, от тільки... не зміг. Я не хотів, щоб він мене знову бив.

Він втупився у землю.

— Я... на жаль, я боягуз. Мій вельможний батько завжди так казали.

Грена, здавалося, грім побив. Навіть Пип не знайшовся, що сказати, а з Пипом ще такого не траплялося. Хіба чоловік з власної волі може обізвати себе боягузом?

Семвел Тарлі, мабуть, прочитав їхні думки на обличчях. Він зиркнув Джонові в очі і швидко відвів погляд, неначе злякана тварина.

— Я... вибачте мені, — похнюпився він. — Я не хотів... отаким вирости.

Він важко почалапав до зброярні. Джон покликав услід:

— Та тебе ж поранили. Завтра битимешся краще.

Сем зиркнув похмуро назад через плече.

— Та ні, — відповів він, змигуючи сльози, що набігали на очі. — Я отак завжди б'юся.

Коли він пішов, Гренові скривило мармизу.

— Нікому боягузи не до вподоби, — буркнув він. — Не треба нам було за нього ставати. Тепер на нас скажуть, що й ми боягузи.

— Ти надто дурний, щоб чогось боятися, — докинув Пип.

— От і ні, — заперечив Грен.

— Дурний, ще й який. Якби на тебе у лісі ведмідь набрів, ти б здуру і не тікав.

— Тікав би! — наполяг Грен. — Тікав би швидше від тебе.

Раптом він замовк, побачивши, як шкіриться Пип, і зрозумів, чого наплів. Його товста шия зачервонілася. Джон полишив їх та рушив до зброярні повісити на стінку меча і познімати побиті обладунки.

Життя у замку Чорному йшло своїм порядком: вранці навчалися бою у дворі, по обіді працювали. Чорні брати ставили новачків до найрізноманітнішої праці, аби взнати, до чого вони мають ліпший хист. Найбільше Джон уподобав ті нечасті пообідні години, коли його висилали разом з Привидом по дичину для воєводиного столу. Та на

кожен день полювання припадав тузін днів у зброярні Донала Нойє, де він крутив гострило, поки однорукий коваль нагострював сокири, або ж качав міха, щоб Нойє викував нового меча. Бувало також, що він бігав зі звітками, стояв на варті, вигрібав гній зі стаєнь, чіпляв пір'я до стріл, допомагав маестрові Аемону з круками чи Бовенові Маршу з обліком запасів у коморах.

Того полудня вартмайстер надіслав його до підйомної кліті з чотирма діжками свіжоколотого каменю, аби розкидати його заледенілими доріжками нагорі Стіни. То була самотня й нудотна праця, навіть у супроводі Привида. Але Джон не комизився. Ясного дня згори Стіни можна було побачити половину світу, а повітря там завжди було холодне і підбадьорливе. Нагорі він міг подумати.

Раптом він зрозумів, що думає про Семвела Тарлі... і що дивно, про Тиріона Ланістера. Цікаво, що Тиріон сказав би про товстуна. «Більшість людей радше заперечуватимуть важку правду, аніж визнають її», казав йому карлик, шкірячи зуби. На світі жило повно боягузів, які прикидалися хвацькими зухами; визнати ж власне боягузтво так, як Семвел Тарлі — то вимагало своєрідної мужності.

З-за побитого плеча робота просувалася повільно. Тільки надвечір Джон закінчив розкидати камінь. Він затримався нагорі, аби подивитися на захід сонця, що забарвлював небо кров'ю. Нарешті, як сутінки вже насувалися на північ, Джон вкотив порожні діжки у кліть і дав знати коловоротникам, щоб його спускали.

Вечеря вже майже скінчилася, коли вони з Привидом зайшли до трапезної. Купка чорних братчиків кидала кості коло вогню за кухлем гарячого вина. Його друзі повсідалися на лаві, наближчій до західної стіни, і реготали з якоїсь оповідки Пипа. Малий вухань вродився у ватазі мартоплясів і був справним брехуном на сто різних голосів. Свої побрехеньки він не розповідав, а переживав, граючи в них за всіх дійових осіб: зараз короля, через хвилину — свинаря. Перекидаючись на служницю з шинку або красну діву-принцесу, він голосив тонко й пискляво, аж друзі заливалися безпорадними слізьми сміху; коли ж зображував євнухів, то в нього незмінно й достеменно виходив пан Алісер Терен. Джон плекав до Пипових вибриків не меншу любов, аніж інші хлопці... та все ж цього вечора відвернувся і пішов до кінця лави, де сидів самотній Семвел Тарлі, якнайдалі від них.

Він закінчував останній шматочок пирога зі свининою, якого кухарі подали на вечерю, коли Джон всівся навпроти через стіл. Товстунів очі розширилися, коли він побачив Привида.

— Це в тебе вовк?!

— Лютововк, — відказав Джон. — Його звуть Привид. Лютововк є знаком дому мого батька.

— А мого — крокуючий мисливець, — зазначив Семвел Тарлі.

— Ти любиш полювати?

Товстун здригнувся.

— Ненавиджу.

Здавалося, він зараз пустить сльозу.

— Що таке цього разу? — запитав Джон. — Чого ти завжди такий наполоханий?

Сем подивився на недогризок пирога і мляво похитав головою, злякано змовчавши. Тим часом трапезною загримів регіт. Джон почув, як Пип щось пищить тоненьким голосочком. Він різко підвівся.

— Вийдемо-но звідси.

Кругле опасисте обличчя піднялося до нього з підозріливим виразом.

— Чого? Що ми робитимемо назовні?

— Побалакаємо, — відповів Джон. — Ти колись бачив Стіну?

— Я товстий, а не сліпий, — відказав Семвел Тарлі. — Ясна річ, бачив.

Вона у сто сажнів заввишки.

Усе ж він підвівся, загорнувся у підбиту хутром опанчу та пішов за Джоном геть із трапезної — все ще сторожкий, неначе підозрював, що в ночі на нього чекає якийсь жорстокий жарт. Привид чалапав поруч.

— Я й не гадав, що тут буде отак, — зізнався Сем, поки вони йшли, паруючи з рота у холодному повітрі. Приноровлюючись до кроку Джона, він уже засапався. — Усі будівлі обвалюються, а ще тут так... так...

— Холодно?

Ввечері приморозило, і Джон чув хрумтіння сірої трави під чоботями.

Сем тоскно кивнув.

— Ненавиджу холод, — мовив він. — Минулої ночі я раптом прокинувся у темряві. Вогонь згас, і я подумав, що до ранку змерзну на смерть.

— Там, звідки ти, мабуть, тепліше.

— Та я до минулого місяця снігу ніколи не бачив. Ми саме перетинали поля курганів — ну, я і провідники, яких зі мною послали батько — як почало сипатися отеє біле, неначе тихий дощ. Спершу я подумав: ой, як гарно, мов пір'ячко з неба летить. А воно усе падало, поки мене не проморозило до кісток. В провідників ціла кірка снігу на бородах намерзла, а ще більше лежало на плечах. А сніг усе падав. Я боявся, він ніколи не скінчиться.

Джон посміхнувся. Перед ними стояла Стіна, блідо-примарно виблискуючи у світлі півмісяця. На небі над головою ясно й різко сяяли зорі.

— Чи мене не пошлють отуди, нагору? — запитав Сем. Коли він побачив довжелезні дерев'яні сходи, то скис обличчям, як старе молоко. — Та я помру, якщо доведеться туди лізти.

— Є кліть з підоймою, — мовив Джон, вказуючи рукою. — Можна поїхати в ній.

Семвел Тарлі шморгнув носом.

— Мені лячно на висоті.

То вже було занадто. Джон аж скривився недовірливо.

— Та ти що, боїшся усього на світі?! — вигукнув він. — Нічого не розумію. Якщо ти справді такий боягуз, то що забув у Нічній Варті? Нащо було пхатися аж на Стіну?

Семвел Тарлі кинув на нього довгий сумний погляд, а тоді його кругле обличчя наче зіщулилося і поменшало. Він сів на приморожену землю і заплакав, відчайдушно схлипуючи і здригаючись усім тілом. Джон Сніговій міг тільки стояти й дивитися. Плач, здавалося, ніколи не скінчиться, як той снігопад на полях курганів.

Як виявилося, один тільки Привид знав, що робити. Тихо, наче тінь, білий лютововк підібрався до Семвела Тарлі й узявся визбирувати язиком сльози з його обличчя. Товстун скрикнув, здригнувся... і через якусь мить його схлипування перетворилося на сміх.

Джон Сніговій зареготав разом з ним. Потім вони сиділи на морозній землі, загорнувшись у опанчі та стиснувши Привида між собою. Джон розповів, як вони з Роббом знайшли тільки-но народжених цуценят у пізньому літньому снігу. Коли ж то сталося? Мало не тисячу років тому, принаймні так йому здалося. А тоді Джон потроху став розповідати про Зимосіч.

— Інколи я бачу замок уві сні, — казав він. — Блукаю довгими порожніми палатами. Мій голос лунає усюди, та ніхто не відповідає. Я прискорюю крок, відчиняю двері, вигукую імена. Я навіть не знаю, кого шукаю. Частіше за все батька, але буває, що Робба, меншу сестру Ар'ю або ж дядька.

Згадка про Бенджена Старка засмутила його: дядько досі не знайшовся. Старий Ведмідь вислав по нього розвідників. Два загони водив пан Яремія Рикер, а з Тіньової Вежі вирушив Кворин Піврукий, але вони нічого не знайшли, окрім кількох зарубок на деревах, що ними дядько позначив свій шлях. Посеред кам'янистої височини на північному заході зарубки раптово скінчилися, і усі сліди Бена Старка зникли.

— Ти когось знайшов уві сні? — запитав Сем.

Джон хитнув головою.

— Ні. Замок завжди порожній.

Він нікому ніколи не розповідав про ці сні, і сам не розумів, з якого дива вирішив розповісти Семові. Але від того йому чомусь полегшало.

— Навіть у крукарні не залишилося жодного крука. В стайнях повно кісток, і нікого живого. Це мене завжди лякає. Я починаю бігти, вибиваю двері, стрибаю баштовими сходами по три за раз, гукаю хоч кого-небудь. А тоді опиняюся перед дверима до крипти. Там усередині темно, сходишки збігають гвинтом. Звідкілясь я знаю, що маю туди піти, але не хочу. Там сидять на своїх престолах старі Королі Зимі, біля їхніх ніг лежать кам'яні вовки, а на колінах сталеві мечі, але я боюся не їх. Я кричу, що я не Старк, що моє місце не тут, але марно — все одно маю йти туди. Я рухаюся униз, мацаю стіни, бо посвітити нічим, смолоскипа немає. Стає дедалі темніше, аж нарешті хочеться кричати.

Він замовк, похмуро присоромившись.

— На цьому я завжди прокидаюся.

Вкритий холодним потом, тремтячи у темряві келії. Привид зазвичай стрибає до нього і втішає теплом, неначе світанок. А тоді він засинає, притиснувшись обличчям до кудлатого хутра білого лютововка.

— Ти бачиш уві сні свій Рогошпиль? — запитав Джон.

— Ні. — Сем стиснув рота у жорстку риску. — Я його ненавиджу.

Він почухав Привида за вухом, замислившись, і Джон не став

порушувати тишу. Через якийсь час Семвел Тарлі почав оповідати, а Джон Сніговій мовчки слухав і дізнавався, як людина, що сама визнала себе боягузом, опинилася на Стіні.

Тарлі були стародавнім чесним родом — значковими Мейса Тирела, князя Вирію та Оборонця Півдня. Старший син пана Рандила Тарлі — Семвел — народився спадкоємцем багатих земель, міцного замку, а ще овіяного славою, викуваного з валерійського булату обіручного меча на ймення Серцеруб, який переходив від батька до сина добрих п'ять століть.

Якщо вельможний батько Семвела і відчував якусь гордість від народження сина, вона швидко розвіялася, коли той виріс опасистим, м'якотілим та незграбним. Сем полюбляв слухати музик, складати власні пісеньки, вдягатися у м'який оксамит, гратися у кухні поряд з кухарями, нюхати густі пахощі випічки, цупити з таць то лимонне тістечко, то пиріжка з чорниціями. Він пристрасно любив книжки, кошенят і танцювати, хоч як незграбно в нього виходило. Але з вигляду крові його нудило, і навіть смерть курки засмучувала його до сліз. Десяток майстрів-мечників змінилося у Рогошпилі, намагаючись перетворити Семвела Тарлі на такого лицаря, як бажав його батько. Хлопця кляли, давали київ та ляпасів, позбавляли їжі. Один розумник примушував його спати у кольчuzі, щоб загартуватися. Інший вбирав у материн одяг і водив замковим двором, щоб присоромити. Та малий ставав щодалі товщій і полохливіший, аж поки зневіра пана Рандила не перетворилася на гнів, а тоді й на гірке презирство.

— Одного разу, — зізнався Сем, стишуючи голос до шепотіння, — до замку прибули двоє. Якись ворожбити з Карфу, білошкірі та синьогубі. Вони зарізали цілого зубра і примусили мене скупатися у його крові, та я все одно не став хоробрим, як вони обіцяли. Мене знудило, і я виблював. Батько наказали відшмагати їх батогами.

Нарешті після трьох підряд дівчат за три роки пані Тарлі подарувала своєму вельможному чоловікові другого сина. Від того дня пан Тарлі забув про Сема і приділяв увагу тільки молодшому синові: завзятому міцному хлоп'яті, якраз на його смак. Семвел отримав кілька років миру, наповненого музикою та книжками.

Усе скінчилося вранці на його п'ятнадцяті іменини. Прокинувшись, він знайшов свого коня засідланим і готовим у дорогу. Троє стражників

супроводили його до лісу поблизу Рогошпиля, де батько саме обдирав упольованого оленя.

— Ти вже майже дорослий чоловік і мій спадкоємець, — мовив князь Рандил Тарлі до старшого сина, вправно білуючи звіра довгим ножом. — Я не маю приводу зрікатися тебе, але й не дозволю успадкувати землю з титулом, які по честі повинні перейти Діконові. Серцеруб має потрапити до рук досить сильних, аби його втримати. А ти не вартий бодай торкнутися його руків'я. Отже, я вирішив, що цього дня ти оголосиш про своє бажання вдягти чорне. Ти навіки відмовишся від братового спадку і відбудеш на північ ще до заходу сонця.

— Якщо ж ти відмовишся, — вів далі батько, — то назавтра ми виїдемо на полювання, десь посеред цього лісу твоя коняка спіткнеться, ти вилетиш із сідла та заб'єшся на смерть... саме так я скажу твоїй матері. Вона має жіноче серце і здатна ніжно любити навіть такого, як ти, а я не хочу завдавати їй зайвого болю. І не май на думці бодай якось переступити мою волю. Ніщо не втішить мене більше, аніж вполювати таку свиню, як ти.

Він відклав ножа убік, червоніючи від крові по самі лікті.

— Тож ось тобі твій вибір. Або до Нічної Варти... — Він сягнув досередини оленя, вирвав серце і стиснув його в кулаці, капаючи кров'ю долу, — або отак.

Сем розповідав спокійним, глухим голосом, наче це трапилося не з ним, а з кимось іншим. «Дивно», подумав Джон, «він і сльози не пустив, жодної». Коли оповідь скінчилася, вони якийсь час сиділи і слухали вітер. У цілому світі мовби не залишилося іншого звуку.

Нарешті Джон порушив мовчанку.

— Гайда до трапезної.

— Нащо? — спитав Сем.

Джон знизав плечима.

— Випити гарячого сидру. Або вина з прянощами, якщо тобі більше смакує. Іноді вечорами нам співає Дареон, коли має наснагу. Раніше він був співцем... ну, не зовсім співцем, але майже. Він навчався в співця.

— Як його занесло сюди? — запитав Сем.

— Князь Рябин, що сидить на Золотогаї, застукав його в ліжку зі своєю дочкою, на два роки за нього старшою. Дареон присягається, що вона

сама допомогла йому влізти до вікна, та приведена перед батькові очі, пожалілася, що її згвалтували. І ось він тут. Коли маестер Аемон почув спів Дареона, то сказав про нього: гримить, як грім, а смакує, як мед. Джон посміхнувся.

— Ропух теж, бува, співає, коли розум його полишає. Застільних пісень, яких навчився у батьковому шинку. Пип каже про його спів: гримить, наче віл пердить, а на смак гірший від сцяк.

І вони зареготали разом.

— Я б охоче послухав і того, й іншого, — зізнався Сем, — та вони, мабуть, не захочуть мені співати.

На обличчі в хлопця з'явився стурбований вираз.

— Назавтра він знову примусить мене битися, га?

— Авжеж, — змушено погодився Джон.

Сем незграбно зіп'явся на ноги.

— Тоді краще мені поспати.

Він загорнувся у опанчу і почалапав геть.

Решта хлопців усе ще сиділа в трапезній, коли Джон повернувся самодруг із Привидом.

— Де це тебе носило? — запитав Пип.

— Балакав із Семом, — відповів той.

— Він справді боягузище, — відзначив Грен. — За вечерею на лаві були ще місця, та він отримав свого пирога і пішов, а з нами сісти злякався.

— Пан Підчереван гидують їсти з одного столу з усяким набродом, — кпинив Джерен.

— Ні, то ж пиріг зі свининою був, — вишкірився Ропух. — Засоромився, що з голодухи мусить на людях братика жерти.

І він почав гучно рохкати.

— Припини! — люто сіпнувся Джон.

Інші хлопці стихли, зачудовані його раптовим нападом.

— Слухайте всі сюди, — мовив Джон посеред тиші, а далі розказав, як воно тепер буде. Пип підняв голос за нього, як Джон і гадав. Але коли мовив своє слово Гальдер, то Джон приємно здивувався. Грен спочатку вагався, але Джон знав, якими словами на нього подіяти. Зрештою всі дійшли згоди. Когось Джон переконав, когось задурих голову, когось присоромив, а коли треба було, то й настрахав. До загальної змови не

приєднався один тільки Раст.

— Ви, дівчатка, як хочте, — мовив Раст, — але якщо Терен поставить мене супроти панни Кабанни, то я віріжу собі ласий шматочок сала.

Він зареготав Джонові у обличчя і полишив товариство.

Кілька годин по тому, коли замок заснув, до його келії навідалися троє. Грен тримав за руки, Пип сів на ноги. Джон чув, як зсудомлено Раст задихав, коли Привид скочив йому на груди. Очі лютововка палали червоним, як гаряче вугілля, а зуби легенько покусували горло хлопця, щоб пустити трохи крові.

— Ти не забувай, що ми знаємо, де ти спиш, — тихо мовив Джон.

Наступного ранку Джон почув, як Раст каже Альбетові та Ропухові, що порізався, коли голився.

Від того дня ані Раст, ані хтось інший Семвела Тарлі не чіпав. Коли пан Алісер виставляв їх на бій супроти нього, то вони лише захищалися, відкидаючи вбік його повільні незграбні удари. Якщо майстер-мечник наказував нападати, хлопці підскакували до Сема, злегка ляскали його по нозі, панцерові або шоломі, та й по тому. Пан Алісер лютував, погрожував, кликав усіх боягузами, дівками, а чи й гірше, але Сем так і лишався неушкодженим. Кілька вечорів по тому за наполяганням Джона він зайняв місце на лаві поряд з Гальдером. Ще два тижні минуло, поки він насмілювався вступити до розмови. Але з часом він реготав з мармиз Пипа і дражнив Грена не гірше за всіх інших.

Хай там як, Семвел Тарлі був товстун і боягуз, але не дурень. Якось увечері він прийшов до Джонової келії.

— Не знаю, що ти зробив, — мовив Сем, — але це точно твоїх рук справа.

Він сором'язливо відвернувся.

— Я ніколи раніше не мав друга.

— Ми не друзі, — відповів Джон і поклав руку на дебеле Семове плече. — Ми брати.

«Саме так, брати», подумав він, коли Сем пішов собі. Робб, Бран, Рікон були синами його батька, і він любив їх не менше, аніж раніше. Та Джон розумів, що серед них він ніколи не був своїм, головне зусиллями Кетлін Старк. Сірі стіни Зимосічі ще з'являлися йому вві сні, та все життя його тепер було у замку Чорному, а братами йому

стали Сем, Грен, Гальдер, Пип і решта потолочі з усіх королівств, яка носила чорне вбрання Нічної Варти.

— Дядько правду казали, — прошепотів він до Привида і подумав, чи побачить він ще колись Бенджена Старка, щоб сказати йому про це.

Едард VI

— Увесь цей клопіт викликано турніром Правиці, панове радники, — жалівся королівській раді тисяцький міської варти.

— Королівським турніром, — виправив Нед похмуро. — Запевняю вас, Правиця бажав би на очі того турніру не бачити.

— Називайте, як забажаєте, пане мій. З усієї держави їдуть лицарі, а на кожного прибулого лицаря у місті з'являються двоє компанійців, троє ремісників, шестеро сердюків, тузінь купців, зо два тузні шльондр і стільки злодіїв, що страшно рахувати. Від семиклятої спеки місто лихоманить і без турніру, а з цими прибульцями... Учора ввечері ми мали втопленика, бійку у корчмі, три поножів'я, згвалтування, дві пожежі, без ліку грабунків і п'яну гонитву верхи уздовж Сестринської вулиці. Позаминулої ночі у Великому Септі знайшли жіночу голову — плавала просто у веселковій водоймі. Чия то голова і як туди втрапила — ніхто не відає.

— Який жах, — здригнувся Варис.

Натомість князь Ренлі не став давати волі почуттям.

— Якщо ви не здатні зберегти королівський мир, Яносе, то може, хай міську варту очолить хтось здатний?

Опасистий і пикатий Янос Слонт надувся, як та ропуха, аж зачервонівся лисою макітрою.

— Навіть Аегон Дракон би тут миру не зберіг, пане Ренлі. Мені треба ще людей.

— Скільки? — запитав Нед, нахилиючись уперед. За своїм звичаєм Роберт не турбував себе засіданнями ради, тож за нього говорив Правиця.

— Скільки можна, пане Правице.

— Винайміть ще п'ятдесят людей, — мовив Нед. — За платнею для них прийдете до пана Баеліша.

— До мене? — зобразив подив Мізинець.

— До вас. Ви знайшли сорок тисяч золотих драконів на гаман переможцеві, авжеж нашкробаєте кілька мідяків на королівський мир.

Нед обернувся до Слинта.

— Ще я вам дам двадцять добрих бійців зі своєї власної дружини. Хай служать при Варті, поки натовп не поїде геть.

— Прийміть щиру дяку, пане Правице, — мовив Слонт, вклоняючись.

— Обіцяю, їхня служба не буде марною.

Коли тисяцький відкланявся, Едарт Старк обернувся до ради.

— Що скоріше скінчиться ця дурість, то краще я спатиму.

Кожен бовдур тепер кликав цей турнір Турніром Правиці. Наче це Правиця його вигадав, і наче Правиці було мало клопоту на доданок до викидання казни на вітер та безладу в місті. І Роберт справді гадав, що Нед має почуватися вшанованим!

— Держава має зиск з таких подій, пане мій, — зазначив великий маестер Пицель. — Великим вони дають нагоду здобути славу, а малим — відпочити від земних турбот.

— А у великі й малі кишені сиплються грошики, — додав Мізинець.

— Кожен заїзд, кожна корчма у місті переповнені. Шльондри ходять враскаряк і з кожним кроком дзеленькають сріблом.

Князь Ренлі зареготав.

— Яке щастя, що мій брат Станіс зараз не з нами. Пам'ятаєте, як він хотів законом заборонити усі бурдеї? Король ще запитав його, чи він зараз не заборонить людям їсти, срати і дихати. Правду кажучи, я сам себе часом питаю, як це Станіс спромігся нарядити оту свою незугарну доньку. Він мав іти до подружнього ліжка, мовби на смертельну битву, з мороком в очах і рішучістю за всяку ціну справити обов'язок.

Нед не приєднався до загального сміху.

— Я теж себе часом питаю про вашого брата Станіса. А саме: коли він має намір скінчити своє сидіння на Дракон-Камені та відновити присутність у цій раді?

— Негайно, щойно ми викинемо усіх шльондр у синє море, — зазначив Мізинець, знову викликавши сміх.

— Я досить наслухався про шльондр для одного дня засідань, — мовив Нед, встаючи з місця. — Продовжимо завтра.

Гарвін стояв на чатах, коли Нед повернувся до Башти Правиці.

— Поклич мені до покоїв Джорі та скажи батькові, щоб засідлав мого коня, — наказав йому Нед трохи різкувато.

— Як накажете, пане.

Червоний Дитинець та «Турнір Правиці» дратували його так, що аж садніло, зрозумів Нед, видираючись нагору сходами. Він прагнув втіхи у обіймах Кетлін, у дзвоні мечів Робба та Джона в навчальному дворі, у холодних днях та ночах рідної півночі.

У покоях він стяг з себе шовкові шати радника і сів за книжку, поки чекав на прихід Джорі. «Родоводи та історія Великих Домів Семицарства, з описами зовнішності багатьох вельможних князів, шляхетних пань та їхніх дітей», складено великим маестром Малеоном. Пицель казав правду: доволі нудна читанка. Все ж саме цю книжку питав Джон Арин, і Нед був певний, що недарма. Щось там було, якась правда, похована серед крихких жовтих сторінок. Якби ж побачити її. Але як? Книзі було понад сто років. Коли Малеон складав свій реєстр нині забутих весіль, народжень та смертей, ще не народився майже ніхто з нині живих людей.

Нед знову відкрив розділ про дім Ланістер і повільно погортав сторінки, без надії сподіваючись, що з них просто на нього вискочить щось важливе. Стародавній рід Ланістерів виводив своє походження від Лана Хитромудрого — шахрая з Віку Звитяжців, без сумніву, не менш казкового, аніж Бран Будівник, але набагато улюбленішого серед співців та оповідачів. Згідно з піснями, саме Лан випхав сімейство Кастерлі з замку Кастерлі-на-Скелі без жодної зброї, крім власного розуму, і вкрав золото в сонця, щоб забарвити свої кучері. Нед шкодував, що його зараз немає поряд. Може, хоч Лан зміг би видурити правду з тієї клятої книжки.

Різкий стук у двері сповістив про прихід Джорі Каселя. Нед закрив Малеонову працю і дозволив увійти.

— Я обіцяв міській варті двадцятьох стражників з моєї дружини до кінця турніру, — повідомив Нед сотникові. — Вибери їх сам, а очолить нехай Алин. Поясни їм як слід, що вони мають припиняти свавілля, а не спричиняти його.

Підвівшись з місця, Нед відкрив кедрову скриню та вийняв легку льоняну сорочку.

— Ти знайшов стайняра?

— Уже стражника, мосьпане, — відзначив Джорі. — Той присягається, що ніколи більше не підійде ані до стайні, ані до коней.

— Він має що розповісти?

— Він оголосив, що добре знав князя Арина. Був йому особистим другом.

Джорі пирхнув.

— Розказав, що Правиця завжди дарував хлопцям на іменини по кілька монет. З конями добре обходився: ніколи не заганяв їх, приносив яблука та моркву. Конячки завжди раділи, як його бачили.

— Яблука та моркву, — повторив Нед. Здається, від цього хлопця ще менше користі, аніж від інших. А це ж останній з тих чотирьох, про яких казав Мізинець.

Джорі побалакав з усіма по черзі. Пан Гуго розмовляв різко та зверхньо, як уміють тільки новоспечені лицарі, до того ж не сказав, власне, нічого. Якщо Правиця бажає розмовляти з ним, то він матиме за честь прийняти його особисто, але не потерпить допиту від якогось там сотника сторожі... хай той сотник на десять років за нього старший і у сто разів вправніший з мечем.

Служниця виявилася хоча б приязнішою. Казала, що князь Джон надто багато читав собі на шкоду, а ще непокоївся через хворобливість сина, а ще сварився з пані дружиною, і все те його дуже засмучувало.

Служка при княжому столі, що став линварем, ніколи й словом не перекинувся з князем Джоном, але знав безліч пліток, що гуляли на кухні: князь сварився з королем, князь майже нічого не їв, князь хотів відіслати свого малого на Дракон-Камінь для виховання, князь дуже цікавився розплодом мисливських хортів, князь ходив до майстра-зброяра замовляти новий латний обладунок — увесь висрібнений, з ясписовим соколом та перломутеровим місяцем на панцері. Разом із ним ходив дивитися зразки зброї сам брат короля. Ні, не князь Ренлі, а інший — князь Станіс.

— Чи пригадав щось варте уваги наш стражник?

— Хлопець присягається, що князь Джон був здоровіший за чоловіків, удвічі від нього молодших. Каже, часто виїжджав верхи з князем Станісом.

«Знову Станіс», подумав Нед. Тут є про що замислитись. Джон Арин і Станіс Баратеон здавна мали приязнь один до одного, але дружби не водили. Поки Роберт подорожував до Зимосічі, Станіс виїхав на Дракон-Камінь, острівну твердиню Таргарієнів, яку він свого часу

захопив силою зброї від імені свого брата. І не залишив жодного нятяку, коли повернеться.

— Куди саме вони їздили? — запитав Нед.

— Хлопець каже, до якогось бурдея.

— Бурдея? — перепитав Нед. — Князь Соколиного Гнізда і Правиця Короля їздив до бурдея зі Станісом Баратеоном?!

Він хитнув головою, питаючи себе, що князь Ренлі сказав би на таку чудасію. Про походеньки Роберта співали сороміцьких пісень по усій вестероській державі, але ж Станіс був іншого тіста книш. Лише на рік молодший за короля, він геть відрізнявся від брата норовом: суворий, без краплі гумору, без краплі поблажливості, похмуро-впертий у своєму почутті обов'язку.

— Хлопець клянеться, що каже правду. Правиця брав із собою трьох стражників, і вони потім кпинили, коли він приймав їхніх коней.

— До якого бурдея? — запитав Нед.

— Оцього хлопець не знає. Стражники мали знати.

— Яка жалість, що Ліза забрала їх у Долину, — сухо відказав Нед. — Боги наче змовилися чинити нам перешкоди. Пані Ліза, маестер Колемон, князь Станіс... кожен, хто міг би знати правду про те, що сталося з Джоном Арином, ховається за тисячу верст звідси.

— Чи прикличете ви князя Станіса назад до столиці?

— Поки що ні, — відповів Нед. — Доки не зрозумію, що відбувається, і яке місце у цьому займає він.

Його гризло питання: чому поїхав з міста князь Станіс? Чи відігравав він якусь роль у вбивстві Джона Арина? Або ж навпаки, злякався сам? Недові важко було уявити, що може налякати Станіса Баратеона, який колись рік сидів у облозі — утримував замок Штормолам — живлячись щурами і шкірою з чобіт, поки за його мурами князі Тирел та Рожвин бенкетували з військом просто в нього на очах.

— Подай-но мені камізелю, якщо твоя ласка. Сіру, зі знаком лютововка. Хай той зброяр знає, хто перед ним. Може, швидше забалакає.

Джорі пішов до шафи з одягом.

— Князь Ренлі так само брат князеві Станісу, як і королю.

— Та схоже, його на ті походеньки не запрошували.

Нед не знав поки що, як ставитися до Ренлі з усіма його усмішками та

дружнім обходженням. Кілька днів тому він відвів Неда убік і показав надзвичайної роботи медальйон рожевого золота. Всередині був яскраво та живо змальований за мирійським звичаєм дрібний образ чарівної юної дівчини з очима сарни та водоспадом м'яких брунатних кучерів. Ренлі стурбовано питає, чи не нагадує йому дівчина когонебудь, і коли Нед тільки здвигнув плечима, той здався йому розчарованим. Зрештою Ренлі зізнався, що дівчина — то сестра Лораса Тирела, Маргерія, й що буцімто деякі люди кажуть, що вона схожа на Ліанну Старк.

— Та ні, — здивовано знизав плечима Нед. Чи може таке бути, щоб князь Ренлі, надзвичайно схожий на молодого Роберта, спалахнув пристрасстю до дівчини, про яку вигадав собі, що вона є новою Ліанною? Виходило щось хворобливе.

Джорі подав камізелю, і Нед просунув руки у пройми.

— От якби князь Станіс повернувся задля Робертового турніру, — мовив він, поки Джорі ушнуровував спину.

— То була б рідкісна удача, пане, — зазначив Джорі.

Нед пристібнув меч.

— Іншими словами, дідька лисого.

І похмуро всміхнувся.

Джорі накинув Недові на плечі княже корзно і застібнув його значком Правицевого уряду.

— Зброяр живе над майстернею, у великому будинку нагорі Сталевої вулиці. Алин знає, куди їхати, пане.

Нед кивнув.

— Хай боронять боги того служку, якщо він змусить мене бігати за тінями.

Ниточка була тонесенька, але той Джон Арин, якого знав Нед, ніколи не носив обладунки, розцяцьковані сріблом чи коштовним камінням. Для нього криця означала крицю, і робилася вона для захисту, а не для прикраси. Міг він, ясна річ, набути й інших смаків. Не в нього першого змінювався погляд на речі після кількох років життя при дворі... та зміна була досить помітна, щоб викликати Недів подив.

— Чим іще можу прислужитися?

— Гадаю, можеш починати ходити по бурдеях.

— Нелегка праця, пане, — вишкірився Джорі. — Зате хлопці радо

поможуть. Портер уже добрячу стежку протоптав.

У дворі на Неда чекав засідланим його улюблений кінь. Варлі та Джакс рушили за ним зо двору. Вони, мабуть, стікали потом у сталевих мисюрках та кольчугах, але жодним словом не пожалілися. Коли князь Едард виїхав з Королівської брами у сморід міста, розвіваючи сіро-білим корзном за плечима, то відчув на собі не одну пару очей і пустив коня легким чвалом. Сторожа не відставала.

Він поглядав за себе не один раз, їдучи забитими вулицями міста. Ще вранці з дитинця виїхали Томард та Десмонд, аби стати на шляху і дивитися, чи ніхто не слідкує за Правицею. Але все одно Нед не мав певності. Від спогаду про королівського павука та його пташечок він нервувався, мов дівчина у весільну ніч.

Сталева вулиця починалася на базарній площі коло Річкової брами, як її писали на мапах, або Грязючної брами, як казали усі. Крізь натовп крокував мартопляс на дибах, наче велетенська комаха, а за ним тягнулася купа голоногих дітей, ухкаючи та тюгукаючи услід. Онде двоє хлопчиків-волоцюжок, не старших за Брана, билися палицями, як мечами, під схвальні вигуки одних і лайки інших глядачів. Двобій скінчила якась стара, що висунулася з вікна і випорожнила цебро помийв на голови поборників. У тіні стін стояли селяни коло возів, вигукуючи: «Яблука, найкращі яблука, за дві ціни таких не знайдете!», або «Червоні кавуни, солодші за мед!», або «Ріпа, цибуля, буряки, підходимо, дівчата, ріпа, цибуля, буряки, підходимо, дівчата, беремо цибулю!».

Грязючні ворота були відкриті; під решіткою стояв ройок міських вартових у золотих киреях, спираючись на списи. Коли із заходу з'явилася валка вершників, стражники забігали і загукали накази, аби прибрати зі шляху вози та піших і дати дорогу лицареві з почтом. Першим в'їхав до воріт хорунжий з довгим чорним прапором. Шовк хвилювався під вітром, неначе живий. На прапорі нічне небо розривала навпіл лілова блискавка.

— Дорогу князеві Беріку! — заволав хорунжий. — Дорогу князеві Беріку!

Відразу за ним в'їхав сам молодий князь: хвацький та справний, на чорному румаку, з рудо-золотим волоссям, у чорній єдвабовій киреї, всипаній зірками.

— Битися на Турнірі Правиці, мосьпане? — гукнув до нього стражник.
— Перемогти на Турнірі Правиці! — гарикнув у відповідь князь Берік під схвальне ревище натовпу.

Нед повернув з площі на Сталеву вулицю і почав звивистий підйом довгим пагорбом, повз спітнілих ковалів біля відкритих горнів, компанійців, що лаялися за ціну кольчуг, та язикатих крамарів, що торгували старими клинками, ножами і бритвами просто з возів. Що вище вони їхали, то більші ставали будинки. Майстер, який був їм потрібен, жив аж нагорі пагорба — у величезному дерев'яному потинькованому будинку, якого верхні поверхи далеко нависали над вузькою вулицею. На подвійних дверях з чорного та оберіг-дерева була вирізана картина полювання. Біля входу на варті стояли двоє кам'яних лицарів, узброєних у примхливі обладунки з вилощеної червоної криці, які робили їх схожими на грифона та єдинорога. Нед залишив коня з Джаксом і штовхнув двері досередини.

Струнка юна служниця відразу помітила Недового значка на корзні й герба на камізелі, тож скоро до нього з уклонами та посмішками випурхнув сам майстер.

— Вина для Правиці Короля, — наказав він дівчині, запрошуючи Неда сідати на канапку. — Мене звати Тобго Мотт, вельможний пане, прошу вас, влаштовуйтеся зручненько.

Він мав на собі чорного оксамитового жупана з молотами, вигаптуваними на рукавах срібною ниткою. На шиї висів важкий срібний ланцюг з сафіром завбільшки з голубине яйце.

— Якщо вам потрібна нова лицарія до Турніру Правиці, ви не могли знайти кращої майстерні.

Нед не дав собі клопоту його виправляти.

— Моя робота дорого коштує, але я не стану за теє вибачатися, мосьпане, — казав майстер, наповнюючи два однакові срібні келихи.

— Обіцяю, що роботи, рівної моїй, не знайдете ніде в Семицарстві. Та підіть до будь-якої кузні у Король-Березі й порівняйте самі. Такого-сякого бехтерця може зляпати кожний сільський коваль. Я ж кую тільки витвори мистецтва.

Нед сьорбнув вина і слухав майстра далі. Лицар Квітів купує узброєння тільки тут, хвалився Тобго, а окрім нього, ще багато вельможних панів, які знаються на добрій криці. Ба навіть князь Ренлі,

брат самого короля. Може, пан Правиця вже бачили новий обладунок пана Ренлі: зелені повні лати з золотими рогами? Жоден зброяр у місті не здатний створити сталь такого глибокого зеленого кольору. Майстер вміє додавати забарвлення до самого металу, то хай лише нездари мазюкають фарбами та поливою. А може, Правиця бажають меча? Ще хлопчиком Тобго вивчав роботу з валерійським булатом у кузнях Кохору. Тільки знавець чарів може взяти стару зброю та перекувати її на нову.

— Знаком дому Старк є лютововк, адже так? Я можу зробити вам шолома з такою лютововчою головою, що діти розбігатимуться від вас на вулиці, — запрягся зброяр.

Нед посміхнувся.

— То це ви зробили обладунок із соколом для князя Арина?

Тобго Мотт замовк на довгу хвилю і відставив вино убік.

— Правиця справді приходив до мене, ще й разом з князем Станісом, братом короля. Та на жаль, жоден з них не вшанував мене замовленням.

Нед дивився на майстра байдуже, нічого не кажучи, просто чекаючи. За багато років він зрозумів, що мовчанка інколи дає більше, ніж допит. Цього разу так і вийшло.

— Вони бажали побачити хлопця, — відповів зброяр. — Я відвів їх до кузні.

— Хлопця, — повторив Нед, не маючи уявлення, що то за хлопець. — Я б також хотів його побачити.

Тобго Мотт окинув його ретельним, обережним поглядом.

— Як забажаєте, пане, — мовив він без жодного сліду минулої приязні, а тоді повів Неда через задні двері й вузький двір до склепінчастої кам'яниці, де й робилася вся ковальська справа. Щойно зброяр прочинив двері, зсередини дихнуло гарячим, і Недові здалося, що він заходить до пащі дракона. Всередині у кожному кутку палало горно, повітря смерділо димом та сіркою. Підмайстри підняли очі від молотів та кліщів рівно настільки, щоб втерти з лоба піт, поки голі до пояса учні-ковальчуки роздували міхи.

Майстер прикликав до себе високого хлопця приблизно Роббового віку з міцними м'язистими грудьми та руками.

— Перед тобою князь Едард Старк, новий Правиця Короля, — мовив

майстер до юнака, який тим часом дивився на Неда похмурими блакитними очима і відкидав з них просякле потом волосся. Густе кудлате непокірне волосся, чорне, мов чорнило. Щелепою бігла тінь бороди.

— Це Гендрі. Сильний для своїх років, працює добре. Покажи-но, хлопче, Правиці того шолома, якого ти зробив.

Трохи соромлячись, хлопець відвів їх до свого місця і показав сталевого шолома у вигляді бичачої голови з двома великими закрученими рогами.

Нед покрутив шолома у руках. Сталь була не вилощена, але майстерно викувана.

— Чудова робота. Я б із задоволенням купив його в тебе.

Хлопець вихопив шолома з Недових рук.

— Він не на продаж робився.

Тобго Мотта вразив жах.

— Малий, ти розмовляєш до Правиці Короля! Якщо його ясновельможності сподобався шолом, ти мав би зробити їм подарунок. Тебе вшанували великою честю!

— Я зробив його для себе, — вперся ковальчук.

— Тисячу разів благаю пробачити, пане мій, — поспіхом підлестився майстер до Неда. — Малий грубий, як свіжа криця, і йому, як криці, пішло б на користь добре биття. Той шолом — то таке... підмайстрове капарство. Пробачте йому, і присягаюся, я викую вам такого шолома, якого ви ще не бачили.

— Мені нема за що його пробачати. Гендрі, коли до тебе приходив князь Арин, про що ви балакали?

— Він питав, ото і все, мосьпане.

— Про що саме питав?

Хлопець здвигнув плечима.

— Чи здоровий я, чи зі мною добре поводяться, чи до смаку робота, усяке про матір. Хто вона була, яка на вигляд, таке різне.

— Що ти йому розповів? — наполягав Нед.

Хлопець знову відкинув з лоба пасмо чорного волосся.

— Мати померла, як я був малий. Волосся мала жовте, як солома. Бува, співала мені. Служила в шинку.

— Чи запитував про щось князь Станіс?

— Отой лисий? Ні, не питався. Слова не сказав, тільки виричився так, наче я його дочку гойдав.

— Припни свого брудного язика! — гримнув майстер. — Перед тобою права рука самого короля!

Хлопець опустил очі.

— Розумний, але впертий дуже. Той шолом... йому всі кажуть, що він упертий, мов бик, от він їм і показав.

Нед торкнувся голови малого, перебрав пальцями густе чорне волосся.

— Ану поглянь на мене, Гендрі.

Ковальчук підняв обличчя. Нед роздивився обриси щелепи, очі кольору блакитного льоду. «Так», подумав він, «усе зрозуміло».

— Іди працюй, хлопче. Вибач, що потурбував.

Нед пройшов разом з майстром назад до будинку.

— Хто заплатив за його навчання? — недбало кинув він.

Мотта це питання немовби роздратувало.

— Та ви ж самі його бачили. Міцний, розумний. Уроджений коваль — руки наче створені для молота. То я взяв його без платні.

— А тепер кажіть правду, — наказав Нед суворо. — На вулицях повно міцних хлопчаків. Того дня, коли ви візьмете учня без платні, на півночі розвалиться Стіна. Хто за нього платив?

— Якийсь пан, — неохоче відповів майстер. — Імені він не казав, герба на одязі не мав. Заплатив золотом, удвічі проти звичаю. Сказав, що половина за навчання, половина за мовчання.

— Опишіть його вид.

— Тілистий, плечима круглий, нижчий від вас. Брунатна борода, здається, трохи рудувата. Мав на собі багату кирею важкого лілового оксамиту, гаптовану срібною ниткою. Але на голову надів каптура, обличчя ховав у тіні, тож я його достеменно не бачив.

Повагавшись, він додав:

— Пане, я не хочу собі лиха.

— Ніхто з нас не хоче лиха, майстре Мотте, та на жаль, настали лихі часи, — відповів Нед. — Ви знаєте, хто цей хлопець.

— Я простий зброяр, пане. Я знаю те, що мені кажуть.

— Ви знаєте, хто цей хлопець, — терпляче повторив Нед. — Це не питання.

— Мій ковальчук, — відповів зброяр. Він дивився Недові просто у очі,

впертий, як старе залізо. — Ким він був до мене, то не мій клопіт. Нед кивнув. Він вирішив, що майстер-зброяр Тобго Мотт йому до смаку.

— Якщо настане день, коли Гендрі забажає носити зброю замість кувати її, хай прийде до мене. Він вродився зі статурою воїна, а не коваля. А до того часу ви матимете мою дяку, майстре Мотте, і мою обіцянку. Якщо мені знадобиться шолом дітей лякати, я найперше піду до вас.

Стражник чекав його надворі з конями.

— Знайшли щось, пане? — запитав Джакс, поки Нед сідав верхи.

— Знайшов, — відповів Нед, приховуючи подив. Чого Джон Арин хотів від королівського байстрюка, і чому це коштувало йому життя?

Кетлін V

— Пані, ви б краще прикрили голову, — порадив пан Родрік. — Застудитеся.

Вони потроху просувалися конями на північ.

— Та це ж проста вода, пане Родріку, — відповіла Кетлін. Її волосся звисало мокро і важко, одне пасмо вибілося і липло до лоба. Вона тільки уявити могла собі, якою скуйовдженою і неоковирною видається зі сторони. Та не зважала. Південний дощ був м'який і теплий. Кетлін подобалося, як він стікає обличчям — ніжний, мов материні поцілунки. Він повертав її у дитинство — довгі сірі дні у Водоплині. Вона згадувала божегай, важкі від вологи звислі гілки, сміх її брата, що ганявся за нею по купках мокрого листя. Вона пам'ятала, як робила пиріжки з глини разом з Лізою, як мокра слизька глина вилізала між пальців, пам'ятала вагу тих пиріжків у руці. Вони з хихотінням згодували їх малому Мізинцеві, і той так наївся грязюки, що його тиждень нудило. Які ж вони були молоді...

За минулі роки все те майже стерлося в Кетлін з пам'яті. На півночі дощі були холодні й жорстокі, а вночі, бувало, ще й перетворювалися на кригу. Від них врожай радше гинув, ніж живився. Дорослі чоловіки, потрапивши під такий дощ, хутко тікали до якогось найближчого схрону. Дощів, під якими б кортіло гратися маленьким дівчаткам, там не бувало.

— Я просяк наскрізь, — жалівся пан Родрік. — До самих кісток. Вже й кістки мокрі.

Ліс стояв навколо них щільною стіною. Сонний стукіт крапель по листю переривався лише чваканням кінських копит, витягваних з рідкої грязюки.

— Ввечері нам би не завадило багаття, пані, й добра гаряча вечеря.

— Попереду на перехресті має стояти корчма, — відповіла Кетлін. Вона ночувала там у дитинстві багато разів, коли подорожувала разом з батьком. Князь Гостер Таллі замолоду не знав спокою, його завжди кудись тягнуло. Вона добре пам'ятала товстуху-корчмарку на ймення Маша Гедль, яка вдень і вночі жувала кислolist, а для дітей завжди мала безліч усмішок та солодких тістечок. Тістечка були просяклі медом, смаковиті й жирні, але як же Кетлін лякалася тих посмішок! Кислolist зробив зуби Маші темно-червоними, а її усмішку — пекельно жахливою.

— Корчма, — повторив пан Родрік пожадливо, — от якби ж... та ми не повинні ризикувати. Щоб лишатися невпізнаними, краще пошукати якогось обійстя чи городця...

Він замовк, почувши звуки на дорозі: плюскання води, брязкіт кольчуг, іржання коней.

— Вершники, — попередив лицар, сягнувши по руків'я меча. Навіть на королівському гостинці обережність не завадить.

Вони поїхали на шум вигином дороги, а тоді побачили, хто його спричинив: то була валка оружних вершників, які з галасом переходили бродом потік, що розлився від дощу. Кетлін натягнула повід, щоб дати їм дорогу. Прапор у руках переднього вершника висів мокрою ганчіркою, але сторожа мала на собі сині киреї, застібнуті срібним орлом Морестражу.

— Малістери, — прошепотів до неї пан Родрік, наче вона сама не знала. — Пані, краще вам надіти каптура.

Кетлін не ворухнулася. З вершниками їхав сам князь Язон Малістер, оточений лицарями, біч-о-біч з сином Патреком та зброєносцями позаду. Вони прямували до Король-Берега на Турнір Правиці, зрозуміла вона. За останній тиждень на королівському гостинці подорожні юрмилися, мов мухи на гної: лицарі та компанійці, співці з цимбалами й тамбуринами, важкі вози хмелю, збіжжя, барил меду та вина, крамарі, ремісники, шльондри... й усі вони рухалися на південь. Вона зухвало змріяла очима пана Язона. Останнього разу, коли вони

бачилися, він жартував з її дядьком на її ж весіллі. Малістери були значковими Таллі, й пан князь привіз щедрі дарунки. За минулі роки його брунатне волосся добряче присолило сивиною, обличчя помережали зморшки, але гонор з роками не поменшав — князь їхав так, наче не боявся нічого в світі. Кетлін заздрила йому: самій їй доводилося боятися аж занадто. Проїжджаючи мимо, пан Язон коротко й різко кивнув, але то була тільки чемність вельможного пана до випадкових подорожніх. У його погордливих очах не майнуло жодного натяку на впізнавання, а син навіть і глянути на зустрічних не зізволив. — Він вас не упізнав, — зачудувався пан Родрік.

— Він побачив двох заляпаних грязюкою, змоклих та стомлених подорожніх обабіч брудного шляху. Йому на думку ніколи б не спало шукати серед тих подорожніх дочку його зверхнього володаря. Гадаю, тепер у корчмі нам можна нічого не боятися, пане Родріку.

Поки вони доїхали до корчми на перехресті північніше від великого злиття річок Тризубу, наповзли сутінки. Маша Гедль ще потовстіла та посивіла від того часу, коли Кетлін її пам'ятала, і все жувала свій кислolist. Кетлін вона подарувала один побіжний погляд і жодної зі своїх кривавих посмішок.

— Дві кімнатки на горищі, більше нічого нема, — буркнула вона, жуючи. — Під самим дзвоном, отож вечері не пропустите. Хтось вередує, бо йому гучно. Нічого не поробиш. Ми набиті під зав'язку. Або туди, або на дорогу.

Вони обрали «туди». До низьких кімнаток на самому горищі вели старі вузькі сходи.

— Лишіть чоботи тут, — мовила Маша, перерахувавши платню. — Хлопчик почистить. Не треба мені грязюки на сходах. І слухайте дзвін. Хто спізниться, той не вечерятиме.

Ані посмішок, ані солодких тістечок Кетлін не дочекалася.

Коли задзвонили до вечері, мешканці горища трохи не оглухли. Тим часом Кетлін перевдяглася у сухе і сиділа біля вікна, дивлячись, як склом стікає дощ. Скло було молочно-біле, з бульками, а знадвору густішали мокрі сутінки, тож єдине, що Кетлін досі розбирала, було потопле у грязюці перехрестя, де сходилися два великі гостинці.

Роздивляючись перехрестя, вона задумалася. Якщо повернути звідси на захід, то легка дорога швидко приводила до Водоплину. Батько

завжди давав їй мудрі поради, коли вона їх потребувала, і вона прагнула усім серцем побалакати з ним, попередити про бурю, яка насувалася. Якщо Зимосіч мала готуватися до війни, то ще вірніше те саме мусив робити Водоплин, набагато ближчий до столиці, ще й з навислою на заході могутньою тінню Кастерлі-на-Скелі. Якби ж батько почувався краще, вона могла б ризикнути, але Гостер Таллі був прикутий до ліжка вже два роки, і Кетлін не насмільовалася турбувати хворого.

Східний шлях був небезпечніший, дикий і кам'янистий. Він пролягав скелястими передгір'ями та лісовими гущавинами до Місячних Гір, через високі перевали та глибокі урвища, а далі виходив у Долину Арин та до півостровів Пальців, що лежали коло моря за нею. Над Долиною високо й неприступно стояло Соколине Гніздо, сягаючи вежами синього неба над головою. Там сиділа її сестра... можливо, зберігаючи відповіді на якісь із питань, що мучили Неда. Ліза, певна річ, знала більше, аніж насмільовалася сказати у листі. Можливо, навіть мала доказ, якого потребував Нед, щоб звалити Ланістерів з вершини у порошок. А якби дійшло до війни, то їм знадобилися б Арини та їхнє східне значкове панство.

Але гірський шлях був смертельно небезпечний. Скелястими проходами нишпорили сутінкоти, схилами з'їжджали зсуви, а високо у горах жили роди свавільних наскочників, які спускалися донизу, аби грабувати й різати, а тоді зникали, як сніг під сонцем, щойно з Долини по їхні душі виїжджали лицарі. Навіть Джон Арин, найвеличніший з князів, якого знала Долина, завжди перетинав гори з великим збройним почтом. А почет Кетлін складався з одного немолодого лицаря, закутого у честь і озброєного вірністю.

«Ні», подумала вона, «хай Водоплин та Соколине Гніздо почекають». Її шлях лежав до Зимосічі, де на неї чекали сини та обов'язки. Перетнувши Перешийок, вони могли з'явитися до одного з Недових значкових і вислати гінців з наказами стерегти королівський гостинець на північ.

Дощ змив з виду поля, що лежали за перехрестям, та Кетлін тримала цю землю в пам'яті. Зовсім поруч був базар, а далі за дві верстви село — півсотні білених хат навколо невеличкого мурованого септу. Може, вже й більше: літо було довге та мирне, люди одружувалися й

плодилися. Північніше королівський гостинець біг уздовж Зеленозуба, вітки Тризуба, родючими долинами та зеленими лісами, повз квітучі та справні городці, міцні замки та обійстя річкових панів.

Кетлін знала їх усіх до одного: Чорнолісів та Бракенів, одвічних ворогів, чиї чвари мусив замирювати її батько; пані Вент, останню в роді, що ділила з привидами похмурі склепіння Гаренголу; дражливого князя Фрея, що пережив сімох дружин і забив обидва свої замки-близнюки дітьми, онуками та правнуками, не рахуючи байстрюків та байстрюцьких байстрюків. Усі вони сиділи значковими на землі та в замках від дому Таллі, присягали на мечі у вірній службі Водоплинові. Та Кетлін питала себе, чи цього вистачить, якщо почнеться війна. Її батько — відважний воїн, непохитний у своїй вірності — поза всякі сумніви скличе корогви... та чи прийдуть ті корогви? Даррі, Ригери, Мутони також присягали Таллі, але на Тризубі билися за Раегара Таргарієна. Князь Фрей з'явився зі своїм рушенням вже як битва скінчилася, викликавши сумнів, до кого він, власне, збирався приєднатися. Ясна річ, що сам він запевняв переможців у своїй вірності, але батько Кетлін від того часу кликав його Фреєм Спізнілим. «Не можна допустити до війни», з гарячковою рішучістю подумала Кетлін. Вони мусять відвернути війну за всяку ціну.

Пан Родрік прийшов по неї, щойно перестали калатати у дзвін.

— Краще нам поспішити, пані, якщо хочемо сьогодні повечеряти.

— Краще нам не вдавати з себе лицаря та пані, доки не перетнемо Перешийок, — мовила вона. — Прості подорожні викликають менше уваги. Скажімо, хай би двоє міщан, батько та дочка, їхали кудись у сімейних справах.

— Як накажете, пані, — погодився пан Родрік і зрозумів свою помилку, тільки коли вона засміялася. — Старий звичай нелегко забути... доню.

Він спробував смикнути за зголені баки і роздратовано пирхнув, не знайшовши їх.

Кетлін узяла його за руку.

— Підемо, батечку, — мовила вона. — Гадаю, Маша Гедль і досі вміє подати доброї страви. Але благаю, не вихваляйте її, бо краще нам не бачити її посмішки.

Зала корчми була довга, з протягами. З одного кінця стояли рядком

величезні барила, з другого палав вогонь у комині. Хлопчик-служка бігав туди-сюди з рожнами засмаженого м'яса, поки Маша наливала пиво з барил, жуючи кислolist.

Лави були геть засиджені впереміш подорожніми усіх станів. На перехресті хто тільки не сходився між собою: красильники з чорноліловими руками хлюскали пиво з річковиками, що смерділи рибою; там м'язистий коваль тіснився, даючи місце сивочолому септонові, а тут побиті життям сердюки-горлорізи пліткували про новини з пухкими крамарями, наче старі друзі.

Серед товариства сиділо більше оружного люду, ніж Кетлін бажала б. Троє коло вогню мали на собі значки з червоним огирем Бракенів. Онде сидів цілий загін у синюватих кольчугах та сріблясто-сірих накидках, а на плечах в них виднівся знайомий знак дому Фрей — подвійні башти через міст. Вона пробіглася поглядом по обличчях, але вояки були замолоді, щоб її впізнати. Найстарший серед них мав бути не більший за Брана, коли вона поїхала звідси на північ.

Пан Родрік знайшов для них порожнє місце на лаві коло кухні. Навпроти через стіл хвацький молодик бринькав на цимбалах.

— Сім божих благословінь на вас, добродію, — побажав молодик, як вони сідали. Перед ним на столі стояв порожній кухоль з-під вина.

— І на тебе, співцю, — чемно відповіла Кетлін. Пан Родрік завимагав хліба, м'яса та пива таким голосом, який чітко проказував «зараз і негайно». Співець, юнак років вісімнадцяти, зміряв їх зухвалим поглядом і спитав, куди вони прямують, звідки, яких новин чули... випускаючи питання одне за іншим, немов стріли, і не чекаючи на відповіді.

— Ми виїхали з Король-Берега два тижні тому, — відповіла Кетлін на найбезпечніше з питань.

— А я саме туди, — зазначив молодик. Як вона й підозрювала, йому більше кортіло розповідати про себе, аніж слухати когось. Нічого співці так не любили і впововину, як свої власні голоси. — Де турнір Правиці, там шляхетні пани і товсті гамани. Останнього разу я наспівав собі стільки срібла, що не міг втримати у руках... і не втримав, бо усе поставив на перемогу Крулеріза.

— Хто ставить гроші на забави, той гнівить богів, — суворо мовив пан Родрік. Він народився на півночі й поділяв погляди Старків на турніри.

— Я напевне прогнівив, — погодився співець. — Ваші люті боги змовилися з Лицарем Квітів і облупили мене до нитки.

— Ти отримав корисний урок, — повчально зазначив пан Родрік.

— Авжеж. Цього разу ставитиму на пана Лораса.

Пан Родрік спробував смикнути за баки, яких не було, але не встиг він вигадати, чим дорікнути співцеві, як прибіг служка. Він поклав перед ними вибрані зсередини буханці хліба і наповнив кожний шматками рум'яного м'ясива, щойно знятого з рожна і стікаючого запашним соком. На іншому рожні стирчали невеличкі цибулини, вогнеперці та тлусті гриби. Пан Родрік хутко узявся до страви, а служка побіг по кухлі пива.

— Мене звати Марільйоном, — мовив співець, смикаючи струни. — Ви, напевне, чули мій спів деінде?

Його звичаї викликали в Кетлін посмішку. На північ до Зимосічі добрідало небагато співців, але вона знала їхню породу ще зі свого дитинства у Водоплині.

— На жаль, ні, — відповіла вона.

Співець смикнув за струни, видавши жалібний стогін.

— Ви багато втратили, — запевнив він. — От якого, наприклад, ви чули найкращого співця?

— Алію з Браавоса, — миттю відповів пан Родрік.

— Та ну, я співаю набагато краще, ніж отой старий сучок, — заперечив Марільйон. — Як маєте трохи срібла на пісеньку, я вам зараз покажу.

— Кілька мідяків я, може, й маю, та краще викину їх до колодязя, ніж віддам за твоє мекання, — пробурчав пан Родрік. Його думка про співців була добре відома. Музика й спів личить дівчатам, але він не тямив, з якого дива здоровий парубок стане брати до рук цимбали, коли міг би узяти меч.

— Щось вашому дідусеві жовч підпирає, — мовив Марільйон до Кетлін. — Я ж-бо хотів вас пошанувати. Віддати належне вашій красі. Правду кажучи, мені самою долею судилося співати королям і найвельможнішим панам.

— О, це добре видно, — гречно відповіла Кетлін. — Князь Таллі полюбляє пісні, як я чула. Поза сумнівом, ви бували у Водоплині.

— Та разів сто, — легковажно відповів співець. — Мені там вже й

кімнатку лишили, а молодий князь мене тримає за рідного брата. Кетлін посміхнулася, уявивши, що б сказав Едмур. Колись один співець затяг до ліжка дівчину, на яку той заглядався, і тепер Едмур на дух не переносив усю їхню породу.

— А у Зимосічі? — запитала вона його. — Колись бували на півночі?

— Чого б це? — скривився Марільйон. — Там в них самі хуртовини вищать і ведмеді по заметах блукають. А Старки не розуміють іншої музики, окрім вовчого виття.

Краєм вуха Кетлін почула, як відчинилися двері на дальньому кінці зали.

— Хазяйко, — покликав голос пахолка позаду неї, — нашим коням треба десь стати, а пан Ланістер потребують кімнати й гарячої купелі.

— О боги, — мовив пан Родрік ще до того, як Кетлін міцно схопила його за руку, аби мовчав.

Маша Гедль вже вклонялася і сяяла бридкою кривавою посмішкою.

— Даруйте, мосьпане, справді, забито усе, жодної кімнатки нема.

Їх було четверо. Кетлін побачила старого у чорному вбранні Нічної Варти, двох пахолків... і його, малого та зухвалого, як от тобі раз.

— Мої хлопці пересплять і в стайні, а я, самі бачите, місця займаю небагато.

Він саянув глузливою посмішкою.

— Аби вогонь горів і солома не дуже юрмилася блохами, то й добре.

Маша Гедль так бідкалася, що аж ламала руки з горя.

— Ой божечки, мосьпане, та жодного кутка нема, це ж турнір, як тут дати ради, ой божечки...

Тиріон Ланістер видобув з гамана монету, підкинув її над головою, спіймав, знову підкинув. Зі свого місця, навіть через усю залу, Кетлін не могла не помітити блиску золота.

Якийсь компанієць у вицвілому синьому кобеньку скочив на ноги.

— Ласкаво прошу, беріть мою кімнату, мосьпане!

— Оце розумний чолов'яга, — мовив Ланістер, жбурляючи монету поперек зали. Компанієць вправно упіймав її в польоті. — Ще й спритний який!

Карлик обернувся до Маші Гедль.

— А попоїсти в вас подають, сподіваюся?

— Усе, що забажаєте, мосьпане, — запевнила корчмарка.

«Хай удавиться», подумала Кетлін, але подумки мимоволі уявила, як давиться Бран власною кров'ю.

Ланістер зиркнув на ближні столи.

— Мої хлопці їстимуть те, що ви подаєте людям. Подвійні пайки, якщо ваша ласка, бо дорога була важка. Я ж візьму смажену птицю. Курку, качку, голуба — що маєте. Пришліть і глек кращого вина. Йорене, чи не бажаєте розділити трапезу?

— Авжеж, мосьпане, — відповів чорний братчик.

Карлик поки що й погляду не кинув на дальній кінець зали, і Кетлін саме подумала, як добре, що сьогодні до корчми набилося стільки люду... аж тут Марільйон скочив на ноги.

— Вельможний пане Ланістере! — загукав він. — Маю велику охоту і честь розважити вас за вечерею. Я заспіваю вам баладу про величну перемогу вашого батька при Король-Березі!

— Ніщо не зіпсує мені вечері певніше, — сухо пробурчав карлик. Його різнобарвні очі кинули гострий погляд на співця, потім відійшли убік... і знайшли Кетлін. Якусь мить він дивився зачудовано. Вона відвернула була обличчя, та запізно. Карлик уже всміхався до неї.

— Пані Старк, яка несподівана радість, — мовив він гречно. — Так сумно було проминути вас у Зимосічі.

Марільйон глипнув на неї збентежено, а тоді аж розлютився на себе за дурість. Кетлін тим часом підвелася з лави, чуючи, як стиха лається пан Родрік. «Якби ж він застряг на тій Стіні», подумала вона, «якби ж...»

— Пані... Старк? — мляво перепитала Маша Гедль.

— Останнього разу я ночувала тут ще як Кетлін Таллі, — мовила вона до корчмарки. Чула бурмотіння подорожніх, відчувала на собі погляди. Зиркнула круг зали, на обличчя лицарів та стражників і глибоко зітхнула, аби стишити шалене калатання серця. Чи насмілитися, чи ні? Та нема вже коли сушити голову. Ще мить, і голос її заgrimів у власних вухах.

— Гей, пане лицарю, ви, у кутку! — гукнула вона до немолодого чоловіка, якого досі не помічала. — Чи в вас на жупані вигаптувано часом не чорного кажана Гаренголу?

Чоловік звівся на ноги.

— Саме так, вельможна пані.

— А хіба пані Вент не є вірним і чесним другом моєму батькові, князю Гостеру Таллі на Водоплині?

— Саме так, — ствердив лицар.

Пан Родрік тихо піднявся і перевірів, як ходить меч у піхвах. Карлик глипав на них зачудованими різнобарвними очима, нічого не тямлячи.

— Значок з червоним огирем завжди радо приймали у Водоплині, — мовила вона до трійці біля вогню. — Мій батько числить Джоноса Бракена за одного зі своїх найстаріших і найвірніших значкових.

Троє стражників обмінялися непевними поглядами.

— Довіра його вельможності — то велика честь для нашого пана, — обережно відповів один з вояків.

— Заздрю, що ваш пан батько має стількох вірних друзів, — докинув Ланістер, — але не дуже розумію, до чого ви ведете, пані Старк.

Вона залишила його слова без відповіді й обернулася до великого загону в сірому та синьому. Головна її турбота була саме про них, бо їх сиділо у залі більше як двадцятіро.

— Ваш значок мені теж відомий: то башти-близнюки Фреїв. Як ся має ваш ласкавий пан, добродії?

Підвівся очільник загону.

— Князь Вальдер у доброму здоров'ї, мосьпані. На дев'яності іменини збирається взяти нову дружину. Просив вашого пана батька вшанувати весілля своєю особою.

Тиріон Ланістер гикнув. Кетлін зрозуміла, що тепер він у її руках.

— Цього чоловіка приймали у моєму домі як гостя, а він смів важити на життя мого сина, хлопчика семи років, — гучно оголосила вона до товариства, вказуючи пальцем на Ланістера. Поруч із нею встав пан Родрік з мечем у руці. — В ім'я короля Роберта і добродішних панів, яким ви служите, закликаю вас схопити його та допомогти повернути до Зимосічі для очікування королівського правосуду.

Вона не знала, що принесло їй більшу втіху: брязкання десятку мечів, вирваних з піхов як один, або ж вираз на обличчі Тиріона Ланістера.

Санса II

Санса виїхала на турнір Правиці разом з септою Морданою та Джейною Пул у паланкіні з запонами такого тонкого жовтого шовку, що крізь них вона бачила все навколо — весь світ, який став золотим. За міськими мурами коло річки поставили кількатор шатрів, і на забаву

з усіх боків поспішали тисячі простого люду. Він розкошів турніру Сансі перехопило подих: блиск обладунків, величезні огирі у шитих сріблом та золотом чабраках, галас натовпу, буяння прапорів під вітром, а лицарі, лицарі... головне — то лицарі!

— Краще, ніж у піснях, — шепотіла Санса, коли вони знайшли місця, обіцяні батьком, серед вельможних панів та пань. Санса розкішно вдяглася того дня — у зелену сукню, що пасувала до рудизни у її світло-брунатному волоссі. Вона знала, що на неї дивляться, і посміхалася.

Вони дивилися, як перед натовпом виїжджають звитяжці, овіяні піснями, один славніший за іншого. Першими в полі показалися семеро лицарів Королегвардії — усі, крім одного, вдягнені у лускаті обладунки молочного забарвлення, з корзнами, білішими за свіжий сніг. Пан Хайме також мав на собі біле корзно, але під ним він сявав золотом з голови до ніг, з визолоченим мечем при боці, у шоломі з лєвовою головою. Пан Грегор Клеган, Гора-на-Коні, промчав повз них із гуркотом, наче лавина з гір. Санса добре пам'ятала князя Йона Ройса, який гостював у Зимосічі двома роками раніше.

— Його спижевий обладунок скуто багато тисяч років тому і карбовано чародійними рунами, які бережуть господаря від ран, — зашепотіла вона до Джейни.

Септа Мордана вказала на князя Язона Малістера у темно-синьому, шитому сріблом вбранні, з крилами орла на шоломі. На Тризубі він зарубав трьох значкових панів Раєгара. Дівчата захихотіли, побачивши войовничого жерця Тороса Мирійського з голеною головою, в просторій червоній рясі, але замовкли, коли септа розповіла, як він увірвався драбиною на стіни Пайку з палаючим мечем у руці.

Інших вершників Санса не знала. Там були заплотні лицарі з Пальців, Вирію та гір Дорну, ніким не оспівані кінні охотники та новачки-зброєносці, молодші сини вельможних князів та спадкоємці менших домів. Ще молоді, ще не уславлені звитягами, але Санса з Джейною погодилися, що колись Семицарством буде гриміти слава їхніх імен. Пан Балон Лебедин. Князь Брис Карон з Порубіж'я. Спадкоємець Спижевого Йона — пан Андар Ройс — із молодшим братом паном Робаром; їхні висрібнені лати несли на собі ті самі стародавні руни, що й в батька, викладені спижем. Близнюки пан Горас та пан Гобер з

виноградною китицею Рожвинів на щитах, винно-червоною на лазуровому полі. Патрек Малістер, син князя Язона. Шестеро Фреїв з Переїзду: пан Яред, пан Гостін, пан Данвел, пан Емон, пан Тео, пан Первин, сини та онуки старого князя Вальдера Фрея, а з ними — його байстрюк Мартин Водограй.

Джейна Пул зізналася, що її лякає Джалабар Ксого — князьок-вигнанець з Літніх Островів, шкірою чорний, як ніч, ще й вдягнений у накидку із зеленого та кармазинового пір'я. Коли ж вона побачила молодого князя Беріка Дондаріона з рудо-золотою гривною волосся та чорним щитом, розрізаним блискавкою, то оголосила, що ладна вийти за нього заміж хоч зараз.

На бойовище виїхав і Хорт, і королівський брат — красень Ренлі, князь Штормоламу. Від Зимосічі та півночі виступали Джорі, Алин і Гарвін.

— Наш Джорі виглядає жебраком посеред отих жевжиків, — пирхнула септа Мордана, побачивши його. Санса не могла не погодитися. Джорі мав на собі прості блакитно-сірі лати без прикрас та гербів, а з плечей його звисала сірою ганчіркою проста вовняна накидка. Але виступив він добре: зсадив з коня Гораса Рожвина у першому двобої, тоді одного з Фреїв у другому. У третьому поєдинку він три рази з'їжджався з охотним латником Лотором Брюном, вбраним чи не вбогіше за нього самого. Жоден з бійців не вилетів з сідла, але Брюн тримав списа твердіше, бив точніше, і король віддав перемогу йому. Алинові та Гарвінові щастило гірше: Гарвін вилетів з сідла у першому ж двобої проти пана Мерина з Королегвардії, Алина вибив пан Балон Лебедин.

Кінні двобої продовжувалися цілісінький день, ба навіть у сутінках. Копита великих огирів гуркотіли полем, аж поки не перетворили його на пошматовану пустку. Не один десяток разів Джейна та Санса скрикували разом, коли вершники стикалися один з одним, ламаючи списи на друзки, а тим часом натовп галасував за своїх улюбленців. Джейна прикривала очі руками, наче мале дівчисько, щойно хтось із бійців злітав з коня, але Сансу було ліплено з міцнішого тіста. Панна княжого роду мусить гідно поводитися на турнірах. Навіть септа Мордана помітила її витримку і схвально кивнула.

Крулеріз був неперевершений. Він вибив із сідел пана Андара Ройса та порубіжного князя Бриса Карона так легко, наче бив по кільцях, а тоді виграв важкий двобій проти сивочолого Барістана Селмі, котрий у

двох перших герцях переміг суперників на тридцять та сорок років молодших за себе.

Сандор Клеган та його брат-велетень, пан Грегор-Гора, також не знали собі рівних, люто скидаючи з коней одного супротивника за іншим. Найжахливіша подія дня сталася у другому двобої пана Грегора. Його спис підскочив догори і вдарив молодого лицаря з Долини під ринграф із такою силою, що кінець пробив горло і вбив вершника на місці. Юнак впав за якихось п'ять кроків від того місця, де сиділа Санса. Кінець списа пана Грегора зламався у шиї лицаря, і кров витікала з неї повільними, дедалі слабшими поштовхами. Лицар мав на собі новісінькі лати; коли сталь упіймала сонце, то неначе яскравий спалах вогню простягся його відкинутою рукою. А тоді сонце сховалося за хмару, і спалах згас. Кирея лицаря мала колір ясного літнього неба і була облямована місячними серпами. У неї потроху всотувалася кров, і серпики один за одним червоніли.

Джейна Пул рюмсала так відчайдушно, що септі Мордані довелося вивести її геть, аби привести до тями. Але Санса сиділа, склавши руки на колінах, і дивилася, наче зачарована. Раніше вона ніколи не бачила, як помирає людина. Їй би теж личило плакати, майнула в неї думка, та сльози не бажали текти. Можливо, усі її сльози були виплакані по Бранові та Панночці. Ясна річ, якби таке сталося з Джорі, паном Родріком або паном батьком, сльози б знайшлися, сказала вона собі. Молодий лицар у блакитній киреї нічого для неї не важив — якийсь незнайомиць із Долини Арин, чие ім'я вона забула, щойно почувши. «І світ теж забуде», зрозуміла Санса. «Про нього не складуть пісень. Як сумно.»

Щойно віднесли геть мертве тіло, як на поле вибіг хлопчик з лопатою і кидав землі туди, де воно лежало, аби сховати кров. Двобої відновилися.

Пан Балон Лебедин також був вибитий Грегором, а князь Ренлі — Хортом. Ренлі вилетів з сідла так стрімко, наче з-під нього винесло коня, тільки ноги майнули в повітрі. Голова князя гепнула об землю з добре чутним хряскотом, від якого натовпові перехопило подих. Але то лише відламався паріг на одному з розлапистих золотих рогів, що прикрашали шолом. Зіп'явшись на ноги, пан Ренлі отримав від натовпу шалені вітання, бо люд королівств уподобав гарного та

ласкавого молодшого брата короля Роберта. Гречно вклонившись, він віддав зламаний паріг переможцеві, але Хорт пирхнув і викинув уламка натовпові, де над тим шматочком золота почалися бійки з видряпуванням очей. Спокій відновився тільки зусиллями самого ж пана Ренлі, який пішов у натовп і змирив розгардіяш власною особою. До того часу септа Мордана повернулася сама-одна та повідомила, що Джейна почувається зле і залишилася у замку. Та байдуже — Санса про неї вже й не згадувала.

Пізніше заплотний лицар у клітчастій накидці зганьбив себе: вбив коня під Беріком Дондаріоном і тим програв двобій. Князь Берік перекавав сідло на нового огиря, з якого і злетів одразу ж від списа Тороса, жерця з Миру. Пан Арон Сантагар та охотник Лотор Брюн тричі з'їжджалися марно; після того пан Арон програв князеві Язону Малістеру, а Брюн — молодшому синові Йона Ройса, Робарові.

Зрештою залишилося четверо бійців: Хорт і його велетенський брат Грегор, Хайме Ланістер-Крулеріз і пан Лорас Тирел, юнак на прізвисько Лицар Квітів.

Пан Лорас був молодшим сином Мейса Тирела, князя Вирію та Оборонця Півдня. У свої шістнадцять років він був наймолодшим вершником на полі, але того ранку у перших трьох двобоях вибив з сідла трьох лицарів Королегвардії. Санса ще не бачила юнака, гарнішого за нього. Лати на ньому були неначе виплетені з тисячі полив'яних квітів, а сніжно-білий огир — прикрашений чабраком з червоних та білих троянд. Після кожної перемоги пан Лорас знімав шолома і повільно їхав уздовж загорожі, а тоді витягав з чабрака одну білу троянду і кидав її якійсь гарній дівчині у натовпі.

Останній двобій того дня він мав супроти молодшого Ройса. Одвічні руни пана Робара виявилися поганим захистом проти пана Лораса, який розбив йому щита і вибив із сідла з жахливим брязкотом. Робар лежав у грязюці й стогнав, поки переможець робив коло полем. Нарешті панові Робару покликали ноші й віднесли його до шатра, приголомшеного і нерухомого. Та Санса того навіть не бачила, бо не зводила очей з пана Лораса. Коли білий кінь зупинився перед нею, вона відчула, що серце в неї зараз розірветься.

Іншим дівчатам він кидав білі троянди, але для неї висмикнув червону. — Чарівна панно, — мовив він, — жодна перемога не може бути

прекраснішою за вас.

Санса прийняла квітку сором'язливо і мовчки, вражена до німоти його шляхетністю. На голові лицар мав шапку недбало скуйовджених брунатних кучерів, а очі його скидалися на озера рідкого золота. Вона вдихнула пахощі троянди і притиснула її до себе, не відпускаючи навіть тоді, коли пан Лорас вже поїхав геть.

Коли нарешті Санса підняла очі, над нею стояв якийсь чоловік. Він був малого зросту, з гострою борідкою та срібним пасмом у волоссі, майже одного віку з батьком.

— Ви, напевне, одна з її доньок, — мовив він. Його сіро-зелені очі не посміхалися, хоча на губах грала привітна усмішка. — Маєте в обличчі риси Таллі.

— Мене звати Санса Старк, — мовила вона, почувуючись незручно. На чоловікові була важка делія з хутряним коміром, застібнута срібним пересмішником. Поводився він невимушено, як вельможний пан, але їй був невідомий. — Я... не маю честі, пане.

Септа Мордана швидко взяла справу в свої руки.

— Люба дитино, це князь Петир Баеліш, радник королівської малої ради.

— Колись ваша мати була моєю королевою краси, — тихо мовив чоловік. Його подих відгонив м'ятою. — А ви маєте її волосся.

Його пальці пробігли по її щоці, попестили одне брунатне пасмо. Раптом він обернувся і закрокував геть.

До того часу вже зійшов місяць, натовп стомився, і король оголосив, що три останні двобої відбудуться наступного ранку, перед бугуртом. Простий люд пішов по домівках, теревенячи про двобої цього дня та очікувані події наступного, а вельможний двір перейшов до річки задля учти. Кілька годин кухарі смажили шістьох велетенських зубрів, повільно обертаючи їх на товстих дерев'яних рожнах; хлопчаки-кухарчуки мастили їх маслом та прянощами, поки м'ясо не почало репати і плюватися соком. За лицарськими шатрами поставили столи й лави, а на столах купами лежали солодка спаржа, полуниці й свіжоспечений хліб.

Санса та септа Мордана отримали високі почесні місця зліва від підвищення, де сидів сам король поруч із королевою. Коли біля неї справа всівся принц Джофрі, в Санси стиснулося горло. Він не сказав

їй жодного слова після тих жахливих подій, а вона сама не сміла до нього заговорити. Спершу вона ненавиділа його за те, що зробили Панночці, але потім втерла сльози і розсудила, що винуватий у тому, власне, зовсім не Джофрі. Все зробила королева, от вона й винувата. Вона, і ще Ар'я. Нічого б не сталося, якби не Ар'я.

Того вечора вона ніяк не могла ненавидіти Джофрі. Він був надто гарний, аби його ненавидіти: мав на собі темно-синього жупана з подвійним рядком золотих левових голів-гудзиків, а на чолі — тоненького золотого вінця з сафірами. Волосся його блищало так само, як і золото на ньому. Санса дивилася на нього і тремтіла, боячись, що він не зверне на неї уваги. Або ще гірше: знову розлютиться і прожене у сльозах від столу.

Натомість Джофрі посміхнувся і поцілував їй руку, такий гарний та чемний, як принци з пісень, а тоді мовив:

— Пан Лорас має смак до краси, чарівна панно.

— О, про мене він перебільшив, — промурмотіла дівчина, аби не видатися марнославною, а в самої серце аж співало. — Пан Лорас такий шляхетний. Як ви гадаєте, він переможе на завтра, пане мій?

— Нізащо, — заперечив Джофрі. — Його вкоротить або мій пес, або дядько Хайме. А через кілька років, щойно зможу виїхати на поле, я їх сам усіх поваляю.

Він підняв руку, закликаючи служника з глеком охолодженого літнього вина, і налив їй келиха. Вона занепокоєно зиркнула на септу Мордану, та Джофрі перехилився і налив септі теж. Септа кивнула, гречно подякувала і не заперечувала більше жодним словом.

Служники підливали у келихи усю ніч, але Санса потім не пригадувала, щоб взагалі куштувала вино. Їй не треба було вина. Вона сп'яніла від чарів тієї ночі, засліпла від блиску розкошів, очманіла від краси, про яку мріяла всеньке життя і не сподівалася колись побачити. Перед королівським шатром сиділи співці, наповнюючи сутінки музикою. Жонглер кидав у повітря вервечку палаючих булав. Королівський блазень — кругловидий дурник на прізвисько Місячок — танцював довкола на дибах, виряджений у пістряві лахи, і глузував з усіх гостей так витончено-жорстоко, що Санса засумнівалася, чи такий вже він дурник, як про нього кажуть. Навіть септа Мордана склала перед ним зброю: коли блазень заспівав пісеньку про верховного

септона, септа реготала так, що розлила на себе вино.

Принц Джофрі був сама чемність та шляхетність. Він розважав Сансу бесідою, засипав лестоцями, веселив жартами, ділився двірськими плітками, пояснював Місячкові кпини. Санса у захопленні зовсім забула про чемність і геть не зважала на септу Мордану, що сиділа зліва.

Тим часом подавали переміни страв. Густий крупник з олениною. Салати з солодкої спаржі, шпинату і слив, посипані товченими горіхами. Равликів з медом та часником. Равликів Санса раніше не їла, тому Джофрі показав їй, як виймати равлика з мушлі, а тоді сам згодував їй перший соковитий шматочок. Далі був свіжий річковий пструг, запечений у глині; її принц допоміг розбити тверду оболонку, щоб знайти всередині пластівці запашного білого м'яса. Коли ж подали м'ясиво, то він служив їй сам: відрізував щедрі шматки від кращої печені, накладав на тарелю з посмішкою. Вона бачила, що права рука принца ще й досі погано рухається, та він не поскаржився жодним словом.

Далі подали солодке м'ясо, пиріг з голубами, печені яблука, що пахкотіли корицею, лимонні тістечка з цукровою кіркою. Але Санса вже напхалася під зав'язку і ледве пододала два лимонні тістечка, які так любила. Вагаючись, чи не з'їсти третє, вона почула волення короля.

Взагалі-то король Роберт ставав чимдалі галасливіший з кожною новою стравою. Час від часу до Санси доносився його регіт або накази, які він ревів гучніше від музики та брязкоту посуду. Але сидів король не надто близько, тому слів вона не дочувала.

Та зараз короля почули усі.

— Ні! — заgrimів він таким голосом, що потопив решту балачок і криків. Вражена Санса побачила, як король стоїть, хитаючись, червоний на обличчя. У руці він тримав келих вина, а сам був п'яний, як чіп.

— Ти не казатимеш мені, що робити, жінко! — волав він до королеви Серсеї. — Король тут я, зрозуміла? Я правлю цією державою, і якщо кажу, що завтра битимуся, то битимуся!

Усі мовчки витріщалися на нього. Санса бачила пана Барістана, брата короля Ренлі, коротуна, який так дивно до неї говорив. Але жоден не

рушив з місця, щоб втрутитися. Обличчя королеви застигло маскою, такою блідою, наче її виліпили зі снігу. Вона підвелася з-за столу, підібрала спідниці й вийшла геть у супроводі служниць.

Хайме Ланістер поклав руку на плече королю, але Роберт відштовхнув його з усієї сили. Пан Хайме запнувся і впав, а король зареготав.

— Зацний лицар! Та я тебе навіть сп'яну в грязюку вкладу. Не забувай про це, Крулерізе.

Він ляпнув себе у груди коштовним келихом, розхлюпуючи вино єдвабовим жупаном.

— Дайте мені келепа, і жоден воїн королівств не встоїть проти мене!

Хайме Ланістер підвівся і обтрусився.

— Як скажете, ваша милість, — мовив він сухо.

Наперед вийшов усміхнений князь Ренлі.

— Ти пролив вино, Роберте. Дай-но я принесу тобі нового келиха.

Санса здригнулася, коли Джофрі поклав їй долоню на руку.

— Вже пізно, — мовив принц. Він мав на обличчі дивний вираз, неначе взагалі її не бачив. — Чи не потрібен вам супровід до замку?

— Ні, — почала була Санса, потім пошукала очима септи Мордани і здригнулася, побачивши її головою на столі. Септа стиха похропувала, як личить чемній та поважній жінці. — Тобто... так, дякую вам, ви дуже добрі. Я втомилася, а на шляху темно. Буду вдячна за ваш захист та супровід.

Джофрі покликав:

— Гей, пес!

Сандор Клеган з'явився так швидко, наче згустилася сама темрява. Він змінив обладунки на червону вовняну сорочку з нашитою спереду шкіряною собачою головою. Від світла смолоскипів його спечене обличчя відблискувало червоним.

— Так, ваша милість? — мовив він.

— Відведи мою наречену до замку і дивись, щоб з нею нічого не сталося, — сухо наказав принц. Без жодного слова на прощання принц обернувся і пішов геть, залишивши Сансу з Хортом.

Санса відчувала шкірою, як Хорт на неї витріщається.

— Ти гадала, Джоф тебе сам поведе? — Він зареготав. Регіт його нагадував гарчання бійцівських собак у ямі. — Еге ж!

Він підсмикнув її на ноги. Вона не опиралася.

— Пішли вже. Не тільки тобі спати кортить. Я трохи перепив, а завтра мені ще, може, брата вбивати доведеться.

І знову зареготав.

Злякана Санса штурхнула септу Мордану в плече, сподіваючись розбудити, але та тільки захропіла гучніше. Король Роберт пошкутильгав геть, і лави раптом спорожніли. Учта скінчилася, а заразом розвіялася і чарівна мрія.

Хорт видобув з держака смолоскипа, аби світити на дорогу. Санса рушила за ним. Грунт був нерівний та кам'янистий; від миготіння світла здавалося, що земля під ногами рухається. Санса не підводила очей, бо стежила, куди ставить ноги. Вони пройшли повз панські шатра, кожне зі своїм прапором та обладунком, вивішеним знадвору. Тиша згущувалася з кожним кроком. Санса не могла витримати вигляду супутника. Він її лякав аж до жаху. Але ж її виховали у всіх правилах шляхетної чемності, й дівчина сказала собі: справжня панна має не помічати, яке страхітливе в нього обличчя.

— Ви так лицарськи билися сьогодні, пане Сандоре, — вичавила вона з себе.

Сандор Клеган раптом визвірився:

— Залиш собі порожні лестоці, дівчисько... і лицарювати мені тут не треба. Я не лицар. Чхав я на лицарів та їхні обітниці. Он мій брат — лицар. Ти бачила, як він сьогодні бився?

— Так, — відповіла Санса і затремтіла. — Він бився...

— Лицарськи? — скінчив за неї Хорт.

Санса зрозуміла, що він глузує.

— Ніхто не міг встояти перед ним, — спромоглася вона нарешті, задоволена із себе. То хоч не була брехня.

Сандор Клеган раптом зупинився посеред темного порожнього поля. Вона змушена була зупинитися поруч.

— Септа добре тебе вивчила. Ти схожа на одну з тих пташок, що привозять з Літніх островів, га? Така малесенька гарненька балакуча пташка, яка повторює усі гарненькі слівця, що її навчили.

— Це ви недобре кажете. — Санса відчувала, як серце калатає у грудях. — Ви мене лякаєте. Я хочу вже піти.

— «Ніхто не міг встояти перед ним», — проскрипів Хорт. — Авжеж. Ніхто ніколи не міг встояти перед Грегором. Отой хлопчина у його

другому двобої... гарненько вийшло, га? Ти ж бачила, чи не так? Малий дурник не в тєє товариство сунув носа. Без грошей, без зброєносця, сам вдягав обладунок. Ринграфа не закріпив як слід. Гадаєш, Грегор не помітив? Гадаєш, Грегорів спис сам узяв та й підскачив? Ти, гарненька балакуча пташечка... якщо ти в це віриш, то й справді порожня головою, як та птаха. Грегорів спис завжди б'є туди, куди Грегор забажає. Ану подивись на мене. Дивись на мене!

Сандор Клеган вхопив її здоровезною рукою за підборіддя і задер їй обличчя догори. Він став просто перед нею і наблизив смолоскипа.

— Ось де гарненько. Дивися мені. Добре дивися. Мусиш добре роздивитися. Я помітив, як ти відверталася на королівському гостинці. Сцяти я хотів. Зараз дивися.

Його пальці тримали її підборіддя, мовби залізними лещатами, а очі спостерігали. П'яні очі, люті й нестримні. Вона мусила дивитися.

Правий бік його обличчя був кощавий, з гострими вилиццями та сірим оком під важким лобом. Ніс був великий, гачкуватий, а волосся рідке й темне. Він відростив його довгим і зачісував набік, бо на іншій стороні голови нічого не росло.

Лівий бік обличчя був страшною руїною. Вуха відгоріло геть, залишилася сама дірка. Око бачило, але навколо нього лежали покручені рубці. Слизька чорна плоть, схожа на вичинену шкіру, була помережана западинами та глибокими тріщинами, що мокро червоніли, коли обличчя рухалося. Нижче, коло щелепи, плоть прогоріла так глибоко, що трохи не виднілася кістка.

Санса заревла. Тоді він її пустив і загасив смолоскипа у грязюці.

— Не знаєш гарненьких слів про таке, га, дівчинко? Септа не навчила, як таке хвалити?

Відповіді не було, тож він правив далі.

— Оті думають, мене скалічило в битві. Якась облога, палаюча башта, ворог зі смолоскипом. Один бевзь питав, чи це, бува, не драконячий подих.

Він залишився самим голосом у ночі, тінню, яка стояла так близько, що відчувався кислий винний подих.

— Я був ще меншим за тебе, років шість чи сім. Коло батькового обійстя якийсь столяр відкрив майстерню з крамницею. За батькову ласку він надіслав дарунки. Старий робив чарівні іграшки. Я й не

пам'ятаю, що він прислав мені, бо забажав Грегорового дарунка. Дерев'яного лицаря, мальованого, рухомого, на мотузочках, щоб можна було ним битися. Грегор старший за мене на п'ять років, і та іграшка для нього нічого не важила, бо він був уже зброєносцем — трохи не у шість стоп заввишки й м'язистий, мов бик. Я поцупив його лицаря, та скажу тобі, не надто з того порадів. Я боявся брата, і таки не дарма, бо він мене знайшов. У кімнаті стояла жарівниця. Грегор не вимовив ані слова, лише схопив мене під пахву і засунув щокою в гаряче вугілля. І тримав, поки я волав і верещав. Ти сама бачила, який він здоровезний. Навіть тоді знадобилося троє дорослих чоловіків, щоб його відтягнути. Септони теревенять про сім пеклів, та що вони знають? Тільки той, хто горів у вогні, розуміє, що таке пекло.

— Батько сказали усім, що в мене загорілася постіль, а маестер помазав опіки. Помазав, трясця його матері! Грегора теж скоро помазали. Чотирма роками пізніше його помазали сімома єлями, він проказав лицарські обітниці, Раегар Таргарієн гепнув його по плечі мечем і мовив «Встань, лицарю Грегоре».

Хрипкий скрипучий голос загубився у темряві. Хорт мовчки громадився перед нею чорною зловісною постаттю, огорнутою мороком, схованою від очей. Санса чула його уривчастий подих. Раптом вона зрозуміла, що жаліє його, і страх її минув.

Тиша між ними стояла так довго, що Санса знову була почала боятися, але тепер вже за нього, а не за себе. А тоді сягнула по його плече рукою.

— Він не був справжнім лицарем, — прошепотіла вона.

Хорт відкинув голову і зареготав. Санса сахнулася геть, та він схопив її за руку.

— Еге ж, — прогарчав він їй у обличчя, — маєш рацію, пташко, він не був справжнім лицарем.

Решту їхнього шляху до міста Сандор Клеган не вимовив ані слова. Він привів її до узвізників, що чекали на спізніле панство, наказав везти до Червоного Дитинця і сам заліз до візка. Вони мовчки проїхали крізь Королівську браму, а далі освітленими смолоскипами вулицями міста. Клеган відчинив потерну і провів Сансу до замку, смикаючись обличчям і задумливо блукаючи очима. Поки вони підіймалися баштовими сходами, він тримався на одну сходинку позаду. Шлях до

передпокою її опочивальні вони подолали без пригод.

— Дякую, пане мій, — ніяково проказала вона.

Хорт схопив її за плече й нахилився ближче.

— Усе, що я тобі розповів сьогодні.. — прохрипів він ще грубіше, ніж зазвичай. — Якщо колись розкажеш Джофрі... сестрі, батькові... комусь із них...

— Не розкажу, — прошепотіла Санса. — Обіцяю.

Та цього було не досить.

— Якщо скажеш бодай комусь, — закінчив він, — я тебе вб'ю.

Едард VII

— Я сам стояв по ньому всенощне бдіння, — мовив Барістан Селмі, дивлячись на тіло, що лежало на возі. — Нікого ближчого він тут не мав. Кажуть, у Долині залишилася матір.

У блідому вранішньому світлі здавалося, що молодий лицар просто спить. Він не був гарний з себе, але смерть пом'якшила грубо різьблені риси. Сестри-мовчальниці вбрали його у кращий оксамитовий жупан з високим коміром, щоб заховати розірване списом горло. Едард Старк глянув йому в обличчя і спитав себе, чи не з-за нього загинув цей юнак, вбитий значковим лицарем Ланістерів до того, як Нед зміг з ним побалакати. Чи може таке статися випадково? Тепер вже не дізнаєшся.

— Гуго був зброєносцем Джона Арина чотири роки, — вів далі Селмі.

— Король висвятив його у лицарі, перш ніж їхати на північ, аби вшанувати пам'ять Джона. Малий прагнув стати лицарем понад усе, але на жаль, не був іще готовий.

Нед погано спав уночі й почувався втомленим не по роках.

— Ніхто з нас не буває готовий, — відповів він.

— До лицарства?

— До смерті.

Нед турботливо вкрив хлопця його киреєю: просякнутою кров'ю, блакитною, облямованою місячними серпиками. «Коли матір спитає, чому загинув її син», подумав він гірко, «їй скажуть, що він своєю смертю вшанував Правницю Короля, князя Едарда Старка».

— Цього не мало статися. Війну не треба перетворювати на гру.

Нед обернувся до жінки коло возу, завитої у сірі шати так, що на обличчі виднілися лише очі. Обов'язок сестер-мовчальниць — готувати мерців до поховання, і люди вважали, що з того не буде пуття,

якщо дивитися в обличчя самій смерті.

— Хай його обладунок відвезуть у Долину. Матері він не завадить.

— Авжеж, він вартий доброї торби срібла, — погодився пан Барістан.

— Хлопець замовив його навмисне для турніру. Простий, але доброї роботи. Не знаю, чи він встиг усе виплатити ковалеві.

— Він заплатив учора, пане мій, і до того ж дорогу ціну, — відповів Нед, а до сестри-мовчальниці сказав:

— Хай мати отримає обладунок. З ковалем я все владнаю.

Сестра схилила голову.

Після того пан Барістан пішов разом з Недом до королівського шатра. Табір починав ворушитися. Над багаттями тріщали та бризкали салом пухкі ковбаси, пускаючи у повітря пахощі часнику та перцю. Юні зброєносці бігали з дорученнями від хазяїв, що прокидалися, позіхали та потягувалися, готуючись до нового дня. Служник з гускою під пахвою став на коліно, побачивши крокуючу пару, і пробурмотів «Ваші мосці», а гуска тим часом гелготіла та щипала йому пальці. Щити коло кожного шатра позначали господарів: срібний орел Морестражу, поле солов'їв Бриса Карона, виноградна китиця Рожвинів, смугастий вепр, червоний бик, палаюче дерево, білий баран, потрійний завиток, ліловий одноріг, танцююча діва, чорний гаспид, вежі-близнюки, рогата сова, а наостанок чисті білі щити Королегвардії, що сяяли, наче ранок.

— Король зібрався сьогодні битися у бугурті, — мовив пан Барістан, минаючи щит пана Мерина, заплямований глибокою борозною. Її пропанахав спис Лораса Тирела, який вибив лицаря Королегвардії з сідла.

— Еге ж, — похмуро буркнув Нед. Вночі його розбудив Джорі з цією новиною. Не диво, що далі він спав неспокійно.

Пан Барістан виглядав стурбованим.

— Кажуть, краса ночі блякне зі світанком, а виплоди пияцтва кидають з відразою у вранішньому світлі.

— Кажуть, — погодився Нед, — та не про Роберта.

Інші чоловіки могли б узяти назад, а то й взагалі не згадати слова, сказані у п'яній бравурі, але Роберт Баратеон усе пам'ятав і ніколи не задкував.

Шатро короля стояло близько до води, і вранішній туман з річки вбрав його сірими вінками. Шатро — найбільша і найпишніша споруда в

таборі — було пошите з золотого шовку. Коло входу на загальний погляд було виставлено Робертового келепа поруч із велетенським залізним щитом, який ніс на собі вінчаного оленя дому Баратеон.

Нед сподівався знайти короля сонним у ліжку з похмілля, але щастя його зрадило. Роберт саме хлюскав пиво з вилощеного рогу і незадоволено волав на двох юних зброєносців, які намагалися застібнути на ньому обладунок.

— Ваша милість, — казав один, трохи не в сльозах, — він надто малий, не застібнеться.

Зброєносець запнувся, і ринграф, якого він силувався припасувати до товстої шиї Роберта, полетів на підлогу.

— Семеро дідьків! — вилаявся Роберт. — Мені усе треба робити самому? Сцяв я на вас обох. Підніми — не стій, роззявивши рота. Підніми, Ланселю!

Хлопець підстрибнув, і король нарешті помітив, що він не один.

— Поглянь-но на цих криворуких, Неде. Це жінка наполягла, щоб я узяв їх за зброєносців. А з них зиску ніякого, сама ганьба. Не можуть як слід чоловіка узброїти. Ще звуться зброєносцями. Еге ж. Свинопаси розцяцьковані, ось хто вони такі!

Нед упізнав причину їхніх негараздів з одного погляду.

— Хлопці не винуваті, — мовив він до короля. — Ти затовстий для свого обладунку, Роберте.

Роберт Баратеон зробив довгий ковток пива, жбурнув порожнього рога на хутрянну постіль, витер рота тилом долоні й мовив суворо:

— Затовстий? Тобто жирний? Це отак ти розмовляєш зі своїм королем? А тоді дав волю реготові, раптовому, як буря на морі.

— Та хай тобі грець, Неде, чого ти завжди правий?

Зброєносці збентежено всміхалися, доки на них не звернув увагу король.

— Гей, ви. Так, ви обоє. Чули слова Правиці? Король затовстий для свого обладунку. Ідіть шукайте пана Арона Сантагара. Скажіть йому, що король просив розтягачку для панцера. Чого стали? Геть звідси!

Хлопці, прагнучи якнайшвидше вибратися з шатра, аж позапиналися один об одного. Робертові вдалося зберегти суворе обличчя, поки вони не зникли. А тоді він впав у крісло і заходився від реготу.

Пан Барістан Селмі також підсміювався разом з королем. Навіть Едард

Старк спромігся на посмішку, хоча і потерпав від похмурих думок. Він не міг не звернути увагу на двох зброєносців: справних хлопців, струнких та гарних на лице. Один був Сансиного віку, мав довгі біляві кучері; іншому, рудуватому, з натяком на вуса та смарагдово-зеленими очима королеви було, мабуть, років із п'ятнадцять.

— От би побачити Сантагарове обличчя, — мовив Роберт. — Сподіваюся, йому стане розуму послати їх ще до когось. Хай би собі бігали туди-сюди цілісінький день!

— Оті хлопці, — запитав Нед. — То Ланістери?

Роберт кивнув, витираючи сльози з очей.

— Брати у перших. Сини брата князя Тайвина. Когось із тих, хто помер. А може, й того, який живий. Зразу не згадаю, треба міркувати. Моя жінка походить з дуже великої родини, Неде.

«І дуже марнославної родини», додав подумки Нед. Він особисто не мав нічого проти двох зброєносців, але його турбувало, що Роберт уві сні та наяву оточений самими родичами королеви. Жадоба Ланістерів до посад та нагород, здавалося, не мала ніяких меж.

— Кажуть, між тобою та королевою минулого вечора сталася сварка. Веселощі разом скисли на Робертовому обличчі.

— Клята баба намагалася заборонити мені битися у бугурті. Тепер сидить у замку, аби ж її вхопило. Твоя сестра нізащо б мене так не осоромила.

— Ти не знав Ліанни так, як я, Роберте, — заперечив Нед. — Ти бачив її красу, але не бачив заліза під тією красою. Вона б відразу сказала, що в бугурті тобі нема чого робити.

— І ти туди ж? — скривився король. — Який ти нудотний, Старку. Надто довго сидиш на півночі. В тобі усі соки замерзли. То й нехай, але мої ще течуть у жилах!

Він ляпнув себе по грудях, наче доводячи сказане.

— Але ж ти король, — нагадав йому Нед.

— Так, я сиджу на семиклятому залізному сідалі, коли мушу. То я вже не можу хотіти того самого, що інші чоловіки? Перехилити кухля вина, змусити дівку стогнати у ліжку, відчутти коня між ногами? Семеро дідьків, Неде, я хочу когось вдарити!

Тут устряг пан Барістан Селмі.

— Ваша милість, — сказав він, — не личить королівській особі брати

участь у бугурті. То не буде шляхетне змагання. Хто насмілиться вдарити вас?

Роберта це питання і справді застигло зненацька.

— Як це хто? Та усі вони, лихого батька діти! Якщо зможуть, хе-хе. А останній, хто залишиться на ногах...

— ...будеш ти, — закінчив за нього Нед. Він одразу побачив, що Селмі влучив у ціль. Розмови про небезпеки бугурту тільки додавали Робертові завзяття, але зауваження Регіментаря зачепило його гонор.

— Пан Барістан цілком правий. Немає у Семицарстві воїна, який з доброї волі нападатиме на короля зі зброєю в руках.

Король звівся на ноги, почервонівши лицем.

— Ти кажеш, що ті розмальовані боягузи просто віддадуть мені перемогу?!

— Та напевне ж, — мовив Нед, а пан Барістан Селмі схилив голову на знак мовчазної згоди.

На якусь мить Роберта охопив такий гнів, що він не міг вимовити ані слова. Він пройшов поперек шатра, крутнувся, пройшов назад, темніючи лицем. Тоді схопив груди́ну панцера з підлоги і в мовчазній люті жбурнув у Барістана Селмі. Пан Селмі мовчки ухилився.

— Геть звідси, — холодно вимовив король. — Геть звідси, поки я вас не повбивав.

Пан Барістан швидко вийшов. Нед рушив був слідом, але король покликав знову.

— Ні, Неде, не ти.

Нед обернувся. Роберт знову підняв ріг, наповнив його з барильця у кутку і пхнув Недові.

— Пий, — коротко наказав він.

— Я не хочу...

— Пий, кажу. Король наказує.

Нед узяв ріг і випив. Пиво було чорне, густе, таке міцне, що аж очі защипало.

Роберт знову сів.

— Трясця б тебе взяла, Нед Старк. Тебе і Джона Арина. А я ж вас обох любив. Що ви з мене зробили? Ти мав би бути королем. Ти або Джон.

— Ви мали більші права, ваша милість.

— Я тобі наказав пити, а не сперечатися. Ти зробив мене королем, то

май чемність слухати, коли я кажу, хай тобі грець. Дивися на мене, Неде. Дивися, до чого доводить королювання. О боги, так розжирів, що не влізаю в обладунок. Як я дожив до цього?

— Роберте...

— Пий і мовчи, твій король говорить. Присягаюся, ніколи ще я не був такий живий, як коли воював за трон, і такий мертвий, як зараз, коли сиджу на ньому. Серсея... То Джонові Арину я маю дякувати за неї. Я взагалі не бажав одружуватися, коли від мене забрали Ліанну, але Джон наполог, що престолові потрібен спадкоємець. Серсея Ланістер, сказав він, буде чудовою парою, вона прив'яже до мене князя Тайвина, бо раптом Візерисові Таргарієну спаде на думку воювати за батьківський трон.

Король похитав головою.

— Я любив того старого, клянуся тобі, але зараз вважаю чи не більшим дурнем, ніж блазень Місячок. О так, Серсея на вид красна, як сонце, але ж холодна, як лід... а дірку свою береже від мене так, наче там заховане усе золото Кастерлі-на-Скелі. Ану віддай мені пиво, якщо сам не п'єш.

Він схопив риг, перехилив його, відригнув, витер рота.

— Мені шкода твоєї дівчинки, Неде. Справді. Я про цю справу з вовчицею. Мій син брехав, душею присягаюся. Мій син... ти ж любиш своїх дітей, так?

— Усім серцем, — відповів Нед.

— Розкажу-но тобі одну таємницю, Неде. Не один раз я думав: а що як зректися корони? Сісти на корабель до Вільних Міст разом з конем та келепом, воювати та парубкувати... я для цього народився. Король-сердюк, ось як мене звали б співці. А знаєш, що мене зупинило? Думка про Джофрі на троні й Серсею позаду нього, яка шепотітиме йому на вухо. Мій син. Як я міг зробити такого сина, Неде?

— Принц ще малий, — недоладно відповів Нед. Він не мав жодної прихильності до Джофрі, але чув біль у Робертовому голосі. — Ти не забув, який навіжений сам був у його віці?

— Якби він був такий навіжений, як я, Неде, мене б те не турбувало. Але ти не знаєш його так, як знаю я.

Король зітхнув і хитнув головою.

— А може, ти й правий. Зі мною Джон кидав усяку надію багато разів,

але з мене таки вийшов добрячий король.

Роберт зиркнув на Неда і скривився від його мовчанки.

— Знаєш, ти мав би сказати щось на знак згоди.

— Ваша милість... — почав Нед, старанно добираючи слів.

Роберт ляпнув Неда по спині.

— Хоч би сказав, що я кращий за Аериса, і на тому дяка. Але ж ти ніколи не вмів брехати ані з любові, ані задля честі, Неде Старку. Я ще молодий, ти зараз поруч зі мною, все ще зміниться. Ми зробимо моє царювання вартим пісень, і хай Ланістери проваляться у сьоме пекло. Овва, запахло смаженим. Як гадаєш, хто стане переможцем? Ти бачив хлопця Мейса Тирела? Його кличуть Лицарем Квітів. Оце такий син, яким кожен чоловік пишався б. На минулому турнірі він зсадив Крулеріза просто на дупу. Бачив би ти обличчя Серсеї! Я реготав так, що боки заболіли. Ренлі каже, що в нього є сестра, дівчина чотирнадцяти років, гарна, як квіточка...

Вони поснідали чорним хлібом, вареними гусячими яйцями, рибою, смаженою на салі з цибулею, за столом, поставленим на кобильниці коло річки. Сум короля розвіявся разом з вранішнім туманом; невдовзі король вже смакував помаранча і бадьоро згадував один ранок у Соколиному Гнізді, коли вони були ще хлопчачками.

— ...прислав Джонові барило помаранчів, пам'ятаєш? А вони усі зогнили, ото ж я кинув свого через стіл просто Даксові у носа. Пам'ятаєш, тому зброєносцеві пана Черленця з віспинами на лиці? А він кинув у мене. Джон і перднути не встиг, як помаранчі вже літали через трапезну туди-сюди.

Роберт заревів зі сміху, і навіть Нед усміхнувся, згадавши юність.

«Саме з цим хлопцем я виріс біч-о-біч», подумав він; оце той Роберт Баратеон, якого він знав і любив. Якби ж довести, що Ланістери винні у нападі на Брана, що то вони вбили Джона Арина. Тоді б цей чоловік послухав. Тоді б Серсеї настав кінець, а разом і Крулерізові. А якби князь Тайвин насмілився підняти захід на бунт, Роберт знищив би його, як знищив Раегара Таргарієна на Тризубі. Втішна картина так і стояла в Неда перед очима.

Цього ранку сніданок смакував Едардові Старку найсолодше за довгий час, і на обличчі в нього частіше з'являлася посмішка... аж поки не настала пора продовжити турнір.

Нед рушив разом з королем до бойовиська. Він обіцяв подивитися вирішальні герці разом з Сансою, бо септа Мордана почувалася недобре, а донька не хотіла пропустити кінець турніру. Супроводжуючи Роберта до королівського крісла, він помітив, що Серсея Ланістер з'явитися не зізволила, і місце біля короля залишилося порожнім. Це також додавало надії.

Він проштовхався до місця, де сиділа донька, в ту саму мить, коли сурми оголосили перший герць нового дня. Санса перебувала в такому захваті, що ледве помітила батьків прихід.

Першим виїхав на поле Сандор Клеган. Його попелясто-сірий обладунок вкривало оливково-зелене корзно. Разом із шоломом-собачою головою то була єдина прикраса, яку він собі дозволив.

— Сто золотих драконів на Крулеріза! — гучно оголосив Мізинець, коли на поле виїхав Хайме Ланістер на прегарному гнідому огирі. Коня вкривав чабрак з визолоченої кольчужної сітки, а сам Хайме блищав золотом з голови до ніг. Навіть його списа було зроблено з золотодерева Літніх Островів.

— Приймаю! — гукнув назустріч князь Ренлі. — Здається, Хорт сьогодні голодний!

— Навіть голодні хорти вміють не кусати руку, яка їх годує, — сухо зазначив Мізинець.

Сандор Клеган лунко захряснув шолома і зайняв своє місце. Пан Хайме кинув поцілунка якійсь жінці у посполитому натовпі, м'яко закрив забороло і поїхав до свого кінця поля. Обоє перехопили списи для бою.

Нед Старк не бажав би більшої насолоди, аніж бачити, як вони обидва вилетять із сідла. Але Санса аж тремтіла від хвилювання, блищачи сльозами на очах. Нашвидкуруч вибудований поміст здригнувся, коли коні ринули чвалом. Хорт нахилився уперед, спис його лежав міцно, мов укопаний, але Хайме останньої миті перед ударом спритно зсунувся у сідлі. Кінець Клеганового списа, не завдавши шкоди, відскочив убік від золотого щита з левовим гербом, а от спис Хайме вдарив точно у ціль. Держално розлетілося на друзки, Хорт похилився, намагаючись втриматися. Санса зойкнула. Простий люд нерівно загаласував.

— Я вже придумав, як витратити ваші гроші! — гукнув Мізинець до

пана Ренлі.

Хорт заледве всидів у сідлі, та все ж не впав. Рвучко розвернувши коня, він повернувся ристю задля наступної сутички. Хайме Ланістер викинув зламаного списа і схопив нового, жартуючи про щось із зброєносцем. Хорт стиснув коня острогами і знову пішов учвал. Ланістер рушив назустріч. Але цього разу, коли Хайме зсунувся у сідлі, Сандор Клеган зсунувся разом із ним. Обидва списи вибухнули трісками, і раптом гнідий без вершника потрусив геть у пошуках травички, а пан Хайме Ланістер покотився по землі, усе ще золотий, але трохи пом'ятий.

Санса мовила:

— А я знала, що Хорт переможе.

Мізінець почув її.

— Якщо ви знаєте, хто переможе у наступному двобої, то кажіть зараз, поки князь Ренлі мене не обчистив, — гукнув він дівчині. Нед посміхнувся.

— Шкода, що Біса з нами нема, — відповів Ренлі. — Злупив би стільки ж з нього.

Хайме Ланістер зіп'явся на ноги, але розцяцькований шолом з левом перекутився на голові й зім'явся при падінні, тож лицар не міг його зняти. Посполиті тюгукали і тицяли пальцями, шляхетне панство щосили, хоча й марно, придушувало смішки, а над усім Нед чув громовий регіт короля Роберта, гучніший за весь гармидер. Зрештою довелося відвести Лева Ланістерів, який зосліпу запинався на кожному кроці, до коваля.

До того часу на чолі турнірного поля зайняв місце пан Грегор Клеган. Він був велетенської статури — більшого за нього чоловіка Едард Старк ніколи не стрічав. Роберт Баратеон був добрячий здоровань, як і його брати. Не меншим виріс і Хорт. А ще у Зимосічі був простакуватий стайняр на ім'я Ходор, поруч з яким вони всі виглядали коротунами. Але лицар, прозваний Гора-на-Коні, височів би навіть над Ходором. Ближчий до восьми ступнів зросту, аніж до семи, він мавдебелі плечі й руки завтовшки з добрячі дерева. Бойовий огир здавався між його ніг дрібним бахмутиком, а спис у руці — держакон від мітли. На відміну від брата, пан Грегор не жив при дворі. Він був одинак, рідко виїжджав зі своєї землі, хіба що на війну та турніри. Він був з

князем Тайвином при падінні Король-Берега: тільки-но висвячений сімнадцятирічний лицарчук, вже тоді знаний за величезну статуру та неймовірну лють. Казали, що саме пан Грегор розтрощив голову принца-немовляти Аегона Таргарієна об стіну, а ще шепотілися, що він згвалтував його матір, дорнійську князівну Елію, перш ніж скарати її на горло. Та в присутності пана Грегора про такі речі ніхто бовкнути не смів.

Нед Старк не міг пригадати, чи хоч раз говорив із ним, хоча пан Грегор був у війську під час бунту Балона Грейджоя серед тисяч інших лицарів. Князь спостерігав за ним з неспокоєм на серці. Нед не дуже зважав на людське базікання, і все ж про пана Грегора ходили особливо зловісні чутки. Він збирався одружитися вже втретє; про смерть перших двох дружин казали різне. Балакали, що в його похмурому обійсті без сліду зникає челядь, і навіть собаки бояться входити до палат. Була в нього сестра, яка померла за дивних обставин; пліткували також про пожежу, яка спотворила його брата, і нещастя на ловах, від якого загинув батько. Грегор успадкував обійстя, золото, сімейні статки. Того самого дня молодший його брат Сандор поїхав геть, присягнув Ланістерам як служивий латник, і з тієї пори, за чутками, жодного разу не повертався додому.

Коли на поле виїхав Лицар Квітів, натовпом пробігло мурмотіння, а Санса пристрасно зашепотіла:

— Ой леле, який він гарний!

Пан Лорас Тирел був стрункий, як очерет, вбраний у розкішний сріблястий панцерний обладунок, вилощений до сліпучого блиску і викладений плетінням чорних виноградних лоз та крихітними блакитними незабудьками. Блакить виявилася сафірами — простий люд зрозумів це в ту саму мить, що й Нед, і з тисяч вуст вирвався зойк захвату. З плечей хлопця важко звисало корзно з сотень справжнісіньких свіжих квіток-незабудьок, нашитих на основу з товстого штофу.

Кобила під ним була така ж струнка, як вершник: сіра й прегарна, природжена мчати, як вітер. Здоровезний огир пана Грегора заїржав, коли вловив її запах. Лицар з Вирію зробив щось ногами, і кобила вправно затанцювала убік, незгірше від легконогої дівчини. Санса вчепилася в батькове плече.

— Пане батьку, не дайте панові Грегору скривдити його, — попрохала вона. Нед побачив на дочці троянду, яку пан Лорас подарував їй учора; про той дарунок йому розповів Джорі.

— Вони б'ються турнірними списками, — відповів Нед доньці. — Списи так зроблені, щоб від удару лущитися на тріски, аби ніхто не вбився.

І згадав мертвого хлопця на возі, накритого киреєю з місячними серпиками. Власні слова дряпали йому горло.

Тим часом пан Грегор ніяк не міг впоратися з конем. Огир іржав, бив копитом землю, трусив головою. Гора завзято хвицьнув його куваним чоботом, а кінь став дибки і трохи не скинув його.

Лицар Квітів привітав короля, від'їхав на дальній кінець поля і перехопив списа до бою. Пан Грегор спромігся підвести коня до риски, борюкаючись із поводом. А тоді почалося. Кінь Гори посунув чвалом, шалено набираючи хід, а кобила пурхнула з місця, неначе шовкова стрічка. Пан Грегор так-сяк вивернув свого щита до бою і ледве упорався зі списом, бо змушений був ще й тримати непокірного коня на прямій доріжці. Лорас Тирел налетів на нього, спрямувавши списа точно туди, куди хотів, і за мить Гора став падати, ще й не один. Велетень повалив коня разом із собою, і на полі виросла нова гора — зі сталі та живої плоті.

Нед почув оплески, схвальні вигуки, посвист, зойки з жаху, збудження мурмотіння, а над усім — скреготливий та знущальний регіт Хорта. Лицар Квітів натягнув повід на кінці поля. Він навіть і списа не зламав. Сафіри блимнули на сонці, коли він підіймав забороло і посміхався до людей. За один удар серця натовп оскаженів.

Посеред поля пан Грегор Клеган виплутався з-під коня і, лютуючи, підвівся на ноги. Він зірвав шолома і жбурнув його об землю, чорніючи лицем з-під волосся, що падало на очі.

— Меча сюди! — заволав він до зброєносця; хлопець кинувся виконувати наказ. Клеганів огир саме зіп'явся на ноги.

Грегор Клеган убив коня одним ударом, наполовину розрубавши бідоласі шию. Радощі натовпу змінилися на жахливий вереск. Огир впав на коліна, відчайдушно іржачи у останню мить життя. Грегор тим часом крокував полем до пана Лораса Тирела, затиснувши скривавлений меч у руці.

— Тримайте його! — вигукнув Нед, але його голос потонув у ревищі натовпу. На почесному помості усі галасували, а Санса плакала.

Все трапилося дуже швидко. Лицар Квітів саме кликав по свого меча, коли пан Грегор відкинув його зброєносця убік і сягнув рукою до поводу кобили. Та почула кров і стала дибки, Лорас Тирел заледве всидів у сідлі. Пан Грегор змахнув мечем і завдав страшного обіручного удару хлопцеві у груди, вибивши з сідла. Нажахана кобила побігла геть, а приголомшений пан Лорас залишився лежати у грязюці. Але щойно Грегор заніс меча для останнього удару, його перебив скрипучий голос:

— Ану залиш його! — І вдягнена у залізо рука смикнула його геть від молодого лицаря.

Гора обернувся у лютomu мовчанні й накреслив своїм півтораком вбивчу дугу, вклавши в неї усю велетенську вагу свого тіла. Але Хорт упіймав і відвернув удара, а тоді цілу вічність двоє братів гамселили мечами один одного, поки прибитого пана Лораса виводили у безпечне місце. Нед бачив, як пан Грегор тричі націлювався убивчими ударами у шолом-собачу голову, але жодного разу Сандор не намірився на відкрите обличчя брата.

Кінець бійці поклав голос короля... і ще двадцяттеро стражників. Джон Арин вчив їх, що очільникові війська належить мати гучний польовий голос; Роберт добре відповів свій урок на Тризубі. Саме цей голос зараз і рознісся над полем.

— ПРИПИНІТЬ СВАВІЛЛЯ! — гримів він. — В ІМ'Я ВАШОГО КОРОЛЯ!

Хорт впав на одне коліно. Удар пана Грегора розітнув повітря, і той нарешті прийшов до тями. Він кинув меча і витріщився на Роберта, оточеного Королегвардією, десятком лицарів і стражників. Не вимовивши ані слова, він обернувся і пішов геть, відіпхнувши з дороги Барістана Селмі.

— Хай іде! — крикнув Роберт, і на цьому все раптом скінчилося.

— Тепер Хорт стане переможцем? — запитала Санса.

— Ні, — відповів Нед. — Ще буде вирішальний герць між Хортом та Лицарем Квітів.

Але ближчою до істини виявилася Санса. За якусь мить пан Лорас Тирел з'явився пішки на полі у простому льоняному камізелку і мовив

до Сандора Клегана:

— Я завдячую вам життям. Ви — переможець дня, пане, і справжній лицар.

— Ніякий я не лицар, — буркнув Хорт, але перемогу прийняв, і гаман переможця теж. А ще — можливо, вперше у житті — любов простого люду. Поки він ішов з поля до свого шатра, його гучно вітали усі глядачі, як один.

Нед рушив разом з Сансою до стрілецького поля, і дорогою до них пристали Мізинець, князь Ренлі та ще дехто з панства.

— Тирел не міг не знати, що його кобила у охоті, — казав Мізинець. — От клянуся вам, що хлопець саме так все і надумав. Грегор завжди любляв величезних завзятих огирів, у яких більше люті, ніж клепки в голові.

Здавалося, це його розважило. А от пана Барістана Селмі — аж ніяк.

— Подібні витівки не роблять лицареві честі, — суворо зазначив старий.

— Не роблять. Але приносять двадцять тисяч золотих, — посміхнувся князь Ренлі.

Того полудня стрілецьке змагання виграв хлопець на ім'я Анжей, посполитий без гербів і титулів з Дорнійського Порубіж'я. Він здолав пана Балона Лебедина та Джалабара Ксого на ста кроках після того, як усі інші лучники програли на коротших відстанях. Нед надіслав Алина розшукати молодика і запросити на службу до дружини Правиці, але хлопець розгарячив від вина, перемоги, казкового багатства і відмовив княжому посланцю.

Бугурт тривав десь із три години. Майже сорок вояків брали в ньому участь, серед них охочекомонні, заплотні лицарі, молоді зброєносці в пошуках слави. Вони билися затупленою зброєю посеред безладу, грязюки та крові. Тут і там складалися малі загони, які кидалися один на одного, а тоді раптом розпадалися і повертали зброю на самих себе, доки на полі не залишився стояти один-єдиний воїн. Переможцем виявився навіжений червоний жрець Торос із Миру — голомозий, з палаючим мечем у руці. Він уже вигравав бугурти раніше, бо вогняний меч лякав коней інших вояків, а Тороса не лякало геть нічого. Загальний рахунок включав три поламані кінцівки, розтрощену ключицю, з тузін понівечених пальців та двох коней, яких довелося

прирізати. Порізів, розтягів та синців було без ліку. Нед радів понад усе, що в бугурті не брав участі Роберт.

Того вечора на учті Едард Старк плекав більші надії, аніж за довгий-предовгий час. Роберт був у чудовому гуморі, Ланістери не показувалися на очі, й навіть дочки поводитися як слід. Джорі привів Ар'ю, і Санса розмовляла з сестрою привітно та чемно.

— Турнір був надзвичайно розкішний, — зітхала вона. — Шкода, що ти не бачила. Як проходять твої уроки танців?

— Я вся побита, — задоволено оголосила Ар'я, показуючи великого бурякового синця на нозі.

— Ти, напевне, танцюєш поганенько, — засумнівалася Санса.

Пізніше, коли Санса заслухалася ватаги піснярів, що співали складне сплетіння кількох балад під назвою «Танок драконів», Нед оглянув синця сам.

— Сподіваюся, Форель не надто суворий до тебе, — мовив він до Ар'ї. Ар'я стала на одній нозі. Останнім часом в неї виходило значно краще.

— Сиріо каже, що кожен синець — то урок, а кожен урок вдосконалює. Нед скривився. Згаданий Сиріо Форель мав виняткову славу, його яскрава браавоська манера бою надзвичайно пасувала до тонкого клинка Ар'ї, та все ж... Кілька днів тому вона блукала замком з чорною шовковою пов'язкою на очах. То Сиріо вчив її відчувати вухами, носом та шкірою, а не очима, пояснила Ар'я. А до цього вона вчилася різних стрибків та перевертів.

— Ар'єчко, ти певна, що хочеш навчатися і далі?

Вона кивнула.

— Завтра ми ловитимемо котів.

— Котів, — зітхнув Нед. — Чи не було помилкою взяти того браавосця... Якщо хочеш, попрохаю Джорі навчати тебе далі. Або ж перемовлюся з паном Барістаном. Замолоду він був кращим мечником Семицарства.

— Я не хочу їх, — відказала Ар'я. — Я хочу Сиріо.

Нед скуйовдив долонею власне волосся. Будь-який пристойний майстер-мечник міг би навчити Ар'ю кількох ударів та основ захисту без оцієї дурні про сліпоходження, переверти в повітрі, стрибки на одній нозі... та він досить знав свою молодшу дочку, аби зрозуміти, що з тією випнутою щелепою сперечатися безглуздо.

— Як забажаєш, — мовив він. «Авжеж їй самій скоро набридне.» — Тільки будь обережна.

— Буду, — пообіцяла вона урочисто, перестрибнувши легко і вправно з правої ноги на ліву.

Пізніше, провівши дівчаток містом і відправивши спати — Сансу з мріями, а Ар'ю з синцями — Нед піднявся до своїх покоїв нагорі Башти Правиці. День був теплий, а кімната — закрита і задухла. Нед прочинив важкі віконниці, аби впустити прохолодного нічного повітря. Через Великий двір він побачив миготіння свічки у Мізинцевих вікнах. Вже звернуло з півночі, але вниз по річці веселощі тільки починали пригасати.

Він вийняв кинджала і роздивився його. Клинок Мізинця, виграний Тиріоном Ланістером у турнірному закладі, надісланий зарізати Брана уві сні. Чому? Навіщо карликові бажати Бранової смерті? Навіщо комусь взагалі бажати Бранової смерті?

Кинджал, падіння Брана... усе це якось мало пов'язатися з убивством Джона Арина, він відчував це нутрощами. Але правда про смерть Джона залишалася такою ж затьмареною, як і на початку всього. Князь Станіс не повернувся до Король-Берега задля турніру. Ліза Арин зберігала мовчання за високими мурами Соколиного Гнізда. Зброєносець загинув, а Джорі й далі марно нишпорив бурдеями. Що він мав, окрім Робертового байстрюка?

Що похмурий зброярчук був сином короля, Нед не мав жодних сумнівів. Баратеонова печатка лежала в нього на обличчі: на щелепі, на очах, на чорному волоссі. Ренлі ще замолодий, щоб породити такого дорослого сина, Станіс надто погордливий та шляхетний. Гендрі не міг бути нічийм іншим, тільки Робертовим.

Ну гаразд, тепер він знав про байстрюка, але що з того? В короля були й інші байстрюки, розкидані по усіх королівствах. Одного хлопчика Бранового віку він навіть визнав за сина, бо його матір була можновладного роду. Хлопця виховував каштелян князя Ренлі у Штормолами.

Нед пам'ятав і першу дитину Роберта: дочку, що народилася у Долині, коли Роберт сам був іще дитя. Маленька гарненька дівчинка, яку молодий князь Штормоламу любив до нестями. Він ходив до неї кожен день, аби погратися, коли вже давно втратив пристрасть до її матері.

Неда він часто тягнув з собою, навіть проти його бажання. Зараз дівчині років сімнадцять чи вісімнадцять, підрахував він — більше, аніж було Робертові, коли він її породив. Дивна думка.

Серсея не могла, звісно, радіти з походеньок чоловіка, але зрештою наявність в короля одного чи сотні байстрюків нічого не важила для держави. Закон і звичай не давав байстрюкам жодних прав. Гендрі, дівчина з Долини, хлопчик зі Штормоламу — ніхто з них не загрожував законним дітям Роберта...

Його думки перервав тихий стук у двері.

— До вас хтось прийшов, мосьпане, — покликав Гарвін. — Імені казати не хоче.

— Хай зайде, — відповів Нед, здивувавшись.

Гість виявився тілистим чоловіком у потрісканих, заліплених грязюкою чоботях і важкому бурому кобеняку з найгрубішого рядна. Риси обличчя ховав каптур, рук не було видно з просторих рукавів.

— Ви хто? — запитав Нед.

— Ваш друг, — відповів чоловік у каптурі тихим незнайомим голосом.

— Треба побалакати наодинці, князю Старк.

Цікавість виявилася сильнішою за обережність.

— Гарвіне, залиш нас, — наказав Нед.

Гість зняв каптура тільки тоді, коли двері зачинилися, і вони залишилися самі.

— Пане Варисе? — вимовив Нед зачудовано.

— Ваша ясновельможносте пане Старк, — чемно мовив Варис, всідаючись. — Чи можу я прохати вас про келих вина?

Нед наповнив два келихи літнім вином і простягнув одного Варисові.

— Я міг би пройти за крок від вас і не впізнати, — мовив Нед, усе ще дивуючись. Він раніше не бачив, щоб євнух вдягався у щось інше, аніж найбагатші шовки та оксамити. Але та людина, що сиділа перед ним зараз, просякла потом, а не бузковими парфумами.

— Саме на це я й сподівався відчайдушно, — мовив Варис. — Негоже було б, якби певні люди дізналися про нашу приватну розмову. Королева ретельно слідкує за вами. Вино просто чудове, дякую вам.

— Як ви пройшли повз інших вартових? — запитав Нед. Знадвору башти стояли Портер та Кайн, а на сходах — Алин.

— В Червоному Дитинці є шляхи, відомі тільки привидам та павукам,

— вибачливо посміхнувся Варис. — Я вас не затримаю, пане мій. Є речі, які вам слід знати. Ви ж бо Правиця Короля, а король — дурень. Вкрадливі звичаї євнуха, які так дратували Неда, кудись зникли; зараз його голос став тонкий та різкий, неначе батіг.

— Так, він вам друг, я знаю, але все-таки дурень... приречений дурень, врятувати якого можете лише ви. Сьогодні це вже сталося один раз. Короля мали намір вбити під час бугурту.

Вражений Нед на мить втратив мову.

— Хто?

Варис ковтнув вина.

— Якщо вам справді треба таке казати, то ви ще більший за Роберта дурень, а я обрав собі не той бік у грі.

— Ланістери, — мовив Нед. — Королева... ні, не повірю, навіть про Серсею. Вона ж просила його не битися!

— Ні, вона заборонила йому битися! На очах його брата, його лицарів і половини двору. Скажіть мені щиро, чи знаєте ви певніший спосіб примусити короля Роберта битися у бугурті? Я питаю вас.

Недові заскніло у животі. Євнух влучив у ціль: скажи Робертові Баратеону, що він не може, не мусить, не повинен чогось робити, і справу, вважай, зроблено.

— Але якби навіть він бився, хто б насмілився вдарити короля?

Варис здвигнув плечима.

— У бугурті брало участь чотири десятки вершників. Ланістери мають багато друзів. Посеред того безладу, іржання коней, ламання кісток, Тороса Мирійського з його дурнуватим вогняним мечем... хто б казав про убивство, якби його милість впав від випадкового удару?

Він пішов до глечика і знову наповнив келиха.

— Після усього вбивця був би сам не свій від горя. Я майже чую його несамовитий лемент. Ой, лихо-лишенько. Але поза сумнівом, великодушна та співчутлива удова змилювалася б над ним, підняла бідолагу з колін та благословила ніжним поцілунком прощення. І ласкавому королю Джофрі не залишилося б нічого, як пробачити нещасного.

Євнух попестив щоку.

— Або ж Серсея наказала б панові Ілину відтяти йому голову. Безпечніше для Ланістерів, хоча й прикра несподіванка для їхнього

дружечка.

Нед відчув, як у ньому росте гнів.

— Ви знали про змову, але нічого не зробили.

— Я очолюю шепотинників, а не воїнів.

— Ви могли б прийти до мене раніше.

— О так, міг би, зізнаюся. А ви б ринули просто до короля, чи не так? І коли Роберт почув би про таку біду, що він зробив би? Я вас питаю.

Нед поміркував.

— Та прокляв би усіх сімома пеклами і став до бою, щоб показати, що він нікого не боїться.

Варис розвів руками.

— Тоді я зроблю ще одне зізнання. Мене цікавило, що зробите ви. «Чому ви не прийшли до мене?», запитали ви, і я змушений відповісти: «Бо я не довіряв вам, пане мій».

— Ви не довіряли мені?! — Нед був цілком щиро вражений.

— В Червоному Дитинці є два види людей, пане Едарде, — мовив Варис. — Одні вірні державі, інші вірні тільки собі. До цього ранку я не знав, куди віднести вас... отож почекав, щоб зрозуміти... і тепер знаю напевне.

Він трошечки посміхнувся стиснутими пухкими губами, і на якусь мить його приватне обличчя вигулькнуло з-під личини, яку євнух вдягав для людей.

— Я починаю розуміти, чому королева так боїться вас. О так, жодних сумнівів.

— То вас їй слід боятися, — заперечив Нед.

— Ні, не слід. Я такий собі, який є. Король має з мене зиск, але цурається. Наш Роберт — звияжний, славетний воїн. Мужі лицарської відваги зазвичай не плекають любові до нишпорок, шпигунів, євнухів. Якщо настане день, коли Серсея прошепоче: «Убий мені отого чоловічка», Ілин Пейн зітне мою макітру за один миг ока, і хто сумуватиме тоді за бідним Варисом? На півночах та півднях про павуків не співають пісень.

Він сгннув до Неда і торкнувся його м'якою рукою.

— Але ви, пане Старк... гадаю... та ні, знаю напевне... вас він не уб'є, навіть заради королеви. І в цьому полягає наше спасіння.

Це вже було занадто. На мить Едарт Старк нічого не бажав більше,

аніж повернутися до Зимосічі, простої чистоти півночі, де ворогами були тільки зима та дичаки за Стіною.

— Авжеж Роберт має й інших вірних друзів, — заперечив він. — Братів, ...

— ...дружину? — закінчив Варис з усмішечкою, що різала незгірше від ножа. — Його брати ненавидять Ланістерів, хто б казав, та ненависть до королеви і любов до короля — це трохи різне, ви не згодні? Пан Барістан любить свою честь, великий маєстер Пицель — свою посаду, а Мізинець любить Мізинця.

— Але ж Королегвардія...

— То паперовий щит, — відказав євнух. — Та не дивіться ж так страшно, пане Старку. Хайме Ланістер сам є присяжним братчиком Білих Мечів, а ми чудово знаємо, чого варта його присяга. Давно пішли у прах та пісню ті дні, коли біле корзно носили такі лицарі, як Риам Рожвин або принц Аемон Драконолицар. З-поміж нинішніх сімох тільки пан Барістан Селмі зроблений з чистої сталі, але Селмі вже застарий. Пан Борос та пан Мерин — королевині створіння до самих кісток, та й про інших в мене є ґрунтовні підозри. Ні, пане мій, коли мечі вилетять з піхов, Роберт Баратеон матиме коло себе єдиного справжнього друга — вас.

— Треба сказати Робертові, — мовив Нед. — Якщо ви говорите правду, хай частково, то король має знати.

— І які ж докази ми покладемо перед ним? Мої слова проти їхніх? Мої пташечки проти королеви та Крулеріза, проти його братів та радників, проти Оборонців Сходу та Заходу, проти усієї сили Кастерлі-на-Скелі? Прошу вас, викличте пана Ілина самі, збережемо час і зайвий клопіт. Я знаю, куди веде цей шлях.

— Але ж якщо ви кажете правду, то вони тільки зачекають і зроблять нову спробу.

— Певна річ, — відповів Варис, — і досить скоро. Ви турбуєте їх, пане Едарде. Але мої пташки слухатимуть, і разом ми з вами спроможемося якось зарадити справі.

Варис підвівся і знову натяг каптура, сховавши обличчя.

— Дякую за вино. Ми ще побалакаємо. Та коли побачите мене у раді, не забувайте про своє звичне до мене презирство. Гадаю, ви впораєтеся.

Він був уже коло дверей, коли Нед покликав.

— Варисе. — Євнух обернувся. — Як помер Джон Арин?

— А я питав себе, коли ж ви дійдете до цього питання.

— То кажіть.

— Це зілля називають «сльози Лису». Коштовна й малодоступна рідина, чиста і без смаку, наче вода, ще й не залишає жодних слідів. Я благав пана Арина завести собі куштувальника страв, але він і чути не хотів. Казав, що навіть подумати про таке міг тільки недочоловік.

Нед мусив дізнатися решту.

— Хто дав йому отруту?

— Якийсь дорогий і близький друг, з ким він часто ділив трунок і частунок, як же інакше. Але котрий? Таких було чимало. Пана Арина пам'ятають як добру і довірливу людину.

Євнух зітхнув.

— Та особливо слід згадати одного хлопця. Він усім завдячував панові Арину, але коли вдовиця втекла до Соколиного Гнізда з усією чаддю, він раптом залишився у Король-Березі й зажив тут зовсім непогано. Я завжди радію всім серцем, коли здібні молоді люди вибиваються нагору і підкоряють цей світ.

Його голос знову хльоскав, мов батіг, кожним словом.

— Яке то мало бути шляхетне видовище на турнірі: у новому яскравому обладунку, з отими серпиками на киреї... Шкода, що юний лицар помер так раптово, а ви ж навіть і побалакати з ним не встигли... Нед почувався так, наче його самого отруїли.

— Зброєносець, — мовив він. — Пан Гуго.

Коліщатка всередині коліщаток, а ті — всередині інших коліщаток. У голові йому гупало.

— Але чому? Чому зараз? Джон Арин був Правицею чотирнадцять років. Що він таке зробив, щоб його мусили вбити саме зараз?

— Почав допитуватися, — мовив Варис, вислизаючи крізь двері.

Тиріон IV

Стоячи на передвранішньому холодку і дивлячись, як Чіген ріже його коняку, Тиріон Ланістер подумки додав ще один борг до рахунку Старків.

Коли кремезний сердюк розпанахав черево коня своїм патральним ножем, зсередини аж запарувало. Руки вояк мав вправні, не робив

жодного зайвого руху — адже скінчити мав швидко, поки на запах крові з гір не набігли сутінкоти.

— Сьогодні голодувати не будемо, — зазначив Брон. Він і сам скидався на тінь: худий, самі кістки, норовом твердіший за кістку, чорноокий, чорнявий, зарослий щетиною.

— Хтось, може, й буде, — відповів Тиріон. — Мені коні не смакують. А надто мої власні.

— М'ясо — воно і є м'ясо, — здвигнув плечима Брон. — Дотракійці полюбляють конятину більше, аніж яловичину чи то пак свинину.

— То ти, може, сплутав мене з дотракійцем? — кисло запитав Тиріон. Дотракійці справді їли конятину, а ще вони залишали калічних дітей у степу на поталу диким собакам, що бігли за халазаром. Взагалі, дотракійські звичаї його не надто вабили.

Чіген зрізав з туші тонку смужку скривавленого м'яса і підняв, аби оглянути.

— Скуштувати хочеш, карлику?

— Мій брат Хайме подарував мені цю кобилу на двадцять треті іменини, — блякло вимовив Тиріон.

— То подякуй йому від нас. Якщо колись побачиш.

Чіген вишкірився, показавши жовті зуби, і проковтнув сире м'ясо за два прийоми.

— На смак породиста.

— Краще засмажити з цибулею, — порадив Брон.

Тиріон мовчки пошкутильгав від них. Холод пронизував його до кісток, а ноги боліли так, що він ледве їх переставляв. Може, мертвій кобилі ще й пощастило. Бо він мав перед собою кілька годин дороги, потім кілька жалюгідних шматків їжі, трохи сну на твердій холодній землі, а тоді ще одну таку саму ніч, а тоді ще, а коли це скінчиться — про те самі боги відали.

— Дідьки б її смажили, — пробурмотів він, вибравшись на дорогу до своїх полонителів і згадуючи нещодавні події, — а разом і усіх Старків.

Спогади залишалися болісними. Однієї миті він замовляє вечерю, а іншої стоїть проти повної зали оружних людей, Джик тягнеться до меча, а товста корчмарка галасує:

— Ні, приберіть мечі, тільки не тут, прошу вас, мосці панове!

Тиріон поспіхом вхопив Джика за руку, поки їх обох не порубали на шматки.

— Де твоя гречність, Джику? Наша добра хазяєчка наказала прибрати мечі. Роби, як вона каже.

Він спромігся на усмішку і сам відчув, якою жалюгідною вона вийшла.

— Ви робите прикру помилку, пані Старк. Я нічого не знаю про напад на вашого сина. Присягаюся честю...

— Честю Ланістера, — тільки й відповіла вона. А тоді підняла руки і показала всій залі долоні. — Оці рубці залишив його кинджал. Клинок, якого він надіслав, аби врізати горло моєму синові.

Тиріон відчув, як навколо згущується гнів, підживлений глибокими ранами на руках Старчихи.

— Вбити його, — просичала якась п'яна хвойда десь позаду зали, і її заклик підхопили інші голоси. Швидше, ніж він міг чекати. Незнайомці, які ще хвилину тому не мали проти нього геть нічого, зараз прагнули його крові, як хорти у погоні.

Тиріон заговорив гучно, намагаючись приховати тремтіння.

— Якщо пані Старк вважає, що я маю відповісти за якийсь злочин, то я піду з нею і відповім за нього.

То був єдиний можливий вихід. Спробувати прорубати собі дорогу на волю означало вірну й нагальну смерть. На Старчихин заклик про допомогу відгукнулося більше десятка вояків: гаренголець, троє бракенців, двоє неоковирних сердюків, яким на вид зарізати його було легше, ніж плюнути, і ще якісь дурні хлопи, які навряд чи розуміли, що відбувається. Що мав Тиріон супроти них? Кинджала при боці та двох пахолків. Джик непогано вправлявся з мечем, але Моррек не важив: він був радше машталір, куховар, покойовий, аніж вояк. Що ж до Йорена, то хай би що він там собі думав, а чорні братчики присягалися не лізти у чвари королівств. Тому від Йорена поміч прийти не могла.

І справді, чорний братчик спокійно ступив убік, щойно старий лицар біля пані Старк мовив:

— Заберіть в них зброю.

Сердюк Брон вийшов наперед, вийняв меч з Джикової руки та познімав з пасів кинджали.

— Добре, — зазначив старий посеред напруги, яка все зростала, —

дуже добре.

Тиріон впізнав його буркотливий голос: то був майстер-мечник Зимосічі, тільки чисто виголений.

З рота в корчмарки полетіли кармазинові бризки слини, коли вона узялася благати Кетлін Старк:

— Не вбивайте його тут!

— Не вбивайте його ніде, — додав свій голос Тиріон.

— Відведіть його деінде, пані! Не треба нам тут кровопролиття, я не хочу влізати у князівські чвари.

— Ми повеземо його до Зимосічі, — відповіла пані Старк, а Тиріон подумав, «Що ж, тоді...». Він встиг окинути оком залу, оцінити положення і зробити певні втішні висновки. Певна річ, Старчиха діяла досить розумно: примусила перед усіма підтвердити значкові присяги, дані їхніми панами її батькові, а тоді закликала їх на допомогу слабкій жінці... то вона справно дотумкала. І все ж успіх був не такий повний, як вона сподівалася. За грубим його підрахунком, у залі сиділо щось із п'ятдесят людей, а на заклик Кетлін Старк піднялося хіба з тузін; інші збентежено перезирнулися, злякалися або просто не рушили з місця. Щодо фреївських вояків, то їх, як помітив Тиріон, підвелось лише двоє, та й ті швидко сіли на місце, коли їхній очільник не ворухнув і пальцем. Він ладний був посміхнутися, але не насмілився.

— Гаразд, їдемо до Зимосічі, — погодився Тиріон. Дорога попереду лежала довга — це він міг засвідчити особисто, бо щойно подолав її у протилежному напрямку. А на шляху всяке буває.

— Мій батько питатимуть, що зі мною сталося, — додав він, упіймавши погляд того вояка, який віддав йому свою кімнату. — І добре винагородять того, хто привезе йому звістку про сьогоднішні події.

Про дяку князя Тайвина Тиріон трохи прибрехав, але сподівався сам подбати про нагороду, аби тільки звільнитися.

Пан Родрік зиркнув на свою пані, дещо стурбований. І не дивно.

— Його люди підуть з ним, — оголосив старий лицар. — А решту вас ми красно просимо зберегти в таємниці все, що тут сьогодні сталося.

Тиріон ледве придушив сміх. В таємниці? Ото ще старий дурень. Якщо він не забере з собою увесь заїзд, то звістка розлетиться, щойно вони вийдуть за двері. Компанієць із золотим у кишені рине до

Кастерлі-на-Скелі стрілою — а як не він, то ще хтось. Йорен повезе новину на південь, а той дурний пісняр ще й думу складе. Фреївські бійці розкажуть своєму князеві, а що він тоді зробить, відають самі боги. Може, пан Фрей і присягає Водоплинові, та він обережний старий, який прожив довге життя, тому що вчасно ставав на бік переможця. Він щонайменше надішле круків на південь до Король-Берега, а може, спроможеться і на щось більше.

Між тим Кетлін Старк часу не гаяла.

— Нам треба мерщій їхати. Ми візьмемо свіжих коней і харчів у дорогу. Ви усі, хоробрі воїни, пам'ятайте про вічну дяку дому Старк. Якщо хтось забажає приєднатися до нас, аби допомогти охороняти бранців і безпечно доправити їх до Зимосічі, тому я обіцяю щедрю винагороду.

По таку принаду пустоголові бовдури кинулися наввипередки. Тиріон уважно вивчив їхні обличчя; «о так, нагороду вони отримають», запрягся він про себе, «тільки не зовсім ту, про яку замріялись».

Навіть коли його витягли надвір, засідали коней під дощем і зв'язали руки грубою мотузкою, Тиріон Ланістер ще не налякався посправжньому. Він міг би поставити чималі гроші, що до Зимосічі його не довезуть. Слідом галопуватимуть вершники, між замками літатимуть птахи, а котрийсь із річкових панів, можливо, захоче вислужити прихильність його батька. Тиріон усе ще пишався власною хитромудрістю, коли хтось нап'яв йому на очі каптура і закинув до сідла.

Вони рушили крізь дощ жвавим чвалом, і невдовзі Тиріонові ноги ятрили, а дупа аж смикалася від утоми та болю. Навіть коли вони віддалились на безпечну відстань від корчми, і Кетлін Старк наказала стишити хід до ристі, Тиріонові не полегшало: дорога була горбкувата, його жалюгідно кидало на всі боки, ще й сліпота діла не покращувала. Кожен поворот та вигин на дорозі додавав небезпеки впасти з коня. Каптур стишував звуки, тож він не чув, про що говорять навколо, а дощ тим часом просякав крізь мішковину і приліпляв її до обличчя; зрештою стало важко навіть дихати. Мотузка стирала зап'ястки і з кожною годиною здавалася все тугішою. «Я гадав усістися коло вогню зі смаженою птицею на тарелі, аж тут драному пісняреві закортіло розкрити рота», подумав він похмуро. Драний

пісняр, до речі, попхався у дорогу разом з ними.

— Якої хвацької пісні можна скласти про цю блискучу пригоду! То нехай її складу саме я, — казав він до Кетлін Старк, оголосивши про намір приєднатися до загону і подивитися, на що зверне «блискуча пригода».

Тиріон спитав про себе, чи до вподоби йому стане та пригода, коли їх заскочить погоня від Ланістерів.

Коли Кетлін Старк віддала наказ спішитися, дощ нарешті припинився, і вранішнє світло просочувалося крізь мокру мішковину на очах. Грубі руки стягнули його з коня, розв'язали мотузку і здерли каптура з голови. Побачивши вузький кам'янистий шлях, високі пустельні передгір'я навколо, зубчасті вершини на дальньому обрії, він за одним разом втратив усяку надію.

— Це ж високий гостинець! — зойкнув він, гнівно витріщаючись на пані Старк. — Східний шлях! А ви казали, що їдете до Зимосічі!

Кетлін Старк подарувала йому побіжну посмішку.

— Часто і гучно, — погодилася вона. — Поза сумнівом, ваші друзі ринуть саме туди, шукаючи нас. Бажаю їм прудкості в ногах.

Навіть зараз, через кілька довгих днів, цей спогад викликав у нього жовчну лють. Всеньке життя Тиріон пишався власною хитромудрістю — єдиним даром, яким його наділили боги. І все ж семиклята вовчиця Кетлін Старк перехитрувала його на кожному кроці. Навіть негаразди полону не могли бути болючішими за усвідомлення своєї поразки.

Вони зупинилися рівно на стільки часу, аби погодувати і напоїти коней, а тоді рушили знову. Цього разу Тиріона позбавили каптура. Після другої ночі йому не зв'язували рук, а коли вийшли на висоту, то й охороняти вже не турбувалися. Та й навіщо? Край був дикий і пустельний, а високий гостинець нагадував радше кам'янисту стежку. Якби він і втік, то чи далеко зміг би відійти один, без харчів та спорядження? Та навіть сутінькоти уже б лишили від нього самі недогризки, а ще ж були місцеві роди, що сиділи по своїх гірських твердинях, жили з харцизства та набігів і не вклонялися жодному законові, окрім закону меча.

А Старчиха все підганяла їх уперед. Він знав, куди прямує загін. Знав від миті, коли з нього зняли каптура. Цими горами володів дім Арин, а удова покійного Правиці була з дому Таллі, сестра Кетлін Старк... і

недруг Ланістерам. Тиріон мав побіжне знайомство з пані Лізою від тих часів, коли вона жила у Король-Березі, й поновлювати його анітрохи не прагнув.

Полонителі купчилися побіля струмка недалеко від високого гостинця. Коні досхочу напилися крижаної води і паслися на купках бурої трави, що витикалася крізь тріщини у скелях.

Джик та Моррек притислися один до одного, похмурі та жалюгідні. Могор стояв над ними, спираючись на списа. В нього на голові сидів схожий на полумисок залізний шоломець. Неподалік співець Марільйон намащував цимбали олією, бідкаючись про струни, що провисли від вологості.

— Треба відпочити, пані, — саме казав до Кетлін Старк заплотний лицар пан Віліс Вод, коли підійшов Тиріон. Лицар служив пані Вент, мав вигляд понурий та впертий, і першим піднявся на допомогу Кетлін Старк у заїзді.

— Пан Віліс цілком правий, пані, — мовив пан Родрік. — Ми втратили вже третього коня...

— Ми втратимо не тільки коней, якщо Ланістери нас доженуть, — нагадала Кетлін. Її обличчя загострилося, обвітрилося, але на ньому палала та сама рішучість.

— Тут на це надії небагато, — встряг Тиріон.

— Мосьпані не питали твоєї думки, курдупелю, — гавкнув Курлекет, опасистий здоровань з коротко стриженим волоссям та тупим свинячим рилом. Він належав до Бракенів, служив у варті пана Джоноса. Тиріон особливо постарався запам'ятати усі імена, аби потім подякувати за гречне поводження. Бо ж Ланістери завжди платили борги. Одного дня Курлекет упевниться в цьому — разом з друзями Лагарисом та Могором, добрим лицарем Вілісом, сердюками Броном та Чігеном. Найповчальніший урок він задумав для Марільйона, зуха з цимбалами та солодким дзвінким голосочком, який так мужньо боровся з римами до слова «Біс» — чи то «рачки поліз», чи то «в петлі повис» — щоб сквацяти якоїсь пісеньки про ту халепу, яка діялася навколо.

— Хай говорить, — наказала пані Старк.

Тиріон Ланістер всівся на камені.

— Наша погоня до цього часу, мабуть, вже галопує королівським

гостинцем через Перешийок, дякуючи вашій брехні. Якщо погоню взагалі вислали — хто їх там розбере. Звістка про нашу пригоду, певна річ, мала досягти мого батька... та пан батько не занадто мене люблять, і я не певний, чи взагалі зізволють ворухнути заради мене пальцем.

То була напівправда: князь Тайвин Ланістер справді шеляга ламаного не дав би за життя свого сина-покруча, але ніколи не пробачав образ честі свого дому.

— Навколо сувора земля, пані Старк. Ніяка поміч не прийде, поки ви не досягнете Долини, а кожен втрачений кінь перекладає тягар на інших. Іще гірше — ви ризикуєте втратити мене. Я малий та слабкий; якщо я помру, то нащо ви затівали усе це?

Тиріон не брехав: він не знав, чи довго ще витримає шалену гонитву.

— Можна сказати, я й затівала усе це заради твоєї смерті, Ланістере, — відповіла Кетлін Старк.

— Авжеж ні, — заперечив Тиріон. — Якби ви бажали моєї смерті, то сказали б слово, і один з ваших мужніх друзів намалював би мені червону посмішку.

Він зиркнув на Курлекета, але той був надто дурний, щоб розібрати глузи.

— Старки не вбивають беззахисних.

— Я теж. Кажу вам іще раз, я не маю стосунку до заміру на вашого сина.

— Убивця був озброєний вашим кинджалом.

Тиріон відчув, як у ньому росте гнів.

— То не мій кинджал, — вкотре повторив він. — Скільки разів я маю присягатися? Пані Старк, вірите ви чи ні, але я не такий тупий. Тільки недоумок озброїв би першого-ліпшого харцизяку власним кинджалом.

На якусь мить він, здавалося, побачив у її очах вогник сумніву. Але мовила вона інше:

— Навіщо Петир став би мені брехати?

— Навіщо ведмедю срати у лісі? — запитав назустріч Тиріон. — Бо така його вдача. Такому, як Мізинець, брешеться, мов дишеться. Хто-хто, а ви мали б це знати.

Вона зробила крок уперед, застигши лицем.

— Як це розуміти, Ланістере?

Тиріон звів голову набік.

— Та ви що, ласкава пані! Кожен при дворі чув, як Мізинець розповідав, що саме він зірвав вінець вашої цноти.

— Брехня! — вигукнула Кетлін Старк.

— От капосний бісик! — роблячи вражене обличчя, показав Марільйон.

Куркелет дістав нековирного, але гострого ножа.

— Пані, скажіть слово — і я кину його брехливого язика до ваших ніг. Його свинячі очиці заблищали збуджено від самої лише думки.

Кетлін Старк витріщилася на Тиріона з таким холодом на обличчі, якого він не стрічав ніколи.

— Петир Баеліш колись кохав мене. Ще зовсім хлопчиною. Усі ми прикро постраждали від цієї пристрасті, але вона була справжня, чиста, і глузувати з неї я не дозволю нікому. Він прохав моєї руки. Ось як це було насправді. А ви, Ланістере — зла і ганебно зіпсована душа.

— А ви, пані Старк — дурепа. Мізинець ніколи не любив нікого, крім Мізинця. Запевняю вас, він хвалився зовсім не про вашу руку, а про повну пазуху цицьок, солодкий ротик та жаркий вогонь між ногами.

Курлекет вхопив його за жмут волосся та смикнув, задерши голову і оголивши горлянку. Тиріон відчув холодний поцілунок сталі нижче підборіддя.

— Пустити йому кров, мосьпані?

— Вб'єте мене — правда помре зі мною, — вичавив з себе Тиріон.

— Хай говорить, — наказала Кетлін.

Курлекет неохоче відпустив Тиріонове волосся.

Тиріон глибоко зітхнув.

— Як саме, за словами Мізинця, я відібрав у нього кинджала? Відповідайте, якщо ваша ласка.

— Ви його виграли, коли побилися об заклад на іменинному турнірі принца Джофрі.

— Коли мого брата Хайме вибив із сідла Лицар Квітів, чи не так? Він вам так сказав?

— Саме так, — визнала вона. Лоба їй прорізала зморшка.

— Наїзники! — донісся вереск з вивіреного гребеня над головами. Пан Родрік вислав Лагариса на скелю, аби той дивився за дорогою, поки решта відпочиває.

Довгу мить ніхто не ворухився. Першою отямилася Кетлін Старк.

— Пане Родріку, пане Вілісе, на коней! — вигукнула вона. — Решту коней поставте за нами. Могоре, стережи бранців...

— Дайте нам зброю! — Тиріон скочив на ноги і схопив її за руку. — Вам знадобиться кожна пара рук!

Вона зрозуміла, що він правий — Тиріон і сам бачив. Гірським родам було начхати на чвари великих домів; вони ладні були різати Старків та Ланістерів так само завзято, як і один одного. Сама тільки Кетлін могла дочекатися милості, бо була ще досить молода, аби виношувати синів. І все ж вона вагалася.

— Я їх чую! — гукнув пан Родрік.

Тиріон повернув голову, прислухався і почув стукіт копит — з тузін, а чи й більше, коней. Вершники наближалися. Раптом заворушилися усі: хапали зброю, бігли до коней.

Згори на дупі приїхав Лагарис, дощем розсипаючи дрібні камінці. Неоковирний чолов'яга зі жмутками рудого волосся, що стирчали з-під гостроверхого шишака, приземлився перед Кетлін Старк і видихнув, засапаний:

— Двадцяттеро, а може, двадцять п'ять. — Він віддихався і проказав далі, — Молочні Змії чи Брати Місяця, хто їх розбере. Мабуть, бачили нас... може, десь дозорці... вони знають, що ми тут.

Пан Родрік Касель вже сидів у сідлі з мечем у руці. Могор присів за каменем, тримаючи в руках списа з залізним гостряком, а в зубах — кинджала.

— Гей, співцю! — покликав пан Віліс Вод. — Допоможи з панцером!

Та Марільйон сидів застиглий і блідий, як молоко, вчепившись у цимбали. Тож на ноги скочив Тиріонів пахолок Моррек і побіг на поміч лицареві.

Тиріон не відпускав Кетлін Старк.

— Іншого вибору немає, — переконував він, — нас троє, і ще четвертий охоронятиме... а різниця в четверо людей посеред цих гір — то різниця між життям і смертю.

— Присягніться мені, що складете зброю відразу після бою.

— Присягнутися?! — Стукіт копит наближався. Тиріон криво посміхнувся. — Охоче присягаюся, пані... честю Ланістерів.

Якусь мить він думав, що вона плюне йому межи очі, але натомість

почув її гарчання:

— Дайте їм зброю!

По тому пан Кетлін кинулася геть. Пан Родрік кинув Джикові його меча у піхвах і обернувся у бік ворога. Моррек узявся до лука та сагайдака і став на коліно обабіч дороги. Він краще стріляв, аніж бився мечем. А Брон підскакав до Тиріона і тицьнув йому обосічну сокиру.

— Я ніколи не бився сокирою! — Зброя лежала у руках незграбно та незнайомо. Сокира мала короткого держака, важке лезо, страшного гостряка нагорі.

— Вважайте, що рубаете дрова, — кинув Брон, видобуваючи з піхов на спині меча-півторака. Тоді сплюнув, виїхав наперед і став поруч з Чігеном та паном Родріком.

Пан Віліс скочив у сідло і поспішив до них, поспіхом припасовуючи шолома — сталевого горщика з вузькою щілиною для очей та довгою чорною шовковою китицею.

— Дрова не стікають кров'ю, — зазначив Тиріон, ні до кого не звертаючись. Без обладунку він почувався голим. Пошукав очима якогось каменя і побіг до того, за яким ховався Марільйон. — Ану посунься.

— Ідіть геть! — заверещав на нього молодик. — Я співець, мені битися не личить!

— Ти що, втратив смак до пригод? — Тиріон узявся хвицяти його ногами, поки співець не посунувся, і саме вчасно: ще мить, і з'явилися нападники.

У тій битві не було хорунжих з корогвами, ніхто не бив у литаври і не сурмив у роги. Щойно Моррек та Лагарис дзенькнули тятивами, як просто зі світанку налетіли дикуни — чорні кощаві лобуряки у вареній шкірі та окремих частинах обладунків, що ховали обличчя за решітками шоломців. У руках, вдягнених у рукавиці, вони тримали найрізноманітнішу зброю: мечі, списи, нагострені коси, дубці зі шпичаками, кинджали, важкі залізні булави. На чолі мчав здоровань у смугастій шкурі сутінкота, озброєний обіручним мечем.

Пан Родрік вигукнув «Зимосіч!» і ринув назустріч, а за ним — Брон та Чіген, волаючи якогось бойового клича без слів. Не пас задніх і пан Віліс Вод, вимахуючи над головою шпичастим телепнем.

— Гаренгол! Гаренгол! — виспівував він.

Тиріон відчув раптове бажання підскочити, змахнути сокирою і заревти «Кастерлі-на-Скелі!», але безумство швидко минуло, і він скрутився ще тугішим клубком.

Він чув іржання переляканих коней, брязкання сталі об сталь. Чіген мечем розпанахав незахищене обличчя вершника у кольчuzі, а Брон влетів між дикунів, як смерч, валячи ворогів наліво й направо. Пан Родрік напав на здорованя у шкурі сутінкота; їхні коні танцювали один навколо іншого, поки вершники завдавали ударів. Джик злетів на коня та ринув у бійку без ніякого обладунку. Тиріон побачив, як з горлянки ватажка у шкурі вигулькнула стріла, і коли той відкрив рота, замість крику з нього вихлюпнула кров. Поки він впав на землю, пан Родрік уже знайшов собі іншого ворога.

Раптом Марільйон заверещав і затулив голову цимбалами, бо через їхній камінь перескочив кінь. Тиріон зіп'явся на ноги саме вчасно, коли наїзник повернув на них, вимахуючи шпичастою булавою. Карлик вхопив сокиру обіруч і з чваканням тицьнув коневі у горло знизу вгору. Тварина заіржала і звалилася, аж Тиріон мало не впустив зброю, але таки витяг сокиру з коневої шиї та спромігся незграбно ухилитися. Марільйонові пощастило менше. Кінь з вершником купою звалився просто на нього, до того ж прип'явши ногу харциза до землі. Поки той намагався звільнитися, Тиріон підскочив ближче і поцілив сокирою просто йому в шию трохи вище лопаток.

Намагаючись вивільнити лезо, він почув, як під тілами стогне Марільйон.

— На поміч, пробі, — хапав той ротом повітря. — Рятуйте, боги, я стікаю кров'ю!

— Гадаю, то кінська кров, — мовив Тиріон. З-під мертвого коня показалася співцева рука, шкрябаючись у грязюці, мов п'ятиногий павук. Тиріон наступив чоботом на зсудомлені пальці й відчув задоволено, як вони хряснули.

— Заплющ очі та прикинься мертвим, — порадив він співцеві, а тоді перехопив сокиру і відвернувся.

Після цього час побіг швидко, мов річка. Світанок повнився ревищем і вереском, важко смердів кров'ю. Світ перетворився на безлад. Повз вуха свистіли стріли, билися об навколишні скелі. Він побачив, що Брона спішили, і той відбивається зразу двома мечами. Тиріон

тримався обабіч битви, ковзаючи з каменя до каменя і вискакуючи з тіні раптово, аби рубонутися по ногах котрогось із коней. Він знайшов пораненого дикуна і вколошкав його, привласнивши шоломця. Сидів шоломець надто щільно, але Тиріон був вдячний за хоч якийсь захист. Джика зарубали ззаду, поки він різав дикуна попереду себе, а потім Тиріон запнувся на тілі Курлекета. Свиняче рило розтрощило булавою, але Тиріон упізнав ножа і висмикнув його зі стражникових рук. Він саме пхав ножа за пас, коли почув жіночий вереск.

Кетлін Старк упіймали коло скельної стінки троє дикунів: один верхи, двоє пішки. Вона незграбно тримала кинджала скаліченими руками, але спиною вже притислася до стіни і відступати від трьох не мала куди.

«Хай зловлять ту сучку», подумав Тиріон, «і роблять, що хочуть», але чомусь сам собою рушив з місця. Першому він розрубав ногу ззаду, коли його ще й не помітили; важка сокира розтрощила плоть та кістки, мов трухляве дерево. «Дрова, що стікають кров'ю», недоладно згадав Тиріон, коли на нього наскочив другий. Тиріон пірнув під його меч, рубонув сокирою, чоловік ухилився назад... і тут Кетлін Старк вигулькнула з-за спини та врізала йому горлянку. Вершник зненацька згадав про нагальні справи деінде і загалопував геть.

Тиріон роззирнувся. Вороги були переможені або втекли. Бій скінчився, а він навіть не помітив. Навколо валялися напівмертві коні та поранені люди, верещали, стогнали, скиглили. На його величезне здивування, він не став одним із них. Тиріон розтиснув пальці й впустив сокиру, яка важко гепнула на землю. Руки липли від крові. Тиріон би присягнувся, що бій тривав з пів-дня, але насправді сонце майже не зрушило з місця.

— Перший бій? — запитав Брон пізніше, схилившись над тілом Джика і стягуючи чоботи. То були добрі чоботи, як і личило носити челяді пана Тайвина: міцної шкіри, добре змащені, м'які, набагато кращі за Броніві.

Тиріон кивнув.

— О, мій батько так пишався би мною, — вимовив він. Ноги йому боліли так тяжко, що він ледве стояв. Дивно, але у бою він того болю зовсім не помічав.

— Зараз вам треба жінку, — порадив Брон, лукаво блимнувши очима, і

запхав чоботи у сакви. — Нема нічого кращого за жінку опісля першої крові, кажу вам.

Чіген припинив обшукувати мерців рівно настільки, щоб пирхнути і облизнутися.

Тиріон зиркнув туди, де пані Старк перев'язувала рани пана Родріка.

— Та я згодний, аби вона схотіла, — буркнув він. Сердюки зареготали, а Тиріон вишкірився і подумав: «Непоганий початок».

Опісля того він схилив коліна біля потічка і змив кров з обличчя крижаною водою. Шкутильгаючи до решти, він ще раз роздивився мерців. Убиті дикуни були худі, обірвані, коней мали кощавих та малих, з яких випирало кожне ребро. Та зброя, що їм залишили Брон і Чіген, виглядала досить жалюгідно: якісь кії, нековирне ломаччя, коса... Він згадав здорованя у шкурі сутінькота, який бився з паном Родріком обіручним мечем. Але коли знайшов його тіло, простягнене на камінистому ґрунті, то побачив, що він не такий уже і здоровань; шкуру вже хтось привласнив, лезо меча було вищерблене, дешева криця побита іржею. Не диво, що дикуни залишили на землі дев'ять своїх покійників.

В них загинуло троє: двійко стражників пана Бракена — Курлекет та Могор — і власний Тиріонів пахолок Джик, який так відчайдушно кинувся у бій з голою спиною. «Дурневі — дурна смерть», подумав Тиріон.

— Пані Старк, благаю вас рушати далі якомога швидше, — мовив пан Віліс Вод, сторожко роззираючись верхівками хребтів крізь щілину шолома. — Ми їх відігнали ненадовго, та вони нікуди не дінуться.

— Маємо поховати наших мертвих, пане Вілісе, — відповіла та. — Вони хоробро билися, і я не залишу їх гайворонам та сутінькотам.

— Ґрунт кам'янистий, копати важко, — зазначив пан Віліс.

— Тоді зберемо каміння для курганів.

— Збирайте, скільки хоче, — відповів Брон, — але без мене та Чігена. Маю нагальніші справи, аніж кидати каміння на мертв'яків — приміром, вижити у цих місцях.

Він оглянув решту загону.

— Хто сподівається пережити наступну ніч, їдьмо з нами.

— На жаль, пані, він має рацію, — втомлено мовив пан Родрік. Старого лицаря поранили у бійці: глибоко порізали ліву руку,

штрикнули списом у шию, і тепер голос видавав його немолодий вік.
— Якщо затримаємося тут, вони напевне нас знайдуть, і другого нападу ми можемо не пережити.

Тиріон бачив гнів на обличчі Кетлін, та іншого виходу не було.

— Хай дарують нам боги. Рушаймо негайно.

Тепер загонові коней не бракувало. Тиріон переклав сідло на Джикового зозулястого мерина, який на вид міг пережити наступні три-чотири дні дороги. Він уже збирався сідати верхи, коли підійшов Лагарис і мовив:

— А ножа віддай сюди, карлику.

— Хай залишить, — зиркнула на нього Кетлін Старк зі своєї коняки.

— Сокиру теж нехай тримає при собі. Якщо на нас нападуть знову, вона стане нам у пригоді.

— Прийміть мою дяку, пані, — відповів Тиріон, сідаючи у сідло.

— Не треба мені її, — різко заперечила Кетлін. — Я довіряю вам не більше, ніж раніше.

Він не встиг придумати щось у відповідь, а вона вже рушила уперед.

Тиріон поправив на голові узятото з боєм шолома і забрав сокиру від Брона. Він згадав, як почав цю подорож — зі зв'язаними руками, каптуром на голові — і вирішив, що в його положенні відбулося значне поліпшення. Хай пані Кетлін забирає собі довіру, аби лишила сокиру; маючи зброю, він почувався гравцем, а не пішаком.

Пан Віліс Вод очолив загін. Брон захищав тили, пані Старк безпечно їхала посередині, пан Родрік — поруч із нею, мов тінь. По дорозі Марільйон кидав на Тиріона похмурі погляди. Співець зламав собі кілька ребер, цимбали і чотири пальці на руці, якою грав. Та все ж не одні втрати спіткали його за цей день: він спромігся здобути розкішну накидку зі шкури сутінкота, з щільного чорного хутра, помережаного білими смугами. Пісняр мовчки утушкувався у неї, вперше за усю дорогу цураючись зухвалих слів.

Ще не проїхавши і верстви, вони почули низьке буркотіння сутінкотів, а тоді й відчайдушне гарчання: хижачи почали битися за мерців, залишених позаду. Марільйон зблід з лиця. Тиріон ристю нагнав його.

— До «боягуз», — мовив він, — є добра рима «в лайно по шию вгруз».

Тоді він хвицьнув коня п'ятами і проїхав повз пісняра, наздоганяючи пана Родріка та Кетлін Старк. Вона зиркнула на нього, щільно

стиснувши губи.

— Як я говорив просто перед тим, як нас грубо перервали, — почав Тиріон, — казочка Мізинця має одну істотну ваду. Думайте про мене що завгодно, пані Старк, але одну річ запам'ятайте: я ніколи не ставлю закладів проти своєї родини.

Ар'я III

Одновухий чорний кіт вигнув спину і засичав на неї.

Ар'я скрадалася провулком, легко перебігаючи на подушечках голих ступнів, і робила довгі повільні видихи, прислухаючись до калатання серця. «Тиха, мов тінь», казала вона собі, «легка, мов пір'я». Кіт слідкував за її наближенням, нашорошивши очі.

Ловити котів було важко. Руки в неї вкрилися напівзарослими подряпинами, а обидва коліна — ціпками, набитими від перевертів. Спершу навіть великі товсті кухарські коти вміли її уникати, але Сиріо наполягав, щоб вона вправлялася день і ніч. Коли вона прибігла до нього зі скривавленими руками, він тільки й сказав:

— Така повільна? Ворушися, дівчинко. Вороги дряпаються гірше.

Тоді змастив їй рани «мирійським вогнем» — таким пекучим, що вона вкусила губу, аби не заверещати. І наказав ловити котів далі.

У Червонім Дитинці котів було до біса: ліниві старі дрімали на сонці, холодноокі мишолови гнівно крутили хвостами, вертка малеча дряпалася кігтиками-голочками, кішечки вельможних пань ходили вичісані, м'якенькі та довірливі, а смітниками нишпорили страхолюдні обідрані каліки. Одного за одним Ар'я впольовувала їх усіх, хапала та гордо показувала Сиріо Форелеві... усіх, крім оцього одновухого дідька.

— То справжній король у цьому замку, — розказав їй один золотокирейник. — Старіший за гріх, підліший за всіх. Колись король бенкетував з батьком королеви, то чорний вилупок скочив на стіл і поцупив смажену куріпку просто з рук пана Тайвина. Роберт трохи не луснув від реготу. Краще не лізь до того харцизяки, дитинко.

За котом довелося бігти через половину замку: двічі навколо Башти Правиці, через внутрішній двір, крізь стайні, звивистими сходами, через малу кухню та свинячий двір, через казарми золотокирейників, попід річковою стіною, знову сходами, туди й назад Мостиком Зрадників, а тоді знову вниз, крізь якусь браму, навколо колодязя і

через якісь дивні будівлі, аж поки Ар'я не заблукала остаточно.

І ось нарешті вона його загнала у кут. З кожного боку здіймалися високі мури, попереду височіло громаддя каменю без жодного вікна. «Тиха, мов тінь», повторила вона про себе, ковзаючи уперед, «легка, мов пір'я».

Коли до кота лишалося три кроки, той раптом зірвався з місця. Наліво, направо... і Ар'я теж ринула направо, наліво, відрізаючи шлях до втечі. Він зашипів і спробував проскочити їй між ніг. «Стрімка, мов змія», подумала вона, хапаючи кота до рук і притискаючи до грудей. А тоді крутнулася на місці й засміялася, поки перед її шкіряної камізельки дерли котячі кігті. Швидко і вправно вона цьомнула кота межи очі й так само швидко відкинула назад голову, перш ніж він спромігся дряпнути її в обличчя. Кіт заверещав, бризкаючи слиною.

— Що він робить з тим котом?

Здригнувшись, Ар'я впустила кота і крутнулася на голос. Котисько зник з-під ніг швидше, ніж змигнув очима. У кінці проходу стояла дівчинка з шапкою золотих кучерів, убрана гарніше за ляльку в блакитний єдваб. Коло неї стояв маленький білявий товстунчик з вишитим перлами на грудях жупанчика танцюючим оленем та крихітним мечем при боці. «Принцеса Мирцела та принц Томен», подумала Ар'я. Над ними височіла септа, не менша за тяглову коняку, а позаду стояли двоє здорованів у кармазинових киреях ланістерівської сторожі.

— Що ти робив з котом, хлопче? — суворо перепитала Мирцела. А до брата мовила:

— Який неоковирний волоцюжка, чи не так? Лишень подивися.

І захихотіла.

— Брудний смердючий волоцюга, — погодився Томен.

«Вони мене не впізнали», усвідомила Ар'я. «Вони навіть не зрозуміли, що я дівчинка.» І не диво: боса і брудна, волосся сплутане після біганини замком, вбрана у камізельку, подерту котячими кігтями, та бурі полотняні штани, обрізані трохи вище побитих колін. Щоб ловити котів, спідниці та шовки вдягати безглуздо. Вона швидко опустила голову та впала на одне коліно. Може, вони її й не впізнають. А якби впізнали, то кінця не було б халепі. Септа Мордана помирала б із жаху, а Санса від сорому знову припинила б розмовляти з сестрою.

Стара товста септа рушила уперед.

— Хлопче, як ти тут опинився? Тобі не можна до цієї частини замку.

— Хіба від них позбавишся? — мовив один з кармазинників. — Пролазять усюди, мов щури.

— Чий ти, хлопче? — вибагливо спитала септа. — Відповідай негайно. Що з тобою таке, ти німий?

Ар'їн голос застряг їй у горлянці. Якщо відповісти, Томен та Мирцела напевне її упізнають.

— Годвіне, веди-но його сюди, — наказала септа. Вищий зі стражників рушив проходом.

Переляк ухопив її за горло, мов пальці велетня. Ар'я не змогла б нічого вимовити навіть заради порятунку власного життя. «Спокійна, мов тиха вода», проказала вона одними губами.

Коли Годвин потягнувся по неї, Ар'я нарешті рушила з місця. «Стрімка, мов змія». Вона ухилилася вліво, так що пальці стражника ковзнули по руці, миттю крутнулася навколо нього. «М'яка, мов літній шовк». Поки той обернувся, вона вже бігла проходом між стінами. «Прудка, мов сарна». Септа заверещала на неї. Ар'я прослизнула між її товстих та білих, як мармурові стовпи, ніг, зіп'ялася на свої дві, врізалася у принца Томена, перестрибнула через нього, коли той впав на дупу і зойкнув, вивернулася від другого стражника і нарешті майнула геть, звільнившись від усіх переслідувачів.

За собою вона чула крики, тупотіння. Впавши та покотившись, Ар'я побачила, як поряд хилиться і запинається кармазинник. Тоді вона скочила на ноги і побачила над собою високе вузьке вікно, чи радше стрілецьку бійницю. Дівчинка підскочила, вхопилася за підвіконня, підтяглася. Затамувавши подих, узялася прослизати крізь вузьку щілину вікна. «Слизька, мов вугор». Впавши на підлогу просто перед зляканою прибиральницею, вона швидко підскочила, обтрусилла очерет з одягу і знову кинулася тікати: через двері, довгою палатою, вниз по сходах, через якийсь прихований дворик, за ріг, через мур, крізь вузьке вікно у темний, мов ніч, підвал. Звуки позаду ставали все тихішими.

Ар'я засапалася так, що не могла дихати, і остаточно заблукала. Якщо її упізнали, то це кінець. Та все ж мала надію, що не впізнали, бо рухалася дуже швидко. «Прудка, мов сарна». Ар'я присіла навпочіпки у темряві, сперлася на вогку кам'яну стіну та прислухалася до погоні,

але почула тільки калатання власного серця і віддалене капотіння води. «Тиха, мов тінь», сказала вона собі. А тоді вирішила з'ясувати, де опинилася. Коли вона з батьком вперше прибула до Король-Берега, то часто бачила сон, що заблукала замком. Батько казав, що Червоний Дитинець менший за Зимосіч. Але уві сні він був велетенський: нескінченний кам'яний лабіринт зі стінами, які рухалися і мінялися позаду неї. Вона блукала похмурими палатами, проходила повз вицвілі гобелени, долала нескінченні закручені сходи, бігла через двори або мости, а на її крики відповідала тільки луна. В деяких кімнатах червоні кам'яні стіни, здавалося, спливали кров'ю. І ніде вона не бачила жодного вікна. Інколи чула голос батька, але завжди тільки здалеку, і скільки б не бігла на нього, той голос дедалі слабшав, аж поки не зникав зовсім, полишаючи Ар'ю саму в темряві.

Раптом вона усвідомила, що навколо дуже темно. Вона міцно охопила голі коліна, притиснула їх до грудей і затремтіла. А тоді вирішила тихо почекаати і полічити до десяти тисяч. Потім можна буде вилізти і спробувати знайти дорогу додому.

Поки вона нарахувала вісімдесят сім, у кімнаті стало трохи світліше, бо очі звикли до темряви. Навколо стали виникати обриси. З мороку витріщалися велетенські порожні очі, а ще показалися неясні щербаті тіні довгих зубів. На цьому вона втратила лік, заплющила очі й прогнала страх. Коли вона розплющить очі, ніяких чудовиськ не має бути. Як ніколи і не було. Вона вдала, що поряд з нею у темряві є Сирію, що він шепоче їй на вухо. «Спокійна, мов тиха вода», мовила вона до себе. «Сильна, мов ведмідь». «Люта, мов росомаха».

Нарешті вона розплющила очі. Чудовиська нікуди не поділися. Але страху не лишилося.

Ар'я скочила на ноги, не втрачаючи обережності. З усіх боків її оточували голови. З цікавості вона торкнулася однієї, аби зрозуміти, чи та справжня. Пальці пробігли важкою щелепою, дотик підказав — так, цілком справжня. Кістка під рукою була гладенька, холодна, тверда. Ар'я намацала зуба: чорного та гострого, наче кинджал, зроблений з темряви. Її знову охопило тремтіння.

— Він мертвий, — вимовила вона вголос. — То просто череп, він мене не зачепить.

І все ж чомусь здавалося, що чудовисько про неї знає. Ар'я відчувала,

як порожні очі стежать за нею крізь морок. У темній, схожій на печеру палаті ховалося щось таке, що не плекало до неї любові. Вона відсунулася від одного черепа і втрапила спиною в другий, більший за перший. На мить вона відчула, як їй у плече вчепилися зуби, неначе хотіли відгризти шматок плоті.

Ар'я крутнулася і відчула, як камізелька тріщить, зачепившись за велетенське ікло. А тоді побігла. Попереду височів ще один череп, від найбільшого з усіх чудовиська, але Ар'я навіть бігу не стишила. Перескочивши через гребінку чорних зубів завдовжки з мечі, вона ринула крізь роззявлену голодну пащу і далі до дверей.

Руками вона намацала важке залізне кільце, увігнане у дерево, і смикнула. Двері якусь мить опиралися, а тоді почали відчинятися досередини, з таким жахливим скрипінням, що Ар'ї здалося, ніби його чує все місто. Вона прочинила двері рівно настільки, щоб проскочити крізь них, до якоїсь великої палати.

У палаті з чудовиськами їй здавалося темно, але у цій панував такий морок, як у найглибшій ямі сьомого пекла. «Спокійна, мов тиха вода», сказала собі Ар'я, та навіть почекавши, щоб очі трохи звикли, вона нічого не побачила, окрім неясних сірих обрисів тих самих дверей, звідки прийшла. Вона помацала пальцями перед обличчям, відчула рух повітря, але не побачила нічого. Наче сліпа. «Водотанцівник бачить усіма почуттями», нагадала вона собі. Тоді заплющила очі й на раз-два-три вгамувала засапаний подих, напилася тиші, знову простягла руки.

Пальці знайшли ліворуч грубий необроблений камінь. Вона рушила стіною, мацаючи поверхню, ковзаючи маленькими кроками крізь темряву. «Усі приміщення кудись ведуть. Докуди є вхід, звідти є вихід. Страх ріже глибше, ніж меч.» Ар'я не бажала боятися. Їй здалося, що вона пройшла вже довгий шлях, коли стіна раптово скінчилася, щoka відчула дмухання холодного протягу, шкіру залоскотали незібрані докупи волосини.

Звідкілясь знизу, дуже зглибока, почулися звуки. Човгання чобіт, віддалені голоси. Стіни лизнуло слабеньке світло, і вона побачила, що стоїть просто над великим чорним колодязем — дірою в безодню більш як у двадцять стоп поперек себе. За сходи правили величезні кам'яні брили, припасовані до плавного вигину стін. Вони вели колами

вниз і вниз, неначе в пекло, про яке розповідала байки Стара Мамка. І щось там рухалося у темряві, щось виходило із найглибших надр землі...

Ар'я зазирнула через край і відчула на обличчі холодний чорний подих. Далеко внизу блимав вогник смолоскипа, не більший за полум'я свічки. Двоє чоловіків, розібрала вона. Їхні тіні, високі, наче в велетнів, стрибали по стінах колодязя. Вона почула голоси, що розносилися луною аж доверху.

— ...знайшов одного байстрюка, — сказав перший. — І решту знайти не забариться. Хай через день, хай через два, хай через два тижні...

— А коли він дізнається правду, то що зробить? — запитав другий голос із текучою вимовою Вільних Міст.

— То знають самі лише боги, — відповів перший голос. Ар'я бачила пасмо сірого диму, яке піднімалося від смолоскипа, звиваючись змією.

— Дурні спробували убити його сина, і що гірше, блазенськи осоромилися. А він не така людина, щоб пробачити і забути. Попереджаю, вовк і лев скоро вчепляться один одному в горлянку, хочемо ми того чи ні.

— Зарано, ще зарано, — пожалівся голос із заморською вимовою. — Нащо нам війна просто зараз? Ми не готові. Стримайте їх.

— То все одно, що стримати час. Ви вважаєте мене чародієм?

Другий гикнув.

— Щонайменше.

В холодному повітрі танцювало полум'я. Високі тіні рухалися майже над нею. Через мить чоловік зі смолоскипом з'явився у полі зору, а поруч із ним — його супутник. Ар'я відповзла від колодязя, впала на живіт, розпласталася попід стінкою і затамувала подих, поки чоловіки виходили зі сходів.

— Чого ви від мене хочете? — запитав носій смолоскипа, тілистий чолов'яга у шкіряній накидці. Навіть у важких чоботях його ноги, здавалося, ковзають підлогою без жодного шуму. Кругле обличчя у рубцях та порость темної бороди виднілися з-під сталевोї мисюрки; ще він носив кольчугу на вареному шкіряному кубраку, тесака та ножа при поясі. Ар'ї чомусь здалося, що вона його десь бачила.

— Один Правиця помер, то чому б і не другий? — відповів чоловік з текучою вимовою та розгалуженою жовтою бородою. — Ви вже вмієте

танцювати цього танцю, друже мій.

Другого чоловіка вона точно ніколи не бачила. Він був неймовірно жирний, але рухався дуже легко, несучи вагу на товстих стовпах ніг так спритно, як міг хіба що водотанцівник. У світлі смолоскипа миготіли його численні персні: з червоного золота і блілого срібла, прикрашені рубінами, сафірами, жовтими тигровими оками з чорними щілинами. Персні були на кожному пальці, а на декотрих — по два.

— Одна справа — раніше, друга — зараз, і цей Правиця не такий, як той, — відповів чоловік з рубцями, коли двоє вийшли до палати.

«Застигла, мов камінь», наказала собі Ар'я, «тиха, мов тінь». Засліплені світлом смолоскипа, вони не побачили її, розпластану на камені, за якихось кілька стоп.

— Може, й так, — відповів бородань, перепочиваючи після довгого підйому. — І все ж нам потрібен час. Принцеса виношує дитя. Хал не зрушить з місця, поки не народиться його син. Ви ж знаєте, які вони, ті дикуни.

Чоловік зі смолоскипом надавив на щось. Ар'я почула низький гуркіт. Величезна кам'яна плита, червона у світлі смолоскипа, ковзнула зі стелі з таким гучним брязкотом, що Ар'я трохи не скрикнула. Там, де був вхід до колодязя, залишився самий суцільний камінь.

— Якщо він не зрушить найближчим часом, то може бути пізно, — мовив тілистий у мисюрці. — Це вже не гра для двох гравців, та чи й була вона такою бодай колись? Станіс Баратеон та Ліза Арин втекли поза межі моєї досяжності, й ходять чутки, що вони збирають мечі. Лицар Квітів пише до Вирію, наполягаючи, щоб його вельможний батько прислав до двору сестру. Дівчині чотирнадцять років, вона чарівна, прегарна, ласкавої покірної вдачі. Князь Ренлі та пан Лорас хочуть підкласти її Робертові, одружити їх і дати нам нову королеву. Мізинець... тільки боги відають, у яку гру грає Мізинець. Але саме через князя Старка я сплю неспокійно. В нього є байстрюк, в нього є книга, і скоро буде вся правда. Ще й дружина його завдяки Мізинцевому втручанням полонила Тиріона Ланістера. Князь Тайвин сприйме це як смертельну образу, та й Хайме плекає хворобливу прихильність до Біса. Якщо Ланістери рушать на північ, Таллі теж неминуче втраплять під копита. Стримати, кажете ви? Поспішити, відповідаю я. Навіть кращі жонглери не втримають сотню м'ячів у

повітрі вічно.

— Але ви майстерніші за жонглера, старий друже. Ви справжній чародій. Я ж прошу від вас тільки почаклувати іще трошки.

Вони рушили палатою у той бік, звідки прийшла Ар'я, мимо підвалу з чудовиськами.

— Що можу, те зроблю, — тихо відповів чоловік зі смолоскипом, — але потребуватиму золота і ще п'ятдесят пташок.

Вона відпустила їх далеко уперед, а тоді почала скрадатися слідом. «Тиха, мов тінь.»

— Так багато? — Голоси слабшали, світло попереду згасало. — Таких, як вам треба, нелегко знайти... такі маленькі, але письменні... може, трохи старші... ті хоча б живучіші...

— Ні. Краще менші... будьте до них ласкаві...

— ...якби ж не язики...

— ...небезпека...

Ще довго після того, як голоси згасли вдалині, Ар'я бачила світло смолоскипа — димну зірку, що нестримно кликала за собою. Двічі світло зникало, але вона вперто йшла слідом, і обидва рази опинялася нагорі крутих і вузьких сходів, а смолоскип блимав десь унизу. Вона знову поспішала слідом, все донизу та донизу. Якимось вона запнулася об камінь і вдарилася об стіну; рука вхопилася за сиру землю, підперту дерев'яними стовпами та кроквами, тоді як раніше проходи були викладені каменем.

Ар'я скрадалася за таємничою парою вже, мабуть, кілька верст. Нарешті вони зникли, але іншого напрямку, окрім уперед, однак не було. Вона знову знайшла стіну і пішла попід нею, наосліп та навмання, вдаючи собі, наче Німерія трусить поруч у темряві. Зрештою вона опинилася по коліно у гнилій смердючій воді, жалкуючи, що не може танцювати на ній, як, мабуть, уміє Сиріо, і питаючи себе, чи ще колись побачить світло. Коли нарешті Ар'я вигулькнула назовні, то опинилася посеред глупої ночі.

Вона стояла просто у гирлі помийного зливу там, де він випорожнювався у річку. Смерділо від неї так, що вона стягла з себе одяг, недовго думаючи, кинула його на березі й пірнула у глибокі чорні води. Вона плавала, поки не відчула себе чистою, і виповзла на берег, тремтячи з холоду. Поки Ар'я прала одяг, мимо річковим шляхом

проїхали якісь вершники, але якщо навіть і побачили голе худорляве дівча, що полоскало свої жалюгідні лахи при світлі місяця, то не звернули уваги.

Вона зайшла за багато верст від замку, але у Король-Березі досить було роззирнутися з будь-якого місця, щоб побачити Червоний Дитинець на Аегоновому пагорбі, тож небезпека заблукати їй не загрожувала. Поки Ар'я дотупала до брами, одяг на ній майже висох. Решітка була опущена, ворота засунуті, тож вона пішла до бокової потерни. Золотокирейники, що стояли там на варті, пирхнули, коли вона завимагала її впустити.

— Геть звідси, — мовив один. — З кухні недоїдків нема, і після заходу сонця жебрати не дозволено.

— Я не жебрати, — відповіла вона. — Я тут живу.

— Я сказав, геть звідси. Хочеш ляца у вухо, щоб краще чути?

— Я хочу до батька.

Стражники презирнулися.

— А я хочу відгойдати королеву, — вишкірився молодший. — Кожен має свою мрію.

Старший тільки зиркнув похмуро.

— Хто твій батько, хлопчисько? Міський щуролов?

— Правиця Короля, — відповіла Ар'я.

Обоє зареготали, а тоді старший недбало пхнув її кулаком, наче собаку. Ар'я побачила удар, щойно він почався, і легко ухилилася, наче танцюючи. Кулак навіть не зачепив її.

— Я не хлопчисько! — визвірилася вона. — Я Ар'я Старк із Зимосічі! Якщо ви мене торкнетеся бодай пальцем, пан батько виставлять ваші голови на шпичках! Не вірите мені, то підіть до Джорі Каселя або Вайона Пула з Башти Правіці!

І вперла руки в боки.

— То ви відчините мені браму, чи дати ляца у вухо, щоб краще чули? Батько сидів сам у світлиці, коли Гарвін та Товстун Том ввели її до нього. Коло ліктя в нього м'яко світився олійний кенкет, а перед очима лежала найбільша книга, яку Ар'я бачила за життя: широчезна та грубезна, з дрібними нерозбірливими літерами на жовтих потрісканих сторінках, переплетених у вицвілу шкіряну обкладинку. Батько був схилився низько над нею, але випростався і закрив, щоб вислухати

доповідь Гарвіна. З суворим обличчям він подякував варті та відіслав її геть.

— Ти розумієш, що тебе шукає половина моєї сторожі? — мовив Едард Старк, коли вони залишилися наодинці. — Септа Мордана сама не своя від жаху. Вона молиться у септі за твоє безпечне повернення. Ар'я, ти ж знала, що не повинна виходити за браму замку без мого дозволу!

— Я не виходила за браму! — вигукнула вона. — Тобто, я не хотіла. Я була у підземеллі, а там прохід. І усюди темно, а я не мала ані свічки, ані смолоскипа, тож пішла навмання. А назад піти не могла, бо там чудовиська. Батьку, вони говорили, щоб вас убити! Ні, не чудовиська, а двоє чоловіків. Мене вони не бачили, бо я застигла, мов камінь, і була тиха, мов тінь. А я чула. Вони казали, що ви маєте книгу і байстрюка, і якщо помер один Правиця, то чому б і не другий. Це та книга? А байстрюк — то напевне, Джон.

— Джон? Ти про що, Ар'є? Хто це таке казав?

— Вони казали, — наполягала Ар'я. — Один був такий товстий з перснями і жовтою роздвоєною бородою, а інший у кольчuzі та мисюрці. Товстий казав, що треба чекати, а другий — що він не може далі жонглювати, і що вовк з левом з'їдять один одного, і що все це якийсь вертеп.

Вона спробувала згадати решту. Не все з почутого вона добре зрозуміла, а зараз воно ще й перемішувалося у голові.

— Товстий сказав, що принцеса виношує дитя. А той у мисюрці, він мав смолоскипа і казав, що їм треба поспішити. Напевне, він чародій.

— Чародій, — мовив Нед без усмішки. — То він мав довгу білу бороду і високу гостру шапку з зірочками?

— Ні! Геть не такий, як у казках Старої Мамки. Він був несхожий на чародія, але товстий його так називав.

— Попереджаю тебе, Ар'є, якщо ти сплела все це просто з повітря...

— Та ні, кажу вам! То було в підземеллі, у місці з потаємною стіною. Я ганялася за котом, а тоді...

Вона стиснула губи. Якщо вона зізнається, що збила з ніг принца Томена, отут батько розгнівається насправді.

— ...а тоді ускочила до вікна і знайшла там чудовиськ.

— Чудовиськ і чародіїв, — повторив батько. — Схоже, захоплива була

пригода. То ці, яких ти чула, балакали про жонглерів та вертеп?

— Так, — визнала Ар'я, — от тільки...

— Ар'єчко, то мартопляси, — мовив батько. — Зараз у Король-Березі їхніх ватаг вештається, мабуть, із півтора десятки. Приїхали струсити грошей з натовпу на турнірі. Не знаю, що ті двоє робили у замку — може, їх король запросив показати виставу.

— Ні, — вперто затрусила вона головою, — то не були...

— Та й загалом, ти не повинна переслідувати людей чи шпигувати за ними. Чомусь мене не тішить думка про те, як моя дочка лазить у якісь вікна за дворовими котями. Подивись на себе, сонечко. Руки геть подряпані. Скажи Сиріо Форелеві, що я бажаю перемовитися з ним...

Його перервав короткий раптовий стук у двері.

— Перепрошую, пане Едарде, — гукнув Десмонд, прочиняючи двері на волосину, — тут до вас проситься чорний братчик. Каже, справа нагальна. Я подумав, вам краще знати.

— Для брата Нічної Варти мої двері завжди відчинені, — відповів батько.

Десмонд провів чоловіка досередини. Він був зігнутий, неоковирний, з розпатляною бородою, в брудному одязі, але батько прийняв його чемно і запитав ім'я.

— Йорен, з ласки пана князя. Даруйте, що пізньої години.

Він вклонився до Ар'ї.

— А це, мабуть, синок ваш. З лиця он як схожий.

— Я дівчинка! — заперечила Ар'я. Всередині в неї усе вирувало. Адже якщо старий приїхав зі Стіни, то мав би проїжджати Зимосіч!

— Ви знаєте моїх братів? — запитала вона збуджено. — Робб та Бран зараз у Зимосічі, а Джон на стіні. Джон Сніговій, він теж у Нічній Варті, ви маєте його знати, в нього ще лютововк є, такий білий з червоними очима. Чи Джона вже зробили розвідником? А мене звати Ар'я Старк.

Старий у смердючих чорних лахах кидав на неї зачудовані погляди, та Ар'я не могла зупинитися.

— Коли поїдете назад до Стіни, то відвезете Джонові листа, якщо я напишу? — От якби Джон був тут. Він би повірив про підземелля, товстуна з роздвоєною бородою та чародія у мисюрці.

— Моя дочка часто забуває про шляхетний звичай, — мовив Едард

Старк з легкою посмішкою, яка мала пом'якшити докір. — Прошу нам вибачити, Йорене. То вас надіслав мій брат Бенджен?

— Та ні, так щоб хтось надіслав, то ні, мосьпане, от хіба тільки старий Мормонт. Я набираю тут людей на Стіну. Щойно Роберт збере двір, гепнуся на коліно і благатиму: ой пробі, королю та Правице, згляньтеся, чи не маєте у холодній якоїсь наволочі — вам її здихатися, а нам і теє в поміч. А Бенджен Старк, що його ви згадали... це ж я заради нього. Кров у нього чорна тече, і він брат мені так само, як вам. Сюди я гнав щосили, коняку трохи не до смерті замучив, зате інші добряче відстали.

— Інші?

Йорен сплюнув.

— Сердюки, компанійці, всякий набрід. В тому заїзді їх сиділа повна хата, і всі винюхали, чим тут пахне. Кров і золото — воно смердить однаково. Та й не всі подалися до Король-Берега. Декого понесло до Кастерлі-на-Скелі, а до Скелі відтам ближче. Пан Тайвин уже отримав звістку, і то напевне.

Батько спохмурнів.

— Яку ще звістку?

Йорен кинув погляд на Ар'ю.

— Краще наодинці, перепрошую пана.

— Як забажаєте. Десмонде, проведи мою дочку до її опочивальні. — Батько поцілував її в чоло. — Назавтра закінчимо розмову.

Ар'я стояла, наче вкопана.

— З Джоном не сталося нічого поганого? — запитала вона Йорена. — Або з дядьком Бендженом?

— Щодо Старка не скажу. А малий Сніговій був здоровий, як я зі Стіни їхав. Звістка не про них.

Десмонд узяв її за руку.

— Підемте, панянку. Ви чули, що пан батько наказали.

Ар'я змушена була піти з ним, але жалкувала, що то був не Товстун Том. Тома вона ще могла якось обдурити, аби вештатися коло дверей, поки не підслухає, що каже Йорен. Та Десмонд був рішучий і на її витівки не зважав.

— Скільки варті мають батько? — запитала вона стражника на шляху до своєї опочивальні.

— Тут, у Король-Березі? П'ятдесят хлопців.

— Ви ж не дасте нікому вбити його, так? — питала вона далі.

Десмонд засміявся.

— Про це не бійтеся, панночко. Пана Едарда стережуть день і ніч. Ніхто йому ніц не заподіє.

— Але в Ланістерів більше, ніж п'ятдесят людей, — зазначила Ар'я.

— Та вже ж. Але кожен північник вартий десяти отих південних жевжиків. Спіть собі солоденько.

— А що як по його душу прийде якийсь ворожбит?

— Щодо цього скажу, — відповів Десмонд, виймаючи меч з піхов, — що який би ти не був ворожбит, а як відтяти тобі голову, то на світі не заживешся.

Едард VIII

— Роберте, благаю тебе, — вмовляв короля Нед, — послухай, що ти кажеш. Ти хочеш замордувати малу дитину.

— Та шльондра вагітна! — Король гепнув кулаком по столі ради з такою силою, наче грім вдарив. — Я тебе попереджав, Неде. Ще там, посеред поля курганів на півночі, я тебе попереджав, а ти не хотів слухати. Тож слухай тепер. Я хочу їх смерті! Обох, матері й дитини. І того дурника Візериса теж. Чи ясно я висловився? Я хочу їх смерті!

Інші радники відчайдушно вдавали, що їх тут немає. Мабуть, мали трохи більше розуму в голові. Нечасто Едард Старк відчував себе таким самотнім.

— Ти назавжди збезчестиш себе таким вчинком.

— То нехай це плямує мою совість, аби було зроблено! Я не такий сліпий, щоб не бачити тінь сокири, що висить в мене над шиєю.

— Немає ніякої сокири, — заперечив Нед королю. — Тільки тінь від тіні, та й то років за двадцять у майбутньому... якщо вона взагалі існує.

— Якщо? — чемно перепитав Варис, складаючи напудровані руки. — Пане мій, ви мене ображаєте. Хіба я виніс би порожні чутки на розгляд короля та його ради?

Нед кинув на євнуха холодний погляд.

— Ви принесли нам шепотіння зрадника за півсвіту звідси. Може, Мормонт помиляється. А може, й бреше.

— Пан Джораг не насмілиться мене дурити, — відповів Варис з

лукавою усмішкою. — Вважайте цю звістку певною, пане мій. Принцеса вагітна дитиною.

— Хай так. Але якщо ви помилилися, то нам нема чого боятися. Якщо станеться викидень, нам нема чого боятися. Якщо принцеса народить дочку, а не сина, нам нема чого боятися. Якщо немовля помре, нам нема чого боятися.

— Але якщо це хлопчик? — наполягав Роберт. — Якщо він житиме?

— То між нами все ще залишиться вузьке море. Я боятимуся дотракійців тоді, коли вони навчать своїх коней бігати водою.

Король зробив ковток вина і втупився у Неда через стіл ради.

— Тобто ти кажеш мені, щоб я нічого не робив, доки драконячий вилупок не висадить військо на мої береги? Отака твоя рада?

— Той драконячий вилупок зараз у матері в череві, — відповів Нед. — Навіть сам Аегон нікого не завойовував, поки смоктав мамчину цицьку.

— О боги! Ти впертий, мов зубр, Старку. — Його милість король роззирнувся навколо столу ради. — А ви куди язики позасовували? Чи ніхто не збирається вкласти трохи розуму оцьому дурню в морожену голову?

Варис вкрадливо посміхнувся до короля і поклав м'яку руку Недові на рукав.

— Я розумію ваші сумніви, пане Едарде, справді розумію. І не відчуваю жодної втіхи, приносячи такі лихі звістки до столу ради. Ми радимося про жахливі речі, про підлість та нищість. Але якщо ми вже взялися правити цими королівствами, то мусимо іноді робити підлі й нищі речі на загальне добро держави. Хоч би як болісно від того не почувалися.

Князь Ренлі здвигнув плечима.

— Як на мене, справа досить проста. Візериса із сестрою треба було знищити багато років тому, та його милість, мій брат, зробив помилку, послуховавши Джона Арина.

— Милосердя ніколи не буває помилкою, пане Ренлі, — відповів Нед.

— На Тризубі пан Барістан, присутній тут, стяв у бою більше десятка добрих лицарів, Робертових та моїх друзів. Коли його принесли до нас — тяжко зраненого, ледве живого — Руз Болтон закликав нас врізати йому горлянку. Але ваш брат мовив: «Я не каратиму воїнів за вірність

обов'язкові та вправність у бою» і надіслав свого власного маестра підбати про рани пана Барістана.

Він кинув на короля довгий холодний погляд.

— Шкода, що сьогодні з нами немає того лицаря.

Роберт мав совість почервоніти.

— Але це не те саме, — пожалівся він. — Пан Барістан був лицарем Королегвардії.

— А Даянерис є чотирнадцятирічним дівчам. — Нед знав, що давно переступив межі розумного, але мовчати не міг. — Роберте, я питаю тебе, заради чого ми повстали проти Аериса Таргарієна, коли не заради того, щоб припинити свавілля над дітьми?

— Щоб припинити рід Таргарієнів! — загарчав король.

— Ваша милосте, ніколи раніше не помічав, щоб ви боялися Раегара.

— Нед намагався не підпустити презирства у голос, але потерпів поразку. — Хіба з роками ваша мужність так підупала, що ви тремтите перед тінню ненародженої дитини?

Роберт пішов буряковими барвами.

— Годі, Неде, — попередив він, тицьнувши пальцем. — Ані слова більше. Ти забув, хто тут король?

— Не забув, ваша милосте, — відповів Нед. — А ви?

— Годі! — заревів туром король. — Мене нудить від балачок. Робіть справу, або до дідька усіх! Ваші голоси, радники?

— Її слід убити, — оголосив пан Ренлі.

— Вибору немає, — промурмотів Варис. — На жаль, на жаль...

Пан Барістан Селмі підняв свої світло-блакитні очі від столу і мовив:

— Ваша милість, шляхетно зустріти ворога на полі битви, але ганебно

— замордувати його у череві матері. Пробачте мені, та я підтримую князя Едарда.

Великий маестер Пицель прочистив горлянку. Це відняло кілька хвилин.

— Моє братство слугує державі, а не її господареві. Колись я радив королеві Аерису так само вірно, як зараз королеві Роберту, отже не маю до його дитини жодних лихих почуттів. І все ж я питаю вас: якщо знову станеться війна, скільки загине вояків? Скільки згорить городів та сел? Скільки дітей відірвуть від матерів та піднімуть на списи?

Він попестив свою розкішну білу бороду у безмежному горі та

безмежній втомі.

— Хіба не мудріше, ба навіть добріше, умертвити Даянерис Таргарієн зараз, аби змогли жити десятки тисяч інших людей?

— Добріше, — повторив луною Варис. — О так, великий маестер вирік мудро і правдиво. Якщо боги зі своєї примхи подарують Даянерис Таргарієн сина, наша держава спливе кров'ю.

Мізінець говорив останнім. Нед подивився на нього, і той придушив позіхання.

— Коли вже опинилися у ліжку з потворною жінкою, краще заплющити очі й швидко зробити свою справу, — оголосив він. — Скільки не чекай, а вона гарнішою не стане. Цілувати однак доведеться.

— Цілувати?! — з огидою перепитав пан Барістан.

— Сталевим поцілунком, — пояснив Мізінець.

Роберт обернувся до свого Правиці.

— От бачиш, Неде. Ви з Селмі — єдині, хто проти. Залишається одне питання: кого послати зробити справу?

— Мормонт прагне отримати королівське прощення, — нагадав князь Ренлі.

— Надзвичайно прагне, — підтвердив Варис, — але жити прагне ще більше. Зараз принцеса наближається до Ваес Дотраку, де оголити клинка означає смерть. Якби я розповів вам, що дотракійці зроблять з бідолагою, котрий не тільки оголить, а ще й підніме клинка на халісі, ви б сьогодні вночі не заснули.

Євнух попестив напудровану щоку.

— Отже, отрута... скажімо, сльози Лису. Хал Дрого навіть не відатиме, що смерть сталася не сама.

Великий маестер Пицель раптом розплющив сонно примружені очі й зиркнув на євнуха підозріливо.

— Отрута — то зброя боягуза, — обурився король.

Недові ці балачки вже остогидли.

— Ви підсилаєте харцизяку до дівчинки чотирнадцяти літ і ще міряєте, в який спосіб шляхетніше її вбити?

Він рвучко відсунув крісло і підвівся.

— То зроби цю справу сам, Роберте. Хто проказує вирок, має сам карати мечем. Подивись їй у вічі, перш ніж стратити. Побач її сльози,

почуй останні слова. Ти винен їй хоча б це.

— О боги, — лайнувся король так, наче ледве стримував лютість, а зараз вона вихлюпнула назовні. — Він не жартує, вражий син!

Король потягнувся по глека з вином біля ліктя, виявив, що той порожній, і жбурнув об стіну, розбивши на скалки.

— В мене скінчилося вино і терпець. Годі дурниці молоти. Давайте вже до справи!

— Я не братиму участі у підлому вбивстві, Роберте. Чини, як хочеш, але не проси мене прикласти свою печатку.

Якусь мить Роберт, здавалося, не міг зрозуміти, що йому каже Нед. Пряма непокора... цю страву нечасто подавали до королівського столу. Потроху до нього прийшло розуміння, і так само потроху змінилося обличчя. Очі звузилися, а від шиї, від оксамитового коміра полізла червона барва. Він тицьнув у Неда пальцем, тремтячи з гніву.

— Ви — Правиця Короля, князю Старк. Ви виконаєте мій наказ, або я знайду собі іншого Правицю.

— Бажаю йому всякої удачі. — Нед відстібнув важку й химерну срібну руку, яка тримала разом краї делії, а разом позначала його посаду. Він поклав її на стіл перед королем, сумуючи зі спогадів про чоловіка, який пришпилив на нього цей значок, про друга, якого любив.

— Я гадав, що ти шляхетніший, Роберте. Я вважав, що ми посадили на трон гідного короля.

Робертове обличчя зовсім побуряковіло.

— Геть! — гарикнув він, давлечись гнівом. — Геть, клята душа, з очей моїх! Чого чекаєш? Забирайся до своєї Зимосічі. Та гляди мені: побачу ще раз, і твоя голова стирчатиме на шпичці!

Нед вклонився і без зайвих слів крутнувся на підборах. Виходячи з кімнати засідань ради, він відчував на спині Робертів погляд. Не гаючи часу, рада поновила обговорення.

— У Браавосі є одне товариство, яке кличуть Безликими, — мовив великий маестер Пицель.

— Та ви уявляєте собі, скільки вони беруть за послуги? — пожалівся Мізинець. — За половину ціни, що коштує голова купця, можна винайняти охоче військо. Не смію й думати, скільки вони попросять за принцесу.

Закривши двері за собою, Нед заглушив голоси. Коло дверей на чатах

стояв пан Борос Блаунт у довгому білому корзні та обладункові Королегвардії. Він кинув на Неда побіжний цікавий погляд, але нічого не спитав.

Денна спека давила на голову, поки Нед перетинав замковий двір до Башти Правиці. У повітрі відчувалося наближення дощу. Нед вітав би гарну зливу, бо почувався загидженим. Діставшись до світлиці, він викликав до себе Вайона Пула. Управитель з'явився негайно.

— Ви посиляли по мене, мосьпане Правице?

— Та вже не Правиця, — відповів Нед. — Я посварився з королем. І тепер повертаюся до Зимосічі.

— Почну клопотатися негайно, мосьпане. За два тижні будемо готові вирушити.

— Двох тижнів можемо не мати. Ба навіть дня. Король згадував щось про мою голову на шпичці.

Нед скривився. Насправді він не вірив, що король може скарати його. Ні, тільки не Роберт. Авжеж, король лютував, але щойно Нед зникне з очей, його гнів угамується, як завжди.

Завжди? Раптом він згадав Раегара Таргарієна і відчув себе незатишно. «П'ятнадцять років як загинув, а Робертова ненависть не ослабла.» Думка його збентежила... а ще ж справа з Кетлін та карликом, про яку повідомив того вечора Йорен. Звістка скоро впливе, ясно як день, а коли король почує її під гарячу руку... чхати Роберт хотів на Тиріона Ланістера, але ж раптом заговорить його ображений гонор? Не кажучи вже про королеву.

— Мабуть, найкраще мені поїхати попереду, — мовив Нед до Пула. — Візьму тільки доньок та кількох стражників. Решта виїде, коли все буде готове. Скажи Джорі, але більше нікому. І не роби нічого, поки ми з дівчатами не зникнемо звідси. У замку повно очей та вух. Буде краще, коли про наш задум ніхто не знатиме.

— Як накажете, мосьпане.

Коли управитель пішов, Едгард Старк перебрався до вікна і сів, замислившись. Роберт не залишив йому жодного іншого вибору. Він мав би навіть дякувати королю. Добре буде повернутися до Зимосічі. Та й взагалі, їхати звідти було не варто. На нього там чекали сини. Може, після повернення вони з Кетлін ще одного синочка нарядили б — не такі вони вже й старі. Останнім часом йому часто снилася

глибока нічна тиша вовчої пущі та сніг півночі.

Все ж думка про виїзд зі столиці викликала в нього і лють. Стільки лишилося недороблених справ. Роберт разом із своєю радою боягузів та підлабузників пустить державу з торбою, якщо його не спинити... або ще гірше, за борги віддасть Ланістерам з усіма бебехами. Ще й правда про смерть Джона Арина досі уникала його. Так, він знайшов кілька ниточок, які впевнили його, що Джона дійсно убили. Але то був лише запах дичини на лісовій підстилці. Самого звіра він ще не бачив, хоча й відчував, що той десь тут — зрадливо ховається і гострить зуби.

Раптом він усвідомив, що міг би повернутися на північ морем. З Неда мореплавець був ніякий, і за звичайних обставин він би краще обрав їхати королівським гостинцем. Але маючи корабель, можна зупинитися на Драконе-Камені і перемовитися зі Станісом Баратеоном. Пицель вже послав крука через море з чемним листом від Неда, в якому Правиця запрошував князя Станіса повернутися до свого місця у малій раді. Відповідь не надійшла, і це поглибило Недові підозри. Князь Станіс знав таємницю, яка згубила Джона Арина, це вже напевне. Правда, яку він шукав, могла чекати на нього у стародавній острівній твердині дому Таргарієн.

«А якщо й так, то що далі? Деякі таємниці краще зберегти навіки. Деякі таємниці занадто небезпечно розголошувати навіть тим, кого ти любиш, кому віриш.» Нед вийняв кинджала, привезеного Кетлін, з піхов на поясі. Навіщо карлик бажав Бранової смерті? Аби той замовчав, жодних сумнівів. Ще одна таємниця або ж інша нитка того самого павутиння?

Чи не міг тут замішатися Роберт? Колись він би й подумати не смів про таке. Але хіба раніше він думав, що Роберт здатний віддати наказ про вбивство жінки чи дитини? «Добродія ти колись, може, й знав», казала йому дружина, «а короля не знаєш». Що швидше здихатися Король-Берега, то краще. Якби завтра на північ ішов якийсь корабель, незле було б на нього сісти.

Він знову прикликав Вайона Пула і надіслав до порту спитатися — тихо, але вправно.

— Знайди мені швидкого корабля з умілим керманичем, — наказав він управителеві. — Чи великі там помешкання, чи добра прислуга —

мені байдуже, аби морем ходив хутко та безпечно. Я бажав би вирушити негайно.

Не встиг Пул вийти, як Томард оголосив про відвідувача.

— До вас пан Баеліш, мосьпане.

Нед відчув спокусу вигнати його геть, але передумав. Він ще не звільнився від двору остаточно, отож мусив і далі грати в їхні ігри.

— Хай заїде, Томе.

Пан Баеліш впурхнув до світлиці так, наче вранці нічого не сталося. Мав на собі вершково-срібну камізелю з прорізами, сіру шовкову делію, облямовану чорною лисою, та свою звичайну глузливу посмішку.

Нед привітав його вельми холодно.

— Чи можу я дізнатися причину ваших відвідин, пане Баеліше?

— Я не затримаю вас надто довго. Я саме йду вечеряти з пані Тандою. Пиріг з миногами і смажене молочне порося. Вона має на думці одружити мене з молодшою дочкою, тому стіл завжди лаштує надзвичайний. Я б краще одружився зі свинею, але їй не кажіть. Пиріг з миногами я таки дуже люблю.

— Не смію перешкоджати вашій любові до вугрів, пане, — з крижаною зневагою мовив Нед. — Цієї миті я не здатний уявити для себе товариства, менш бажаного за ваше.

— О, я певний, якщо ви поміркуєте, то згадаєте кілька імен. Скажімо, Вариса. Серсею. Чи то пак Роберта. Його милість дуже гнівається. Після того, як ви вранці зізволити нас залишити, король ще висловлювався у ваш бік деякий час. Наскільки можу пригадати, чулися слова «нахаба» і «отака мені дяка».

Нед не зізволів відповісти. Не запропонував він гостеві й сісти, але той однак усівся зручненько.

— Опісля вашої втечі тягар переконати раду не наймати Безликого ліг на мене, — легковажно продовжив Мізинець. — У підсумку, замість виряджати Безликого, Варис розповсюдить звістку, що хто вколошкає дівчину Таргарієн, той отримає князівський титул.

Нед скривився з відрази.

— Отже, тепер ми роздаємо титули горлорізам.

Мізинець здвигнув плечима.

— Титули нічого не коштують. А Безликі коштують дорого. Правду

кажучи, я зробив задля безпеки дівчини Таргарієн більше, аніж ви своїми балачками про честь. Хай якийсь сердюк, сп'янілий від обіцянок-цяцянок про князівство, спробує її вбити. Швидше за все він по-дурному осоромиться, зате дотракійці краще чатуватимуть на небезпеку. А от якби ми підіслали до неї Безликого, то вона, вважайте, вже в могилі.

Нед спохмурнів.

— То ви у раді базікаєте про потворних жінок і сталеві поцілунки, а зараз переконуєте мене, що намагалися захистити дівчину? За якого дурня ви мене тримаєте?

— За вельми немалого, правду кажучи, — засміявся Мізинець.

— Вас завжди так смішить криваве свавілля, пане Баеліше?

— Я сміюся не зі свавілля, а з вас, пане Старку. Ви правите, наче танцюєте на підталому льоді. Запевняю, що коли ви ляпнетеся у воду, то луна піде ой яка гучна. А перший тріск під вашими ногами я почув уже цього ранку.

— Перший, він же останній, — відказав Нед. — Я наївся досхочу.

— То коли ви повертаєтеся до Зимосічі, любий пане?

— Якогого швидше. Що вам за клопіт?

— Жодного... але якщо ви затримаєтеся хоча б на сьогоднішній вечір, то я радо відведу вас до того бурдею, якого ваш вояк Джорі марно шукав стільки часу. — Мізинець посміхнувся. — І навіть пані Кетлін не скажу.

Кетлін VI

— Вельможна пані, ви б мали наперед прислати звістку про ваш приїзд, — дорікнув лицар Донел Тягнидуб, щойно коні подолали прохід. — Ми б тоді вислали оружний супровід. Високий гостинець не такий безпечний, як був колись, та ще й для малого загону.

— На наше горе, ми вже й самі це знали, пане Донеле, — відповіла Кетлін. Серце її ніби скам'яніло. Шестеро хоробрих вояків загинуло, аби вона дісталася Долини, а їй навіть оплакати їх бракувало сил. Імена загиблих в'янули, зникали з пам'яті. — Дикуни гналися за нами вдень і вночі. Перший напад позбавив нас трьох людей, другий забрав іще двох. Ланістерівський пахолок помер від лихоманки, бо рани загнилися. Почувши копита вашого загону, я гадала, що нам кінець.

Вони тоді наготувалися до останнього відчайдушного бою, взявшись

до зброї та ставши спинами до скелі. Карлик саме гострив лезо сокири і відпускав ядучі кпини, коли Брон помітив удалині корогву над головами вершників: місяць та сокіл дому Арин, білі на небесній блакиті. Краснішого видовища Кетлін не знала ніколи за життя.

— Гірські роди знахабніли, відколи помер князь Джон, — повідомив пан Донел. То був кремезний молодик двадцяти років, суворий та непоказний, з широким носом і шапкою густого брунатного волосся.

— Якби моя воля, я вивів би у гори сотню вершників, повикурював дикунів з їхніх острогів та вклав у голови трохи науки. Але ваша сестра забороняє. Ба навіть на турнір Правиці жодного лицаря не пустила. Тримає при собі усіх бійців для захисту Долини... та від чого, ніхто не знає. Дехто каже, що від примарних тіней.

Раптом він зиркнув занепокоєно, згадавши, з ким говорить.

— Плекаю надію, мої слова не образили вас, пані. Я не мав наміру...

— Чесні слова не ображають мене, пане Донеле. — Кетлін знала, чого боїться її сестра. «Не тіней, а Ланістерів», подумала вона про себе і зиркнула на карлика поруч із Броном. Після смерті Чігена ці двоє надто вже заприятелювали. Хитрість карлика непокоїла її. Коли вони в'їжджали в гори, він був бранцем, зв'язаним та безпорадним. А зараз? Начебто й бранець, але з ножем на поясі, сокирою при сідлі, у накидці зі шкури сутінькота, яку виграв у пісняка в кості, у кольчuzі, яку зняв з Чігенового тіла. Карлика та решту їхнього жалюгідного загону оточувало з усіх боків чотири десятки вершників — лицарів і компанійців на службі в її сестри Лізи та малого сина Джона Арина — і все ж Тиріон не виказував жодного сліду страху. «Чи не можу я помилятися?», питала себе Кетлін вже не вперше. Чи не міг він зрештою бути невинним щодо Брана, Джона Арина і решти? А якщо так, то хто тоді вона? Адже шестеро людей загинуло з її вини тільки для того, щоб доправити його сюди.

Але вона рішуче відсторонила сумніви.

— Коли ми досягнемо вашої твердині, красно прошу негайно послати по маистра Колемона. Пан Родрік страждає від запалених ран.

Неодноразово її охоплював страх, що відважний старий лицар не переживе подорожі. Під кінець він ледве сидів у сідлі; Брон настійливо пропонував лишити його на поталу долі, але Кетлін чути про те не бажала. Пана Родріка прив'язали до сідла, і вона наказала співцеві

Марільйону пильнувати його.

Пан Донел завагався, тоді відповів.

— Пані Ліза наказала, щоб маестер не залишав Соколиного Гнізда, аби дбати про князя Роберта. Але в нас на воротях є септон, який ходить за нашими пораненими. Він огляне рани вашого лицаря.

Кетлін мала більше віри у вченість маестрів, аніж молитви септонів, і вже рота розтулила, аби так і сказати, але побачила попереду грізні мури, прибудовані до гір по обидві сторони проходу. Там, де прохід звужувався, і заледве чотири вершники могли б проїхати біч-о-біч, кам'янисті схили охороняли дві вартові башти, а між ними дугою перекинувся міст з сірого вивіреного каменю. Мовчазні обличчя спостерігали з бійниць у вежах, мурах та на мості. Коли загін добрався майже до верху, назустріч виїхав лицар. Кінь та обладунок були в нього однаково сірі, але по корзні бігли червоно-сині хвилі Водоплину, а скріплювала його на плечі застібка у вигляді блискучої чорної риби з обсидіану та золота.

— Хто бажає пройти крізь Криваву Браму? — запитав лицар.

— Лицар Донел Тягнидуб, а з ним пані Кетлін Старк та її супутники,
— відповів молодий лицар.

Лицар Брами підняв забороло.

— Недарма обличчя пані здалося мені знайомим. Далеко ти заїхала від дому, Китичко.

— Як і ви, дядечку, — відповіла вона, мимоволі посміхаючись попри усі негаразди шляху. Почувши цей хрипкий суворий голос, вона перенеслася на двадцять років назад у дні свого дитинства.

— Тепер я живу тут, — буркнув він, тицьнувши пальцем собі за спину.

— Ви живете у моєму серці, — відказала Кетлін. — Зніміть шолома. Я прагну знову побачити ваше обличчя.

— На жаль, роки не додали мені вроди, — зазначив Брінден Таллі, але коли зняв шолома, Кетлін побачила, що він дещо перебільшив. Різкі, карбовані риси обличчя трохи змарніли, час змив брунатні барви з волосся і залишив саму сивину, але посмішка не змінилася, і густі кущаві брови залишилися товстими, наче гусінь, і сміх так само ховався на дні глибоких синіх очей.

— Чи знає Ліза про твій приїзд?

— Не було часу надіслати звістку, — відповіла Кетлін. Загін потроху

збирався в неї за спиною. — Гірко казати, дядьку, але ми мчимо поперед бурі.

— Чи дозволяє Лицар Брами увійти в Долину? — вигукнув пан Донел. Тягнидуби надзвичайно поважали звичаї.

— В ім'я Роберта Арина, князя Соколиного Гнізда, Захисника Долини, Істинного Оборонця Сходу, дозволяю увійти вільно і вимагаю дотримуватися князівського миру та закону! — проказав пан Брінден. — Їдьмо.

І вона рушила поруч із дядьком, у тіні Кривавої Брами, коло якої у Вік Звитяжців полягло в землю не одне хоробре військо. Там, де кінчалися мури, гори раптом розступилися, і перед очима виникли зелені поля, синє небо, гори під сніжними шапками. Видовище перехоплювало подих. Вся Долина Арин купалася перед ними у вранішньому світлі й губилася вдалині у мінливому серпанку.

То була тиха й мирна країна жирного чорнозему, широких повільних річок, сотень невеличких озерець, що виблискували під сонцем, як маленькі люстерка. З усіх боків її огороджували надійні стіни гір. На полях високо здіймалася пшениця, ячмінь, кукурудза; навіть у Вирії не бачили таких здоровезних гарбузів і такої солодкої садовини, як тут. Загін стояв зараз на західному кінці долини, де високий гостинець долав останній перевал і починав своє звивисте сходження на три верстви до плодючої низини. Тут Долина була вузька, не ширша за півдня їзди верхи, а північні гори стояли так близько, що Кетлін, здавалося, могла простягнути руку і торкнутися їх. А над усім височіла щербата гора, що прозивалася Велетнів Слис. На неї навіть інші гори дивилися знизу. Її вершина губилася у крижаних туманах більше як за п'ять верст від дна долини. З її скелястого західного схилу стікав примарний потік Алиссиних Сліз. Навіть звідси Кетлін могла розібрати сяючу срібну нитку, таку яскраву на тлі темного каменю гори.

Коли дядько побачив, що вона зупинилася, то під'їхав ближче і вказав: — Онде, коло Алиссиних Сліз. Звідси буває видно тільки миготіння білого. Якщо дивитися уважно, і якщо сонце падає на стіни так, як треба.

«Сім башт», розповідав їй Нед. «Наче сім кинджалів, увіткнутих в живіт неба. Так високо, що можна стояти на мурі й дивитися вниз на

хмари.»

— Як довго нам їхати?

— До підніжжя гори потрапимо увечері, — відповів дядько Брінден, — але підійматися будемо ще день.

Ззаду заговорив пан Родрік Касель.

— Люба пані, — мовив він, — мушу зізнатися, що навряд чи зможу сьогодні рухатися далі.

Під неоковирними, щойно відрослими баками обличчя пана Родріка дуже змарніло; побачивши його, Кетлін злякалася, що лицар зараз впаде з коня.

— Ви й не повинні, — відповіла вона. — Ви зробили усе, що я могла від вас чекати, ба навіть у сто разів більше. Мій дядько проведе мене до Соколиного Гнізда. Ланістер поїде зі мною, але гадаю, ви й решта інших могли б залишитися тут і відновити сили.

— Ми приймемо усіх ваших супутників як почесних гостей, — з бундючною чемністю, властивою молодим паничам, мовив пан Донел. Від загону, який виїхав з корчми на перехресті, залишилися, окрім пана Родріка, ще тільки Брон, пан Віліс Вод і співець Марільйон.

— Мосьпані, — вигукнув Марільйон, поспіхом виїжджаючи наперед, — благаю, дозвольте поїхати разом з вами до Соколиного Гнізда, аби побачити кінець тієї шляхетної історії, яку я спостерігаю з самого початку.

Молодик казав змученим, але дивно рішучим голосом, гарячково виблискуючи очима.

Кетлін взагалі не запрошувала співця з собою в дорогу — він нав'язався сам. Вона не розуміла, як він пережив подорож, у якій скінчили своє життя без поховання стільки хоробріших від нього чоловіків. Але нікуди не дінешся, осьде він, ще й з натяком на бороду, яка робить його майже схожим на чоловіка. Може й справді, вона винна йому хоча б за те, що спромігся заїхати так далеко.

— Гаразд, — відповіла вона пісняреві.

— Я теж поїду, — оголосив Брон.

Оце їй сподобалося куди менше. Вона розуміла, що без Брона не потрапила б до Долини: сердюк бився чи не краще за усіх, кого вона знала, і проклав їй мечем дорогу до життя. Та незважаючи на все, найманець був Кетлін не до смаку. О так, силу і мужність він мав

неабияку, проте ані краплі добросердя і навряд чи більше чесності. Вона занадто часто бачила його коло Ланістера; ті двоє тихо перемовлялися і реготали з якихось своїх жартів. Кетлін бажала б негайно відділити його від карлика, але погодившись на супровід Марільйона до Гнізда, не бачила шляхетного способу відмовити Броніві в тому ж самому.

— Як забажаєте, — відповіла вона, хоча й помітила, що він не питав її згоди.

Пан Віліс Вод залишився з паном Родріком; над їхніми ранами вже клопотав тихий септон. Усі їхні коні, жалюгідні та втомлені, теж лишилися. Пан Донел пообіцяв надіслати птахів до Гнізда і Місячної Брами зі звісткою про їхнє наближення. Зі стайні привели свіжих коней — міцних кудлатих гірських бахмутів — і ще години не минуло, як загін рушив далі. Кетлін їхала поруч із дядьком; вони починали спускатися на саме дно Долини. Позаду їхали Брон, Тиріон Ланістер, Марільйон і шестеро Брінденових людей.

Проїхавши добру третину спуску гірською стежкою і віддалившись від решти, Брінден Таллі нарешті обернувся до Кетлін і мовив:

— Гаразд, дитино. Розповідай, яка така буря женеться за вами.

— Я не дитина вже багато років, дядьку, — відповіла Кетлін, але все розповіла. Оповідка відняла більше часу, аніж вона гадала: про лист Лізи і падіння Брана, про кинджал убивці й Мізинця, і нарешті, про випадкову зустріч з Тиріоном Ланістером у корчмі на перехресті.

Дядько слухав мовчки, все більше хмурніючи й затіняючи очі важкими бровами. Брінден Таллі завжди умів слухати... усіх, окрім її батька. Він був братом князя Гостера, молодшим на п'ять років, але війна між ними точилася стільки, скільки Кетлін могла пригадати. Під час однієї з найгучніших сварок, коли Кетлін було вісім років, князь Гостер назвав Бріндена «чорною козою серед доброї пастви дому Таллі». Брінден зареготав і мовив, що оскільки знаком їхнього дому є пструг у стрибку, то йому більше личить зватися чорною рибою, а не чорною козою. З тих пір він користався чорною рибою як своїм особистим значком.

Але війна тривала далі, аж до подвійного весілля Кетлін та Лізи. На їхній весільній учті Брінден повідомив братові, що їде з Водоплину, аби служити Лізі та її чоловікові, князеві Соколиного Гнізда. Відтоді

князь Гостер більше ніколи не називав братового імені, наскільки вона зрозуміла з нечастих листів її брата Едмура.

І все ж протягом усіх років дівочтва Кетлін у рідній домівці діти князя Гостера бігли зі своїми сльозами та оповідками саме до дядька Бріндена Чорноструга, бо батько завжди був чимсь зайнятий, а мати хворіла. Кетлін, Ліза, Едмур... ба навіть Петир Баеліш, батьків вихованець... дядько до усіх уважно дослухався, як і зараз, радів з їхніх успіхів та співчував їхнім дитячим негараздам.

Коли вона скінчила, дядько довго мовчав, а коняка тим часом долала круту скелясту стежку.

— Треба повідомити твоєму батькові, — нарешті мовив він. — Якщо Ланістери підуть війною, то Зимосіч далеко, Долина ховається за горами, але Водоплин лежить просто в них на дорозі.

— Я боюся того ж самого, — визнала Кетлін. — Я прохатиму маестра Колемона вислати птаха, щойно ми дістанемося Гнізда.

Вона мала надіслати й інші листи: накази Недовим значковим панам готувати Північ до оборони.

— Які настрої у Долині? — запитала вона.

— Гніваються, — зізнався Брінден Таллі. — Князя Джона дуже любили і гостро сприйняли образу, коли король призначив Хайме Ланістера на посаду, яку Арини тримали спадково мало не триста років. Ліза наказала нам величати її сина Істинним Оборонцем Сходу, але нікого цим не дурить. Та й не одна твоя сестра дивується з наглої смерті Правиці. Відкрито ніхто не сміє казати, що його вбили, але підозри кидають довгі тіні.

Він зиркнув на Кетлін, стиснувши губи.

— А ще ж малий.

— Малий? Який? — Вона пригнула голову, проминаючи низько навислу скелю і роблячи різкий поворот.

Дядьків голос був стурбований.

— Та князь Роберт, — зітхнув він. — Шести років, хворобливий, рюмсає, щойно хтось забере його ляльку. Законний спадкоємець князя Джона волею усіх богів. Але є такі, хто каже, що він заслабкий, аби всидіти на батьковому столі. Нестор Ройс правив Долиною чотирнадцять років, поки князь Джон служив Правицею в Король-Березі. Багато хто шепоче, що він має правити й далі, поки малий не

досягне віку. А інші кажуть, що Ліза має вийти заміж, і то скоріше. Вже й залицяльники налетіли, як гайворони на бойовисько. В Соколиному Гнізді між ними нема де пропхатися.

— Я мала б цього чекати, — відповіла Кетлін. Воно й не дивно: Ліза ще досить молода, а королівство Гори та Долини — вельми ласий посаг. — То Ліза збирається заміж?

— Каже, що так, щойно знайде належного чоловіка, — підтвердив Брінден Таллі, — але вже відмовила князеві Нестору і десяткові інших вельми поважних осіб. Присягається, проте, що вже цього разу напевне вибере собі пана чоловіка.

— Ти менше за всіх мав би її винуватити.

Пан Брінден пирхнув.

— Та я й не винувачу, проте... здається мені, Ліза тільки грається у залицяння. Їй до смаку така забавка, але чи не намірилася вона тим часом правити сама, поки синок не підросте і не сяде на стіл Соколиного Гнізда?

— Жінка може правити незгірше чоловіка, — мовила Кетлін.

— То дивлячись яка жінка, — скося зиркнув на неї дядько. — Не обманной себе, Кет. Ліза не така, як ти.

Він на хвилю завагався.

— Правду кажучи, ти можеш не знайти в своєї сестри ту поміч, на яку сподіваєшся.

Її це спантеличило.

— Ти про що?

— Ліза, яка повернулася зі столиці — то зовсім не та дівчина, що колись поїхала на південь з новопризначеним Правицею. Роки лягли на неї важким тягарем. Ти повинна знати. Князь Арин був шляхетним чоловіком, але їхній шлюб укладали з державних міркувань, а не з кохання.

— Так само, як і мій власний.

— Починалися вони однаково, але твоя доля була щасливіша, аніж в твоєї сестри. Двоє дітей народилися мертвими, ще двічі по стільки ж викиднів, смерть князя Арина... Кетлін, боги дали Лізі тільки одне дитя, і саме заради нього, бідолахи, живе зараз на світі твоя сестра. Не дивно, що вона втекла, аби тільки не віддати його Ланістерам. Ліза боїться, дитино, і понад усе на світі — Ланістерів. Тому і втекла до

Долини, вибравшись з Червоного Дитинця, яко тать у ночі — все заради того, щоб вирвати сина з лєвової пащі... а ти везеш їй лєва просто до дверей.

— У кайданах, — відповіла Кетлін. Справа відкрилося темне провалля. Вона натягнула повід і рушила уперед обережними дрібними кроками.

— Овва? — Дядько зиркнув назад, туди, де повільно спускався слідом Тиріон Ланістер. — Я бачу в нього при сідлі сокиру, при поясі — ножа, при боці — сердюка, схожого на голодну чорну тінь. А де ж кайдани, люба моя?

Кетлін незатишно посовалася у сідлі.

— Карлик знаходиться тут не з власної волі. У кайданах чи ні, а він мій бранець. Ліза хоче, щоб він відповів за свої злочини не менше, аніж я. Ланістери вбили її вельможного чоловіка. Саме її лист вперше попередив нас проти них.

Брінден Чорноструг втомлено посміхнувся до небоги.

— Сподіваюся, ти права, дитино, — зітхнув він, але тривожний голос казав зовсім протилежне.

Поки схил під копитами коней почав потроху перетворюватися на рівнину, сонце добряче просунулося на захід. Дорога випросталася і поширшала; Кетлін вперше побачила навколо траву та польові квіти. Досягши низу долини, вони рушили швидше: понеслися легким чвалом крізь веселі зелені гайочки, крихітні поснулі сільця, квітучі сади, поля золотої пшениці; перетнули з десятків струмків, розбризкуючи сонячні крапельки. Дядько вислав наперед свого хорунжого з подвійною корогвою на держалні: нагорі місяць та сокіл дому Арин, унизу його власний чорний пструг. Селянські та купецькі вози, поодинокі вершники з менших домів сторонилися, аби дати дорогу.

І все ж поки вони досягли міцного замку біля підніжжя Велетневого Списа, вже настала темрява. На мурах блимали смолоскипи, на чорній воді рову танцював рогатий місяць. Моста було піднято, решітку опущено. Але Кетлін бачила, що у вартовій горить світло, і вікна квадратних башт замку також сяють вогнями.

— Місячна Брама, — мовив дядько. Загін натягнув поводи. Хорунжий під'їхав до краю рову, аби привітати вартових. — Стіл князя Нестора. Він має чекати на нас. Глянь-но угору.

Кетлін підняла очі, все вище й вище. Спершу вона бачила тільки скелі та ліс, чорну громаду гори посеред нічного неба. Але потім помітила блиск віддалених вогнів високо над головою: там на крутому схилі стояла башта, блимаючи згори жовтогарячими очима. Над нею, далі схилом, стояла ще одна; а ще далі третя, схожа на іскру в небі. Вище за всі три, куди сміли залітати тільки орли та соколи, у місячному світлі блищало щось біле. Вдивляючись у бліді башти в неймовірній височині, Кетлін відчула, як на неї накотило запаморочення.

— Соколине Гніздо, — пробурмотів Марільйон, майже німий з захвату. Тишу розірвав різкий голос Тиріона Ланістера.

— Вочевидь, Арини так не люблять гостей, що залізли аж на небо. Якщо ви зібралися дертися цією горою в темряві, то краще вбийте мене тут.

— Ми заночуємо тут і піднінемося вранці, — повідомив Брінден.

— Не дочекаюся, — відповів карлик. — Але як саме? Я ніколи раніше не їздив на козах.

— На мулах, — посміхнувся Брінден.

— У горі вирізано сходи, — відповіла Кетлін; вона чула про те від Неда, який часто розповідав їй про юність, проведену в Долині разом з Робертом Баратеоном та Джоном Арином.

Дядько кивнув.

— Зараз темно, їх не видно, але сходи є. Надто круті та вузькі для коней, але мули долають їх цілком вправно. Стежку охороняють три замки: Кам'янець, Снігокрай та Небосхил. Мули довезуть нас до Небосхилу.

Тиріон Ланістер збентежено зиркнув вгору.

— А далі як?

Брінден знову посміхнувся.

— А далі надто круто навіть для мулів. Решту шляху пройдемо пішки. Або ж можна скористатися кошиком. Соколине Гніздо прибудоване до гори просто над Небосхилом, а в його підвалах є шість великих коловоротів з ланцюгами для підйому запасів. Якщо бажаєте, любий пане Ланістере, я влаштую вам проїзд разом з хлібом, пивом та яблуками.

Карлик коротко реготнув, неначе гавкнув.

— От якби ж я був гарбузом, — відповів він. — Та на жаль, мій пан

батько страшенно засмутяться, якщо їхній синок-Ланістер вирушить у пащу долі, наче кошик ріпи. Якщо ви дертиметеся нагору пішки, то, на жаль, доведеться й мені. Ми, Ланістери, маємо свою гордість.

— Гордість? — скинулася Кетлін. Його кпини та недбала легковажність розлютили її. — Радше сказати, зухвалість. Зухвалість, марнославство і спрагу до влади.

— Зухвалий — то про мого брата, — відповів Тиріон Ланістер. — Мій батько — саме уособлення марнославства, а моя мила сестричка Серсея прагне влади, як дихає. Однак я невинний у цих гріхах, яко агнець. Хочете, забекаю?

І він вишкірився усмішкою.

Перш ніж Кетлін встигла відповісти, зарипів і пішов донизу підйомний міст, а тоді на добре змащених ланцюгах полізла вгору решітка. Аби освітити шлях, із замку висипала сторожа зі смолоскипами, і дядько провів загін досередини. У дворі на них чекав князь Нестор Ройс, великий підстолій Долини та Оборонець Місячної Брами, оточений лицарями.

— Пані Старк, — привітався він, вклоняючись. То був кремезний опасистий чоловік, грудьми як барило, і уклін в нього вийшов не надто жвавий.

Кетлін зійшла з коника і стала перед ним.

— Пане Несторе, — кивнула вона. Кетлін знала князя тільки з оповідей: брат у перших Спижевому Йону, з молодшої гілки дому Ройс, але й сам по собі вельми шанований та могутній вельможа. — Ми подолали довгий та втомний шлях. Прощу вашої гостини на цю ніч, якщо ваша ласка.

— Мій дім — ваш дім, люба пані, — буркнув князь Нестор, — але ваша сестра, пані Ліза, надіслала з Гнізда нагальний наказ. Хоче бачити вас якомога швидше. Решта вашого загону заночує тут і відбуде нагору з першими променями сонця.

Її дядько рвучко зіскочив з коня.

— Що за божевілля стукнуло їй у голову? — запитав він, не добираючи гречних слів. Брінден Таллі рідко пом'якшував те, що хотів сказати. — Підніматися вночі, ще й не за повного місяця? Навіть Ліза має розуміти, що то певний спосіб скрутити собі в'язи.

— Мули знають дорогу, пане Бріндене.

Тоненька жилава дівчина сімнадцяти чи вісімнадцяти років вийшла наперед з-за спини князя Нестора. Її темне волосся було обрізане горщиком; вбрана дівчина була у шкіряний одяг вершника та легку сріблясту кольчужку. Вона вклонилася до Кетлін значно спритніше, аніж її князь.

— Обіцяю вам, пані, жодної небезпеки немає. Я матиму за честь доправити вас нагору. Я підіймалася вночі вже разів сто. Михел каже, що мій батько, напевне, був гірським козлом.

Дівчина вихвалялася так гаряче, що Кетлін не могла не всміхнутися.

— Чи маєш ти ім'я, дитино?

— Мія Камінець, з ласки вельможної пані, — відповіла дівчина.

Втім, почуте не додало ласки Кетлін; навпаки, вона аж присилувала себе зберегти посмішку на обличчі. Камінець — таке прізвище давали байстрюкам у Долині Арин. Так само, як Сніговій на півночі або Буйцвіт у Вирії. У кожному з семи королівств вигадали своє спільне прізвище для дітей, які народилися без шлюбного батька. Кетлін не бажала дівчині зла, але мимоволі згадала Недового байстрюка на Стіні, й це розбурхало в ній одразу і гнів, і вину. Вона марно шукала якихось слів, аби відповісти.

Порушив мовчанку князь Нестор.

— Мія в нас розумниця, і якщо каже, що доведе вас безпечно до пані Лізи, то доведе. Вона не підводила мене жодного разу.

— Тоді я віддаюся до твоїх рук, Мія Камінець, — мовила Кетлін. — А вам, пане Несторе, доручаю стерегти мого бранця якомога пильніше.

— А я доручаю вам подати йому келих вина та добре підрум'яненого каплуна, поки бранець не помер з голоду, — втрутився Ланістер. — Непогано було б іще й дівчину, але аж про таку ласку не смію вас просити.

Сердюк Брон гучно зареготав.

Князь Нестор не зважив на зухвалість полоняника.

— Як забажаєте, пані, все буде зроблено. — І тільки тоді вшанував карлика поглядом. — Проведіть пана Ланістера до келії в башті, подайте йому трунку та частунку.

Кетлін попрощалася з дядьком та іншими, поки Тиріона Ланістера вели геть, а тоді рушила за дівчиною-байстрючкою крізь замок. У верхньому дворі чекали двоє мулів, осідлані й готові у дорогу. Мія

допомогла їй сісти у сідло, поки стражник у небесно-блакитній киреї відчиняв вузьку потерну. За нею починався густий ліс з сосен та ялин і гора, схожа на чорну стіну. Проте на місці були і сходи — глибоко врізаний у скелю шлях до неба.

— Декому буває легше, коли заплющити очі, — мовила Мія, виводячи мулів крізь потерну в темний ліс. — З переляку або запаморочення люди хапаються за мулів надто міцно, а мулам воно не до смаку.

— Я вроджена Таллі, а в заміжжі Старк, — мовила Кетлін. — Мене не так легко налякати. Чи запалиш ти смолоскипа?

На сходах було темно, мов у ямі.

Дівчина зморщила носа.

— Смолоскипи засліплюють. Такої ясної ночі достатньо місяця та зірок. Михел каже, що я маю совині очі.

Вона сіла верхи й рушила мулом на першу сходину. Мул Кетлін пішов слідом сам.

— Ти вже згадувала того Михела, — зазначила Кетлін. Мули пішли звичним кроком, поволі, але упевнено. От і гаразд.

— Михел — мій коханий, — пояснила Мія. — Михел Черленець. Він служить зброєносцем панові Лину Корбрею. Щойно він через рік або два стане лицарем, як ми одружимося.

Цієї миті вона скидалася на Сансу, така щаслива і невинна у своїх мріях. Кетлін посміхнулася, але сумно й силувано. Черленці були старим родом Долини, мали в собі кров першолюдей. Вона чула те шляхетне ім'я. Може, хлопець і кохав її, але Черленця ніколи не одружать з байстрючкою. Сім'я знайде йому належну пару: когось із Корбреїв, Тягнидубів чи Ройсів, а чи й дочку шляхетного дому за межами Долини. Якщо Михел Черленець колись і зляже з цією дівчиною, то аж ніяк не на весільному ложі.

Підйом виявився легшим, аніж Кетлін сподівалася. Деревя близько підступали до стежки, нависали над нею шурхотливим зеленим дахом, який не пускав крізь себе навіть світло місяця. Здавалося, що вони їдуть нагору довгим чорним підземним ходом. Але мули йшли впевнено, втоми не знали, а Мія Камінець і справді бачила у темряві. Вони потроху просувалися догори стежкою, що вихилася туди й сюди на схилі гори, вкрита м'яким товстим килимом опалої глици, по якій підкови мулів стукотіли зовсім приглушено. Кетлін охопив

спокій, від м'якого похитування хилило на сон, і ось уже вона не знала, як з ним і боротися.

А може, таки й задрімала на якусь хвилю, бо раптом побачила перед собою важкі, обкуті залізом ворота.

— Кам'янець, — бадьоро оголосила Мія, злізаючи з мула.

Нагорі товстих та високих кам'яних мурів стирчали залізні шпичаки; над цитаделлю височіли дві товсті круглі башти. Брама відкрилася на вимогу Мії. В середині її на ім'я привітав дебелий лицар — каштелян вартового замку — і запропонував два рожна печеного з цибулею м'яса просто з вогню. Тільки коли подали страву, Кетлін усвідомила, яка вона голодна. Поки вони вдвох їли навстоячки у дворі, стайнярі переклали сідла на свіжих мулів. Гарячий сік стікав підборіддям і капав на накидку, та вона з голоду навіть не зважала.

А тоді — нові мули і новий шлях під зорями... Друга частина підйому здалася Кетлін більш зрадливою. Стежка покрутішала, сходи витерлися сильніше, тут і там кришилися дрібними камінцями. З півдесятка разів Мія злізала з мула та прибирала з дороги камені, що на неї понасипалися.

— Нам не треба, аби мули тут ноги поламали, — пояснила вона, і Кетлін мусила погодитися. Височінь вже почала відчуватися. Рідше росли дерева, сильніше дмухав вітер, смикаючи за одяг та кидаючи волосся у обличчя. Час від часу сходи повертали і йшли над нижчими сходами; тоді вона бачила під собою Кам'янець, а далі униз — Місячну Браму з вогнями, тьмянішими за свічку.

Замок Снігокрай був менший за Кам'янець: одна укріплена башта, складена з колод внутрішня вежа та стайня за низькою стінкою, вибудованою з каменю без розчину. Все ж він був припасований до Велетневого Списа так зручно, щоб панувати над усіма скельними сходами з нижнього вартового замку. Ворог, який намірився б на Соколине Гніздо, мав би пробиватися з Кам'янця з боєм за кожную сходинку під дощем каміння та стріл зі Снігокраю. Каштелян останнього — бадьорий молодий лицар з побитим віспою лицем — запропонував хліба з сиром та погрітися коло вогню, але Мія відмовилася.

— Треба їхати далі, мосьпані, — мовила вона до Кетлін. — Якщо ваша ласка.

Кетлін лише кивнула.

Знову дали свіжих мулів. Її був білий. Мія всміхнулася, коли побачила його.

— Білявчик — розумничок, мосьпані. На ніжках стоїть міцно, ба навіть на льоду. Але дивіться, будьте обережні. Як ви йому не сподобається, буде хвицятися.

Білий мул, схоже, уподобав Кетлін, бо не хвицявся, дяка богам. Та й льоду не було, за що вона теж дякувала долі.

— Мати казали, що багато сотень років тому саме тут починався сніг, — мовила Мія. — Вище все завжди стояло біле, і лід ніколи не танув.

Вона здвигнула плечима.

— А я взагалі не пам'ятаю, щоб сніг лежав так низько. Та може, то було колись, у старі часи.

«Яка вона молода», подумала Кетлін і спробувала пригадати, чи сама була такою. Дівчина прожила півжиття влітку, нічого більше й не знала. «Зима насувається, дитино», хотіла сказати Кетлін до Мії, вже була й рота розкрила... Мабуть, врешті-решт з неї таки вийшов ще один Старк.

Вище Снігокраю вітер вив по-вовчому, неначе живий. Він наскакував нізвідки, мовби звір у пущі, а тоді зникав у нікуди, наче ховався. Тут і зорі сяяли яскравіше — так близько, що можна було торкнутися, і величезний рогатий місяць висів у чистому чорному небі. Піднімаючись, Кетлін помітила, що краще дивитися вгору, аніж униз. Сходи потріскалися та викришилися після століть морозу та відлиги, під ногами незліченних мулів, а висота навіть у темряві примушувала серце підскакувати до горла. Коли вони прийшли до високої сідловини між двома шпичастими скелями, Мія злізла на землю.

— Тут краще буде перевести мулів. Вітер буває трохи лячний, мосьпані.

Кетлін незграбно вибралася з тіні та глянула на стежку попереду: сажнів зо три завдовжки, майже три стопи завширшки, але з урвищем по обидва боки. Вона чула, як верещить вітер. Мія легко ступила уперед, а мул пішов за нею так байдуже, наче перетинав замковий двір. Настала її черга. Але щойно Кетлін зробила перший крок, як заціпеніла від страху. Вона відчула порожнечу навколо себе, нескінченні чорні провалля, що оточували з усіх боків, зупинилася,

затремтіла і злякалася іти далі. Вітер верещав на неї, крутив накидку, намагався стягнути за край. Кетлін намацала ногою крок назад, коротенький та несміливий, але позаду стояв мул — відступати не було куди. «Тут мені й кінець», подумала вона і відчула, як спиною тече холодний піт.

— Пані Старк! — покликала Мія через провалля. Голос доносився звідкілясь за тисячу верст звідти. — Ви здорові?

Кетлін Таллі-Старк проковтнула залишки гонору і відповіла:

— Я... не можу йти далі, дитино.

— Та можете, — відповіла байстрючка. — Кажу вам, можете. Дивіться, яка широка тут стежка.

— Не хочу дивитися.

Світ крутився навколо неї, мовби дитяча дзига: гора, небо, мули, все разом. Кетлін заплющила очі, аби вгамувати нерівний подих.

— Я повернуся по вас, — пообіцяла Мія. — Тільки не рухайтесь, пані. Якраз рухатися Кетлін зараз бажала найменше у світі. Вона стояла і слухала вереск вітру та шурхотіння шкіри по каменю, поки не з'явилася Мія і не взяла її м'яко за руку.

— Можете заплющити очі, якщо хочте. Пустіть повід, Білявчик сам про себе подбає. Ось так, мосьпані. Я вас переведу, це просто — от побачите. Ану ж зробіть один крочок. Отак, ніжку переставте, посуňte просто уперед. От бачите! А тепер другу, легенько. Та ви б тут перебігли, й оком не змигнули. Тепер ще одну, давайте. Отак-о.

Крок за кроком, нога за ногою дівчина-байстрючка перевела Кетлін, сліпу й тремтливу, через вузьке місце, а білий мул спокійно тупав собі за ними.

Вартовий замок під назвою Небосхил являв собою одну лише високу стіну у вигляді серпа, з каменю без розчину, прибудовану до схилу гори. Та навіть палаци Валірії не здалися б Кетлін Старк прекраснішими. Тут нарешті почалася снігова шапка: вичовгані роками камені Небосхилу припали памороззю, довгі язики льоду тягнулися з вищих схилів донизу.

На сході займався світанок, коли Мія Камінець загукала до варти, і перед ними розчинили браму. Всередині муру до нього були прибудовані похилі підйоми, а навколо складено безліч каменю всіляких розмірів, аби легко було скинути кам'яну лавину на чийсь

голови. У скельній стіні зяяло чорне гирло.

— Там стайні та казарми, — повідомила Мія. — Остання частина шляху лежить всередині гори. Темнуватو, але хоч вітру нема. Мули доходять тільки сюди, а далі там такий... наче димар з печі, а всередині радше драбина, ніж сходи. Але нічого, ходити можна. Ще година, і будемо нагорі.

Кетлін подивилася вгору. Просто над головою вона бачила основу Соколиного Гнізда, бліду під вранішнім світлом. До неї залишалося якихось шість сотень стоп. Знизу Гніздо здавалося малим білим бджолиним стільником. Вона згадала розповідь дядька про кошик та коловорот.

— Ланістери хай мають гордість, — мовила вона до Мії, — а Таллі вдовольняться здоровим глуздом. Я їхала цілісінький день і майже всю ніч. Хай спустять кошика. Поїду разом з ріпою.

Коли Кетлін Старк нарешті досягла Соколиного Гнізда, сонце вже добряче здійнялося над горами. Вибратися з кошика їй допоміг кремезний сивочолий лицар у блакитному корзні та карбованому обладунку з соколино-місячним значком. То був пан Вардіс Еген, сотник замкової сторожі Джона Арина. Позаду стояв маестер Колемон, худий та стурбований, майже без волосся, зате з довжелезною шиєю.

— Пані Старк, — мовив пан Вардіс, — маємо величезне і несподіване задоволення бачити вас.

Маестер Колемон хитнув головою на знак згоди.

— О так, пані моя, саме так. Я надіслав звістку до вашої сестри. Вона наказала збудити її, щойно ви прибудете.

— Сподіваюся, вона добре виспалася, — мовила Кетлін досить глузливо, проте ніхто не звернув уваги.

Сторожа вивела її з коловоротної закрученими сходами. Як на великі дома, замок Соколине Гніздо був досить невеличкий: сім струнких башт, тісно зіставлених до купи, наче стріли у сагайдаку на плечі величезної гори. Стаєнь, кузень або псярень він не потребував, але Нед казав, що комори тут не менші за зимосіцькі, а у баштах можуть вміститися зо п'ять сотень людей. Але замок здавався Кетлін дивно покинутим, коли вона проходила ним, розносячи луну кроків порожніми білими палатами.

Ліза чекала сама у своїй світлиці, вдягнена у нічну сорочку. Її довге рудо-брунатне волосся вільно спадало на голі білі плечі й далі спиною. Позаду стояла покоївка, розчісуючи нічну плутанину, але щойно Кетлін увійшла, сестра зіп'ялася на ноги та посміхнулася.

— Кет! Яка радість, Кет, знову бачити тебе! Люба моя сестричка!

Вона ринула світлицею і схопила сестру в обійми.

— Як же довго ми не бачилися, — промурмотіла Ліза коло вуха. — Ох, скільки ж років...

Тих років було п'ять, і з Лізи вони стягнули важку та жорстоку данину. Нижча від сестри на зріст, розповніла, опецькувата, вона тепер виглядала старшою за Кетлін, хоча насправді була на два роки молодша. Її блакитні очі Таллі вицвіли й злодійкувато бігали на блідому опухлому обличчі, а маленький ротик застиг у виразі примхливому, наче щоразу чимсь роздратованому.

Обіймаючи її, Кетлін згадувала струнку високогруду дівчину, що стояла поруч із нею того дня у септі Водоплину. Яка ж вона була чарівна, повна сподівань. А зараз від її краси тільки й лишилося, що густий, брунатний з рудизною водоспад волосся на всю спину.

— Ти здорова з виду, — збрехала Кетлін, — але якась... втомлена.

Сестра розірвала обійми.

— Втомлена. О так. Дуже.

Здається, вона щойно помітила інших: покоївку, маестра Колемона, пана Вардіса.

— Залиште нас, — наказала вона. — Я бажаю говорити з сестрою наодинці.

Вона тримала Кетлін за руку, поки всі виходили... і відкинула її, щойно двері зачинилися. Кетлін побачила, як привітність прожогом збігла в сестри з обличчя, немов сонце зайшло за хмари.

— Ти з'їхала з глузду, або що? — напустилася Ліза на неї в ту ж саму мить. — Привезла його сюди, не спитавшись дозволу, ані словом не попередивши, аби втягнути нас у свої чвари з Ланістерами...

— Свої чвари?! — Кетлін не могла повірити власним вухам. У світлиці палав вогонь, та обличчя Лізи пашіло крижаною зневагою. — Від початку то були твої чвари, сестро. Це ж ти прислала мені того клятого листа, де написала, що Ланістери вбили твого чоловіка!

— Так, написала — аби ти знала і трималася від них якнайдалі! Я ж не

гнала тебе на війну з ними! О боги, Кет, ти хоч розумієш, що наробила?!

— Матусю? — раптом проказав тоненький голосочок. Ліза крутнулася, важка сорочка захилиталася навколо неї. У дверях стояв Роберт Арин, князь Соколиного Гнізда, притискаючи до себе засмальцьовану ляльку з ганчір'я і вилупивши на сестер великі очі. То був хворобливий від народження, худенький хлопчик, замалий для свого віку, який ще й пересмикувався час від часу. Маестри так і називали цю хворобу: трясучкою. — Я почув голоси...

«Не дивно», подумала Кетлін, «Ліза трохи що не волила на все горло». Сестра все ще дивилася вовком.

— Це твоя тітка Кетлін, дитинко. Моя сестра, пані Старк. Ти її пам'ятаєш?

Хлопчик лупнув на неї очима.

— Здається, — відповів він, блимаючи, хоча не мав ще й року від народження, коли його бачила Кетлін.

Ліза всілася коло вогню і мовила:

— Піди до матусі, мій солоденький.

Вона опорядила його нічну сорочку та пригладила гарне брунатне волосся.

— Хіба не гарний хлопчик? А ще й сильний який! Не вір тому, що про нього кажуть. От Джон знав правду і казав мені: «Міцне сім'я». То були його останні слова. Він все повторював Робертове ім'я, а за руку мені так вхопився, що лишив сліди пальців. «Скажи їм... міцне сім'я». Його сім'я. Він хотів, аби всі знали, який гарний та міцний росте в мене синочок.

— Лізо, — мовила Кетлін, — якщо ти маєш рацію щодо Ланістерів, тим паче ми маємо діяти швидко. Ми...

— Та не при дитині ж! — сіпнулася Ліза. — Він має таку ніжну вдачу. Авжеж, мій солоденький?

— Хлопчик є князем Соколиного Гнізда та Захисником Долини, — нагадала Кетлін, — і зараз такі часи, що нам не до ніжної вдачі. Нед гадає, що справа може дійти до війни.

— Мовчи! — визвірилася Ліза. — Ти лякаєш хлопчика!

Малий Роберт швидко зиркнув через плече на Кетлін і почав тремтіти. Його лялька впала долу на очерет, і він щільно притиснувся до матері.

— Не бійся, моя люба дитинко, — прошепотіла Ліза. — Матінка з тобою, ніхто тобі не зашкодить.

Вона розчахнула сорочку і витягла бліду важку цицьку з яскраво-червоним соском. Малий гаряче ухопив її, сховав обличчя в матері на грудях і взявся смоктати. Ліза тим часом пестила йому волосся.

Кетлін втратила мову. «Оце синок Джона Арина», подумала вона, не вірячи очам своїм. Тоді згадала свого сина Рікона, вдвічі молодшого за цього і уп'ятеро сміливішого. Не дивно, що панство Долини непокоїться. Вперше вона зрозуміла, чому король намагався відняти дитину від матері та віддати на виховання Ланістерам...

— Ми тут у безпеці, — казала тим часом Ліза. Хлопчиків чи ще кому — Кетлін не знала напевне.

— Та не кажи дурниць, — відповіла Кетлін, потроху шаленіючи. — Ніхто не може зараз почуватися у безпеці. Ти гірко помиляєшся, якщо гадаєш пересидіти тут, аби Ланістери про тебе забули.

Ліза прикрила вухо хлопця рукою.

— Навіть якщо вони проведуть військо поміж гір та крізь Криваву Брам, Соколине Гніздо лишиться неприступним. Ти сама бачила. Тут нас не дістане жоден ворог.

Кетлін закортіло дати їй ляпаса. А дядько Брінден же попереджав, раптом усвідомила вона.

— Неприступних замків не буває!

— Бувають, — наполягала Ліза. — Гніздо неприступне, це усі кажуть. Аби ж тільки я знала, що робити з привезеним тобою Бісом!

— А він погана людина? — запитав князь Соколиного Гнізда, впускаючи з рота мамчину цицьку з мокрим червоним соском.

— Дуже погана, — відповіла Ліза, прикриваючись, — але матінка не дозволить йому скривдити її малесеньке дитятко.

— Тоді хай він полетить! — захоплено скрикнув Роберт.

Ліза попестила йому волосся.

— Може, й полетить, — мовила вона. — Може, саме така йому судилася доля.

Едард IX

Коли Нед знайшов Мізинця у загальній залі бурдею, той по-дружньому теревенив з високою гарною жінкою, вбраною у сукню з пір'я, зі шкірою, темнішою за чорнило. Біля вогню Гевард грав із соковитою

дівкою на роздягання. Він уже втратив паса, делію, кольчугу і правого чобота, а дівчині довелося розстібнути сорочку до пояса. Джорі Касель стояв біля вікна, яким стікав дощ, і кривив рота у лукавій посмішці, втішаючись видом та спостерігаючи, як Гевард перевертає черепки.

Нед зупинився на низу сходів і натяг рукавиці.

— Нам вже час іти. Мої справи тут скінчені.

Гевард підхопився на ноги, поспіхом збираючи бебехи.

— Як накажете, мосьпане, — відповів Джорі. — Я допоможу Вилові привести коней.

І закрокував до дверей.

Мізинець прощатися не поспішав. Він поцілував чорній жінці руку, прошепотів їй на вухо жарт, з якого вона голосно засміялася, і неквапом рушив до Неда.

— Ваші справи, — запитав він легковажно, — або ж королівські? Кажуть, що Правиця бачить королівські сни, говорить королівським голосом і судить королівським мечем. А чи, бува, він не дрюкає жінок королівським...

— Пане Баеліше, — перервав його Нед, — не треба забуватися. Я вдячний вам за допомогу. Без вас ми б цей бурдей рік шукали. Та я не маю наміру терпіти ваші кпини. Окрім того, я вже не Правиця Короля.

— Ох і зла ж звірюка, мабуть, той лютововк, — зазначив Мізинець, скрививши рота.

Теплий дощ линув з чорного неба без зірок, поки вони йшли до стаєнь. Нед накинув каптура. Джорі вивів його коня. Молодий Вил вийшов зразу за ним, однією рукою ведучи Мізинцеву кобилу, а іншою порпаючись із пасом та поворозками штанів. Хихотячи до нього, у дверях стайні виникла босонога хвойда.

— Ми зараз поїдемо назад до замку, мосьпане? — запитав Джорі. Нед кивнув і скочив у сідло. Мізинець сів на свою кобилу поруч із ним, а слідом Джорі й решта.

— Чатая тримає добірний заклад, — мовив Мізинець, коли всі зрушили. — Маю намір купити його. Я помітив, що вкладати гроші в бурдеї набагато розумніше, аніж у кораблі. Повії рідко тонуть, а коли на заклад набігають пірати, то не відбирають грошики, а платять, як усі інші.

І пан Петир реготнув з власної дотепності.

Нед не заважав йому теревенити, і через деякий час той сам замовк. Вулиці Король-Берега стояли темні та покинуті. Дощ загнав усіх під дах. Він стукотів Недові по голові, теплий, мов кров, і настирливий, як спогад про старі гріхи. Великі краплі води стікали йому по обличчі.

— Роберта ніколи не втримаєш надовго у одному ліжку, — казала йому Ліанна у Зимосічі одного вечора багато років тому, коли батько пообіцяв її руку молодому князеві Штормоламу. — Я чула, він вже має дитя від якоїсь дівчини у Долині.

Нед сам тримав те дитя на руках, тому не міг заперечувати. Як і брехати своїй сестрі. Але він запевнив її, що походеньки Роберта до заручин нічого не важитимуть, коли той стане доброчесним чоловіком і кохатиме її усім серцем.

Ліанна тільки посміхнулася.

— Кохання — то чудово, любий мій Недіку, та воно не змінить чоловікової вдачі, яка вона є.

Дівчина була така молода, що Нед не наважився спитати про її вік. Поза сумнівом, вона була цнотлива; у кращих бурдях вам завжди знайдуть цнотливу, аби гаман був набитий. Мала світло-руде волосся і розсип веснянок на перенісці, а коли вийняла цицьку, аби погодувати дитинча, то Нед побачив, що й груди в неї теж веснянкуваті.

— Я дала їй ім'я Барра, — мовила дівчина, поки дитина смоктала. — Вона така схожа на нього, хіба ні, мусьпане? Має його ніс, його волосся...

— Так.

Едард Старк попестив пухнасте темне волосся дівчинки. Воно стриміло крізь пальці, наче чорний шовк. Він пригадав, що й перша дитина Роберта мала таке саме шовкове волосся.

— Скажіть йому, коли побачите, мусьпане, якщо... якщо ваша ласка. Скажіть, яка вона гарна.

— Скажу, — пообіцяв Нед. То було його прокляття. Роберт присягався їм у вічній любові вранці й забував про них до вечора, але Нед Старк тримався усіх обітниць. Він згадав обіцянки, яких дав Ліанні на її смертнім одрі, а тоді про ціну, яку заплатив, щоб їх дотримати.

— А ще скажіть, що я ні з ким більше не була. Присягаюся, мусьпане, старими богами й новими. Чатая каже, що дозволить мені півроку заради дитини і надії, що він повернеться. Тож скажіть, що я чекаю,

гаразд? Не треба мені коштовностей, нічого. Тільки його. Він завжди був такий добрий, правда.

«Добрий», бездумно повторив Нед про себе.

— Я скажу йому, дитино, і обіцяю, що Барра матиме усе, що їй необхідно.

Вона посміхнулася такою ніжною, тремтливою посмішкою, що йому аж заскніло серце. Їдучи крізь дощову ніч, Нед бачив поперед себе обличчя Джона Сніговія, таке схоже на його власне замолоду. «Якщо боги гніваються на байстрюків», подумав він похмуро, «то нащо ж дарують чоловікам таку хіть?»

— Пане Баеліше, що ви знаєте про Робертових байстрюків?

— Ну, для початку, він їх має більше, ніж ви.

— Скільки саме?

Мізинець здвигнув плечима. Спиною його киреї звивалися вологі струмки.

— Кому яке діло? Якщо злягатися з багатьма жінками, зрештою якась та принесе в подолі. А його милість всеньке життя гуляв на широку ногу. Скільки я знаю, він визнав за сина того хлопчину в Штормоламі, якого нарядив у весільну ніч князя Станіса. Та й не міг вчинити інакше, мати-бо походила з Флорентів — небога пані Селіси, одна з її покойових дівчат. Ренлі розповів, що Роберт потяг дівча нагору просто з учти і зганьбив весільне ліжко, поки Станіс ще витанцьовував унизу з нареченою. Князь Станіс вирішив, що байстрюк плямує честь дому його дружини, тому після народження хлопчика відіслав його до Ренлі. Мізинець кинув на Неда погляд скося.

— Ще я чув, що Роберт зробив пару близнюків якійсь служниці в Кастерлі-на-Скелі три роки тому, коли їздив на захід на турнір князя Тайвина. Серсея наказала вбити малих, а матір продати як невільницю в іноземний полон. Надто, бач, образили гонор Ланістерів — просто у їхньому домі.

Нед Старк скривився. Незугарні байки такого роду розповідали про кожного вельможного пана в державі. Та й про Серсею він охоче повірив... але чи став би король терпіти таке? Той Роберт, якого він знав, не став би, але колишній Роберт ще не вмів так вправно заплющувати очі на те, чого не бажав бачити.

— Чому Джон Арин так раптово зацікавився позашлюбними дітьми

короля?

Коротун мляво знизав плечима.

— Він же був Правицею. Мабуть, Роберт прохав його убезпечити майбутнє тих дітей.

Нед просяк водою до кісток, аж душа заholола.

— Цього недостатньо. Навіщо за таке вбивати?

Мізинець витрусив дощову воду з волосся і засміявся.

— Уявляю собі. Князь Арин дізнався, що його милість надув животи кільком хвойдам і риболовкам, і за те його вколошкали. Та й не дивно: залиш таку людину жити, й вона ще, не дайте боги, розголосить, з якого боку світу сходить сонце!

На це Нед Старк міг тільки скривити рота. Вперше за багато років він згадав Раегара Таргарієна і подумав, чи той вчащав до бурдеїв. Чомусь йому здавалося, що ні.

Дощ припустив сильніше, жалячи очі, тарабанячи по землі. Річки чорної води стікали з пагорба. Раптом Джорі покликав хрипким від тривоги голосом:

— Мосьпане!

Тієї ж самої миті вулиця наповнилася вояками.

Нед побачив кольчуги на каптанах вареної шкіри, латні рукавиці та поножі, шоломи з золотими левами на маківках. Просяклі дощем киреї липли до спин. Часу рахувати їх не було, але поперек вулиці стояв принаймні десяток піших стражників з мечами та сталевими списами.

— Ззаду! — почувся Вилів скрик. Повернувши коня, Нед побачив ще стражників позаду, щоб відрізати їм дорогу. Меч Джорі верескнув, вилітаючи з піхов.

— Дай дорогу, бо помреш!

— Ти ба, вовки завили, — зазначив їхній очільник. Нед бачив, як його обличчям тече вода. — Тільки що згряя малувата.

Мізинець виїхав наперед обережними кроками.

— Як це розуміти? Перед вами Правиця Короля!

— Колишній Правиця. — Грязюка глушила стукіт копит гнідого огиря. Стрій сторожі розділився перед вершником. На визолоченому панцері ревів навстоячки лев Ланістерів. — А тепер я вже й не знаю, хто він такий.

— Ланістере, це божевілля! — мовив Мізинець. — Дайте проїхати.

Нас чекають у замку. Ви хоч розумієте, що робите?

— Він добре знає, що він робить, — холодно мовив Нед.

Хайме Ланістер усміхнувся.

— Цілком вірно. Я шукаю свого брата. Ви ж пам'ятаєте мого брата, хіба ні, пане Старку? Він приїжджав разом з нами до Зимосічі. Такий білявий, з різними очима, гострий на язик. Невеличкий такий.

— Я добре його пам'ятаю, — відповів Нед.

— Здається, його в дорозі спіткала якась халепа. Мій пан батько місця собі не знаходять. Чи ви, бува, не здогадуєтесь, хто це міг забажати моєму братові зла?

— Вашого брата схопили за моїм наказом, аби він відповів за свої злочини, — мовив Нед Старк.

Мізинець застогнав у відчаї.

— Панове, прошу вас...

Пан Хайме рвонув з піхов меча і рушив конем уперед.

— Оголіть зброю, пане Едарде. Якщо змусите, я заріжу вас, як того Аериса. Але радше вийміть клинка і помріть чесною смертю.

Лицар кинув на Мізинця холодний презирливий погляд.

— Пане Баеліше, я б на вашому місці поспішив геть, аби не заляпати кров'ю таке коштовне вбрання.

Другий натяк Мізинцеві не знадобився.

— Приведу міську варту, — пообіцяв він Недові. Ланістерівський стрій розступився, щоб дати йому дорогу, і зімкнувся відразу за ним. Мізинець вдарив кобилу п'ятами і зник за рогом.

Недові люди витягли мечі, але їх було троє проти двадцяти. З ближніх вікон та дверей стежили очі, та ніхто не поспішав втручатися. Всі його люди сиділи верхи, тоді як у супротивників — сам тільки Хайме. Швидкий напад міг би вивести їх на волю, та Едардові Старку здалося, що він має певніший і безпечніший спосіб.

— Уб'єте мене, — попередив він Крулеріза, — і Кетлін напевне скарає Тиріона.

Хайме Ланістер тицьнув у бік Недових грудей визолоченим мечем, який всотав у себе кров останнього Драконовладця.

— Хіба? Щоб це шляхетна Кетлін Таллі з Водоплину та вбила заручника? Та ну... облиште.

Він зітхнув.

— Але я не бажаю ризикувати життям брата, випробовуючи на міцність жіночу честь.

Хайме вклав золотого меча до піхов.

— Отож я, мабуть, пущу вас побігти до Роберта й пожалітися, як я вас налякав. Цікаво, чи зважить він на таку дрібницю?

Хайме долонею відкинув мокре волосся назад і розвернув коня. Опинившись за ланцюжком своїх вояків, він зиркнув через плече на їхнього очільника.

— Трегаре, щоб мені князя Старка ніхто не чіпав.

— Як накажете, мосьпане.

— Все ж... не варто залишати його зовсім безкарним, отож... — Крізь ніч та дощ Нед побачив білозубу посмішку пана Хайме, — ...убийте всіх його людей.

— Ні! — заволав Нед Старк, хапаючись за меч.

Хайме вже скакав собі геть по вулиці, коли Нед почув скрик Вила. Сторожа напосілася на нього з обох боків. Нед збив одного конем, відчайдушно рубаючи привидів у кармазинових киреях, які сахалися на всі боки. Джорі Касель стиснув боки коня і ринув у бій. Підковане копито вдарило ланістерівського стражника в обличчя з жахливим хряскотом. Другий стражник відскочив убік, і на мить Джорі опинився на волі. Вил сипав лайками, поки стражники стягували його з помираючого коня, вимахуючи мокрими від дощу мечами. Нед загалопував до нього, опускаючи меч на Трегарів шолом. Від сили удару він аж сам зарипів зубами. Трегар впав на коліна, верхівка лєвового шолома розскочилася надвоє, кров потекла обличчям. Гевард рубав руки, що вхопили повід коня, коли у живіт йому ввігнали списа. Раптом серед них опинився Джорі; з меча його пурхнуло віяло червоних крапель.

— Ні! — волав Нед. — Джорі, тікай!

Недів кінь спіткнувся під вершником і важко гепнувся у грязюку. Сліпучий біль пронизав його наскрізь, в роті відчувся смак крові.

Він побачив, як коневі Джорі підрубали ноги, як вершника стягли на землю, як піднялися та опустилися мечі. Коли Недів кінь зіп'явся на ноги, Нед сам спробував підвестися, але відразу впав, захлинувся криком, побачив, як з його власної гомілки витикається кінець зламаної кістки, і далі довго не бачив нічого. А з неба все линує і

линув дощ.

Нарешті розплющивши очі, князь Едард Старк опинився наодинці зі своїми мертвими стражниками. Його кінь підібрався ближче, відчув різкий запах крові й кинувся геть. Нед спробував підтягтися через грязюку, скрегочучи зубами від страшного болю в нозі; здавалося, ті зусилля відняли кілька років. Крізь вікна, освітлені свічками, визирали обличчя; з провулків та дверей почали витикатися люди, та ніхто не рушив на допомогу.

Мізинець із міською вартою знайшли його на вулиці з тілом Джорі Каселя на руках.

Золотокирейники добули десь ноші, але все одно шлях до замку був сповнений пекельного болю. Не один раз Нед втрачав свідомість, але потім пригадував, як Червоний Дитинець височів попереду в першому сірому вранішньому світлі. З-за дощу велетенські стіни блілого рожевого каменю потемніли до кольору крові.

А тоді над ним став великий маестер Пицель з кухлем, шепочучи:

— Випийте, пане. Ось так. Це макове молочко, від болю.

Він пам'ятав, як проковтнув трунок, як Пицель наказував комусь закип'ятити вина і принести чистого шовку. І то був його останній спогад.

Даянерис IV

Кінська Брама Ваес Дотраку складалася з двох велетенських спижевих коней, що стояли дибки і торкалися передніми копитами, утворюючи над дорогою гостру арку у сто ступнів заввишки.

Дані не змогла б пояснити, навіщо місту брама, коли немає мурів... та й будівель теж, скільки вона могла бачити. І все ж брама стояла, величезна і прекрасна, відкриваючись на лілову гору, що височіла вдалині. Спижеві кінські подоби кидали довгі тіні на хвилясту траву, а хал Дрого, оточений кривноїзниками, проводив халазар під їхніми копитами і вів далі божим гостинцем.

Дані їхала слідом на срібній у супроводі пана Джорага Мормонта і власного брата Візериса, який знову сидів верхи. Після дня у степу, коли того змусили вертатися до халазару пішки, дотракійці глузливо прозвали його «хал Раемар», тобто «Король-Стерті-Ноги». Наступного дня хал Дрого запропонував йому місце на возі, й Візерис радо погодився. Зі свого тупого невігластва він навіть не зрозумів, як із

нього кпинять: на возах возили євнухів, калік, породіль, усіх найменших та найстаріших з халазару. Після того він отримав іще одне прізвисько: «хал Раггат», або «Король-на-Возі». Але брат був упевнений, що то хал так вибачається за образу, завдану йому Дані. Вона благала пана Джорага не казати правду, аби брат не відчував сорому. Лицар відповів, що трохи сорому королю не завадило б... але прохання виконав. Але щоб і хал Дрого зглянувся та дозволив Візерисові знову їхати на чолі халазару, Дані довелося довгенько благати, ще й вдатися до усіх постільних хитрощів, вивчених від Дореї.

— А де ж місто? — запитала вона, проїжджаючи під спижевою аркою. Ніяких будівель тут не було, і людей теж, сама лише трава та шлях, а ще стародавні пам'ятки уздовж неї, вивезені з усіх земель, які дотракійці грабували впродовж століть.

— Попереду, — відповів пан Джораг, — попід горою.

За кінською брамою по обидва боки шляху височіли награбовані боги та вкрадені звитяжці. Забуті божества мертвих міст погрожували небові своїми зламаними перунами, поки Дані їхали повз їхні ноги на срібній кобилці. Кам'яні можновладці дивилися вниз зі своїх тронів поколотими та заплямованими обличчями, а імена їх давно загубилися у мороці часу. Стрункі юні діви танцювали на мармурових основах, вдягнені в самі квіти, чи наливали повітря з розбитих глечиків. Чудовиська визирали з трави обабіч дороги: чорні чавунні дракони з самоцвітами замість очей, грифони з розкритими у реві пащами, мантикори зі шпичастими хвостами, готові завдати удару, та інші звірюки, яким вона й імен не знала. Деякі подоби були такі прегарні, що в неї спирало подих, а інші — такі потворні та страшні, що Дані ледь не відводила очі. Останні, за словами пана Джорага, напевне прибули з Тіньових Земель за Асшаєм.

— Їх так багато, — мовила вона, їдучи повільним кроком, — зі стількох країн.

Візериса все це не вразило.

— Сміття з мертвих міст, — пирхнув він.

Мав обережність говорити посполитою мовою, яку майже ніхто з дотракійців не розумів, та все ж Дані мимоволі зиркала на чоловіків її хасу, аби впевнитися, що ніхто не підслухав. А брат вів своєї, ні на що

не зважаючи:

— Усі ці дикуни тільки й вміють, що красти створене кращими за них людьми... та ще вбивати.

Він засміявся.

— О так, вбивати вони вміють. Бо навіщо б вони мені здалися, якби не вміли?

— Це тепер мій народ, — сказала Дані. — Не слід кликати їх дикунами, брате.

— Дракон кликатиме їх, як забажає, — відповів Візерис... посполитою мовою. Зиркнув через плече на Агго та Рахаро, що їхали позаду, і глузливо всміхнувся. — От бачиш, дикунам бракує клепки, аби зрозуміти мову цивілізованої людини.

Над дорогою навис суцільний кам'яний стовп двадцяти аршин заввишки, побитий мохом. Візерис кинув на нього знуджений погляд.

— Скільки нам ще гібїти посеред цих руїн, доки Дрого дасть мені військо? Мені набридло чекати.

— Принцесу треба показати дошхалін...

— Так-так, старим бабам, — перебив брат, — а тоді ще влаштувати дурний вертеп з пророцтвом про щеня в її череві, ти мені казав. Але що мені з того? Я втомився жувати конятину і нюхати сморід цих дикунів.

Він встромив носа до широкого вільного рукава сорочки, де мав звичку тримати запашну хустку, але це не дуже допомогло. Сорочка була брудна й смердюча. Усі шовкові та вовняні речі, які Візерис носив іще з Пентосу, просякли потом, забруднилися у дорозі й перетворилися на ганчір'я.

Пан Джораг Мормонт мовив до принца:

— На Західному Базарі можна знайти їжі, яка вам до смаку, ваша милосте. Туди з крамом прибувають купці з Вільних Міст. А хал здійснить свою обіцянку в належний час.

— Хай поспішає, — буркнув Візерис. — Мені обіцяли корону, і я її матиму. З дракона не глузують.

Побачивши сороміцьку подобу жінки з шістьма цицьками та тхорячою головою, він від'їхав, аби придивитися до неї ближче.

Дані відчула полегшення, але не заспокоїлася зовсім.

— Молитимуся, аби сонце-та-зорі не затримав його надовго, — мовила

вона до пана Джорага, коли брат від'їхав далеко і не міг почути.

Лицар зиркнув услід Візерисові з сумнівом.

— Вашому братові краще було б сидіти весь цей час у Пентосі. У халазарі йому місця немає. А Ілірію ж попереджав.

— Він поїде, щойно отримає свої десять тисяч війська. Мій пан чоловік обіцяв йому золоту корону.

Пан Джораг буркнув:

— Так, халісі, але ж... дотракійці дивляться на такі речі інакше, ніж ми на заході. Я вже йому казав, і Ілірію казав, але ваш брат слухати не хоче. Коноводи не торгують. Візерис гадає, що продав вас, і хоче отримати свою ціну. Але хал Дрого скаже, що отримав вас у подарунок. Він теж зробить Візерисові подарунок... але свого часу. Подарунок не можна вимагати, а надто від хала. Від хала не можна вимагати нічого.

— Але не годиться примушувати його чекати. — Дані сама не знала, з якого дива захищає брата, але все ж захищала. — Візерис каже, що змете опір Семицарства десятьма тисячами дотракійських верескунів.

Пан Джораг пирхнув.

— Та Візерис солону зі стайні не вимете, хоч дай йому десять тисяч мітел.

Дані не могла вдавати, що її дивує презирство у голосі лицаря.

— А що... якби це був не Візерис? — запитала вона. — Якби їх очолив хтось інший? Хтось сильніший? Чи могли б дотракійці справді завоювати Семицарство?

Пан Джораг замислився, а тим часом їхні коні трусили собі божим гостинцем.

— Коли я тільки поїхав у вигнання, то бачив у дотракійцях напівголих варварів, дикіших за їхніх коней. Якби ви запитали мене тоді, принцесо, я б відповів, що тисяча добрих лицарів розігнала б у сто разів більше дотракійців без жодного клопоту.

— А якби я запитала вас зараз?

— Зараз, — відповів лицар, — я вже не такий певний. Вершники вони кращі за будь-якого лицаря, зовсім не мають страху, а луки їхні б'ють далі за наші. У Семицарстві більшість лучників стріляє пішки, сховавшись за стіною щитів або палісадом із загострених кілків. Дотракійці ж стріляють з коней — хоч у нападі, хоч у відступі,

однаково смертоносно. А ще ж їх дуже багато, пані моя. Один ваш пан чоловік веде за собою в халазарі сорок тисяч кінних вояків.

— Чи й справді це так багато?

— Ну... всього лише стільки, скільки ваш брат Раегар привів на Тризуб, — пояснив пан Джораг, — але з того числа лицарі склали хіба що десяту частину. Решта — лучники, легкі охочекомонні, піші списники та галябардники. Щойно Раегар загинув, багацько з них покидали зброю та втекли. Як ви гадаєте, чи довго той набрид простояв би супроти сорока тисяч наїзників, що верещать як один від жаги крові? Чи добре захистили б від зливи дотракійських стріл їхні шкіряні каптани та кольчуги?

— Недовго, — відповіла вона, — і недобре.

Лицар кивнув.

— Майте на увазі, принцесо: якщо панство Семицарства матиме хоч стільки розуму, скільки боги дали курці, то цього ніколи не станеться. Наїзникам не до смаку облога фортець. Сумніваюся, що вони зможуть узяти приступом хоча б один найслабший замок Вестеросу. Але якщо Роберт Баратеон остаточно здуріє і вирішить дати бій у полі...

— А цього варто сподіватися? — запитала Дані. — Що він здуріє?

Пан Джораг поміркував якусь хвилину.

— Роберт мав би народитися дотракійцем, — нарешті відповів він. — Ваш хал скаже, що тільки боягуз ховатиметься за кам'яними мурами замість зустріти ворога у бою. А Узурпатор охоче з ним погодиться. Він сильний вояк, хоробрий лицар... і досить запальний, аби кинутися проти дотракійців у відкритому полі. Але його оточення, ну... їхні дударі грають іншої. Брат короля Станіс, князі Тайвін Ланістер, Едгард Старк...

Він сплюнув.

— А ви ненавидите цього князя Старка, — мовила Дані.

— Він відібрав усе, що я любив, заради кількох вошивих лісокрадів та своєї безцінної честі, — з гіркотою пробурчав пан Джораг. З його голосу Дані зрозуміла, що втрата все ще мучить його. Але лицар швидко перевів мову на інше.

— Онде, — оголосив він, показуючи вдалину. — Ваес Дотрак. Місто наїзників-коноводів.

Хал Дрого та кривноїзники провели їх крізь величезний Західний

Базар і далі широкими втоптаними шляхами. Дані їхала на срібній та витріщалася на дива навколо. Ваес Дотрак був водночас і найбільшим містом, яке вона бачила, і найменше схожим на місто взагалі. Їй здалося, що простору він обіймає разів у десять більше, ніж Пентос, не маючи до того ж стін чи кордонів. Широчезні, продуті усіма вітрами вулиці були мощені травою та землею, встелені килимом з польових квітів. У Вільних Містах на заході башти, садиби, халупи, мости, крамниці, палаци громадилися одне на одне, аби вміститися в заведені межі. А Ваес Дотрак ліниво простягся собі посеред трави і грівся під теплим сонцем — стародавній, просторий, зарозумілий.

Навіть будівлі цього міста вражали око. Дані бачила різьблені кам'яні шатра, палаци з плетеної трави завбільшки з замки, хиткі дерев'яні вежі, східчасті піраміди, викладені мармуром, просторі зруби з колод, відкриті просто у небо. Деякі палаци замість стін мали колючі заплоти. — Тут жоден не схожий на інший, — мовила вона.

— Ваш брат частково мав рацію, — визнав пан Джораг, — у тому, що дотракійці не будують. Тисячу років тому, аби побудувати собі дім, вони копали яму в землі та вкривали її плетеною з трави рогожею. Ті будівлі, які ви бачите, споруджено невільниками, приведеними з безлічі пограбованих земель. Вони вибудовували кожний палац чи будинок за звичаєм своїх рідних країв.

Більшість палаців, навіть величезних, здавалася покинутою.

— А де ж люди, які тут живуть? — запитала Дані. На базарі було повно біготливих дітей та крикливих дорослих, але деінде вона бачила лише кілька євнухів, які поспішали у якихось справах.

— У святому місті живуть постійно тільки баби-дошхалін, — пояснив пан Джораг, — разом з невільниками та службою. Але у Ваес Дотраку досить місця, щоб помістити усіх людей з усіх халазарів, якщо раптом усі хали вирішать повернутися до Матері. Баби прорекли, що одного дня так і станеться, тому Ваес Дотрак має бути готовий прийняти усіх своїх дітей.

Хал Дрого нарешті наказав зупинитися біля Східного Базару, куди торгувати приходили каравани з Ї-Ті, Асшаю та Тіньових Земель, а над головами височіла Матір Гір. Дані посміхнулася, пригадавши балачки невільниці магістрата Ілрію про палац із двома сотнями кімнат та дверима з чистого срібла. «Палац» виявився однією велетенською

трапезною: стіни з грубо тесаних колод у сорок стоп заввишки, пошитий з шовку дах, який можна було підіймати від рідких тут дощів або опускати, щоб впустити безмежне синє небо. Трапезну оточували просторі загони для коней, порослі травною, з високими огорожами й вогняними ямами, та сотні круглих дернових хатин, що витикалися з землі, як трав'янисті горбки.

Аби приготуватися до приїзду хала Дрого, наперед виїхало ціле військо невільників. І тепер, коли вершник зіскакував з коня, він відстібав арах і віддавав невільникові разом з іншою зброєю, яку мав при собі. Винятку не становив навіть сам хал Дрого. Пан Джораг пояснив, що у Ваес Дотраку заборонено мати при собі клинка та проливати кров вільної людини. Навіть халазари, що воювали один з одним, відкладали свої чвари і ділили трунок та частунок на виду в Матері Гір. У цьому місці баби-дошхалін проголосили всіх дотракійців одним родом, одним халазаром, однією кров'ю, одним табуном.

Поки Іррі та Джихікі допомагали Дані зійти зі срібної, до них підійшов Кохолло. То був найстарший з трьох кривноїзників Дрого — кремезний лисий чоловік з гачкуватим носом та потрощеними зубами в роті. Двадцять років тому його вдарили буздуганом, коли він рятував молодого халакку від найманців, що сподівалися продати хлопця ворогам його батька. А пов'язав своє життя Кохолло з життям Дрого ще тоді, коли її вельможний чоловік з'явився на світ.

Кожен хал мав своїх кривноїзників. Дані спершу думала, що то дотракійська подоба Королегвардії, яка присягається захищати свого хала ціною життя, але все виявилось складніше. Джихікі розповіла, що кривноїзник — то значно більше, ніж охоронець; він брат халові, його тінь, найлютіше з усіх відданий друг. «Кров моєї крові», називав їх Дрого, і не дарма: разом з його власним ще три життя зливалися в одне. За давнім звичаєм коневладців, після смерті хала його кривноїзники помирали разом з ним, щоб у нічних землях їхати обабіч свого хала вічно. Якщо хал помирав від рук якогось ворога, вони жили рівно стільки, щоб відплатити за його смерть, а потім радо сходили у могилу. Ще Джихікі розповіла, що в деяких халазарах кривноїзники ділили з халом вино, шатро і навіть жінок, але коней — ніколи. Кінь чоловіка завжди був тільки його.

Даянерис раділа, що хал Дрого не тримався того давнього звичаю.

Вона б не схвалила, якби нею ділилися. Хоча Кохолло був до неї добрий, інші двоє її лякали: величезний мовчазний Хагго, який зиркав так похмуро та сердито, наче забував, хто вона така; Котхо з жорстокими очима та не менш жорстокими руками, які полюбляли завдавати болю. Він залишав на м'якій білій шкірі Дореї синці, щойно торкався її, а іноді з-за нього Іррі схлипувала вночі. Його боялися навіть власні коні.

Та все ж ті троє були прив'язані до Дрого у житті та смерті, й Даянерис нічого не залишалося, як вітати їх. Інколи вона навіть шкодувала, що її батька не захищали такі люди. У піснях лицарі Королегвардії незмінно були шляхетні, відважні та вірні. Але короля Аериса вбив один з них — хлопчик-красунчик, якого тепер кликали Крулерізом. А другий — пан Барістан Зухвалий — перебіг до Узурпатора. Вона питала себе, чи всі люди у Семицарстві такі ж зрадливі. Коли її син сяде на Залізний Трон, вона зробить так, щоб від зради Королегвардії його захищали власні кривноїзники.

— Халісі, — мовив до неї Кохолло дотракійською мовою, — Дрого, кров моєї крові, звелів сказати тобі, що він цієї ночі має зійти на Матір Гір, аби принести жертву богам за своє безпечне повернення.

Дані знала, що на Матір може ступити тільки чоловіча нога. Кривноїзники хала підуть з ним і повернуться на світанку.

— Скажи моєму сонцю-та-зорям, що я бачитиму його вві сні та молитимусь про його повернення, — відповіла вона, відчуючи вдячність. Зараз Дані швидше втомлювалася, бо дитя росло всередині. Відпочити цілу ніч було б доречно, адже Даніна вагітність тільки розбурхала бажання Дрого, і його пристрасть останнім часом полишала її геть виснаженою.

Дорея провела її до порожнього пагорба, приготованого для неї та її хала. Всередині у цьому шатрі, вибудованому з землі, було прохолодно та темно.

— Джихікі, купіль мені, — наказала вона, бо хотіла змити дорожній пил зі шкіри та випарити втомлені кістки. Приємно було знати, що вони пробудуть тут якийсь час, що не доведеться знову лізти на срібну просто завтра.

Вода була гаряча, аж парувала — саме така, як вона завжди любила.

— Сьогодні ввечері я віддам братові подарунки, — вирішила вона,

поки Джихікі вимивала їй волосся. — Хай у святому місці виглядає, як король. Дорея, біжи знайди його та запроси до мене на вечерю.

Візерис був добріший до лисенійки, аніж до дотракійських служниць. Можливо, тому, що магістрат Ілірію дозволив йому злягтися з нею в Пентосі.

— Іррі, піди на базар та купи садовини і м'яса. Тільки не конятини.

— Коня їсти добре, — мовила Іррі. — Їси коня, стаєш сильний.

— Візерис ненавидить конятину.

— Як скажете, халісі.

Служниця повернулася з козячим окостом та кошиком городини і садовини. Джихікі засмажила м'ясо з солодкою спаржею та вогнестріюками, змащуючи його медом, поки запікалося. А ще до вечері були дині, гранати, сливи і всяка східна дивина-садовина, якій Дані й назви не знала. Поки служниці готували страву, Дані розкладала одяг, що пошили братові по його мірці: сорочку та штани з цупкого білого льону, шкіряні сандалі зі шнуровкою до коліна, пояс із спижевих блях, шкіряну жилетку, розмальовану вогнедишними драконами. Дані сподівалася, що дотракійці матимуть більше поваги до брата, якщо він не ходитиме жебраком. А він тоді пробачить їй за сором у трав'яному морі. Все-таки він залишався її королем та братом. Все-таки вони обидва — кров дракона.

Вона саме розкладала останній подарунок — накидку з піщаного шовку, зелену, мов трава, зі світло-сірою облямівкою, яка мала підкреслити срібний блиск братового волосся — коли й Візерис нагодився. Він тяг за руку Дорею, в якої від його удару червоніло око.

— Ти смієш підсилати цю шльондру до мене з наказами?! — закричав він і грубо штурхнув служницю на килим.

Його лють заскочила Дані зовсім зненацька.

— Я ж тільки... Дорея, що ти сказала?

— Халісі, пробачте мені, я винувата... Я пішла до вашого брата і переповіла йому ваш наказ з'явитися на вечерю.

— Драконові не наказують! — загарчав Візерис. — Я твій король! Я мав би повернути тобі її голову!

Лисенійка злякано тремтіла, але Дані заспокоїла її лагідним доторком.

— Не бійся, він тебе не скривдить. Любий брате, благаю тебе, пробач їй, вона забулася. Я ж сказала їй красно припросити вашу милість до

вечері, якщо буде ваша ласка.

Вона взяла брата за руку і повела через кімнату.

— Ось подивись. Подарунки.

Візерис підозріливо скривився.

— Це що за дурня?

— Новий одяг. Я наказала пошити його для тебе, — сором'язливо опустила очі Дані.

Він зиркнув на неї та спохмурнів.

— Дотракійське ганчір'я. Ти насмілишся вдягти мене в оце?

— Прошу тебе... тобі буде прохолодніше, зручніше, я гадала... якби ти вдягався подібніше до них, до дотракійців...

Дані не знала, що їй казати, щоб не збудити дракона.

— А потім ти ще вимагатимеш, щоб я косу заплів!

— Я б ніколи... — Чому він завжди такий брутальний? Вона ж зичила йому добра. — Ти не маєш права на косу, бо ще не одержав жодної перемоги.

Оце вона дарма сказала. У його бузкових очах спалахнула лютість, але ударити її на очах служниць він не насмілювався, тим паче, що знадвору тинялися вояки її хасу. Натомість він підняв накидку і понюхав її.

— Смердить кінським гноєм. Може, зійде за попону.

— Я особливо прохала Дорею зшити її для тебе, — мовила вона, болюче вражена. — Таке вбрання личило б самому халові.

— Я володар Семицарства, а не степовий дикун з брязкальцями у волоссі! — гарикнув Візерис і схопив її за руку. — Ти забуваєшся, хвойдо. Чи ти гадаєш, отее твоє черево врятує тебе, коли прокинеться дракон?

Його пальці болюче вчепилися їй у руку. На якусь мить Дані відчула себе знову дитиною, яка щулилася від братової люті. Вона простягла руку і вхопила перше, що трапилося — паса, якого гадала йому подарувати, важкого ланцюга з гарних спижевих блях. Дані змахнула ним з усією силою, яку мала в руках.

Пас влучив просто у обличчя. Візерис миттю відпустив сестру. Щодою йому текла кров — гострий край однієї бляхи розпанахав її надвоє.

— Це ти забуваєшся, — відповіла Дані. — Ти бодай щось зрозумів того дня у степу? Піди геть, поки я не покликала хас, аби тебе викинули, як собаку. І молися, щоб не дізнався хал Дрого, бо він

випатрає тобі живіт і нагодує твоїми ж тельбухами.

Візерис зіп'явся на ноги.

— Коли я сяду на свій престол, ти пошкодуєш про цей день, хвойдо.

І він вийшов геть, залишивши подарунки й тримаючи до купи розірвану щоку.

Краплі крові заляпали пречудову накидку з піщаного шовку. Дані притисла м'яку тканину до щоки і всілася, схрестивши ноги, на спальних рогожах.

— Вечеря готова, халісі, — оголосила Джихікі.

— Я не голодна, — з сумом відповіла Дані. Раптом вона відчула страшенну втому. — Попоїжте самі, відішліть щось панові Джорагу.

А через мить додала:

— Принесіть мені одне драконяче яйце.

Іррі принесла яйце з темно-зеленою шкаралупою, де поміж лусочок виблискували спижевi цяточки, коли вона крутила його у своїх маленьких ручках. Дані скрутилася клубочком на боці, накинута піщаним шовком і поклала яйце до западинки між круглим черевцем та своїми невеличкими грудьми. Дані полюбляла тримати яйця коло себе. Вони були такі гарні... а інколи сама лише близькість до них додавала їй сили та хоробрості, неначе з нею ділилися сховані всередині кам'яні дракони.

Дані лежала і тримала яйце, аж раптом відчула, як всередині ворухнулося дитя... синок мовби потягнувся рукою до брата, до рідної крові.

— Ти і є дракон, — прошепотіла Дані, — справжній дракон. Я знаю. О так, я знаю.

Вона посміхнулася і заснула, мріючи про рідний дім.

Бран V

Падав легкий сніжок. Бран відчував, як на обличчі тануть сніжинки, щойно торкаються шкіри — мовби тихенький ніжний дощик. Він сидів на конячці прямо і дивився, як тягнуть догори замкову решітку. Та як би не намагався заспокоїтися, серце все одно калатало у грудях.

— Ти готовий? — запитав Робб.

Бран кивнув, намагаючись не показати страху. Він не був за межами Зимосічі від свого падіння, та виїхати збирався гідно, як справжній лицар.

— То поїхали. — Робб вдарив п'ятами великого сіро-білого мерина. Кінь зацокав копитами під решіткою.

— Пішла, — прошепотів Бран до своєї кобилки. Він ніжно торкнувся її шиї, й мала брунатна конячка рушила з місця. Бран назвав її Танцюристка. То була дволітка — за словами Йозета, така розумна, якої серед коней ще пошукати. Вона пройшла особливе навчання, аби відповідати на повід, голос та дотик руки. Досі Бран виїздив її тільки двором. Спершу повід тримали Йозет або Ходор, а Бран зникав до великого сідла, якого вигадав і намалював Біс. Але останні два тижні він їздив на ній сам: ганяв по колах, пускав бадьорою ристю, сміливіючи з кожним кроком.

Вони проїхали під брамною баштою, по мості, крізь зовнішній мур. Літо і Сірий Вітер трусили поряд, нюхаючи повітря. Позаду їхав Теон Грейджой, маючи при собі довгого лука і сагайдака мисливських стріл: казав, що хоче звалити оленя. За ним слідували четверо стражників у кольчугах та мисюрках з бармицями, а ще Йозет — худий, мов тріска, стайняр, якого Робб поставив конюшим на час відсутності Гулена. Останнім їхав маестер Лювин на віслюку. Бран краще б поїхав самодруг із Роббом, та Гал Молен не хотів і чути, а маестер Лювин його підтримав. Маестер хотів бути поруч на випадок, якби Бран впав із конячки або ще якось поранився.

Поза замком лежав базарний майдан з порожніми зараз дерев'яними рядами. Вони проїхали замішеними у грязюку вулицями містечка, повз ряди невеличких справних будиночків з колод та тесаного каменю. Зайнятий був ледве один з кожних п'яти, судячи з тонких струмочків диму з пічок. Решта заселиться один за одним, коли похолоднішає. Як оповідала Стара Мамка, коли випадав сніг і з півночі завивали крижані вітри, селяни полишали замерзлі ниви, віддалені хутори та городці, навалювали на вози добро та збіжжя і повертали зимівник до життя. Бран ніколи такого не бачив, але маестер Лювин казав, що той день вже близько. Довге літо хилилося до свого кінця. Насувалася зима.

Нечисленні мешканці кидали на лютововків занепокоєні погляди, поки вершники їхали мимо, а один впустив в'язку хмизу і сахнувся з переляку, та більшість вже звикла до їхнього виду. Люди ставали на коліно, коли бачили хлопців, і Робб вітав кожного шляхетним кивком.

Не маючи змоги вчепитися в конячку ногами, Бран спершу

бентежився, коли починав розгойдуватися від руху. Але велике сідло з товстим передком та високою спинкою тримало його надійно, мов у колисці, а ремені навколо грудей та стегон не давали випасти з тієї колиски. Через деякий час гойдання стало для Брана майже звичним, занепокоєння зникло, і на обличчі з'явилася тремтлива посмішка.

Під знаком «Димного поліна», місцевого шинку, стояли дві служниці. Коли їх гукнув Теон Грейджой, молодша зашарілася і сховала обличчя. Теон дав остроги коневі й нагнав Робба.

— Люба моя Кира, — засміявся він. — У ліжку звивається, як вугор, а на вулиці скажи до неї слово — червоніє, як дівча. А чи я тобі розповідав, як однієї ночі ми з нею та з Бессою...

— Не треба, Теоне, брат чує. — Робб кинув застережного погляда на Брана.

Бран відвів погляд убік та прикинувся, що не чує, хоча й відчував на собі Грейджоеві очі. Авжеж той посміхався. Він завжди посміхався, неначе світ був якимсь потаємним жартом, зрозуміти якого ставало розуму тільки Теонові. Робб, схоже, захоплювався Теоном і шанував його товариство, але Бранові батьків вихованець так і не припав до душі.

Робб під'їхав ближче.

— В тебе добре виходить, Бране.

— Я хочу швидше, — відповів Бран.

Робб посміхнувся.

— Воля твоя.

І рушив ристю на своєму меринові. Вовки потрусили за ним. Бран різко ляснув поводом, Танцюристка підхопила крок. Він почув, як гукає Теон Грейджой, як за ним тупотять копита інших коней.

Бранова опанча роздулася, затріпотіла на вітрі, сніг ринув просто у обличчя. Робб вже добряче вирвався наперед, час від часу зиркаючи через плече, аби переконатися, що Бран та решта їдуть слідом. Бран знову ляснув поводом. Танцюристка пішла учвал гладенько, наче шовком. Відстань до Робба скоротилася, але поки він нагнав брата на краю вовчої пуці, за три верстви від зимівника, решта загону залишилася далеко позаду.

— Я їду на коні! — заволав Бран, радісно вишкіряючись. Відчуття було не гірше, аніж літати.

— Можна влаштувати перегони, але ти, мабуть, виграєш. — Робб жартував цілком безтурботно, і все ж Бран відчував занепокоєння глибоко під його усмішкою.

— Я не хочу перегонів. — Бран роззирнувся у пошуках лютововків. Обидва, здається, вже зникли у лісі. — Ти чув, як Літо завивав цієї ночі?

— Сірий Вітер теж непокоївся, — відповів Робб. Його брунатне волосся розпатлалося та сплуталося, щелепу вкривала рудувата щетина, і виглядав він старшим за свої п'ятнадцять років. — Інколи мені здається: вони щось таке знають... відчують...

Робб зітхнув.

— Я ніяк не можу вгадати, Бране, як багато можна тобі казати. От якби ж ти був трохи старший...

— Мені вже вісім років! — вигукнув Бран. — Вісім не надто менше за п'ятнадцять, і я наступний після тебе спадкоємець Зимосічі!

— Саме так. — Робб казав якимось сумно, ба навіть трохи налякано. — Я маю дещо тобі розповісти, Бране. Минулої ночі прилетів крук. З Король-Берега. Мене збудив маестер Лювин.

Бран відчув раптовий напад страху. Стара Мамка завжди казала: «На чорних крилах чорнії слова», і останнім часом старе прислів'я незмінно справджувалося. Коли Робб написав князеві-воєводі Нічної Варти, у відповідь крук приніс звістку про зникнення дядька Бенджена. Потім прилетів птах з Соколиного Гнізда від матінки, але й він не приніс нічого доброго. Мати не писали, коли повернуться, а тільки про те, що узяли в полон Біса. Бранові коротун радше припав до душі, але від самого імені «Ланістер» в нього мурашки бігли по спині. Він мав знати, пам'ятати щось особливе про Ланістерів, але коли намагався згадати, йому паморочилося в голові й судомило живіт. Робб просидів більшу частину того дня за зачиненими дверима з маестром Лювином, Теоном Грейджоєм і Галісом Моленом. Потім на швидких конях у всі боки полетіли гінці, розвозячи північчю Роббові накази. Бран чув балачки про Калин-Коп, стародавню фортецю першолюдей на початку Перешийку. Йому ніхто не казав, що насправді відбувається, але він сам розумів, що коїться щось погане.

А зараз ще один крук, ще одна звістка. Бран вчепився за рештки надії й запитав:

— Крук від матінки? Вони їдуть додому?

— Лист прибув від Алина, з Король-Берега. Джорі Каселя вбито. А ще Вила та Геварда. Всі троє замордовані Крулерізом.

Робб підняв обличчя назустріч снігу. Сніжинки танули в нього на щоках.

— Нехай боги дарують їм спокій.

Бран не знав, що казати. Він почувався так, наче хтось вдарив списом під дих. Джорі був незмінним сотником замкової сторожі Зимосічі від часів, коли Бран ще й не народився.

— Джорі вбито? — Він пам'ятав, скільки разів Джорі ганявся за ним дахами. Він пам'ятав, як Джорі крокував двором у своєму важкому обладунку. Як сидів на звичному місці за столом у великій трапезній і поки їв, увесь час жартував. — Навіщо комусь убивати Джорі?

Робб рвучко і нестямно хитнув головою, палаючи болем у очах.

— Не знаю, але... Бране, то ще не найгірше. В бою батько втрапили під коня, що падав. Алин пише, в них зламана нога, і ще... Маестер Пицель дає їм макове молочко від болю, але не певний, коли батько... коли вони...

Він кинув оком на стукіт копит дорогою, де наближалися Теон та решта загону.

— Коли вони прийдуть до тями, — нарешті закінчив Робб. Він поклав руку на маківку меча і вів далі урочистим голосом Робба-князя. — Обіцяю тобі, Бране: що б не сталося, я не забуду їм цього свавілля.

Щось було таке у його голосі, від чого Бран перелякався ще більше.

— Що ти робитимеш? — запитав він. Тим часом до них під'їхав Теон Грейджой.

— Теон гадає, мені слід скликати корогви, — мовив Робб.

— Кров за кров. — Цього разу Грейджой не всміхався. Його худе смагляве обличчя палало дивною жагою, чорне волосся плуталося на очах.

— Сликати корогви може тільки князь, — мовив Бран. Навколо нього тихо падав сніг.

— Якщо ваш батько помре, — відповів Теон, — то Робб стане князем на Зимосічі.

— Не помре! — верескнув на нього Бран.

Робб заспокійливо взяв його за руку.

— Ні, батько не помруть, — спокійно заперечив старший брат. — Але все-таки... честь півночі зараз у моїх руках. Коли пан батько прощалися з нами, то звеліли мені триматися гідно заради тебе та Рікона. Я вже майже дорослий чоловік, Бране.

Бран затремтів.

— От би матінка були з нами, — пожалівся він і озирнувся, шукаючи маестра Лювина. Його віслючок з'явився вдалині, потроху видираючись на пагорба. — А маестер Лювин теж радить скликати корогви?

— Маестер боягузливий, як стара баба, — відказав Теон.

— Батько завжди слухали його ради, — нагадав Бран братові. — І мати також.

— Я слухаю його! — вигукнув Робб. — Я слухаю всіх.

Радість, яку Бран відчував від прогулянки, розтанула, наче сніжинки на обличчі. Зовсім нещодавно думка, що Робб скличе корогви та піде на війну, наповнила б його щасливим хвилюванням, але зараз він відчував тільки страх.

— Можна, ми поїдемо додому? — запитав він. — Я змерз.

Робб роззирнувся.

— Треба знайти вовків. Зможеш проїхати ще трохи?

— Скільки треба, стільки й зможу.

Маестер Лювин попереджав, аби вони довго не їздили, щоб не набити сідлом болячок. Але Бран не бажав визнати слабкість перед очима брата. Йому набридло, що кожен над ним квохче і допитується, як він та що він.

— Тоді гайда зловимо наших двох ловців, — мовив Робб. Біч-о-біч вони з'їхали з королівського гостинця і рушили вглиб вовчої пущі. Теон відстав і поїхав далеко позаду, теревенячи та жартуючи зі сторожею.

Під деревами було гарно. Бран пустив Танцюристку кроком, тримаючи повід зовсім легенько і роздивляючись навколо. Він знав цей ліс, але так довго просидів у Зимосічі, що бачив його немовби уперше. Ніздрі наповнювали запахи: різкий та свіжий від соснової глиці, густий і вологий від підгнилого листя на землі, трохи тваринного мускусу та віддалених багать, на яких хтось ладнав собі харч. Він вловив краєм ока чорну білку, яка шурхнула по вкритих снігом гілках дубу, і

зупинився, аби роздивитися сріблясте павутиння павучихи-цариці.

Теон і решта відставали все більше, і зрештою Бран вже не чув їхні голоси. Попереду почувся слабкий шум стрімкої води. Він усе гучнішав, а тоді брати виїхали до широкого та швидкого потоку. Сльози защипали Бранові очі.

— Бране? — запитав Робб. — Що трапилося?

Бран хитнув головою.

— Та згадав... Колись нас сюди привів Джорі, половити пструга. Тебе, мене та Джона. Пам'ятаєш?

— Пам'ятаю, — відповів Робб сумно і тихо.

— Я жодної риби не впіймав, — додав Бран, — але Джон по дорозі до Зимосічі віддав мені свою. Чи ми ще колись побачимо Джона?

— Ми ж бачили дядька Бенджена, коли приїжджав король, — нагадав Робб. — Побачимо і Джона, будь певен.

Вода у струмку була швидка та висока. Робб спішився і повів мерина бродом. У найглибшому місці вода доходила до середини стегон. Він прив'язав коня до дерева на тому березі та перебрів назад по Брана та Танцюристку. Потічок запінювався навколо каменів та коренів; Бран відчував на обличчі бризки, поки Робб переводив кобилку бродом, і посміхався. Він раптом відчув себе сильним та здоровим, зиркнув нагору, на дерева, і розмірився про те, щоб знову лазити ними, до самих верхівок, і дивитися на безкрає лісове море.

На тому березі вони почули виття: довге, з підйомом, схоже на плач та холодний вітер між дерев. Бран підняв голову і прислухався.

— Це Літо, — мовив він. Щойно він це сказав, як до першого голосу приєднався другий.

— Зарізали здобич, — зазначив Робб, сідаючи в сідло. — Поїду-но я приведу їх. Чекай тут. Зараз з'явиться Теон та всі інші.

— Я хочу з тобою, — попрохав Бран.

— Я їх швидше знайду сам. — Робб стиснув мерина острогами і зник поміж дерев.

Щойно він зник, ліс неначе підступив до Брана ближче. Сніг повалив дужче, і хоча він танув на землі, але на каменях, коренях та гілках утворював тонку білу ковдру. Раптом Бран усвідомив, чекаючи, як йому тут незатишно. Ніг він не відчував — ті висіли у стременах без жодного зиску — але ремінь навколо грудей душив і натирав, а

рукавиці просякли снігом, який холодив руки. Він здивувався, чого це Теон, маестер Лювин, Йозет та інші так спізнюються.

Почувши шурхіт листя, Бран поводом примусив Танцюристку обернутися, бо думав, що побачить друзів. Натомість на берег струмка звідкілясь вибралися обірвані незнайомці.

— Доброго вам дня, — проказав він, непокоячись. З одного погляду Бран зрозумів, що то не мисливці й не селяни. Раптом він усвідомив, як пишно вдягнений: у зовсім новий жупан темно-сірого штофу зі срібними гудзиками, підбиту хутром опанчу з важкою срібною пряжкою. Чоботи й рукавиці також мали хутряну підбивку.

— Ти тут сам-один, абощо? — запитав найбільший з них, лисий здоровань з грубим обвітреним лицем. — Бідолаха заблукав, ой-леле.

— Я не заблукав. — Бранові не сподобалося, як на нього дивляться незнайомці. Спершу він нарахував чотирьох, але як повернув голову, то побачив ще двох позаду. — Мій брат від'їхав мить тому, і сторожа скоро приїде.

— Сторожа, ти ба? — перепитав другий чоловік. Його кощаве обличчя вкривала сива щетина. — І що ж вони таке стережуть, паничу? То в тебе на опанчі, часом, не срібна застібка?

— Гарнюня, — мовив жіночий голос. Його хазяйка на жінку скидалася мало: цибата, худа, з таким самим кощавим і похмурим обличчям, як усі інші, волосся сховане під круглим шоломцем. При собі вона мала списа у вісім стоп завдовжки, з іржавим залізним вістрям.

— Нумо подивимося, — буркнув лисий здоровань.

Бран стежив за ним занепокоєно. Одяг в незнайомця був брудний та гидкий, залатаний тут брунатним, тут синім, а тут темно-зеленим, вицвів до сірого і трохи не розвалювався на шматки. Але колись його кобеняк мав бути чорним. Сивий зі щетиною теж мав на собі якісь чорні лахи. Бран зрозумів, що то означає, і здригнувся. Він згадав клятвopорушника, страченого батьком у день знахідки вовченят. Той утікач теж мав на собі чорне, і батько назвав його втікачем з Нічної Варти. «Такі люди найнебезпечніші», казав тоді князь Едард. «Утікач знає, що як його піймають, то відберуть життя, тому готовий на будь-який злочин, хай найпідліший.»

— Застібку давай, малий, — мовив здоровань, простягаючи руку.

— Кобилу теж візьмемо, — додав інший голос: жінка, нижча за Робба,

з широким пласким обличчям та ріденьким солом'яним волоссям. — Злізай, та не барися.

З її рукава у долоню ковзнув ніж із зубатим, наче пилка, краєм.

— Ні, — бездумно ляпнув Бран. — Я не можу...

Здоровань ухопив його повід, щойно Бран подумав, чи не розвернути Танцюристку та не дременути геть.

— Можеш, паничу... і злізеш, якщо маєш хоч краплю розуму.

— Стіве, подивись на оті ремені, — вказала списом жінка. — Може, й справді він той... не може.

— Ремені, кажеш? — перепитав Стів і вийняв кинджала з піхов при боці. — З ременями якось упораємося.

— Ти якийсь каліка, чи що? — запитала коротунка.

Бран спалахнув.

— Я Брендон Старк, роду князів на Зимосічі! Відпустіть мою кобилу, бо всіх накажу скарати на горло!

Кощавий чолов'яга з сивою щетиною зареготав.

— Авжеж малий зі Старків! Тільки ті дурні Старки погрожуватимуть там, де хтось розумніший благатиме про милість.

— Відріж йому цюцюрку та запхай у рота, — порадила коротунка. — Тоді вже замовкне.

— В тебе, Галю, клепки в голові ще менше, аніж краси на пиці, — мовила висока жінка. — Малий нічого не вартий мертвим, але живим... хай покарають мене боги, якщо Манс не віддасть що завгодно, аби мати в заручниках родича Бенджена Старка!

— Хай вони того Манса карають, — вилаявся здоровань. — Ти зібралася туди назад, Ошо? Дурепа. Гадаєш, білоходам цікаво, які в тебе є заручники?

Він обернувся до Брана і полоснув по ремені на стегні. Шкіра розскочилася. Удар був швидкий, недбалий, але глибокий. Зиркнувши донизу, Бран побачив бліду шкіру там, де ніж розтяв його штани. А тоді почало кривавити. Він бачив, як розпливається червона пляма, дивно спокійний та легкодухий, наче перебував деінде; не відчував у нозі ані болю, ані бодай чогось. Здоровань аж забурчав з подиву.

— Складіть зброю, і я обіцяю вам швидку, безболісну смерть, — вигукнув Робб.

Бран зиркнув угору з відчайдушною надією, і побачив те, чого так

чекав. Щоправда, слова трохи втратили сили від тремтливого з напруги голосу. Робб сидів верхи, через спину коня була перекинута скривавлена туша лося, а в руці він тримав меч.

— Брат, — мовив чоловік із сивою щетиною.

— Ти ба, який лютий, — глузливо кинула коротунка, яку інші називали Галею. — Чи ти з нами битися зібрався, малий?

— Не роби дурниць, хлопче. Ти один, а нас шестеро. — Висока жінка на ймення Оша наставила списа. — Злізай з коня і кинь меч. Подякуємо тобі красенько за коняку і м'ясо, та й підете собі з братом, куди знаєте.

Робб свиснув. Зашурхотіли м'які лапи на вологому листі. Підлісок розступився, з низьких гілок зсипався сніг, і з зелені раптом виникли Сірий Вітер та Літо. Останній нюхнув повітря і загарчав.

— Вовки, — зойкнула Галя.

— Лютововки, — виправив Бран. Напівдорослі, вони вже не поступалися величиною звичайним вовкам. Різницю було легко побачити, якщо знати, куди дивитися. Брана цього навчили маестер Лювин та доїзжачий Фарлен. Лютововк мав більшу голову і довші проти тіла ноги, кощавіший та виразніший писок зі щелепами. Дивлячись на дві хижі сухорляві постаті під тихим снігопадом, важко було не затреміти з жаху. До того ж Сірий Вітер замурзався у свіжій крові.

— Отакої, пся крєв якась, — презирливо кинув лисий здоровань, а тоді додав, шкірячись, — та люди кажуть, ніщо так не гріє холодної ночі, як вовча шкура.

Він різко махнув рукою.

— Вбийте їх.

Робб вигукнув «Зимосіч!» і вдарив п'ятами коня. Мерин ринув униз схилом, волоцюги підібралися для нападу. Першим на хлопця необачно кинувся, щось волаючи, хлоп із сокирою. Меч Робба втрапив йому просто у обличчя з жахливим хряскотом, виплеснув віяло яскраво-червоної крові. Чоловік з кощавим лицем та щетиною вхопив був коня за повід і якусь мить тримав... доки на нього не наскочив Сірий Вітер і не звалив додолу. Чоловік ляпнувся у струмок з вереском, замахав ножем, як навіжений, і пішов головою під воду. Лютововк пірнув за ним, і там, де вони зникли, зачервонілася пінна

біла вода.

Робб та Оша схрестили зброю посеред потічка. Довгий спис вжалив, мов змія зі сталевую головою. Гострий кінець блимнув коло грудей один раз, два, три, але Робб відвернув усі удари мечем. На четвертому чи п'ятому ударі жінка надто витяглася і на одну мить втратила рівновагу. Робб ринув уперед і збив її конем з ніг.

За кілька аршинів звідти Літо кинувся на Галю. Ніж куснув вовка у бік. Літо ковзнув геть, гарикнув і знову наскочив на здобич. Цього разу щелепи вхопили гомілку. Мала жінка пхнула донизу ножем, тримаючи його обіруч, але лютововк відчув наближення зброї та сахнувся з повним ротом шкіри, тканини і скривавленого м'яса. Галя запнулася, почала падати, і тут вовк напав знову, перекидаючи її на спину і вгризаючись у живіт.

Шостий розбійник дременував геть від кривавого бойовиська... але далеко не втік. Поки він вибирався на той берег струмка, з потоку виник Сірій Вітер, стікаючи водою. Він обтрусився і ринув слідом за втікачем, а догнавши, рвонув зубами жили під коліном і кинувся до горла, поки жертва з навіженим вереском зникала під водою.

І раптом з нападників не залишилося нікого, крім здорованя Стіва. Він полоснув ножем по Брановому нагрудному ременеві, вхопив за руку та смикнув. Бран відчув, що падає, а тоді простягся на землі, переплутавшись ногами. Одна ступня втрапила у потік, та він не відчув холоду. Зате відчув холодну сталь ножа, якого Стів приставив йому до горла.

— Не підходь, — попередив він, — бо присягаюся, вріжу хлопцеві горлянку.

Робб натягнув повід, важко дихаючи. Лють зникла з його очей, рука з мечем опустилася.

Тільки цієї миті Бран побачив усе, що сталося. Літо плюндрував Галю, витягаючи з її черева волого виблискуючі синюшні змії. Її очі, широко розплющені, втупилися у небо. Бран не міг сказати напевне, чи жива вона, чи мертва.

Сивий зі щетиною і дурень з сокирою лежали без руху, але Оша повзла на колінах до свого списа. Сірій Вітер потрусив до неї, зронюючи краплі води.

— Ану відклич його! — заволав здоровань. — Відклич обох, бо вб'ю

каліку!

— Сірий Вітер, Літо, до мене! — гукнув Робб.

Лютововки зупинилися і повернули голови. Сірий Вітер побіг назад до Робба. Літо залишився стояти, не зводячи очей з Брана і чоловіка коло нього. А тоді загарчав. Писок був мокрий від крові, очі палали.

Оша сперлася на списа і сяк-так зіп'ялася на ноги. Кров цебеніла з рани від меча Робба на її правій руці. Бран бачив, як обличчям здорованя стікає струмок поту. Він зрозумів, що Стів наляканий не менше за нього.

— Старки, — пробурмотів чолов'яга, — кляті Старки.

А тоді підвищив голос.

— Ошо, вбий вовків та забери його меча.

— Сам убивай, — відповіла та. — Я до тих одороблів і кроку не ступлю.

Якусь мить Стів не знав, що робити. Рука його тремтіла; Бран відчував, як там, де він притиснув до шиї ножа, цебенить кров. Сморід від чоловіка забивав ніс, а смердів він страхом.

— Гей, ти, — покликав той Робба. — Ім'я в тебе є?

— Я Робб Старк, спадкоємець Зимосічі.

— А це твій брат?

— Так.

— Хочеш його живим, то роби, що я кажу. Злізай з коняки.

Робб хвилюк вагався. Тоді повільно та розважливо зліз і став з мечем у руці.

— Тепер убий вовків.

Робб не ворухнувся.

— Давай, вибирай сам. Вовків або малого.

— Ні! — заверещав Бран. Якщо Робб виконає наказ, Стів уб'є їх напевне, щойно вони залишаться без лютововків.

Лисий вхопив його за волосся вільною рукою та жорстоко викрутив, аж поки Бран не схлипнув з болю.

— Стули пельку, чуєш, каліко? — І викрутив сильніше. — Чуєш мене? З лісу позаду них донеслося низьке «тум!». Стів придушено зойкнув, а з грудей в нього раптом виростло чотири вершки мисливської стріли з широким, гострим, наче бритва, площиком. Стріла була яскраво-червона, мовби хтось пофарбував.

Здоровань впустив кинджала, якого тримав біля Бранової горлянки, похилився і впав обличчям у струмок. Стріла під ним зламалася. Бран бачив, як його життя витікає і завихрюється у воді.

Оша озирнулася і вгледіла, як стражники Бранового батька виникають поміж дерев зі зброєю в руках. Вона кинула списа і заблагала до Робба: — Милості, мосьпане, прошу милості!

Стражники оглядали бойовисько, а надто вовків, зачудованими очима на блідих обличчях. Коли Літо повернувся до трупу Галі, аби харчуватися далі, Йозет кинув ножа і перегнувся у кущі блювати. Навіть маестер Лювин, вийшовши з-під дерев, на якусь мить здавався враженим, але швидко опанував себе, похитав головою і перебрів струмком на Бранів бік.

— Тебе поранено?

— Він мені ногу порізав, — повідомив Бран, — та я однак нічого не відчуваю.

Маестер став на коліна, аби оглянути рану, а Бран повернув голову. Під вартовою сосною стояв Теон Грейджой з луком у руках і всміхався. Як завжди. У м'який ґрунт перед ним було встромлено з півдесятка стріл, але знадобилася йому лише одна.

— Мертвим ворогом слід милуватися, як гарним краєвидом, — оголосив він.

— Джон завжди казав, що ти бовдур, Грейджою, — гучно мовив Робб.

— От якби ж прив'язати тебе у дворі та дозволити Бранові випустити по тобі кілька стріл. І йому, і тобі була б наука.

— Ти маєш дякувати мені за життя твого брата.

— А якби ти промазав? — запитав Робб. — А якби тільки зранив? А якби в нього рука смикнулася? А якби у Брана влучив? Та на ньому міг бути панцер, ти ж бачив лише його лахи зі спини. Що б тоді сталося з моїм братом? Ти про це взагалі думав, Грейджою?

Теонова усмішка згасла. Він похмуро знизав плечима і взявся одну за одною збирати стріли.

Робб обпалив поглядом сторожу.

— А вас де носило? — запитав він грізно. — Ви мали їхати відразу слідом за нами.

Стражники понуро переглянулися.

— Та ми їхали слідом, мосьпане, — відповів Квент, наймолодший, в

якого брунатна борода ще тільки засіялася. — Спершу чекали на того віслюка, маестра Лювина... ой, перепрошую пана... а тоді, ну, той...

Він зиркнув на Теона і збентежено відвів очі.

— Я побачив тетерука, — роздратовано буркнув Теон. — Хіба я міг знати, що ти полишиш хлопця самого?

Робб обернувся і зиркнув на Теона ще раз. Бран ще ніколи не бачив його таким розлюченим, але брат нічого не сказав, лише став на коліна коло маестра Лювина.

— Чи важко поранено мого брата?

— Подряпина, — відповів маестер, вмочуючи ганчір'я у воді струмка, щоб промити рану.

— Двоє з них носили чорне, — мовив він до Робба, поки працював.

Робб зиркнув туди, де у струмку лежав Стів. Чорне лахміття теліпалося у швидкій воді.

— Втікачі з Нічної Варти, — похмуро мовив він. — Щось тих йолопів лихо принесло заблизько до Зимосічі.

— Часто-густо важко відрізнити дурість і відчай, — мовив маестер Лювин.

— Чи нам поховати їх, мосьпане? — запитав Квент.

— Нас би вони не ховали, — відповів Робб. — Відрубай голови, відішлемо на Стіну. Решту залиш для гайвороння.

— А що з цією робити? — Квент тицьнув пальцем на Ошу.

Робб рушив до неї. Вона була на голову вища, та при Роббовому наближенні впала на коліна.

— Даруйте мені життя, мосьпане Старк, і я буду ваша.

— Моя? Навіщо мені втікачка і кривоприсяжниця?

— А я нікому присяги не давала, щоб нею кривити! То Стів та Вален зі Стіни утекли, не я. Чорні гайворони жінок у себе не тримають.

Теон Грейджой підібрався ближче.

— Віддай її вовкам, — закликав він Робба. Очі жінки метнулися до того, що залишилося від Галі, й так само швидко назад. Вона здригнулася. Навіть стражники перезирнулися та скривилися.

— Вона жінка, — мовив Робб.

— Дикунська жінка, — заперечив Бран. — Казала, що мене треба живим відвезти до Манса-Розбишаки.

— Ти маєш ім'я? — запитав її Робб.

— Оша, з ласки мосьпана, — похмуро пробурчала вона.

Маєстер Лювин підвівся.

— Нам не завадить допитати її.

Бран побачив полегшення на братовому обличчі.

— Як скажете, маєстре. Вейн, зв'яжи-но їй руки. Піде з нами до Зимосічі... а там помре чи житиме, залежно від того, що розповість.

Тиріон V

— Зерти хочес? — буркнув Морд, дивлячись вовком. У дебелий руці з опецькуватими пальцями він тримав мисчину квасолі з олією.

Тиріон Ланістер помирав з голоду, але не збирався плазувати перед тією твариною.

— Подайте ягнячу ніжку, — легковажно мовив він з купи загидженої соломи у кутку цюпи. — До неї тарелю горошку з цибулею, свіжоспеченого хліба з маслом, а ще глечик вина з прянощами, аби запити. Можна пива, якщо з вином тяжко — обіцяю не надто перебирати харчами.

— Осьо харць, — відповів Морд. — Осьдецьки.

Він простягнув миску. Тиріон зітхнув. Наглядач являв собою надзвичайно тупе, жирне одоробло з чорними гнилими зубами та крихітними темними очицями. На лівій половині обличчя вкидався у око жахливий шрам: свого часу Мордові стяли сокирою вухо та шматок щоки. Подальший розвиток подій Тиріон бачив так само ясно, як і свого потворного сторожа, але занадто вже хотілося їсти. Отож він потягся за мискою з квасолею.

Морд забрав її до себе, вишкіряючись.

— Осьдецьки, — повторив він, тримаючи миску так, щоб Тиріон не дістав.

Тиріон так-сяк звівся на ноги, потерпаючи з кожним рухом.

— Не набридла одна й та сама тупа гра? — запитав він і спробував ухопити миску з квасолею.

Морд відчалапав назад і вишкірився на усі свої гнилі зуби.

— Ходи сюди, цоловічок.

Він витягнув руку з мискою так, що та зависла за краєм, де закінчувалася підлога і починалося небо.

— Зерти хіба не хочес? Ходи сюди, цастуйся!

Закороткими руками Тиріон не міг дістати миску, а ступати занадто

близько до краю не хотів. Мордові досить було трохи підіпхнути його товстим білим черевом, аби залишити від нього тільки гідку червону пляму на каменях Небосхилу, як від багатьох бранців Гнізда на протязі століть.

— Якщо подумати, ані краплі я не голодний, — заявив Тиріон, повертаючись до кутка.

Морд загарчав і розімкнув тлусті пальці. Миску підхопив вітер, і вона полетіла донизу, перевертаючись. Їжа зникла з виду, хоча одна жменька квасолі порснула просто на них, назад до цюпи. Наглядач зареготав, трясучи черевом.

Тиріон відчув напад гніву.

— Драний вилупок з рябої дупи, — виплюнув він. — Щоб ти здох од кривавої дрислі.

За це Морд хвицьнув його ногою, увігнавши підкованого носака Тиріонові у ребра, коли вже виходив.

— Беру свої слова назад, — видавив з себе Тиріон, зігнувшись навпіл на соломі. — Сам тебе заріжу, присягаюся.

Важкі, обкуті залізом двері гримнули, зачиняючись. Тиріон почув брязкіт ключів.

«Для такої маленької людини я маю задовгого язика», розмірковував він, повзучи до свого кутка у тому приміщенні, яке Арини для сміху називали підземеллям. Тиріон згорнувся під тоненькою ковдрою, яка складала усю його постіль, споглядаючи блискуче й порожнє сине небо та віддалені гори, яким не було видно кінця. Він жалкував, що не має з собою шкури сутінкота, яку виграв у Марільона в кості. Той зняв її з тіла ватажка розбійників; шкура тхнула кров'ю та пліснявою, але була товста і тепла. Морд відібрав її, щойно побачив.

Вітер шарпав його ковдру, наче кігтями. Конура, де він сидів, була жалюгідно мала навіть для карлика. Менше ніж за п'ять стоп там, де у будь-якому порядному підземеллі мала бути стіна, закінчувалася підлога і починався простір. Тиріон мав удосталь свіжого повітря і неба, а вночі — місяця з зірками, проте радо і миттєво проміняв би їх на найтемнішу і найвогкішу яму в надрах Кастерлі-на-Скелі.

— Ти полетис, — пообіцяв йому Морд, коли уштовхував до цюпи. — Три тизні сидис, цотири сидис, п'ять сидис, потім летис.

Арини мали єдину в'язницю в усіх королівствах, з якої в'язні могли

вийти, коли їм заманеться. Того першого дня, за кілька годин зібравши до купи усю сміливість, Тиріон ліг на живіт і підповз до краю, аби висунути голову і глянути вниз. До Небосхилу було шістсот стоп униз, самим повітрям. Висунувши голову якомога далі, можна було бачити інші цюпи: направо, наліво, угорі. Тиріон сидів, наче бджола у кам'яному стільнику, от тільки крила йому повідривали.

У цюпі панувала холоднеча, вдень і вночі завивав вітер, а найгірше за все — підлога була похила! Не занадто, але достатньо, щоб він боявся закрити очі — ану ж покотиться і прокинеться тільки тоді, як зіслизне з краю. Не диво, що «небесні келії» зводили людей з розуму.

«Боги, порятуйте», написав на стіні чимось підозріло схожим на кров один з попередніх постояльців, «мене кличе блакить». Спершу Тиріон цікавився, хто то був і що з ним сталося, а тоді вирішив, що краще не знати.

Якби ж то він умів закривати рота, коли слід...

Почалося усе з кволого хлопчини, який дивився на нього згори, сидячи на різьбленому з оберіг-дерева троні під місячно-соколиними прапорами дому Арин. На Тиріона Ланістера усе його життя хтось та дивився зверху, але нечасто це був шестирічний слізоокий хлопчина, якому підмостили під сідниці купу товстих подушок, аби додати зросту.

— Це він отой лиходій? — запитав хлопчик, мнучи у руках ляльку.

— Це він, — відповіла пані Ліза з нижчого трону біля нього. Вона вдяглася у блакитне, була вся напудрована та нафарбована задля залицяльників, що переповнювали її двір.

— Такий малий, — гикнув князь Соколиного Гнізда.

— Це Тиріон-Біс із дому Ланістер, який убив твого батька. — Вона підвищила голос, аби він розносився уздовж Високої палати Соколиного гнізда, відбиваючись від молочнобілих стін та струнких стовпів, і доходив до кожного. — Він убив Правицю Короля!

— Ти ба, я вже і його убив? — ляпнув Тиріон, мов дурко.

Якраз тієї миті доречно було б тримати рота на замку, а голову похиленою. Тепер він зрозумів; а бодай їм семеро дідьків, він вже і тоді розумів. Висока палата Аринів була довга та сувора, її стіни дихали відразливим холодом білого мармуру з блакитними жилками, але з обличь навколо пашів ще жахливіший холод. Сила Кастерлі-на-

Скелі була далеко, а у Долині Аринів жодного доброзичливця Ланістерів не водилося. Найрозумніший захист для нього був би — скоритися і мовчати.

Та Тиріон мав занадто паскудний настрій, аби слухати голос розуму. На свій сором, він не зміг сам подолати останню ділянку їхнього підйому до Гнізда, який відняв день: заслабкі ноги відмовилися нести його догори. Решту шляху його тягнув на собі Брон, і те приниження додало хмизу у вогонь його люті.

— Як багато я встиг, — ущипливо промовив він. — Купу людей убив, і не зопрів!

Мав би краще пам'ятати, перед ким стоїть. Ліза Арин та її кволий напівдурник не славилися при дворі любов'ю до гострого слова, а надто до націленого на них.

— Бісе, — холодно мовила Ліза, — ти слідкуй за своїм гострим язиком і розмовляй до мого сина чемно, бо присягаюся — матимеш привід пожалкувати. Пам'ятай, де ти зараз. Тут Соколине Гніздо, а навколо себе ти бачиш чесне товариство лицарів Долини, які всі до одного любили Джона Арина. Кожен з них радо помре заради мене.

— Якщо мені завдадуть якоїсь шкоди, пані Арин, то мій брат Хайме радо їм у цьому посприє. — Ще вимовляючи ті слова, Тиріон уже розумів, яку робить дурницю.

— Ви умієте літати, вельможний пане Ланістере? — запитала пані Ліза. — Чи має курдупель крила? Якщо ні, радше проковтніть наступну погрозу, яка спаде вам на думку.

— Я не робив ніяких погроз, — мовив Тиріон. — То була обіцянка.

Малий князь Роберт схопився на ноги, аж з відрази впустив свою ляльку.

— Нічого ти нам не зробиш! — заверещав він. — Ніхто нам тут нічого не зробить! Матусю, скажіть йому, скажіть: він нам тут нічого не зробить!

Малий почав смикатися.

— Соколине Гніздо неприступне, — незворушно заявила Ліза Арин. Вона притягла сина до себе, оберігаючи його колом пухких білих рук.

— Біс намагається залякати нас, солоденький мій. Ланістери — усі брехуни. Ніхто не скривдить моє рідне серденько.

А найгірше було те, що вона беззаперечно мала рацію. Побачивши на

власні очі, чого коштує дістатися сюди, Тиріон міг легко уявити, що спіткало б лицаря, який би з боєм і в обладунку пробивався нагору, змагаючись з ворогом за кожен крок. Слово «жахіття» тут було заслабке. Не дивно, що Соколине Гніздо ще ніколи не здобували приступом.

І все ж Тиріон знову не зміг втримати язика на припоні.

— Чого б це неприступне? — мовив він, — Трохи незручне у приступі, та й годі.

Малий Роберт простягнув до нього тремтливу руку.

— Ти брехун. Матусю, я хочу побачити, як він летить.

Двоє стражників у накидках кольору небесної блакиті схопили Тиріона попід руки, піднімаючи з підлоги. Самі боги відали, що б тоді трапилося, якби не Кетлін Старк.

— Сестро, — покликала вона зі свого місця за тронем, — прошу не забувати, що цей чоловік — мій бранець, а не твій. Я не дозволю завдати йому шкоди.

Ліза Арин холодно дивилася на неї якусь мить, а тоді підвелася і рушила униз, просто на Тиріона, волочачи за собою довгі спідниці. Мить він побоювався, що вона його вдарить, та замість того пані Ліза наказала його відпустити. Стражники штовхнули його на підлогу, ноги зрадили, і Тиріон упав.

Мабуть, то було потішне видовище: ледве Тиріон спромігся звестися на коліна, як праву ногу вхопила судома, і він знову простягнувся підлогою. У високій палаті Аринів поверху і понизу заgrimів сміх.

— Малий гість моєї сестри занадто втопився, аби стояти, — оголосила пані Ліза. — Пане Вардісе, відведіть його до підземелля. Хай відпочине у одній з небесних келій, йому значно покращає.

Стражники підсмикнули його угору. Тиріон Ланістер з червоним від сорому обличчям теліпався між ними, слабко хвицяючи ногами.

— Я цього не забуду, — мовив він усім, коли його тягли геть.

І не забув, та зиску від того мав небагато.

Спершу він утішався тим, що ув'язнення не мало тривати довго. Ліза Арин бажала принизити його, не більше. Тож скоро вона за ним пришле. Якщо ж не вона, то хоча б Кетлін Старк має обов'язково його допитати. І цього разу він пильнуватиме за своїм язиком. Не насміляться ж вони просто взяти та убити його — він усе-таки

Ланістер із Кастерлі-на-Скелі. Якщо проллється його кров, розпочнеться війна. Або ж йому хотілося так думати.

Але з плином часу його впевненість згасала. Може, ті, хто його захопив, просто бажали, аби він погнив тут якомога довше, та в нього вже не лишалося сил. Він слабшав з кожним днем. Ще трохи часу, і копняки та стусани Морда понівечать його, якщо тільки наглядач спершу не заморить його голодом. Кілька нових ночей холоду й голоду, і блакить теж почне кликати до себе.

Йому було цікаво, що відбувається поза трьома стінами цієї, так би мовити, темниці. Князь Тайвин мав вислати гінців, тільки-но звістка досягне його. Може, Хайме просто зараз веде військо через Місячні гори... якщо натомість він не іде на Зимосіч. Чи взагалі здогадується хтось за межами Долини, що його схопила Кетлін Старк? Він спитав себе, що зробить Серсея, коли дізнається. Король міг би наказати звільнити його, та кого послухає Роберт: власну королеву чи власного Правицю? Тиріон не плекав ілюзій щодо любові короля до Серсеї, його сестри.

Якщо в Серсеї ще лишилася крихта розуму, вона могла б наполягти, аби король особисто судив Тиріона. Навіть Нед Старк навряд чи заперечував би; він не насмілиться піддати сумніву честь короля. А Тиріон тільки вітав би можливість змагатися через суд. Якими б убивствами йому не дорікали, Старки не могли мати жодних доказів. Хай виносять свої скарги поперед Залізного Трону і вельможних князів держави — на тому й справі кінець. Якби ж то в Серсеї стало розуму це збагнути...

Тиріон Ланістер зітхнув. Сестрі не бракувало певної тваринної хитрості, але пиха засліплювала її. Вона побачить тут образу, а не сприятливу можливість. А Хайме був іще гіршим: похапливим, гнівливим, свавільним. Брат ніколи не брався розплутувати вузол, якщо міг розрубати його мечем навпіл.

Він замислився, хто із них надіслав посіпаку впокоїти хлопця Старків. І чи вони справді склали змову, аби убити князя Арина. Якщо старого Правицю дійсно убили, то впоралися тонко і вправно. Люди його віку весь час помирають од раптових недуг. Натомість надіслати якогось бовдура з украденим ножем по душу Брандона Старка — то було надзвичайно незграбно. Щось тут не клеїться...

Тиріон здригнувся. Гидка підозра промайнула у голові. Може, лютововк і лев — не єдині звірі у цьому лісі? А якщо так, то хтось смикає за ниточки. Тиріон Ланістер не любив, коли його смикають.

Йому треба звідси вийти, і якомога скоріше. Видавалося майже неможливим подолати Морда силою. Ніхто не збирався потай передавати бранцеві мотузку довжиною у шість сотень стоп. Лишалося пробиватися назовні язиком; той довів свого хазяїна до в'язниці — хай тепер відробляє і рятує його звідси.

Тиріон звівся на ноги, намагаючись не зважати на підступно похилену у бік краю підлогу. Він загатив кулаком по дверях, гукаючи:

— Морде! Наглядачу! Морде, йди-но сюди!

У цих зусиллях минуло хвилин десять, перш ніж за дверима почулися кроки. Тиріон відступив назад у ту мить, коли двері з гуркотом розчахнулися.

— Дузе сумис! — гримнув Морд з налитими кров'ю очима. З однієї дебелої руки в нього звисав шкіряний пас, широкий та товстий, одним кінцем намотаний на кулак.

«Тільки не показати йому, що ти зляканий», — нагадав собі Тиріон.

— Як тобі сподобалося б стати багатієм? — запитав він у Морда.

На це Морд ударив його, змахнувши пасом наче недбало, з-під руки. Тиріон отримав удар у плече, заточився від його сили і аж скреготнув зубами з болю.

— Мовци, цоловічок, — попередив його Морд.

— Золото, — мовив Тиріон, вичавивши посмішку. — В Кастерлі-на-Скелі повно золота... а-а-а-гр...

Цього разу Морд замахнувся як слід, усією рукою. Шкіряний пас засвистів і ляснув. Тиріон отримав по ребрах і упав на коліна, зсудомившись.

— Багатий, як Ланістери, — простогнав він. — Так люди кажуть, Морде...

Морд загарчав. Пас просвистів у повітрі й ударив Тиріона просто у обличчя. Біль був такий нестерпний, що він не пам'ятав, як і упав. Та коли знову відкрив очі, то лежав на підлозі цюпи. У вусі дзвеніло, в роті набралось повно крові. Він простягнув руку, аби на щось спертися і підвестися, але пальці намацали... порожнечу. Тиріон відсмикнув руку, наче обпечену, і як міг, затримав подих. Він упав

просто на край, за декілька вершків од блакиті.

— Цого мовцис? — Морд узяв паса двома руками за кінці та добре смикнув. Пас ляснув, а Тиріона підкинуло. Наглядач зареготав.

«Він мене не зіштовхне», переконував себе Тиріон у відчаї, поки відповзав од краю. «Кетлін Старк я потрібен живий, тож він не насмілиться мене убити». Він витер кров з рота тилом долоні, вишкірився і мовив:

— Суворо ти зі мною обійшовся, Морде.

Наглядач зиркнув на нього, пробуючи зрозуміти, чи не глузують з нього.

— Мені на службі знадобився б такий міцний чолов'яга, як ти.

Пас засвистів знову, та цього разу Тиріон зміг ухилитися, тільки що поковзом отримав по плечі.

— Золото, — повторив він, задкуючи, наче рак, — більше золота, аніж ти тут бачив за життя. Вистачить купити землю, жінок, коней... та хоч би і княжого титула. «В князя Морда вдача горда», га? — Тиріон вихаркав просто у небо згусток крові та слизу.

— Цортма в тебе золота, — сказав Морд.

«Ти ба, він слухає!», подумав Тиріон.

— В мене відібрали гаманця, коли зловили, та золото все ж лишилося моє. Кетлін Старк здатна свавільно захопити людину в полон, але не здатна зганьбити свою честь, пограбувавши її. Допоможи мені, й золото стане твоїм.

Морд знову вдарив пасом, але цього разу якось неохоче, ледь-ледь, без запалу. Тиріон схопив смугу шкіри й утримав її у себе.

— Тобі нема чого боятися. Треба лише піти й передати звістку.

Наглядач висмикнув паса з рук Тиріона.

— Звістку, — повторив він, вагаючись, наче вперше чув таке слово. Від натуги його скривило так, що лоба прорізали глибокі зморшки.

— Ви чули мене, шляхетний пане. Тільки передайте від мене звістку вашій пані. Скажіть їй...

«Що сказати? Що може пом'якшити Лізу Арин?» Раптом на Тиріона зійшло натхнення.

— Скажіть їй, що я бажаю сповідати свої злочини.

Морд підняв руку, і Тиріон зіщулився, очікуючи нового удару, та наглядач вагався. У його очицях змагалися між собою підозра і

жадоба. Він жадав того золота, проте боявся, що його обдурять. А таки, мабуть, за життя часто дурили.

— Бресес, — пробурмотів він похмуро. — Цоловічок хоче надурити.

— Я напишу розписку про свою обіцянку, — присягнувся Тиріон.

Деякі неписьменні люди зневажали письмове слово, тоді як інші плекали до нього забобонну повагу, наче до могутніх чарів. На щастя, Морд належав до останніх. Наглядач опустив паса.

— Писи золото. Писи багацько золота.

— О, багато-багато золота, — запевнив його Тиріон. — Мій гаманець — то лише передобідок, друже. Приміром, мій брат — той носить панцира зі суцільного золота.

Насправді панцир у Хайме був із визолоченої криці, та дурноголовий наглядач однак не взнав би різниці.

Морд у роздумах ще трохи покрутив паса в руках, та врешті-решт піддався і пішов по чорнило і папір. Коли розписку було складено, він роздивився їй з підозрою.

— А тепер передай від мене звістку, — наполягав Тиріон.

Він хапав дрижаків уві сні, коли пізньої ночі за ним нарешті прийшли. Морд відчинив двері, проте не вимовив ані слова. Тиріона розштурхав носакм чобота пан Вардіс Еген.

— Ставай на ноги, Бісе. Моя пані бажає тебе бачити.

Тиріон продрав очі та зробив удавано невдоволене лице.

— Хто б сумнівався. Але чого вам спало на думку, що я бажаю бачити її?

Пан Вардіс скривився. Тиріон добре пам'ятав його з тих років, які він прослужив у Король-Березі сотником сторожі попереднього Правиці. Непоказний, суворий обличчям, сивочолий, міцної статури, геть без гумору.

— Що ти бажаєш, мене не обходить. Ставай на ноги, бо інакше тебе потягнуть силою.

Тиріон незграбно звівся на ноги.

— Нині прохолодна ніч, — мовив він безтурботно, — а у високій палаті такі протяги. Не хочу застудитися. Морде, будь ласкавий, принеси мого кожуха.

Наглядач зиркнув на нього, підозріливо набурмосившись.

— Мого кожуха, — повторив Тиріон. — Ту шкуру, що ти її забрав у

мене задля безпечного зберігання. Та згадай же.

— Дай йому того клятого кожуха, — наказав пан Вардіс.

Морд не насмілювався впертися. Він кинув на Тиріона погляд, що обіцяв належну відплату, але кожуха приніс. Коли Морд накинув шкуру бранцеві на плечі, Тиріон посміхнувся до нього:

— Красно дякую. Завжди згадуватиму тебе, коли вдягатиму це хутро.

Він закинув довгого кінця шкури, що волочився слідом, на праве плече і вперше за багато днів згадав відчуття тепла.

— Ведіть, пане Вардісе.

Високою палатою Аринів мерехтіло світло півсотні смолоскипів у держаках вподовж стіни. Пані Ліза вдяглася у чорний шовк з місяцем та соколом дому Арин, викладеними перлами на грудях. Оскільки її навряд чи вабила служба у Нічній Варті, Тиріон вирішив, що колір жалоби видався їй доречним для вислуховування страшних карликових зізнань. Її довге рудувато-брунатне волосся заплели у складну косу, яка спадала з лівого плеча. Вищий трон позаду неї стояв порожній. Малий князь Соколиного Гнізда, мабуть, спав собі хворобливим сном. Вже за це слід було дякувати долі.

Тиріон низько уклонився і не впустив нагоди роззирнутися палатою. Як він і сподівався, пані Арин зібрала своїх лицарів та панів, аби всі вони вислухали його зізнання. Він побачив карбоване обличчя пана Бріндена Таллі, потім незлобиву мину князя Нестора Ройса. Поряд із Нестором стояв молодший за нього чоловік з рясними чорними баками, який мусив бути його спадкоємцем, паном Альбаром.

Товариство у палаті представляло майже усі найкращі роди Долини. Тиріон помітив стрункого, як лезо меча, пана Лина Корбрея, вельможного князя Ловича з подагричними ногами, овдовілу пані Тягнидуб, оточену своїми синами. На грудях були й знаки, невідомі йому: зламаний спис, зелена гадюка, палаюча вежа, крилатий келих.

Серед вельмож Долини виднілося кілька його супутників з подорожі гостинцем. Пан Родрік Касель, блідий від напівзціленого поранення, стояв поруч із паном Вілісом Водом. Співець Марільйон здобув собі нові цимбали. Тиріон розплився усмішкою: що б не сталося тут цієї ночі, зберігати таємницю він не хотів, а ніхто краще за співця не рознесе оповідку по усіх усядах.

У кінці палати вештався позаду стовпа Брон. Чорні очі сердюка

прикипіли до Тиріона, а рука пестила маківку на руків'ї меча. Тиріон надіслав йому довгий погляд, питаючи себе...

Першою мовила Кетлін Старк.

— Нам повідомили, що ви бажаєте висповідати свої злочини.

— Саме так, ласкава пані, — відповів Тиріон.

Ліза Арин усміхнулася до сестри.

— Небесні келії ламають усіх і завжди. Там їх бачать боги, і немає темряви, аби сховати зло.

— Не схоже, щоб він зламався, — відказала пані Старк.

Пані Ліза не зважила на її слова.

— Кажи, що маєш, — наказала вона Тиріонові.

«І покотилися кості», подумав він, ще раз коротко зиркнувши на Брона.

— Як мені почати? Визнаю, я малий, та лихий. Злочини і гріхи мої не можна поррахувати, шляхетні пані та панове. Я злягався з шльондрами, і то не раз, а сотні разів. Я бажав смерті моєму власному вельможному батькові, а також сестрі моїй — нашій ласкавій королеві.

Позаду нього хтось захихотів.

— Не завжди я по-доброму ставився до слуг своїх. Я грав на гроші, ба навіть мухлював, і з сорому готовий паленіти. Багато злих і підлих слів казав я про шляхетних панів і пань при дворі.

До цієї хвилини по палаті вже котився регіт.

— А раз трапилося...

— Тихше! — Бліде кругле обличчя Лізи Арин запалало рожевим вогнем. — Що це ти робиш, курдупелю?

Тиріон похилив голову на сторону.

— Та я ж сповідаю свої злочини, пані...

Кетлін Старк ступила уперед.

— Вас звинувачують у тому, що ви надіслали найманого горлоріза вбити мого сина Брана просто у ліжку, а також у змові на вбивство князя Джона Арина, Правиці Короля.

Тиріон розгублено знизав плечима.

— А от ці злочини я сповідати ніяк не можу. Прикро, та я нічого не знаю про те, хто там кого убив.

Пані Ліза підвелася зі свого трону з оберіг-дерева.

— Я не дозволю робити з себе посміховисько. Пожартував, Бісе, та й годі. Треба сподіватися, тебе це розважило. Пане Вардісе, поверніть

його до підземелля... та цього разу до меншої келії з крутішим нахилом.

— То ось як у Долині чинять правосуд?! — загорлав Тиріон так гучно, що пан Вардіс на мить завмер. — Хіба честь більше не пускають сюди крізь Криваву Браму? Мені висувають звинувачення, я його не визнаю, і тоді мене запроторюють до в'язниці на мороз і голод?!

Він підняв голову, аби всі добре бачили синці, що їх залишив йому на обличчі Морд.

— Де тут королівський правосуд? Чи Соколине Гніздо уже не належить до Семицарства? Мене звинувачено, кажете ви. Гаразд, то я вимагаю суду! Хай мене вислухають і відкрито розсудять мою правду і кривду, перед лицем богів і людей!

По високій палаті пішло бурмотіння. Тиріон зрозумів, що цієї миті узяв над хазяйкою гору. Він був людиною шляхетного роду, сином одного з наймогутніших князів у державі, братом королеви. Йому не могли відмовити у суді. Стражники у лазурових накидках рушили були до Тиріона, та пан Вардіс зупинив їх і подивився у бік пані Лізи.

Її маленький ротик скривила дратівлива посмішка.

— Якщо вас судитимуть і визнають винним у тих злочинах, за якими звинувачують, то за королівським законом вам належатиме відповісти власним життям. У Соколиному Гнізді не тримають ката, вельможний пане Ланістере. Гей, відкрийте-но Місячні Двері!

Натовп глядачів розступився. Вузькі двері з оберіг-дерева стояли між двох струнких мармурових стовпів. На білому дереві було вирізьблено місячного серпа. Найближчі до них гості відсахнулися, коли туди підійшла пара стражників. Один вийняв важкі спижеві засуви, а інший потяг двері досередини. Блакитні накидки рвонуло з плеч раптовим вітром, що з виттям увірвався крізь двері до палати. За дверима роззявилася порожнеча нічного неба, поцяткована холодними байдужими зірками.

— Ось вам королівський правосуд, — мовила Ліза Арин. Вогні смолоскипів тріпотіли уздовж стін, як прапорці, а тут і там кілька з них згасло під вітром.

— Лізо, я вважаю це нерозумним, — мовила Кетлін Старк. А чорний вітер тим часом гуляв палатою.

Сестра не зважила на неї.

— Хочете суду, ласкавий пане Ланістере? Добре, матимете суд. Мій син вислухає все, що ви забажаєте сказати, а тоді ви вислухаєте його вирок. По тому ви зможете вийти... одними чи іншими дверима.

«Вона така задоволена з себе», подумав Тиріон, «і то не дивно. Чим їй може загрожувати суд, який вершитиме її хворобливе дитя?» Тиріон кинув погляд на Місячні Двері. «Матусю, я хочу побачити, як він летить», сказав хлопчик. Скільки людей уже вийшло тими дверима за наказом шмаркато негідника?

— Дякую вам, добра пані, та я не бачу потреби турбувати князя Роберта, — ввічливо мовив Тиріон. — Боги відають про мою невинність. Тож я краще прийму їхній вирок, аніж людський присуд. Я вимагаю суду двобоєм.

Висока палатою Аринів раптом вибухнула бурею сміху. Князь Нестор Ройс пирхав, пан Віліс хихотів, пан Лин Корбрей реготав на все горло, а решта люду в палаті, відкинувши голови, ревіла і стогнала, допоки сльози не ринули обличчями. Марільйон незграбно бринькав щось веселеньке на нових цимбалах пальцями поламаної руки. Навіть вітер, здавалося, висвистував презирливо, пролітаючи Місячними Дверима. Водянисті блакитні очі Лізи Арин видавали непевність. Тиріон вибрав її з рівноваги.

— Беззаперечно, ви в своєму праві.

Молодий лицар з вигаптуваною на жупані зеленою гадюкою ступив уперед і припав на одне коліно.

— Шляхетна пані, благаю вашої ласки виступити у двобої за вашу правду.

— Ця честь має належати мені, — заперечив старий князь Лович. — Заради любові, яку я плекав до вашого вельможного батька, дайте мені помститися за його смерть.

— Мій батько вірно служив князю Джону як намісник Долини, — прогував пан Альбар Ройс. — Я ж бажаю прислужитися його сину в правому суді.

— Боги ласкаві до того, хто б'ється на боці правди, — мовив пан Лин Корбрей, — але ним нерідко виявляється найвправніший мечник. А ми всі знаємо, хто це з-поміж нас.

І він скромно посміхнувся.

Ще з десятеро лицарів почали галасувати одночасно, вимагаючи до

себе уваги. Тиріонові стало незатишно, щойно він усвідомив, скільки людей бажають власноруч його вбити. Тепер задум про суд двобоєм уже не здавався таким вдалим.

Пані Ліза підняла руку, аби настала тиша.

— Дякую вам, шановне панство, як напевне подякував би мій син, якби опинився зараз серед нас. Немає ніде у Семицарстві хоробріших та чесніших лицарів, ніж у Долині. Якби ж я могла дарувати цю честь вам усім. Проте я можу вибрати лише одного.

Вона поманила рукою.

— Пане Вардісе Егене, ви були незмінною опорою та правицею мого вельможного чоловіка. Я бажаю, щоб у двобої моїм поборником виступали ви.

Пан Вардіс, на відміну від інших, досі залишався на диво мовчазним.

— Ласкава пані, — мовив він урочисто, припавши на одне коліно, — благаю вас перекласти цей тягар на когось іншого, бо мені він не до смаку. Цей чоловік — не воїн, погляньте самі. Він карлик, удвічі менший за мене, слабкий ногами. Вбити таку людину і назвати це правим судом — то ганьба.

«Чудово сказав», подумав Тиріон і мовив:

— Я погоджуюся.

Ліза кинула на нього підозріливий погляд.

— Та ви ж самі вимагали суду двобоєм.

— А тепер вимагаю поборника. Не гіршого, аніж ви виставили за себе. Упевнений, що за мене охоче стане мій брат Хайме.

— Ваш любий Крулеріз знаходиться за кількасот верст звідси! — гарикнула Ліза Арин.

— То надішліть по нього птаха. Я радо почекаю братового приїзду.

— Ваш двобій з паном Вардісом відбудеться на завтра.

— Співцю, — мовив Тиріон, обертаючись до Марільйона, — коли будеш складати про все це баладу, не забудь розповісти у ній, як Ліза Арин відмовила карликові у праві виставити поборника, а тоді примусила його, змученого, понівеченого і кульгавого, битися проти добірного лицаря свого дому.

— Нічого я тобі не відмовила! — вигукнула Ліза Арин, і голос її бринів з роздратування. — Шукай собі поборника, Бісе... якщо знайдеться хтось, ладний пролити за тебе свою кров.

— З вашої ласки, ліпше я шукатиму когось, ладного пролити за мене чужу.

Тиріон обвів очима довгу палату. Ніхто не ворухнувся. Якусь мить він гадав, чи не зробив фатальну помилку.

Тоді ззаду приміщення позначився якийсь рух.

— Я стану до бою за карлика, — промовив Брон, виходячи наперед.

Едард Х

Він бачив той самий старий сон: про трьох лицарів у білих корзнах, про давно зруйновану вежу і про Ліанну на кривавім одрі.

Уві сні так само, як насправді, поруч із ним їхали його друзі. Гордовитий Мартин Касель, батько Джорі; побожний Тео Вуль; Етан Гловер, який служив Брандону зброєносцем; пан Марк Ризвель, гречний на мову і добрий серцем; болотний господар Горолан Троск; князь Турстан на величезному рудому огирі. Колись Нед знав їхні обличчя не гірше за своє власне, та роки бувають жорстокі до спогадів. Навіть до тих, які людина присягається не забувати ніколи. Тож уві сні вони лишилися тільки тінями, сірими привидами на конях з туману.

Їх було семеро проти трьох. Уві сні так само, як насправді. Але то були неабиякі троє. Вони чекали перед круглою вежею, маючи за спиною червоні гори Дорну і білі корзна, що віяли за вітром. На відміну від сімох, ті троє не були тінями: їхні обличчя горіли у пам'яті, мов викарбувані, навіть зараз. Пан Артур Дейн, Вранішній Меч, сумно посміхався. Руків'я його обіручника, Світанку, виглядало з-за правого плеча. Пан Озвел Вент стояв на одному коліні та нагострював свого клинка брусом. Поперек налобника його білого полив'яного шолома простяг крила чорний кажан — знак його дому. Між ними стояв старий грізний пан Геролд Вишестраж, Білий Бик, Регіментар Королегвардії.

— Я шукав вас на Тризубі, — мовив до них Нед.

— Ми там не були, — відповів пан Геролд.

— А якби були, то лихо б спіткало Узурпатора, — мовив пан Озвел.

— Коли Король-Берег відкрив ворота, пан Хайме убив вашого короля золотим мечем. А я дивувався, де це ви є.

— Ми були далеко, — відказав пан Геролд, — інакше Аерис зараз сидів би на Залізному Троні, а наш невірний братчик — горів у сімох пеклах.

— Я приступив до Штормоламу, аби зняти з нього облогу, — сказав їм Нед. — Князі Тирел та Рожвин схилили прапори, а усі їхні лицарі зігнули коліна, аби присягнути нам на вірність. Я був певний, що знайду вас там, серед них.

— Але наші коліна не згинаються так легко, — мовив пан Артур Дейн.

— Пан Вілем Даррі утік на Дракон-Камінь, з вашою королевою і принцем Візерисом. Я гадав, що ви утечете разом з ним.

— Пан Вілем — добрий лицар і вірний друг, — мовив пан Озвел.

— Але він не з Королегвардії, — додав пан Геролд. — Королегвардія не тікає.

— Ані тоді, ані зараз, — сказав пан Артур. І надяг шолома.

— Бо ми давали обітницю, — пояснив старий пан Геролд.

Привиди Неда рушили уперед пліч-о-пліч із ним, тримаючи у руках примарні мечі. Їх було семеро проти трьох.

— Отже, починається, — мовив пан Артур Дейн, Вранішній Меч. Він вийняв Світанок з піхов і ухопив обіруч. Лезо було бліде, як молочне скло, живе від світла.

— Та ні, — з сумом відповів Нед. — Закінчується.

Коли вони зійшлися, кружляючи у вихорі мечів і тіней, він почув крик Ліанни.

— Едарде! — кликала вона. Буревій рожевих пелюстків пролітав по змережаному кривавими плямами небі, такому ж блакитному, як очі смерті.

— Пане Едарде, — знову покликала Ліанна.

— Я обіцяю, — прошепотів він. — Обіцяю тобі, Ліє.

— Пане Едарде, — пролунало ще раз від чоловіка у темряві.

Зі стогоном Едард Старк розплющив очі. Крізь високі вікна Башти Правиці струменіло місячне світло.

— Пане Едарде? — над ліжком стояла якась тінь.

— Скільки... часу? — Простирадла переплутались, нога була розтрощена і складена у лубок. Тупий біль пронизав бік знизу догори.

— Шість днів та сім ночей. — Голос належав Вайонові Пулу. Управитель підніс келиха до вуст Неда. — Випийте, мосьпане.

— Що?...

— Проста вода. Маестер Пицель сказав, що вас мучитиме спрага.

Нед випив. Губи були потріскані й сухі. Вода здавалася солодшою за

мед.

— Король залишив наказ, — повідомив Пул, коли келих спорожнів. — Він бажає говорити з вами, мосьпане.

— Назавтра, — відповів Нед. — Як зміцнію.

Він не міг бачити Роберта зараз. Сон полишив його слабким, наче кошеня.

— Ваша вельможність, — наполягав Пул, — король наказав доправити вас до нього тієї ж миті, як ви розплющите очі.

Управитель похапцем запалював свічку біля ліжка. Нед стиха вилаявся. Роберт ніколи не відзначався терплячістю.

— То скажи йому, що я заслабкий, аби іти до нього. Якщо він бажає зі мною говорити, матиму за щастя прийняти його тут. Сподіваюся, ти розбудиш його від здоровішого сну, ніж мене. І поклич мені... — він збирався сказати «Джорі», а тоді згадав, — ...сотника моєї сторожі.

Алин ступив до спальні через мить по тому, як пішов управитель.

— Пане князю?

— Пул каже, що минуло шість днів, — мовив Нед. — Мені треба знати, як ся маємо.

— Крулеріз утік з міста, — повідомив Алин. — Кажуть, дременув аж до Кастерлі-на-Скелі, до свого батька. Байки про те, як пані Кетлін схопила Біса, чути на кожному розі. Я додав варти, з вашої ласки.

— Ти добре зробив, — запевнив Нед. — Що з моїми дочками?

— Вони сиділи коло вас усі дні, пане. Санса тихо молилася, а Ар'я...

— Він завагався. — Вона не вимовила ані слова, відколи вас принесли. Люта малеча, мосьпане. Зроду не бачив такого духу в маленькій дівчинці.

— Хай що станеться, — мовив Нед, — мої дочки мають бути в безпеці. Боюся, усе тільки починається.

— Ім ніхто не зашкодить, мосьпане Едарде, — запевнив Алин. — Я покладу на це власне життя.

— Джорі та інших...

— Я віддав їх мовчазним сестрам, щоб відіслали на північ до Зимосічі. Джорі бажав би лежати поруч зі своїм дідом.

З дідом, бо Джорін батько був похований на далекому півдні. Мартин Касель загинув разом з усіма іншими. Пізніше по тому Нед зруйнував вежу і пустив її скривавлене каміння на вісім поховальних курганів,

що з'явилися на гребені гори.

Кажуть, що Раегар називав те місце Баштою Втіхи, та Недові гірчив кожен спогад про нього. Їх було семеро супроти трьох, але лише двоє змогли поїхати звідти живими: сам Едард Старк і малий болотник Горолан Троск. Недобре знамення: бачити той самий клятий сон через стільки років.

— Ти правильно вчинив, АLINE, — саме казав Нед, коли повернувся Вайон Пул. Управитель низько вклонився.

— Його милість перед дверима, вельможний пане, і пані королева з ним.

Нед підтяг себе вище у ліжку, здригаючись від болю у нозі. Приходу Серсеї він не чекав; її поява не віщувала нічого доброго.

— Запроси їх, а тоді залиш нас. Те, що тут скажуть, не має вийти з цих стін.

Пул нечутно зник з очей.

Король з'явився вдягнений неабияк: на ньому був чорний оксамитовий жупан з вінчаним короною оленем Баратеонів, вигаптуваним на грудях золотою ниткою, та парчова делія з коміром, помережаним чорно-золотими клітинами. У руці король тримав глек вина, і обличчя його вже пашіло від випитого. За ним увійшла Серсея Ланістер, з коштовною діадемою у волоссі.

— Ваша милість, — привітався Нед. — Даруйте мені, та я не можу встати.

— Байдуже, — насупився король. — Вина хочеш? Вертоградське. Гарний збір.

— Хіба що невеличкого келиха, — відповів Нед. — У голові ще шумить від макового молочка.

— Будь-хто на вашому місці вважав би за щастя досі мати голову на плечах, — заявила королева.

— Помовч, жінко! — grimнув Роберт і налив Недові келих вина. — Нога ще болить?

— Трохи, — відповів Нед. Голова у нього паморочилася, та не можна було виказувати слабкість перед королевою.

— Пицель божиться, що заживе чисто, як і було, — вишкірився Роберт.

— Гадаю, ти знаєш, що наробила твоя дружина?

— Знаю, — Нед сьорбнув трохи вина. — Моя пані дружина безвинна,

ваша милість. Про все, що вона зробила, наказ віддав я.

— Я цього не схвалюю, Неде, — прогарчав Роберт.

— За яким правом ви посміли торкнутися мого родича? — завимагала Серсея. — За кого ви себе маєте?

— За Правицю Короля, — відповів Нед з крижаною поштивістю. — Призначеного вашим ясновельможним чоловіком зберігати королівський мир і відправляти королівський правосуд.

— Так, ви були Правицею, — почала Серсея, — але зараз...

— Помовч! — гарикнув король. — Ти запитала і отримала відповідь.

Серсея підкорилося з холодною люттю, і Роберт знову обернувся до Неда.

— Кажеш, зберігати королівський мир. Отаким робом ти зберігаєш мій мир, Неде? Семеро людей убито...

— Восьмеро, — зауважила королева. — Трегар помер цього ранку від удару, якого йому завдав князь Старк.

— Викрадення на королівському гостинці та п'яні бійки на моїх вулицях, — мовив король. — Я цього не дозволю, Неде.

— Кетлін мала поважну причину захопити Біса...

— Сказав, не дозволю! До дідька її причини. Ти накажеш їй відпустити карлика негайно, а ще замиришся з Хайме.

— Трьох людей вбили в мене на очах, бо Хайме Ланістерові, бач, заманулося мене «покарати»! Я маю це забути?

— Не мій брат почав цю сварку, — мовила Серсея до короля. — Пан Старк повертався п'яний з дому розпусти. Його люди напали на Хайме з вартою саме тоді, коли його дружина запопала Тиріона на королівському гостинці.

— Ти мене трохи знаєш, Роберте, — мовив Нед. — Запитай пана Баеліша, якщо мені не віриш. Він там був.

— З Мізинцем я говорив, — відповів Роберт. — Він стверджує, що поїхав по золотокирейників раніше, ніж почалася бійка, та визнає, що ви-таки поверталися з якогось бурдея.

— Якогось бурдея?! Пролупи очі, Роберте, я туди їздив, аби побачити твою доньку! Її мати дала їй ім'я Барра. Вона схожа на ту першу дівчинку, яка народилася від тебе, коли ми ще парубкували разом у Долині.

Кажучи це, він дивився на королеву. Її обличчя нагадувало маску,

нерухому і бліду, без жодних почуттів.

Роберт зашарівся.

— Барра... — пробурчав він. — То вона так хотіла мене потішити? Клята дівка. Я гадав, у неї більше глузду.

— Їй років п'ятнадцять, чи й менше, вона повія, а ти думав, у неї є глузд? — витріщився на нього Нед. Нога почала мучити його, дедалі важче ставало зберігати спокій. — Дурна дитина закохана у тебе, Роберте.

Король зиркнув на Серсею.

— Такі балачки не для вух королеви.

— Її милості однак не сподобається те, що я скажу, — відповів Нед. — Мені повідомили, що Крулеріз втік з міста. Дай мені дозвіл повернути його для суду.

Король побовтав вино у своєму келиху, розмірковуючи. Тоді зробив ковток.

— Ні, — відповів він. — Покладемо цьому край. Хайме вбив трьох твоїх людей, а ти — п'ятьох його. Все, годі.

— Оце так ти розумієш правосуд? — спалахнув Нед. — Добре, що я більше не твій Правиця.

Королева поглянула на чоловіка.

— Якби хтось насмівився розмовляти отак з кимось із Таргарієнів...

— Ти вважаєш мене за Аериса? — перебив Роберт.

— Я вважаю тебе за короля. Хайме і Тиріон є також і твоїми братами, бо за законами шлюбу подружжя поділяє між собою всі свої родинні зв'язки. І ось одного Старки вигнали, а іншого ув'язнили. Ця людина безчестить тебе кожним своїм подихом, а ти переминаєшся тут, питаючи в неї про ногу і пропонуючи вино?!

Обличчя Роберта стало темне від гніву.

— Скільки разів я маю казати тобі припнути язика, жінко?

Обличчя Серсеї так і просилося на полотно маляра як втілення презирства.

— Як же з нас двох познущалися боги, — мовила вона. — За всіма правами, ти мав би носити спідниці, а я — обладунки.

Чорний від люті, король завдав їй страшного удару тилом долоні у бік голови. Серсея Ланістер перечепилася об столика і важко впала, та не крикнула і не розплакалася. Її тендітні пальці погладили щоку, де бліда

гладка шкіра вже починала червоніти. Назавтра синець мав укрити половину обличчя.

— Я носитиму його як почесну відзнаку, — проголосила вона.

— Носи її мовчки, бо вшаную ще однією, — пообіцяв Роберт і гукнув варту. До кімнати ступив пан Мерин Трант, високий і урочистий у своєму білому обладунку.

— Королева стомилася. Проведіть її до опочивальні.

Лицар допоміг Серсеї піднятися і вивів її без жодного слова.

Роберт потягнувся за глеком і наповнив собі келиха знову.

— Бачиш, що вона зі мною робить, Неде.

Король присів, тримаючи келиха з вином у долонях.

— Моя покірنا дружина. Мати моїх дітей. — Гнів залишив його. У очах короля Нед бачив сум і переляк. — Не треба було мені її бити. Це я... не по-королівськи.

Він подивився на свої руки, неначе не впізнавав їх.

— Я завжди був сильним... ніхто не міг встояти переді мною, ніхто. Та як перемогти те, що неможливо вдарити?

Присоромлений король похитав головою.

— Раегар... Раегар переміг, дідько його забори. Я ж убив його, Неде. Я загнав йому вістря келепа скрізь чорний панцир просто у його чорне серце, і він помер біля моїх ніг. Про це склали пісні. Але переміг все одно він. Ліанна тепер з ним, а зі мною отаке щастя. — Король спорожнив келиха до дна.

— Ваша милість, — мовив Нед Старк, — нам треба поговорити...

Роберт потер скроні кінчиками пальців.

— Смерть як я втомився від балачок. Назавтра їду до королівської пущі на лови. Хай там що ти маєш мені сказати, воно почекає мого повернення.

— Якщо боги зглянуться, на твоє повернення мене тут вже не буде. Ти сам наказав мені повернутися до Зимосічі, пригадуєш?

Роберт підвівся, ухопившись за один зі стовпів ліжка для рівноваги.

— Боги нечасто зглядаються на людей, Неде. Ось, це твоє. — Він вийняв важку срібну застібку-руку з кишені у підкладці делії, а тоді кинув її на ліжко. — Бажаєш ти чи ні, але й далі служитимеш Правицею Короля, дідьки не вхоплять. Я забороняю тобі їхати.

Нед підняв срібну застібку. Схоже, вибору не залишалося. Ногу смикнуло, і він відчув себе слабким, як дитина.

— Щодо дівчини Таргарієн...

Король застогнав.

— Семеро дідьків, та не починай знову! Справу вирішено, більше чути про неї не хочу.

— Навіщо ж ти зробив мене Правицею, коли не слухаєш моєї ради?

— Навіщо? — Роберт зареготав. — А чого б ні? Комуś треба правити цим клятим королівством. Вдягай значка, Неде. Він тобі пасує. От спробуй ще бодай раз кинути цю кляту клішню мені у пику — і присягаюся, я почеплю її на Хайме Ланістера.

Кетлін VII

Східне небо над Долиною Арин стало рожево-золотим від ранішнього сонця. Кетлін Старк дивилася, як шириться світло, спершись руками на майстерно різьблений камінь балюстради назовні її вікна.

Під нею світ ставав з чорного фіолетовим, а тоді зеленим, тільки-но світанок наповзав на поля та ліси. Блідо-білі тумани піднімалися з Алиссиних Сліз, де примарні води переливалися через хребет гори і розпочинали свій довгий шлях униз переднім схилом Велетневого Списа. Кетлін відчувала найлегший доторк розсіяних у повітрі бризок на обличчі.

Алисса Арин бачила на власні очі, як перерізали її чоловіка, братів і усіх дітей, та не зронила жодної сльози, поки була жива. Тому по смерті боги присудили, щоб їй не знати втіхи, допоки плач її не напоїть чорнозему Долини, де лежали кохані нею чоловіки. Алисса померла шість тисяч років тому, але ще й досі жодна крапля потоку не досягла дна долини далеко унизу. Кетлін запитала себе, яким водоспадом проллються її власні сльози після смерті.

— Кажіть решту, — звеліла вона.

— Крулеріз збирає військо у Кастерлі-на-Скелі, — відповів пан Родрік Касель з кімнати позаду неї. — Ваш брат пише, що надіслав до Скелі гінців, вимагаючи від князя Тайвина розголосити свої наміри, але не отримав жодної відповіді. Едмур наказав панові Вансу та панові Дудару стерегти прохід під Золотим Зубом. Він присягається, що не віддасть жодної п'яді землі Таллі, не поливши її кров'ю Ланістерів.

Кетлін відвернулася від світанку. Його краса не змогла покращити її

настрою. День починався так гарно, а закінчитися обіцяв гидко і страшно. Якийсь жорстокий жарт, та й годі.

— Едмур шле гінців і роздає обіцянки, — мовила вона, — та Едмур не є князем Водоплину. Що мій вельможний батько?

— У листі немає жодної згадки про князя Гостера, шляхетна пані. — Пан Родрік смикнув себе за баки. Вони відросли білими, як сніг, і цупкими, як терен, поки він видужував од поранень. І тепер лицар потроху ставав схожий на себе.

— Мій батько дозволив би Едмуrowі очолити оборону Водоплину, тільки якби тяжко захворів, — мовила вона схвильовано. — Мене мали розбудити відразу, щойно прибув той птах.

— Маестер Колемон сказав мені, що ваша вельможна сестра наполягла, аби ви спали.

— А слід було розбудити, — дорікнула вона.

— Маестер каже, що ваша сестра бажає говорити з вами після двобою, — повідомив пан Родрік.

— То вона таки наміряється вчинити той ганебний вертеп? — скривилася Кетлін. — Курдупель крутить нею на всі боки, а вона очі заліпила і не бачить. Хай там що станеться цього ранку, пане Родріку, нам уже час відкланятися. Моє місце у Зимосічі, поруч із синами. Якщо вам стане сил їхати, я попрошу Лізу супроводити нас до Мартинова, а там ми сядемо на корабель.

— Знову корабель? — Пан Родрік трохи позеленів, але спромігся не затруситися. — Ваша воля, ласкава пані.

Старий лицар почекав за дверима, поки Кетлін розпоряджалася наданими їй Лізою служницями. «Якби ж побалакати з сестрою перед двобоєм — може, щось вдалося б змінити», міркувала вона, поки її вдягали. Рішення Лізи змінювалися разом з її настроєм, тобто щогодини. Та сором'язлива дівчина, що її Кетлін знала у Водопліні, виросла у жінку, в якій по черзі брали гору пиха, переляк, жорстокість, відчайдушність, осторога, упертість, марнославство. Єдине, що залишалося незмінним — її перемінливість.

Коли причвалав отой її бридкий тюремник і повідомив, що Тиріон Ланістер хоче зізнатися, Кетлін закликала Лізу привести карлика до них наодинці. Але ж ні, сестрі заманулося ламати кумедію не менше ніж перед половиною Долини. А тоді ще оце...

— Ланістер — мій бранець, — мовила вона до пана Родріка, поки вони сходили донизу баштовими сходами і пробіралися холодними білими палатами Гнізда. Кетлін вдягла прості сірі вовняні шати зі срібним паском. — Слід нагадати про це моїй сестрі.

Перед дверима до покоїв Лізи вони зустріли її дядька, що саме вибігав з них у роздратуванні.

— До дурнів на гулянку, еге ж? — дорікнув їй пан Брінден. — Я порадив би тобі ляпасами вкласти трохи розуму у Лізину голову, якби від того була бодай якась користь. Та де там, тільки руку заб'єш.

— Прибув птах з Водоплину, — почала Кетлін, — з листом від Едмура...

— Знаю, дитино. — Єдина прикраса, яку дозволяв собі пан Брінден, була застібка на корзні у вигляді чорного пструга. — Сам чув від маестра Колемона. Я прохав твою сестру негайно відпустити мене з тисячею добірної кінноти до Водоплину. Знаєш, що вона відповіла? «Долина не може відпустити ані тисячу мечів, ані навіть одного, дядечку. Ви — мій Лицар Брами, і ваше місце тут.»

З-за відкритих дверей за ним почувся дитячий сміх, і дядько похмуро зиркнув через плече.

— Що поробиш... Хай пошукає собі іншого дурня стояти на воротах в залізних чоботях. Так їй і сказав. Чорний там чи який, а я з роду Таллі. До вечора вирушаю на Водоплин.

Кетлін відчула невдаваний подив.

— Сам-один? Ти знаєш не гірше за мене, що на високому гостинці на тебе чатує смерть. Ми з паном Родріком повертаємося до Зимосічі. Гайда з нами, дядьку. Я дам тобі тисячу вояків. Водоплин не мусить ставати до бою сам.

Брінден поміркував хвилю, тоді різко кивнув на знак згоди.

— Як скажеш. Так дорога додому хоч і дальша, зате певніша. Зачекаю на тебе унизу.

Він широко закрокував геть, розвіваючи корзном.

Кетлін з паном Родріком Perezirнулися. А тоді пройшли крізь двері на звук неспокійного і писклявого дитячого хихотіння.

Покої Лізи відкривалися на невеличкий садок: округлу латочку ґрунту і трави, порослої блакитними квітками і оточену з усіх боків високими білими вежами. Будівники гадали зробити тут божегай, та Соколине

Гніздо стояло на суцільному гірському камені. Скільки б доброї землі не привозили знизу, з Долини, оберіг-дерева не змогли вкорінитися тут. Тож князі Долини посадили травичку і розкидали кам'яні подоби посеред низьких квітучих кущів. Саме тут поборники сторін мали зустрітися у двобої, віддаючи своє життя разом з життям Тиріона Ланістера до рук богів.

Ліза, свіжоскупана і вбрана у вершкового кольору оксамит з ниткою сафірів та місячних каменів на молочно-білій шії, приймала двір на терасі, яка нависала над місцем двобою. Навколо неї юрмилися лицарі, пани та підпанки, більшість із яких досі сподівалася одружитися і поєднатися з нею, а тоді порядкувати над Долиною Арин при її боці. Та після того, що Кетлін побачила у Соколиному Гнізді, вона вважала ті надії марними.

Щоб підняти крісло Роберта вище, для нього спорудили дерев'яні риштування, де й сидів зараз князь Долини, хихотячи та плескаючи у долоні, поки горбань-лялькар у синьо-білому блазенському вбранні примушував двох дерев'яних лицарів рубати й штрикати один одного. Подавали ожину в кошиках, до неї густі вершки у глечиках; гості сьорбали солодке вино з помаранчевим присмаком із срібних карбованих келихів. «У дурнів гулянка», недарма сказав про них Брінден.

На тому кінці тераси Ліза весело засміялася з якогось жарту князя Ловича, а тоді з'їла ягідку ожини з вістря кинджала в пана Лина Корбрея. Саме ці залицяльники мали серед інших найбільшу Лізину ласку... принаймні сьогодні. Якби Кетлін спитали, вона б, хоч її ріж, не відповіла, з кого вийде гірший чоловік сестрі. Еон Лович був ще старіший за Джона Арина, понівечений подагрою і покараний від богів аж трьома задирливими синами, з яких кожен наступний виріс жадібніший за попереднього. Обрати пана Лина так само означало зробити дурницю, хіба що трохи іншу. Лин Корбрей був спадкоємець стародавнього, але зубожілого роду, гарячий, марнославний, відчайдушний... а ще люди казали, на диво байдужий до жіночих чарів.

Коли Кетлін добралася до Лізи, та привітала її сестринськими обіймами і мокрим цілунком у щоку.

— Який чудовий нині ранок! Боги посміхаються до нас. Та спробуй же

келих оцього вина, люба сестро. Князь Лович був такий ласкавий послати по нього до своїх власних підвалів.

— Дякую, не треба. Лізо, ми мусимо побалакати.

— Не зараз, — кинула та миттєво, уже відвертаючись геть.

— Саме зараз, — мовила Кетлін гучніше, ніж того хотіла. Люди уже оберталися на неї.

— Лізо, не можна й далі затягувати цю дурницю. Біс чогось вартий тільки живий. Мертвий він згодиться хіба що гавам на харч. А якщо станеться так, що його поборник переможе...

— Оце вже навряд, пані, — запевнив її князь Лович, поклавши на плече руку зі старечими плямами. — Пан Вардіс є відважним воїном. Він хутко впорається з отим сердюком.

— Ось як, мій пане? — холодно відповіла Кетлін. — Хтозна.

Вона бачила, як Брон бився на високому гостинці. Багато людей загинуло, а він вцілів, і то зовсім не випадково. Він рухався, як пантера, а його страшний меч здавався продовженням руки.

Залицяльники Лізи юрмилися навкруги, мов бджоли коло цвіту.

— Жінки не тямлять у цих матеріях, — казав пан Мортон Тягнидуб. — Пан Вардіс є лицарем, шляхетна пані. А отой, інший... такі, як він, завжди у душі боягузи. Як їх кілька тисяч відразу б'ється на полі, то певна користь з них є, та поставте його самого, і всяка мужність зразу з нього витече.

— Не смію піддавати сумніву слова шляхетного пана, — відповіла Кетлін з чемністю, від якої самій стало кисло у роті. — Та що ми матимемо зі смерті карлика? Гадаєте, Хайме зважатиме на те, що його брата засудили судом, перше ніж скинути з гори?

— Треба відтяти йому голову, — запропонував пан Лин Корбрей. — Коли Крулеріз отримає голову Біса, то матиме попередження.

Ліза нетерпляче струсонула своїм рудо-брунатним волоссям довжиною в усю спину.

— Князь Роберт хоче подивитися, як той літає, — мовила вона так, наче це вирішувало справу остаточно. — Хай Біс винуватить одного себе. Він сам вимагав суду двобоєм.

— Пані Ліза не могла йому відмовити, не зашкодивши своїй честі, якби навіть і хотіла, — бундючно оголосив князь Лович.

Не зважаючи на жодного з них, Кетлін спрямувала усю силу свого

нападу на сестру.

— Хочу нагадати, що Тиріон Ланістер є моїм бранцем!

— А я хочу нагадати тобі, що карлик убив мого ясновельможного чоловіка! — Вона підвищила голос. — Він отруїв Правицю Короля і полишив моє кохане дитя безбатченком. Я хочу побачити, як він заплатить за це!

Рвучко обернувшись і розвіваючи спідниці, Ліза пішла через терасу. Пан Лин, пан Мортон і решта залицяльників вибачилися стриманими кивками й потяглися за нею.

— Ви теж так гадаєте? — стиха запитав пан Родрік, щойно вони залишилися на самоті. — Тобто що він убив князя Джона, га? Біс це шалено заперечує...

— Я гадаю, що князя Арина вбили Ланістери, — відповіла Кетлін, — хоча й не можу знати, чи то був Тиріон, чи пан Хайме, чи королева, чи вони усі разом.

Ліза сама назвала Серсею в листі, якого надіслала до Зимосічі. Та зараз вона здавалася упевненою, що убивця — Тиріон... можливо, тільки тому, що карлик знаходився під рукою, а королева — у безпеці за стінами Червоного Дитинця, за сотні верст на південь. Кетлін майже жалкувала зараз, що не спалила сестринового листа перед тим, як його прочитати, а не опісля.

Пан Родрік потяг себе за баки.

— Отрута, що ж... правду кажучи, карлик міг таке зробити. Або Серсея. Кажуть, отрута — жіноча зброя, прошу пані дарувати мені. Крулеріз же... не маю до нього жодної прихильності, але він не з таких. Надто він любить кров ворогів на отому своєму золотому мечі. Та й чи справді то була отрута, перепрошую пані?

Кетлін трохи знітилася.

— Як іще можна вдати природню смерть людини?

Позаду неї князь Роберт заверещав од утіхи, коли один ляльковий лицар розполовинив іншого, проливши на терасу струмок червоної тирси. Вона зиркнула на свого сестринця й зітхнула.

— Хлоп'я не знає ані сліду порядку. Він ніколи не зміцніє, щоб правити, якщо його не забрати від матері на певний час.

— Його вельможний батько дотримувався тієї ж думки, — мовив голос біля її плеча. Вона обернулася і побачила маестра Колемона з келихом

вина у руці. — Майте на увазі, він намірявся відіслати хлопчика на Дракон-Камінь для виховання... та я заговорив не у свою чергу.

Він схвильовано ковтнув, аж борлак засіпався над маестерським ланцюгом.

— Боюся, чи не скуштував я забагато чудового вина князя Ловича. Від близького кровопролиття мені стає так млосно...

— Помиляєтеся, маестре, — заперечила Кетлін, — не на Дракон-Камінь, а до Кастерлі-на-Скелі. Та й готуватися до цього стали вже по смерті Правиці, без згоди моєї сестри.

Маестрова голова так жваво хитнулася на недоладно довгій шиї, що він сам став схожий на ляльку.

— Та ж ні, перепрошую пані, саме князь Джон...

Під ними гучно пролунав удар дзвона. Усі від шляхетних панів до служниць полишили свої справи і рушили до огорожі. Унизу двоє вартових у блакитних накидках вивели наперед Тиріона Ланістера. Огрядний септон Гнізда супроводив його до кам'яної подоби посередині саду: жінки білого мармуру з блакитними прожилками, що плакала і безсумнівно мала зображувати Алиссу.

— Малий лиходій, — мовив князь Роберт з хихотінням. — Матусю, можна я примушу його літати? Я хочу, щоб він полетів!

— Пізніше, дитино моя, — пообіцяла Ліза.

— Спочатку суд, — манірно протяг пан Лин Корбрей, — а тільки тоді страта.

За мить з протилежних боків саду з'явилися двоє бійців. Лицаря супроводжували двоє зброєносців, а найманця — майстер-мечник Соколиного Гнізда.

Пана Вардіса було закуто у залізо з голови до п'ят. Він мав на собі важкий латний обладунок зверху кольчуги та підбитого каптана. Вразливі місця, де руки єдналися з тулубом, закривали великі круглі наплічники, оздоблені білою та синьою поливою за знаком дому Аринів — місяцем і соколом. Сталевий зчленований фартух вкривав його від поясу до середини стегна. Горлянку захищав важкий ринграф, зі скронь шолома простягнулися соколині крила, а за забороло правив гострий металевий дзьоб з вузькою дозоровою щілиною.

Брон був узброєний так легко, що поряд з лицарем здавався роздягненим. На собі він мав тільки вороновану, добре змащену

кольчугу на кубраку з вареної шкіри та круглий сталевий шоломець з носиком і бармицею. Високі шкіряні чоботи зі сталевими поножами давали певний захист ногам, а на пальці рукавиць були нашиті залізні диски. Проте Кетлін помітила, що найманець мав на півдолоні більше зросту, ніж його супротивник, довші руки... а ще років на п'ятнадцять менше віку, скільки вона могла судити.

Вони схилили коліна у траві біля жінки-плакальниці, обличчям один до одного, з Ланістером між собою. Септон вийняв гранчасту кришталеву кулю з м'якої торби у себе на поясі, підняв її високо над головою, і навколо розсипалося світло. В Біса на обличчі танцювала веселка. Гучним, урочистим, співучим голосом септон благав богів звернути погляди донизу, стати свідками вчиненого суду, побачити правду в серці винуватця, дарувати йому життя і волю в разі невинності або смерть, якщо він винен. Голос септона гуляв відлунням поміж веж, що стояли навкруги.

Коли луна вляглася, септон опустив кришталь і поспіхом одійшов. Тиріон перехилився і прошепотів щось у вухо Брону, перш ніж сторожа відвела його. Найманець підвівся, сміючись, і струсив травинку з коліна.

Роберт Арин, князь Соколиного Гнізда і Оборонець Долини, совався нетерпляче у своєму високому кріслі.

— Коли вже будуть битися? — нудив він.

Панові Вардісу допоміг підвестися один зі зброєносців. Інший подав йому трикутного щита майже у чотири стопи заввишки, з важкого дубу, поцяцькованого залізними гвіздками. Щита притягнули ремнями до лівого передпліччя лицаря. Коли майстер-мечник Лізі подав Брону такого самого щита, той плюнув і відмахнувся. Триденна цупка чорна борода відросла у нього на щоках та підборідді не від браку бритви — він міг би легко поголитися краєм свого меча, якого нагострював щодня по кілька годин, аж поки його стало лячно бодай торкатися.

Пан Вардіс простяг руку в латній рукавиці, і зброєносець вклав у неї прегарний обосічний меч-півторак. Лезо меча мало чудовий срібний карб із краєвидом гірського неба, за маківку правила соколина голова, перехрестя зроблене було у вигляді крил.

— Я замовила цього меча для Джона у Король-Березі, — гордовито

промовила Ліза до гостей, споглядаючи за паном Вардісом, який саме змахнув мечем, пробуючи його. — Він завжди мав його при собі, коли сидів на Залізному Троні замість короля Роберта. Хіба не красна річ? Я вважаю за доречне, щоб наш поборник відплатив за смерть Джона його власною зброєю.

Сріблястий меч був чудово гарний поза всякими сумнівами, та Кетлін здалося, що панові Вардісу до бою пасував би краще його власний. Все ж вона нічого не сказала; її стомили марні суперечки з сестрою.

— Та хай уже б'ються! — вигукнув пан Роберт.

Пан Вардіс став обличчям до князя Соколиного Гнізда й підняв меч у вітанні.

— За Соколине Гніздо і Долину! — вигукнув він.

Тиріон Ланістер сидів на балконі з іншого боку саду, оточений з боків вартою. Брон повернувся у його бік і зобразив якесь вітання.

— Вони чекають вашого наказу, — мовила пані Ліза до свого вельможного сина.

— Бийтеся! — заверещав малий, увіп'явшись тремтливими руками у поручні крісла.

Пан Вардіс крутнувся, підіймаючи важкого щита. Брон обернувся, щоб зустріти його. Мечі зіткнулися, задзвеніли раз, другий, мацаючи оборону суперника. Найманець відступив на крок, лицар посунув за ним з щитом попереду себе. Пан Вардіс рубонув навідліг, та Брон відхилився назад, поза межі досяжності, тож сріблясте лезо розрізало лише повітря. Брон пішов по колу направо, пан Вардіс обернувся слідом, тримаючи щита між ними. Лицар наступав, обережно ставлячи ноги на горбкуватій землі. Найманець подався назад, з ледь помітною посмішкою на вустах. Пан Вардіс напав, рубаючи, та Брон відскочив геть, легко перестрибнув через низький, укритий мохом камінь. Зараз найманець пішов наліво, геть від щита, до незахищеного лицаревого боку. Пан Вардіс намагався підсікти йому ноги, та не дістав. Брон зсунувся ще далі вліво. Пан Вардіс крутнувся слідом.

— Та він боягуз! — заявив князь Лович. — Ставай і бийся, курополох! До нього приєдналися й інші голоси. Кетлін поглянула на пана Родріка. Її майстер-мечник стримано хитнув головою.

— Він хоче примусити пана Вардіса поганятися за ним. Вага обладунку і щита втомить навіть найсильнішого.

Вона дивилася, як чоловіки вправляються з мечами мало не кожен день свого життя, і у минулі часи бачила з сотню лицарських герців. Але тут відбувалося дещо інакше і страшніше: танок, де оступитися бодай раз означало загинути. Спостерігаючи за цим двобоєм, Кетлін Старк раптом пригадала інший поєдинок, який стався у зовсім інший час. Спогад прийшов до неї таким яскравим, наче то було вчора.

Вони зустрілися у нижньому дворі замку Водоплин. Коли Брандон побачив на Петирі лише шоломця, нагрудника та кольчугу, він зняв більшу частину власного риштунку. Петир благав її про знак прихильності, який він міг би понести у бій, та вона йому відмовила. Її вельможний батько обіцяв її руку Брандонові Старку, якому вона й віддала свій знак — блідо-блакитну хустку, на якій сама вигаптувала пструга Водоплину, що вистрибував з річки. Вкладаючи хустку в руку нареченого, вона просила його:

— Він лише дурненький хлопчисько, та я люблю його як брата. Сумно буде мені побачити його мертвим.

Наречений подивився на неї холодними сірими очима Старків і обіцяв пожаліти хлопця, що її кохав.

Той бій скінчився, ледь почавшись. Брандон був дорослий чоловік і воїн. Він погнав Мізинця двором і водяними сходами, засипаючи його ударами на кожному кроці, аж врешті хлопець заточився, і кров його задзюррила з десятка ран. «Здавайся!» — кричав Брандон не один раз, та Петир лише хитав головою і вперто ставав до бою знову. Коли вода вже хлюпала їм навколо кісточок, Брандон нарешті закінчив справу брутальним зворотнім ударом, що прорубав кольчугу разом зі шкіряним кубраком Петира і увійшов у м'яку плоть нижче ребер — так глибоко, що Кетлін вважала рану фатальною. Петир дивився на неї, поки падав, і бурмотів «Кет», а яскрава кров витікала з-поміж його закольчужених пальців. А вона ж гадала, що забула...

Тоді вона бачила його обличчя у останній раз... до того самого дня, коли її привели поперед нього у Король-Березі.

Два тижні минуло, перш ніж Мізинець оклигав достатньо, аби поїхати з Водоплину. Але її вельможний батько заборонив їй на цей час відвідувати башту, де його поклали. Ліза допомагала їхньому маестрові порати хворого; у ті часи вона мала сором'язливішу і лагіднішу вдачу. Навідався також і Едмур, та Петир прогнав його з

очей. У тому двобої Едмур правив за зброєносця Брандона, і Мізинець йому того не пробачив. Щойно поранений досить зміцнів, аби їхати, князь Гостер Таллі відіслав Петира геть у закритих ношах, аби той видужував собі на Пальцях — на тій вітристій скелі, де народився.

Лункий дзвін кричі повернув Кетлін назад до дійсності. Пан Вардіс саме напосівся на Брона, лупцюючи його і мечем, і щитом. Найманець відходив, відбиваючи кожен удар, вправно переступаючи камені та корені, очей не зводячи з ворога. Він був швидший, Кетлін добре це бачила: сріблястий меч лицаря жодного разу навіть не торкнувся до нього, а от його власний непоказний сірий клинок уже залишив зарубку на нараменнику пана Вардіса.

Коротке пожвавлення бою скінчилося так само раптово, як почалося, коли Брон ступив убік і ковзнув за подобою жінки-плакальниці. Пан Вардіс ударив туди, де той щойно стояв, викресавши скалку з білого мармуру на стегні Алисси.

— Чого вони не б'ються гарненько, матусю? — поскаржився князь Соколиного Гнізда. — Хочу, щоб вони билися!

— Будуть битися, люба дитинко, — втішила його мати. — Сердюк не зможе бігати цілісінький день.

Дехто з панства на Лізиній терасі відпускав кислі жарти і знай собі підливав вина, та на іншому боці саду два неоднакових ока Тиріона Ланістера спостерігали бій поборників сторін так, наче у світі нічого більше не існувало.

Брон вискочив з-за подоби рвучко і з силою, продовжуючи рух наліво від себе. Обіручний удар націлився на правий бік лицаря, де не було щита. Пан Вардіс відбив, але незграбно, і меч найманця змахнув біля самісінької його голови. Задзвенів метал, на підлогу з дзенькотом упало крило сокола. Пан Вардіс ступив півкроку назад, аби отямитися, підняв свого щита. Меч Брона вп'явся у дерев'яний заслін, шматуючи його на дрібні тріски. Найманець знову ступив наліво, уникаючи щита, і поцілив пана Вардіса поперек живота, залишивши яскраву подряпину на панцері лицаря.

Пан Вардіс рушив уперед, відштовхнувшись задньою ногою і викреслюючи у повітрі мечем знизу догори страшну сріблясту дугу. Брон відбив його меча убік і ухилився спритним рухом. Лицар врізався у плакальницю, струснувши її на постаменті. Тоді він ступив назад,

хитаючись і крутячи головою, щоб знайти ворога. Зір йому обмежувала вузька щілина у заборолі.

— Позаду вас, пане! — вигукнув князь Лович, та запізно. Брон завдав удару обіруч, поціливши пана Вардіса у лікоть руки з мечем. Не надто грубий членований метал, що вкривав суглоб, піддався. Лицар застогнав, обернувся, підняв зброю. Цього разу Брон не став відступати. Мечі задзвеніли один об одного, і їхня сталева пісня наповнила сад, гуляючи між білими вежами Соколиного Гнізда.

— Пана Вардіса поранено, — похмуро мовив пан Родрік.

Кетлін не потребувала пояснень, бо мала очі: передпліччям лицаря дзюрив яскравий струмок крові, на згині ліктя з'явилася волога пляма. Він захищався з кожним ударом усе нижче та млявіше. Пан Вардіс повернувся до свого суперника боком, намагаючись відбивати щитом, але Брон обійшов його, рухаючись по-котячому спритно. Сердюк, схоже, брав гору. Тепер його удари залишали помітні сліди. Глибокі блискучі подряпини вкрили обладунок лицаря, позначилися на правому стегні й клювоподібному заборолі, схрестилися на нагруднику. Довгий слід з'явився навіть на ринграфі. Правий місячно-соколиний нараменник пана Вардіса був розрубаний чисто навпіл і висів на ремені. Усі чули його утруднене дихання через отвори у заборолі.

Хоч би як їх засліплювала власна пиха, все ж лицарі та пани Долини мимоволі бачили, що насправді відбувається зараз унизу. Але тільки не її сестра.

— Досить уже, пане Вардісе! — гукнула пані Ліза до свого поборника.

— Кінчайте його, мій синочок стомився!

Ось чого не відняв би ніхто в пана Вардіса Егена: до останнього подиху він залишався вірним наказам своєї пані. Однієї миті він задкував, коцюблячись під пошматованим щитом, а наступної ринув уперед. Раптовий напад вибив Брона з рівноваги. Пан Вардіс врізався у нього і увігнав край свого щита в обличчя найманцеві. Від зіткнення Брон майже, лише трошечки, втратив рівновагу... відступив назад, запнувся об камінь і схопився за жіночу подобу, щоб встояти на ногах. Відкинувши щита убік, пан Вардіс стрибнув за ним, піднімаючи меч обома руками. Його права рука була закривавлена від ліктя до пальців, та останній відчайдушний удар розпатрав би Брона від шиї до пупа...

якби сердюк стояв і чекав.

Але Брон відсахнувся назад. Чудово оздоблений сріблястий меч Джона Арина втрапив на мармуровий лікоть плакальниці й зламався. На руків'ї залишилася лише третина клинка. Тим часом Брон наліг плечем на спину скульптури. Вивітрена подoba Алисси Арин захиталася і впала з гуркотом, зваливши разом з собою пана Вардіса Егена.

Брон наскочив на нього в одну мить, ногою відкидаючи залишки розрубаного нараменника і відкриваючи слабе місце між рукою і нагрудником. Пан Вардіс лежав на боці, пришпилений до землі зламаним тулубом плакальниці. Кетлін почула стогін лицаря, коли найманець підняв свого меча обома руками й увігнав, налягаючи усією вагою, під пахву та ребра. А тоді пан Вардіс Еген здригнувся і завмер. Над Соколиним Гніздом повисла тиша. Брон стягнув свого шоломця і впустив його на траву. Губа в нього була розбита до крові там, де його поцілив щит лицаря. Чорне, як вугілля, волосся просякло потом. Він виплюнув зламаного зуба.

— Усе закінчилося, матусю? — запитав князь Соколиного Гнізда.

«Ні», ладна була відповісти йому Кетлін, «оце тепер тільки починається».

— Так, — мовила Ліза похмурим голосом, мертвішим за сотника її сторожі.

— То я можу відправити коротуна літати?

На іншому кінці саду підвівся на ноги Тиріон Ланістер.

— Тільки не цього коротуна, — мовив він. — А цей коротун, перепрошую панство, поїде донизу кошиком для ріпи.

— Ти ще насмілишся... — почала Ліза Арин.

— Я насмілюся нагадати дому Арин їхнє власне гасло, — відказав Біс.

— «Високі, як честь».

— Ти обіцяла, що я зможу відправити його літати! — заверещав князь Соколиного Гнізда на свою матір. Він почав труситися.

Обличчя пані Лізи почервоніло від гніву.

— Боги визнали його невинним, дитя моє. В нас немає іншого вибору, як звільнити його.

Вона підвищила голос.

— Варто, відведіть-но вельможного пана Ланістера та його... супутника геть з моїх очей. Супроводьте їх до Кривавої Брами і

звільніть. Дайте їм коней і досить харчів, аби вони дісталися Тризуба, та поверніть усе їхнє майно і зброю. Вона їм знадобиться на високому гостинці.

— Високому гостинці, — повторив Тиріон Ланістер.

Ліза дозволила собі слабку задоволену посмішку. Кетлін усвідомила, що чує смертний вирок, тільки іншого роду. Тиріон Ланістер, вочевидь, також усе зрозумів. Проте карлик вшанував пані Арин блазенським уклоном.

— Воля ваша, вельможна пані, — мовив він. — Гадаю, ми знайдемо шлях додому.

Джон V

— Ви безнадійніші за всіх вилупків, яких я навчав, — оголосив пан Алісер Терен, коли всі зібралися у дворі. — Ваші руки створені для лопат, а не для мечів. Якби моя воля, послав би вас усіх свиней пасти або стайні вичищати. Але минулого вечора мені повідомили, що Гверен веде королівським гостинцем п'яťох нових хлопців. Може, один чи двоє варті чогось більшого, аніж купка гною в базарний день. Отже, аби звільнити їм місце, я вирішив віддати вісьмох з вас князеві-воєводі — хай далі сам з вами панькається.

Одне за іншим він вигукнув імена:

— Ропух. Бутняк. Биця. Женишок. Пуздря. Макака. Пан Дурибан.

Останнім він зиркнув на Джона.

— І Байстріук теж.

Пип тюгукнув і підкинув меч в повітря. Пан Алісер пришпилив його до місця зміїним поглядом:

— Віднині вас зватимуть братчиками Нічної Варти. Але хто раптом із цього запишається, той ще дурніший, ніж оця мартоплясова макака. Ви ще хлопчиська, зелені й пропахлі літом, а як прийде зима, то повиздыхаєте усі, наче мухи.

На цьому пан Алісер Терен і полишив колишніх новобранців.

Хлопці зібралися навколо восьми названих, сміючись, лаючись та вигукуючи вітання. Гальдер ляпнув Ропуха по дупі пласким боком меч а заволав:

— Встань, Ропуше, лицарю Нічної Варти!

Гукнувши, що чорний братчик потребує належного коня, Пип застрибнув Гренові на плечі, й вони покотилися по землі з вереском та

стусанами. Дареон кинувся до зброярні й повернувся з міхом кислого червоного. Поки хлопці пускали міха по колу, вишкіряючись, мов навіжені, Джон помітив Семвела Тарлі, що стояв на самоті під голим мертвим деревом у кутку двору. Джон тицьнув йому міха і спитав:

— Ковтнеш вина?

Сем хитнув головою.

— Ні, Джоне, дякую.

— Та ти здоровий?

— Вельми здоровий, справді, — збрехав товстунець. — І такий радий за вас усіх.

Кругле обличчя затремтіло, коли він спробував вичавити з себе усмішку.

— Ти колись будеш першим розвідником, як був твій дядько.

— Яким і зараз є мій дядько, — наголосив Джон. Він не бажав визнавати, що Бенджен Старк загинув. Але не встиг нічого додати, як Гальдер закричав:

— Гей ви там, хочте самі усе випити?!

Пип вихопив міха з руки і пурхнув геть зі сміхом. Грен схопив його за руку, але Пип стиснув міха, і струмінь вина пирснув Джонові просто у обличчя. Гальдер гнівно заверещав на марну витрату доброго питва. Джон відплювався і став до боротьби. Матар та Джерен залізли на стінку і почали звідти обстрілювати усіх сніжками.

Поки Джон виплутався, маючи повну голову снігу та плями вина на вапенроку, Семвел Тарлі вже зник з двору.

Того вечора Трипалій Гоб зготував для хлопців особливу страву з особливої нагоди. Коли Джон прибув до трапезної, сам великий шафар провів його до лави коло вогню, а старші чоловіки тим часом ляпали його по плечах. Вісім нових братів розкошували над ягнячою тушкою з часником та пряним зіллям, прикрашеною гілочками м'яти та оточеною озером жовтої товченої ріпи з маслом.

— З власного столу князя-воєводи, — повідомив Бовен Марш. Іще подали салати з горошку, шпинату і зеленого ріп'яного бадилля, а потім миски заморожених чорниць з солодкими вершками.

— Гадаєте, ми служитимемо усі разом? — запитав Пип, поки хлопці радо наминали за обидва вуха.

Ропух скривився.

— Та збавте мене боги. Не маю вже сили дивитися на твої кажаннячі вуха.

— Отакої! — мовив Пип. — Гава кпинить із крука — чорним пір'ям доріка. Тебе, друже Ропуше, напевне зроблять розвідником, аби тільки тримати якнайдалі від замку. Нападе Манс-Розбишака, а ти як піднімеш забороло, як покажеш лице — то він і дремене, галасуючи «пробі!».

Засміялися усі, крім Грена.

— Хоч би мене взяли в розвідники.

— Не одного тебе, а всіх нас, — заперечив Матар.

Кожен, хто носив чорне, вартував на Стіні, й кожен братчик мусив піднімати зброю на її захист, але справжнім бойовим серцем Нічної Варти були розвідники. Саме ці сміливці кидали виклик пущі за Стіною, крижаним горам на захід від Тіньової Вежі, саме вони перестрічали зі зброєю в руках свавільних дичаків, загадкових велетнів і страхолюдних снігових ведмедів.

— Не треба всіх, — буркнув Гальдер. — Я хочу в будівничі. Якщо Стіна впаде, нащо кому здадуться ті розвідники?

Братство будівничих об'єднувало каменярів та тесль, що впорядковували башти та палати, гірняків, що копали підземні ходи і товкли камінь для доріжок та під'їзних шляхів, лісників, що вичищували ліс, щойно той підходив надто близько до Стіни. Колись, за оповідками, вони видобували з заморожених озер глибоко у страхолюдній пущі велетенські брили льоду і везли їх на південь, аби підняти Стіну ще вище. Але ті дні минули століття тому; зараз вони тільки й могли, що об'їжджати її від Східної Варти до Тіньової Вежі, шукати тріщини або підталини і лагодити їх в міру спроможності.

— Старий Ведмідь не дурень, — зазначив Дареон. — Авжеж ти станеш будівничим, а Джон — напевне розвідником. Він серед нас кращий мечник та наїзник, а його дядько був першим розвідником, поки не...

Він обірвав себе, аби не ляпнути зайвого.

— Бенджен Старк — наш перший розвідник, як і був, — відповів Джон Сніговій, длубаючись у мисці чорниць. Решта, може, й полишила всяку надію на повернення дядька, але він — нізащо. Він відштовхнув ягоди, до яких ледве торкнувся, і встав з лави.

— Ти що, не їстимеш? — запитав Ропух.

— Забирай собі. — Джон ледве скуштував той розкішний бенкет, якого їм наготував Гоб. — Нічого більше не лізе.

Він зняв кобеняка з гачка коло дверей і випхався назовні. Пип рушив слідом.

— Джоне, що таке?

— Та Сем, — зізнався Джон. — Його не було за столом.

— Не схоже це на нього — пропускати трапезу, — задумався Пип. — Гадаєш, захворів?

— Налякався. Ми ж залишаємо його одного.

Він згадав день, коли поїхав із Зимосічі, та свої гіркі прощання: зі скаліченим Браном, із засніженим Роббом, з Ар'єю, що засипала його поцілунками, коли отримала Голку.

— Проказавши обітницю, ми матимемо свої обов'язки. Когось навіть відішлють до Східної Варти або Тіньової Вежі. А Сем залишиться далі на навчанні поруч з такими, як Раст і Кугер, та новачками з королівського гостинця. Самі боги знають, що то за люди, але будь певен, пан Алісер виставить їх проти нього за першої ж нагоди.

Пип скривився.

— Але ти зробив для нього усе, що міг.

— Усе, що міг — того замало, — відрізав Джон.

Поки він ішов до Гардінової Башти по Привида, його бентежили буремні думки і почуття. Потім у супроводі вовка він рушив до стаєнь. Найноровливіші з коней у стійлах кресали копитами та козирили вухами. Джон засідлав свою кобилу, скочив верхи та виїхав з замку Чорного на південь у залиту місячним сяйвом ніч. Привид ринув попереду, полетів над землею, швидкий, як миг ока. Джон пустив його бігати вільно. Адже лютововкові належить полювати.

Він нікуди особливо не прагнув — лише провітритися. Якийсь час він їхав уздовж струмка, прислухаючись до крижаного дзюрчання води на каменях, а тоді зрізав полями до королівського гостинця. Той простерся перед ним — вузький, кам'янистий, потиканий бур'янами — нічого такого не обіцяючи, але все ж наповнюючи серце Джона Сніговія тоскним бажанням. Той шлях приводив до Зимосічі, а далі лежав Водоплин, Король-Берег, Соколине Гніздо і ще багато інших місць: Кастерлі-на-Скелі, Острів Ликів, червоні гори Дорну, Браавос на

сотні островів посеред моря, паруюча руїна старої Валерії. Всі ті місця, які Джон ніколи не побачить. Шлях вів до широкого світу... а він залишався тут.

Щойно він прокаже обітницю, як Стіна стане йому домом назавжди, хоч би він і прожив стільки, як старий маестер Аемон. «Але я ще не дав присяги», пробурмотів він. Джон не був розбійником, його не віддали до Варти примусово, аби спокутувати гріхи й злочини. Він приїхав сюди зі своєї волі, й так само вільний поїхати... поки не проказав обітницю. Лишень рушити трохи далі й залишити усе позаду. До наступного повного місяця він буде вже в Зимосічі з братами.

«Зведеними братами», промовив усередині якийсь голос. «А ще там є пані Старк з її ласкою до тебе.» Для нього не було місця ані у Зимосічі, ані у Король-Березі. Навіть його мати не знайшла для нього місця у своєму житті. Від думки про неї він засумував і спитав себе, хто вона була, як виглядала, чому батько її покинув. «Бо вона була шльондра або чужоложниця, дурню. З нею пов'язане щось темне і ганебне, інакше чого б це князь Едгард соромився про неї згадувати?»

Джон Сніговій відвернув з королівського гостинця і озирнувся. Вогні замку Чорного заховалися за пагорбом, але Стіна нікуди не поділася — бігла від обрію до обрію, бліда в місячному сяйві, холодна і величезна. Він розвернув коня і рушив додому.

Привид повернувся з червоним від крові писком, коли Джон виїхав на хребет пагорба і побачив віддалений вогник у Воєводській Вежі. Вовк затрусив поруч із конем, а Джон знову замислився про Семвела Тарлі. Ще не доїхавши до стайні, він зметикував, що йому робити.

Помешкання маестра Аемона розташовувалися у великому теремі під крукарнею, складеному з колод. Разом зі старим слабким маестром мешкали двоє молодих шафарів, які прислуживали йому та допомагали у обов'язках. Братчики жартували, що йому недарма віддали двох найбридкіших потвор з усієї Варти: сліпий маестер хоча б не мусив дивитися на їхні пики. Клідас був малий, лисий, без підборіддя, з рожевими крихітними очима, як у крота. Чет мав на шиї бородавку з голубине яйце і червоні чиряки на мармизі. Завдяки ним він завжди здавався сердитим.

Саме Чет і вийшов на Джонів стукіт у двері.

— Маю справу до маестра Аемона, — мовив до нього Джон.

— Маестер спочиває. І ти мав би. Приходь зранку, тоді він, може, тебе й послухає. — І спробував зачинити двері.

Джон штовхнув їх чоботом.

— Справа нагальна. Вранці може бути пізно.

Чет спохмурнів.

— Маестер не звик, щоб його будили посеред ночі. Ти хоч знаєш, скільки йому років?

— Досить, щоб вітати прохачів чемніше, ніж ти, — відказав Джон. — Передай мої вибачення. Я б не турбував його спокій, якби справа не була важлива.

— А якщо я тебе прожену?

Джон вклинив чобота у двері.

— То стоятиму тут усю ніч, скільки треба.

Чорний братчик презирливо пирхнув, але двері відчинив.

— Чекай у бібліотеці. Там є дрова. Запали вогонь. Ще не вистачало, щоб маестер з-за тебе схопив застуду.

Доки Чет ввів маестра Аемона, вогнище зусиллями Джона вже тріщало й палахкотіло. Старий маестер був вдягнений у нічну сорочку, але навколо шиї мав ланцюга свого братства. Маестри не знімали його навіть уві сні.

— Мені буде зручно у кріслі коло вогню, — мовив він, відчувши тепло на обличчі.

Коли Аемон зручно всівся і був укритий теплим хутром, Чет відійшов до дверей і став там на чатах.

— Вибачте, що збудив вас, маестре, — мовив Джон Сніговій.

— Та ні, не збудив, — відповів маестер Аемон. — Я помітив, що як старішаєш, то потребуєш менше сну. А я вже дуже-дуже старий. Нерідко я пів-ночі сиджу і розмовляю з привидами, згадуючи часи, що минулися півстоліття тому, наче це було вчора. Таємничий відвідувач посеред ночі — то навіть якась розвага. Отже кажи, Джоне Сніговію, навіщо з'явився такої пізньої години?

— Прохати, аби Семвела Тарлі забрали з навчання і прийняли до братчиків Нічної Варти.

— То не клопіт маестра Аемона, — заперечив Чет.

— Наш князь-воєвода доручив навчання новобранців панові Алісеру Терену, — м'яко погодився маестер Аемон. — Тільки він вирішує,

коли хлопець стає гідним проказати обітниці. Як ти, певно, знаєш і сам. То чому ж прийшов до мене?

— Бо князь-воєвода слухає вашої ради, — мовив Джон. — А ще тому, що саме ви пораете хворих та поранених Нічної Варти.

— Хіба твій друг Сем хворий чи поранений?

— Скоро буде, — запевнив Джон, — якщо ви не допоможете.

Він розповів їм усе, навіть про те, як Привид кусав Раста за горлянку. Маєстер Аемон слухав уважно, втупивши сліпі очі у вогонь, але Четове обличчя з кожним словом темнішало.

— Якщо ми не допоможемо Семові вижити, йому кінець, — закінчив Джон. — В науці меча він безнадійний. Моя сестра Ар'я порубала б його на шматки, а їй ще десяти нема. Якщо пан Алісер примусить його битися, то його напевне поранять чи вб'ють, і то дуже скоро.

Чет не стримався.

— Бачив я того товстуна у трапезній. Жирний кабан, а якщо ти правду кажеш, то ще й боягуз, яких світ не бачив.

— Може, й так, — зазначив маєстер Аемон. — Скажи-но мені, Чете, що б ти зробив з таким хлопцем?

— Залишив би як є, — відповів Чет. — На Стіні слабакам не місце. Хай навчається, поки не буде готовий, хоч скільки це відніме років. Пан Алісер або зробить із нього вояка, або вб'є — на те вже воля божа.

— Дурниці, — заперечив Джон. Він глибоко вдихнув, аби зібрати думки. — Пам'ятаю, колись я запитав маєстра Лювина, чому він носить навколо шії ланцюга.

Маєстер Аемон легенько торкнувся свого власного, попестив важкі металеві ланки зморшкуватими пальцями.

— Кажи далі.

— Він розповів, що маєстрів комір виплетено з ланцюга, аби той пам'ятав про свою присягу служіння, — згадував далі Джон. — Я спитав, чому всі ланки зроблені з різних металів. До сірої ряси краще пасував би срібний ланцюг. Але маєстер Лювин засміявся і відповів, що кожен маєстер кує свого ланцюга, навчаючись. Різні метали позначають різні науки. Золото — науку про гроші та облік господарства, срібло — про зцілення, залізо — науку війни. А ще він сказав, що ланцюг позначає й дещо інше. Комір має нагадувати маєстрові про державу, якій він служить, чи не так? Князі й вельможні

пани — то золото, лицарі — то криця. Але з двох ланок не можна скувати ланцюга. Потрібні ще й срібло, чавун, свинець, мідь, спиж. То селяни, ковалі, купці й усі інші. Як ланцюг складається з усяких металів, так державі потрібні усякі люди.

Маєстер Аемон посміхнувся.

— То й що?

— Нічна Варта теж потребує усяких людей. Чому б іще ми ділилися на розвідників, шафарів та будівничих? Пан Рандил не зробив з Сема воїна, і пан Алісер вже не зробить. Не можна перекувати свинець на залізо, скільки ти його не бий. Але хіба від свинцю немає користі? Чому б Семові не стати шафарем?

Чет сердито скривився:

— Приміром, ось я шафар. Гадаєш, то легка робота для боягузливих? Та шафарі усю Варту на цьому світі тримають. Ми полюємо, засіваємо лани, пораємо коней, доїмо корів, возимо дрова, куховаримо. Хто тобі одяг пошив, га? Хто харчів з півдня привіз? Шафарі, ото ж-бо й воно.

Маєстер Аемон був чемніший.

— Чи вміє твій друг полювати?

— Він ненавидить лови, — мусив визнати Джон.

— Чи може він зорати ниву? — запитав маєстер. — Правити возом або кораблем? Забити корову на м'ясо?

— Ні.

Чет зловісно реготнув.

— Бачили ми, що буває з м'якотілими паничами, коли їх приставляють до роботи. Задаєш їм збити масло — натирають кривавих мозолів. Даєш сокиру, аби дрова рубали — відрубують собі ноги.

— Є дещо таке, на чому Сем знається краще за всіх у Варті.

— Слухаю? — перепитав маєстер Аемон.

Джон сторожко зиркнув на Чета, що сердито світив своїми червоними чиряками коло дверей.

— Він міг би служити вам, — швидко проказав Джон. — Він уміє складати числа, читати і писати. Приміром, ваш Чет читати не вміє, а Клідас слабкий на очі. А от Сем прочитав усі книжки в батьковій бібліотеці. Гадаю, що й з круками упорається. Тварини-бо його люблять. Привид — так той сам до нього припався. Може, Семові й не судилося добре битися, але ж навіщо його марно губити, коли можна

приставити до корисної справи? Нічній Варті бракує людей. Хай робить щось таке, чого інші не можуть.

Маестер Аемон прикрив очі. Джон був злякався, що старий заснув, але той нарешті відповів:

— Маестер Лювин добре тебе навчив, Джоне Сніговію. Схоже, ти працюєш головою так само вправно, як і мечем.

— То ви кажете...

— Я кажу, що поміркую над твоїми словами, — поставив крапку маестер. — А тепер, гадаю, мені час спати. Чете, проведи нашого юного брата до дверей.

Тиріон VI

Вони влаштували табір серед купки осик поруч з верхньою дорогою. Тиріон збирав сухі гілки, поки коні пили воду з гірського потічка. Він нахилився по розщеплену гілку і роздивився її прискіпливим оком.

— Оця підійде? Я не маю хисту розпалювати багаття. То був клопіт Моррека.

— Багаття? — запитав Брон, спльовуючи. — Прагнеш смерті, курдупелю? Чи просто з'їхав з глузду? Вогонь приманить гірські роди за кілька верст. А я маю намір скінчити цю мандрівку живим, Ланістере.

— І як ти сподіваєшся це зробити? — спитав Тиріон. Він встромив суху гілку під пахву і пошукав ще серед куцих кущиків під ногами. Спина йому боліла від нахилиння. До того ж вони ще й їхали від самого світанку. Пан Лин Корбрей з кам'яною мармизою випровадив їх крізь Криваву Браму і наказав ніколи не повертатися.

— Пройтися силою ми ніяк не зможемо, — відказав Брон, — але двоє пройдуть швидше, ніж десятеро, і привернуть менше уваги. Що менше днів пробудемо у цих горах, то скоріше дістанемося річкового краю. Тож я кажу: треба їхати якомога швидше. Долати шлях уночі, а вдень ховатися. Уникати дороги, як тільки зможемо, не галасувати і не палити багаття.

Тиріон Ланістер зітхнув.

— Чудовий план, Броне. Спробуй його втілити, якщо бажаєш... та пробач мені, якщо я не затримаюся, щоб тебе поховати.

— Ти гадаєш пережити мене, коротун?! — вишкірився найманець. У його усмішці зяяла темна дірка на тому місці, де щит пана Вардіса

Егена зламав йому зуба навпіл.

Тиріон знизав плечима.

— Їхати уночі якомога швидше означає напевно скотитися з гори і скрутити в'язи. Я волію за краще пересуватися неквапливо, без метушні. Я знаю, як ти любиш конятину, Броне, та якщо наші коні впадуть під нами цього разу, нам доведеться сідлати сутінькотів... і як не пнися, а гірські розбишаки однак знайдуть нас першими. В них тут, мабуть, скрізь очі.

Він повів рукою в рукавиці понад високими вивітреними скелями, що оточували їх з усіх боків. Брон скривився.

— Тоді нам край, Ланістере.

— А коли так, вважаю за краще померти з вигодами, — підхопив Тиріон. — Нам потрібен вогонь. Ночі тут холодні, а гаряча їжа зігріє нас зсередини і підніме дух. Гадаєш, тут є якась дичина? Пані Ліза ласкаво обдарувала нас немаленькою торбою солонини, твердого сиру та сухарів. Але я не хочу зламати собі зуба так далеко від найближчого маестра.

— Я можу добути м'яса. — Темні очі Брона зиркнули з підозрою з-під купи чорного волосся. — Я мав би залишити тебе тут, біля твого дурного багаття. Якби я забрав твого коня, то сам утік би куди певніше. Що б ти тоді робив, коротун?

— Помер, швидше за все. — Тиріон нахилився за іншою гілкою.

— Гадаєш, я б так не вчинив?

— Вчинив би тієї ж миті, коли б від цього залежало твоє життя. Ти ж бо дуже швидко вгамував свого приятеля Чігена, який отримав стрілу в живіт.

Брон задер згаданому Чігенові голову назад, ухопивши за волосся, та увігнав ножа під вухо, а тоді сказав Кетлін Старк, що найманець помер від своєї рани.

— Він усе одно що помер, — мовив Брон, — а його стогони наводили на нас ворогів. Чіген зробив би те саме зі мною... і приятелем він мені не був, лише разом їхали, ото й усе. І май на увазі, коротун: я за тебе бився не з великої любові.

— Мені потрібен був твій меч, а не твоя любов, — відказав Тиріон. Він скинув свого оберемка гілок на землю.

Брон вишкірився.

— А ти хвацький, як той сердюк, мушу визнати. Як ти знав, що я стану за тебе до бою?

— Знав? — Тиріон незграбно присів на своїх коротеньких ніжках, щоб скласти багаття. — Я кинув кості. Там у корчмі ти разом з Чігеном допомагав узяти мене в полон. Чому? Інші вважали це за обов'язок, вони стояли за честь своїх панів. Та не ви двоє. У вас немає ані пана, ані обов'язку, ані тієї безцінної честі, то нащо турбуватися?

Він вийняв ножа і настругав кілька тоненьких смужок кори з однієї з сухих гілок, щоб правили за підпал.

— Нащо взагалі найманці щось роблять? Та за гроші ж. Ви гадали, що пані Кетлін нагородить вас за допомогу, ба навіть на службу до себе візьме. Ось, хмизу наче вистачить. Маєш кременя?

Брон сунув два пальці у торбочку при поясі й кинув йому кремень. Тиріон спіймав.

— Дякую, — мовив він. — Та справа у тому, що ти не знаєш Старків. Князь Едард — гоноровитий, чесний і шляхетний чоловік, а жінка в нього ще гірша. Поза сумнівом, вона б знайшла для вас кілька монет за клопіт, і коли б усе скінчилося, пхнула б їх вам у долоні з ввічливим словом на вустах і презирством у очах. На більше годі було сподіватися. Старки прагнуть бачити у людях, які їм служать, мужність, вірність і честь. А ви з Чігеном, правду кажучи, безрідна погань.

Тиріон вдарив кременем по кинджалові, намагаючись видобути іскру. Нічого.

Брон пирхнув.

— Маєш зухвалого язика, малий. Одного дня хтось його виріже і згодує тобі ж.

— Мені усі так кажуть, — зиркнув Тиріон на сердюка. — Я тебе образив? Прощу вибачення... та все ж ти погань, Броне, не дури себе. Обов'язок, дружба, честь — що воно для тебе? Не шукай відповіді, ми обоє її знаємо. Але ти не дурень. Тільки-но ми досягли Долини, пані Старк більше не мала у тобі потреби... але я мав. А чого ніколи не бракувало в Ланістерів, так це золота. Коли настала мить кидати кості, я розраховував на твій розум, який підкаже, де більше зиску. На щастя для мене, саме так і вийшло.

Він знову вдарив кременем об крицю, без жодного успіху.

— Ану дай, — мовив Брон, — я сам.

Він узяв ніж з кременем і видобув іскру з першого удару. Смужка кори почала диміти.

— Молодець, — мовив Тиріон. — Може, ти й погань, але безсумнівно корисна. З мечем у руці ти майже такий вправний, як мій брат Хайме. Чого тобі треба, Броне? Золота, землі, жінок? Збережи мені життя, і матимеш усе.

Брон обережно дмухнув на багаття, і полум'я піднялося вище.

— А якщо ти помреш?

— Тоді я матиму бодай одного жалобника, чиє горе буде щирим, — відповів Тиріон. — Бо золото закінчиться разом зі мною.

Вогонь розгорівся гаряче і яскраво. Брон підвівся, запхав кременя назад у торбинку і кинув Тиріонові його кинджала.

— Ясно і щиро, — відповів він. — Тоді маєш мій меч за себе... та не думай, що я падатиму на коліно і «мосьпанитиму» на кожен твій пердь. Ніхто ще не мав мене за підчихвоста.

— І за друга теж, — мовив Тиріон. — Не маю сумніву, що ти зрадив би мене так само швидко, як пані Старк, якби побачив у тому зиск. Якщо колись прийде день, в який ти спокусишся продати мене... пам'ятай, Броне: я переб'ю їхню ціну, якою б вона не була. Мені подобається жити. А зараз чи не начаклуєш нам щось на вечерю?

— Подбай про коней, — відповів Брон, вийняв довгого ножа з піхов на стегні та закрокував у хащі.

Годиною пізніше коні були відшкрябані та погодовані, вогонь весело тріщав, а над ним висіло стегно молодої кізки, стріляючи та шиплячи.

— Тепер не вистачає тільки доброго вина, аби запити наше козеня, — мовив Тиріон.

— А ще жінки та десятка добрих бійців, — додав Брон. Він сидів, схрестивши ноги, біля вогню і налощував меч брусом. Шурхіт бруска по металу здавався дивно заспокійливим.

— Скоро зовсім стемніє, — відзначив найманець. — Моя варта буде перша... хай там яка з неї користь. Може, розумніше дати їм вбити себе уві сні.

— Та ні, гадаю, вони будуть тут, коли ми ще й поснути не встигнемо.

— Пахощі м'яса, яке пеклося, наповнювали Тиріонового рта слиною.

Брон зиркнув на нього з іншого боку багаття.

— Ти щось надумав, — мовив він байдуже, гострячи меча далі.

— Скоріше плекаю надію, — відповів Тиріон. — Кину кості ще один раз.

— Поставивши на кін наші життя?

Тиріон здвигнув плечима.

— А що робити?

Він нахилився над вогнем і зрізав з кізки тонкий шар м'яса.

— А-а-а, — простогнав він задоволено, жуючи свій шматок. Підборіддям потекло сало.

— Трохи жорсткіше, ніж я звик, і приправ не вистачає, та я не стану занадто вередувати. Якби ми зараз були в Соколиному Гнізді, я б танцював понад прірвою за миску вареної квасолі.

— А все ж ти віддав наглядачеві гаманець золота, — мовив Брон.

— Ланістери завжди платять борги.

Навіть Морд ледве повірив, коли Тиріон кинув йому свого шкіряного гаманця. Очі тюремника зробилися схожі на варені яйця, коли він розплутав шворку і побачив блиск золота.

— Срібло я залишив собі, — мовив до нього Тиріон з кривою посмішкою, — але золото пообіцяв тобі, тож ось воно.

Там було більше грошей, ніж такий собі Морд міг сподіватися заробити за ціле життя знущань з бранців.

— І пам'ятай, що я тобі казав — то тільки передобідок. Якщо втомишся від служби в пані Арин, з'явися до Кастерлі-на-Скелі. Там отримаєш решту того, що я тобі заборгував.

Зронюючи золоті дракони з обох рук, Морд упав на коліна і пообіцяв, що неодмінно з'явиться.

Брон вийняв ножа, зняв страву з вогню і почав зрізати товсті шматки підгорілого м'яса з кістки, поки Тиріон вичищував два крайці черствого хліба, аби правили за миски.

— Якщо ми таки дістанемося річки, що будеш робити? — запитав найманець, пораючись із м'ясом.

— Ну, спершу мені треба повію, перину і глек вина, — Тиріон простягнув свого крайця, і Брон наклав у нього м'яса. — А тоді, гадаю, поїду до Кастерлі-на-Скелі або до Король-Берега. Я конче потребую відповіді на питання про один такий собі кинджал.

Сердюк пожував і ковтнув.

— То ти казав правду? Ніж не твій?

Тиріон слабко усміхнувся.

— А що, хіба я схожий на брехуна?

Поки вони набивали кендюхи, вийшли зірки, і над горами з'явився півмісяць. Тиріон простелив на землі шкуру сутінкота і простягся, підклавши сідло за подушку.

— Наші друзі не надто поспішають.

— На їхньому місці я б стерігся, — мовив Брон. — Чого б це ми так виставлялися, якщо не заманити їх до пастки?

Тиріон засміявся.

— Тоді ще треба заспівати, і вони накивають п'ятами від жаху.

Він почав висвистувати пісеньку.

— Ти божевільний, курдупелю, — зазначив Брон, вичищаючи під нігтями ножем.

— Де твоя любов до музики, Броне?

— Якщо ти так прагнеш музики, то взяв би собі того співця за поборника.

Тиріон вишкірився.

— То було б препотішно. Так і бачу, як співець відганяє пана Вардіса своїми цимбалами.

Він знову засвистів.

— Знаєш цю пісню? — запитав він.

— Її почуєш по усіх шинках, корчмах та бардаках.

— Вона мирійська. Називається «Пори мого кохання». Гарна і сумна, якщо розумієш слова. Перша дівчина, з якою я був у ліжку, співала її мені. Відтоді й не можу викинути з голови.

Тиріон поглянув на небо. Ніч була ясна і холодна, зорі кидали донизу на гори яскраве і безжальне, як правда, сяйво.

— Я зустрів її такої самої ночі, — почав він раптом. — Ми з Хайме поверталися з Ланіспорта, коли почули крик, а тоді й вона сама вибігла на дорогу. По п'ятах за нею, погрожуючи, мчали двоє. Мій брат оголив меч і кинувся за ними, а я тим часом спішився, аби потурбуватися про дівчину. Вона була хіба що на рік старша, мала темне волосся, стрункий стан і таке обличчя, яке зводить з розуму. Принаймні мене звело. Хамського роду, заморена голодом, невмивана... але чарівна. Розбійники наполовину зідрали ті жалюгідні лахи, що на ній були, тож

я накинув на неї свого кунтуша, поки Хайме ганявся за ними лісом. Коли він повернувся, я вже дізнався її ім'я та історію. Вона була дочка дрібного чиншовика, сирота, бо батько помер від лихоманки, і йшла шукати долі... сама не знала куди.

— Хайме трохи не гриз землю, так хотів уполювати розбійників. Нечасто хтось смів зазіхати на подорожніх так близько від Кастерлі-на-Скелі, і він сприйняв той напад за особисту образу. Проте дівчина була надто налякана, щоб відсилати її кудись саму. Я запропонував довести її до найближчої корчми і погодувати, поки брат зганяє до Скелі за допомогою.

— Вона була найгоłodнішою істотою, яку я бачив за життя. За розмовою ми разом строжили двох цілих курчат і половину третього, запивши глеком вина. Мені було тринадцять років, вино добряче вдарило у голову. Не пам'ятаю, як і опинився з нею в ліжку. Вона соромилася, а я ще більше. Не знаю і вже не дізнаюся, звідки в мене стало на те хоробрості. Коли я зірвав її вінця, вона заплакала, та потім поцілувала мене і заспівала цю пісеньку. І ще до ранку я був у неї закоханий.

— Ти? — Брона, здається, це звеселило.

— Нісенітниця, га? — Тиріон знову взявся насвистувати пісню.

— Я одружився з нею, — нарешті визнав він.

— Ланістер з Кастерлі-на-Скелі одружився з селянською дівкою, — мовив Брон. — Як це ти облагодив таку справу?

— Хе, кілька побрехеньок, п'ятдесят срібних монет і п'яний септон — ти б здивувався з моєї спритності. Я не смів привезти наречену додому, до Кастерлі-на-Скелі, тож поселив її у тій садибі, де чиншував її батько, і два тижні грався з нею у чоловіка та дружину. А тоді септон протверезів і покаявся моєму ясновельможному батькові.

Тиріона вразило, яким спустошеним він почувається від цих спогадів навіть через стільки років. А може, то він просто стомився у дорозі.

— Тут моєму шлюбові й кінець настав. — Він сів рівно і втупився у згасаюче багаття, блимаючи від його світла.

— Батько що, вигнав дівчину?

— Та не просто вигнав, — відповів Тиріон. — Спершу він примусив брата розповісти мені правду. Та дівчина, бач, була хвойда. Все облаштував Хайме. Дорога, засідка, розбійники — то все він. Гадав,

що мені вже час пізнати жінку. Дав подвійну ціну за цнотливу, бо в мене ж мало бути вперше.

— Після зізнань Хайме вельможний князь Тайвин забажав затвердити науку так, щоб не вивітрилася. Він наказав привести мою дружину і віддати її своїй сторожі. Їй заплатили чесно — по срібняку за кожного чоловіка. Чи багато повій беруть таку ціну? А мене посадив у кутку казарми і примусив дивитися. Наприкінці срібла в неї у руці було стільки, що воно текло їй між пальців і котилося по підлозі...

Дим виймав йому очі. Тиріон прочистив горлянку і відвернувся геть від вогню, дивлячись у темряву.

— Князь Тайвин пустив мене до неї останнім, — мовив він тихо, — і дав золотого, щоб я їй заплатив, бо ж я — Ланістер, і тому вартий більшого, ніж інші.

Трохи згодом тишу знов порушив звук бруска по металу — Брон точив собі меч далі.

— Я вбив би того, хто зі мною так вчинив. Байдуже, у тринадцять, тридцять або три роки.

Тиріон повернувся до нього.

— Той день ще може настати. Пам'ятай, що я казав. Ланістери завжди платять борги.

Він позіхнув.

— Гадаю, можна спробувати поспати. Піднімеш, як нас захочуть убити.

Він загорнувся у шкуру сутінькота і закрив очі. Земля була кам'яниста і холодна, та через деякий час Тиріон Ланістер таки заснув. Йому наснилася небесна келія. Цього разу він був не бранцем, а наглядачем — здоровилом з пасом у руці. Він лупцював і гнав до прірви власного батька...

— Тиріоне, — Брон кликав тихо, але дуже рішуче.

Тиріон прокинувся за одну мить. Багаття вигоріло до вугілля, а навколо скрадалися тіні. Брон звівся на коліно з мечем у одній руці й ножем у іншій. Але Тиріон простяг руку, немов кажучи: стій, не рухайся.

— Підходьте до вогню, бо ніч холодна, — покликав він до тіней. — Погано, що вина для гостей нема, та пригощайтесь хоча б нашою кізкою.

Рух у темряві припинився. Тиріон побачив блиск місяця на металі.

— Наші гори, — відповів низький, жорсткий і недружній голос з-поміж дерев, — наша коза.

— То пригощайтеся вашою кізкою, — погодився Тиріон. — Хто ви є?

— Коли стрінеш своїх богів, — відповів інший голос, — кажи, що тебе прислав Гунтор, син Гурна, з Кам'яних Гав.

Гілка тріснула в нього під ногою, коли він ступав до світла. То був худий чоловік у рогатому шоломі, з довгим ножем у руці.

— І Шагга, син Дольфа, — додав перший голос, низький і страшний. Зліва від них ворухнувся і встав камінь. Насправді то виявився дебелий і неквапливий чолов'яга, вдягнений у самі шкури, з києм у одній руці та сокирою у іншій. Він гупнув однією зброєю об іншу, підходячи ближче.

Інші голоси назвали інші імена. Кон, Торек, Джагот... ще якісь, забуті Тиріоном у ту саму мить, коли він їх почув. Усього принаймні з десятків. Деякі з людей мали мечі й ножі, інші в руках тримали вила, коси та дерев'яні списи. Він почекав, поки імена закінчаться, а тоді назвав своє.

— Я — Тиріон, син Тайвина, з роду Ланістерів, Левів на Скелі. Ми радо заплатимо вам за козу, яку з'їли.

— А що в тебе є, Тиріоне, сину Тайвина? — запитав той, який назвав себе Гунтором і скидався на ватажка.

— В мене у гаманці є срібло, — відповів Тиріон. — Та кольчуга, що на мені, для мене завелика, але Кону стане якраз. Моя ж бойова сокира краще пасуватиме до могутньої руки Шагги, аніж отой дроворубський реманент, що у ній зараз.

— То ти, зацний півпаночку, хочеш платити нам нашим власним добром? — глузливо спитав Кон, змірявши Тиріона очима.

— Кон каже правду, — додав Гунтор. — Твоє срібло — наше. Твої коні — наші. Твоя кольчуга і сокира, той ніж у тебе при боці — усе наше. Вам двом нема чого віддати, хіба що життя. Як ти хочеш померти, Тиріоне, сину Тайвина?

— У своєму ліжку, надудлившись вина, з твердим прутнем у дівки в роті, років так у вісімдесят, — відповів Тиріон.

Здоровило на ймення Шагга розреготався першим і найголосніше. Інші його весело щів не поділяли.

— Коне, візьми коней, — наказав Гунтор. — Отого убий, а півпана заberi. Хай доїть кіз та веселить матерів.

Брон схопився на ноги.

— Хто помре першим?

— Ні! — різко скрикнув Тиріон. — Гунторе, сину Гурна, слухай мене. Мій дім багатий і могутній. Якщо Кам'яні Гави проведуть нас безпечно крізь ці гори, мій вельможний батько засипле вас золотом.

— Золото якогось низового князя коштує тут не більше, ніж півпанові обіцянки, — відказав Гунтор.

— Може, я й не пан, а пів-пана, — мовив Тиріон, — та в мене вистачило духу стати з ворогами лицем до лица. А що роблять Кам'яні Гави, коли мимо їдуть лицарі Долини — ховаються за каменями і тремтять зі страху?

Шагга заревів з гніву і grimнув кием по сокирі. Джагот сунув у обличчя Тиріонові відпалений у багатті кінець довгого дерев'яного списа. Неймовірним зусиллям волі Тиріон не ухилився.

— Кращої зброї вкрасти не могли? — запитав він. — Вівцю вбити, може, і згодиться... якщо та не хвицятиметься. Ковалі мого батька до вітру ходять кращим залізом!

— Слухай-но, малятко, — проревів Шагга, — а чи будеш кпинити з моєї сокири, як я одрубую тобі паростка і козі його згодую?

Та Гунтор раптом підняв руку.

— Ні. Я послухаю, що він скаже. Матері пухнуть з голоду, а залізо годує більше ротів, ніж золото. Що ти даси нам за своє життя, Тиріоне, сину Тайвина? Мечів? Списів? Обладунків?

— І не тільки, Гунторе, сину Гурна, — з посмішкою відповів Тиріон Ланістер. — Я віддам вам Долину Арин.

Едард XI

Через високі вузькі вікна схожої на печеру престольної палати Червоного Дитинця лилося вранішнє сонце, розтікаючись підлогою і залишаючи темно-червоні смуги на стінах, де раніше висіли голови драконів. Зараз камінь стін був укритий гобеленами зі сценами полювання, живих зелених, блакитних і брунатних кольорів. Та все ж Недові Старку здавалося, що у палаті царював єдиний колір — криваво-червоний.

Він сидів на велетенському стародавньому престолі Аегона

Завойовника — викуваному з заліза одороблі, з якого стирчали вістря, зубчасті краї та химерно скручені смуги металу. Як його і попереджав Роберт, сидіти на ньому було жахливо незручно, і особливо зараз, коли потрошена нога стріляла дедалі гостріше з кожною хвилиною. Здавалося, що навіть залізо під ним твердішало, а відкинутися назад було годі, бо за спиною стирчали сталеві ікла. «Король не має сидіти зручно», мовив Аегон Завойовник, наказуючи своїм зброярам викувати величезний престол з мечів, покладених до його ніг ворогами. «Клятий Аегон з його пихою», майнула в Неда похмура думка, «і клятий Роберт з його полюванням».

— Ви конче певні, що то не були прості розбійники? — м'яко запитав Варис з-за столу ради, що стояв унизу біля тронних сходів. Великий маестер Пицель неспокійно совався біля нього, а Мізинець тим часом грався пером для письма. Решта радників не з'явилася. У Король-Пущі бачили білого оленя, тож князь Ренлі та пан Барістан приєдналися до короля задля ловів, а з ними принц Джофрі, Сандор Клеган, Балон Лебедін і половина двору. Нічого не поробиш — довелося Недові сидіти на троні за відсутності короля.

Та він хоча б міг сидіти. Решта, не рахуючи радників, мала поштиво стояти або схиляти коліна. Прохачі, що скупчилися біля високих дверей, лицарі, вельможні пани та пані біля гобеленів, сіромахи на галереї, сторожа у кольчугах і сірих або золотих киреях — усі мали стояти.

Навколішки саме стояли селяни: чоловіки, жінки, діти, усі побиті і скривавлені, з нажаханими обличчями. Позаду них стояло троє лицарів, які привели їх для свідчень.

— Розбійники, пане Варисе?! — голос лицаря Раймуна Даррі просяк презирством. — Саме так, то були розбійники, жодного сумніву. Ланістерівські розбійники.

Нед відчував, як усюди в палаті люди, від вельмож до челядників, неспокійно напружилися. Він не міг вдавати подив. Захід кипів і готувався вибухнути, відколи Кетлін схопила Тиріона Ланістера. І у Водоплині, й у Кастерлі-на-Скелі скликали корогви, у проході під Золотим Зубом юрмилися озброєні загони. Кров проллється обов'язково, раніше чи пізніше. Аби ж тільки залікувати потім ті рани...

Пан Карил Ванс, лицар із сумними очима, доволі красний на вроду, якби обличчя йому не спотворювала величезна родима пляма винного кольору, махнув рукою в бік селян, що стояли на колінах.

— Це всі, хто залишився живий у городці Стригалі, ясновельможний пане Едарде. А ще загинули усі у Вендгороді і Мартоплясовому Броді.

— Встаньте, — наказав Нед селянам. Він ніколи не вірив тому, що люди казали, стоячи навколішки. — Усім встати.

Городець Стригалі потроху, по одному і двоє зіп'явся на ноги. Одного старця підняли попід руки, а ще одна юна дівчина у скривавленій сукні залишилася на колінах, втупившись порожніми очима у пана Ариса Дубосерда, що стояв біля підніжжя трону в обладунку Королегвардії, готовий захищати і оберігати особу короля... або ж, сподівався Нед, і особу Правиці.

— Джосе, — мовив пан Раймун Даррі до товстого лисуватого чоловіка у фартуху броваря, — розкажи-но Правиці, що трапилося у Стригальях.

Джос кивнув.

— З дозволу вашої королівської милості...

— Його королівська милість полює на тому березі Чорноводної, — перервав його Нед, дивуючись, як можна прожити все життя у кількох днях їзди від Червоного Дитинця й не мати уявлення, який на обличчя твій король. Нед був одягнений у білий льоняний жупан з лютововком Старків на грудях; комір чорної штофової делії скріплював срібний значок його посади. Чорне, біле та сіре — усі відтінки правди.

— Я князь Едард Старк, Правиця Короля. Кажі, хто ти такий і що знаєш про тих нападників.

— Я тримаю... тримав... я тримав броварню і шинка у Стригальях, мосьпане, коло кам'яного мосту. Краще пиво на південь од Перешийка, люди так казали, перепрошую вельможного пана. Тепер його нема, як і решти, мосьпане. Вони прийшли, понапивалися як хотіли, решту вилили, а тоді підпалили моє добро, і мене б геть убили, якби упіймали... мосьпане.

— А нас спалили, — сказав селянин коло нього. — Наїхали, як стемніло, десь із півдня, підпалили ниви і домівки. Хто впирався, вбивали. То не були крадії, мосьпане. Худоби красти не хтіли, перепрошую, мою молочну корову вбили й покинули як була, тее,

гайворонню на їдло.

— Запопали мого підмайстра, — мовив кремезний чоловік з поставою коваля і пов'язкою на чолі. Він вдяг до двору своє найкраще вбрання, проте на штанях брудніли плями, а свита була заляпана з дороги. — Ганяли його туди-сюди полями верхи, штрикали списками, наче звіра. Реготали, як хлопець тікав і кричав, а тоді здоровило прохромив його наскрізь.

Дівчина, що стояла на колінах, підняла голову на Неда, що височів над нею на троні.

— І матір мою вбили, ваша милість. А ще... ще... — Голос її заляк, наче вона забула, що хотіла сказати. А тоді почала схлипувати.

Розповідь продовжив пан Раймун Даррі.

— У Вендгороді люди шукали порятунку в своєму острозі, та стіни ж там дерев'яні. Нападники навалили соломи під дерево і спалили усіх живцем. Коли вендійці відчинили браму, щоб тікати від вогню, їх перестріляли лучники геть усіх, навіть жінок з немовлятами.

— Який жах, — пробурмотів Варис. — Які жорстокі бувають люди...

— І нас би так само спалили, та у Стригальх є паланка з каменю, — мовив Джос. — Хтіли вже нас викурити димом, та здоровило сказав, що уверх річкою смачніше яблучко висить. То вони й поїхали собі до Мартоплясового Броду.

Нед відчув холодне залізо пальцями, коли нахилився уперед. Між кожною парою пальців випинало лезо. З поручнів трону стирчали, мов кігті, кінці покручених мечів. Навіть після трьох століть деякі лишилися такі гострі, що легко різали плоть. Залізний Трон приховував багато пасток для необережних. У піснях співалося, що на нього пішла тисяча мечів, розжарених до білого у пекельній пащі Балеріона Чорного Жаха. Кували трон п'ятдесят дев'ять днів. Урешті-решт вийшло це чорне горбкувате одоробло, що складалося з бритвоподібних країв, друзок і смуг загостреного металу. Трон міг убити людину і вже вбивав, якщо вірити оповідкам.

Едард Старк не розумів, навіщо зголосився сидіти на цьому троні. Не знав, чи зрозуміє хоч коли-небудь. Та попри все, саме він зараз сидів на ньому, і люди прохали його про справедливість.

— Які у вас є докази, що то справа рук Ланістерів? — запитав він, намагаючись стримати гнів. — На них були кармазинові накидки, чи

над ними майорів прапор з левом?

— Навіть Ланістери не такі тупоголові, — кинув сердито пан Марк Дудар — задержуватий молодий півник, надто зелений і гарячий, як на Неда, хоча і добрий друг братові Кетлін Едмурові Таллі.

— Кожен з них був верхи і в обладунку, мій пане, — спокійно відповів пан Карил. — За зброю вони мали списи зі сталевими вістрями, мечі, а до того ж бойові сокири для свого брудного діла.

Він махнув до одного з вцілілих сіромах.

— Ти. Так, ти — не бійся, не скривдимо. Розкажи Правиці те саме, що сказав мені.

Старий хитнув головою.

— Щодо коней, — мовив він, — в усіх були бойові огирі. Багато років я служив у стайнях старого пана Вілума, не сплутаю. Жоден з тих коней ніколи плуга не тягнув. Хай боги покарають, якщо брешу.

— Тож маємо розбійників на добрих конях, — підсумував Мізинець.

— Може, взяли коней з останнього місця, де грабували?

— Скільки людей було у загоні нападників? — запитав Нед.

— Сотня принаймні, — відповів Джос тієї ж миті, коли коваль у пов'язці мовив «Півсотні» а бабуся за ним: «Кількоро сотень, мосьпане, геть як військо».

— Ти кажеш мудріше, ніж сама знаєш, добродійко, — відповів їй пан Едард. — Тож прапорів у них не було. А щодо обладунків? Чи помітив хтось прикраси, візерунки, знаки на щитах чи шоломах?

Бровар Джос хитнув головою.

— Та ні, прошу пана, такі собі обладунки без нічого, та й усе, тільки що... той, що був на чолі, хоч і узброєний так само, але його годі сплутати. З-за зросту, мосьпане. Хто каже, що велетні всі вимерли, той не бачив отого здоровила, кат мене візьми. Страшний, як бугай, а голос такий, що дерева трусяться.

— Гора! — гучно мовив пан Марк. — Хто може сумніватися? Це зробив Грегор Клеган!

Нед почув бурмотіння з-під вікон і далеких кінців палати. Навіть по галереї крадькома пробіг шепіт. І пани, і хлопці однаково знали, що означає правда пана Марка. Пан Грегор Клеган присягав на мечі як значковий ясновельможному князеві Тайвину Ланістеру.

Він подивився на перелякані обличчя селяків. Не дивина, що їм так

боязко: їх тягнули сюди, аби вони у вічі королю назвали кривавим горлорізом пана Тайвина, його тестя. В Неда промайнула думка, а чи лицарі взагалі питали в посполитих їхньої згоди.

Великий маестер Пицель неквапливо піднявся з-за столу ради, тельнякаючи ланцюгом.

— Пане Марку, з усією повагою, ви не можете знати, що тим розбійником справді був пан Грегор. У королівствах багато людей великого зросту.

— Таких самих, як Гора-на-Коні? — спитав пан Карил. — Зроду не бачив.

— І жоден з нас не бачив! — палко додав пан Раймун. — Навіть його брат поруч із ним — щеня. Панове, та відкрийте ж очі. Вам потрібна його особиста печатка на понівечених тілах? Все це зробив Грегор.

— Навіщо панові Грегору вдаватися до розбою? — запитав Пицель. — Милістю свого вельможного пана він має добрий замок і власну землю, є помазаним лицарем.

— Негідним лицарем! — вигукнув пан Марк. — Або, радше сказати, скаженим собакою князя Тайвина!

— Мосьпане Правице, — сухо зазначив Пицель, — настійливо прошу вас нагадати цьому шляхетному панові, що його ясновельможність Тайвин Ланістер є батьком нашої ласкавої пані королеви.

— Дякую, великий маестре Пицелю, — відповів Нед. — Якби не ваша ласка, ми б могли про це забути.

З висоти трону він бачив, як дехто вислизає через двері у дальньому кінці палати. Зайці розбігаються по норах, припустив він... або ж пацюки біжать до королевиної кухні по сир. Він помітив на галереї септу Мордану поруч з його дочкою Сансою. Нед відчув напад гніву: дівчинці тут не місце. Але ж септа не могла знати, що двір сьогодні матиме більший клопіт, ніж зазвичай, коли вислуховувалися нудні прохання, залагоджувалися суперечки між городцями, призначалося встановлення межових каменів.

За столом ради Петир Баеліш раптом втратив інтерес до свого пера і подався уперед.

— Пане Марку, пане Кариле, пане Раймуне, а чи можу і я про дещо запитати? Ті городці знаходилися під вашим захистом. Де ви були, коли сталося те свавілля?

Відповів пан Карил Ванс.

— Я навідувався до мого пана батька у прохід під Золотим Зубом, і пан Марк також. Коли звістка про неподобства досягла пана Едмура Таллі, той наказав, щоб ми взяли невеликий загін, знайшли вцілілих і привезли їх до короля.

Слово узяв пан Раймун Даррі.

— Пан Едмур закликав мене до Водоплину з усіма моїми силами. Коли звістка досягла мене, я стояв табором через річку від його стін і чекав наказів. До часу, коли я зміг повернутися у свої володіння, Клеган зі своєю поганню вже перейшов Червонозуба назад, прямуючи до ланістерівських гір.

Мізинець у роздумах покрутив кінчик борідки.

— А якщо вони повернуться, пане?

— Якщо вони прийдуть знову, ми полємо їхньою кров'ю ті самі ниви, які вони спалили, — гаряче заявив пан Марк Дудар.

— Пан Едмур надіслав вояків до кожного села і городця у межах денного кінного переходу від кордону, — пояснив пан Карил. — Наступний нападник не матиме легкої перемоги.

«Цілком можливо, князь Тайвин саме цього і бажає», подумав собі Нед, «розпорошити сили Водоплину, примусити хлопчика розкидатися вояками». Молодий брат його дружини мав шляхетності значно більше, ніж розуму. Він спробує утримати кожен вершок своєї землі, захистити кожного чоловіка, жінку чи дитину, які називають його своїм паном. А Тайвинові Ланістеру не бракувало клепки, аби це зрозуміти.

— Якщо ваші лани та села вже убезпечені від нападів, — мовив пан Баеліш, — чого ж ви хочете від престолу?

— Панство Тризуба зберігає королівський мир, — відповів пан Раймун Даррі. — Його порушують Ланістери. Ми просимо дозволу відповісти їм кров'ю за кров зі зброєю у руках. Ми просимо правосуду для простого люду Стригалів, Вендгороду і Мартоплясового Броду.

— Пан Едмур також вважав, що ми маємо відплатити Грегорові Клегану його ж кривавою монетою, — заявив пан Марк, — але старий князь Гостер наказав нам їхати сюди і просити в короля дозволу, перше ніж вдарити у відповідь.

«Дяка богам за старого князя Гостера». Тайвин Ланістер мав у собі не

менше від лиса, ніж від лева. Якщо він справді послав пана Грегора палити і плюндрувати — а Нед не мав щодо цього жодних сумнівів — то потурбувався, аби нападники поїхали уночі, без прапорів, під виглядом звичайних розбійників. Ударить Водоплин у відповідь — і Серсея з батьком стануть наполягати, що це Таллі порушили королівський мир, а не Ланістери. Тільки боги відають, кому тоді повірить Роберт.

Великий маестер Пицель знову підвівся на ноги.

— Мосьпане Правице, якщо ці добрі люди вважають, що пан Грегор знехтував святими лицарськими обітницями заради грабунку і насильства, то хай підуть до його зверхнього володаря і поскаржаться. Такі справи не стосуються престолу. Хай шукають правосуду в князя Тайвина.

— Королівського правосуду стосується усе, — відповів Нед. — На півночі, півдні, сході й заході кожен наш крок робиться ім'ям Роберта.

— То ж королівського правосуду, — мовив великий маестер Пицель. — Нехай... тоді треба відкласти справу, поки не повернеться король...

— Король полює на тому березі річки і може не повернутися ще багато днів, — зазначив князь Едард. — Роберт призначив мене сидіти на його престолі, слухати його вухами і говорити його голосом. Саме це я й роблю... хоча згоден, що король має знати.

Він побачив знайоме обличчя біля гобеленів.

— Пане Робаре.

Пан Робар Ройс виступив наперед і вклонився.

— Пане Правице.

— Ваш батько полює разом з королем, — мовив Нед. — Чи не будете ви ласкаві переповісти йому все, що тут сьогодні сказано і зроблено?

— Негайно, ясновельможний пане.

— То ми маємо ваш дозвіл на помсту панові Грегору? — запитав у престолу Марк Дудар.

— Помсту? — перепитав Нед. — Я гадав, ми прагнемо правосуду. Спалити ниви Клегана і побити його людей означає не відновити королівський мир, а тільки потішити ваш гонор.

Він відвів погляд від молодого лицаря, перш ніж той зміг висловити своє обурення, і звернувся до селян.

— Добродії зі Стригалів, я не можу повернути вам спалені домівки й

ниви, так само як і ваших мертвих до життя. Але я спробую відміряти вам трохи справедливості в ім'я нашого короля Роберта.

Кожне око у палаті застигло на ньому, чекаючи. Нед повільно звівся на ноги, відштовхуючись від трону всією силою рук. Нога у лубку водала з болю, та він не зважав на неї в міру сил — у таку мить не можна показувати свою слабкість.

— Першолюди вважали, що суддя, який виносить вирок про смертну кару, має сам тримати меч. На півночі ми досі так і чинимо. Не до душі мені посилати когось, аби робити мою справу... та здається, не маю іншого вибору.

Він вказав на свою зламану ногу.

— Мосьпане Едарде! — почувся вигук з західного краю палати, звідки до трону завзято крокував гарний на вроду юнак. Не маючи на собі обладунку, пан Лорас Тирел виглядав ще молодшим за свої шістнадцять років. Він мав на собі одяг з блідо-блакитного шовку і пас-ланцюжок з ланками у вигляді золотих троянд — знаку його дому.

— Благаю про честь замінити вас у цій справі. Доручить її мені, мосьпане, і присягаюся, що не зраджу вашої довіри!

Мізинець видав смішок.

— Пане Лорасе, якщо ми пошлемо вас одного, пан Грегор пришле нам назад вашу голову зі сливою у гарненькому ротуку. Гора не з тих людей, які покійно приймають чужий суд.

— Я не боюся Грегора Клегана, — відповів пан Лорас бундючно.

Нед повільно опустився назад на тверде залізне сидіння покрученого Аегонового трону. Його очі пробігли обличчями уздовж стін.

— Князь Берік, — викликав він. — Торос Мирійський. Пан Гладен. Князь Лотар.

Названі люди по одному виступали наперед.

— Кожен з вас має зібрати по двадцяті вояків, щоб доправити мою волю до замку Грегора. З вами поїде також двадцяті з моєї власної сторожі. Князь Берік Дондаріон, за вашим шляхетним званням саме ви станете на чолі загону.

Молодий князь з рудо-золотим волоссям уклонився.

— Як накажете, князю Едарде.

Нед підвищив голос, щоб його було чути у найдальшому кутку престольної палати.

— В ім'я Роберта з дому Баратеон, Першого тако нареченого, короля андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелителя і на Державі господаря, словом Едарда з дому Старк, його Правиці, наказую вам: виїхати до західного краю, якомога поспішаючи, перетнути річку Червонозуб під прапором короля, і там вчинити королівський правосуд над негідним лицарем Грегором Клеганом, а так само й над усіма співучасниками його злочинів. Я позбавляю його шляхетного звання, усіх лицарських прав і привілеїв, усіх титулів і станів, усіх земель, володінь та прибутків, і засуджую його на смерть. Молімося, аби боги зглянулися над його душею.

Коли луна від його слів завмерла, Лицар Квітів залишився стояти збентеженим.

— Пане Едарде, а що про мене?

Нед поглянув униз на нього. З висоти Лорас Тирел здавався не старшим за Робба.

— Ніхто не сумнівається у вашій мужності, пане Лорасе. Але ми шукаємо правосуду, тоді як ви прагнете помсти.

Він перевів погляд до пана Беріка.

— Виступайте на світанку. Такі справи слід робити швидко.

Він підняв руку.

— Сьогодні престол більше не вислуховуватиме прохачів.

Алин з Портером зійшли крутими залізними сходами, щоб допомогти йому спуститися. Поки вони разом сходили донизу, Нед відчував на собі похмурий погляд Лораса Тирела, проте юнак вийшов геть ще до того, як Нед ступив на підлогу престольної палати.

Біля підніжжя Залізного Трону Варис збирав папери зі столу ради. Мізинець і великий маєстер Пицель вже відкланялися.

— Ви хоробріші за мене, мій пане, — м'яко мовив євнух.

— Про що ви, пане Варисе? — непривітно запитав Нед. Нога палала, і йому було не до гри в нятяки.

— Якби то я сидів там, нагорі, я б таки послав пана Лораса. Він так прагнув поїхати... а людині, яка має Ланістерів за ворогів, незле мати Тирелів за друзів.

— Пан Лорас ще молодий, — відповів Нед. — Сподіваюся, він переросте своє розчарування.

— А що пан Ілин? — Євнух попестив свою круглу напудровану щоку.

— Зрештою, саме він носить звання Королівського Правосуду. Посилати інших людей виконувати його обов'язок... хтось сприйняв би це як тяжку образу.

— Ніхто не прагнув його образити. — Правду кажучи, Нед не довіряв німому лицареві, хоча, можливо, єдиною причиною на те була його нелюбов до катів. — Нагадую, що Пейни є значковими дому Ланістер. Я вважав за краще обрати людей, які не зобов'язані вірністю князеві Тайвину.

— Дуже мудро, без сумніву, — мовив Варис. — І все ж мені трапилось побачити пана Ілина позаду палати. Він дивився на нас своїми блідими очима, і я б не сказав, що з втіхою, наскільки можна судити з нашого мовчазного лицаря. Сподіваюся, він також переросте своє розчарування. Адже мало хто так любить свою роботу...

Санса III

— Вони не схотіли послати пана Лораса, — мовила Санса до Джейни Пул того ж вечора, коли вони їли холодну вечерю при світильниках. — Мабуть, з-за ноги.

Князь Едард повечеряв у опочивальні з Алином, Гарвіном і Вайоном Пулом, щоб дати відпочинок нозі. Септа Мордана також скаржилася на втомлені ноги після дня, вистояного на галереї. З ними мала бути Ар'я, та вона запізнювалася після уроку танців.

— З-за ноги? — запитала Джейна нерішуче. То була гарненька темноволоса дівчина одного з Сансою віку. — Хіба пан Лорас поранив ногу?

— Та не його ноги, дурненька, — відповіла Санса, делікатно покусуючи курячу ніжку. — Батькової ноги! Їм так болить, що вони увесь час сердиті. Інакше вони б напевне послали пана Лораса.

Рішення батька досі дивувало її. Коли заговорив Лицар Квітів, вона була певна, що зараз побачить на власні очі одну з історій Старої Мамки. Пан Грегор був би у ній чудовиськом, а пан Лорас — справжнім звияжцем, який уб'є те чудовисько. Адже пан Лорас навіть на вигляд був звияжцем: такий стрункий і гарний, з золотими трояндами навколо тонкого стану, з густим брунатним волоссям, що спадало на очі. А батько смів йому відмовити! Вона була так збентежена, що й не сказати, і розповіла септі Мордані, поки вони сходили з галереї, але септа тільки відповіла, що дочка не може

піддавати сумніву рішення свого вельможного батька.

Саме тоді пан Баеліш відповів, почувши:

— Ой, не знаю, шановна септо. Деяким з рішень її вельможного батька не завадила б крихта сумніву. Юна панна має не тільки вроду, але й розум.

Він уклонився до Санси так глибоко і поштиво, що годі було зрозуміти, вихваляє він її чи глузує.

Септа Мордана була вкрай незадоволена тим, що пан Баеліш їх підслухав.

— Це лише дівчачі балачки, ласкавий пане, — відповіла вона. — Дурниці. Вона нічого такого не мала на увазі.

Пан Баеліш попестив свою маленьку гостру борідку і мовив:

— Нічого такого? Скажи-но мені, дитя, чому ти послала б у цій справі саме пана Лораса?

Санса мусила розповісти про героїв та чудовиськ. Радник короля посміхнувся.

— Ну, я б висунув інші доводи, проте... — Він доторкнувся до її щоки, провів пальцем по вилицях. — Життя — то не пісня, люба панно. Колись ти сама зрозумієш на своє горе.

Санса не бажала розповідати про таке Джейні, бо ніяковіла від самої лише згадки.

— Королівським Правосудом називають пана Ілина, а не пана Лораса, — мовила Джейна. — Пан Едард мали б вислати його.

Санса здригнулася. Вона здригалася щоразу, як бачила пана Ілина Пейна, і почувалася так, наче оголеною шкірою повзе щось мертво і слизьке.

— З пана Ілина радше б вийшло ще одне чудовисько в пару до першого. Я рада, що пан батько послали не його.

— Пан Берік такий самий відважний лицар, як пан Лорас. Незмінно безстрашний, вправний у бою!

— Та мабуть, — відказала Санса з сумнівом у голосі.

Берік Дондаріон був досить вродливий, але дуже старий — майже двадцять два роки — чим значно програвав Лицареві Квітів. Джейна, ясна річ, була закохана в пана Беріка з тієї миті, коли вперше побачила його на турнірному полі. Санса вважала, що та надумала дурницю. Зрештою, Джейна, як дочка управителя, не могла сподіватися на шлюб

з таким вельможним чоловіком, скільки б не сохла по ньому. Навіть якби князь Берік не був ще й удвічі старший за неї.

Але ж не скажеш такі жорстокі слова подрузі просто у вічі. Тому Санса зробила ковток молока і змінила предмет розмови.

— Мені наснився сон, що саме Джофрі вполював білого оленя, — мовила вона. Насправді вона тільки мріяла, щоб так сталося, але навмисне подала усе як сон, бо люди казали, що сни провіщують майбутнє. Всі знали, що білі олені — дуже рідкісні й чарівні, а вона у душі була певна, що її відважний принц гідніший такого оленя, ніж його п'яниця-батько.

— Сон? Справді? І що, принц Джофрі підійшов до оленя, погладив його голою рукою і не завдав шкоди?

— Ні, — відповіла Санса, — він убив оленя золотою стрілою і привіз мені.

У піснях лицарі ніколи не вбивали чарівних істот, а тільки підходили торкнутися до них, не завдаючи шкоди. Але вона знала, як Джофрі любить полювати, особливо вбивати. Тільки дичину, не людей. Санса мала певність, що принц непричетний до вбивства Джорі та двох інших бідолах; те жахіття вчинив його злий дядько — Крулеріз. Вона знала, що батько все ще гнівається, але хіба чесно винуватити Джофа? Все одно як винуватити її за щось, зроблене Ар'єю.

— Після полудня я бачила твою сестру, — раптом мовила Джейна, мовби читала Сансини думки. — Вона ходила стайнею на руках. Навіщо вона так робить?

— Я не маю жодного уявлення, навіщо Ар'я робить те чи інше. — Санса гидувала стайнею, бо там смерділо гноєм і роїлися мухи. Навіть для того, щоб їхати кататися верхи, не обов'язково ж самій ходити до стайні. Досить наказати засідлати коника і вивести його надвір. — То хочеш почути про прийом, чи ні?

— Хочу, — відповіла Джейна.

— Там був чорний братчик, — мовила Санса, — він прохав людей для Стіни. А сам старий і смердючий.

Їй таке не подобалося. Вона уявляла собі усю Нічну Варту схожою на дядька Бенджена. У піснях їх називали чорними лицарями Стіни. Та цей братчик був горбатий і бридкий, до того ж напевно мав воші. Якщо Нічна Варта насправді складалася з таких людей, то її зведеному

братові-байстрюкові Джону не пощастило, і вона його пожаліла.

— Батько спитали, чи немає в палаті лицарів, які бажають зробити честь своєму родові, вдягнувши чорне. Але ніхто не зголосився, тож батько віддали цьому Йоренові усіх в'язнів з підземелля і відправили геть. Пізніше з'явилися двоє братів — охочекомонні з Дорнійського Порубіж'я, просилися на королівську службу. Батько прийняли їхню присягу...

Джейна позіхнула.

— Лимонних тістечок немає?

Санса не любила, коли її перебивали, та мусила погодитися: події у престольній палаті значно нудніші за лимонні тістечка.

— Ану ж подивимося, — відповіла вона.

На кухні лимонних тістечок не знайшлося, та вони здобули половину холодного полуничного пирога, не менш смачного. Дівчата з'їли його на сходах, хихотячи та пліткуючи про всяке різне. Того вечора Санса лягла спати, почувуючись майже такою ж зіпсованою, як Ар'я.

Наступного ранку вона піднялася до світанку і заспаною прочалапала до свого вікна, щоб подивитися, як пан Берік шикує свій загін. Вони виїхали, коли ранок займався над містом, під трьома прапорами: на високому держалні майорів увінчаний короною олень короля, на меншому знамені шкірився лютововк Старків, а на роздвоєному прапорці пана Беріка звивалася блискавка. Все було так цікаво, наче справджувалася пісня. Дзвеніла зброя, блимали смолоскипи, прапори танцювали у повітрі, пирхали й їржали коні, золоте вранішнє світло навскіс падало через замкову решітку, яку саме підіймали. Особливо гарно виглядали вояки Зимосічі у сріблястих кольчугах і довгих сірих деліях.

Прапор Старків віз Алин. Коли він натягнув повід біля пана Беріка, щоб обговорити щось, Санса аж задивилася на нього. Алин був гарніший за Джорі, ще й одного дня стане лицарем.

Башта Правиці здавалася такою порожньою, коли вони поїхали, що Санса рада була побачити навіть Ар'ю, коли та прийшла снідати.

— А де усі? — запитала сестра, знімаючи скоринку з червоного помаранча. — Чи батько послали їх ловити Хайме Ланістера?

Санса зітхнула.

— Вони поїхали з паном Беріком, аби зняти голову з пана Грегора

Клегана.

Вона повернулася до септи Мордани, яка їла вівсяну кашу дерев'яною ложкою.

— Септо, скажіть, пан Берік виставить голову пана Грегора на його власній брамі чи привезе назад до короля?

Минулого вечора вони сперечалися про це з Джейною Пул. Септа сахнулася з жаху.

— Не личить юним паннам обговорювати такі речі за сніданком! Де твоє виховання, Сансо? Їй-бо, останнім часом ти поводишся не краще за свою сестру!

— А що зробив Грегор? — запитала Ар'я.

— Спалив якесь село, убив багато людей, разом з жінками та дітьми.

Ар'я скривилася.

— Хайме Ланістер убив Джорі, Геварда і Вила. Хорт убив Мику. Хтось мав би зняти голови з них.

— Це не те саме, — відказала Санса. — Хорт на службі в Джофрі, він охороняє його життя. А твій різницький посіпака напав на принца.

— Брешеш, — відповіла Ар'я. Вона так стиснула помаранча у руці, що поміж пальців потік криваво-червоний сік.

— Лайся собі, скільки хочеш, — безтурботно мовила Санса. — Як я вийду за Джофрі, більше не зможеш. Тобі доведеться мені кланятися і казати «ваша милість».

Раптом вона заверещала. Ар'я кинула помаранча через стіл, і він з чваканням ляпнув Сансу просто по лобі, а тоді звалився їй на коліна.

— У вас сік на лобі, ваша милість, — відказала Ар'я.

Сік стікав по носі та щипав очі. Санса витерла його серветкою, але заверещала знову, коли побачила, що сталося з чудовою шовковою сукнею вершкового кольору.

— Ти потвора! — закричала вона сестрі. — Треба було зарізати тебе, а не Панночку!

Септа Мордана скочила на ноги.

— Ваш вельможний батько знатимуть про це! Негайно йдіть по своїх кімнатах! Зараз же!

— Я теж? — В очах у Санси стояли сльози. — Так нечесно!

— Це не обговорюється. Ідіть!

Санса вийшла, задерши носа. Вона мала стати королевою, а королеви

не плачуть. Принаймні не там, де бачать люди. Коли вона дійшла до опочивальні, то засунула двері й зняла сукню. Червоний помаранч залишив криваву ляпку на коштовному шовку.

— Ненавиджу її! — заволала вона. Тоді зібгала сукню жужмом і жбурнула її у холодний комин на вугілля від вогню минулої ночі. Коли Санса побачила, що пляма просочилася й на нижню сорочку, то мимоволі почала схлипувати. Потім рвучко стягнула з себе решту одягу, кинулася у ліжку і плакала, поки не заснула.

Коли септа Мордана постукала у двері, вже настав полудень.

— Сансо, твій вельможний батько хочуть тебе бачити.

Санса сіла у ліжку.

— Панночка, — прошепотіла вона. Якусь мить їй здавалося, що лютововчиця знаходиться десь тут у кімнаті і сумно дивиться на неї золотими очима, наче все розуміючи. «Наснилося», здогадалася вона. Панночка була з нею, вони бігали разом і... і... Згадка вислизала, як дощ між пальців. Сон зблякнув, і Панночка знову була мертва.

— Сансо! — Стук у двері повторився, цього разу сильніше. — Ти мене чуєш?

— Так, септо, — відізвалася вона. — Можна мені хвилю, щоб одягтися?

Її очі залишалися червоними від плачу, але вона зробила все можливе, аби гарно виглядати.

Коли септа Мордана провела її до світлиці, князь Едард сидів, зігнувшись над велетенською, переплетеною у шкіру книгою, випроставши під столом ногу в лубках.

— Заходь, Сансо, — мовив він зовсім не сердито, коли септа пішла по її сестру. — Сядь коло мене.

Він закрив книгу. Тим часом септа Мордана повернулася, міцно тримаючи Ар'ю, яка шалено видиралася. Санса вдягла гарні блідо-зелені одамашкові шати, а на обличчі зобразила покірність і каяття, проте її сестра залишилася у тому самому одязі зі шкіри і дерги, який мала на собі за сніданком.

— Ось і друга, — оголосила септа.

— Дякую вам, септо Мордано. Я волів би говорити з дочками наодинці, якщо ваша ласка.

Септа вклонилася і пішла з кімнати.

— Все почала Ар'я, — швидко мовила Санса, не бажаючи поступатися першим словом. — Вона назвала мене брехухою і кинула помаранча, який зіпсував сукню вершкового шовку, яку мені подарувала королева Серсея, коли я заручилася з Джофрі. Вона ненавидить мене за те, що я виходжу за принца. Вона хоче все зіпсувати. Пане батьку, вона зневажає все гарне, шляхетне та пишне.

— Годі, Сансо. — Голос князя Едарда виказав нетерпіння.

Ар'я підняла очі.

— Пробачте мені, пане батьку. Я вчинила погано і благаю сестру дарувати мені.

Сансу це так збентежило, що на хвилюк вона втратила мову. Але опанувала себе.

— А як же сукня?

— Може... я б її випрала, — з сумнівом промовила Ар'я.

— Її не випереш, — заявила Санса, — навіть якщо тертимеш день і ніч. Шовк зіпсовано.

— Тоді... я тобі нову пошию, — запропонувала Ар'я.

Санса випросталася з відразою.

— Ти? У тому, що ти пошиєш, соромно буде свинячий гній вигрібати.

Батько зітхнув.

— Я покликав вас не для балачок про сукні. Я відсилаю вас обох додому, до Зимосічі.

І вдруге Санса не змогла відразу знайти слів. Вона відчула, як очі знову наливаються сльозами.

— Ви не можете! — вигукнула Ар'я.

— Прошу вас, пане батьку, — нарешті знайшлася Санса. — Молю вас, не треба.

Едард Старк подарував дочкам втомлену усмішку.

— Нарешті ви хоч про щось погодилися одна з одною.

— Я нічого поганого не робила, — благала Санса. — Я не хочу повертатися.

Вона закохалася у Король-Берег, це чудове місто з усіма його мешканцями. Вона обожнювала пишність двору, вельможних панів та пань у оксамитах, шовках і коштовностях. Турнір був найчарівнішою подією в її житті, а ще ж стільки належало побачити: свята врожаю, маскарадні танці, вертепи і всілякі інші видовища. Нестерпно було

навіть думати про те, щоб усе втратити.

— То відішліть геть Ар'ю, пане батьку, то вона перша почала, клянуся вам. Я поводитимуся гарно, от побачите, тільки дозвольте залишитися! Я обіцяю стати такою ж доброю, чемною та шляхетною, як пані королева.

Батькового рота скривила дивна посмішка.

— Сансо, я відсилаю вас не з-за сварки, хоча боги свідки, як мені набридла ваша вічна гризня. Задля вашої власної безпеки вам буде краще у Зимосічі. Трьох моїх людей зарізали, як собак, у кількох верствах звідси, і що зробив Роберт? Роберт поїхав полювати.

Ар'я за своєю звичкою гидко прикусила губу.

— Можна узяти з собою Сиріо?

— Кого цікавить твій дурний вчитель танців? — спалахнула Санса. — Пане батьку, я тільки щойно згадала: я ж не можу поїхати, мені ще виходити заміж за принца Джофрі!

Вона спромоглася на широку сміливу посмішку.

— Я кохаю його, батьку, правда-правда! Я кохаю його так, як королева Наеріс кохала принца Аемона Драконолицаря, як Жонкіль кохала лицаря Флоріана. Я хочу стати його королевою і народити йому дитинчат!

— Люба моя, — ніжно мовив до неї батько, — послухай. Коли ти підростеш, я знайду тобі пару — вельможного князя, вартого тебе, відважного, сильного і доброго вдачею. Цей шлюб з Джофрі — жахлива помилка. Він не принц Аемон, повір мені.

— Ні, він саме такий! — наполягала Санса. — Я не хочу когось там, хай хороброго і доброго, я хочу тільки його! Ми будемо такі щасливі, як у піснях, от побачиш. Я подарую йому золотоволосого сина, і колись він стане королем усієї нашої держави, найліпшим королем з усіх — хоробрим, як вовк, і величним, як лев.

Ар'я скривилася.

— В Джофрі такого сина бути не може, — мовила вона. — То брехун і боягуз! До того ж він не лев, а олень.

Санса відчула, як підступають сльози.

— Ніякий він не олень! Він анітрохи не схожий на того старого п'яницю короля! — заволатала вона до сестри, забувши про все у своєму горі.

Батько поглянув на неї якось дивно.

— Боги мої, — проказав він тихо, — кажуть, вустами дитини...

Він покликав септу Мордану, а до дівчат мовив:

— Я шукаю швидку купецьку галеру, щоб відвезти вас додому. Часи такі, що морем їхати безпечніше, аніж королівським гостинцем. Відпливете зразу, як я знайду належного корабля, з септою Морданою, декількома стражниками... і, так, разом з Сиріо Форелем теж, якщо він погодиться вступити до мене на службу. Та нікому не кажіть. Краще, якщо ніхто не знатиме про наш план. Поговоримо знову назавтра.

Санса ревіла, поки септа Мордана вела їх донизу сходами. В неї хотіли забрати усе: лицарські герці, двір, її принца, геть усе. Її відсиляли назад до бляклих сірих стін Зимосічі, де її замкнуть навіки, і життя скінчиться, ще не почавшись.

— Припини плач, дитино, — суворо промовила септа Мордана. — Упевнена, твій вельможний панотець знають, що для вас краще.

— Не так уже все й погано, Сансо, — мовила Ар'я. — Ми попливемо галерою. То буде цікава пригода, а потім ми знову побачимо Брана і Робба, і Стару Мамку, і Ходора, і решту.

Ар'я взяла сестру за руку, втішаючи.

— Ходора! — заволала Санса. — От і виходь за нього заміж! Ти така сама, як він — тупа, волохата і бридка!

Вона вивернулася з руки сестри, забігла до своєї опочивальні й засунула за собою двері.

Едард XII

— Біль — то дарунок від богів, пане Едарде, — мовив до нього великий маестер Пицель. — Він означає, що кістка зрощується, жива плоть зцілює себе. Будьте ж вдячні.

— Буду вдячний, як ногу не смикатиме.

Пицель поставив на столика коло ліжка закорковану пляшечку.

— Тут макове молочко, якщо не здужаєте терпіти біль.

— Так можна геть усе на світі проспати.

— Сон — то великий цілитель.

— А я вважав за цілителя вас.

Пицель блякло усміхнувся.

— Добре бачити вас у такому гострому гуморі, ласкавий пане.

Він прихилився ближче і стишив голос.

— Цього ранку був крук, з листом до королеви від її вельможного батька. Я подумав, що вам краще буде знати.

— На чорних крилах чорнії слова, — похмуро мовив Нед. — То що там?

— Ясновельможний Тайвин надзвичайно гнівається на тих людей, яких ви послали по пана Грегора Клегана. Я боявся, що так і буде. Пригадайте, я саме так і казав на малій раді.

— Хай гнівається, — мовив Нед. Кожного разу, як йому смикало у нозі, він згадував посмішку Хайме Ланістера і мертвого Джорі у своїх обіймах. — Хай пише листи до королеви, хоч обпишеться. Пан Берік виступає під прапором короля. Якщо князь Тайвин спробує втрутитися у королівський правосуд, то відповість Робертові особисто. Чи не більше за лови його милість король полюбляє воювати з князями, які чинять опір його волі.

Пицель розігнувся, дзенькнувши маестерським ланцюгом.

— Як скажете, пане. Я прийду знову назавтра.

Старий поспіхом зібрав своє причандалля і відкланявся. В Неда не виникло жодного сумніву, куди той попрямував: авжеж у покої королеви, аби шепотіти їй на вухо. «Я подумав, вам краще буде знати»... наче то не Серсея спонукала його переказати погрози свого батька. Нед сподівався, що його відповідь змусить її скреготати своїми чудовими білими зубами. Він не відчував і крихти тієї упевненості у Роберті, яку показував, але не бажав давати знати про це Серсеї.

Щойно Пицель пішов, Нед наказав подати келих вина з медом. Від нього трохи запаморочилася голова, та не занадто. Зараз треба було подумати. Тисячу разів він питав себе, що б зробив Джон Арин, якби після того, що дізнався, прожив достатньо довго, аби розпочати діяти. А може, він таки почав діяти, і саме це звело його у труну.

Моторошно, як невинні очі дитини інколи вбачають те, до чого залишаються сліпими дорослі. Колись, як Санса виросте і стане дорослою, він розповість їй, що саме її слова відкрили йому очі. «Він анітрохи не схожий на того старого п'яницю короля», заявила вона, вщент розгнівана, не розуміючи, про що каже. Груба правда тих слів, холодна як смерть, пронизала його наскрізь. «Ось меч, який убив Джона Арина», подумав тоді Нед, «і Роберта він теж уб'є — хай повільніше, але так само певно». Поламані ноги з часом зростаються,

але є такі зради, від яких сама душа гниє, мов отруєна.

Мізінець навідався через годину після того, як пішов великий маєстер. На ньому був жупан сливового кольору з пересмішником, вигаптуваним на грудях чорною ниткою, а поверх нього смугастий чорно-білий кунтуш.

— Я лише ненадовго, мій пане, — оголосив він. — Пані Танда очікує мене до обіду. Поза сумнівом, накаже засмажити жирне теля. І якщо його вигодували так само добре, як її дочку, мені судилося луснути навпіл і померти. Як ся має ваша нога?

— Болить, як вогнем горить, а свербить так, що зводить мене з глузду. Мізінець підняв брову.

— На майбутнє спробуйте не дозволяти коням падати на неї. Красно прошу вас одужувати швидше. У державі неспокійно. Варис приносить зловісні чутки з заходу. До Кастерлі-на-Скелі стікаються кінні та піші найманці, й то не заради сумнівного задоволення від застільної бесіди з паном Тайвином.

— Чи є звістки від короля? — запитав Нед вимогливо. — Скільки ще Роберт збирається полювати?

— Якби на те була його воля, гадаю, він не потикався би з лісу, доки ви з королевою не помрете од старості, — відповів пан Петир з легкою усмішкою. — Та не судилося. Тож треба думати, він повернеться, як щось уб'є. Здається, вони там знайшли білого оленя... або те, що його милості залишили од нього вовки, тобто щонайбільше рога та ратиці. Роберт просто навіснів, аж поки не почув балачки про велетенського вепра у глибині лісу. Тепер ніщо у світі йому не мило, поки він не здобуде ту потвору. Принц Джофрі повернувся цього ранку разом з Ройсами, паном Балом Лебедином і ще двадцятьма іншими мисливцями. Решта лишилася з королем.

— А що Хорт? — спитав Нед, кривлячись від болю. З усіх ланістерівських посіпак Сандор Клеган непокоїв його найбільше після того, як пан Хайме утік з міста на поміч своєму батькові.

— Теж повернувся разом з Джофрі й відразу рушив до королеви, — посміхнувся Мізінець. — Я б охоче віддав сотню срібних оленів за те, щоб сидіти тарганом у очереті на його підлозі в ту мить, коли він дізнається про поїздку пана Беріка по голову його брата.

— Навіть сліпому видно, як Хорт ненавидить свого брата.

— Так, але ж це Хортові належить ненавидіти Грегора, а не вам — його страчувати. Тільки-но Дондаріон знесе верхівку з нашої Гори, земля і статки Клеганів перейдуть до Сандора. Проте я б не очікував від нього сердешної дяки — не така він людина. А тепер даруйте — на мене чекає пані Танда з її вгодованим телям.

На шляху до дверей пан Петир угледів важкого фоліанта великого маестра Маледона і зупинився, аби з цікавості відкинути його обкладинку.

— «Родоводи та сімейна історія великих домів Семицарства, з описами багатьох вельможних князів, шляхетних пань та їхніх дітей», — прочитав він. — Найнудніша читанка, яку я тільки бачив. Допомогає заснути, мій пане?

На коротку мить Нед завагався, чи не розповісти йому усе, та у жартах Мізинця було щось відразливе. У цього розумника глузлива посмішка ніколи не сходить з вуст.

— Джон Арин вивчав цю книжку, коли хвороба застигла його, — обережно мовив Нед, аби подивитися, що відповість на це Баеліш.

І той відповів саме так, як і завжди — саркастичним жартом.

— Ну то смерть мала прийти до нього, як жаданий порятунк.

На цьому вельможний пан Петир Баеліш відкланявся.

Едард Старк дозволив собі вилятися. Крім його власного почту, у місті навряд чи можна було довіряти хоч комусь. Так, Мізинець переховував Кетлін і допомагав самому Недові у розслідуванні, проте його непокоїло, як швидко той вдався до порятунку своєї власної шкури, коли з пелени дощу виникли Хайме і його горлорізи. Варис був іще гірший. Попри усі його заяви про вірність, євнух знав забагато, а робив замало. Великий маестер Пицель з кожним днем все очевидніше здавався Серсеїним попихачем, а пан Барістан був старою людиною з суворими уявленнями про честь. Він би просто звелів Недові виконувати свій обов'язок.

Часу залишалося небезпечно мало. Скоро король повернеться з полювання, і честь змусить Неда піти до нього з усіма зібраними відомостями. Вайон Пул домовився про відправку Санси та Ар'ї браавоською «Відьмою вітрів» через три дні. Вони будуть у Зимосічі ще до збору врожаю. Нед більше не міг виправдовувати свої затримки занепокоєнням про їхню безпеку.

І все ж минулої ночі він бачив сон про дітей Раегара. Князь Тайвин поклав перед Залізним тронем їхні тіла, загорнуті у кармазинові накидки своїх дружинників. То був розумний хід — проти червоної тканини кров не виглядала так відразливо. Мала принцеса була боса, у нічній сорочці, а хлопчик... хлопчик...

Нед не міг дозволити цього знову. Держава не здужала б ще одного навіженого короля, ще одного танку кривавої помсти. Слід було знайти якийсь спосіб врятувати дітей.

Роберт не цурався милосердя. Пан Барістан не був єдиним, хто отримав від нього прощення. Великий маєстер Пицель, Павук Варис, князь Балон Грейджой... усіх Роберт колись мав за ворогів, і усім дарував свою дружбу, честь і високі посади у обмін на клятви вірності. Кожного, хто вирізнявся хоробрістю та чеснотами, Роберт шанував, як належить шанувати відважного ворога.

Але тут було дещо інше: отрута у темряві, підлий ніж у самісіньке серце. Цього він ніколи не пробачить, як не пробачив Раегара. «Він повбиває їх усіх», усвідомив Нед.

І все ж змовчати не міг. У нього був обов'язок перед Робертом, перед державою, перед тінню Джона Арина... і перед Браном, який напевно наштотхнувся на якусь частинку правди. Інакше навіщо було його вбивати?

Пізніше, вдень, він покликав до себе Томарда, огрядного рудовусого дружинника, якого Недові діти називали Товстун Том. Відколи Джорі вбили, а Алин поїхав, Товстун Том очолював старківську варту. Це викликало в Неда певне занепокоєння. Томард був міцним чолов'ягою, дружнім до людей, вірним і упертим, не без здібностей, та йому вже минало п'ятдесят, а він і замолоду не вирізнявся спритністю. Мабуть, не слід було поспіхом відсилати геть половину своєї сторожі, до того ж з усіма найкращими бійцями поміж них.

— Мені знадобиться твоя допомога, — мовив Нед до Томарда, коли той з'явився, трохи сторожко поглядаючи на хазяїна, як зазвичай у його присутності. — Відведи мене до божегая.

— Чи це доречно, пане Едарде? З вашою ногою...

— Може, й недоречно. Але необхідно.

Томард викликав Варлі. Спираючись руками на плечі обох вояків, Недові вдалося зійти долі крутими баштовими сходами і так-сяк

прошкутильгати через замковий двір.

— Треба подвоїти сторожу, — наказав він Товстунові Тому. — Хай ніхто не входить до Башти Правиці й не виходить з неї без мого дозволу.

Том зморгнув.

— Мосьпане, як Алин та інші поїхали, ми тут ледве...

— Це лише ненадовго. Зроби варти довшими.

— Як накажете, мосьпане, — відповів Том. — Чи можу я спитати...

— Краще не треба, — похмуро відрізав Нед.

Божегай був порожній, як і завжди тут, у твердині південних богів. Коли Нед сідав на траву біля серце-дерева, його нога волила від болю. Він видобув з рукава листа, запечатаного знаком його дому.

— Якщо твоя ласка, передай оце нехайно.

Томард глянув на ім'я, написане Недом на листі, й занепокоєно облизнув губи.

— Мосьпане...

— Виконуй наказ, Томе, — мовив Нед.

Скільки йому довелося чекати у тиші божегаю, він не знав і сам. Тут було спокійно. Товсті стіни відсікали гамір замку, і можна було чути спів птахів, стрекотіння коників, шурхіт листя під тихим вітерцем. За серце-дерево тут правив дуб, бурий та безликий, проте Нед Старк усе ж відчував присутність своїх богів. Навіть нога боліла вже не так сильно.

Вона прийшла надвечір, як сідало сонце і хмари червоніли понад стінами й баштами. Прийшла сама, як він і прохав. Цього разу вона вдяглася просто: у шкіряні чобітки та зелене вбрання для полювання. Коли вона відкинула каптура бурої накидки, він побачив синець там, де її вдарив король. Різкий сливовий колір змінився на жовтий, пухлина трохи спала, та все одно синця не можна було сплутати ні з чим іншим.

— Чому тут? — запитала Серсея Ланістер, стоячи над ним.

— Щоб бачили боги.

Вона сіла коло нього на траві. Витонченим був кожен її рух. Кучеряве біляве волосся струменіло за вітром, а очі мали колір зеленого листя влітку. Нед Старк довгий час не помічав її краси, та зараз дивився на всі очі.

— Я знаю ту правду, за яку помер Джон Арин, — мовив він до неї.

— Хіба? — Королева слідкувала за його обличчям, обережніша за кішку. — То ось навіщо ви мене сюди кликали, пане Старк? Загадки загадувати? Або ж забажали схопити мене, як мого брата ваша жінка?

— Якби ви справді так думали, то ніколи б не прийшли. — Нед обережно торкнувся її щоки. — Він уже робив це раніше?

— Раз чи два. — Вона відсахнулася від його руки. — Та ніколи раніше у обличчя. Хайме убив би його, хай навіть і сам наклав би головою.

Серсея подивилася на нього з викликом.

— Мій брат вартий сотні таких, як ваш друг.

— Ваш брат? — спитав Нед. — Або коханець?

— І те, й інше. — Вона не стала заперечувати правди. — Ще з тієї пори, як були дітьми. А чому б і ні? Серед Таргарієнів брати одружувалися з сестрами три століття, аби зберегти чисту кров. А ми з Хайме більше, ніж брат з сестрою. Ми одна людина у двох тілах. Ми росли у одному материному череві. Він прийшов у цей світ, тримаючи мене за ногу, як казав наш старий маестер. Коли він входить у мене, я відчуваюся... одним цілим.

Легкий натяк на усмішку пролетів її вустами.

— Мій син Бран...

Слід віддати їй належне — Серсея навіть оком не зморгнула.

— Він нас бачив. Ви любите ваших дітей, чи не так?

Роберт питав у нього точно те саме вранці перед бугуртом. І тоді, і зараз Нед дав одну й ту саму відповідь.

— Усім серцем.

— Так само і я люблю своїх.

Нед подумав: «Якби дійшло до вибору: життя якоїсь невідомої мені дитини супроти життя Робба, Санси, Ар'ї, Брана та Рікона, що б я зробив? А й того більше: що зробила б Кетлін, якби мала вибір між життям Джона та дітьми її власної плоті?» Він не знав відповіді. І молився, щоб ніколи не дізнатися.

— Всі троє — діти Хайме, — мовив він. І це не було запитання.

— Дяка богам за це.

«Міцне сім'я». Так казав Джон Арин на смертному одрі. Саме так і було. Усі оті байстрюки... усі мали волосся чорне, як ніч. Великий маестер Малєон зробив запис про останнє парування оленя з левом

років з дев'яносто тому: Тія Ланістер вийшла за Гавейна Баратеона, третього сина правлячого князя. Єдине їхнє дитя померло немовлям — безіменний хлопчик, що його фоліант Маледона описував як «чималенького та міцного малюка, зарослого по усій голові чорним волоссям». Тридцятьма роками раніше якийсь Ланістер узяв за дружину панну Баратеон. Вона подарувала йому трьох дочок та сина, як один чорних волоссям. Скільки б Нед не шукав жовтими крихкими сторінками, усюди й незмінно золото поступалося вугіллю.

— Пройшло більше десятка років, — мовив Нед. — Як сталося, що у вас немає жодної дитини від короля?

Вона виклично підняла голову.

— Ваш Роберт якось нарядив мені дитя, — мовила вона повним презирства голосом. — Та брат знайшов жінку, щоб вичистити мене. Роберт навіть не дізнався. Правду кажучи, я почувала відразу до найменшого його доторку, а у себе не пускала багато років. Я знаю інші способи задовольнити його, коли він раптом полишає своїх шльондр і ввалюється до мене у покої. Що б ми не робили, король зазвичай буває такий п'яний, що до ранку усе забуває.

Як усі могли так засліпнути? Правда лежала перед ними увесь час, написана на обличчях дітей. Неда занудило.

— Я пам'ятаю Роберта у день, коли він прийняв престол. Він був король до останньої волосини, — тихо мовив Нед. — Його кохали усім серцем тисячі інших жінок. Звідки у вас така ненависть до нього?

Її очі спалахнули у сутінках зеленим вогнем, як у левиці — знаку її дому.

— Надвечір після весільного бенкету, вперше наодинці в опочивальні, він назвав мене іменем вашої сестри. Він лежав на мені, смердів вином і шепотів «Ліанна».

Нед Старк згадав бліді блакитні троянди, і на якусь мить на його очі навернулися сльози.

— Не знаю, кого з вас мені шкода більше.

Королеву це, здається, розважило.

— Жалійте себе, пане Старк. А мене не треба.

— Ви знаєте, що я повинен зробити.

— Повинні? — Вона поклала йому руку на здорову ногу, трохи вище коліна. — Справжній чоловік робить те, що хоче, а не те, що повинен.

Її пальці легко пробігли по його стегну, натякаючи на заманливе.

— Державі потрібна сильна Правиця. Джофові ще багато років до повноліття. Ніхто не хоче нової війни, а найменше я.

Її рука торкнулася його обличчя, тоді волосся.

— Буває, що друзі стають ворогами, то чому вороги не можуть стати друзями? Ваша жінка за тисячі верст звідси, а мій брат утік. Будьте до мене ласкавіші, Неде, і ви не пошкодуєте, присягаюся вам.

— Ви пропонували те саме і Джонові Арину?

На це вона дала йому ляпаса.

— Я носитиму його як почесну відзнаку, — сухо промовив Нед.

— Кажете про честь?! — визвірилася вона. — Та як ви смієте вдавати переді мною саме шляхетство?! У вас є власний байстрюк, я сама його бачила. Цікаво, хто була його мати? Якась дорнійська селянка, яку ви гвалтували, поки горіла її хата? Проста шльондра? Або невтішна сестра загиблого — панна Ашара? Вона кинулася у море, як мені казали. Чого б це? У горі за братом, якого ви вбили, або за дитиною, яку вкрали? Скажіть-но, мій найшляхетніший пане Едарде, чим же це ви відрізняєтеся від мене, Хайме або Роберта?

— Щонайперше, — відказав Нед, — я не вбиваю дітей. Вам краще послухати мене, люба пані, бо я казатиму тільки раз. Коли король повернеться з ловів, я покладу перед ним усю правду. До того часу ви маєте зникнути. Разом з дітьми. І до того ж не у Кастерлі-на-Скелі. На вашому місці я б сів на корабель до Вільних міст, або й ще далі: до Літніх островів або порту Ібен. Так далеко, як тільки дме вітер.

— Вигнання, — мовила вона. — То гірка чара.

— Солодша, аніж та, що ваш батько подав дітям Раегара, — відповів Нед, — і краща, ніж ви заслужили. Вашому батькові та братам найліпше буде поїхати з вами. Золото пана Тайвина купить вам усі вигоди життя та мечі найманців, аби зберегти його у безпеці. А про безпеку вам доведеться подбати. Можу обіцяти, що куди б ви не втекли, гнів Роберта наздоганятиме вас. Аж за краєм світу, якщо знадобиться.

Королева підвелася.

— А як щодо мого гніву, ясновельможний пане Старк? — запитала вона неголосно. Її очі блукали його обличчям. — Треба вам було забрати корону собі, ба тоді ніхто не заважав. Хайме казав мені, як ви

знайшли його на троні у день падіння Король-Берега і зігнали звідти. Ото була ваша хвилина слави. Ви мали би піднятися сходами, та й сісти на трон. А ви зробили таку прикру помилку.

— Я наробив помилок стільки, що ви собі й не уявляєте, — мовив Нед, — але то не була одна з них.

— Та була ж, пане князю, — заперечила Серсея. — Коли граєш у гру престолів, то виграєш або гинеш. Середнього не буває.

Вона вдягла каптура, аби сховати побите обличчя, і залишила його у темряві побіля дубу, в тиші божегаю, під чорно-синім небом. Угорі потроху з'являлися зірки.

Даянерис V

Серце парувало у прохолодному вечірньому повітрі, коли хал Дрого поставив його — сире та скривавлене — перед нею. Руки він мав у крові по самі лікті. Позаду нього кривоніжки стали навколішки на піску біля туші дикого коня з кам'яними ножами у руках. Коняча кров здавалася чорною в жовтогарячому блиманні смолоскипів, закріплених на високих крейдяних стінах ями.

Дані легенько торкнулася свого м'якого опуклого черевця. Піт зібрався на шкірі намистинками, стікав по лобі. Вона відчувала, як на неї дивляться баби — старезні знахарки Ваес Дотраку з темними та блискучими, мов вилощений кремій, очима на зморшкуватих обличчях. Вона не мала права здригатися чи бодай якось показувати переляк. «Я — кров дракона», мовила вона до себе, а тоді взяла серце огиря обома руками, піднесла до рота і вчепилася зубами у тверду жилаву плоть.

Тепла кров наповнила рота і потекла підборіддям. Вона трохи не вдавилася її смаком, але примусила себе прожувати і ковтнути. Кінське серце, за вірою дотракійців, мало дати її синові силу, швидкість та хоробрість. Але тільки якщо вона з'їсть усе без останку. Якби вона вдавилася кров'ю чи виблювала м'ясо, це стало б поганим знаменням: дитина могла народитися мертвою, слабкою, спотвореною... або навіть дівчинкою.

Служниці готували її до обряду заздалегідь. Незважаючи на примхи материнського шлунку, які турбували її вже два місяці, Дані з'їдала цілі миски напівзагуслої крові, аби звикнути до смаку. Іррі примушувала її жувати смужки сушеної конятини, доки щелепи не

починали боліти. Перед обрядом вона голодувала цілу добу в надії, що сире м'ясо краще втримається в голодному шлунку.

Серце дикого огиря складалося з суцільних міцних м'язів. Дані шарпала його зубами і довго жувала кожен шматок. У священних межах Ваес Дотраку, під сінню Матері Гір не дозволялося мати нічого сталевого та гострого, і серце їй довелося розривати зубами та нігтями. Шлунок нудило і вивертало, але вона їла далі, уся вимазана серцевою кров'ю, яка аж вибухала соковито в неї на губах з кожним укусом.

Хал Дрого простояв увесь час, що вона їла, з лицем, застиглим незгріш споживого щита. Довга чорна коса блищала від олії. Вуса були перехоплені золотими кільцями, у косу заплетені золоті дзвіночки, стан обіймав пас із золотих блях, а груди лишалися оголеними. Вона дивилася на чоловіка кожен раз, коли втрачала віру в свої сили: дивилася, жувала і ковтала, жувала і ковтала, жувала і ковтала. Ближче до кінця Дані здалося, що у чорних мигдалевих очах хала блимнула люта гордість за неї, але вона не була певна. Обличчя хала дуже рідко виказувало його думки та почуття.

І от нарешті все скінчилося. Вона примусила себе ковтнути останній шматок; щоки та пальці липли від крові. Тільки тоді вона перевела очі знову на старих бабів-дошхалін.

— Халакка дотрае мр-анха! — проголосила вона найкращою дотракійською, на яку спромоглася. «Всередині мене скаче князь!» Вона кілька днів повторювала це речення зі служницею Джихікі.

Найстаріша з бабів — зігнута, зморшкувата, суха, з єдиним чорним оком — звела руки догори.

— Халакка дотрае! — заверещала вона. «Князь скаче!»

— Він скаче! — відповіли інші жінки.

— Рах! Рах! Рах хадж! — заголосив увесь дошхалін. «Хлопчик, хлопчик, міцний хлопчик.»

Схожі на клекіт споживих птахів, закалатали дзвони. Довго і низько загув бойовий ріг. Баби почали виспівувати славу богам. Під мальованими шкіряними жилетками туди-сюди розгойдувалися їхні зів'ялі груди, виблискуючи від олії та поту. Служники-євнухи кидали оберемки сухої трави у велику споживу жарівницю, і до місяця та зірок підіймалися хмари запашного диму. Дотракійці вважали зорі конями, зробленими з вогню — великим табуном, який вночі проноситься

небом.

Коли піднявся дим, співи припинилися; найстаріша з бабів заплющила єдине око, аби краще вдивитися у майбутнє. Впала повна тиша — така, що Дані почула віддалене цвірінькання нічних птахів, шипіння та тріск смолоскипів, тихий плюскіт води у озері. Дотракійці витріщилися на халісі темними, як ніч, очима і чекали.

Хал Дрого поклав свою руку на Даніну. Вона відчула, як чоловік напружився. Навіть такий могутній хал, як Дрого, визнавав страх, коли дошхалін вдивлялися у дим майбутнього. За її спиною служниць трясло, неначе пропасницею.

Нарешті баба розплющила око і підняла руки.

— Я бачила його обличчя і чула грім його копит, — проголосила вона тонким переривчастим голосом.

— Грім його копит! — проспівали інші.

— Швидкий, як вітер, він мчить уперед, а за ним його халазар укриває землю. Воїнів у ньому без ліку, а в руках у них арахі сяють, мов стебла ніж-трави. Лютим, як буря, виросте юний хал. Вороги тремтітимуть перед ним, а їхні дружини литимуть криваві сльози і роздиратимуть власну плоть від горя. Дзвіночки у волоссі співатимуть його прихід, і молочні люди у кам'яних шатрах жахатимуться з його імені.

Стара затремтіла і зиркнула на Дані так, наче й сама злякалася.

— Князь скаче! Скаче огир, що покриє весь світ!

— Огир, що покриє світ! — заволали глядачі, а з мороку ночі їм відповідала луна.

Одноока баба втупилася у Дані.

— Як зватимуть його — огиря, що покриє світ?

Дані підвелася, щоб відповісти.

— Його зватимуть Раего, — мовила вона словами, вивченими від Джихікі. Її руки лягли на черевце, оберігаючи його посеред ревища, яке здійсняли дотракійці.

— Раего! — верещали усі. — Раего, Раего, Раего!

Коли хал Дрого виводив її з ями, ім'я все ще гриміло в неї у вухах. Вервечкою вони вийшли на божий гостинець, крізь кінську браму, в напрямку Матері Гір. Першими йшли баби-дошхалін разом з євнухами та невільниками. Деякі спиралися на високі різьблені ковіньки, шкутильгаючи на старих тремтливих ногах, а інші виступали

гордовито, незгірш від будь-якого хала. Колись кожна з цих бабів була халісі. Коли їхні вельможні чоловіки помирали, і орди вершників очолювали нові хали з новими халісі при боці, колишніх халісі надсилали сюди, аби правити величезним народом дотракійців. Наймогутніші хали схилялися перед визнаною мудрістю та владою дошхалін. І все ж Дані тремтіла від думки, що одного дня її примусять приєднатися до них, не питаючи її згоди.

За мудрими бабами слідували інші: хал Ого з сином, халаккою Фого, хал Джомо з дружинами, ватажки Дрогового халазару, Даніні служниці, халові служники та невільниці, і ще багато різних. Поки вони просувалися божим гостинцем, калатали дзвони, барабани вибивали поважний та неквапний лад. У темряві понад шляхом думали свою думу вкрадені кам'яні звитяжці та боги зниклих племен. Поруч із вервечкою вздовж шляху бігли травою невільники зі смолоскипами, і від блимання вогнів великі пам'ятки та подоби здавалися майже живими.

— Джо то знаджить, ім'я Раего? — запитав хал Дрого по дорозі, пробуючи говорити посполитою мовою Семицарства. Вона вчила його кількох слів кожен раз, як мала змогу. Дрого вчився швидко, коли бажав і старався, хоча його вимова залишалася такою грубо-варварською, що ані пан Джораг, ані Візерис не розуміли жодного слова.

— Мій брат Раегар був могутнім воїном, моє сонце та зорі, — відповіла вона. — Він загинув, як я іще не народилася. Пан Джораг каже, він був останнім драконом.

Хал Дрого зиркнув на неї згори вниз. Його обличчя нагадувало мідну маску, та десь під довгими чорними вусами, відвислими під вагою золотих кілець, вона побачила тінь усмішки.

— Гарне теє ім'я, друджино Дан-Арис, місяцю мого джиття, — відповів він.

Їхній шлях лежав до озера, званого дотракійцями Черевом Світу, оточеного кільцем очерету, зі спокійною непорушною водою. Як казала Джихікі, тисячі тисяч років тому з його глибин виїхав перший чоловік верхи на першому коні.

Поки Дані роздягалася, скидаючи загиджений одяг на землю, решта чекала на порослому травою березі. Залишившись голою, вона

обережно ступила у воду. Іррі казала, що озеро не має дна, але Дані відчувала, поки пробиралася між високого очерету, як між пальців ніг чвакає м'яка грязюка. На спокійних чорних водах плавав місяць, розбиваючись від пущених нею хвиль і знову виникаючи з уламків. На її блідій шкірі з'явилися мурашки, бо холод вже підповзав стегнами, цілував нижні губи. Кров огиря висохла на руках та навколо рота. Дані склала руки кухликом і полила святу воду на голову, очищуючи себе і дитину всередині під поглядами хала і всіх, хто прибув разом з ним. Вона почула, як старі баби-дошхалін бурмочуть щось одна до одної. Їй раптом стало цікаво, що саме вони кажуть.

Коли вона вийшла з озера, тремтячи і стікаючи краплями, служниця Дорея поспішила до неї з халатом мальованого шовку, але хал Дрого махнув тій забиратися геть. Він кинув довгий спраглий погляд на її набряклі груди і опукле черевце. Дані побачила, як зсередини його штанів з кінської шкіри, нижче від важких золотих медальонів, вимальовується напружена чоловіча сила. Вона підійшла до чоловіка і допомогла йому розв'язати штани. А тоді могутній хал вхопив її за стегна і підняв у повітря, як малу дитину. Дзвіночки у його волоссі тихо тельнюнули.

Коли чоловік встромився у Дані, вона охопила руками його плечі й притислася обличчям до шиї. За три швидкі рухи усе скінчилося. «Огир, що покриє світ», хрипко прошепотів Дрого. Його руки все ще смерділи кінською кров'ю. У мить свого задоволення він боляче вкусив її за шию, а коли зняв із себе, його сім'я заповнило її й потекло шкірою стегон. Тільки тоді Дореї було дозволено загорнути Дані у запашний піщаний шовк, а Іррі — припасувати м'які сандалі їй до ніг.

Хал Дрого зав'язав штани і віддав наказ. До берега озера підвели коней. Кохолло мав честь допомогти халісі всістися на її срібну. Дрого вдарив острогами свого коня і помчав божим гостинцем під місяцем та зірками. Але на срібній Дані легко наздогнала його.

Шовковий дах над трапезною палатою хала Дрого був згорнутий, і досередини вони зайшли при світлі місяця. З трьох величезних, обкладених каменем вогняних ям у небо виплигували язики полум'я зо десять ступнів заввишки. У повітрі літав чад від смаженого м'яса та сморід кобилячого кумису. Коли вони ввійшли, в трапезній вже було

повно людей і стояв гармидер; на подушках повсідалися усі ті, кому слави імені та шани людей не вистачило, аби бути присутніми при обряді. Коли Дані в'їхала під арочний вхід і рушила проходом посередині, на неї обернулося кожне око у палаті. Дотракійці вигукували щось про її живіт та груди, вітали життя всередині неї. Вона не розбирала усього, але ясно чула одне речення, яке волали тисячі голосів: «Огир, що покриє світ!».

Високо у нічне небо злітав стукіт барабанів та ревище рогів. Напівголі жінки крутилися й танцювали на низьких столах поміж шматків печеного м'яса та мисок зі сливами, фініками і гранатами. Багато чоловіків вже повпивалися кумисом, але Дані знала, що сьогодні тут не будуть дзвеніти арахі, бо носіння клинків і пролиття крові суворо заборонялися у святому місті.

Хал Дрого зліз з коня і зайняв місце на високій лаві. Халові Джомо та халові Ого, які раніше прибули до Ваес Дотраку зі своїми халазарами, відвели почесні місця одесну та ошую хала Дрого. Під ними сіли кривоніжки трьох халів, а ще нижче — чотири дружини хала Джомо. Дані злізла зі срібної та віддала повід одному з невільників. Поки Дорея та Іррі розкладали для неї подушки, вона шукала брата. Навіть через заповнену людом палату Візериса мало бути видно завдяки блідій шкірі, сріблястому волоссю і жалюгідним лахам замість дотракійської одежі. Та він усе не траплявся їй на очі.

Погляд її ковзнув по переповнених столах уздовж стін, де на заяложених ряднах та прибитих подушках сиділи чоловіки з косами ще коротшими, ніж їхня чоловіча міць. Але й там вона бачила тільки чорні очі та мідні обличчя. Коло середини палати, близько до середньої вогняної ями, вона вгледіла пана Джорага Мормонта. Його місце означало якщо й не найвищі почесні, але достатню шану: дотракійці поважали лицаря за вправність з мечем. Дані надіслала Джихікі, аби та привела його до її столу. Мормонт негайно з'явився і миттю впав на одне коліно.

— Халісі, — мовив він, — слухаю ваших наказів.

Вона поплескала по шкіряній подушці коло себе:

— Сідайте, побалакаймо.

— Дякую за високу честь.

Лицар всівся на подушку, схрестивши ноги. Перед ним схилила коліна

невільниця, пропонуючи дерев'яну тарелю дозрілих фіг. Пан Джораг узяв одну і розкусив навпіл.

— Де мій брат? — запитала Дані. — Він мусив з'явитися хоча б на учту.

— Я бачив його милість вранці, — відповів лицар. — Сказав, що піде на Західний Базар пошукати вина.

— Вина? — перепитала Дані. Вона знала, що Візерис не терпить кумису, звичного напою дотракійців, тому цими днями вдався ходити по базарах і пиячити з купцями з великих західних та східних караванів. Їхнє товариство, схоже, більше припало йому до душі, ніж товариство сестри.

— Так, вина, — підтвердив пан Джораг, — а ще він хотів набрати зтяжців у своє військо з тих сердюків, що стережуть каравани.

Служниця поставила перед ним кров'янку, і лицар вчепився у неї обома руками.

— Чи розумно він чинить? — запитала Дані. — В нього немає золота, аби наймати військо. А раптом його зрадять?

Охоронці караванів рідко турбувалися про якусь там вояцьку честь, а Узурпатор з Король-Берега добре заплатить за голову її брата.

— Ви мали б піти з ним, аби вберегти від біди. Ви присягали йому мечем.

— Зараз ми у Ваес Дотраку, — нагадав їй лицар. — Тут нікому не дозволено мати при собі меча або проливати людську кров.

— І все ж люди помирають навіть тут, — зазначила Дані. — Мені розповідала Джихікі. Деякі купці мають при собі євнухів — сильних здорованів, які можуть вдавити злодія пасмом шовку. Крові не пролито — богів не розгнівано.

— То сподіваймося, що вашому братові стане розуму нічого не красти. Пан Джораг витер долонею жир з рота і нахилився через стіл.

— Він хотів забрати ваші драконячі яйця, поки я не попередив, що відріжу йому руки, якщо він бодай торкнеться їх.

На якусь мить Дані втратила мову.

— Мої яйця... але ж вони мої, магістрат Ілірію подарував їх мені на весілля, та й навіть вони Візерисові... це ж просто камені...

— Те саме можна сказати про рубіни, діаманти й вогняні опали, принцесо... а драконячі яйця набагато рідші та коштовніші. Ті купці, з

якими він пиячить, охоче продадуть власні яйця за один з таких каменів, а за всі три Візерис матиме стільки зтяжців, скільки забажає. А Дані ж нічого не знала, навіть не підозрювала...

— Тоді... хай забирає. Йому не треба красти, достатньо попросити. Він мій брат... і мій законний король.

— Так, він ваш брат, — визнав пан Джораг.

— Ви не розумієте, добрий лицарю, — мовила вона. — Моя мати померла, народжуючи мене. Мій батько та брат Раегар загинули ще раніше. Я б не знала навіть їхніх імен, якби мені не розповів Візерис. В мене залишився тільки він. Лише він один. Більше в мене нікого в світі нема.

— То було раніше, — заперечив пан Джораг. — Але зараз все інакше, халісі. Тепер ви дотракійка. У вашому череві скаче огир, що покрие світ.

Він простяг келиха, і невільниця налила туди кумису: кислого, грудкуватого, з різким запахом.

Дані відіслала невільницю помахом руки. Від одного запаху її нудило, а виблювати кінське серце, з'їдене у таких муках, вона не мала наміру.

— Що це означає? — запитала вона. — Хто такий той огир? Усі кричать про нього, але я нічого не розумію.

— Огир — то хал над халами, обіцяний у стародавньому пророцтві, дитино. Він зведе дотракійців у один халазар і поскаче з ними до кінців землі. Так проречено здавна. Усі племена світу стануть його табуном.

— Овва, — тихо мовила Дані й розгладила шовк на круглому черевці.

— Я назвала його Раего.

— Від цього імені в Узурпатора кров захолоне в жилах.

Раптом її за лікоть засмикала Дорея.

— Мосьпані, — гарячково зашепотіла вона, — там ваш брат...

Дані подивилася углиб довгої палати без даху і справді побачила його. Він крокував до неї з такими вихилями, що вона зрозуміла: своє вино він на базарі знайшов... а разом з ним і щось схоже на хоробрість.

На братові був кармазиновий шовк, заплямований і заяложений у дорозі. Кирея та рукавиці колись були чорного оксамиту, але давно вицвіли від сонця. Чоботи висохли та розтріскалися, сріблясте волосся

сплуталося і загидилося. При боці у шкіряних піхвах висів меч. Саме на нього дивилися дотракійці, поки Візерис ішов проходом. Навколо Дані здіймався грізний вал прокльонів, погроз та похмурого бурмотіння. Гарячковий стукіт барабанів, як і вся інша музика, поступово завмер.

Серце їй перехопило від передчуття чогось жахливого.

— Підіть до нього, — наказала вона панові Джорагу. — Зупиніть його. Приведіть сюди. Скажіть, хай забирає драконячі яйця, якщо прийшов по них.

Лицар скочив на ноги і ринув виконувати наказ.

— Де моя сестра? — п'яно заволав Візерис. — Я прийшов бенкетувати. Як ви насмілилися їсти без мене? Ніхто не їсть перед королем. Де вона? Та хвойда не заховається від дракона.

Він зупинився коло найбільшої з трьох вогняних ям, витріщаючись на обличчя дотракійців. У палаті сиділо п'ять тисяч людей, але тільки жменька з них знала посполиту мову. Проте незрозумілі слова нікому не заважали бачити, що Візерис п'яний, як чіп.

Пан Джораг швидко підскочив до принца, щось зашепотів йому на вухо і вхопив за руку, але Візерис вирвався.

— Прибери руки! Ніхто не сміє торкатися дракона без його дозволу!

Дані поглянула занепокоєно на високу лаву. Хал Дрого щось сказав до інших халів коло себе. Хал Джомо вишкірився, а хал Ого зареготав уголос.

Зачувши сміх, Візерис підняв очі.

— Хале Дрого, — буркнув він майже ввічливо. — Я прийшов до вас на учту.

Хитаючись, він рушив геть від пана Джорага, намірюючись підсісти до трьох халів на високій лаві.

Хал Дрого підвівся, виплюнув десяток слів дотракійською так швидко, що Дані жодного не зрозуміла, і тицьнув пальцем. Пан Джораг переклав:

— Хал Дрого каже, що ваше місце там.

Візерис зиркнув туди, куди вказував хал. Позаду довгої палати, у кутку біля стіни, глибоко в тіні, щоб сховатися від очей ліпших за них людей, сиділи найнижчі з нижчих: хлопчаки, які ще не нюхали крові, старці з каламутними очима та скам'янілими суглобами, недоумки та каліки.

Далеко від м'яса і ще далі від честі.

— То не місце для короля, — бундючно заявив брат.

— То є місце, — відповів хал Дрого посполитою мовою, якої його навчила Дані, — для Король-Стерті-Ноги.

Він ляснув у долоні.

— Воза! Подати воза для хала Раггата!

П'ять тисяч дотракійців почали реготати та галасувати. Пан Джораг стояв позаду Візериса і кричав щось йому на вухо, але гармидер у палаті стояв такий, що Дані його слів не розчула. Її брат заволав щось у відповідь, двоє чоловіків сахнулися, а пан Мормонт збив Візериса з ніг на підлогу.

Данін брат оголив меч.

Оголена сталь сяйнула страшним червоним блиском у миготінні багать з вогняних ям.

— Геть від мене! — засичав Візерис.

Пан Джораг відступив на крок, і брат сяк-так зіп'явся на ноги. Він замахав над головою мечем — клинком, якого йому позичив магістрат Ілірію, аби зробити більш схожим на короля. З усіх боків його кляли страшними словами дотракійці.

Дані зойкнула з жаху. Вона знала, що буває за оголений у цьому місці меч, хай навіть брат про це й не відав. Почувши її голос, Візерис повернув голову і нарешті побачив сестру.

— А, онде вона, — посміхнувся принц і рушив до неї, рубаючи повітря, начебто пробивався через лаву ворогів, хоча ніхто не стояв у нього на дорозі.

— Клинок... ти не повинен, — благала вона його. — Прощу тебе, Візерисе. Так не можна. Поклади меч і сідай до мене на подушки. Тут є питво, частунок... тобі ж треба драконячі яйця, так? Забирай їх собі, тільки поклади меч.

— Роби, що тобі кажуть, дурнику, — гукнув пан Джораг, — поки нас усіх не повбивали!

Візерис зареготав.

— А вони нас не вб'ють. У святому місті вони не можуть пролити крові... а я можу.

Він приставив вістря меча між Даніни груди і повів донизу, по круглomu череві.

— Я хочу те, по що я сюди прийшов, — мовив він. — Я хочу корону, яку мені обіцяли. Він тебе купив, але не заплатив. Скажи, що я вимагаю те, про що домовлялися. Або заберу тебе назад. І тебе, і яйця. А свого клятого вилупка може залишити собі. Я його виріжу і кину просто тут.

Вістря меча прохромило шовк і вкололо пупа. Вона бачила, що Візерис плаче. Відразу і плаче, і сміється. А колись же ця істота була їй братом. Віддалено, мовби з іншого світу, Дані почула, як схлипує її служниця Джихікі, благаючи не примушувати її перекладати, бо хал її зв'яже і потягне конем аж на вершину Матері Гір. Дані пригорнула дівчину і мовила до неї:

— Не бійся. Я сама все скажу.

Вона не була певна, чи знає досить слів для перекладу. Але коли скінчила, хал Дрого у відповідь кинув кілька стислих речень дотракійською, з яких Дані зрозуміла, що він усе втямив. Сонце її життя ступив донизу з високої лави.

— Що він сказав? — щулячись, запитав чоловік, який колись був її братом.

В палаті настала така тиша, що всі почули тельнякання дзвіночків хала Дрого з кожним його кроком. Троє кривноїзників ступали за халом, наче три мідні тіні. Даянерис відчула холод по всьому тілу.

— Він каже, що ти матимеш розкішну золоту корону, і люди тремтітимуть від одного погляду на неї.

Візерис всміхнувся і опустив меч. Жалюгідно... так жалюгідно, що потім її мучили болісні спогади... він усміхнувся.

— Та я ж цього і хотів, — вимовив він. — Саме це мені обіцяли.

Коли сонце її життя потягнувся до неї, Дані обвила рукою його стан. Хал мовив слово, і кривноїзники ринули уперед. Котхо вхопив чоловіка, який був їй братом, за обидві руки. Хагго зламав йому зап'ястка, рвучко крутнувши своїми величезними руками. Кохолло висмикнув меч з заанімілих пальців. Та навіть зараз Візерис ще не все допетрав.

— Ні! — заволав він. — Мене не можна чіпати, я дракон! Так, я дракон, мене увінчають короною!

Хал Дрого відстібнув паса. Його важкі візерунчасті бляхи було вилито з чистого золота, кожний завбільшки з долоню чоловіка. Хал вигукнув

наказ. Невільники-куховари витягли з багаття важкого чавунного казана з юшкою, вилили юшку просто на землю і повернули казан до вогню. Дрого вкинув туди пояса і дивився байдужими очима, як бляхи червоніють і починають розпливатися. Дані бачила, як вогні танцюють у його оніксових очах. Невільник приніс йому пару цупких рукавиць із кінського волосу; хал, не вшанувавши його навіть поглядом, захопив їх і натягнув собі на руки.

Візерис почав верещати без слів тонким нестямним голосом боягуза перед лицем смерті. Він хвицявся і викручувався, скиглив, як собака, і схлипував, як дитина, але дотракійці тримали його міцно і ні на що не зважали. Пан Джораг пробрався до Дані й поклав їй руку на плече.

— Благаю вас, моя принцесо, відверніться...

— Ні. — Вона склала руки на опуклому животику, оберігаючи дитя.

Нарешті Візерис кинув на неї погляд.

— Сестро, благаю... Дані, скажи їм... накажи... сестричко, люба моя...

Коли золото розтануло і потекло, Дрого простяг руки крізь полум'я і вихопив звідти казан.

— Корона! — заревів він. — Тут. Для Короля-на-Возі!

З цими словами хал перекинув казан просто на голову чоловіка, який колись був їй братом.

Вереск, виданий Візерисом Таргарієном, коли неоковирний чавунний шолом вкрив його обличчя, нічим не нагадував людський. Ноги принца вибили навіжений танок на земляній підлозі, потім сповільнилися і завмерли. Великі блямби розтопленого золота стікали йому на груди, кармазиновий шовк димів від жару... але не пролилося жодної краплі крові.

«Він не був драконом», дивно спокійна, подумала Дані. «Вогонь не здатний вбити дракона.»

Едард XIII

Він знову блукав криптою під Зимосіччю, як і тисячу разів до того. Королі Зими дивилися на нього крижаними очима, а лютововки під їхніми ногами повертали великі кам'яні голови і гарчали. Нарешті він дійшов до могили, де спав його батько, а поряд — Брандон та Ліанна. «Обіцяй мені, Неде», прошепотіла подоба Ліанни. Вона мала на собі вінка з блідих блакитних троянд, а очі її плакали кров'ю.

Едард Старк підскочив у ліжку серед переплутаних ковдр. Серце калатало. У кімнаті було темно, як у ямі. Хтось тарабанив у двері.

— Князю Едарде! — гучно покликав чийсь голос.

— Зараз. — Голий, у напівсні, він сьак-так прошкутильгав темною опочивальнею. За дверима стояли Томард з піднятою рукою та Кайн зі свічкою в руці. Між ними стояв коронний підкоморій. На його обличчі, наче вирізьбленому з каменю, не відбивалося жодних почуттів.

— Ваша вельможність пане Правице, — урочисто проголосив він. — Його милість король наказує вам з'явитися до нього. Негайно.

Отже, Роберт нарешті повернувся з полювання. А по правді, мав би раніше.

— Дайте мені трохи часу вдягтися.

Підкоморія Нед залишив ззовні. Кайн допоміг вдягтися в білу льоняну сорочку та сіру делію, штани, розрізані по нозі в лубку. Завершили вдягання значок його уряду та пояс із важких срібних ланок. За пояс Нед засунув валерійського кинджала.

Кайн з Томардом повели Неда внутрішнім двором; Червоний Дитинець спав у темряві ночі. Майже повний місяць висів низько над муром. Згори по мурі ходив стражник у золотій киреї.

Королівські помешкання знаходилися у Маєгоровому Острозі — грізній квадратній фортеці у самому серці Червоного Дитинця, оточеній стінами дванадцять стоп завтовшки та сухим ровом із залізними шпичаками на дні. То був замок всередині замку. Дальній кінець мосту охороняв пан Борос Блаунт, чий білий обладунок примарно блимав під місячним світлом. Всередині острогу Нед пройшов повз іще двох лицарів Королегвардії: пан Престон Зеленопіль стояв унизу сходів, а пан Барістан Селмі чатував коло дверей королівської опочивальні. «Троє у білих корзнах», майнула моторошна думка, і спиною пробіг раптовий холодок. Пан Барістан був блідіший за власний обладунок. Нед з одного погляду зрозумів: трапилось щось жахливе. Коронний підкоморій прочинив двері.

— Князь Едард Старк, Правиця Короля! — оголосив він.

— Ведіть сюди, — озвався Роберт дивно глухим і слабким голосом.

У двох коминах на двох кінцях опочивальні палав вогонь, наповнюючи кімнату похмурими червоними відблисками. Всередині стояла задушлива спека. Роберт лежав поперек ліжка під балдахіном. Коло

ліжка порався великий маестер Пицель, а перед зачиненим вікном нетерпляче міряв кімнату кроками князь Ренлі. Служники гасали туди-сюди, підкладаючи дрова у вогонь, аби закип'ятити вино. Коло чоловіка на краю ліжка сиділа Серсея Ланістер. Волосся вона мала скуйовджене, мов щойно з постелі, але жодного сліду сну в очах. Очі стежили за Недом, поки Томард і Кайн допомагали йому перетнути опочивальню. Він рухався повільно, мовби ще не прокинувся.

З короля навіть чобіт не зняли. Його вкривала ковдра, але Нед бачив на вичиненій шкірі чобіт засохлу грязюку і траву там, де вони витикалися назовні. Зелений жупан валявся на підлозі купою, розрізаний та заляпаний червоно-бурими плямами. У опочивальні смерділо димом, кров'ю та смертю.

— Нед... — прошепотів король, побачивши його. Обличчя він мав бліде, як молоко. — Піди... ближче.

Люди Неда підвели його ближче. Нед ухопився за стовпчик ліжка, щоб стояти певніше. З одного погляду на короля він зрозумів, що справа погана.

— Що...? — почав він, давлячись словами у стислому горлі.

— Вепр. — Князь Ренлі все ще мав на собі зелений мисливський одяг; подорожній кобеняк був заляпаний кров'ю.

— Дідько, а не вепр, — прохрипів король. — Моя вина... Забагато випив, горіти мені у пеклі... Не влучив.

— А де були усі ви? — заgrimів Нед до князя Ренлі. — Де був пан Барістан і Королегвардія?!

Ренлі скривив губи.

— Мій брат наказав нам усім стати осторонь і дати йому самому поцілити вепра.

Едард Старк підняв ковдру.

Аби залатати рану, зробили все можливе, але не досить. То мало бути моторошне чудовисько — воно розпанахало короля іклами від пахвини до грудей. Змочені у вині пов'язки, які наклав великий маестер Пицель, чорніли від крові. Від рани війнуло жахливим смородом; Неда аж занудило, і він впустив ковдру.

— Смердить, — мовив Роберт. — Смертю смердить. Не думай, що не чую. Доброго прочухана дав мені той вилупок, га? Та я... я йому теж не подарував, Неде.

Кривава усмішка короля жахала не менше, аніж його рана.

— Ножа йому в око увігнав... Запитай в них... Запитай...

— Точно так, — пробурмотів князь Ренлі. — Ми привезли вепра з собою. За братовим наказом.

— На тризну, — прошепотів Роберт. — Зараз ідіть геть. Усі ви. Я говоритиму з Недом.

— Роберте, мій коханий повелителю... — почала була Серсея.

— Я сказав, усі геть, — наполіг Роберт з тінню своєї колишньої люті в голосі. — Яке з цих двох слів ти не зрозуміла, жінко?

Серсея зібрала свої спідниці та гідність і вийшла з дверей першою. За нею рушили князь Ренлі та інші. Великий маестер Пицель затримався і тремтливою рукою подав королю кухлика з густою білою рідиною.

— Макове молочко, ваша милість. Випийте. Від болю.

Роберт тилом долоні вибив кухля геть.

— Забирайся, старий дурню. Скоро я засну і без тебе. А зараз — геть.

Великий маестер Пицель кинув на Неда переляканий погляд і забрався з кімнати.

— Хай тобі грець, Роберте, — мовив до короля Нед, коли залишився з ним наодинці. Від болю в нозі він трохи не осліп. А може, очі йому застигло горе. Він сповз на ліжку, всівся поруч із другом. — Чому ти завжди такий упертий?

— Та пішов ти, Неде, — прохрипів король. — Я ж убив того вилупка, чи не так?

Пасмо сплутаного чорного волосся падало на очі, які палали, втупившись у Неда.

— От би тебе убити. Не можеш полишити людину спокійно полювати. Пан Робар знайшов мене. Грегорова голова. Гидко думати. Хортові не сказав. Хай Серсея його потішить.

Сміх короля перетворився на стогін від нападу болю.

— Згляньтеся, боги, — пробурмотів він, ковтаючи муку. — Дівчина. Даянерис. Мала дитина, ти був правий... ось за віщо, за дівчину... боги послали вепра... покарати мене...

Король закашлявся, харкнув кров'ю.

— Погано я вчинив, мерзенно... зовсім ще дівчинка... Варис, Мізинець, навіть мій брат... нездари... нема з ким радитися, тільки з тобою, Неде... тільки ти...

Він ледве підняв зсудомлену руку, слабко майнув нею.

— Папір та чорнило. Онде на столі. Пиши, що скажу.

Нед розправив папір на коліні та узявся до пера.

— Як накажете, ваша милість.

— Остання воля і заповіт Роберта з дому Баратеон, Першого тако нареченого, короля андалів і таке інше... сам впиши ті клятві титули, ти їх усі знаєш... Сим повеліваю Едардові з дому Старк, князеві на Зимосічі та Правиці Короля, служити Князем-Намісником і Господарем на Державі по... по моїй смерті... та правити... в моє місце, доки мій син Джофрі досягне належного віку...

— Роберте... — На язик просилися слова «Джофрі — не твій син», але Нед не зронив жодного з них. Обличчям Роберта пробігали хвилі муки; піддати короля ще гіршим тортурам він не міг. Отже, Нед схилив голову і взявся писати, але замість слів короля «мій син Джофрі» вписав «мій спадкоємець». І миттю відчув себе приниженим цим обманом. «Брехати змушує любов», подумав він. «Хай пробачать мені боги.»

— Що писати далі?

— Напиши... що там треба. Захищати і зберігати, богами старими і новими, сам знаєш незгірш мене. Пиши. Я поставлю підпис. Віддаси раді, коли я помру.

— Роберте, — глухим від горя голосом проказав Нед, — так не можна. Не смій мені помирати. Ти потрібен державі.

Роберт вхопив його за руку і стиснув з усієї сили.

— Ти... препогано брешеш, Неде Старку, — вичавив він із себе крізь біль. — Держава... уся держава знає... який з мене паскудний король. Такий самий, як Аерис, даруйте мені, боги.

— Ні! — заперечив Нед своєму помираючому другові, — не такий, як Аерис, ваша милосте. Геть не такий, як Аерис.

Роберт спромігся на слабеньку криваву усмішку.

— Та хай скажуть... що в останню мить... я вчинив правильно. Ти мене не підведеш. Сідай на трон. Ти зненавидиш його гірше, ніж я... але правитимеш добре. Ти скінчив шкрябати?

— Так, ваша милість. — Нед підсунув аркуша Робертові. Король вивів підпис наосліп, мазнувши по папері власною кров'ю. — Печатку треба засвідчити.

— Хай вепра подадуть на моїй тризні, — захрипів Роберт. — З яблучком у роті, а шкірка щоб хрумтіла. З'їжте паскуду, хоч вдавіться — а мені те вже буде байдуже. Обіцяй мені, Неде.

— Обіцяю. — «Обіцяй мені, Неде», озвався голос Ліанни.

— Дівчина, — вів далі король. — Даянерис. Хай живе. Якщо можеш... не пізно... скажи їм... Варисові, Мізинцеві... хай не вбивають. І допоможи моєму синові, Неде... Зроби його... кращим за мене.

Король зіщулювся.

— Згляньтеся на мене, боги.

— Зглянутьсся, друже мій, — відповів Нед. — Неодмінно.

Король заплющив очі й трохи заспокоївся.

— Короля свиня задавила, — пробурмотів він. — Я б сміявся, але дуже болить.

Нед не сміявся.

— Покликати усіх назад?

Роберт слабо кивнув.

— Як забажаєш. О боги, чому тут так холодно?

Миттю по опочивальні забігали челядники, підкидаючи у вогонь. Королева зникла: хоч якась, та втіха. «Якщо в Серсеї є крапля здорового глузду, вона візьме дітей і втече ще до заходу сонця», подумав Нед. «І без того надто засиділася.»

Король Роберт за дружиною, схоже, не сумував. Він наказав братові Ренлі та великому маестрові Пицелю свідчити, що він сам приклав свою печатку до гарячого жовтого воску, яким Нед крапнув на листа.

— Тепер дайте щось від болю і залиште спокійно померти.

Великий маестер Пицель поспіхом змішав ще одного кухля макового молока. Цього разу король жадібно випив, лишаючи на бороді дрібні білі крапельки, а тоді відкинув геть порожнього кухля.

— Тепер я спатиму?

Королю відповів Нед.

— Так. Спатимете, пане мій.

— Добре, — посміхнувся король. — Я перекажу Ліанні вітання від тебе, Неде. Збережи моїх дітей в моє місце.

Ці слова вразили Неда, наче ніж у живіт. Якусь мить він не знав, що відповісти, бо не міг примусити себе збрехати. А тоді згадав королівських байстрюків: крихітку Барру під мамчиною цицькою, Мію

в Долині, Гендрі коло горна, решту інших.

— Я збережу... твоїх дітей, як своїх власних, — повільно проказав князь.

Роберт кивнув і заплющив очі. Нед спостерігав, як старий друг тоне в подушках, як макове молоко змиває з його обличчя смертну муку. Нарешті до короля прийшов сон.

Великий маестер Пицель рушив до Неда, бринькаючи важкими ланцюгами.

— Я зроблю все, що в моїй владі, пане мій, але рана загнилася. Його везли додому два дні. Коли я побачив його милість, було вже запізно. Я можу полегшити його страждання, але зцілити пораненого тепер можуть самі лише боги.

— Скільки ще? — запитав Нед.

— Правду кажучи, він уже мав би померти. Ніколи не бачив, щоб людина так люто чіплялася за життя.

— Мій брат завжди був сильним, — мовив князь Ренлі. — Не те щоб дуже розумним, але сильним.

У задушливому повітрі опочивальні його лобом стікав рясний піт. Молодий, чорнявий, гарний на вроду, він здавався примарною подобою молодого Роберта.

— Він убив вепра. Зарізав тварюку, хоча в самого кишки висіли з черева. — Голос брата короля виказував його безмежний подив.

— Роберт ніколи не залишав бойовища, поки ворог живий, — відповів Нед.

За дверима сходи, як і раніше, охороняв пан Барістан Селмі.

— Маестер Пицель дав Робертові макового молока, — мовив до нього Нед. — Простежте, щоб ніхто не турбував його спокій без мого дозволу.

— Ваш наказ буде виконано, пане князю. — Пан Барістан здавався набагато старішим за свої роки. — Я зганьбив довірений мені священний обов'язок.

— Навіть кращий з лицарів не може захистити короля від нього самого, — відповів Нед. — Роберт обожнював лови вепрів. Сам бачив, як він їх убив, мабуть, із тисячу.

Король завжди стояв твердо, не ворухнувшись, широко розставивши ноги, наготувавши важку рогатину, а ще кляв вепра найгіршими

словами і чекав до останньої миті, поки розлючений звір летів на нього. А коли наставала та остання мить, вбивав його одним страшним і точним ударом.

— Ніхто не міг знати, що саме цей принесе йому смерть.

— Дякую за ласку, пане Едарде.

— Король сам так сказав. Він каже, що забагато випив вина.

Сивочолий лицар стомлено кивнув.

— Доки ми підняли вепра з лігва, його милість уже хитався в сідлі. Але наказав нам стати осторонь і чекати.

— Цікаво, пане Барістане, — запитав Варис тихо та вкрадливо, — а хто давав королю те вино?

Нед не чув, як підійшов євнух, але обернувшись, побачив його перед собою. На тому був чорний оксамитовий східний халат, який підмітав підлогу. Обличчя було щойно напудроване.

— Вино королю давали з його власного міха, — відповів пан Барістан.

— Був тільки один міх? Полювання зазвичай так розпалює спрагу.

— Я не рахував. Але напевне більше, ніж один. Коли король вимагав, його зброєносець приносив нового міха.

— Який послужливий юнак, — зазначив Варис. — Така нелегка робота: стежити, аби король завжди мав чим освіжитися.

Нед відчув у роті гіркоту. Він пригадав двох білявих хлопців, яких Роберт посилав по розтягачку для панцера. Того вечора на бенкеті король розповів цю історію усім присутнім, трусячись від реготу.

— Котрий зі зброєносців? — запитав він.

— Старший, — відповів пан Барістан. — Лансель.

— Я його добре знаю, — мовив Варис. — Міцний та завзятий хлопчина, син пана Кевана Ланістера, небіж князя Тайвина, брат королеви у перших. Сподіваюся, милий юнак не винуватить себе. Я добре пам'ятаю, які вони, діти, вразливі у своїй юнацькій невинності. Варис, ясна річ, колись був юним. Але Нед мав сумнів, що хоч колись — невинним.

— До речі про дітей. Король Роберт змінив думку щодо Даянерис Таргарієн. Хай там яких заходів ви вжили, я наказую їх відмінити. Негайно.

— На жаль, — мовив Варис, — навіть негайно може бути запізно. Птахи вже вилетіли. Але я зроблю все можливе, пане Правице. З

вашого дозволу.

Він вклонився і зник униз сходами, шепочучи на каменях м'якими сандалями.

Кайн і Томард вели Неда назад через міст, коли з Маєгородового Острогу виник пан Ренлі.

— Пане Едарде, — покликав він, — з вашої ласки, хвилюк вашого часу.

Нед зупинився.

— Слухаю вас.

Ренлі підійшов ближче.

— Хай ваші люди відійдуть.

Вони стрілися на середині мосту, а під ними лежав сухий ров. Місяць висріблював страшні сталеві гостряки, які витикалися з його дна.

Нед майнув рукою. Томард і Кайн вклонилися та з належною повагою відійшли геть. Князь Ренлі сторожко зиркнув на пана Бороса на дальньому кінці мосту, тоді на пана Престона у дверях позаду.

— Щодо тієї грамоти. — Він нахилився ближче. — То ж був привілей про намісництво? Мій брат призначив вас намісником і господарем на державі, так?

Князь не чекав відповіді.

— Майте на увазі, пане, що моя особиста сторожа складається з тридцятьох вояків, а ще є друзі: лицарі та всяке панство. Дайте мені годину, і у ваших руках буде сотня мечів.

— І що ж мені робити з сотнею мечів, любий пане?

— Вдарити першим! Зараз, поки замок ще спить. — Ренлі знову зиркнув на пана Бороса і стишив голос до гарячкового шепотіння. — Треба відібрати Джофрі в матері та утримати в себе. Привілей — то одне, але королівством володіє той, хто володіє королем. Слід також схопити Мирцелу та Томена. Щойно її діти будуть в нас, Серсея не наслідиться перечити. Рада затвердить вас як князя-намісника і опікуна короля Джофрі.

Нед кинув на Ренлі холодний погляд.

— Роберт ще живий. Боги можуть зглянутися над ним. Якщо ж ні, то я скличу раду для оголошення його останньої волі та розгляду справи про наслідування престолу. Але не безчестиму останні години короля у цьому світі, проливаючи кров у його палатах і витягаючи переляканих

дітей з їхніх ліжок.

Князь Ренлі ступив крок назад, напружений, мов тятива.

— Кожна мить затримки дає Серсеї час на приготування. Поки Роберт помере, може бути вже пізно... для нас обох.

— Тоді нам слід молитися, щоб Роберт не помер.

— На це надії небагато.

— Інколи боги мають милість до людей.

— Боги — інколи. Ланістери — ніколи.

Князь Ренлі обернувся і пішов назад через рів. До башти, де помирав його брат.

Повернувшись до покоїв, Нед відчув страшну втому та сум, але про сон не могло бути й мови. Тільки не зараз. «Коли граєш у гру престолів, то виграєш або гинеш», сказала йому Серсея Ланістер у божегаю. Він спитав себе, чи правильно відмовив князеві Ренлі. Йому не смакували всі ці заколоти, а погрожувати дітям він вважав конче безчесним, але ж... якщо Серсея обере боротьбу замість втечі, то сотня Ренліних бійців стане йому в пригоді. Та й більше б не завадило.

— Мені потрібен Мізинець, — мовив він до Кайна. — Якщо його немає в покоях, то візьми скільки треба людей і обшукай кожен винний льох, кожен бурдей у Король-Березі, поки не знайдеш. Приведи його до мене ще до світанку.

Кайн вклонився і пішов виконувати наказ, а Нед обернувся до Томарда.

— «Відьма вітрів» має відійти з вечірнім відпливом. Ти обрав супровід?

— Десятьох, Портер за старшого.

— Візьми двадцятьох, очолиш сам, — наказав Нед. Портер був хоробрий вояк, але надто впертий. Аби наглядати за дочками, потрібен був хтось розсудливіший та хитріший.

— Як накажете, мосьпане, — відповів Том. — От за чим не сумуватиму, то за цим клятим містом. Хочу вже дружину побачити.

— Перш ніж повернути на північ, ти пройдеш біля Дракон-Каменя. Мені треба, щоб ти завіз туди листа.

Том глянув на хазяїна якось сторожко.

— На Дракон-Камінь, мосьпане?

Про острівну твердиню дому Таргарієн ходили різні зловісні чутки.

— Накажеш капітанові Косу підняти мій прапор, щойно він з'явиться

у виду острова. Вони там можуть остерігатися непроханих гостей. Якщо капітан стане вбиратися, переконай його за всяку ціну. Я напишу листа, якого ти віддаси в руки князеві Станісу Баратеону. Нікому іншому. Не його управителю, не очільникові його варти, не його вельможній дружині. Тільки самому князеві Станісу.

— Як накажете, мосьпане.

Коли Томард пішов, князь Едард Старк втупився у полум'я свічки, що горіла коло нього на столі. На нього накотило шалене горе. Він не хотів нічого, крім піти до божегаю, впасти на коліна перед серце-деревом і молитися за життя Роберта Баратеона, який був йому більше, ніж брат. Потім люди шепотітимуться, що Едард Старк зрадив дружбу свого короля і позбавив законного спадку його синів. Але він сподівався, що боги бачать правду, і Роберт теж знатиме її у землі, що лежить за межею смерті.

Нед вийняв останню грамоту, підписану королем. Сувій цупкого білого пергамену, запечатаний золотим воском. Кілька коротких слів і пляма крові. Яка крихітна різниця між перемогою та поразкою, між життям та смертю.

Він витяг чистого аркуша паперу і вмочив перо у каламар.

«Його королівській милості Станісу з дому Баратеон», лягли на папір перші слова. «До часу, коли ви отримаєте цього листа, ваш брат Роберт, наш король останні п'ятнадцять років, буде вже мертвий. Його смертельно поранив дикий вепр під час ловів у королівській пущі...»

Літери судомилися і стрибали на папері; рука з пером зупинилася. Князь Тайвин та пан Хайме були не з тих, хто покійно приймає безчестя. Вони битимуться, а не тікатимуть. Певна річ, князь Станіс після убивства Джона Арина остерігався, як міг, але ж зараз він мав би рушити на Король-Берег морем з усією своєю силою, поки Ланістери не виступили суходолом.

Нед ретельно добирав кожне слово у листі. Коли він скінчив, то підписав листа: «Едард Старк, князь на Зимосічі, Правиця Короля, Намісник і Господар на Державі», струсив листа піском, склав його удвоє і взявся топити віск для печаток на полум'ї свічки.

Поки віск танув, він подумав, що його намісництво має бути коротким. Новий король сам обере собі Правцю, і Нед зможе поїхати додому. Думка про Зимосіч викликала на обличчі слабку посмішку. Він хотів

знову почути сміх Брана, виїхати на соколині лови разом з Роббом, погратися з Ріконом. Він прагнув відійти до сну без сновидінь у власному ліжку, міцно обійнявши свою кохану дружину Кетлін.

Кайн повернувся, коли він прикладав печатку з лютововком до м'якого білого воску. З ним був Десмонд, а між ними йшов Мізинець. Нед подякував стражникам і відіслав їх.

Пан Петир був вдягнений у синю оксамитову сорочку з пишними рукавами і сріблясту делію з візерунком із пересмішників.

— Гадаю, вас належить привітати, — мовив він, всідаючись без запрошення.

Нед спохмурнів.

— Король лежить тяжко поранений на порозі смерті.

— Я знаю, — відповів Мізинець. — А ще я знаю, що Роберт поставив вас господарем на державі.

Недові очі блимнули на королівську грамоту з цілою печаткою просто коло нього на столі.

— І як же ви дізналися, пане мій?

— Варис натякнув, — відповів Мізинець, — а ви оце щойно підтвердили.

Недове обличчя скривило гнівом.

— Клятий Варис зі своїми пташками. Кетлін правду казала: він знається на якихось чорних мистецтвах. Я йому не вірю.

— Чудово. Ви вже дечому навчилися. — Мізинець перехилився наперед. — І все ж гадаю, ви витягли мене посеред ночі не для того, аби побалакати про євнуха.

— Ні, не для того, — погодився Нед. — Я знаю таємницю, задля збереження якої вбили Джона Арина. Роберт не залишає по собі жодного законного сина. Джофрі та Томен є байстрюками Хайме Ланістера від його кровозмісного перелюбства з королевою.

Мізинець підняв брову.

— Який жах, — мовив він, ясно даючи зрозуміти, що анітрохи не вражений. — І дівчинка теж? Аякже. Отже, коли король помре...

— То престол за правом перейде князеві Станісу, старшому з двох Робертових братів.

Міркуючи над питанням, пан Петир попестив свою гостру борідку.

— Начебто так. Якщо тільки...

— «Якщо тільки», шановний пане? Ніяких «якщо» тут бути не може. Станіс є спадкоємцем престолу. Це не можна змінити.

— Без вашої допомоги Станіс трон не візьме. А ви, якщо маєте розум, передасте його Джофрі.

Нед витріщився на нього скам'янілими очима.

— Хіба в вас немає навіть краплі честі?

— Крапля, може, десь і є, — недбало відповів Мізинець. — Та ви краще вислухайте. Станіс вам не друг. Мені теж. Його навіть власні брати ледве терплять. Він зроблений із чавуну, важкого та непіддатливого. Він, певна річ, призначить нового Правицю і нову малу раду. Вам він, поза сумнівом, подякує за те, що передали йому корону, але великої любові ви не дочекаєтеся. Його сходження на престол означатиме війну. Станіс не зможе носити корону спокійно, поки Серсея та її байстрюки живі. А ви гадаєте, що князь Тайвин сидітиме і дивитиметься, як голову його дочки приміряють на шпичака? Кастерлі-на-Скелі миттю повстане. І не тільки він. Роберт мав ласку пробачати людей, які служили королю Аерису — аби вони дотримувалися вірності трону. Та Станіс не такий поблажливий. Він, приміром, не забуде облогу Штормоламу. А князі Тирел і Рожвин не насміяться про неї забути. Всі, хто бився під драконячими прапорами або повставав разом з Балоном Грейджоєм, матимуть привід боятися за себе. Посадіть Станіса на Залізний Трон — і кажу вам, держава спливе кров'ю.

— А тепер глянемо на інший бік монети. Джофрі усього дванадцять років, а господарювати Роберт поставив вас, пане. Ви Правиця Короля, Намісник і Господар на Державі. Влада належить вам, князю Старк. Вам тільки слід простягти руку і взяти її. Замиріться з Ланістерами. Звільніть Біса. Одружіть Джофрі з вашою Сансою. Видайте молодшу дівчинку за принца Томена, оженіть вашого спадкоємця на Мирцелі. Джофрі стане повнолітнім через чотири роки. До того часу він дивитиметься на вас, як на другого батька. Якщо ж ні... чотири роки — довгий строк, пане. Досить довгий, аби позбавитися князя Станіса. Тоді, якщо Джофрі чинитиме клопіт, ми зможемо розкрити його маленьку таємницю і посадити на престол князя Ренлі.

— Ми? — перепитав Нед.

Мізинець здвигнув плечима.

— Вам потрібен хтось, хто б поділяв ваш тягар. Запевняю, я візьму недорого ціну.

— Ціну. — Голос Неда був крижаний. — Пане Баеліше, ви пропонуєте мені брати участь у державній зраді.

— Це так зватиметься, тільки якщо ми програємо.

— Ви забуваєтеся, — мовив Нед. — Забуваєте Джона Арина. Забуваєте Джорі Каселя. А ще ви забуваєте оце.

Він витяг кинджала і поклав його на стіл. Драконяча кістка і валерійський булат. Лезо тонке, як різниця між праведним та грішним, правдою та кривдою, життям та смертю.

— Вони надіслали посіпаку, аби врізати горлянку моєму синові, пане Баеліше.

Мізінець зітхнув.

— Так, на жаль, забув. Прошу вибачити. Я забув на хвилю, що розмовляю зі Старком.

Він скривив губи.

— То що: Станіс і війна?

— Іншого не дано. Станіс є законним спадкоємцем.

— Не смію сперечатися з паном господарем. То чого ж вам тоді треба від мене? Певна річ, не моєї розумної поради.

— Я спробую забути про вашу... розумну пораду, — з огидою відповів Нед. — Я викликав вас, аби прохати про допомогу, яку ви обіцяли Кетлін. Для усіх нас настала небезпечна година. Роберт призначив мене намісником, це дійсно так, але в очах світу Джофрі є його сином та спадкоємцем. Королева має при собі тузінь лицарів та сотню стражників, які виконають будь-який її наказ... і цього вистачить, аби зім'яти залишки моєї сторожі. Хтозна, поки ми тут балакаємо, її брат Хайме, можливо, вже йде на Король-Берег з ланістерівським військом за спиною.

— А ви за спиною війська не маєте. — Мізінець погрався з кинджалом на столі, повільно обертаючи його пальцем. — Князь Ренлі та Ланістери не плачуть один до одного любові. Спижевий Йон Ройс, пан Балон Лебедин, пан Лорас, пані Танда, близнюки Рожвини... всі вони мають тут, при дворі, супроводи з лицарів та стражників.

— Ренлі має особисту варту з тридцяти вояків, а решта і того менше. Цього не досить, навіть якщо усі напевне віддадуться під мою руку.

Мені потрібні золотокирейники. Міська варта складається з двох тисяч вояків, які присягнулися обороняти дитинець, місто і королівський мир.

— Але ж коли королева проголосить одного короля, а Правиця — іншого, чий мир вони боронитимуть?

Пан Петир тицьнув у кинджала на столі пальцем, примусивши його крутитися. Кинджал все крутився і крутився, перевалюючись. Нарешті він сповільнився і зупинився, вказуючи вістрям на Мізинця.

— Бачите, от вам і відповідь, — промовив він, посміхаючись. — Вони підуть за тим, хто платитиме.

Він відкинувся назад і втупився Недові просто у обличчя, насмішкувато виблискуючи сіро-зеленими очима.

— Ви, Старку, носите свою честь, як панцерний обладунок. Гадаєте, що він вас захищає, а насправді сповільнює і тягне до землі. Ось подивіться зараз на себе. Самі ж знаєте, навіщо мене покликали. Самі знаєте, про що хочете просити. Самі знаєте, як мусите вчинити... але вважаєте це за безчестя, і раптом слова стають вам поперек горла.

Нед відчув, як від напруги заскніла шия. Якусь мить він був такий розлючений, що не наважувався вимовити й слова.

Мізинець засміявся.

— Мені слід було б примусити вас проказати потрібні слова, та не бійтеся, добрий мій пане... я не такий жорстокий. Заради моєї любові до Кетлін я піду до Яноса Слинта цієї ж години і забезпечу вам підтримку міської варти. На це вистачить шести тисяч золотих. Третину отримає сам тисяцький, третину — його сотники, і ще третину — самі вояки. Можна було б купити їх і за половину ціни, та краще не ризикувати.

Посміхаючись, він підняв кинджала зі столу і простягнув його Недові руків'ям уперед.

Джон VI

Джон снідав яблучним пирогом та кров'янкою, коли на лаву поруч плюхнувся Семвел Тарлі.

— Мене покликали до септу, — схвильовано зашепотів Сем. — Мене забирають з навчання. Я стану братчиком, як і всі ви. Ой леле, що ж це робиться?

— Невже правда?!

— Чистісінька! Я маю допомагати маестрові Аемону в бібліотеці та з круками. Йому потрібен хтось письменний.

— В тебе добре вийде, — відповів Джон із посмішкою.

Сем занепокоєно озирнувся навколо.

— Чи не час іти? Я не повинен спізнитися, бо вони ще передумують.

Поки вони перетинали порослий бур'яном двір, Сем трохи не стрибав. День був теплий та сонячний. Боками Стіни стікали та капотіли струмочки талої води, від якої крига сяяла та іскрилася на сонці.

Всередині септу великий кришталь всотував вранішнє світло, що лилося крізь південні вікна, та кидав на олтар кольорову веселку. В Пипа відпала щелепа, коли він побачив Сема. Ропух тицьнув Грена у ребра. Але ніхто не насмілювався сказати ані слова. Септон Келадар махав кадилом, наповнюючи повітря пахощами, що нагадали Джонові про невеличкий септ пані Старк у Зимосічі. Септон задля такої нагоди навіть протверезів.

Старшина Варти прибула великим почтом: маестер Аемон спирався на Клідаса, пан Алісер дивився вовком, князь-воєвода Мормонт виглядав пишно та урочисто у чорному вовняному жупані з застібками на зразок посрібнених ведмежих лап. За ними йшли очільники трьох братств Варти: червонопикий Бовен Марш, великий шафар; перший будівничий Отел Ярвик; пан Яремія Рикер, що очолював розвідників за відсутності Бенджена Старка.

Мормонт став перед олтарем, виграючи веселкою на великій лисій голові.

— Ви прибули до нас розбійниками, — почав він, — лісокрадами, гвалтівниками, боржниками, горлорізами та крадіями. Ви з'явилися в нас малими дітьми. Вас привезли усіма покинутих, у кайданах, без друзів та честі. Одні з вас прийшли багатими, інші — бідними. Деякі з вас носять прізвища шляхетних домів. Інші мають байстрюцькі прізвища, або й взагалі ніяких. Все це не має значення. То ваше минуле. На Стіні ми усі — один дім.

— На заході сонця, перед лицем ночі, ви покажете обітниці та зробитеся присяжними братчиками Нічної Варти. Ваші злочини будуть назавжди забуті, ваші борги — прощені. Але й ви самі повинні забути про минулі клятви вірності, припинити колишні чвари, залишити в минулому як усіх, хто завдав вам образи, так і усіх, кого ви любили.

Тут ви починаєте усе спочатку.

— Воїн Нічної Варти живе заради служби державі. Не заради короля чи князя, не заради честі одного дому чи іншого, не задля золота, слави або кохання жінки. Але заради держави і всіх людей, які в ній живуть. Воїн Нічної Варти ніколи не візьме дружини, не стане батьком синів. Ми одружені тільки з обов'язком. Ми кохаємо тільки честь. І ви — єдині сини, яких ми колись знатимемо.

— Ви вивчили слова обітниці. Добре подумайте, перш ніж проказати їх. Вдягнувши чорне, ви не матимете дороги назад. Кара за втечу з Варти одна — смерть.

Старий Ведмідь зупинився на хвилику, тоді додав:

— Чи є серед вас такі, що бажають залишити наше товариство? Якщо є, зробіть це зараз, і ніхто не подумає про вас погано.

Ніхто не ворухнувся.

— То й добре, — зазначив пан Мормонт. — Ви можете прийняти обітницю тут, на заході сонця, перед септоном Келадаром та очільником вашого братства. Чи тримається хтось із вас старих богів?

Джон підвівся.

— Я, пане воєводо.

— Гадаю, ти захочеш проказати обітницю перед серце-деревом, як робив твій дядько, — мовив Мормонт.

— Саме так, пане, — відповів Джон. Боги септу нічого не означали для нього, бо в жилах Старків текла кров першолюдей.

Він почув, як Грен зашепотів:

— Тут немає божегаю. Чи є? Ніколи не бачив тут божегаю.

— Ти й стада зубрів не побачиш, поки вони не втопчуть тебе у сніг, — прошепотів йому Пип.

— Побачу, — наполог Грен. — Я їх дуже здалеку побачу.

Мормонт сам підтвердив сумніви Грена.

— Замок Чорний не потребує божегаю. За Стіною починається страхолюдна пуца, яка стояла там від Віку Світанку безліч століть до того, як андали принесли Сімох через вузьке море. За кілька верств звідси росте гайок оберіг-дерев, де ти зможеш знайти своїх богів.

— Пане воєводо. — Голос застав Джона зненацька. На ноги звівся Семвел Тарлі. Товстун витирав спітнілі долоні об сорочку. — Можна... можна і мені теж? Ну, проказати обітницю перед серце-деревом?

— Хіба дім Тарлі тримається старої віри? — запитав Мормонт.

— Ні, пане мій, — наполохано пропищав Сем. Джон знав, що старшина Варти лякала його, а надто Старий Ведмідь. — Мені дали ім'я у світлі Седмиці, в септі Рогошпиля, як моєму батькові, його батькові та усім Тарлі за тисячу років.

— Навіщо ж ти зраджуєш богів свого батька та свого дому? — здивувався пан Яремія Рикер.

— Мій новий дім — Нічна Варта, — відказав Сем. — Седмиця ніколи не відповідала на мої молитви. Може, старі боги їх почують.

— Як хочеш, хлопче, — вирішив Мормонт, і Сем сів на місце, як і Джон. — Ми розподілили кожного з вас до братства згідно наших потреб та ваших здібностей і вмінь.

Бовен Марш ступив уперед і передав йому грамоту. Князь-воєвода розгорнув сувоя і почав читати.

— Гальдер, до будівничих.

Гальдер сухо кивнув на знак згоди.

— Грен, до розвідників. Альбет, до будівничих. Пипар, до розвідників.

Пип зиркнув на Джона і поворошив вухами.

— Семвел, до шафарів.

Сем полегшено видихнув і зім'як, витираючи лоба клаптем шовку.

— Матар, до розвідників. Дареон, до шафарів. Тодер, до розвідників. Джон, до шафарів.

Шафарів?! Якусь мить Джон не міг повірити своїм вухам. Мабуть, Мормонт щось не те прочитав. Він почав був підводитися, щоб вказати на помилку... але побачив, як на нього дивиться пан Алісер, виблискуючи очима, наче двома скалками обсидіану, і все зрозумів.

Старий Ведмідь згорнув сувоя.

— Старшина братств пояснить вам обов'язки. Хай бережуть вас, браття, усі боги, які є на світі.

Князь-воєвода вшанував їх напівуклоном і пішов. Слідом вийшов пан Алісер, виграваяючи ріденькою посмішечкою на обличчі. Джон ще ніколи не бачив майстра-мечника таким втішеним.

— Розвідники — до мене, — покликав пан Яремія Рикер, щойно вони пішли. Пип повільно звівся на ноги, не зводячи очей з Джона і зачервонівшись вухами. Грен широко шкірився і, здається, не розумів, що трапилося. Мат і Ропух пристали до цих двох і слідом за паном

Яремією пішли з септу.

— Будівничі, — оголосив Отел Ярвик, чолов'яга з квадратною щелепою. Гальдер з Альбетом потяглися за ним.

Джон озирнувся, скніючи серцем і нічого не розуміючи. Сліпі очі маестра Аемона звелися догори, до світла, якого він не бачив. Септон переставляв кристалі на олтарі. На лавах залишилися тільки Сем та Дареон — товстун і співець... а ще він сам.

Великий шафар Бовен Марш потер пухкі долоні.

— Семвеле, ти служитимеш маестрові Аемону в крукарні та бібліотеці. Чет переходить до псярні, поратися коло хортів. Ти вселишся до його келії, аби ходити коло маестра вдень та вночі. Певен, що ти гарно доглядатимеш його. Маестер дуже старий роками і надзвичайно цінний для нас.

— Дареоне, я чув, що ти співав при столі багатьох вельможних панів, поділяв їхній трунок та частунок. Ми відсилаємо тебе до Східної Варти. Можливо, твої здібності стануть у пригоді Котерові Пайку, коли приходитимуть купецькі галери. Ми надто переплачуємо за солону яловичину та рибу, а останнім часом отримували жахливої якості оливкову олію. Коли прибудеш туди, з'явишся до Боркаса, і він приставить тебе до корабельних справ.

Далі Марш із привітною посмішкою звернувся до Джона.

— За наказом пана князя-воєводи Мормонта ти, Джоне, слугуватимеш йому особисто. Ти спатимеш у келії під його покоюми, у Воєводській Вежі.

— І які ж я виконуватиму обов'язки? — ядучо запитав Джон. — Подаватиму панові воєводі страви, застібатиму на ньому одяг, носитиму гарячу воду для миття?

— Звісно ж. — Марш спохмурнів, почувши голос Джона. — А ще бігатимеш з листами, стежитимеш за комином у його покаях, щоденно змінюватимеш простирадла і взагалі робитимеш усе, що накаже тобі князь-воєвода.

— То ви маєте мене за покоївку?

— Ні, — відповів маестер Аемон з глибини септу. Клідас допоміг йому підвестися. — Ми маємо тебе за братчика Нічної Варти... якщо ми, часом, не помилилися.

Джон ледве примусив себе не вибігти геть. Йому тепер що, збивати

масло та зашивати штани, як дівка, решту його життя?

— Чи можу я піти? — запитав він сухо.

— Якщо бажаєш, — відповів Бовен Марш.

Дареон та Сем вийшли разом з ним. У двір вони зійшли мовчки. Назовні Джон зиркнув на Стіну, що сяяла на сонці й пускала долу сотні тоненьких пальчиків-струмочків води від розталого льоду. Джон відчував таку лють, що ладен був розтрощити Стіну просто на місці, й нехай увесь світ хоч дідьки вхоплять.

— Джоне! — схвильовано покликав Семвел Тарлі. — Почекай-но. Хіба ти не бачиш, що робиться?

Джон обернувся до нього, шаленіючи.

— Я бачу підлу руку пана Алісера, ось що я бачу. Він хотів мене принизити, і принизив.

Дареон зиркнув на нього з відразою.

— Тобто таким, як ми з тобою, Семе, шафарювати судилося долею, а Сніг-воєвода, бач, гидує.

— Я краще володію мечем і краще їжджу верхи, аніж будь-хто з вас!

— сіпнувся Джон. — Так нечесно!

— Нечесно? — пирхнув Дареон. — Та дівка чекала на мене голісінька, як мати народила. Сама втягла мене крізь вікно. А ти кажеш мені, що таке нечесно?

І він пішов геть.

— Служити шафарем зовсім не ганебно, — мовив Сем.

— Гадаєш, я хочу решту життя прати старечі підштанки?

— Старий, про якого ти кажеш — князь-воєвода Нічної Варти, — нагадав йому Сем. — Ти будеш коло нього вдень та вночі. Так, ти наливатимеш йому вино та мінятимеш постіль, але ще отримуватимеш його листи, слугуватимеш на раді старшини, узброюватимеш для бою і боронитимеш його спину. Ти будеш його другою тінню. Ти знатимеш все, у всьому братимеш участь... а до того ж великий шафар сказав, що Мормонт сам просив тебе для себе!

— Коли я був малий, — вів далі Сем, — мій батько наполягав, щоб я сидів у його приймальні щоразу, коли він чинив суд або когось зустрічав. Брав із собою, коли їздив присягати князеві Тирелу. Але потім став брати Дікона, а мене лишати вдома. Його більше не цікавило, чи я буваю на прийомах, якщо там був Дікон. Він хотів

тримати біля себе свого спадкоємця, зрозуміло? Аби дивитися, слухати і вчитися з кожного кроку. Б'юся об заклад, саме тому воєвода Мормонт взяв тебе до себе, Джоне. Навіщо ж іще? Щоб вивчити на очільника Варти!

Джонови аж очі відкрилися. А й справді, князь Едард часто запрошував Робба до своєї ради у Зимосічі. Може, Сем має рацію? Казали ж усі, що в Нічній Варті піднятися високо зможе навіть байстриук.

— Я цього ніколи не хотів, — вперто вимовив він.

— А нас тут ніхто не питає, чого ми хочемо, — нагадав Сем.

Зненацька на Джона Сніговія накотив сором. Боягуз там чи ні, але Семвел Тарлі знайшов у собі мужність прийняти свою долю як чоловік. «На Стіні чоловік завжди отримує по заслугах», казав йому Бенджен Старк останнього вечора, коли Джон бачив його живим. «Ти не розвідник, Джоне, а лише зелененький хлопчина, що пахкотить літом.» А ще він чув, що байстриуки дорослішають швидше за інших дітей. На Стіні ж ти або дорослішаєш, або помираєш.

Джон глибоко зітхнув.

— Ти цілком правий. Я повадився, як дитина.

— То ти залишишся і покажеш зі мною обітниці?

— Старі боги на нас чекають. — Він примусив себе всміхнутися.

Вони виїхали пізно по обіді. Стіна не мала брами як такої — ані тут, у замку Чорному, ані деінде на протязі своїх п'ятисот верст. Загін провів коней вузьким звивистим проходом, пробитим у кризі, відчуючи, як далять з обох боків холодні темні стіни. Три рази шлях перегороджували залізні ґрати; доводилося зупинятися і чекати, поки Бовен Марш відімкне ключами важкі ланцюги. Чекаючи позаду великого шафаря, Джон щулився під величезною вагою, що напирала зверху. Повітря тут було холодніше, аніж у могилі. І таке саме застигле. Він відчув дивне полегшення, вигулькнувши на денне світло з північного боку Стіни.

Сем блимнув від раптового блиску світла і боязко роздивився навколо.

— Дичаки... вони ж... не насміляться підійти так близько до Стіни? Так?

— Ніколи й не підходили. — Джон сів у сідло. Коли Бовен Марш та загін супроводу, що складався з розвідників, також посідали на коней, Джон вклав до рота два пальці й свиснув. З проходу вистрибнув

Привид.

Коник великого шафаря заіржав і сахнувся від лютовова.

— Ти що, зібрався тягти з собою цю потвору?

— Так, пане, — відповів Джон. Привид підняв голову — здається, щось унюхав. А за мить вже зник серед дерев, перетнувши широке, поросле бур'яном поле.

Увійшовши в ліс, вони потрапили до іншого світу. Джон часто полював з батьком, Джорі та братом Роббом. Він знав вовчу пущу навколо Зимосічі незгірш від будь-кого. Страхолудна пуща була дуже схожа, і все ж здавалася геть інакшою.

А може, тільки здавалася. Вони виїхали за край світу, і від цього усе мінялося. Кожна тінь здавалася темнішою, кожен звук — зловіснішим. Дерева наступали з усіх боків, загороджуючи світло західного сонця. Під копитами коней хрумтіла, неначе кістки, тонка кірка снігу. Коли вітер ворухив листя, Джоновою спиною бігли холодні мурашки. Стіна лежала позаду, а що попереду — те відали самі боги.

Сонце сідало вже нижче дерев, коли вони нарешті досягли потрібного місця — невеличкої галявинки у глибині лісу, де нерівним колом росли дев'ять оберіг-дерев. Джонові перехопило подих; він побачив, як витріщається Сем Тарлі. Навіть у вовчій пущі поруч не можна було знайти більше двох чи трьох білих дерев; гайок з дев'яти був річчю нечуваною. Землю вистилало впале листя, згори криваво-червоне, знизу почорніле і зогниле. Товсті гладкі стовбури були бліді, як кістка. Всередину гайку дивилося дев'ять облич. У очах застигла суха смола, червона та тверда, мов рубіни. Бовен Марш наказав залишити коней ззовні кола.

— Це святе місце, його не можна поганити.

Коли вони увійшли до гайки, Семвел Тарлі по черзі обвів очима усі обличчя. Жодне не скидалося на інше.

— Вони дивляться на нас, — прошепотів він. — Старі боги.

— Так. — Джон схилив коліна, і Сем біля нього.

Вони промовили обітницю разом, поки на заході блякло останнє світло, і сірий день ставав чорною ніччю.

— Почуйте мої слова, засвідчіть мою обітницю, — читали вони разом, наповнюючи голосами сутінковий гай. — Збирається ніч, і починається моя варта, що скінчиться з моєю смертю. Я не братиму

дружини, не володітиму землею, не стану батьком дітям. Я не носитиму корони і не здобуватиму слави. Я житиму і помру на своїй варті. Я — меч у темряві. Я — вартовий на мурах. Я — вогонь, що розганяє холод, світло, що приносить ранок, ріг, що пробуджує сплячих, щит, що боронить царину людей. Я віддаю своє життя і честь Нічній Варті на цю ніч і всі наступні ночі світу.

У лісі стихло.

— Ви схилили коліна як хлопчаки, — урочисто проголосив Бовен Марш, — тепер підведіться братами Нічної Варти.

Джон простягнув руку, аби поставити Сема на ноги. Розвідники оточили їх, посміхаючись та вітаючи. Не приєднався до вітань тільки старий кощавий лісник Дивен.

— Краще повертатися, мосьпане, — мовив він до Бовена Марша. — Темніє, і щось мені погане смердить у повітрі. Чекай біди.

Раптом з-поміж двох оберіг-дерев без жодного звуку виник Привид. «Біле хутро, червоні очі», усвідомив Джон, почувуючись незатишно. «Як дерева...»

Вовк ніс щось у зубах. Щось чорне.

— Що то в нього там таке? — запитав Бовен Марш, силуючись розгледіти.

— До мене, Привиде. — Джон став на коліно. — Неси сюди.

Лютововк потрусив до нього. Джон почув, як Семвелові Тарлі перехопило подих.

— Ласка божа, — пробурмотів Дивен. — Та це ж рука.

Едард XIV

Крізь вікно лилося сіре вранішнє світло. Едарда Старка збудив від короткого виснаженого сну грім копит. Він підняв голову від столу і глянув донизу, в двір. Там вояки у кармазинових киреях, шкіряних кубраках та кольчугах починали звичну ранкову пісню мечів або учвал нападали на солом'яні опудала ворогів. Нед подивився, як Сандор Клеган промчав верхи утоптаним ґрунтом двору і увігнав списа з залізним вістрям опудалові в голову. Репнуло полотно, полетіла солома. Ланістерівська сторожа реготала і відпускала жарти.

«Чи не задля мене вихиляються ті блазні?», запитав він себе. Тоді Серсея ще дурніша, ніж здається. «Хай їй грець», подумав він, «чому вона не тікає? Я давав їй одну можливість за іншою...»

Ранок був хмарний та загалом похмурий. Нед поснідав з дочками та септою Морданою. Санса, все ще невтішна, тільки витріщалася на їжу, не торкаючись її, але Ар'я проковтнула усе, що перед нею поставили.

— Сиріо каже, що перед тим, як увечері сісти на корабель, ми маємо час для останнього уроку, — мовила вона. — Можна, пане батьку? Усі мої речі вже складені.

— Урок має бути коротким, аби залишити час помитися і перевдягтися. До полудня ти маєш бути готова їхати, зрозуміло?

— До полудня, — повторила Ар'я.

Санса підняла погляд від їжі.

— Якщо вона може мати урок танців, чому мені не можна попрощатися з принцем Джофрі?

— Я б радо супроводжувала панну, пане Едарде, — запропонувала септа Мордана. — Тоді про спізнення на корабель не буде й мови.

— Зараз іти до принца Джофрі нерозумно, Сансо. Вибач мені, доню.

Сансини очі наповнилися сльозами.

— Але чому?!

— Сансо, твій пан батько знають краще, — дорікнула септа Мордана.

— Не можна ставити під сумнів рішення його ясновельможності!

— Так нечесно! — Санса відштовхнулася від столу, перекинувши стілець, і з плачем вибігла зі світлиці.

Септа Мордана підвелася була, але Нед махнув рукою, запрошуючи сісти.

— Хай біжить, шановна септо. Я спробую пояснити їй усе, коли ми безпечно дістанемося Зимосічі.

Септа схилила голову на знак згоди і сіла снідати далі.

Годину по тому до світлиці Едарда Старка нагодився великий маестер Пицель. Він так понурих плечі, наче вага маестерського ланцюга на шиї раптом стала нестерпною.

— Пане мій, — мовив він, — короля Роберта більше немає з нами. Боги дарували йому спокій.

— Ні! — скрикнув Нед. — Він ненавидів спокій. Боги дарували йому багато кохання та сміху, а ще радість праведної битви.

Він відчув дивну порожнечу всередині. Нед чекав приходу маестра, чекав тих слів, і все ж щось померло всередині нього, щойно він їх почув. Він би віддав усі свої титули за право вільно оплакати друга...

та він був Робертовим Правицею, і година, якої він боявся, настала.

— Будьте ласкаві скликати радників короля сюди, до моєї світлиці, — звелів він Пицелю.

Безпека Башти Правиці знаходилася у його та Томардових руках; про помешкання, де зазвичай засідала рада, він цього сказати не міг, а тому не довіряв їм.

— Пане князю? — блимнув очима Пицель. — Гадаю, державні справи почекають до завтра, адже наше горе ще таке свіже.

Нед відповів на це спокійно, але твердо:

— На жаль, мушу наполягти, аби ми зібралися негайно.

Пицель вклонився.

— Підкоряюся наказові Правиці.

Він покликав свою челядь і розіслав її на всі боки зі звістками, а тоді з вдячністю прийняв запропонований Недом стілець та келих солодкого пива.

Пан Барістан Селмі з'явився на виклик першим, виблискуючи білосніжним корзном та полив'яною лускатою бронею.

— Панове добродії, — мовив він з порога, — тепер моє місце біля молодого короля. Красно прошу вас відпустити мене до нього.

— Ваше місце тут, пане Барістане, — заперечив Нед.

Наступним прийшов Мізинець, усе ще в синьому оксамиті та срібній делії з пересмішниками, яку мав на собі минулої ночі. Чоботи вкривав дорожній пил.

— Панове, — привітався він, а тоді, загадково посміхнувшись, обернувся до Неда. — Ваше невеличке доручення виконане, пане Едарде.

Варис увійшов разом з пахощами лаванди, рожевий від купелі, з чисто вимитим та напудрованим обличчям, не видаючи ані звуку м'якими сандалями.

— Пташки проспівали мені сумну звістку, — мовив він, сідаючи. — Держава плаче в жалобі. Чи не почати нам засідання?

— Щойно з'явиться князь Ренлі, — відповів Нед.

Варис кинув на нього співчутливий погляд.

— На жаль, князь Ренлі поїхав з міста.

— Поїхав з міста?! — Нед дуже розраховував на підтримку Ренлі.

— Виїхав через потерну за годину до світанку в товаристві пана

Лораса Тирела і приблизно п'ятдесяти вояків супроводу, — повідомив Варис. — Востаннє бачені, вони мчали учвал на південь, поспішаючи, без сумніву, до Штормоламу або Вирію.

«От тобі й сотня мечів від Ренлі.» Недові не сподобалося, чим це пахне, але що ж поробиш. Він витяг останнього Робертового листа.

— Король прикликав мене до себе минулої ночі й наказав записати його останню волю. Князь Ренлі та великий маєстер Пицель свідчили прикладення Робертом печатки до цієї грамоти, яку має відкрити рада по смерті короля. Пане Барістане, будьте ласкаві.

Регіментар Королєгвардії уважно вивчив грамоту.

— Це печатка короля Роберта, ціла та недоторкана. — Він відкрив листа і прочитав його. — Цією грамотою князя Едарда Старка призначено Господарем на Державі. Князь отримує верховну владу як намісник до повноліття спадкоємця престолу.

«Так сталося, що він уже повнолітній», майнула в Неда думка, але він не вимовив її вголос. Він не довіряв ані Пицелеві, ані Варисові, а пана Барістана честь зобов'язувала захищати та оберігати того хлопчиська, якого він вважав новим королем. Старий лицар так просто не залишить Джофрі. Необхідність обманювати залишала у роті гіркий присмак, але Нед розумів, що просуватися треба поволі, не патякати зайвого про свої наміри і грати в цю гру, поки його влада як намісника держави не зміцниться. Наслідування трону можна буде обговорити тоді, коли Ар'я та Санса повернуться до Зимосічі, а князь Станіс прибуде до Король-Берега з усіма своїми силами.

— Тепер я прошу присутню тут королівську раду затвердити мене на посаді господаря і намісника, як цього бажав покійний Роберт, — вів далі Нед, спостерігаючи за обличчями і намагаючись вгадати, які думки ховаються за напівзаплющеними очима Пицеля, лінивою посмішечкою Мізинця, збентеженим посмикуванням Варисових пальців.

Раптом відчинилися двері. Всередину ступив Товстун Том.

— Прошу пробачити, панове, але королівський підкоморій наполягає...

Коронний підкоморій ввійшов і схилився у поклоні.

— Вельможні панове, король вимагає негайної присутності малої ради у престольній палаті.

Нед очікував, що Серсея швидко завдасть удару. Виклик не став несподіванкою.

— Король помер, — відповів він, — але ми все ж прийдемо. Томе, будь ласкавий, збери для нас супровід.

Мізинець подав Недові руку, аби допомогти зійти сходами донизу. Варис, Пицель, пан Барістан рушили слідом. Ззовні башти чекала подвійна вервечка стражників у кольчугах та сталевих шоломах, загалом восьмеро. Сірі делії смикало вітром, поки сторожа крокувала двором. Ланістерівського кармазину ніде не було видно, але Неда втішило, що на мурі та коло воріт стояло багато золотих кирей.

Янос Слонт зустрів їх коло дверей до престольної палати, узброєний у візерунчасті чорно-золоті лати, з високим шоломом під пахвою. Тисяцький незграбно вклонився раді, а його стражники штовхнули важкі й великі дубові двері, оздоблені спижем, двадцяти стоп заввишки.

Коронний підкоморій ввів їх досередини.

— Вітайте його милість Джофрі з домів Баратеон та Ланістер, Першого тако нареченого, короля андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелителя та на Державі господаря! — проспівав він.

До дальнього кінця палати, де на Залізному Троні чекав Джофрі, була неблизька дорога. Тримаючись за Мізинця, Нед Старк повільно шкутильгав та підстрибував, аби підібратися до хлопчиська, який насмілювався звати себе королем. Інші йшли слідом. Вперше він долав цей шлях верхи на коні, з мечем у руці. Під поглядами таргарієнівських драконів зі стін палати він тоді зігнав Хайме Ланістера з цього трону. А зараз питав себе, чи Джофрі зійде з нього так само легко.

Біля підніжжя трону серпом вишикувалися п'ятеро лицарів Королегвардії — усі, окрім пана Хайме та пана Барістана. Вони були вбрані у повні лати з полив'яної криці від п'ят до голови; довгі білі корзна висіли з плеч, а до лівих рук були припасовані сяючі білі щити. Серсея Ланістер з молодшими дітьми стояла позаду пана Бороса та пана Мерина. Королева була вдягнена у шовкові шати кольору морської зелені, облямовані мирійським мереживом, схожим на білу морську піну. На пальці вона мала золотого персня зі смарагдом

завбільшки з голубине яйце, а на голові — таку ж діадему.

Над усіма ними серед гостряків трону сидів принц Джофрі у шитому золотом жупані та червоному оксамитовому корзні. Біля підніжжя вузьких крутих сходів до престолу стояв Сандор Клеган у кольчузі, попелясто-сірих латах та своєму шоломі у вигляді вишкіреної собачої голови.

Позаду трону розташувалися двадцяттеро ланістерівських стражників з мечами на поясі, у кармазинових накидках на плечах та зі сталевими левами на шоломах. Але Мізинець начебто дотримав обіцянки: уздовж стін, перед Робертовими гобеленами з видами ловів та битв, струнко вишикувалися золотокирейники міської варти. Кожен із стражників тримав при боці списа у вісім стоп завдовжки з вістрям воронованого заліза. Їх було уп'ятеро більше, аніж ланістерівської сторожі.

Поки вони дісталися трону, Недова нога перетворилася на пекучий згусток болю. Він не знімав долоню з Мізинцевого плеча, аби втриматися на ногах.

Джофрі підвівся на ноги. Його червоне оксамитове корзно було гаптоване золотим візерунком: півсотні розлючених левів з одного боку, півсотні здіблених оленів з іншого.

— Я наказав раді розпочати необхідні приготування до мого коронування, — оголосив хлопець. — Бажаю, щоб воно відбулося не пізніше, як за два тижні. Сьогодні ж я прийматиму присяги на вірність від моїх відданих радників.

Нед видобув грамоту Роберта.

— Пане Варисе, будьте ласкаві показати це вельможній пані Ланістер. Євнух відніс грамоту Серсеї. Королева побіжно роздивилася написані в ній слова.

— Намісник і Господар на Державі, — прочитала вона вголос. — Невже ви вважаєте оце своїм щитом, мій пане? Оцей клаптик паперу? Вона розірвала грамоту надвоє, половинки — на четвертинки, і впустила шматки на підлогу.

— Це ж воля короля! — вимовив глибоко вражений пан Барістан.

— Зараз у нас новий король, — відповіла Серсея Ланістер. — Пане Едарде, коли ми з вами балакали востаннє, ви дали мені одну пораду. Дозвольте ж і мені відповісти вам тим самим. Схиліть коліно, пане мій. Схиліть коліно і присягніть на вірність моєму синові. Тоді ми

дозволимо вам залишити посаду Правиці й дожити ваших днів у тій сірій пустці, яку ви називаєте домом.

— Якби ж я міг, — похмуро мовив Нед. Якщо вона рішуче налаштувалася боротися за трон просто зараз, то він не мав іншого вибору. — Ваш син не має ніяких прав на престол, на якому зараз сидить. Законним спадкоємцем Роберта є князь Станіс.

— Брехня! — заверещав Джофрі, червоніючи лицем.

— Матінко, про що кажуть його вельможність? — жалібно запитала принцеса Мирцела. — Хіба Джофрі не король?

— Ви засуджуєте себе власним язиком, пане Старку, — мовила Серсея Ланістер. — Пане Барістане, схопіть зрадника.

Регіментар Королегвардії завагався, і його миттю оточили стражники Старка з клинками у заковчужених руках.

— І ось зрадники перейшли від слів до діла, — зазначила Серсея. — Невже ви гадаєте, що пан Барістан тут сам-один, пане князю?

Зі зловісним скреготом Хорт оголив меч. Лицарі Королегвардії та двадцяттеро ланістерівських стражників рушили йому на поміч.

— Убийте його! — заверещав король-хлопчисько з Залізного Трону. — Убийте всіх, наказую вам!

— Ви не залишили мені вибору, — звернувся Нед до Серсеї Ланістер і гукнув до Яноса Слинта. — Пане тисяцький, затримайте королеву та її дітей. Не чиніть їм жодної шкоди, тільки супроводьте до королівських покоїв та утримуйте там під вартою.

— Вартові! — гукнув Янос Слонт, вдягаючи шолома. Сотня золотокирейників схилила списи і посунула уперед.

— Я не хочу пролиття крові, — мовив Нед до королеви. — Накажіть вашим людям скласти мечі, тоді ніхто...

Одним різким рухом найближчий золотокирейник увігнав списа Томардові у спину. Клинок Товстуна Тома випав з його заанімілих пальців, а між ребер, прохромивши кубрака та кольчугу, виросло мокре червоне вістря. Меч іще не долетів до підлоги, як його хазяїн був уже мертвий.

Недів клич прозвучав запізно. Янос Слонт сам полюснув Варлі клинком по горлянці. Кайн крутнувся, блимнув крицею в руці, зливою ударів відкинув назад найближчого списника; якусь мить здавалося, що він зможе прорубати собі шлях на волю. Але тут на нього наскочив

Хорт. Перший удар Сандора Клегана відрубав Кайнові руку з мечем коло зап'ястка; другий кинув його на коліна, розпанахавши від плеча до грудей.

Поки навколо гинули Недові стражники, Мізинець вихопив його кинджала з піхов та притиснув до шиї нижче підборіддя. А тоді винувато всміхнувся.

— Я ж вам казав — не варто було мені довіряти.

Ар'я IV

— Згори, — вигукнув Сиріо Форель, полоснувши по голові. Ар'я відбила, дерев'яні мечі клацнули.

— Зліва. — Знову вигук, і знову свистить меч. Її зброя піднялася навперейми, клацнула, і вчитель також клацнув язиком.

«Зправа», каже він, і «Знизу», і «Зліва», і знову «Зліва», дедалі швидше, водночас наступаючи. Ар'я відступає, відбиваючи кожен удар.

— Колью, — попередив Сиріо, тож коли він уколів, вона відступила, відкинула убік його клинка і полоснула по плечі. Вона майже торкнулася, майже, так близько, що аж вишкірилася від задоволення. Перед очима теліпалося пасмо волосся, мокре від поту, і вона відкинула його тилом долоні.

— Вліво, — проспівав Сиріо. — Знизу.

Його меч розпливався у повітрі, луна у малій трапезній повторювала «клац-клац-клац».

— Зліва. Зліва. Згори. Зліва. Зправа. Зліва. Знизу. Зліва!

Дерев'яне вістря вдарило їй у груди з раптовим гострим болем. Але ще образливіше — удар прилетів не з того боку.

— Ой! — скрикнула вона. Ще до ночі буде новий синець, а спати з ним вона ляже вже у морі. «Синець — то урок», сказала вона собі, «а кожен урок вдосконалює».

Сиріо відступив назад.

— Тепер ти мертва.

Ар'я скривила мармизу.

— Ви мухлювали, — гаряче заперечила вона. — Сказали «зліва», а вдарили справа.

— Таки-так. І тепер ти мертва дівчинка.

— Але ви збрехали!

— Словами збрекав. Очима і руккою я кричав правду, а ти не бачила.

— Я все бачила! — вигукнула Ар'я. — Я дивилася увесь час!

— Дивитися не є бачити, мертва дівчинко. Водотанцівник бачить. Іди до мене, покляди меча, зараз час слюккати.

Вона пішла за ним до стіни, де він усівся на лаву.

— Сиріо Форель був перші меч при дожі Браавосу, а чи знаєш ти, як то трапилось?

— Ви були кращим майстром меча у місті.

— Таки-так, але чому? Інші люди були сильнішї, бистрішї, мольодшї, чому саме Сиріо Форель був кращі? Слюккай, розкажу.

Він легенько торкнувся кінчиком мізинця до повіки.

— Бачення, справжнє бачення, ось гольовне.

— Тепер слюккай. Кораблі Браавосу плявають туди, де тільки є вітер, у землі дивні та невідомі, а коли повертаюцці, їхні капітані ведуть дивні тварині до звіринці дожа. Такі тварині ти ніколи не бачила: смугасті коні, великі плямисті істотті з шиями як диби, волокатті свиномиші завбільшки з корову, кусачі мантікорі, тигрі з дитинчияттами у сумці, джакливі ящери на двок ногак з кігтіамі завбільшки як коси. Такі тварині був бачив Сиріо Форель.

— У день, про який я розкажу, перші меч якраз помер, і дож посляв по мене. До нього прикодильо багато бравів, і стільки ж їх пішльо геть незнамо чого. Коли я був прийшов перед очі дожа, він сидів і тримав на колінак товстого жовтого кота. Він сказав, що один з його капітані привіз звіра йому з острова за скідним сонцем. «Ти бачив колись таку, як вона?», спитав він мене.

— Йому я сказав тоді, «Щоночі у провулкак Браавосу я бачу тисячу таик, як він», і дож засміявся, і того дня мене назвали першим мечем.

Ар'я скривилася від натуги.

— Я не розумію.

Сиріо поцокав язиком.

— Кіт був звичайний кіт, та й годі. Всі інші чекальї казкову істоту, от і бачильї казкову істоту. Вони казальї: «Який вельїчезний». Та кіт був не більший за іншик, тільки товстий і балюваний, бо дож годував його з влясного столю. Вони казальї: «Які мальєсенькі вушка». Та вука йому відгризли у бійках, як він був кошеням. А ще то напевне був кіт, але ж дож сказав: «Вона», і всі бачильї кішку. Ти почувля мене?

Ар'я трохи поміркувала.

— Ви бачили, що там було насправді.

— Таки-так. Відкрити очі є все, що треба. Серце бреше, голова робить викрутаси, та очі бачать, як є. Дивися очима. Слюккай вуками. Куштуй ротом. Нюкай носом. Мацай шкірою. Аж тоді будеш думатті, опісля, і так знатті правду.

— Таки-так, — відповіла Ар'я, вишкірившись у посмішці.

Сиріо Форель дозволив і собі посмішку.

— Я зараз гадаю, що коли приїдемо до той твій Зимосіч, тобі буде вже час взяти до рук твою голку.

— Так! — захоплено вигукнула Ар'я. — От почекайте, як покажу Джонови...

Позаду неї великі дерев'яні двері малої трапезної відкрилися зненацька, рвучко і з брязкотом. Ар'я крутнулася назустріч.

Під аркою дверей стояв лицар Королегвардії разом з п'ятьма ланістерівськими стражниками. Він був у повному риштунку, тільки що забороло підняте. Ар'я згадала його очі з набряками і темно-руді вуса, бо він колись приїжджав до Зимосічі разом з королем. То був пан Мерин Трант. Кармазинники мали на собі кольчуги на кубраках вареної шкіри та сталеві шишаки з левами на маківках.

— Ар'я Старк, — мовив лицар, — ходімо з нами, дитино.

Ар'я закусила губу з сумніву.

— Чого вам треба? — запитала вона.

— Твій батько хоче тебе бачити.

Ар'я зробила була крок уперед, та Сиріо Форель утримав її за руку.

— Чому це раптом дон Едард посиляє ланістерські люди, а не свої влясні? Я питаюся.

— Ти знай своє місце, танцюра, — мовив пан Мерин. — То не твій клопіт.

— Мій батько нізащо не послав би вас, — проказала Ар'я. Вона схопила до рук свого дерев'яного меча. Ланістерівці зареготали.

— Поклади дрючка, дівчинко, — мовив до неї пан Мерин. — Я є присяжним братом Королегвардії, Братства Білих Мечів.

— Так само, як Крулеріз, що вкоротив віку старому королю, — відповіла Ар'я. — Я не хочу з вами йти, і не піду.

В пана Мерина Транта урвався терпець.

— Схопити її, — наказав він воякам і опустив забороло шолома.

Троє з них рушили уперед, тихо подзенькуючи кольчугами на кожному кроці. Зненацька Ар'я злякалася. «Страх ріже глибше за меч», сказала вона собі, щоб втамувати гупання серця.

Сиріо Форель встав між ними, легенько постукуючи дерев'яним мечем по чоботі.

— Ану статті отам. Ви є чоловіккі або собаккі, щоб нападатті на мале дитя?

— Пішов геть, дідугане, — мовив один з кармазинників.

Меч Сиріо свиснув у повітрі й задзвенів на його шоломі.

— Я є Сиріо Форель, і ви казатті до мене з належною пошаною.

— Лисий вилупок. — Стражник витяг меча. Палиця свиснула ще раз, невидима у повітрі. Ар'я почула гучний дзвін впущеного меча на кам'яній підлозі.

— Руку зламав! — засичав крізь зуби стражник, притискаючи до себе поламані пальці.

— Як для танцюриста, ти швидко рухаєшся, — мовив пан Мерин.

— Як для льїцаря, до тебе повільно доходить, — відповів Сиріо.

— Вбийте браавосця та приведіть дівча, — наказав лицар у білому обладунку.

Четверо ланістерівських стражників оголили мечі. П'ятий, якому зламали пальці, сплюнув і витяг лівою рукою кинджала.

Сиріо Форель цокнув язиком, ковзнув у стійку браавоського водотанцівника, відкриваючи ворогові тільки бік.

— Ар'я-дитино, — покликав він, не дивлячись на неї, не зводячи очей з ланістерівців, — танці на сьогодні скінчені. Краще тобі піти. Біжи до батька.

Ар'я не хотіла його залишати, але він навчив її слухатися своїх наказів.

— Прудка, мов олень, — прошепотіла вона.

— Таки-так, — відповів Сиріо Форель, зустрічаючи ланістерських нападників.

Ар'я відступила, міцно стискаючи у руці власного дерев'яного меча. Споглядаючи за Сиріо зараз, вона зрозуміла, що на уроках він з нею просто бавився. Кармазинники наступали на нього з трьох боків зі сталевою зброєю у руках, у кольчугах на грудях і плечах, зі сталевими пластинами на причинних місцях. Але їхні ноги були вкриті тільки

шкірою, на руках не було рукавиць, а шоломці мали носові стрілки, та не мали заборол.

Сиріо не чекав, коли вони прийдуть, а крутнувся наліво. Ар'я ніколи не бачила, щоб людина рухалася так швидко. Він зупинив одного меча своєю палицею і рвучко ухилився від другого. Втративши рівновагу, другий вояк врізався у першого. Сиріо приклався йому чоботом по спині, й обидва кармазинники впали разом. Третій стражник перестрибнув через них, рубаючи водотанцівника по голові. Сиріо пірнув під його клинок і уколів знизу вгору. Стражник упав з лементом, а з червоної мокрої ями на місці його лівого ока ринула кров.

Тим часом підводилися ті двоє, які впали раніше. Сиріо розбив одному ногою обличчя і здер з іншого сталевого шишака. Вояк з кинджалом тицьнув своєю зброєю, але Сиріо піймав удар на шолом і роздробив колінну чашку нападника своєю палицею. Останній кармазинник вилаявся і кинувся у атаку, рублячи мечем обіруч. Сиріо крутнувся вправо, жорстокий удар втрапив воякові без шолома між шиєю і плечем саме тоді, коли він підвівся навколішки, і розпанахав кольчугу, варену шкіру та живу плоть. Той заверещав, а поки його вбивця намагався вивільнити зброю, Сиріо пхнув його дерев'яним мечем у борлака. Стражник придушено схлипнув, відступив назад, ухопився за горло і посинів обличчям.

За той час, що Ар'я дісталася задніх дверей до кухні, п'ятеро вояків лежали непритомні, вмирали або вже вмерли. Вона почула прокльони пана Мерина Транта.

— Кляті безрукі йолопи, — бурмотів він, витягаючи меч-півторака з піхов.

Сиріо Форель знову став у стійку і цокнув язиком.

— Ар'я-дитино, — покликав він, не дивлячись на неї, — ану зникни негайно.

«Дивись очима», вчив він її. Вона бачила ось що: лицаря у світлому повному обладунку від п'ят до голови, з вкритими металом ногами, руками і горлом, з очима під високим білим шоломом, з гострою крицею у руках. Проти цього: Сиріо у шкіряному жилеті, з дерев'яним мечем у руках.

— Сиріо, тікайте! — закричала вона.

— Перші меч Браавоса не тікає, — проспівав він, коли пан Мерин пішов у атаку. Сиріо вивернувся від першого удару, і його меч зник у повітрі, перетворившись на вихор. За один удар серця він поціливі лицаря у скроню, лікоть та горло. Дерево задзвеніло по металові шолома, наруча і ринграфа. Ар'я стояла, як примерзла. Пан Мерин напав, Сиріо відступив. Він стримав перший удар, вивернувся від другого, відхилив третій.

Четвертий розрубав його палицю навпіл, розколовши дерево і розрізавши свинцеву середину.

Схлипуючи, Ар'я повернулася і побігла.

Вона промчала крізь кухні та маслоробні, засліпнувши від жаху, вивертаючись між кухарями та кухарчуками. Служниця при хлібопікові ступила просто перед нею, несучи дерев'яну тацю. Ар'я збила її на підлогу, розкидавши запашні свіжоспечені хлібини. Почула позаду себе крики, крутнулася навколо огрядного різника, що глипав на неї з розкритим ротом, тримаючи у червоних по лікоть руках тесак для м'яса.

В голові буяло усе разом, чого її вчив Сиріо Форель. «Прудка, мов сарна. Тиха, мов тінь. Страх ріже глибше, ніж меч. Стрімка, мов змія. Спокійна, мов тиха вода. Страх ріже глибше, ніж меч. Сильна, мов ведмідь. Люта, мов росомаха. Страх ріже глибше, ніж меч. Той, хто боїться програти, вже програв. Страх ріже глибше, ніж меч. Страх ріже глибше, ніж меч. Страх ріже глибше, ніж меч.»

Руків'я дерев'яного меча було слизьке від поту. Досягши баштових сходів, Ар'я важко дихала. На мить вона стала, мов вкопана. Вгору чи вниз? Побігши вгору, вона б потрапила до накривного мосту через малий двір до Башти Правиці, але там її напевне чекали. «Не роби того, чого від тебе чекають», колись сказав Сиріо Форель. Ар'я побігла вниз, колами, перестрибуючи через дві-три вузькі кам'яні сходишки. Вона опинилася у склепінчастому підвалі, схожому на печеру, оточена стосами пивних барил у дванадцять стоп заввишки. Світло пробивалося сюди крізь вузькі похилі вікна високо у стіні.

Підвал нікуди не вів. Єдиний вихід був там, де вона увійшла. Тими сходами повертатися вона не сміла, але ж і залишатися не могла. Вона мала знайти батька і розповісти, що сталося. Батько захистить її від біди.

Ар'я запхала дерев'яного меча за пояс і почала лізти, перестрибуючи з одного барила на інше, поки не допалася вікна. Вхопившись за камінь обома руками, підтягнулася вгору. Стіна була зо три стопи завтовшки, а вікно — наче прокопаний у ній прохід, що вів догори й назовні. Ар'я поповзла до світла, звиваючись. Коли голова виткнулася на поверхню землі, вона роззирнулася двором і побачила Башту Правиці.

Товстелезні дерев'яні двері були вибиті й порубані — напевне, сокирами. На сходах простягся покійник: обличчям униз, заплутавшись у власному одязі, червоніючи від крові кольчужною спиною. На покійнику була сіра вовняна делія, облямована білим єдвабом, з жахом усвідомила дівчинка. Але не розібрала, хто то був.

— Ні, — прошепотіла вона. Що тут сталося? Де її батько? Чому по неї прийшли кармазинники? Вона згадала, що казав чоловік з жовтою бородою того дня, коли вона знайшла чудовиськ. «Один Правиця помер, то чому б і не другий?» Ар'я відчула сльози на очах і затамувала подих, прислухаючись. Почула звуки бою, вигуки, вереск, брязкання заліза. Все це чулося з вікон Башти Правиці.

Отже, вона не могла повертатися. Її батька...

Ар'я заплющила очі. Налякана, вона не сміла навіть ворухнутися. Вони вбили Джорі, Вила та Геварда, а ще того стражника на сходах, хто б він не був. Могли вбити і батька. Ба навіть її, якби упіймали. «Страх ріже гірше, ніж меч», мовила вона уголос, але прикидатися водотанцівницею було безглуздо. Сиріо Форель — ось справжній водотанцівник, і білий лицар вже, мабуть, убив його. А вона — лише маленька, самотня, налякана дівчинка з дерев'яним мечем.

Вона виповзла на двір, сторожко споглядаючи навколо, поки спиналася на ноги. Замок здавався покинутим людьми. Але ж Червоний Дитинець ніколи не стояв покинутим. Мабуть, усі люди ховалися всередині, засунувши двері як слід. Ар'я кинула палкий погляд на вікна своєї опочивальні, потім рушила геть від Башти Правиці, тримаючись якнайближче до стіни, рухаючись від тіні до тіні. Вона уявила, що це знову котячі лови... от тільки кішкою тепер була вона, і якщо її спіймають, то вб'ють.

Перебігаючи між будівлями та через мури, тримаючись спиною до каменя, коли тільки можливо, щоб ніхто не застав її зненацька, Ар'я дісталася стаєнь майже без пригод. Поки вона просувалася краєм

внутрішнього двору, мимо пробіг десятків золотокирейних стражників у латах, але не знаючи, на чиєму вони боці, Ар'я тільки пригнулася нижче у тіні та пропустила їх мимо.

Гулен, що був конюшим у Зимосічі, відколи Ар'я пам'ятала себе, лежав купою на землі коло дверей стайні. Його проштрикнули стільки разів, що сорочку мовби прикрасили кармазинові квіти. Ар'я була певна, що він мертвий, та коли підкралася ближче, він розплющив очі.

— Ар'я-Підніжка, — прошепотів вірний слуга дому Старк. — Маєш... попередити... пана батька...

Червона слина взялася пухирями в нього на губах. Конюший закрив очі й замовк назавжди.

Всередині лежали ще тіла: машталір, з яким вона гралася, і троє батькових стражників. Віз, закладений ящиками та скринями, стояв покинутий коло дверей. Мабуть, покійники вантажили його для виїзду в гавань, коли на них напали. Ар'я підбралася ближче. Один з мерців був Десмонд, який показав їй меч і присягнувся обороняти батька. Він лежав на спині й вдивлявся у стелю сліпими очима, по яких повзали мухи. Поруч лежав убитий в червоній киреї та шоломі з левом дому Ланістер. Лише один. «Кожен північник вартий десяти отих південних жевжиків», казав їй Десмонд.

— Брехун! — вигукнула вона, з раптовою люттю хвицьнувши тіло ногою.

Коні непокоїлися у стійлах: пирхали та їржали, зачувши запах крові. Єдина Ар'їна задумка для порятунку полягала у тому, щоб засідлати коня і тікати з дитинця та міста. Досить було триматися королівського гостинця, і доїдеш просто до Зимосічі. Тож вона рішуче зняла зі стіни повід та іншу зброю.

Пробираючись позаду воза, вона примітила одну скриню. Мабуть, її збили з воза під час бійки або впустили, коли вантажили. Скриня тріснула, віко відкрилося, речі сипонули долівкою. Ар'я впізнала шовкові, оксамитові та єдвабні одєжини, яких ніколи не вдягала. Але ж на королівському гостинці їй знадобився б теплий одяг, а ще...

Ар'я впала на коліна у грязюку серед розкиданого одягу. Знайшла собі важкого вовняного кобеняка, оксамитову спідницю, шовкову сорочку, трохи спідньої білизни, вишиту матір'ю для неї сукню, срібне дитяче обруччя, яке могла б продати в дорозі. Відкинувши відламане віко, аби

не заважало, вона полізла всередину в пошуках Голки. Її вона сховала на самому дні, під усіма речами, але коли скриня падала, усе попереверталось та сплуталось. На мить Ар'я злякалася, що хтось знайшов меч та вкрав його. Але відчула твердий метал під єдвабною сукнею.

— Онде вона, — прошипів хтось позаду.

Ар'я здригнулася та крутнулася на місці. Там стояв хлопчик-стайняр, зловісно кривлячись. З-під брудної свитини визирала така сама загіджена біла нижня сорочка, а чоботи вкривав гній. У одній руці він тримав вила.

— Хто ти такий? — запитала вона.

— Йой, вони мене не знають, — мовив той, — а я їх знаю, ги-ги. Дівчисько-вовчисько.

— Допоможи засідлати коня, — попрохала Ар'я, сягнувши до скрині й намагаючи Голку. — Мій батько — Правиця Короля, вони тебе нагородять.

— А батька їхнього вбили, — відповів малий, підсуваючись ближче. — Пані королева мене нагородять. Ану піди сюди, дівчисько.

— Геть від мене! — Пальці зімкнулися на руків'ї Голки.

— Кажу, йди сюди. — Він міцно схопив її за руку.

Усе, чого її вчив Сиріо Форель, вилетіло з голови за один удар серця. Єдине, що згадала нажахана Ар'я в ту мить — перший урок Джона Сніговія.

Вона штрикнула гострим кінцем і ввігнула клинка знизу вгору з дикою, навіженою силою.

Голка пройшла крізь свитину та білий живіт і виткнулася між лопаток. Хлопець впустив вила і видав тихий звук: чи то зітхнув, чи то зойкнув. Його руки вхопилися за лезо.

— Святії боги, — простогнав він. Сорочка почала спливати кров'ю. — Витягни...

Коли Ар'я витягла клинка, він помер.

Коні пронизливо іржали. Ар'я стояла над мертвим тілом, залякла і перелякана перед лицем смерті. Коли хлопець падав, з його рота вихлюпнула кров, а зараз ще більше витікало з дірки у животі, збираючись калюжею під тілом. Там, де він вхопив клинка, залишилися порізи на долонях. Вона повільно відступила назад з

червоною Голкою в руці. Вона мала тікати. Аби кудись, якнайдалі. Туди, де не буде очей мертвого стайниченка з мовчазним докором у них.

Вона знову схопила кінську зброю та побігла до своєї кобили. Але вже закидаючи сідло на кінську спину, Ар'я зрозуміла з тоскним острахом, що замкові ворота мають бути зачинені, та й потерни, мабуть, охороняються. Може, стражники її не впізнають. Якби вони подумали, що перед ними хлопчик, то випустили б... та ні, їм напевне наказано не випускати нікого, і байдуже, знають вони її чи ні.

Але ж з дитинства є й інший вихід...

Сідло ковзнуло з Ар'їних рук і глухо ляпнулося у грязюку, здійнявши хмару пилу. Чи зможе вона ще раз знайти кімнату з чудовиськами? Хтозна, та спробувати варто.

Вона знайшла зібраний одяг і вдягла кобеняка, заховавши Голку під полами. Решту одєжини вона зав'язала у клумака і, затиснувши його під пахвою, вибралася на дальній кінець стайні. Відкинула клямку, сторожко визирнула. Почула віддалені звуки бою мечами, жахливий вереск болю десь через двір. Їй треба було зійти звивистими сходами, повз малу кухню та свинячий двір. Саме туди вона бігла останнього разу, наздоганяючи чорного кота... от тільки так вона потрапить просто до казарм золотокирейників. А туди їй не можна. Ар'я спробувала згадати якийсь інший шлях. Якби ж перебратися на іншу сторону замку, то можна було б перелізти через річкову стіну, крізь маленький божегай... але ж спершу треба перетнути двір просто на очах в сторожі, що стояла на мурах.

Вона ще ніколи не бачила на мурах стільки людей — головне золотокирейників, озброєних списами. Деякі мали бачити її згори. Що б вони зробили, якби вона побігла двором? Звідти вона здавалася такою малою. Чи розрізнили б вони, хто вона така? Чи їм байдуже?

«Треба рушати просто зараз», сказала вона собі, але в потрібну мить не змогла ворухнутися зі страху.

«Спокійна, мов тиха вода», прошепотів їй у вухо якийсь голосочок. Ар'я так здригнулася, що трохи не впустила клумака. Озирнулася, навіжено крутячи очима, але у стайні не було нікого іншого — тільки вона, коні та покійники.

«Тиха, мов тінь», почула вона. То був її власний голос чи Сирію? Вона

сама цього не розуміла, але їй трохи полегшало.

Ар'я ступила крок зі стайні.

Ніколи ще їй не було так страшно. Хотілося тікати і ховатися, але вона примусила себе неквапом крокувати через двір — повільно, нога за ногою, наче не було жодної нагоди кудись поспішати чи когось боятися. Їй здавалося, що вона відчуває на собі погляди, бо шкірою під одягом повзали мурашки. Але Ар'я жодного разу не глянула вгору. Якби вона побачила, як за нею спостерігають, то втратила б усю сміливість, кинула клунка з одягом і побігла б із вереском, наче мала дитина. І тоді б її обов'язково упіймали. Тож вона опустила очі долу і не підіймала їх. Коли нарешті Ар'я досягла тіні королівського септу в дальньому кінці двору, то була вся вкрита холодним потом, але ніхто не гукнув до неї, ніхто не здійняв тривоги.

Септ був відкритий та порожній. В середині у запашній тиші горіло з півсотні молитовних свічок. Ар'я вирішила, що боги не образяться, якщо позичити в них дві. Свічки вона запхала у рукави і вийшла заднім вікном. Пробратися назад до проходу, куди вона загнала одновухого кота, виявилось неважко, але далі вона заблукала. Ар'я влазила до вікон та вилазила з них, перестрибувала через стіни, намацувала шлях у темних підвалах — тиха, мов тінь. Одного разу почула, як плаче жінка. Щонайменше година пішла на те, щоб знайти низьке та вузьке вікно, яке вело донизу в підземелля, де чекали чудовиська.

Вона вкинула туди клунка і повернулася засвітити свічку. То виявилася нелегка справа: вогонь, який вона бачила, вигорів до вугілля. Пробуючи роздмухати його знову, вона чула голоси. Накривши вогник свічки згорнутою долонькою, вона вилізла вікном саме тоді, коли вони — Ар'я так і не побачила, хто саме — входили до дверей.

Цього разу чудовиська її не налякали, а здалися мало не старими друзями. Ар'я підняла свічку над головою. З кожним кроком тіні ворушилися на стінах, немов оберталися слідом і стежили за нею.

— Дракони, — прошепотіла вона і витягла Голку з-під кобеняка. Тендітне лезо здавалося таким малим, а дракони — такими величезними, і все ж Ар'я почувалася краще, тримаючи в руці зброю.

Довга палата без вікон за дверима була така ж темна, як і того разу. Ар'я тримала Голку в лівій руці — своїй мечевій руці — а свічку в

правому кулаці. Гарячий віск стікав по кісточках пальців. Вхід до колодязя був зліва, тож Ар'я рушила вправо. Прагнула бігти, але боялася, що загасить свічку. Чула тихе шкрябання пацюків, бачила пару крихітних червоних очиць на краю світла. Але пацюки її не лякали. Вона боялася іншого. Сховатися тут було легко — сховалася ж вона від чародія та чоловіка з розгалуженою бородою. Але їй усюди ввижався стайниченко, що привалився до стіни і зсудомив руки у кігтясті лапи, капаючи кров'ю з глибоких порізів, завданих Голкою. Може, він уже чекав на неї тут, аби зненацька схопити. Адже свічку видно здалеку. Може, краще загасити вогника...

«Страх ріже глибше, ніж меч», прошепотів тихий голос всередині неї. Ар'я згадала кriptи Зимосічі. Там було набагато страшніше, аніж тут. Вперше вона побачила їх ще зовсім маленькою дівчинкою. Брат Робб повів усіх донизу: її, Сансу та малого Брана, що був тоді не старший за теперішнього Рікона. Вони мали з собою лише одну свічку. Бранові очі стали завбільшки з тарілку, коли він побачив кам'яні обличчя Королів Зими з вовками біля ніг та сталевими мечами на колінах.

Робб провів їх до самого кінця, мимо пана дідуся, Брандона та Ліанни, аби показати їхні власні могили. Санса все дивилася на недогарок свічки, непокоячись, що він скінчиться. Стара Мамка налякала її оповідками про павуків та пацюків завбільшки з собаку, але Робб тільки посміхнувся, коли почув про те від сестри.

— Там є дещо страшніше за павуків та пацюків, — шепотів він. — Там гуляють мертві люди.

Зненацька вони почули звук — низький, глибокий, жахливий. Малий Бран вчепився в Ар'їну руку.

Коли з відкритої могили виник блідий привид, стогнучи та вимагаючи крові, Санса з вереском кинулася до сходів, а Бран обхопив Роббову ногу, схлипуючи від жаху. Ар'я ж встояла на місці, ще й дала привидові стусана. То виявився Джон, обтрушений борошном.

— Ти дурень! — заволала вона на нього. — Ти дитину налякав!

Але Джон та Робб все реготали й реготали, і скоро Бран з Ар'єю вже не відставали від них.

Від цього спогаду Ар'я посміхнулася, і темрява перестала її жахати. Хлопчик-стайняр був мертвий, вона його вбила, і якби він наскочив на неї знову, то вбила б іще раз. Її дорога лежала додому. Вдома, за сірими

гранітними мурами Зимосічі, все знову буде добре.

Ар'я пірнула у темряву, розсипаючи кроками тиху луну поперед себе.

Санса IV

По Сансу прийшли на третій день.

Вона обрала невибагливу сукню темно-сірої вовни — простого крою, але багато гаптовану по коміру та рукавах. У боротьбі зі срібними застібками без допомоги служниць власні пальці здавалися їй товстими та незграбними. Разом з нею в опочивальні зачинили Джейну Пул, та з неї користі не було: вона не припиняла скиглити по батькові ані на хвилину, аж запухла від сліз.

— Я певна, що твій батько живий та здоровий, — мовила Санса, коли нарешті застібнула сукню як слід. — Попрохаю королеву, щоб тебе до нього пустили.

Вона думала, що її добрість підбадьорить Джейну, але та лише підняла на неї червоні набряклі очі й заревла ще гірше. Яка ж вона ще дитина.

Санса плакала теж, але тільки першого дня. Та й хто б не злякався, почувши різанину — ба навіть за товстими стінами Маєгородового Острогу. Вона виросла, звикнувши до брязкання сталі у дворі, мало не кожен день чула стукіт мечів у двобоях, але почувалася зовсім інакше, коли усвідомлювала, що там вояки б'ються насправді, на смерть. Серед звуків бою чулися раніше нею не знані стогони болю, гнівні лайки, воання про допомогу, зойки поранених та вмираючих. То лише у піснях лицарі ніколи не кричали від болю та жаху, ніколи не благали про милосердя.

І вона плакала, благала крізь двері сказати їй, що відбувається, кликала батька, септу Мордану, короля, її хороброго принца. Але сторожа якщо навіть і чула, зберігала мовчання. Єдиний раз двері відчинилися того ж вечора. Досередини заштовхнули Джейну Пул, яка тремтіла і була вкрита синцями.

— Там усіх вбивають! — заверещала до неї дочка управителя. І розповіла ще багато чого: її двері вибив Хорт келепом, на сходах Башти Правиці лежали мертві тіла, сходи були слизькі від крові. Поки Санса намагалася втішити подружку, її власні сльози висохли. Вони вклялися спати у одному ліжку, обійнявшись, наче сестри.

На другий день стало тільки гірше. Сансу замкнули в кімнаті на самому вершечку найвищої башти Маєгородового Острогу. З вікна вона

бачила, що важку залізну решітку на воротах опустили, а міст над глибоким сухим ровом, що відділяв замок-у-замку від більшого зовнішнього дитинця, підняли. По мурах ходили ланістерівські стражники зі списками та самострілами. Бій скінчився, над Червоним Дитинцем царювала могильна тиша. Чулися тільки нескінченні схлипування та скимління Джейни Пул.

Їх не морили голодом — давали свіжоспечений хліб з сиром та молоком на сніданок, смажену курку з зеленою городиною на обід, крупник з м'ясом на пізню вечерю. Але служниці, що приносили страви, не відповідали на Сансини питання. Того вечора якісь жінки принесли її одяг з Башти Правиці, і деякі речі Джейни теж. Але вони здавалися не менш наляканими, аніж Джейна, і у відповідь на її слова втекли з таким острахом, наче вона хворіла на сіру смерть. Сторожа за дверима, як і раніше, нікуди з кімнати їх не випускала.

— Прошу вас, я маю ще раз поговорити з королевою, — благала їх Санса, як і усіх, кого стрічала того дня. — Вона обов'язково захоче зі мною побалакати, я знаю. Будьте ласкаві, скажіть пані королеві, що я хочу її бачити. Якщо не королеву, то принца Джофрі. Будьте ласкаві! Адже ми маємо одружитися, коли виростемо.

На заході сонця другого дня почав калатати великий дзвін. Він співав глибоким могутнім басом; його довга повільна пісня нажахала Сансу. Через деякий час йому відповіли інші дзвони з Великого Септу Баелора на пагорбі Візеньї. Спів дзвонів гуркотів містом, наче грім, наче попередження про бурю.

— Що це таке? — спитала Джейна, закриваючи вуха. — Навіщо дзвонять у дзвони?

— Король помер. — Санса знала, хоча сама не розуміла, звідки. Повільне, похмуре, як похорон, калатання наповнювало кімнату. Невже якийсь ворог увірвався в замок і вбив короля Роберта? Що за бій вони чули?

Вона лягла спати спантеличена, занепокоєна, налякана. То королем став її прекрасний принц Джофрі? Чи його теж убили? Вона боялася за нього і за його батька. Якби ж їй сказали, що відбувається...

Тієї ночі Сансі наснився Джофрі на престолі. Вона сама сиділа поруч із ним в золототканій сукні, у короні на голові. Усі, кого вона знала, прийшли до неї, аби схилити коліно і гречно привітати свою королеву.

Наступного ранку, на третій день, по неї прийшов пан Борос Блаунт з Королегвардії, аби відвести до королеви.

Пан Борос був неоковирний чолов'яга з широкими грудьми та короткими кривими ногами. Він мав широкого плаского носа, обвислі щоки з мішками, сиве тонке волосся. Сьогодні на ньому був білий оксамит; сніжно-біле корзно він застібнув пряжкою з левом. Звір сяяв золотом та мав очі з маленьких рубінів.

— Ви пречудово і препишно виглядаєте цього ранку, пане Боросе, — мовила до нього Санса. Адже панна мусить пам'ятати про чемність, а вона вирішила за всяку ціну лишатися справжньою шляхетною панною.

— Ви також, панно, — похмуро мовив пан Борос. — Її милість чекають. Прошу йти зі мною.

За дверима стояли ланістерівські стражники у кармазинових накидках та шишаках з левами. Проходячи повз них, Санса примусила себе чемно посміхнутися і побажати доброго ранку. Все-таки її перший раз випустили з опочивальні від тієї хвилини, коли пан Арис Дубосерд привів її туди за два ранки до нинішнього.

— Задля твоєї безпеки, чарівне дитя, — мовила тоді до неї королева Серсея. — Джофрі ніколи мені не пробачить, якщо з його ясним сонечком станеться щось погане.

Санса чекала, що пан Борос відведе її до королівських покоїв, та натомість він вивів її з Маегорового Острогу. Міст знову опустили. Якись робітники спускали чоловіка на мотузках у глибини сухого рову. Зиркнувши униз, Санса побачила тіло, наколоте на гострі залізні шпичаки. Вона швидко відвернула очі, лякаючись спитати і водночас лякаючись дивитися надто довго, аби не впізнати когось знайомого.

Королева Серсея знайшлася у приміщенні малої ради на чолі довгого столу, захаращеного паперами, свічками та колодками воску для печаток. Палата була така розкішна, якої Санса ще не бачила. Вона витріщилася зачудовано на різьблену дерев'яну ширму та двійко сфінксів по боках дверей.

— Ваша милість, — мовив пан Борос, коли їх пустив досередини інший лицар Королегвардії, пан Мандон з навидовижу мертвим обличчям, — я привів дівчину.

Санса сподівалася, що Джофрі теж там буде, але свого принца не

побачила. Натомість були присутні троє королівських радників. Пан Петир Баеліш розташувався ошую королеви, великий маестер Пицель — у кінці столу, а пан Варис кружляв навколо, пахкотячи квітковими парфумами. Усі були вбрані в чорне, раптом усвідомила вона з острахом. У жалобу...

На королеві була чорна шовкова сукня з високим коміром і сотнею тьмяно-червоних рубінів на стані, що вкривали її від шиї до грудей. Рубіни були обточені у подібні крапель, наче королева плакала кривавими слізьми. Серсея посміхнулася, побачивши її. Санса подумала, що сумнішої, та водночас чарівнішої посмішки вона ще ніколи не бачила.

— Санса, мила моя дитино, — мовила вона, — я знаю, що ти питала про мене. Яка жалість, що я не могла послати по тебе раніше. Тут в нас чинився суцільний безлад, і я не мала навіть зайвої хвилини. Сподіваюся, мої люди добре про тебе дбали?

— Всі були вельми люб'язні та чемні, ваша милосте, красно дякую за турботу, — ввічливо відповіла Санса. — Тільки от... нам ніхто нічого не говорить, не розповідає, що сталося...

— Нам? — здивувалася Серсея.

— Ми помістили до неї дочку управителя, — мовив пан Борос. — Не знали, куди ще її подіти.

Королева спохмурніла.

— То наступного разу питайте, — різко вимовила вона. — Відають боги, яких побрехеньок Санса від неї наслухалася.

— Джейна злякана, — мовила Санса. — Плаче без упину. Я пообіцяла спитати, чи не може вона побачити батька.

Старий великий маестер Пицель опустив очі.

— Її батько живий та здоровий, хіба ні? — занепокоєно спитала Санса. Вона знала, що в замку відбувся бій, але хто і навіщо стане чіпати управителя? Вайон Пул навіть меча ніколи не носив.

Королева Серсея кинула погляди на усіх радників по черзі.

— Я не дозволю даремно хвилювати нашу Сансу. Що нам робити з її подружкою, панове?

Пан Петир нахилився уперед.

— Я знайду, де її влаштувати.

— Аби не в місті, — зазначила королева.

— Ви мене за дурня тримаєте?

Королева не вшанувала його відповіддю.

— Пане Боросе, супроводьте ту дівчину до покоїв пана Петира і накажіть його людям тримати її там доти, доки він сам по неї не прийде. Скажіть, що Мізинець відведе її до батька — може, вона заспокоїться. Я хочу, щоб до повернення Санси в опочивальню дівчини там вже не було.

— Як накажете, ваша милість, — відповів пан Борос. Він низько вклонився, крутнувся на підборах і вийшов, розвіваючи білим корзном. Санса була збентежена.

— Я чогось не розумію, — мовила вона. — Де Джейнин батько? Чому пан Борос не може відвести її до нього сам, а це має робити пан Петир?

Вона пообіцяла собі бути шляхетною панною, доброю, як королева, і сильною, як мати, пані Кетлін, але раптом знову перелякалася і якусь мить думала, що заплаче.

— Куди ви її відсилаєте? Вона ж нічого не скоїла, вона хороша дівчинка.

— Вона засмутила тебе, — співчутливо мовила королева. — Ми цього не потерпимо. І ані слова більше про неї. Пан Баеліш подбає, щоб з Джейною вчинили як належить, обіцяю тобі.

Вона поплескала по стільцю коло себе.

— Сідай, Сансо. Я бажаю з тобою побалакати.

Санса сіла біля королеви. Серсея знову посміхнулася, та Сансиного збентеження її усмішка не розвіяла. Варис крутив складеними разом руками, великий маестер Пицель втупився сонними очима у папери перед собою на столі, але вона відчувала, що Мізинець не зводить з неї очей. Під поглядом цього маленького чоловічка Санса почувалася так, наче не мала на собі одягу. На шкірі в неї повиступали курячі лапи.

— Люба Сансо, — мовила королева, кладучи м'яку руку їй на зап'ясток. — Така чарівна дитина. Сподіваюся, ти знаєш, як ми з Джофрі обоє любимо тебе.

— Справді?! — перехопило Сансі подих. Мізинець був забутий тієї ж миті. Її принц кохає її. Більше ніщо в світі не має значення.

Королева посміхнулася.

— Я вважаю тебе майже своєю донькою. І знаю, як ти кохаєш мого

Джофрі.

Вона стомлено хитнула головою.

— На жаль, ми маємо скорботні новини про твого пана батька. Кріпися, дитино.

Від її спокійного твердого голосу Санса раптом затремтіла.

— Що таке?

— Твій батько — зрадник, люба моя, — мовив пан Варис.

Великий маєстер Пицель підняв старезну голову.

— На власні вуха я чув, як князь Едард присягався нашому улюбленому королю Роберту, що боронитиме юних принців, як власних дітей. Але щойно король помер, як він зібрав малу раду, аби відібрати в принца Джофрі його законний трон.

— Ні! — вигукнула Санса відчайдушно. — Це неможливо! Вони не могли!

Королева підняла зі столу листа. Папір був подертий та зашкарублий від крові, але зламана печатка була батькова — лютововк, витиснений на білому воску.

— Ми знайшли це при сотникові вашої сторожі, Сансо. Листа до брата мого покійного чоловіка, князя Станіса, із запрошенням прийняти корону і престол.

— Благаю, ваша милосте, це якась помилка. — Раптовий переляк запаморочив їй голову, затьмарив свідомість. — Прошу вас, приведіть мого батька, вони вам усе розкажуть, вони б ніколи не написали такого листа. Вони з королем були друзями!

— Роберт теж так думав, — мовила королева. — Ця зрада розбила б йому серце. Але боги зглянулися, і він не дожив до неї.

Вона зітхнула.

— Сансо, люба моя, ти маєш зрозуміти, як нам усім важко. Ми знаємо, що ти не зробила нічого поганого, та все ж ти — дочка зрадника. Як я можу дозволити тобі вийти заміж за мого сина?

— Але ж я кохаю його, — заскиглила Санса, спантеличена і налякана. Що з нею хочуть зробити? Що зробили з її батьком? Все мало статися зовсім інакше. Вона мала одружитися з Джофрі, вони були заручені, він був обіцяний їй. Вона навіть бачила уві сні їхнє весілля. Нечесно забирати в неї принца з-за чогось там, що скоїв її батько.

— Хто може знати про твоє кохання краще за мене, дитино? — мовила

Серсея м'яким голосом, повним співчуття. — Чого б іще ти прийшла до мене і розповіла про план твого батька відіслати тебе від нас? Так, тебе вело кохання.

— Кохання, тільки кохання, — поспіхом завірила Санса. — Батько не дозволяли мені навіть попроситися.

Вона була гарною та слухняною дочкою, але почувалася майже такою ж поганючою, як Ар'я, коли тим ранком втекла від септи Мордани і порушила волю батька. Вона ще ніколи не чинила так свавільно, та й ніколи б не вчинила, якби не кохала Джофрі так відчайдушно.

— Вони бажали забрати мене назад до Зимосічі й там видати за якогось вбогого заплотного лицаря. А мені ж не треба нікого в світі, крім Джофрі. Я їм казала, та вони не слухали.

Останньою її надією був король. Король міг наказати панові батьку залишити її в Король-Березі та видати за принца Джофрі. Санса знала, що це в його владі, але ж король завжди лякав її. Він гучно гримів своїм грубим голосом, часто бував напідпитку, і найпевніше відіслав би її назад до князя Едарда, навіть якби її до нього пустили. Тому натомість вона пішла до королеви, розкрила їй своє серце, і Серсея послухала, і подякувала їй так люб'язно... а потім пан Аріс відвів її до високої опочивальні у Маєгоровому Острозі й поставив коло дверей варту, а за кілька годин ззовні почався бій.

— Благаю вас, — закінчила вона, — ви мусите дозволити мені одружитися з Джофрі, я буду йому такою хорошою дружиною, ось побачите. Я стану такою ж самою гарною королевою, як ви, обіцяю.

Королева Серсея запитально глянула на решту присутніх.

— Панове радники, що ми маємо відповісти на прохання юної панни?

— Бідна дитина, — промуркотів Варис. — Така віддана й невинна любов, ваша милість. Жорстоко відмовляти проханню чистого серця... і все ж, що ми маємо робити? Її батько скоїв жахливі злочини.

Його м'які руки ламалися, зображуючи безпорадний відчай.

— Дитині, народженій від сім'я зрадника, зрада в'їдається у плоть і стає природною, — проказав великий маєстер Пицель. — Зараз це миле і добре дитя, але хто скаже, які лукаві змови сплете вона через десять років?

— Ні! — вигукнула Санса з жахом у голосі. — Я не... я ніколи... ніколи не зраджу Джофрі. Я кохаю його, присягаюся!

— О, яка зворушлива пристрасть, — мовив Варис. — І все ж правду кажуть люди, що голос крові сильніший за клятви.

— Вона радше нагадує мені матір, аніж батька, — тихо мовив пан Петир Баеліш. — Подивіться-но самі. Волосся, очі. Подоба Кетлін у ті самі роки.

Королева стурбовано зиркнула на неї, але Санса все ще бачила добрість у її чистих зелених очах.

— Дитино, — почала вона, — якби ж тільки я могла вірити, що ти не подібна до свого батька, то, божечки ж мої, ніщо в світі не втішило б мене більше, аніж ваше з Джофрі весілля. Я ж знаю, що він кохає тебе усім серцем.

Вона зітхнула.

— Та на жаль, пан Варис і великий маестер Пицель мають рацію. Кров завжди візьме своє. Не можу не згадати, як твоя сестра напустила свого вовка на мого сина.

— Я не така, як Ар'я! — вигукнула Санса. — Це в неї зрадницька кров, не в мене! Я хороша, запитайте в септи Мордани, вона вам скаже. Єдине, чого я хочу — стати вірною та люблячою дружиною принцові Джофрі!

Вона відчувала на собі вагу Серсеїних очей. Та довго вивчала її обличчя, тоді мовила:

— Я вірю, що ти кажеш од щирого серця, дитино.

І обернулася до інших радників.

— Здається мені, панове, що якби ми зуміли забезпечити вірність решти її родичів у ці жахливі часи, то великою мірою подолали б наші страхи і сумніви.

Великий маестер Пицель попестив свою величезну м'яку бороду, зібрав лоба у задумливі складки.

— Пан Едард має трьох синів.

— Хлопчаків, — здвигнув плечима пан Петир. — Я б непокоївся радше про пані Кетлін та дім Таллі.

Королева узяла Сансину руку обома своїми.

— Дитино моя, скажи: ти письменна?

Санса рвучко кивнула. Вона вміла читати і писати краще за всіх своїх братів, хоча у рахунку чисел була безнадійна.

— Приємно чути. Можливо, для тебе та Джофрі ще не все втрачено...

— Що я повинна зробити?

— Ти повинна написати своїй пані матері, а також братові, старшому... як, до речі, його звати?

— Робб, — відповіла Санса.

— Звістка про зраду твого вельможного батька, безперечно, досягне їх рано чи пізно. Краще хай дізнаються від тебе. Ти повинна розповісти їм, як князь Едард зрадив свого короля.

Санса більше за все на світі хотіла догодити Джофрі, але не знала, чи стане їй хоробрості виконати королевине прохання.

— Але ж він... я не... Ваша милість, я не знаю, що писати...

Королева попестила її руку.

— Ми скажемо тобі, що писати, дитино. Дуже важливо, аби ти переконала пані Кетлін і твого брата берегти королівський мир.

— Якщо вони його порушать, їм же буде гірше, — додав великий маестер Пицель. — Заради твоєї любові до них переконай їх обрати шлях мудрості та виваженості.

— Твоя матінка, без сумніву, дуже непокоїтиметься про тебе, — мовила королева. — Ти напишеш, що відчуваєшся добре, що ми опікуємося тобою, що з тобою гарно поведуться і тобі нічого не бракує. Запроси їх до Король-Берега, щоб присягнути на вірність Джофрі, коли він вінчатиметься на царство. Якщо вони так і зроблять... то ми знатимемо напевне, що в твоїй крові немає зла, і тоді, щойно ти розквітнеш як жінка, ви з королем одружитесь у Великому Септі Баелора перед очима богів та людей.

«...одружитесь з королем». Від цих слів в неї забилося серце і прискорився подих, але Санса все ще вагалася.

— Якби ж мені... якби ж побачити батька, поговорити з ними про...

— Про його зраду? — підказав пан Варис.

— Ти розчаруєш мене, Сансо, — мовила королева, дивлячись холодними, мов камінь, очима. — Ми розповіли тобі про злочини твого батька. Якщо ти справді така вірна престолові, як кажеш нам, то навіщо хочеш його бачити?

— Я тільки... я хотіла... — Санса відчула, як мокріють очі. — Він не... благаю, його ж не... поранили або... або...

— Панові Едарду не завдали шкоди, — мовила королева.

— Але... що з ним буде?

— Це вирішувати його милості королю, — бундючно проказав великий маєстер Пицель.

Королю! Санса раптом проморгалася від сліз. Адже король тепер Джофрі. Її відважний принц ніколи не скривдить її батька, що б той не зробив. Якщо піти до нього і благати про милосердя, він напевне послухає. Має послухати, адже він кохає її — так сказала сама королева. Джоф буде змушений покарати батька, бо цього чекатиме від нього все панство. Але ж він може вислати його в опалу до Зимосічі або вигнати до Вільних Міст за море. Лише на кілька років. А тоді вони з Джофрі одружаться. Коли вона стане королевою, то переконає Джофа повернути батька і подарувати йому королівське прощення.

Але ж... якщо матінка чи Робб вчинять якусь зраду — скличуть корогви чи відмовляться присягнути на вірність, чи щось таке — то буде лихо. Її Джофрі добрий та ласкавий до неї, вона відчувала це серцем, але ж королю личить бути суворим до бунтівників. Вона мусила донести це до своєї рідні, мусила примусити їх все зрозуміти!

— Я... напишу листи, — відповіла Санса.

З усмішкою, теплішою за схід сонця влітку, Серсея Ланістер нахилилася до неї та ніжно поцілувала у щоку.

— Я так і знала. Джофрі буде пишатися тобою, коли я розповім йому про виявлені тобою мужність та здоровий глузд.

Врешті-решт вона написала чотири листи. Матері — пані Кетлін Старк, братам до Зимосічі, а також до тітки й діда: пані Лізи Арин з Соколиного Гнізда і пана Гостера Таллі, князя на Водопліні. Коли вона скінчила, вимазані чорнилом пальці судомило від втоми. Варис мав при собі печатку її батька. Вона розігріла на свічці білий віск, ретельно накрапала ним на листи і простежила, як євнух поставив на кожному знак лютововка дому Старк.

Коли пан Мандон Мур повернув Сансу до високої башти Маєгородового Острогу, Джейна разом з речами вже кудись зникла. «Хоч скиглити ніхто не буде», подумала вона з полегшенням. Але без Джейни чомусь здалося холодніше, навіть з вогнем у комині. Вона підтягнула крісло ближче до вогню, розкрила одну з улюблених книжок і заглибилася в оповідки про Флоріана та Жонкіль, про пані Шеллу та Лицаря Веселки, про відважного принца Аемона та його невітільне кохання до братової королеви.

Тільки пізно вночі, вже засинаючи, Санса зрозуміла, що геть забула спитати про власну сестру.

Джон VII

— Це Отор, — оголосив пан Яремія Рикер, — жодних сумнівів. А оце — Яфер Буйцвіт.

Він перевернув тіло ногою, і біле мертве обличчя втупилося у похмуре небо пронизливо синіми очима.

— Обоє з загону Бена Старка.

«Люди мого дядька», майнула в Джона тупа думка. Він згадав, як благав узяти його з собою. «Боги, яким я був зеленим. Якби мене взяли, я б зараз лежав отут...»

Правий зап'ясток Яфера закінчувався пошматованою плоттю і потрощеною кісткою — то була робота Привидових щелепів. Права рука розвідника тепер плавала у слоїку з оцтом в башті маєстра Аемона. Ліва рука знаходилася на місці й була чорна, як його одяг.

— Змилуйтесь, боги, — пробурмотів Старий Ведмідь. Він зіскочив зі свого бахмута і віддав повід Джонові. Ранок був незвично теплий; широке чоло князя-воєводи помережали намистинки поту, схожі на росу на дині. Його конячка непокоїлася, закочувала очі й сахалася від мерців, наскільки дозволяв повід. Джон відвів її на кілька кроків, намагаючись утримати, щоб не понесла. Коням не подобалося це місце. Та по правді кажучи, і Джонові теж.

Але найменше воно подобалося собакам. Загін до місця привів Привид, бо зі зграї хортів не було ніякої користі. Коли Бас, старший псяр, спробував примусити собак узяти слід за відірваною рукою, вони як сказалися: завивали, гавкали, намагалися вирватися та втекти. Навіть зараз вони то гарчали, то скиглили, смикали за налигачі, а Чет величав їх образливими словами.

«Це ж просто ліс», казав собі Джон, «а у ньому прості собі мертв'яки». Наче він мертв'яків ніколи не бачив...

Минулої ночі йому знову наснилася Зимосіч. Він блукав порожнім замком, шукав батька, спускався до крипти. От тільки цього разу сон зайшов далі, ніж раніше. У темряві він чув шкрябання каменю об камінь. Обернувшись, він побачив, що склепи відкриваються один за іншим. Мертві королі, шкутильгаючи, вибиралися з холодних чорних могил. І тут Джон рвучко прокинувся у суцільній темряві. Серце

калаталося. Навіть коли Привид стрибнув на ліжко і тицьнув писком йому в лице, він не зміг вгамувати глибокий жах. Навіть спати знову лягти не зміг. Натомість заліз на Стіну і ходив там, не знаючи спокою, поки не побачив вдалині світанок. «То був тільки сон. Тепер я братчик Нічної Варти, а не полохливий хлопчак.»

Семвел Тарлі купчився за деревами, ховаючись коло коней. Кругле товсте обличчя мало колір скислого молока. Поки що він не бігав у куці блювати, але ж і мерців як слід іще не бачив.

— Не можу дивитися, — шепотів він у відчаї.

— Але повинен, — наполягав Джон тихо, аби не чув хтось інший. — Маестер Аемон послав тебе з нами як свої очі, хіба ні? Яка користь з очей, коли вони заплющені?

— Так, але ж... я такий боягуз, Джоне.

Джон поклав руку на Семове плече.

— З нами десяток розвідників, ще й собаки, ба навіть Привид. Ніхто тебе не чіпатиме, Семе. Піди та подивись. Вперше — воно найважче.

Сем тремтливо кивнув. Було добре видно, як він намагається зібрати докупи рештки хоробрості. Семові очі широко розкрилися, але Джон тримав його за плече, щоб він їх не відвертав.

— Пане Яреміє, — буркнув Старий Ведмідь. — Виїжджаючи зі Стіни, Бен Старк мав з собою шістьох людей. Де решта?

Пан Яремія хитнув головою.

— Якби ж я знав.

Мормонта, вочевидь, така відповідь не вдовольнила.

— Двох наших братів замордували мало не на виду Стіни, а ваші розвідники нічого не чули і не бачили. До чого докотилася Нічна Варта? Ми ще хоч прочісуємо ці ліси?

— Так, пане воєводо, але ж...

— Ми ще висилаємо кінні роз'їзди?

— Так, але...

— Цей братчик мав при собі мисливського рога, — вказав Мормонт на Отора. — Чи маю я припустити, що він вмер, не засурмивши в нього? Або ваші розвідники оглухли так само, як осліпли?

Пан Яремія відповів різко, скривившись від гніву.

— Ніхто не сурмив, пане воєводо, або мої розвідники напевне почули б. Я не маю досить людей, аби висилати стільки роз'їздів, як бажав

би... а відколи зник Бенджен, ми тримаємося ближче до Стіни, ніж зазвичай, за вашим власним наказом.

Старий Ведмідь забурчав, не надто втішений.

— Так-так. Гаразд. Нехай. — І нетерпляче махнув рукою. — Розкажіть хоча б, як вони померли.

Присівши коло покійника, якого він назвав Яфером Буйцвітом, пан Яремія вхопив його голову за чуприну і потяг. Пасма волосся, крихкого, мов солома, залишилися в нього між пальців. Лицар вилаявся і пхнув мерця у обличчя основою долоні. В шиї трупа збоку відкрився, наче рот, великий розріз, вкритий засохлою кров'ю. Лише кілька блідих жил досі з'єднували голову з шиєю.

— Це зроблено сокирою.

— Еге ж, — пробурмотів Дивен, старий лісник. — Отою самою, що її Отор носив, мосьпане.

Джон відчував, як з живота до рота підступає сніданок, але стиснув зуби і примусив себе глянути на друге тіло. Отор був здоровезний неоковирний чолов'яга, з якого вийшов здоровезний неоковирний мрець. Жодної сокири навколо не було видно. Джон згадав Отора: саме він ревів сороміцької пісні, коли загін розвідників вирушав у дорогу. Ну що ж, він своє відспівав. Плоть його побіліла, наче молоко, не рахуючи рук — руки стали чорні, як у Яфера. Потріскані квітки засохлої крові прикрашали смертельні рани, що густо вкривали груди, живіт, горло... геть усе тіло. Але очі залишилися розплющеними. Вони витріщалися у небо — сині, мов сафіри.

Пан Яремія випростався.

— Дичаки теж мають сокири.

Мормонт продовжив за нього.

— То ви гадаєте, винуваті люди Манса-Розбишаки? Так близько від Стіни?

— Хто ж іще, пане воєводо?

Джон міг би йому відповісти. Він знав, і всі знали, але ніхто б не сказав уголос. «Інші — то лише оповідка. Казочка, якою лякають дітей. Якщо вони й були на світі, то згинули вісім тисяч років тому.» Від самої думки про них він відчув себе дурником. Адже тепер він дорослий чоловік, чорний братчик Нічної варти, а не той хлопчак, що колись сидів біля ніг Старої Мамки з Браном, Роббом та Ар'єю.

Але воєвода Мормонт пирхнув у відповідь.

— Якби на Бена Старка напали дичаки за кілька годин шляху від замку Чорного, то він би повернувся по підмогу, вистежив убивць хоч до сьомого пекла і привіз би мені їхні голови.

— Якщо він сам ще живий, — заперечив пан Яремія.

Навіть зараз від цих слів було боляче. Адже минуло стільки часу... Яка дурниця — досі чіплятися за надію, що Бен Старк живий. Але хто-хто, а Джон Сніговій умів стояти на своєму до останнього.

— Скоро вже півроку, як Бенджена з нами немає, пане воєводо, — вів далі пан Яремія. — Цей ліс не має кінця. Дичаки могли натрапити на нього де завгодно. Б'юся об заклад, що ці двоє — останні вцілілі з його загону. Вони вертали назад, але ворог заскочив їх перед самою Стіною. Трупів ще свіжі, ще й доби немає, як вони померли...

— Ні, — писнув Семвел Тарлі зі свого місця.

Джон здригнувся. От чого він не чекав почути, то це Семове перелякане пицання. Товстуна лякала старшина Варти, а пан Яремія не відзначався терплячістю.

— Я твоєї думки не питаю, хлопче, — мовив Рикер холодно.

— Хай каже, пане, — стрілив Джон зненацька.

Мормонтові очі шарпнулися від Сема до Джона та назад.

— Якщо парубок має що сказати, я його вислухаю. Підійди, хлопче. За тими конями тебе не видно.

Сем пропхався мимо Джона та бахмутиків, рясно спливаючи потом.

— Пане воєводо, не може... не може бути, щоб добу... дивіться... кров...

— Що? — Мормонт почав втрачати терпіння. — Кров, то й що?

— Він обсцикає підштанки, коли її бачить, — вигукнув Чет, і розвідники зареготали.

Сем витер піт з чола.

— Ви... бачите, де Привид... Джонів вовк... бачите, де він руку одірвав, а там... кров не тече, дивіться...

Він показав рукою.

— Мій батько... пан Рандил, вони... іноді примушували мене дивитися, як навчали собак... коли... після...

Сем покрутив головою, тремтячи усіма підборіддями. Нарешті насмілившись глянути на тіла, він не міг відвести від них очей.

— Свіжа здобич... кров іще тече, панове. А потім... потім вона згортається, як... як драглі, а тоді...

Здавалося, його зараз знудить.

— Цей чоловік... дивіться на зап'ясток, там... кірка, суха... наче...

Джон відразу зрозумів, що намагається сказати Сем. Він бачив розірвані судини в руці мертв'яка, наче залізних черв'яків у блідій плоті. Кров перетворилася на чорну грязюку. Але Яремію Рикера це не переконало.

— Якби вони померли давно, то вже б добряче підгнили та смерділи, хлопче. Але ж не смердять.

Дивен, старий покручений лісник, що вихвалявся, наче може винюхати майбутній сніг, підібрався до трупів та нюхнув.

— Ну, не троянди, ясна річ... але пан мають рацію. Трупного смороду нема.

— Вони... вони не гниють, — вказав Сем майже не тремтливим пальцем. — Дивіться, немає... ані личинок, ані... ані черв'яків, нічого... вони лежали тут, у лісі, але їх... їх не пожували і не подерли тварини... тільки Привид... а так вони... вони...

— Цілі, — тихо підказав Джон. — Привид, він інакший. Онде собаки та коні не хочуть підходити, хоч їх ріж.

Розвідники презирнулися; всі до одного помітили те саме. Мормонт спохмурнів, водячи очима від мерців до собак.

— Чете, ану підведи хортів ближче.

Чет спробував. Він лаявся, смикав за налігачі, одного собаку добряче пхнув чоботом. Але більшість скиглили і впиралися лапами у землю. Він спробував підтягти одну сучку силою. Та відчайдушно опиралася, гарчала і виверталася, наче хотіла вирватися з нашийника, а тоді кинулася на нього. Чет впустив налігача, сахнувся назад, перечепився і впав. Сучка перестрибнула через нього і зникла серед дерев.

— Тут... тут щось не те, — похмуро зазначив Сем Тарлі. — Кров... на одязі в них є плями крові, а плоть тверда і суха, але... нема нічого на землі чи... деінде. За таких... таких...

Сем силувано ковтнув, глибоко вдихнув повітря.

— За таких поранень... жахливих... кров має бути усюди. Хіба не так? Дивен прицмокнув крізь дерев'яні зуби.

— Мо', їх не тута вбили. Мо', привезли й кинули. Аби той, попередити.

Ну, той... нас усіх.

Старий лісник підозріливо зиркнув униз.

— А мо', я здурів, та щось не згадаю, щоб Отор мав сині очі.

Пан Яремія виглядав збентеженим.

— Так само, як і Буйцвіт, — відповів він, обертаючись до мерця.

У лісі впала тиша. Якусь мить усі чули тільки важке Семове дихання та цвікання Дивена крізь зуби. Джон присів коло Привида.

— Спалити їх, — прошепотів хтось. То був один з розвідників, та Джон не сказав би, хто саме.

— Так, спалити, — наполог другий голос.

Старий Ведмідь уперто хитнув головою.

— Ще рано. Хай маестер Аемон подивиться. Відвеземо їх назад на Стіну.

Деякі накази буває легше віддати, ніж виконати. Мерців загорнули в накидки, та коли Гейк і Дивен спробували прив'язати одного з них до коня, тварина мов сказала: шалено іржала, ставала дибки, махала копитами, навіть вкусила Кетера, що побіг на поміч. З іншими кіньми розвідникам пощастило не більше: навіть найтихіші не бажали, аби до них наближався такий вантаж. Врешті-решт довелося нарубати гілля і спорудити грубі ноші, аби тягти мерців пішки. В дорогу вирушили вже добряче пополудні.

— Наказую обшукати в цьому лісі усе, — звернувся Мормонт до пана Яремії, коли загін виступив. — Кожне дерево, кожен камінь, кожен куц, кожен аршин грязюки на п'ятдесят верств навколо. Візьміть усіх ваших, а якщо людей не вистачить, то беріть лісників та мисливців із числа шафарів. Якщо Бен з хлопцями десь тут, мертві чи живі, я хочу їх знайти. А якщо в лісі є ще хтось, то я хочу це знати. Ви їх вистежите і візьмете. Якщо можливо, то живими. Зрозуміло?

— Так, пане воєводо, — відповів пан Яремія. — Зробимо.

Після того Мормонт їхав мовчки, про щось розмірковуючи. Джон їхав слідом, на своєму місці, як зброєносець князя-воєводи. День був сірий, вологий, хмарний; в такий день хотілося, щоб уже нарешті пішов дощ. Ліс не ворухив жоден подих вітру; повітря було липке й важке, одяг Джона линув до тіла. Було тепло. Занадто тепло. Стіна рясно текла вже багато днів; інколи Джонови здавалося, що вона зменшується.

Старі люди називали таку погоду «примарним літом»; це означало, що

від літа лишилася сама примара, а опісля мав прийти холод. Довге літо завжди означало довгу зиму. Останнє літо тяглося десять років. Коли воно почалося, Джон був іще малою дитиною.

Привид деякий час біг поруч, а тоді дременував у ліс. Без лютововка Джон почувався майже голим. Він зиркав занепокоєно на кожну тінь, що траплялася на дорозі. Мимоволі пригадалися оповідки Старої Мамки, які він чув іще малим у Зимосічі. Джон неначе знову почув її голос та клацання дротиків. «А у тому мороці з'явилися Інші», зловісно стишуючи голос, казала вона. «Холодні та мертві, ненависники заліза, вогню, доторку сонця та усіх живих істот з гарячою кров'ю в жилах. Вони нищили городці, міста, ба цілі королівства, сунули на південь на блідих мертвих конях, ведучи за собою в бій натовпи убитих ними ж людей. А людськими дітьми вони годували своїх мертвих вояків...»

Коли над вершиною старого покрученого дуба з'явився перший відблиск Стіни, Джон відчув величезне полегшення. Зненацька Мормонт натягнув повід і крутнувся у сідлі.

— Тарлі! — гарикнув він. — До мене!

Джон бачив, як на обличчі Сема з'явився переляк. Той незграбно під'їхав на своїй кобилі, без сумніву вважаючи, що втрапив у халепу.

— Ти хоч і товстий, але не дурний, хлопче, — пробурчав Старий Ведмідь. — Ти нам дуже допоміг. І ти, Сніговію.

Сем залився яскравою буряковою фарбою і вдавився власним язиком, намагаючись вичавити з себе подяку. Джон не міг не всміхнутися.

Коли вони виїхали з-під дерев, Мормонт пустив свого малого міцного бахмута ристю. З-під дерев напереріз вискочив Привид, облизуючись, із червоним після здобичі писком. Високо над ними вартіві на Стіні побачили вервечку, що наближалася. Джон почув довгий, глибокий, хрипкий звук великого рога, який на багато верст лунав крізь дерева та відбивався від льоду.

У-у-у-у-у-у-о-о-о-о-о-о-о-о-о...

Скоро звук стихився і завмер. Один раз — «розвідники повертаються». Джон подумав: «Хоч один день, але я вже був розвідником. Хай там що станеться далі, а цього в мене вже ніхто не відбере.»

Коли розвідники повели коників через крижаний прохід, то побачили,

що коло перших воріт на них чекає Бовен Марш. Великий шафар був надзвичайно збуджений, аж лицем почервонів.

— Пане воєводо! — кинувся він до Мормонта, прочиняючи залізні ґрати. — Прилетів птах, ідіть негайно!

— Що там таке, чоловіче? — пробурчав Мормонт.

Чомусь Марш зиркнув на Джона, перш ніж відповісти.

— Лист в маестра Аемона. Він чекає у вашій світлиці.

— Гаразд. Джоне, подбай про мою коняку і перекажи панові Яремії, аби поклав мерців у льодовні, поки маестер не подивиться.

Щось бурмочучи про себе, Мормонт широко закрокував геть.

Ведучи коней до стайні, Джон усвідомив, що люди витріщаються на нього, і те його не надто втішило. Пан Алісер Терен якраз навчав хлопців у дворі, але припинив і зиркнув на Джона зі слабенькою усмішкою. Однорукий Донал Нойє стояв у дверях зброярні.

— Хай бережуть тебе боги, Сніговію, — привітався він.

«Щось трапилося», подумав Джон. «Щось дуже погане.»

Мерців віднесли до однієї з комор-льодовень, влаштованих у підніжжі Стіни — темної холодної кліті, вирубаній в кризі для зберігання м'яса, збіжжя, іноді навіть пива. Джон спершу подбав про конячку Мормонта: нагодував її, напоїв, витер, а тоді вже взявся до своєї. Далі він вирушив на пошуки друзів. Грен та Ропух стояли на варті, а Пип знайшовся у трапезній.

— Що сталося? — спитав він.

Пип стишив голос.

— Король помер.

Джон застиг, уражений. Роберт Баратеон, гостюючи у Зимосічі, видавався товстим і підстаркуватим, але здоров'ю його начебто ніщо не загрожувало, і про ніякі хвороби мови не було.

— Як ти знаєш?

— Один з вартових підслухав, як Клідас читав листа маестрові Аемону.

Пип нахилився ближче.

— Джоне, мої співчуття. Він же був другом твого батька, так?

— Колись вони були ближчі за братів.

Джон спитав себе, чи Джофрі залишить його батька на посаді Правиці. Мабуть, що ні. Це означало, що князь Едард повернеться до Зимосічі, а

разом з ним і сестри. Воевода Мормонт може навіть дозволити йому відвідати їх. Як гарно буде знову побачити вишкір Ар'ї, побалакати з батьком. «Я запитаю його про свою матір», вирішив він твердо. «Тепер я чоловік і воїн, мені давно час знати. Хай вона навіть шльондра — мені байдуже, я хочу знати.»

— Я чув від Гейка, що покійники були з роз'їзду твого дядька, — мовив Пип.

— Еге ж, — відповів Джон. — Двоє з тих шести. Їх убили вже давно, от тільки... з тілами щось не те.

— Не те?! — Пип аж скинувся від цікавості. — Що саме?

— Сем розкаже. — Джон не хотів про це балакати. — Гляну, чи не потрібен я Старому Ведмедеві.

Він крокував до Воеводської Вежі сам, з дивним острахом у серці. Брати на варті уважно зміряли його очима, а один оголосив:

— Старий Ведмідь у світлиці. Питав про тебе.

Джон кивнув. Він мав би прийти просто зі стайні. Тому швидко побіг сходами. «Воевода бажає вина чи комин розпалити, ото й усе», переконував він себе.

Коли Джон увійшов до світлиці, до нього негайно заверещав Мормонтів крук:

— Зерна! Зерна! Зерна!

— Вір чи не вір, щойно його погодував, — загарчав Старий Ведмідь. Він сидів коло вікна і читав листа. — Принеси мені келих вина, і собі теж налий.

— Собі, пане воєводо?

Мормонт підняв очі від листа і подивився на Джона. У його погляді майнував жаль, який Джон бачив напрочуд ясно.

— Ти чув, що я сказав.

Джон наливав із зайвою ретельністю, розуміючи, що навмисне затягує справу. Адже коли келихи будуть налиті, йому залишиться тільки взнати невідому правду, написану в листі. Як на нього, келихи наповнилися надто швидко.

— Сідай, хлопче, — наказав Мормонт. — І пий.

Джон залишився стояти.

— Це про мого батька, так?

Старий Ведмідь постукав пальцем по листі.

— Про твого батька та про короля, — забурчав він басовито. — Не буду тобі брехати: звістки невтішні. Не думав я у свої роки побачити нового короля на державі. Роберт був удвічі молодший за мене і сильний, мов бик.

Він зробив добрячий ковток вина.

— Кажуть, король полюбляв лови. Те, що ми любимо, завжди нас знищує, хлопче. Не забувай про це. Мій син любив свою молоду дружину. Марнослава була жіночка. Якби не вона, він би й не подумав торгувати тими лісокрадами.

Джон ледве розумів, про що каже Мормонт.

— Пане воєводо, я не розумію. Що сталося з моїм батьком?

— Я наказав тобі сісти, — буркнув Мормонт.

— Сісти! — верескнув крук.

— І випити, хай тобі грець. Накази треба виконувати, Сніговію.

Джон всівся і ковтнув вина.

— Князя Едарда кинуто до в'язниці. Його звинувачують у зраді. Стверджують, що він змовився з Робертовими братами, аби відібрати трон в принца Джофрі.

— Ні, — миттю відповів Джон. — Це неможливо. Мій батько ніколи б не зрадив короля!

— Хай там як, — мовив Мормонт, — про те не мені судити. І не тобі.

— Але ж то брехня, — наполягав Джон. Як його батька могли вважати зрадником? Вони там що усі, з глузду з'їхали? Князь Едард Старк ніколи б не зганьбив своєї честі... адже так?

«Він породив байстрюка», прошепотів тихий голосочок всередині. «Де тут честь? А твоя мати, вона хто? Він навіть імені її тобі не схотів сказати.»

— Пане воєводо, що з ним зроблять? Скарають на горло?

— Про це не можу сказати напевне, хлопче. Я напишу листа. Я знав колись декого з королівських радників. Старого Пицеля, князя Станіса, пана Барістана... Не знаю, що вчинив або не вчинив твій батько, та він князь найвельможнішого роду. Йому мають дозволити вдягти чорне. Відають боги, як нам не вистачає таких видатних людей, як пан Едард. Джон знав, що в минулі часи іншим звинуваченим у зраді вже дозволяли відновити свою честь на Стіні. Чому б не дозволити те саме князеві Едарду? На Стіні разом з батьком... Думати про таке було

дивно, а ще якось невітійно. Яке жахливе свавілля — позбавити його Зимосічі та примусити вдягти чорне. І все ж, якщо нема іншої заміни страті...

Але чи дозволить Джофрі? Джон згадав принца у Зимосічі — як він брав на кпини Робба та пана Родріка у дворі. Джона він взагалі не помітив: байстрюк був чимось таким, що не заслуговувало навіть на принцове презирство.

— Пане воєводо, але чи послухає вас король?

Старий Ведмідь здвигнув плечима.

— Хлопчак на троні... Гадаю, він послухає своєї матері. Шкода, що з ними немає карлика. Він дядько того хлопчача і бачив наші скрути, коли приїжджав у гості. Погано, що твоя вельможна мати полонила його...

— Пані Старк не є моєю матір'ю, — сухо нагадав йому Джон. Тиріон Ланістер став йому другом. Якщо князя Едарда стратять, її вина буде не меншою за королевину.

— Пане воєводо, що відомо про моїх сестер, Ар'ю та Сансу? Вони були разом з батьком. Чи ви знаєте...

— Пицель про них нічого не пише. Поза сумнівом, з ними поводитимуться шляхетно. Я запитаю про них у листі.

Мормонт сумно захитав головою.

— Все це не могло статися у гірший час. Саме зараз, коли держава так потребує сильного короля... бо попереду в нас темні дні та холодні ночі, я відчуваю це кістками...

Він кинув на Джона довгий проникливий погляд.

— Сподіваюся, ти не намірився вчинити якусь дурість, хлопче.

«Він мій батько», хотів вигукнути Джон, але знав, що Мормонт не захоче нічого чути. В нього висохло в горлі, й він примусив себе ковтнути ще вина.

— Твій обов'язок тепер тут, — нагадав йому князь-воєвода. — Твоє старе життя скінчилося, коли ти вдяг чорне.

Крук хрипко повторив:

— Чор-р-не.

Мормонт не звернув на нього уваги.

— Що коїться у Король-Березі — то не наш клопіт.

Коли Джон не відповів, старий допив вино і мовив:

— Ти можеш піти. Сьогодні твоя поміч не знадобиться. А завтра допоможеш написати того листа.

Джон не пам'ятав, як підвівся і вийшов зі світлиці. Наступне, що він усвідомив, були баштові сходи і думка: «Там мій батько і мої сестри. Як це може бути не мій клопіт?».

Знадвору один з вартових зиркнув на нього і мовив:

— Кріпись, хлопче. Боги жорстокі.

«Вони знають», зрозумів Джон.

— Мій батько — не зрадник, — прохрипів він. Слова застрягли у горлянці, наче прагнули його задушити. Здіймався вітер; у дворі стало холодніше. Примарне літо дійшло кінця.

Решта світлого дня пройшла як уві сні. Джон не міг сказати, де він блукав, що робив, з ким розмовляв. Привид вештався разом з ним, принаймні це він пам'ятав. Мовчазна присутність лютововка дарувала якусь втіху. «В дівчат навіть і того нема», подумав він. «Їхні вовки могли б їх вберегти, але Панночка мертва, Німерія втекла, і мої сестрички лишилися самі-самісінькі.»

До заходу сонця почав дмухати північний вітер. Джон чув, як він вищить уздовж Стіни та над її крижаною верхівкою, коли крокував до трапезної на вечерю. Гоб зготував ячневого крупника з олениною, добряче заправленого морквою та цибулею. Коли кухар ляпнув Джонові у миску зайвого ополоника, а зверху додав хрусткого крайця свіжого хліба, хлопець зрозумів, що то означає. «Він знає.» Джон озирнувся палатою, побачив, як швидко відвертаються голови та опускаються очі. «Усі знають.»

До нього підскочили друзі.

— Ми попрохали септона запалити свічку за твого батька, — розказав Матар.

— Ми знаємо, що то брехня, усі знаємо, ба навіть Грен, — додав Пип. Грен кивнув, а Сем схопив Джона за руку.

— Ти мій новий брат, отож князь тепер і мені як батько, — мовив товстун. — Якщо хочеш поїхати до божегаю і помолитися старим богам, я поїду з тобою.

Оберіг-дерева росли за Стіною, але він розумів, що Семів намір твердий. «Вони — мої брати», подумав Джон. «Так само, як Робб, Бран і Рікон...»

А тоді він почув сміх, різкий та злий, наче удар батога, і голос пана Алісера Терена.

— Якби ж тільки байстрюк, а то ще й байстрюк зрадника! — кпинив той до людей навколо себе.

За один миг ока Джон скочив на стола з кинджалом у руці. Пип хапнув був його, але він вивільнив ногу, побіг столом і вибив миску з руки пана Алісера. Крупник розхлюпався довкола, просто на братчиків. Терен сахнувся назад. Піднявся гамір, та Джон Сніговій нічого не чув. Він замахнувся на пана Алісера кинджалом, прагнучи поцілити просто у холодні оніксові очі, але Сем кинувся між ними, не даючи проходу, Пип повис на плечах, наче мавпа, Грен ухопив за руку, а Ропух викрутив кинджала з пальців.

Набагато пізніше, коли його відвели до власної келії, з'явився сам Мормонт з круком на плечі.

— Я казав тобі не робити дурниць, хлопче! — гримнув Старий Ведмідь.

— Хло-опче, — докірливо каркнув птах.

Мормонт хитнув головою з відразою на лиці.

— А я ж покладав на тебе такі надії.

В нього забрали ножа і меча та наказали не виходити з келії, поки не збереться старшина і не вирішить, що з ним робити. Щоб забезпечити виконання наказу, коло дверей поставили вартового. Друзів до Джона не пускали, та зовсім самотнім він усе-таки не сидів, бо Старий Ведмідь зглянувся і дозволив йому тримати коло себе Привида.

— Мій батько — не зрадник, — мовив він до лютововка, коли пішли усі інші. Привид мовчки глипнув на нього. Джон скупчився коло стінки, обхопив руками коліно і втупився у свічку на столі коло вузького ліжка.

Полум'я блимало і хиталося, навколо рухалися тіні, у кімнаті наче потемнішало та похолоднішало. «Сьогодні я не спатиму», подумав Джон.

Але мабуть, усе-таки задрімав. Бо коли прокинувся, ноги затекли й судомилися, а свічка вже догоріла. Привид стояв на задніх, шкрябаючись у двері. Джон аж злякався, який він уже виріс здоровенний.

— Привиде, що таке? — покликав він тихо. Вовк повернув голову і

глянув на нього згори, шкірячи ікла у мовчазному гарчанні. «Чи він з глузду з'їхав?», спитав себе Джон.

— Це ж я, Привиде, — пробурмотів він, намагаючись не показати страху. Але не міг подолати шаленого тремтіння. Коли це стало так холодно?

Привид сахнувся від дверей. Там, де він шкрябав дерево, залишилися глибокі сліди. Джон спостерігав за звіром, з кожною миттю все більше непокоячись.

— Там хтось є, так? — прошепотів він. Лютововк припинив і відповз назад; хутро на карку стало дибки.

«Вартовий», подумав він, «коло моїх дверей поставили вартового. Привид чує його через двері, ото й усе.»

Джон повільно зіп'явся на ноги. Його трусило, і він нічого не міг поробити, тільки шкодував, що не має меча. За три швидкі кроки він допався до дверей, вхопив ручку, потягнув досередини. І трохи не підстрибнув від гучного скрипу завіс.

Зім'який вартовий лежав поперек вузьких сходів, витріщаючись вгору. Так, вгору, хоча лежав на животі. Голова вартового була вивернута спереду назад.

«Неможливо», сказав собі Джон. «Це Воєводська Вежа, її вартують вдень і вночі. Такого просто не могло статися, в мене нічні жахи.»

Привид ковзнув мимо, вибіг у двері. Вовк рушив був догори сходами, тоді зупинився, зиркнув на Джона. Саме тоді Джон і почув звуки: тихе човгання чобіт по каменю, брязкіт клямки, яку відчиняли. Чулося воно згори, з покоїв князя-воєводи.

Нічний жах виявився не сном.

Меч вартового не був навіть вийнятий з піхов. Джон став на коліна й видобув його. Руків'я зброї в кулаку додало сміливості. Він рушив угору сходами, Привид мовчки скрадався попереду. За кожним поворотом сходів ховалися тіні. Джон просувався сторожко, тицяючи вістрям меча у кожну підозрілу темну пляму.

Зненацька закричав Мормонтів крук. «Зерна!», верещав птах. «Зерна, зерна, зерна, зерна, зерна, зерна, зерна.» Привид стрибнув уперед, за ним поспішив і Джон. Двері до Мормонтової світлиці були прочинені, лютововк шуснув крізь них, а Джон зупинився у проїмі з мечем у руках, даючи очам трохи звикнути. Вікна були завішені важкими

запонами, у кімнаті стояла суцільна, як чорнило, темрява.

— Хто тут? — покликав він.

А тоді побачив. Тінь серед тіней скрадалася до внутрішніх дверей у келію-опочивальню Мормонта. Чоловіча подоба у чорному, в кобеняку з каптуром... а під каптуром крижане синє сяйво очей...

Привид стрибнув уперед. Звір та чоловік звалилися разом, не видавши ані зойку, ані гарчання. Покотилися, врізалися у крісло, перекинули закладеного паперами стола. Мормонтів крук ляпав крилами понад головами і верещав: «Зерна, зерна, зерна, зерна». Джон почувався сліпим, як маестер Аемон. Тримаючись спиною до стіни, він ковзнув до вікна і обірвав запони. Світлицю затопило місячне світло. Джон побачив мертві руки, що глибоко вчепилися у біле хутро, набряклі темні пальці на горлянці його лютововка. Привид крутився і клацав зубами, вимахував лапами у повітрі, але вирватися не міг.

Лякатися Джонові було нема коли. Він кинувся уперед, закричав, опустив меч, вклавши в удар усю вагу. Гостра криця прорізала рукав, шкіру, плоть і кістку, але звук вийшов якийсь не такий, як треба. Запах, що почувся слідом, був моторошно дивний і холодний; Джонові аж перехопило подих.

Він побачив на підлозі відрубану по плече руку з чорними пальцями, що судомилися в калюжі місячного світла. Привид вирвався з іншої руки та відповз геть, звисивши червоного язика з пащі.

Чоловік у каптурі підняв бліде кругле обличчя, і Джон рубонув по ньому без жодних вагань. Меч розпанахав нападника до кісток, відрубав йому половину носа, розрізав обидві щоки просто під очима. Тими самими очима, які палали, наче блакитні зірки. Джон впізнав обличчя. «Отор», подумав він, сахаючись назад. «О боги, та він же мертвий, убитий, я сам бачив.»

Він відчув, як щось вчепилося йому в гомілку. То були чорні пальці відрубаної руки. Рука повзла догори по нозі, впивалася у вовняні штани і плоть. Заволавши від огиди, Джон відірвав пальці від ноги вістрям меча і відкинув бридоту геть. Рука впала, судомлячись, стискаючи та розтискаючи пальці.

Мрець тим часом просувався уперед. Крові на ньому не було. Однорукий, з розрубаним навпіл обличчям, він, схоже, нічого не відчував. Джон виставив меч уперед.

— Ану не підходь! — вереснув він не своїм голосом.

— Зерна! — каркнув крук, — зерна, зерна.

Відрубана рука виплуталася з розідраного рукава, схожа на бліду змію з чорною головою та п'ятьма паростками пальців на ній. Привид підскочив і схопив її щелепами. Кістки пальців захрумтіли на зубах. Джон вдарив упиря в шию, відчуваючи, як сталь прорубає тіло.

Мертвий Отор вривався у нього, збиваючи з ніг.

Перекинутий стіл втрапив Джонові між лопаток і вибив з нього усе повітря. Меч, де ж меч? Він загубив того клятого меча! Коли Джон розтулив губи, щоб закричати, упир запхав чорні мертві пальці просто йому в рота. Задихаючись, він спробував відштовхнути ворога, але мертв'як був заважкий. Рука, холодна, мов лід, сунулася у горлянку, душила і давила. Обличчя упиря наблизилося до його власного, заповнюючи собою все. Очі його вкривала блискуча блакитна паморозь. Джон уп'явся нігтями в холодну плоть і став хвицяти упиреві по ногах. Намагався кусати, бити кулаками, намагався хоча б дихати...

Зненацька вага упиря кудись зникла, пальці вирвалися з рота. Джон спромігся тільки перекоотитися і виблювати, трусячись усім тілом.

Привид напав знову. Джон побачив, як він занурює писка у черево упиря, хапає і рве мертве м'ясо. Він дивився й дивився, наполовину непритомний, аж тоді через довгу мить згадав, що треба пошукати меча...

...і побачив у дверях воєводу Мормонта, неодягненого та заспаного, з масляною світильнію в руці. Покручена рука без пальців звивалася на підлозі й повзла до нього.

Джон спробував крикнути, але голос кудись зник. Зіп'явшись на ноги, він хвицьнув руку ногою подалі від себе і вихопив світильню з пальців Старого Ведмеда. Полум'я заблимало і трохи не згасло.

— Гори! — каркнув крук. — Гори, гори, гори!

Джон крутнувся, побачив запони, які сам зірвав з вікна, і жбурнув світильню обома руками. Метал зім'явся, скло розбилося, олія бризкнула навколо, і запони ухнули полум'ям догори. Жар від них на обличчі був солодший за будь-який поцілунок, що його Джон знав у житті.

— Привиде! — заволав він.

Лютововк вирвався і підбіг до хазяїна. Тим часом упир намагався підвестися; з темної рани у череві звисали чорні змії тельбухів. Джон пхнув руку в полум'я, схопив палаючі запони й жбурнув їх на мертв'яка. «Хай горить», молився він, дивлячись, як тканина огортає упиря, «боги, прошу вас, благаю, хай лишень горить.»

Бран VI

Карстарки прийшли холодного вітристого ранку, привівши з замку Карголд три сотні кінноти і майже дві тисячі піхоти. Сталеві вістря списів блищали у блідому сонячному світлі, поки валка наближалася. Попереду їхав довбиш, поволі вибиваючи гучний похідний лад на полковому тулумбасі, більшому за нього самого: «бу-ум, бу-ум, бу-ум». Бран спостерігав їхнє наближення з брамної башти на зовнішній стіні крізь спижевий далекозір маестра Лювина, сидячи на плечах в Ходора. Військо очолював сам князь Карстарк, а поруч їхали його сини Гаріон, Едард і Торген під чорними, як ніч, корогвами з білим променястим сонцем їхнього дому. Стара Мамка казала, що в їхніх жилах вже кількасот років тече кров Старків, та Бранові вони зовсім не скидалися на родичів. То були завзяті й люті здоровані, з рясними бородами на обличчях і волоссям, вільно розпущеним нижче плечей. Вони мали на собі накидки зі шкур ведмедів, тюленів та вовків.

Бран знав, що вони останні. Решта панства вже прибула разом з корогвами. Бран був би щасливий виїхати до них, побачити переповнений по вінця зимівник, гамірний натовп щоранку на базарній площі, пошматовані копитами та колесами вулиці. Але Робб заборонив йому залишати замок.

— Нам нема кого до тебе приставити за охорону, — пояснив брат.

— Я можу взяти Літо, — сперечався Бран.

— Не корч із себе малу вперту дитину, — хмурнів Робб. — Ти сам мусиш усе розуміти. Якись два дні тому вояк пана Болтона пхнув ножем когось із Кервинового війська в «Димному поліні». Якщо я піддам небезпеці твоє життя, наша вельможна мати шкуру з мене здере собі на комір.

Він казав це голосом Робба-князя, і Бран знав, що сперечатися марно. Він розумів, що причиною було те, що сталося у вовчій пущі. Від спогадів йому досі погано спалося. Нездатний захистити себе, безпорадний, як дитина, не кращий за Рікона... ба навіть гірший, бо

Рікон принаймні хвицяв би їх ногами. Який сором! Адже він усього на кілька років молодший за Робба; якщо брат вже мало не дорослий чоловік, то й він теж. А дорослий повинен мати змогу захистити себе. Рік тому, поки не сталося лихо, він би вибрався до городця, навіть якби довелося лізти через стіни замку. В ті дні він умів збігати сходами, залазити на конячку та злазити з неї самотужки, дерев'яним мечем затовкти принца Томена у грязюку. А зараз він міг тільки спостерігати крізь трубу зі скельцями маестра Лювина. Маестер розповів йому, чії були всі прапори: закольчужений кулак Гловерів, срібний на криваво-червоному; чорний ведмідь пані Мормонт; моторошний оббілований чоловік над Рузом Болтоном з Жахокрому; лось-бик Роголісів; бойова сокира Кервинів; три вартові дерева Толгартів; і нарешті, грізний знак дому Умбер — розлючений велетень у розірваних кайданах.

Досить скоро він запам'ятав також і їхні імена, коли князі та пани з синами і почтом постікалися до Зимосічі на учту. Навіть у великій трапезній виявилось не досить місця, аби усі повсідалися одразу, тому Робб бенкетував зі значковими панами по черзі. Бранові завжди відводили почесне місце по праву руку від брата. Дехто з панства кидав на нього зачудовані й важкі погляди, неначе сумніваючись, чого це зелений хлопчисько, ще й каліка, має сидіти вище від них.

— Скільки вже набралось війська? — запитав Бран маестра Лювина, коли князь Карстарк із синами проїхали крізь браму в зовнішній стіні.

— Приблизно дванадцять тисяч.

— Скільки серед них лицарів?

— Не надто багато, — дещо невдоволено відповів маестер. — Аби стати лицарем, потрібно відстояти всенощну в септі, бути помазаним сімома єлеями та проказати обітниці. На півночі лише декілька визначних домів вірують у Сімох. Решта шанує старих богів, а тому в лицарі не висвячується... але ті пани разом з їхніми синами та служивими латниками нічим не поступляться жодному лицареві у хоробрості, вірності чи шляхетності. Не слід міряти чесноти людини тим, чи величають її «паном лицарем». Я казав тобі вже сто разів.

— І все ж, — наполягав Бран, — скільки лицарів?

Маестер Лювин зітхнув.

— Три-чотири сотні... разом із трьома тисячами важких кінних латників, які не є лицарями.

— Князь Карстарк прийшов останнім, — задумливо промовив Бран. — Робб влаштує сьогодні учту на його честь.

— Поза сумнівом.

— Чи скоро вони... вирушать?

— Мають вирушити скоро, бо буде запізно, — відповів маестер Лювин. — Зимівник забитий, аж тріщить. Таке військо виїсть усе навколо до голої землі, якщо простоїть іще трохи. Уздовж королівського гостинця чекають інші, аби приєднатися: лицарі з Курган-поля, болотники, князі Мандерлі та Кремінець. У річковому краю вже воюють, а твоєму братові ще долати багато верст до майбутнього бойовища.

— Знаю. — Бран почувався жалюгідно, і голос видавав його настрій. Він повернув спижеву трубу маестрові й раптом помітив, як витончилося Лювинове волосся на маківці черепа. Бран бачив, як крізь нього просвічує рожева шкіра. Було незвично дивитися на маестра згори, коли все життя дивився знизу. Але ж на плечах Ходора можна бачити згори геть усіх.

— Не хочу більше дивитися. Ходоре, віднеси мене назад до башти.

— Ходор, — відповів Ходор.

Маестер Лювин запхав трубу до рукава.

— Бране, твій вельможний брат зараз не має часу для тебе. Він повинен привітати князя Карстарка з синами.

— Я не турбуватиму Робба. Я хочу до божегаю. — Він поклав руку на плече Ходора. — Ходор.

У граніті внутрішньої стіни башти були вирізані приступки для рук, що утворювали подобу драбини. Ходор узявся лізти ними донизу, щось мугикаючи. Бран підстрибував у нього на спині в плетеному з верби кошику, який винайшов для нього маестер Лювин. Маестер помітив, у яких кошиках жінки носили хмиз та дрова на спині; після того було вже нескладно прорізати дірки для ніг та причепити кілька ременів, аби рівніше розподілити вагу Брана. Їздити на Танцівниці, ясна річ, було цікавіше, але ж Танцівниця не усюди могла пройти. Та й сорому Бран відчував менше, ніж коли Ходор ніс його на руках, наче немовля. Ходорові новий спосіб, здається, теж подобався, хоча по ньому ніхто не сказав би щось напевне. Складно було лише з дверима. Ходор інколи забував, що везе на спині Брана, і тоді прохід крізь двері ставав

болісним.

Близько двох тижнів у замку чинилася така метушня, що Робб наказав тримати обидві решітки піднятими, а моста — опущеним, навіть гупої ночі. Коли Бран показався з башти, рів між стінами саме перетинала довга валка панцерних вершників. То була дружина Карстарка, що супроводжувала свого князя до замку. На них були чорні залізні шоломці та чорні вовняні киреї, прикрашені білими сонцями. Ходор потрусив собі поруч із ними, посміхаючись до себе і гупаючи чобітьми по дошках мосту. Вершники кидали на них зачудовані погляди, а одного разу Бран почув чийсь регіт. Та не дозволив собі перейматися.

— На тебе дивитимуться, — попередив його маестер Лювин першого ж разу, коли на Ходора почепили плетеного кошика. — Дивитимуться, п'яткатимуть язиками, дехто навіть глузуватиме.

«Хай глузують», подумав Бран. У опочивальні з нього ніхто не глузував, але він не мав наміру прожити решту життя у ліжку.

Коли вони проходили під решіткою брамної башти, Бран вклав два пальці в рота і свиснув. Через двір до хазяїна прискакав Літо. Зненацька латникам Карстарків довелося опановувати коней, які заковували очі та іржали з переляку. Один огир став дибки з відчайдушним вереском, а його вершник лаявся та силувався не впасти. Від запаху лютововка коні зазвичай бісилися, якщо не були до нього привчені. Але щойно Літо зникне, як вони мають швидко заспокоїтися.

— До божегаю, — нагадав Бран Ходорові.

Навіть Зимосіч була переповнена людом. У дворі дзвеніли мечі та сокири, торохтіли вози, гавкали собаки. Двері зброярні були прочинені, крізь них Бран помітив Мікена за роботою: стукотів молот, піт стікав голими грудьми. Стільки незнайомих людей Бран не бачив за все життя — навіть тоді, коли приїжджав гостювати король Роберт.

Він спробував не полохатися, коли Ходор присів, проходячи у низькі двері. Вони пройшли довгим темним проходом. Літо бадьоро трусив поруч. Час від часу вовк зиркав догори, виблискуючи очима, мов озерцями рідкого золота. Бран хотів попестити його, але їхав занадто високо.

Божегай являв собою острівця покою серед гармидеру Зимосічі.

Ходор пробрався крізь щільно порослі дуби, залізодерева, вартові сосни до тихого ставка біля серце-дерева. Він зупинився під покрученими гілками оберіг-дерева, мугикаючи про себе. Бран простяг руки над його головою і витяг себе з кошика, волочачи мертві ноги крізь отвори.

Він повисів трохи, гойдаючись, і червоне листя гладило йому обличчя, а тоді Ходор зняв його і посадовив на гладкий камінь коло води.

— Хочу побути сам, — сказав Бран. — Іди купайся. Іди до ставок.

— Ходор.

Ходор затупав між деревами і зник. На тому кінці божегаю, під вікнами гостьового будинку, підземне гаряче джерело живило три невеличкі ставки. Вода у них парувала день і ніч, а стіна, що височіла поруч, геть уся заросла мохом. Ходор ненавидів холодну воду і пручався, як дикий кіт, коли йому погрожували милом, але в гарячому ставку він міг сидіти годинами, щасливий, гучно відригуючи в лад зі ставком, коли з темних зелених глибин здіймалися бульки і лускали на поверхні.

Літо посьорбав води і вклався обабіч Брана. Хлопчик почухав вовка під щелепою, і на якусь мить обидва насолоджувалися покоем. Бранові завжди подобалося в божегаю, навіть до того, як сталося лихо, але останнім часом він тягнувся сюди все сильніше. Навіть серце-дерево більше не лякало його так, як колись. Глибокі червоні очі, вирізані у блідому стовбурі, спостерігали за ним, як і раніше, але зараз вони його чомусь втішали. Він казав собі, що боги наглядають за ним. Старі боги, боги Старків, першолюдей і дітей лісу. Боги його батька. Він почувався безпечно на їхніх очах. Глибока тиша серед дерев допомагала думати. Бран багато думав, відколи впав. Думав, мріяв, балакав з богами.

— Будьте ласкаві, зробіть так, аби Робб нікуди не пішов, — тихо молився він. Провів рукою по холодній воді, пускаючи ставком хвильки. — Примусьте його лишитися вдома. Або, якщо вже він мусить піти, то хай повернеться додому цілий, разом з паном батьком, матінкою та дівчатами. А ще зробіть так... щоб Рікон зрозумів.

Відколи його маленький братик дізнався, що Робб вирушає на війну, то оскаженів, як зимова буря: по черзі то лив сльози, то спалахував гнівом. Малий відмовлявся їсти, плакав та верещав по ночах, навіть

буцнув Стару Мамку, яка намагалася заспівати йому колискової. А наступного дня зник. Робб відрядив на його пошуки половину людей у замку, і коли нарешті його знайшли у крипті, Рікон змахнув на них іржавим мечем, витягнутим з рук мертвого короля, а Кудлай вискочив з темряви, пускаючи слину, як зеленоокий дідько. Вовк оскаженів майже так, як і сам Рікон: він вкусив Гейджа за руку, вирвав шматок м'яса з Мікенового стегна. Тільки Робб разом із Сірим Вітром спромігся вгамувати його. Фарлен прип'яв чорного вовка у псярні на ланцюг, але тепер самотній Рікон плакав ще гіркіше.

Маестер Лювин радив Роббові лишитися у Зимосічі. Про це благав і Бран — заради Рікона, та й заради себе самого, але брат тільки вперто хитав головою і казав:

— Я не хочу йти. Але мушу.

Не те щоб він брехав. Бран розумів, що хтось таки мусить рушити на південь, аби втримати Перешийок і допомогти Таллі у війні проти Ланістерів. Але ж не обов'язково саме Робб. Він міг би поставити військо під провід Гала Молена, Теона Грейджоя або когось із значкових панів Зимосічі. Маестер Лювин саме так і радив, але Робб нічого не хотів чути.

— Мій вельможний батько не послали б людей на смерть, боягузливо ховаючись за мурами Зимосічі, — мовив він голосом Робба-князя.

Робб тепер видавався Бранові напівчужим. Він змінився, став справжнім князем, хоча ще й шістнадцятих іменин не бачив. Це відчували навіть батькові значкові пани. Багато хто намагався випробувати його силу, кожен по-своєму. Руз Болтон та Робет Гловер змагалися за честь очолювати військо у битві. Перший вимагав коротко і різко, другий — з посмішкою та жартом. Дебела сивочола Маєга Мормонт, по-чоловічому вбрана у кольчугу, вельми відверто заявила Роббові, що він їй наказів віддавати не буде, бо за віком у онуки годиться... а сама не заперечувала б видати за нього заміж власну онуку. Тихий та гречний князь Кервин — той-таки привіз із собою дочку на виданні, огрядну й негожу стару діву тридцяти років, яка сиділа ошую батька і очей не піднімала з миски. Веселун князь Роголіс дочок не мав, зате возив подарунки: одного дня — доброго коня, іншого — оленячий окіст, тоді викладений сріблом мисливський ріг, а навзамін нічого не просив... нічого, окрім певного городця, що

відібрали в його батька, права полювання північніше від певного хребта і дозволу загатити Білий Ніж, якщо буде ласка його вельможності князя.

Робб відповідав усім з холодною гречністю, як міг би відповідати пан батько, і якось спромігся підкорити усіх своїй волі.

Коли князь Умбер, прозваний своїми людьми Великоджоном, бо на зріст не поступався Ходорові, а у плечах був удвічі ширший, пригрозив забрати своє військо додому, якщо в поході його поставлять позаду Роголісів або Кервинів, Робб відповів, що той може чинити, як йому завгодно.

— А коли ми впораємося з Ланістерами, — пообіцяв він, чухаючи Сірого Вітра за вухом, — то повернемося на північ, хутенько викуримо вас із вашого закута і повісимо за нехтування присягою.

Великодзон вилаявся, жбурнув глек пива у вогонь і заревів, що якась зеленіша за траву шмаркля ще стане йому погрожувати. Галіс Молен спробував був угамувати його, та Великодзон збив сотника сторожі з ніг на підлогу, перекинув стола і витяг з піхов найбільшого та найстрашнішого обіручного меча, якого Бран тільки бачив. Усі по лавах — його сини, брати і служиві люди — скочили на ноги і потяглися по зброю.

Але Робб мовив одне тихе слово, гарикнув звір, і за один миг ока князь Умбер лежав на спині, страшний меч крутився на підлозі за два кроки від нього, а з руки текла кров там, де Сірий Вітер відшматував йому два пальці.

— Пан батько вчили мене, що оголити клинка проти свого зверхнього володаря означає смерть, — мовив Робб, — та ви, мабуть, тільки хотіли порізати мені м'ясо.

Бранові засмоктало у животі, коли Великодзон зіп'явся на ноги, смокчучи криваві пеньки пальців... а тоді, на диво, здоровань зареготав!

— Жорсткувате в тебе м'ясо, — проревів він, — дідько його ріж!

І якось так вийшло, що після тієї пригоди Великодзон став правою рукою Робба, його найвірнішим поборником, розказував усім направо й наліво, що молодий князь — справжній Старк, і що краще їм усім гарненько схилити коліна, поки їх не відгризли геть.

Але тієї самої ночі, коли вогні у трапезній вже пригасили, брат

прийшов до Бранової опочивальні блідий, трусячись, мов у пропасниці.

— Я думав, він мене уб'є, — зізнався Робб. — Ти бачив, як він жбурнув долі Гала, наче той завбільшки з Рікона? О боги, і злякався ж я. А Великоджон ще не найгірший з усіх, тільки найгаласливіший. Пан Руз, приміром, ніколи зайвого слова не скаже, тільки дивиться, а я все думаю про ту палату в Жахокромі, де Болтони вішають на стіни зідрану шкіру ворогів.

— То лише байка Старої Мамки, — відповів Бран. Але у голосі чувся сумнів. — Хіба ні?

— Ну, не знаю. — Він стомлено хитнув головою. — Пан Кервин хоче узяти на південь дочку. Каже, щоб готувала йому їсти. Але Теон певний, що я одного вечора знайду її на своїй постелі... Якби ж... Якби ж пан батько були з нами...

У цьому вони всі погоджувалися: Бран, Рікон та Робб-князь; усі прагнули понад усе побачити батька поруч із собою. Але князь Едард знаходився за тисячі верст звідти: чи то сидів полоненим у підземеллі, чи то тікав від убивць, а чи вже загинув від їхніх рук. Ніхто не знав того напевне — кожен подорожній оповідав іншої байки, щоразу страшнішої. Начебто голови батькової сторожі гнили на мурах Червоного Дитинця, насаджені на шпичаки. Від батькової руки загинув король Роберт. Баратеони узяти Король-Берег в облогу. Князь Едард втік на південь з лукавим братом короля, князем Ренлі. Ар'ю та Сансу вбив Хорт. Мати вбила Тиріона-Біса і вивісила його тіло на мурах Водоплину. Князь Тайвин іде війною на Соколине Гніздо, плюндруючи усе на своєму шляху. Один наскрізь пропитий балакун оголосив, що Раегар Таргарієн повернувся з мертвих і збирає на Дракон-Камені величезне військо стародавніх звияжців, аби повернути собі батьківський трон.

Коли ж нарешті крук приніс листа під власною печаткою пана батька, написаного Сансиною рукою, жорстока правда виявилася не менш неймовірною. Бран знав, що ніколи не забуде виразу на обличчі Робба, коли той витріщався на слова сестри у листі.

— Вона пише, що батько змовлялися проти престолу з братами короля, — читав він. — Король Роберт помер, а матінку й мене викликають до Червоного Дитинця, аби засвідчити вірність Джофрі. Каже, що ми

повинні берегти мир, а коли вона одружиться з Джофрі, то благодатиме його дарувати панові батьку життя.

Пальці його стиснулися у кулака, зминаючи Сансиного листа.

— І вона нічого не пише про Ар'ю. Нічого, жодного слова! Що таке з тим клятим дівчиськом?!

Брана всередині аж проморозило.

— Вона втратила вовчицю, — промимрив він, згадуючи той день, коли четверо батькових стражників повернулися з півдня з кістками Панночки. Літо, Сірий Вітер та Кудлай почали вити, ще коли сторожа не перетнула підйомного моста, самотніми та розпачливими голосами. У тіні Першовежі лежав старий цвинтар з порослими блідою мшеддю надгробками, де старі Королі Зими ховали вірних слуг. Саме там і поклали Панночку, а її брати никали між могил, як невпокоєні примари. Вона пішла на південь, а повернулися від неї самі кістки.

Їхній дід, старий князь Рікард, колись поїхав на південь разом із сином Брандоном, братом їхнього батька, і двома сотнями кращих людей. Ніхто з них не повернувся. А потім пан батько теж поїхав на південь з Ар'єю та Сансою, з Джорі, Гуленом, Товстуном Томом та іншими. А тоді поїхали пані матінка і пан Родрік. І теж не повернулися. Зараз туди ж збирався Робб. Не до Король-Берега, не приносити клятви вірності, а до Водоплину з мечем у руці. І якщо їхній пан батько дійсно сидить у полоні, то йому напевне кінець. Бран боявся за нього так, що годі й сказати.

— Якщо вже Роббові конче треба йти туди, нагляньте за ним, — прохав Бран старих богів під їхніми червоними очима на серце-дереві.

— І за його людьми теж: Галом і Квентом, і рештою наших, і за паном Умбером, і за пані Мормонт, і за всім панством півночі. Мабуть, і за Теоном теж. Збережіть їм життя, будьте ласкаві, боги. Допоможіть їм розбити Ланістерів, урятувати батька і повернутися додому.

Слабкий вітерець зітхнув поміж дерев божегаю. Червоне листя поворушилося та зашепотіло. Літо вишкірив ікла.

— Ти їх чуєш, хлопче? — запитав чийсь голос.

Бран підняв голову. Через ставок від нього, під стародавнім дубом, стояла Оша із затіненим листям обличчям. Навіть забита у залізо, дикунка рухалася тихо, наче кішка. Літо оббіг ставка, принохався до неї. Висока жінка сахнулася.

— Літо, до мене, — покликав Бран. Лютововк нюхнув останній раз, обернувся і кинувся назад. Бран обійняв його обома руками. — А тобі тут чого треба?

Він не бачив Ошу, відколи її полонили у вовчій пущі, хоча знав, що вона тепер служить при кухні.

— Вони й мої боги, — мовила Оша. — За Стіною інших немає.

В неї відросло волосся, брунатне та розпатлане. З ним, ще й у простій сукні з бурого полотна, яку їй дали замість шкіряного каптана та кольчуги, вона більше скидалася на жінку.

— Гейдж пускає мене молитися, коли я хочу, а я навзамін пускаю його між ніг, коли він хоче. А мені що. Руки в нього смачно пахнуть борошном, і він добріший за Стіва.

Вона незграбно вклонилася.

— Ну, я піду собі. Мені ще горщики відтирати.

— Ні, залишся, — наказав Бран. — Розкажи, як я маю чути богів.

Оша уважно роздивилася його.

— Ти питаєш, вони відповідають. Відкрий вуха, слухай — і почувеш.

Бран послухав.

— Я чую тільки вітер, — непевно проказав він через якусь мить. — Іще листя шурхотить.

— Гадаєш, вітер посилають не боги? Хто ж тоді?

Вона всілася на іншому боці ставка від нього, тихо дзеленькаючи з кожним рухом. Мікен припасував їй залізні кайдани до гомілок, з важким ланцюгом між ними. У них вона могла ходити не надто довгими кроками, але бігти, дертися угору або їздити верхи не мала змоги.

— Вони бачать тебе, малий. Чують, що ти кажеш. Отой шурхіт — це їхня відповідь.

— Що ж вони кажуть?

— Їм сумно. Твій вельможний братик не отримає від них ніякої помічі. Тільки не там, куди він зібрався. Старі боги не мають влади на півдні. Усі оберіг-дерева там зрубали тисячі років тому. Як вони наглядатимуть за твоїм братом, коли не мають очей?

Бран раніше не думав про це, тому зараз злякався. Якщо його братові не допоможуть навіть боги, то яка є надія? Але, може, Оша чує щось не те. Він звисив голову набік і знову прислухався. Йому здалося, що

цього разу він почув сум, але нічого більше.

Шурхіт погучнішав. Бран почув приглушений тупіт кроків і тихе мугикання, а тоді з-за дерев виник голий Ходор, шкірячись посмішкою і вигукуючи:

— Ходор!

— Мабуть, почув наші голоси, — зазначив Бран. — Ходоре, ти одяг забув.

— Ходор, — погодився Ходор. Від шиї й нижче з нього стікала вода, паруючи в прохолодному повітрі. Тіло його вкривала бура шерсть, рясна, мов у ведмедя. Між ніг гойдалася неймовірно товста і довга чоловіча міць.

Оша зміряла його поглядом, криво посміхаючись.

— Оце так здоровань, — кинула вона. — Якщо він не має у собі крові велетнів, то я — королева Серсея.

— Маестер Лювин каже, що велетнів більше немає. Каже, вони усі вимерли, як ті діти лісу. Залишилися тільки старі кістки у землі, що їх селяни інколи вивертають орами.

— Хай маестер Лювин виїде за Стіну, — відповіла Оша. — Там він знайде велетнів, або швидше вони його знайдуть. Мій брат убив одного. У десять стоп заввишки. Як на них, то ще був коротун. Кажуть, вони доростають дванадцяти й тринадцяти стоп, ще й люті які — волохаті, зубаті. Жінки мають бороди, як чоловіки, і хто є хто, легко не скажеш. Жінки беруть собі людських чоловіків за коханців. Отак і з'являються напівкровні покручі. Якщо ж спіймають людську жінку, то їй буде гірше: чоловіки розірвуть дівку навпіл, вона й заважніти не встигне.

Вона вишкірилася до Брана.

— Ти хоч розумієш, про що я, малий?

— Розумію, — буркнув Бран. Він бачив собак у дворі, бачив, як огир криє кобилу. Але від таких балачок він почувався незручно. Зиркнувши на Ходора, він наказав. — Піди по свій одяг, Ходоре. Вдягнися.

— Ходор. — Той почалапав туди, звідки прийшов, пірнаючи під низькі гілки.

«Він таки величенький», подумав Бран, спостерігаючи за ним.

— За Стіною справді є велетні? — перепитав він Ошу, збентежений.

— Є велетні, є й дещо гірше за велетнів, паничу. Я казала твоєму братові, коли він питався. Йому, вашому маєстрові, отому парубку Грейджою, що все зуби шкірить. Здіймаються холодні вітри. Люди відходять від своїх вогнів і не повертаються... а якщо повертаються, то вже не людьми, а упирами з синіми очима та холодними чорними руками. Чому, гадаєш, я втекла на південь зі Стівом, Галею та іншими йолопами? Манс хоче битися. Він добрячий чолов'яга: хоробрий, упертий. Мабуть, гадає, що з білоходами можна впоратися, як з розвідниками Варти. Та що він знає? Хай кличе себе Королем-за-Стіною, хоч обкличеться, але він лише старий чорний гайворон, що втік з Тіньової Вежі. Він іще й зими не нюхав. А я народилася там, дитино, як моя мати, її мати до неї, а ще раніше — її мати, від крові та плоті Вільного Народу. Ми все пам'ятаємо.

Оша підвелася, брязкаючи кайданами.

— Я намагалася сказати твоєму пану брату. Учора стріла його у дворі й кажу так гарненько, як належить, «мосьпане Старку», а він лише зиркнув крізь мене. А той зопрілий бовдур Великоджон Умбер як пхне мене геть з дороги. Та нехай. Носитиму кайдани і триматиму язика за зубами. Хто не хоче слухати, той не почує.

— То скажи мені. Робб послухає мене, кажу тобі.

— А чи правда? Побачимо. Ти йому ось що скажи, паничу. Скажи, що він їде не в той бік. Його мечі потрібні на півночі. На півночі, а не на півдні. Чуєш мене?

Бран кивнув.

— Я йому скажу.

Але того вечора на учті у великій трапезній Робба з ними не було. Він вечеряв у світлиці з паном Рікардом, Великоджоном та іншим панством, аби обговорити майбутній довгий похід. На чолі столу довелося сидіти Брану: замінювати брата, служити гостинним господарем для синів князя Карстарка і шанованих друзів сім'ї. Коли Ходор вніс Брана до трапезної на спині й став на коліна біля панського крісла, всі вже сиділи по місцях. Двоє пахолків допомогли вийняти його з кошика. Бран відчував на собі очі усіх чужинців у палаті. Стало зовсім тихо.

— Панове, — оголосив Галіс Молен, — Брандон Старк, з господарів на Зимосічі.

— Вітаю вас коло нашого вогню, — збентежено проказав Бран, — і красно прошу товариство частуватися з нашого столу на знак дружби та приязні.

Гаріон Карстарк, найстарший з синів князя Рікарда, вклонився, а слідом і його брати. Але коли всі повсідалися, Бран почув тихі голоси двох молодших за брязканням винних келихів:

— ...померти, аніж жити отак... — пробурмотів один, батьків тезко Едард, а його брат Торген зазначив, що малий, мабуть, зламався зсередини так само, як і ззовні, бо не має мужності покінчити з таким життям.

«Зламався», подумав Бран з гіркотою, стискаючи в руці ножа. То он він тепер хто? Бран Зламаний?

— Я не хочу бути зламаним, — люто зашепотів він до маестра Лювина, що сидів одесну. — Я хочу бути лицарем.

— Дехто кличе моє братство лицарями розуму, — відповів Лювин. — Ти надзвичайно розумний хлопчик, коли не лінуєшся, Бране. Чи не думав ти здобути собі маестерського ланцюга? У вченості для вправного розуму немає меж.

— Я хочу вивчати чари, — відповів Бран. — Гайворон обіцяв, що я літатиму.

Маестер Лювин зітхнув.

— Я можу навчити тебе історії, мистецтва зцілення, трав та рослин. Можу навчити розмовляти з круками, будувати замки, вести корабель по зірках. Можу навчити вимірювати дні, визначати, коли починається й кінчається літо чи зима, а в Цитаделі Старограду тебе навчать ще тисячі різних речей. Але, Бране, жодна жива людина не здатна навчити тебе чарів.

— Діти могли б, — відповів Бран. — Діти лісу.

Тоді він згадав про обіцянку, яку дав Оші у божегаю, і переповів Лювіну її слова.

Маестер вислухав усе дуже ввічливо.

— Гадаю, дикунка могла б повчити саму Стару Мамку розповідати байки, — мовив він, коли Бран скінчив. — Я побалакаю з нею, якщо хочеш, але раджу тобі не турбувати брата цими дурницями. В нього вистачає клопоту без велетнів та мертв'яків у лісі. Твій батько сидить у полоні в Ланістерів, Бране, а не в дітей лісу.

Він ласкаво поклав руку Бранові на плече.

— Поміркуй над цим, дитино.

Два дні по тому, коли червоний світанок зайнявся на вітристому небі, Бран сидів у дворі перед брамною баштою, прив'язаний до Танцівниці, й проводжав брата на війну.

— Тепер ти — князь на Зимосічі, — мовив до нього Робб. Він сидів на кошлатому сірому огирі, його щит звисав з сідла: дерев'яний, стягнутий залізом, сіро-білий, з вишкіреним писком лютововка. На братові була сіра кольчуга, під нею — вибілений шкіряний каптан, при боці — меч та кинджал, на плечах — корзно, підбите хутром. — Ти маєш зайняти моє місце, як я зайняв батькове, доки ми не повернемося додому.

— Знаю, — понуро відповів Бран. Він ще ніколи не відчував себе таким малим, самотнім та наляканим. Він нічого не знав про те, як бути князем.

— Слухай ради маестра Лювина і дбай про Рікона. Скажи йому, що я повернуся, щойно скінчу воювати.

Рікон відмовився йти у двір. Він сидів у своїй опочивальні з червоними очима і сердився.

— Ні! — заверещав він, коли Бран спитав, чи не хоче малий попрощатися з Роббом. — Не буду прощатися!

— Я йому казав, — мовив Бран. — Та він відповів, що всі уходять, і ніхто не повертається.

— Не може ж він вічно залишатися дитиною. Він Старк, і йому майже чотири роки. — Робб зітхнув. — Та нехай. Скоро матінка приїдуть. А я привезу батька, обіцяю.

Він розвернув коня і ристю рушив геть. За ним легко кинувся Сірій Вітер, швидкий та сухорлявий, порівнявся з конем, потрусив поруч. Галіс Молен виїхав попереду крізь браму замку, несучи на високому держалні сірого ясену білу корогву дому Старк, що бігла рясицями по вітрі. Обабіч Робба стали Теон Грейджой та Великоджон, а лицарі вишикувалися слідом у валку по двоє, виблискуючи сталевими жалами списів на сонці.

Збентежений, він згадав Ошині слова. «Він їде не в той бік». Якусь мить він прагнув загалопувати слідом і вигукнути попередження, але Робб зник за решіткою, і потрібна мить минула.

За мурами замку піднялося ревище. То піші вояки та поселяни вітали Робба, що проїжджав мимо, зрозумів Бран. То вітали князя Старка, господаря на Зимосічі, верхи на сірому огирі, з корзном, що тріпотіло за плечами, з Сірим Вітром при боці. Його самого так ніколи не вітатимуть, усвідомив він з глухим болем. Він може зватися князем на Зимосічі, поки немає батька та брата, але так і залишиться Браном Зламаним. Та він навіть сам з коня злізти не може, хіба що впасти.

Коли привітальні вигуки замовкли, і двір нарешті спорожнів, Зимосіч здалася покинутою та мертвою. Бран поглянув на обличчя тих, хто лишився: дітей, жінок, старців... і Ходора. Величезний стайняр виглядав зляканим та розгубленим.

— Ходор? — запитав він, знітившись.

— Ходор, — погодився Бран, хай би там що це мало означати.

Даянерис VI

Отримавши своє задоволення, хал Дрого підвівся зі спальних циновок і став над нею, мов казковий велетень. Його шкіра виблискувала темним спижем у світлі вогню з жарівниці, а на широких грудях де-не-де виднілися старі рубці. Чорнюще волосся, ніяк не заплетене, спадало плечами і спиною значно нижче від пояса. Його чоловіча міць мокро блищала. Рот хала кривився у посмішці під довгими вислими вусами.

— Огир, що покриє світ, не потребує залізного сідала.

Дані підвелася на лікті, щоб краще глянути на нього, такого високого і величного. Його волосся вона любила найдужче. Він ніколи його не зрізав, бо не знав поразки.

— Було проречено, що огир побіжить до усіх кінців землі, — мовила вона.

— Кінець землі настає біля солоного чорного моря, — миттю відповів Дрого. Він вмочив шматок тканини у балійку теплої води, щоб витерти зі шкіри піт та олію. — Жоден кінь не біжить отруйною водою.

— Вільні Міста мають тисячі кораблів, — мовила до нього Дані, уже вкотре. — Дерев'яних коней з сотнями ніг, що летять через море на повних вітру крилах.

Хал Дрого не бажав цього чути.

— Годі базікати про дерев'яних коней та залізні сідала.

Він впустив ганчірку і став одягатися.

— Цього дня поїду травною полювати, жінко-дружино, — оголосив він,

надягаючи мальовану жилетку і застібаючи широкого паса з важкими срібними, золотими і спижевими бляхами.

— Так, моє сонце-та-зорі, — відповіла Дані. Дрого збирався узяти з собою кривноїзників і здобути хракара, велетенського степового білого лева. Якщо вони повернуться з удачею, її вельможний чоловік буде шалено радий, і тоді, можливо, забажає її вислухати.

Він не боявся жодного дикого звіра, як і жодної людини у цілому світі, але море — то була зовсім інша справа. Дотракійці бачили у воді, яку не могли пити коні, нечисту гидоту. Живі сіро-зелені простори океану наповнювали степовиків забобонною відразою. Вона знала півсотні різних речей, у яких Дрого був сміливіший і зухваліший за інших степових ватажків... та не у цій. Якби ж вдалося заманити його на корабель...

Щойно хал і його кривноїзники взяли луки й поїхали геть, Дані покликала служницю. Її тіло розпухло і стало таким незграбним, що вона вже не уявляла себе без допомоги їхніх сильних та вмілих рук, хоча свого часу почувалася так ніяково, коли вони юрилися і поралися навколо. Вони чисто її відтерли і спорядили у піщаний шовк, який ніде не тиснув і вільно струменів за вітром. Поки Дорея розчісувала їй волосся, вона послала Джихікі шукати пана Джорага Мормонта.

Лицар з'явився відразу. На ньому були штани з кінської шкіри і мальована жилетка, як на степовику. Жорстка чорна шерсть вкривала кремезний торс і м'язисті руки.

— Моя принцесо. Як я можу служити вам?

— Ви маєте поговорити з моїм вельможним чоловіком, — відповіла Дані. — Дрого каже, що огир, який покриє світ, стане володарем над усіма царствами землі, але не мусить їхати через отруйну воду. Він хоче повести халазар на схід, щойно народиться Раего, аби там плюндрувати землі навколо Нефритового моря.

Лицар задумався.

— Хал ніколи не бачив Семицарства, — відповів він. — Воно для нього ніщо. Навіть коли він про нього згадує, то уявляє собі кілька невеликих островів та міст, що липнуть до скель на зразок Лората або Лиса, оточені буремними морями. Багатства сходу мають здаватися йому більшою спокусою.

— Та він же має їхати на захід! — у відчаї заперечила Дані. — Прошу вас, допоможіть мені його переконати.

Вона ніколи не бачила Семицарство так само, як і Дрого, проте їй здавалося, що з переказів свого брата вона знала його, як рідне. Візерис обіцяв їй тисячу разів, що одного дня відвезе її туди, але його обіцянки померли разом з ним.

— Що б не робили дотракійці, вони мають на це свій час і свої причини, — відповів лицар. — Майте терпець, принцесо. Не повторіть помилки свого брата. Ми поїдемо додому, я обіцяю.

Додому? Їй стало сумно від цього слова. Пан Джораг мав свого Ведмежого острова, а що мала вона за домівку? Кілька казок, кілька імен, що повторювалися урочисто, наче слова молитви, згасаючі спогади про червоні двері... чи мав Ваес Дотрак стати навіки її домівкою? Коли вона дивилася на бабів-дошхалін, чи не бачила вона у них своє майбутнє?

Пан Джораг, мабуть, помітив сум на її обличчі.

— Уночі прийшов величезний караван, халісі. У чотири сотні коней, з Пентоса через Норвос і Кохор, з караван-баші Байяном Вотирісом на чолі. Можливо, Ілрію прислав з ним листа. Чи не бажаєте відвідати Західний Базар?

Дані поворушилася.

— Так, — відповіла вона, — бажаю.

Базари пожвавлювалися, коли приходив караван. Ніколи не знаєш, які скарби купці привезуть цього разу. А ще добре буде знову послухати, як люди говорять валерійською — тією самою, що у Вільних Містах.

— Іррі, хай приготують ноші.

— Я скажу вашому хасові. — Пан Джораг пішов.

Якби хал Дрого залишився з нею, Дані поїхала б на срібній. В дотракійців матері їздили верхи мало не до самого народження дитини, а вона не хотіла здатися слабкою у очах чоловіка. Та поки хал полював, великою втіхою було відкинутися на м'які подушки і дати понести себе Ваес Дотраком, ховаючись від сонця за червоними шовковими завісами. Пан Джораг засідлав коня і поїхав поруч, разом з чотирма юнаками з її хасу та служницями.

День був теплий та безхмарний, небо сяяло блакиттю. Щоразу, коли дмухав вітерець, вона відчувала насичені пахощі трави і землі. Коли

ноші проходили мимо вкрадених пам'ятників, сонячне світло змінилося на тінь, а тоді знову засяяло. Дані погойдувалася від кроків носіїв, роздивляючись обличчя давно вмерлих воїнів та забутих королів. Їй стало цікаво, чи боги сплюндрованих міст досі спроможні відповідати на молитви.

«Якби я не мала крові дракона», подумала вона тоскно, «це місце могло б стати моєю домівкою». Вона була халісі, мала сильного чоловіка і швидку кобилу, служниць для своїх потреб, воїнів для охорони, почесне місце серед дошхалін на старість... а у її череві ріс син, який одного дня пройде весь світ. Цього вистачило б якій завгодно жінці... але не жінці-драконові. Візериса більше немає, Дані тепер остання. Зовсім остання. Вона належала до роду королів і завойовників, і дитя всередині неї також. Таке не можна забувати.

Західний Базар являв із себе величезний квадрат утоптаной землі, оточений халабудами з саманної цегли, загородками для тварин, вибіленими шинками. Неначе велетенські підземні змії з роззявленими чорними ротами, відкривалися на поверхню ходи до прохолодних печер-складів. На самій площі розташовувався лабіринт крамниць і звивистих торгівельних рядів, затінених плетеними з трави навісами.

Коли вони прибули на базар, десть сотня купців та дрібних торговців розвантажувала і розставляла крам по місцях. Та все одно місце здавалося тихим, неначе покинутим після тих велелюдних базарів, які Дані бачила у Пентосі та інших Вільних Містах. Як їй пояснив пан Джораг, каравани набрідали зі сходу і заходу до Ваес Дотраку радше торгувати один з одним, аніж продавати щось дотракійцям. Наїзники дозволяли їм приїжджати і від'їжджати недоторканими, якщо вони зберігали мир святого міста, не блюзнили на Матір Гір і Череву Світу, а також за звичаєм вшановували бабів-дошхалін подарунками: сіллю, сріблом та насінням. Щодо купівлі та продажу, то правду кажучи, дотракійці нічогосінько у них не тямили.

Дані подобався також і повний дивацтв Східний Базар, де можна було надивитися, наслухатися і нанюхатися найрізноманітніших речей. Вона часто проводила там ранішні години, куштуючи деревні яйця, пиріжки з сараною або зелену локшину, слухаючи голосіння чаклунів-заклиначів, роззявляючи рота на мантикорів у срібних клітках, велетенських сірих слонів, смугастих чорно-білих джогос-нгайських

коней. Їй також подобалося розглядати людей: темних статечних асшайців, високих блідих карфійців, яснооких ї-тійців у шапках з мавп'ячими хвостами, войовничих дів Байязабаду, Шамир'яни та Каякаянайї з залізними кільцями у сосках і рубінами на щоках, ба навіть суворих та страшких тіньовиків з Тіньових Земель, які вкривали руки, ноги і груди татуюванням та ховали обличчя під масками. Тож Східний Базар уособлював для Дані дива і чари.

А от Західний Базар мав запах дому.

Поки Іррі та Джихікі допомагали Дані вилізти з ношів, вона принюхалася і упізнала гострі пахощі часнику та перцю, а тоді згадала давно минулі дні, провулки Тирошу та Миру, і мимоволі посміхнулася. Далі вона унюхала запаморочливі солодкі парфуми з Лису, побачила невільників, які тягли сувої вишукано виплетених мирійських мережив і тонкої вовни десятки різних багатих кольорів. Охоронці каравану, вдягнені у жовті підбиті бавовняні каптани до коліна та мідні шоломці, тинялися рядами; на плетених шкіряних пасах у них погойдувалися порожні піхви.

За одним прилавком зброяр показував сталеві панцери, викладені хитромудрими золотими та срібними візерунками, і примхливі шоломи у звіриній подібі. Поруч із ним гарна молода жінка торгувала ланіспортським золотом: перснями, брошками, шпильками, гривнями, тонкої роботи бляшками для пасів. Її ятку охороняв величезний євнух, німий і безволосий, одягнений у помережаний плямами поту оксамит. Він кидав грізні погляди на кожного, хто наближався. Через прохід від них товстий продавець тканин з Ї-Ті торгувався з якимось пентосцем про ціну зеленої фарби, трусячи головою і метляючи мавп'ячим хвостом на шапці.

— Коли я була маленькою дівчинкою, я дуже любила гратися на базарі, — розповіла Дані панові Джорагу, поки вони блукали тінистими проходами між ятками. — Там кипіло життя, люди кричали та сміялися, було стільки всього дивного... хоча ми рідко мали гроші щось купувати, хіба інколи ковбасок чи медових пальчиків... а у Семицарстві печуть такі медові пальчики, як у Тироші?

— Це такі пиріжки? Не можу сказати, принцесо. — Лицар вклонився.

— Прошу дозволу залишити вас ненадовго. Я розшукаю караван-баші і запитаю про листи для нас.

— Чудово. Я допоможу його знайти.

— Вам нема чого турбуватися. — Пан Джораг нетерпляче зиркнув убік. — Погуляйте базаром. Я повернуся, коли залагоджу справи.

«Дивно», подумала Дані, спостерігаючи за тим, як лицар пробирається крізь натовп. Вона не розуміла, чому їй не можна з ним піти. Можливо, пан Джораг бажав знайти собі жінку, тільки-но побалакає з караван-баші. Вона знала, що з караванами часто ходили шльондри, а деякі чоловіки надзвичайно соромилися своїх потреб. Дані здвигнула плечима.

— Ходімо, — мовила вона до решти свого супроводу.

Дані знову пішла блукати базаром, а її служниці потяглися за нею.

— Ой, дивись, — вигукнула вона до Дореї, — це такі ковбаски, як я розповідала!

Вона вказала на ятку, де зморшкувата низенька жінка смажила м'ясо з цибулею на гарячій кам'яниці.

— У них кладуть багато часнику та гострого перцю. — Задоволена знахідкою, Дані примусила інших пригоститися разом з нею. Служниці проковтнули свої ковбаски з хихотінням і кривлянням, хоча хлопці з хасу обнюхували м'ясо з підозрою.

— Не такі на смак, як я пам'ятаю, — відзначила Дані, вкусивши кілька разів.

— У Пентосі я роблю їх зі свинини, — мовила стара, — але жодна з моїх свиней не перетнула Дотракійського моря живою. Вони з конятини, халісі, хоча прянощі ті самі.

— Ой. — Дані відчула розчарування, хоча Кваро ковбаска так сподобалася, що він вирішив з'їсти ще одну, а Рахаро взявся його переїсти і проковтнув ще три, гучно відригуючи. Дані захихотіла.

— Ви не сміялися відтоді, як Дрого коронував вашого брата, хала Раггата, — мовила Іррі. — Добре це бачити, халісі.

Дані сором'язливо посміхнулася. Справді, сміятися було приємно. Вона знову відчула себе дівчинкою.

Вони блукали базаром весь ранок. Дані побачила чудову накидку з пір'я, привезену з Островів Літа, і прийняла її у дарунок. Навзамін вона подарувала купцеві срібну бляху зі свого паса. Так це робилося в дотракійців. Продавець птахів навчив зелено-червоного папугу казати її ім'я, і Дані знову сміялася, проте взяти його відмовилася. Що б вона

робила з зелено-червоним папугою посеред халазару? А от десяток пляшечок із запашними оліями, парфумами її дитинства, вона таки взяла. Досить було закрити очі, нюхнути їх, і вона знову бачила великий будинок з червоними дверима. Коли Дорея глянула жадібними очима на амулет плодючості у крамниці ворожбита, Дані відразу ж придбала його і віддала служниці, а тоді подумала, що тепер доведеться шукати подарунки також Іррі та Джихікі.

Повернувши за ріг, вони надібали виняра, який пропонував усім перехожим скуштувати свого товару з келишків, не більших за наперсток.

— Солодкі червоні! — кричав він пристойною дотракійською. — Маю солодкі червоні вина з Лиса, Волантіса та Вертограду! Білі вина з Лиса, тирошійську грушову оковиту, вогневино, перцевино, блідо-зелені мирійські нектари! Ягідні темні, андальські кислі, усе маю, усе маю!

То був невеличкий чоловічок, стрункий і з себе показний, з солом'яного кольору волоссям, завитим і напахощеним за лисенійською модою. Коли Дані зупинилася перед його прилавком, він низько уклонився.

— Халісі бажають скуштувати? Маю солодке дорнійське червоне, моя пані, у ньому сливи та вишні співають одним хором з міцним темним дубом. Скільки вам дати: барильце, келих, ковток? Та ви лишень скуштуйте, і назвете на мою честь свого сина.

Дані посміхнулася.

— Мій син вже має ім'я, та я все ж спробую ваше літнє вино, — відповіла вона валірійською мовою так, як нею говорили у Вільних Містах. Слова здавалися чужими на смак, адже минуло стільки часу. — Тільки трохи скуштувати, якщо ваша ласка.

Купець, напевно, мав її за дотракійку, бачачи одяг, намащене олією волосся і засмаглу шкіру. Коли ж вона заговорила, то в нього дух перехопило від подиву.

— Пані, то ви... тирошійка? Чи таке можливо?...

— За мовою я, може, й тирошійка, за одягом — дотракійка, та насправді я вестероського роду, з Семицарства, — мовила до нього Дані.

Дорея виступила наперед поруч із нею.

— Ви маєте честь розмовляти з Даянерис Буреродною з дому Таргарієн, халісі народу наїзників і принцесою Семицарства.

Купець упав на коліно.

— Принцесо, — мовив він, схиляючи голову.

— Встань, — наказала вона йому. — Я все ж бажаю скуштувати того літнього вина, про яке ти казав.

Чоловік зіп'явся на ноги.

— Отого? Ті дорнійські помії не варті уваги принцеси. Я маю сухе червоне з Вертограду, воно бадьорить і дарує насолоду. Прошу, благаю, дозвольте мені піднести вам барильце.

Наїзди хала Дрого до Вільних Міст привчили його до гарного вина, тож Дані була певна, що напій потішить чоловіка.

— Ви робите мені честь, пане, — промуркотіла вона ласкаво.

— Ні-ні, це я маю честь. — Купець понишпорив тилами своєї крамнички і видобув невеличке дубове барильце. На дереві було випалене гроно винограду.

— Це знак Рожвинів, — показав він, — з Вертограду. Нема на світі краснішого напою.

— Ми вип'ємо його разом з халом Дрого. Агго, віднеси до моїх ношів, якщо твоя ласка.

Купець аж саяв, поки дотракієць підважував барило на плече. Дані не бачила, що пан Джораг вже повернувся, аж поки не почула його коротке «Ні». Голос він мав дивний, різкий.

— Агго, опусти-но те барило.

Агго зиркнув на Дані. Вона завагалася, тоді кивнула.

— Пане Джорагу, що трапалося?

— В мене спрага. Відкривай, винарю.

Купець вишкірився.

— То вино для халісі, а не для... різних там.

Пан Джораг підсунувся ближче до прилавку.

— Як не відкриєш, розіб'ю його твоєю головою.

У святому місті він не мав при собі іншої зброї, окрім рук — великих, міцних, небезпечних, укритих цупкою темною шерстю. Проте й їх було досить. Виняр хвилюк повагався, тоді узяв молотка і вибив корка з барильця.

— Наливай, — наказав пан Джораг. Четверо молодих воїнів з хасу Дані

вишикувалися позаду нього, шкірячи зуби і дивлячись темними мигдалевими очима.

— Пити таке розкішне вино, не давши йому трохи подихати — це злочин, — мовив виняр, не відкладаючи молотка.

Джохого потягся за батогом на поясі, та Дані зупинила його легким дотиком до руки.

— Роби, як каже пан Джораг, — мовила вона. Навколо вже зупинялися люди, аби повітритися.

Купець кинув на неї короткий похмурий погляд.

— Як бажає принцеса. — Щоб підняти барильце, він відклав молотка. Тоді налив два келишки-наперстки так майстерно, що не пролив ані краплі.

Пан Джораг підняв одного келишка і понюхав, кривлячись.

— Солодке, га? — мовив виняр з посмішкою. — Відчуваєте садовину, пане? То пахощі Вертограду. Спробуйте, мосьпане, і тільки смійте сказати, що це не найшляхетніше вино з усіх, які потрапляли вам до рота.

Пан Джораг простягнув келишка йому.

— Ти куштуй першим.

— Я? — розсміявся виняр. — Я не вартий цього збору, мосьпане. Виняр, який сам п'є те, що продає, багато не вторгує.

Він посміхався дружньо і весело, та вона бачила в нього на чолі піт.

— Ти вип'єш, — мовила Дані холодніше за лід. — Спорожни келих, або я накажу тримати тебе, а пан Джораг залле у горлянку все барило.

Виняр знизав плечима, потягнувся до келиха... але натомість схопив барило і жбурнув у неї обома руками. Пан Джораг кинувся до неї, відштовхуючи геть з місця, де вона стояла. Барило вдарило йому у плече і розтрощилося на землі. Дані запнулася і не встояла.

— Ні! — закричала вона, витягаючи вперед руки, щоб запобігти падінню... і тут Дорея впіймала її за плечі та смикнула назад, тож замість впасти на живіт, Дані стала на коліна.

Торговець перестрибнув через прилавок і кинувся між Агго та Рахаро. Кваро потягся за арахом, якого не мав при собі, а тим часом білявий відштовхнув його убік і чкурнув проходом. Дані почула ляск батого Джохого, побачила, як шкіряний ремінь язиком лизнув ногу купця і завився навколо неї. Чоловік простягнувся на землі долілиць.

Миттю набігло з десяток охоронців каравану. З ними був сам хазяїн, караван-баші Байян Вотиріс — миршавий норвесець зі шкірою мов старий пергамен і кущавими блакитними вусами аж до вух. Він, схоже, зрозумів, що тут відбулося, без жодного слова.

— Заберіть оцього геть, і хай він чекає ласки хала, — наказав він, показуючи на чоловіка, простягнутого на землі. Двоє охоронців підсмикнули торговця на ноги.

— Його товар я віддаю вам у подарунок, принцесо, — продовжив караван-баші. — Як вибачення за те, що хтось із мого каравану насмілювався на подібне.

Дорея та Джихікі допомогли Дані підвестися. Отруйне вино стікало з розбитого барила у грязюку.

— Як ви знали? — запитала вона пана Джорага, тремтячи. — Як?

— Я не знав, халісі, аж допоки він не відмовився пити. Але я боявся цього, щойно прочитав листа магістрата Ілірію. — Його темні очі пробігли обличчями незнайомців з базару. — Підемо звідси. Краще говорити про це деінде.

Дані мало не плакала, поки її несли назад. У роті стояв смак, який вона добре знала — смак страху. Роками вона жила, боячись Візериса, боячись розбудити дракона. Але стало ще гірше. Зараз вона боялася не за себе, а за дитину. Мабуть, син відчув її жах, бо неспокійно завогтузився всередині. Дані лагідно погладила живіт, шкодуючи, що не може дістатися до нього, торкнутися, втішити.

— Ти кров дракона, мій маленький, — прошепотіла вона за щільно засунутими завісами, погойдуючись у ношах. — Ти кров дракона, а дракони нічого не бояться.

Під порожнистим земляним пагорбом, який правив їй за домівку у Ваес Дотраку, Дані наказала всім піти, крім пана Джорага.

— Розкажіть мені, — наказала вона, відкинувшись на подушки. — Це Узурпатор?

— Так. — Лицар видобув складеного пергамена. — Ось лист до Візериса від магістрата Ілірію. Роберт Баратеон пропонує землю та князівський титул за вашу смерть або ж за смерть вашого брата.

— Мого брата? — Вона схлипнула, майже сміючись. — Він ще не знає, так? То Узурпатор має віддячити Дрого князівським титулом.

Цього разу вже її смішок почувся майже схлипом. Вона обійняла себе,

мов ховаючись.

— За мою смерть, сказали ви. Тільки мою?

— Вашу і дитини, — похмуро відповів пан Джораг.

— Ні. Він не отримає мого сина. — Вона не стане плакати, вона сама так вирішила. Вона не стане труситися від жаху. «Узурпатор розбудив дракона», мовила вона до себе... і її очі глянули на драконячі яйця у гнізді з темного оксамиту. Невірне світло каганців пустило візерунки їхньою кам'яною лускою. У повітрі навколо яєць танцювали тремтливі порошоків нефритового, кармазинового і золотого кольору, наче двірські навколо короля.

Чи безумство охопило її тоді, породжене страхом? Або ж якась дивна мудрість прокинулася у крові? Дані сама не знала. Вона раптом мовила:

— Пане Джорагу, запаліть жарівницю.

— Халісі? — Лицар подивився на неї занепокоєно. — Тут дуже тепло. Ви упевнені?

Ніколи ще вона не була упевненішою.

— Так, я... мене якось морозить. Запаліть жарівницю.

Він вклонився.

— Як накажете.

Коли вугілля розжарилося, Дані відіслала пана Джорага. Щоб зробити задумане, вона мала залишитися сама. «Безумство», казала вона до себе, коли підіймала чорно-кармазинове яйце з оксамиту. «Воно потріскається і згорить, а воно ж таке гарне; пан Джораг назве мене дурепою, коли я його зіпсую», та все ж...

Узявши яйце обома руками, вона понесла його до вогню і опустила у розпечене вугілля. Здавалося, що чорна луска п'є жар і набуває від нього блиску. Вогонь лизав камінь маленькими червоними язичками. Дані поклала два інші яйця у полум'я поруч із чорним. Коли вона відступала від жарівниці, подих тремтів у неї в горлі.

Вона дивилася, аж поки вугілля не перетворилося на попіл. Іскри злітали догори і вилітали геть через отвір-димар. Гаряче повітря тремтіло і звивалося хвилями навколо драконячих яєць. Більше нічого. Пан Джораг казав: «Ваш брат Раегар був останнім драконом». Дані з сумом зиркнула на яйця. Чого ще вона чекала? Тисячу тисяч років тому вони були живі, але давно перетворилися на гарні камені. З них

не міг вийти дракон. Дракон — це повітря і вогонь. Це жива плоть, а не мертвий камінь.

Доки хал Дрого повернувся, жарівниця знову вистигла. Кохолло він за ним в'юкову кобилу, через спину якої висів велетенський білий лев. На небі саме з'являлися зірки. Хал сміявся, зіскакуючи з огиря і показуючи їй шрами на нозі, де хракар прорвав штани пазурами.

— Я зроблю тобі накидку з його шкури, місяцю мого життя, — пообіцяв він.

Коли Дані розповіла йому про те, що сталося на базарі, сміх припинився, і хал Дрого припинив.

— Цей отруйник був першим, — попередив його пан Джораг Мормонт, — але не останнім. За князівський титул люди багато чим ризикнуть.

Дрого деякий час мовчав. Нарешті він мовив:

— Той продавець отрути тікав від місяця мого життя. Нехай тепер біжить за нею, добре біжить. Джоного, Джораг-андал, кожному з вас я кажу: візьміть будь-якого коня з моїх табунів, і він стане вашим. Тільки не беріть мого рудого і ту срібну, яку я подарував місяцеві мого життя на весілля. Я дарую вам коней за те, що ви зробили.

— Раего, синові Дрого, огиреві, який покриє світ, йому я теж обіцяю подарунок. Йому я подарую те залізне сідало, де сидів батько його матері. Я віддам йому Семицарство. Я, хал Дрого, так сказав.

Він підвищив голос і підняв кулака до неба.

— Я поведу мій халазар на захід, туди, де закінчується світ, і поїду дерев'яними конями через солону чорну воду, як жоден хал іще не їздив. Я повбиваю людей у залізних сорочках і зруйную їхні кам'яні шатра. Я згвалтую їхніх жінок, візьму їхніх дітей у неволю і привезу їхніх переможених богів до Ваес Дотраку, щоб вони вічно вклонялися Матері Гір. Так обіцяю я — Дрого, син Бгарбо. Так я присягаюся вчинити перед Матір'ю Гір, і хай зірки засвідчать мої обітниці.

Його халазар виступив з Ваес Дотраку через два дні, прямуючи на південний захід через степи. Хал Дрого їхав попереду на своєму великому рудому огирі, з Даянерис на срібній при боці. Виняр поспішав слідом пішки, голий, з ланцюгами на шиї та руках. Ланцюги були припнуті до зброї Даніної срібної. Вона їхала вперед, а він босий біг слідом, запинаючись. Ніяка шкода йому не загрожувала... поки він

не падав і не відставав.

Кетлін VIII

Крізь пасма туману вона бачила, хай і не розбираючи достеменно, корогви, які майоріли вдалині — білі, з темною плямою в середині. Та пляма могла бути тільки лютововком Старків, сірим на крижаному полі. Уздрівши прапори на власні очі, Кетлін зупинила коня і схилила голову на знак подяки. Боги зглянулися. Вона не спізнилася.

— Вони чекають на наше прибуття, пані, — мовив пан Виліс Мандерлі, — як і обіцяв наш вельможний батько.

— То не примушуймо їх чекати, шановний пане. — Брінден Таллі вдарив острогами коня і рушив баскою ристю до прапорів. Кетлін поїхала поруч.

За ними вирушили пан Виліс зі своїм братом Венделом, ведучи зібране ними військо десь у півтори тисячі вояків: двадцять з гаком лицарів, стільки ж зброєносців, дві сотні кінних латників, мечників, легких охочекомонних, решта — піхота, озброєна списами, рогатинами й тризубами. Князь Виман залишився вдома, щоб захищати Білу Гавань, бо у свої майже шістдесят років надто роздався вшир, аби сідати верхи.

— Якби я гадав знову побачити війну на власні очі, то їв би менше вугрів, — мовив він до Кетлін, коли зустрів її корабель, і ляснув по величезному череві обома долонями з тлустими опецькуватими пальцями. — Та мої хлоп'ята проводять вас до сина, не турбуйтеся.

Його «хлоп'ята» були старші за Кетлін, і на превеликий жаль, занадто нагадували власного батька. Панові Вилісу, здавалося, досить іще кількох вугрів, аби теж не змогти сісти на коня; Кетлін усім серцем жаліла бідну тварину. Пан Вендел, молодше «хлоп'я», видався б їй найтовщим чоловіком на світі, якби не знайомство з його батьком та братом. Виліс розмовляв спокійно, сухо, ввічливо, Вендел галасував та реготав; обоє мали величезні моржові вуса і голови лисі, мов дитячий задок. Жоден не мав одягу, не змережаного плямами від жирної їжі. Та все ж обоє припали їй до душі, бо везли її до Робба за наказом свого батька. На краще вона й сподіватися не могла.

Її втішило те, що син вислав споглядачів на всі боки, навіть на схід. Ланістери, ясна річ, прийшли б із півдня, але добре, що Робб мав обережність. «Мій син веде військо на війну», подумала вона, аж не

вірячи собі. Вона відчайдушно боялася за нього, як і за Зимосіч, але відчувала й певну гордість. Рік тому Робб був іще малим хлопчиною. «Хто він зараз?», питала вона себе.

Розвідники побачили прапори Мандерлі — білого водяника із тризубом у руці, що встає з блакитно-зеленого моря — і тепло привітали прибулих. Почет привели до високого місця, досить сухого, аби стати табором. Пан Виліс наказав зупинитися і залишився зі своїми людьми, щоб наглянути за вогнем та кіньми, поки його брат Вендел вирушив з Кетлін та її дядьком, аби відвезти поштиві вітання від їхнього батька до свого повелителя.

Грунт під копитами коней був м'який та вологий. Місцевість знижувалася; вони їхали повз димні вогнища, складені з торфу, довгі конов'язі, вози, навантажені сухарями та солониною. На кам'янистому пагорбку стояло шатро князя з важкими ташними стінами. Кетлін упізнала корогву: лось-бик Роголісів, бурий на темно-жовтогарячому тлі.

Відразу за ними, крізь пасма туману, вона побачила стіни та башти Калин-Копу... чи те, що від них лишилося. Величезні чорні базальтові каменюки, завбільшки трохи не з сільську хату, валялися розкидані та поперевертані, мов дитячі дерев'яні кубики, ще й наполовину потонули у м'якому болотистому ґрунті. Від зовнішньої стіни, яка колись не поступалася мурові Зимосічі, більше нічого не лишилося. Головна дерев'яна вежа за минулі тисячоліття зникла зовсім; хіба що залишки гнилих колод позначали місце, де вона колись стояла. Від величезної твердині першолюдей залишилися три стінові башти... там, де раніше було двадцять, якщо вірити казкарям.

Вартова Башта виглядала досить цілою, навіть могла похвалитися муром у кілька стоп заввишки по обидва боки. Башта-П'яниця у болоті, де колись стрічалися південний та західний мур, похилилася, наче людина, яка хоче виблювати повне черево вина у канаву. Висока та струнка Башта Дітей, де колись за легендою діти лісу закликали своїх безіменних богів наслати на ворогів молот вод, втратила половину свого вінця. Скидалося, наче якийсь велетенський звір відкусив шматок від зубців нагорі башти і сплюнув покритий камінь у болото. Всі три башти позеленіли від моху. На північному боці Вартової Башти між каменями росло дерево з покрученим гіллям,

прикрашеним білою мереживною ковдрою «привидової шкіри».

— Змилюйтеся, боги! — вигукнув пан Брінден, коли побачив вид перед собою. — То оце хвалений Калин-Коп? Та він годиться хіба що...

— ...влаштувати ворогові смертельну пастку, — закінчила за нього Кетлін. — Я знаю, який він з виду, дядечку. Я й сама думала так само, коли вперше побачила, та Нед запевнив, що ця руїна грізніша для ворогів, аніж здається. Три вцілілі башти обступають прохід з усіх боків, і ворог мусить іти просто між ними. Болото тут зовсім непрохідне, повне зрадливих пісків та багвин, а змії аж кишать. Аби взяти приступом якусь із башт, доведеться пройти по пояс у грязюці, перетнути рова, повного левоящерів, і залізи на стіни, слизькі від моху. І все це під стрілами лучників з двох інших башт.

Вона похмуро всміхнулася до дядька.

— А коли настає ніч, з'являються примари: холодні мстиві привиди півночі, голодні до крові південників.

Пан Брінден реготнув.

— Нагадай мені тут не затримуватися. Ще зранку я й сам був південником.

Верхівки усіх трьох башт прикрашали військові корогви. Променясте сонце Карстарків висіло на Башті-П'яниці нижче лютововка; на Башті Дітей так само під прапором Старків тріпотів Великоджонів велетень у розірваних кайданах. Але на Вартовій Башті знамено Старків майоріло саме. Робб розташувався саме в тій башті; туди й вирушила Кетлін разом з паном Брінденом і паном Венделом, обережно спрямовуючи коней по загаті з колод та дощок, прокладеній через чорно-зелену грязюку.

Вона знайшла сина у оточенні батькового значкового панства, у палаті з протягами, де у чорному комині диміло складене з торфу вогнище. Він сидів за важким кам'яним столом перед купою мап та паперів, заглиблений у розмову з Рузом Болтоном та Великоджоном. Спершу він її навіть не помітив... хоча помітив вовк. Великий сірий звір лежав коло вогню, та коли Кетлін увійшла, підвів голову і зустрів її погляд своїми золотавими очима. Пани й князі один за одним замовкли, Робб підняв очі, помітивши раптову тишу, і побачив її.

— Матінко?! — повним глибокого почуття голосом перепитав він.

Кетлін бажала б побігти до нього, розцілувати його прегарне чоло,

схопити в обійми і тримати так міцно, щоб ніяка біда не зачепила... та перед усім його панством не насмілилася. Тепер він виконував чоловічі обов'язки; материні пестоці тільки б усе зіпсували. А тому вона затрималася на дальньому кінці великої базальтової плити, що правила тут за стіл. Сірий Вітер скочив на ноги і потрусив через палату до неї; такого здоровезного вовчиська Кетлін не те що ніколи не бачила, а й досі не уявляла.

— Ти відростив бороду, — мовила вона до Робба, поки лютововк нюхав їй долоню.

Він пошкрябав зарослу щелепу, раптом зникновівши.

— Так, так.

Волосини в нього на підборідді були рудіші, аніж на голові.

— Мені подобається. — Кетлін легенько попестила вовкові голову. — Так ти схожий на мого брата Едмура.

Сірий Вітер, граючись, несильно куснув її за пальці й побіг до свого місця коло вогню.

Пан Гелман Толгарт першим перетнув палату слідом за лютововком, аби привітатися з належною поштивістю. Він став на коліно і притиснув лоба до її руки.

— Пані Кетлін, — мовив він, — бачити вашу незмінну красу в ці тяжкі часи — така втіха для душі.

За ним підійшли Гловери, Галбарт і Робет, тоді Великоджон Умбер і решта, один за одним. Останнім виявився Теон Грейджой.

— Не гадав побачити вас тут, пані, — мовив він, схиляючи коліно.

— Я й сама не гадала опинитися тут, — відповіла Кетлін, — доки не зійшла на берег у Білій Гавані й не почула від князя Вимана, що Робб скликав корогви. Прошу вітати його сина, пана Вендела.

Вендел Мандерлі ступив уперед і вклонився так низько, як дозволяв його чималий обсяг.

— А також мого дядька, пана Бріндена Таллі, який полишив службу в моєї сестри, аби приєднатися до мене.

— Пан Чорноструг! — мовив Робб. — Дякую вам за приїзд. Нам конче потрібні такі уславлені воїни. Вам, пане Венделе, я також дуже радий. А чи приїхав з вами, матінко, пан Родрік? Я дуже скучив за ним.

— Пан Родрік вирушив з Білої Гавані на північ. Я поставила його каштеляном Зимосічі й доручила утримувати замок до нашого

повернення. Маєстер Лювін — мудрий радник, але недосвідчений у військовій справі.

— Не турбуйтеся, пані Старк, — басовито прогук Великоджон. — Зимосічі ніщо не загрожує. Скоро ми прочистимо Тайвинові Ланістеру дупу нашими мечами, красно прошу вибачити, а тоді рушимо на Червоний Дитинець визволяти Неда.

— Перепрошую пані, маю одне питання. — Руз Болтон, господар на Жахокромі, мав тихенький голосочок, але коли він говорив, більші за нього чоловіки замовкали та слухали. Очі він мав дивно бліді, майже безбарвні, а поглядом вмів бентежити, як ніхто. — Кажуть, ви утримуєте в полоні карлика, сина князя Тайвина. Чи привезли ви його до нас? Мушу сказати, нам став би у пригоді такий заручник.

— Я справді тримала Тиріона Ланістера у полоні, та недовго, — змушено визнала Кетлін. Новина викликала гнівний галас. — Я втішена цим не більше, аніж ви, шановні панове. Боги завважили за доцільне звільнити його, і то не без допомоги моєї недоумкуватої сестри.

Вона розуміла, що не мала б так відверто виказувати своє презирство до родички, але відбуття з Соколиного Гнізда лишило в неї огидні спогади. Кетлін запропонувала узяти з собою князя Роберта на кілька років задля виховання у Зимосічі. Товариство інших хлопчиків мало піти йому на користь, насмілилася припустити вона. Але на Лізину лють страшно було дивитися.

— Сестра ти мені чи ні, — відповіла вона, — але спробуй вкрати мого сина, і ти вийдеш через Місячні Двері!

Після того розмовляти не було про що.

Панство бажало розпитати її детальніше, але Кетлін підняла долоню.

— Ми матимемо час пізніше, а зараз я стомлена з дороги і бажаю побалакати з моїм сином наодинці. Впевнена, що ви мені пробачите, шляхетні панове.

Панство не сміло заперечувати; очолювані незмінно гречним паном Роголісом, значкові вклонилися і вийшли.

— Даруй мені й ти, Теоне, — додала вона, коли Грейджой затримався був. Той посміхнувся і вийшов слідом.

На столі стояли пиво та сир. Кетлін націдила собі ріг, сіла, ковтнула і роздивилася сина. Він здавався вищим, ніж востаннє, коли вона його

бачила, і старшим з-за порослої на щоках борідки.

— Едмур відростив перші вуса у шістнадцять.

— Мені теж скоро шістнадцять, — відповів Робб.

— Але зараз тобі п'ятнадцять. П'ятнадцять, і ти ведеш військо у бій.

Чи ти здатний зрозуміти мій страх, Роббе?

У відповідь він кинув упертого погляда.

— Більше нема кому.

— Нема кому? — вигукнула вона. — А чи не скажеш, хто були ті люди, яких я тут бачила хвилину тому? Руз Болтон, Рікард Карстарк, Галбарт і Робет Гловери, Великоджон, Гелман Толгарт... будь-кому з них можна довірити очолити військо. Боги ласкаві, та згодився б навіть Теон, хоч я особисто вибрала б когось іншого!

— Вони не Старки, — відповів син.

— Вони дорослі чоловіки, Роббе, загартовані у битвах. А ти рік тому ще бився дерев'яним мечем.

Вона побачила, як у його очах майнув був гнів, але так само швидко і минув. Раптом він знову перетворився на хлопчика-підлітка.

— Я все знаю, — відповів він збентежено. — То ви... відсилаєте мене до Зимосічі?

Кетлін зітхнула.

— А слід було б. Ти не мав би звідти виступати. Але зараз я вже не посмію. Ти зайшов надто далеко. Одного дня ці пани дивитимуться на тебе як на свого законного повелителя. Якщо я відправлю тебе геть, наче дитину до ліжка без вечері, вони це запам'ятають і кепкуватимуть з тебе за кухлем пива. Настане день, коли ти потребуватимеш їхньої поваги, ба навіть остраху. А сміх — отрута для остраху. Я не вчиню так із тобою, хай як боюся за твоє життя.

— Дякую вам, матінко, — мовив він. За ввічливою подякою проступало явне полегшення.

Вона потягнулася через стіл і торкнулася його волосся.

— Ти мій першачок, Роббе. З одного погляду на тебе я пригадую той день, коли ти, весь червоний, з вереском з'явився на світ.

Він підвівся, збентежений її дотиком, і пройшов до вогню. Сірий Вітер потерся йому об ногу.

— Ви знаєте... про пана батька?

— Так.

Повідомлення про наглу смерть Роберта і падіння Неда нажахали Кетлін так, що їй не сказати, але синові вона не хотіла показувати страху.

— Князь Мандерлі розповів мені, коли я зійшла на берег у Білій Гавані. Ти маєш якісь звістки про сестер?

— Був лист, — відповів Робб, чухаючи лютововка під щелепою. — Вам теж надіслали, але він прибув до Зимосічі разом із моїм.

Він пішов до столу, поворушив мапи та папери, і повернувся з пом'ятим пергаментом.

— Ось це вона написала мені. А вашого привезти я навіть і не подумав.

Щось у голосі Робба занепокоїло її. Вона розгладила листа і стала читати. Занепокоєння поступилося місцем недовірі, тоді гніву, і нарешті жаху.

— Це лист від Серсеї, а не від твоєї сестри, — мовила вона, дочитавши. — Справжнє послання міститься у тому, чого Санса не каже. Про те, як гарно та гречно до неї ставляться Ланістери... Я впізнаю загрозу, навіть коли її ласкаво шепочуть на вушко. Санса — заручниця, і вони не збираються її відпускати.

— Про Ар'ю ані слова, — зазначив Робб, сумно похнюпившись.

— Саме так. — Кетлін не хотіла думати, що це означає. Тільки не тут і не зараз.

— Я сподівався... якби ж ви ще тримали Біса, обмінятися заручниками...

Він схопив Сансиного листа і зім'яв його у кулаку. Вона зрозуміла, що він знущується над листом вже не вперше.

— Чи є звістки з Соколиного Гнізда? Я написав тітці Лізі, прохав про допомогу. Ви не знаєте, чи скликала вона корогви князя Арина? Чи стануть на наш бік лицарі Долини?

— Тільки один, — відповіла Кетлін. — Найкращий з них — мій дядько... але ж Брінден Чорноструг — з роду Таллі. Проте сестра моя не зрушить з місця і не ступить кроку за свою Криваву Браму.

Робб тяжко сприйняв цю звістку.

— Матінко, що нам робити? Я привів сюди військо, вісімнадцять тисяч вояків, але я... Я не знаю...

Він дивився на неї, виблискуючи очима. Гордий молодий князь кудись

зник, на його місці знову сидів хлопчик п'ятнадцяти років, який шукав відповіді на свої питання в матері.

Так не годиться.

— Чого ти боїшся, Роббе? — запитала вона м'яко.

— Я... — Він відвернув голову, аби сховати першу сльозу. — Якщо ми рушимо... навіть переможемо... Ланістери тримають Сансу і пана батька. Їх вб'ють, хіба ні?

— Вони хочуть, щоб ми так думали.

— Тобто брешуть?

— Я не знаю, Роббе. Напевне я знаю тільки те, що ти не маєш вибору. Якщо ти прибудеш до Король-Берега з клятвою вірності, поїхати звідти тобі не дозволять. Якщо ти підіжмеш хвоста і відступиш до Зимосічі, твоє панство втратить всяку повагу до тебе, а деякі можуть і до Ланістерів перебігти. Тоді королева, геть знахабнівши, чинитиме з полоняниками так, як забажає. Наша найпевніша надія, та й взагалі єдина справжня надія — це розбити їх на полі битви. Якщо тобі трапиться полонити князя Тайвина або Крулеріза, тоді обмін стане можливим. Але навіть не це головне. Нед і твої сестри будуть у безпеці, тільки поки ти маєш силу, якої боїться ворог. Серсеї вистачить розуму, аби утримувати їх живими для укладення миру, якщо війна обернеться не на її користь.

— А якщо війна обернеться на її користь? — запитав Робб. — Супроти нас?

Кетлін взяла його за руку.

— Я не пом'якшуватиму правди заради тебе, Роббе. Якщо ти програєш, ніякої надії не лишиться. Люди кажуть, у серці Кастерлі-на-Скелі немає нічого, крім каменю. Згадай долю дітей Раегара.

Вона побачила у його юних очах страх, але водночас і силу.

— Тоді я не програю, — твердо пообіцяв він.

— Розкажи, що ти знаєш про війну в річковому краю, — попрохала вона. Мала-бо зрозуміти, чи справді він готовий.

— Менше ніж два тижні тому сталася битва у горах під Золотим Зубом, — відповів Робб. — Дядько Едмур надіслав пана Ванса та пана Дударя утримати прохід, але Крулеріз наскочив на них і примусив тікати. Пана Ванса вбито. Остання звістка, яку ми чули — що пан Дудар відходить до вашого брата й іншого панства у Водоплині, а

Хайме Ланістер переслідує його по п'ятах. Але то ще не найгірше. Увесь час, поки у проході точилася бійка, князь Тайвин вів з півдня друге ланістерівське військо. Воно, кажуть, ще більше за військо Хайме.

— Батько, мабуть, знали про це, бо вислали загін під прапором короля, поставивши на чолі якогось південного князька. Пана Еріка... пана Деріка... щось таке. Згідно листа, з ним поїхав пан Раймун Даррі, ще якісь лицарі, а також батькові стражники. Але вони втрапили до пастки. Не встиг пан Дерік перетнути Червонозуб, як на нього наскочили ланістерівці, начхавши на королівський прапор. Коли ж загін спробував відступити через Мартоплясів Брід, ззаду вдарив Грегор Клеган. Той пан Дерік і ще кількоро, мабуть, втекли; втім, ніхто не знає напевне. Але пана Раймуна вбили, як і більшість наших людей із Зимосічі. Князь Тайвин, як кажуть, загородив королівський гостинець і тепер іде на північ до Гаренголу, плюндруючи все на своєму шляху.

«Дедалі гірше», подумала Кетлін. Такої скрути вона не чекала.

— То ти гадаєш зустріти їх тут? — запитала вона сина.

— Якщо він дійде аж сюди. Проте ніхто з наших так не думає, — відповів Робб. — Я надіслав звістку Гороланові Троску, старому батьковому другові з Сірявця. Якщо Ланістери піднімуться Перешийком, болотники потоплять кожен їхній крок у крові. Але Галбарт Гловер каже, що князь Тайвин не настільки дурний, і Руз Болтон з ним згоден. Вони гадають, що Тайвин лишиться десь на Тризубі й братиме замки річкового панства один за одним, поки Водоплин не залишиться сам. Треба рушити на південь, аби зустріти його у бою.

Від самої думки Кетлін охопив холодний жах. Яка удача може чекати п'ятнадцятирічного хлопця у війні проти таких загартованих ватажків, як Тайвин та Хайме Ланістер?

— Але хіба це розумно? Тут ви всілися дуже міцно. Кажуть, старі королі на Півночі відбивали коло Калин-Копу напади вдесятеро численнішого ворога.

— Воно-то так, але наші запаси доходять кінця, а жити з цієї землі нелегко. Ми чекали на князя Мандерлі, але тепер його сини з нами, тож час вирушати.

Вона усвідомила, що чує слова значкового панства, сказані голосом сина. Багато років вона приймала їх у Зимосічі як гостей, і сама разом з Недом гостювала коло їхнього вогню та столу. Вона знала про кожного, що то за людина. І питала себе, чи знає Робб те саме.

Все ж таки сказане ними мало зміст. Сила, зібрана її сином, не була ані постійним зтяжним військом на зразок того, яке тримали Вільні Міста, ані охочим полком, який служить за платню. Переважно то були прості люди: чиншовики, селяни, рибалки, чабани, сини корчмарів, купців та кожум'як, розбавлені купкою охочекомонних та охочепіхотних найманців, жадібних до пригод та здобичі. Коли пани покликали, вони прийшли... але ж не навечно.

— Іти на південь — то добре, — сказала вона синові, — але куди саме і з якою метою? Що ти хочеш робити?

Робб завагався.

— Великоджон каже, що нам треба вивести військо проти князя Тайвина і заскочити його зненацька, — відповів він нарешті, — але Гловери та Карстарки вважають, що розумніше обійти його сили і з'єднатися з дядьком, паном Едмуром, проти Крулеріза.

Він скуйовдив пальцями патлату гриву брунатного волосся і похнюпився.

— Та поки ми дійдемо до Водоплину... Не знаю...

— А маєш знати, — твердо мовила Кетлін, — бо інакше повертайся додому і чіпляй до пояса дерев'яного меча. Не можна вагатися перед такими людьми, як Руз Болтон або Рікард Карстарк. Роббе, ти маєш усвідомити: то твої значкові, твої піддані, але не твої друзі. Ти взявся очолювати військо. То очолюй його. Віддавай накази.

Її син зиркнув на мати перелякано, мовби не вірячи тому, що почув.

— Як скажете, матінко.

— То питаю ще раз: чого хочеш ти сам?

Робб розгорнув на столі мапу — подертий шмат старої шкіри, змальований вицвілою фарбою. Один кінець сувою закручувався, і Робб притиснув його кинджалом.

— Обидва задуми мають свої переваги, але дивись... якщо ми спробуємо ухилитися від війська князя Тайвина, то ризикуємо втрапити між ним та Крулерізом, а якщо спробуємо напасти... за всіма відомостями, він має більше вояків, аніж ми, а панцерної кінноти —

набагато більше. Великоджон каже, що то байдуже, якщо застигнути його зі спущеними штаньми, але мені здається, що людину, яка бачила стільки битв, як Тайвин Ланістер, не надто легко заскочити зненацька.

— Так-так, — мовила вона. У голосі сина, що сидів та супив чоло над мапою, відчувалася луна Недових слів. — Кажі далі.

— Я б залишив невелику залогу тут, у Калин-Копі — переважно лучників — і рушив з рештою на південь, але нижче Перешийка розділив би військо на дві частини. Піхота пішла б далі королівським гостинцем, а вершники перетнули б Зеленозуб у Близнюках.

Він показав усе на мапі.

— Коли князь Тайвин дізнається, що ми вже прибули до річкового краю, то вирушить на північ, аби зустріти наші головні сили, а вершники зможуть вільно пройти західним берегом до Водоплину.

Робб відкинувся назад, не насмілюючись посміхатися, але задоволений собою і жадібний до її хвали.

Кетлін спохмурніла, дивлячись на мапу.

— Але так ти розділиш дві частини війська річкою.

— Я розділю також Хайме та князя Тайвина, — гаряче заперечив він. На губах його нарешті з'явилася посмішка. — Через Зеленозуб немає іншого броду вище від рубінового, де Роберт завоював корону. Аж до Близнюків, до того моста, яким володіє князь Фрей. А він — значковий вашого батька, чи не так?

«Спізнілий князь Фрей», подумала Кетлін.

— Так, — визнала вона, — але мій батько ніколи йому не довіряв. І ти не повинен.

— Не довірятиму, — пообіцяв Робб. — То як ви гадаєте?

Вона була мимоволі вражена. «На вигляд він — Таллі», подумала вона, «але ще й син свого батька. Нед добре його вивчив.»

— Котре з військ ти очолиш?

— Кінне, — відповів він негайно. І знову як батько: Нед завжди перебирав на себе найнебезпечніше.

— А хто поведе друге?

— Великоджон все повторює, що ми маємо зім'яти князя Тайвина. Гадаю, цю честь слід доручити йому.

То була його перша помилка, але як сказати йому, не зруйнувавши хиткої впевненості у собі?

— Твій батько казав мені колись, що безстрашнішого за Великоджона він не стрічав ніколи за життя.

Робб вишкірився.

— Сірій Вітер з'їв два його пальці, а він тільки сміявся. Тож ти згодна, так?

— Твій батько не безстрашний, — зазначила Кетлін. — Він відважний, але то зовсім інше.

Її син поміркував хвилю.

— Східне військо єдине стоятиме між князем Тайвином та Зимосіччю, — задумливо промовив він. — Ну, не рахуючи купки лучників, яку я лишу тут, у Калин-Копі. Тож мені не потрібен хтось надто безстрашний, так?

— Саме так. Я б сказала, що тобі потрібне холодне лукавство, а не палка мужність.

— Руз Болтон, — негайно відповів Робб. — Ось хто справді мене лякає.

— Тоді молимося, щоб він налякав і Тайвина Ланістера.

Робб кивнув і згорнув мапу.

— Я віддам накази та зберу супровід, аби вас доправили додому, до Зимосічі.

Кетлін намагалася почуватися сильною. Заради Неда, заради його впертого відважного сина. Вона довго силувалася відкладати відчай та жах убік, наче шати, які можна вдягати чи не вдягати... але зараз зрозуміла, що врешті-решт вдягла.

— Я не поїду до Зимосічі, — зненацька почула вона свій голос і вражено усвідомила, що її очі затьмарені раптовими сльозами. — Мій батько, певніше за все, помирає за стінами Водоплину. Мій брат оточений ворогами. Я повинна їхати до них.

Тиріон VII

Чела, дочка Чейка з Чорних Вух, виїхала наперед задля розвідки і повернулася зі звісткою про військо, що стоїть на перехресті.

— За вогнищами скажу, що їхдесь двадцять тисяч, — доповіла вона.

— Червоні прапори з золотим левом.

— Ваш батько? — запитав Брон.

— Або мій брат Хайме, — відповів Тиріон. — Скоро дізнаємося.

Він окинув поглядом свою обірвану розбійну ватагу: майже три сотні

Кам'яних Гав, Братів Місяця, Чорних Вух і Смалених. І це тільки зернятко того війська, яке він сподівався зібрати. Гунтор, син Гурна, саме скликав до зброї інші гірські роди просто зараз. Тиріон питав себе, що його вельможний батько скаже про цих горлорізів у шкурах та награбованих шматках обладунків. Правду кажучи, він сам не дуже розумів, що про них думати. Наприклад, чи був він їхнім ватажком, а чи полоняником? Швидше за все, трохи того і трохи іншого.

— Краще мені поїхати туди самому, — зазначив він.

— Краще для Тиріона, сина Тайвина, — відповів Ульф, що говорив за Братів Місяця.

Наперед ступив грізний Шагга.

— Шагга, син Дольфа, каже «ні». Шагга піде з коротуном, і якщо коротун бреше, Шагга відріже його паростка...

— ...і згодує його козі, так, — стомлено закінчив Тиріон. — Шагга, даю тобі слово Ланістера, що повернуся.

— Чого б це нам вірити твоєму слову? — Чела була мала міцна жіночка, пласка, наче хлопчик, і вельми кмітлива. — Низові князі завжди брехали гірським родам.

— Ти раниш мене в самісіньке серце, Чело, — мовив Тиріон. — А я гадав, що ми з тобою заприятелювали. Та нехай. Поїдеш зі мною, а ще Шагга, і Кон від Кам'яних Гав, і Ульф від Братів Місяця, і Тімет, син Тімета, від Смалених.

Гірські наскочники сторожко презирнулися, коли почули свої імена.

— Решта хай чекає тут, поки не покличуть. Спробуйте не повбивати і не покалічити один одного, поки мене немає.

Він вдарив коня острогами і пустився ристю геть, не залишаючи їм нічого, окрім їхати слідом або відстати. Він би вітав хоч одне, хоч інше — аби тільки не сидіти й не балакати день і ніч. Оце у гірських родах набридало найбільше: вони взяли собі у голови таку дурницю, що кожну людину слід вислухати на раді, тому сперечалися про все і без кінця. Говорити дозволялося навіть жінкам. Не дивно, що вони востаннє турбували Долину Арин чимось страшнішим за випадкові набіги аж кількасот років тому. Тиріон мав намір усе змінити.

Брон поїхав з ним поруч. Позаду — швидко і буркотливо посперечавшись — поїхали п'ятеро гірських вояків на малих кощавих кониках завбільшки з віслюків, які лазили по скелях незгірш від кіз.

Кам'яні Гави трималися один одного. Чела та Ульф теж не відривалися далеко, бо Брати Місяця та Чорні Вуха були пов'язані тісними стосунками. Тімет, син Тімета, їхав сам по собі. Кожен рід у Місячних горах боявся Смалених, які морили плоть вогнем, аби довести свою мужність, а також (за оповідками інших) смажили немовлят на учтах. А Тімета боялися навіть інші Смалені, бо він вийняв собі ліве око розпеченим до білого ножом, коли досяг чоловічого віку. Наскільки розумів Тиріон, для хлопця було б звичніше відрізати собі соска, пальця або (для особливо хоробрих чи особливо навіжених) вуха. Смалені друзі Тімета так вразилися видлубаним оком, що хутко нарікли молодика «червоною рукою» — військовим ватажком або чимсь на зразок цього.

— Цікаво, що ж собі відрізав їхній князь, — мовив Тиріон до Брона, почувши цю оповідку. Сердюк вишкірився і ухопив себе між ніг... але навіть Брон не патякав зайвого у присутності Тімета. Якщо тому вистачило дурості вийняти око собі самому, то на яку милість міг сподіватися хтось інший?

Споглядачі видивлялися на них з вартових кам'яних веж, складених без розчину, поки загін спускався передгір'ями. Одного разу Тиріон бачив, як злітав крук. Там, де високий гостинець звивався між двома виходами скель, вони натрапили на перше укріплене місце. Дорогу перегороджував низький земляний вал стопи з чотири заввишки, а на скелях розташувався тузін арбалетників. Тиріон зупинив загін там, де стріли їх дістати не могли, і поїхав до валу один.

— Хто тут головний? — закричав він угору.

Очільник з'явився швидко. А ще швидше він надав їм супровід, коли впізнав сина свого князя. Вони хутко проминули почорнілі поля та спалені городці. Тут починався річковий край; далі лежав Зеленозуб, одна з віток Тризуба. Тиріон не бачив трупів, але у повітрі шугали круки та гайворони. Тут билися, і дуже нещодавно.

За кілька верст від перехрестя була влаштована засіка із загострених кілків, що охоронялася списниками та лучниками. Позаду неї вдалину тягнувся військовий табір. Від сотень багать, де готували їжу, здіймалися тоненькі димки; під деревами сиділи вояки у кольчугах, нагострюючи зброю; на встромлених у грузьку землю держалнах майоріли знайомі прапори.

Коли гості під'їхали ближче до засіки, назустріч виїхав загін озброєних вершників. Лицар на чолі загону мав на собі сріблястий обладунок, викладений аметистами, та смугасту лілово-срібну кирею. На щиті був змальований одноріг, а з налобника шолома, зробленого у подоби кінської голови, стирчав звивистий ріг у дві стопи завдовжки. Тиріон натягнув повід, аби привітати його.

— Пане Флементе!

Пан Флемент Бракс підняв забороло.

— Пане Тиріоне! — вигукнув він здивовано. — Божечки, пане мій добрий, а ми вже боялися, що ви загинули або ж...

Він зиркнув на гірських дикунів, не знаючи, що думати.

— Ці ваші... супутники...

— Сердешні друзі та вірні союзники, — відповів Тиріон. — Де мені шукати пана батька?

— Він зайняв корчму на перехресті.

Тиріон засміявся. Корчму на перехресті? Може, боги таки мають смак до справедливості.

— Я бажаю негайно побачити його.

— Як накажете, пане мій. — Пан Флемент розвернув коня і загукав до вояків. Щоб зробити для них проїзд, із землі висмикнули три ряди кілків, і Тиріон провів супутників досередини.

Табір князя Тайвина тягнувся на багато верст. Челина оцінка у двадцять тисяч вояків не надто відхилялася від дійсності. Піхота розташувалася просто неба, лицарі розкинули намети, а деякі з високородних князів звели шатра завбільшки з добрячі обійстя. Тиріон побачив червоного бика Престерів, смугастого вепра князя Кракегола, палаюче дерево Марбранда, борсука Лидена. Лицарі, яких він минав, вигукували вітання, а вояки глипали на дикунів, роззявивши роти.

Втім, Шагга роззявляв рота незгірш від ланістерівського війська. Поза сумнівом, він за всеньке своє життя не бачив одразу стільки люду, коней та зброї. Решта гірських розбійників володіла своїми обличчями дещо ліпше, але дивувалася, мабуть, не менше. Тиріон вважав, що то на краще. Що більше їх вразить могутність Ланістерів, то легше буде взяти їх до рук.

Корчма та стайня мало змінилися відтоді, як він їх пам'ятав, хоча від решти села лишилися хіба що розсипані камені та почорнілі основи. У

дворі збудували шибеницю, тіло на ній густо вкривали круки. Коли Тиріон наблизився, вони злетіли у повітря, каркаючи та плескаючи чорними крилами. Він зліз з коня і роздивився залишки мертвої жінки. Птахи поїли губи та більшу частину щок, оголивши червоні зуби у жахливій усмішці.

— А я ж просив лише кімнату, вечерю та глек вина, — дорікнув Тиріон, зітхаючи.

Зі стайні, вагаючись, вибігли хлопчаки, аби наглянути за кіньми. Шагга свого віддавати не бажав.

— Малий не вкраде твою кобилу, — запевнив його Тиріон. — Він лише хоче дати їй вівса, водички та вичесати шерсть.

Шаггину шерсть теж не завадило б вичесати — от якби ж тільки знайти чемний спосіб запропонувати йому таку ласку.

— Даю тобі слово, коняці ніхто не зашкодить.

Люто виблискуючи очима, Шагга відпустив повід.

— Це кобила Шагги, сина Дольфа, — заревів він до стайняра.

— Якщо він її не поверне, відріжеш йому паростка і згодуєш козі, — нагадав Тиріон. — Як знайдеш козу.

Під знаком корчми, по обидва боки дверей стояло на чатах двійко стражників у кармазинових накидках та шоломах з левами на маківці. Тиріон упізнав сотника їхньої сторожі.

— Де батько?

— У залі, мосьпане.

— Мої люди хочуть трунку та частунку, — мовив Тиріон. — Будьте ласкаві.

І пішов до корчми. Туди, де сидів батько.

Тайвин Ланістер, князь Кастерлі-на-Скелі та Оборонець Заходу, прожив на світі уже половину шостого десятку років, але залишився міцним, як двадцятирічний юнак. Навіть сидячи, він не міг сховати свого високого зросту, довгих ніг, широких плечей, плаского живота. Його витончені руки були сповиті линвами м'язів. Там, де колись густе золоте волосся почало рідшати, він наказав зовсім його зголити: пан Тайвин не терпів половинчастості у діях. Підборіддя та верхню губу він також голив, але баки залишав, тож від вуха до щелепи його щоки вкривала цупка золотава парость. Очі він мав світло-зелені з золотими цятками. Колись один блазень, ще дурніший за інших дурнів своєї

породи, пожартував, що навіть лайно в князя Тайвина, мабуть, помережане золотом. Люди казали, що дурник досі животіє десь у глибинах Кастерлі-на-Скелі.

Пан Кеван Ланістер, єдиний ще живий з батькових братів, саме ділив з князем Тайвином глек пива, коли Тиріон зайшов до зали. Його дядько був огрядний кремезний чоловік з лисиною та коротко підстриженою бородою круг важкого підборіддя. Саме пан Кеван побачив його першим.

— Тиріоне! — мовив він здивовано.

— Пане дядьку, — вклонився Тиріон. — Ще й пан батько. Яка радість бачити вас обох.

Князь Тайвин не рушив з місця, але кинув на сина-карлика довгий уважний погляд.

— Бачу, пліткарі дещо перебільшили у чутках про твою загибель.

— Шкода вас розчаровувати, пане батьку, — мовив Тиріон. — Не смію вимагати, аби ви підстрибували та хапали мене в обійми.

Він перетнув залу до їхнього столу, гостро відчуючи, як з кожним кроком своїх закоротких ніг змушений хитатися з боку в бік. Щоразу під батьковим поглядом він усвідомлював свою тілесну жалюгідність з особливою силою.

— Як шляхетно з вашого боку розпочати заради мене війну, — мовив він, видираючись до крісла і наливаючи собі кухля батькового пива.

— Наскільки можу судити, розпочав її саме ти, — відповів князь Тайвин. — Твій брат Хайме ніколи б не здався так легко у полон жінці.

— То лише одна з відмінностей між Хайме та мною. А ще він трохи вищий, якщо ви помітили.

Його батько зігнорував шпильку.

— Честі нашого дому завдали образи. Я не міг не вдарити у відповідь. Ніхто не сміє проливати кров Ланістерів безкарно.

— «Мені ревти, вам слухати», — промовив Тиріон, шкірячись. Гасло Ланістерів. — Правду кажучи, моєї крові майже не пролили, хоча раз чи два пробували. А от Моррека та Джика вбили.

— Гадаю, тобі знадобляться нові люди на службу.

— Не турбуйтеся, пане батьку. Я собі кількох по дорозі підібрав.

Він ковтнув пива. Пиво було темне, хмільне, таке густе, що хоч жуй. Справді пречудове. Шкода, що батько повісив корчмарку.

— То як проходить війна?

Відповів дядько.

— Поки що непогано. Пан Едмур розкидав невеличкі загони уздовж своїх кордонів, аби протистояти нашим набігам, і ми з твоїм вельможним батьком знищуємо їх поодинці, не даючи з'єднатися.

— Твій брат вкрив себе славою, — мовив батько. — Він вщент розбив панів Ванса та Дударя коло Золотого Зубу і зустрів об'єднане військо Таллі під стінами Водоплину. Панство Тризуба розігнане, пан Едмур потрапив у полон разом з багатьма лицарями та значковими князями. Князь Чорноліс відвів небагатьох уцілілих до Водоплину, і Хайме тримає їх там у облозі. Решта розбіглася по своїх дідицтвах.

— Ми з твоїм батьком переслідуюмо кожного по черзі, — пояснив пан Кеван. — Без князя Чорноліса замок Крукоберіг здався негайно, а пані Вент віддала нам Гаренгол, бо не мала людей його захищати. Пан Грегор спалив усе хазяйство Дударів та Бракенів...

— Тобто опір зламано? — запитав Тиріон.

— Не зовсім, — відповів пан Кеван. — Малістери ще сидять у Морестражі, а Вальдер Фрей збирає зтяжців у Близнюках.

— Але то байдуже, — продовжив князь Тайвин. — Фрей виходить у поле тільки тоді, як почує в повітрі запах перемоги, а зараз тут смердить лише руїною. Язонові ж Малістеру бракує сил битися самому. Щойно Хайме візьме Водоплин, обоє швидко схилять коліна. Якщо тільки Старки та Арини не рушать проти нас, ця війна, вважай, уже скінчена.

— Про Аринів я б на вашому місці не турбувався, — мовив Тиріон. — А от Старки — то геть інша справа. Князь Едмунд, він...

— ...наш заручник, — перебив батько. — Неможливо очолювати військо, гниючи у підвалі Червоного Дитинця.

— Неможливо, — погодився пан Кеван, — але його син скликав корогви та стоїть у Калин-Копі з міцним військом.

— Меч не буває міцним, доки його не загартували, — мовив князь Тайвин. — Молодший Старк іще дитина. Ясна річ, йому до смаку, як сурмлять роги та ляпають за вітром прапори, але чи витримає його шлунок, коли скуштує звичної на війні кривавої різанини? Маю сумнів.

«Як цікаво стало жити, поки мене не було», подумав Тиріон.

— І що ж робить наш безстрашний монарх, поки чиниться кривава різанина? — поцікавився він. — Як це моя чарівна сестричка виявила аж таку переконливість, що схилила Роберта ув'язнити його найдорожчого друга Неда?

— Роберт Баратеон помер, — відповів батько. — У Король-Березі править твій небіж.

Ця звістка таки заскочила Тиріона зненацька.

— Тобто моя сестра. — Він ковтнув іще пива. Овва... держава, у якій замість свого чоловіка править Серсея, приречена до значних змін.

— Якщо ти хочеш принести користь, можу поставити тебе на чолі якогось загону, — мовив батько. — Марк Дудар та Карил Ванс чинять свавілля по наших тилах, плюндрують наші власні землі за Червонозубом.

Тиріон зацокав язиком.

— Яке нахабство з їхнього боку — чинити нам опір. Зазвичай я був би радий покарати їх за нечемність, пане батьку, та зараз маю інші справи.

— Он як? — Князь Тайвин, вочевидь, не вважав ті справи важливими, бо вів далі. — Тоді в нас є для тебе двійко набридлих мені посіпак Неда Старка, які ріжуть наших хуражирів. Такий собі Берік Дондаріон — молодий князьок з повною макітрою лицарських дурниць. І з ним іще отой пришелепкуватий жрець, який полюбляє підпалювати мечі. Як гадаєш, ти в змозі хутко проїхатися околицями та дати ради тим двом? Тільки щоб не споганити діла.

Тиріон витер рота долонею і посміхнувся.

— Пане батьку, мені аж потепліло на серці: ви ж бо задля мене готові розщедритися на... скількох, двадцятьох вояків? Півсотні? Ви упевнені, що не пошкодуєте про своє нечуване марнотратство? Та нехай, не треба. Як натраплю на Тороса і князя Беріка, накажу їх гарненько відшмагати.

Він зліз з крісла і пошкандибав до мисника, де, оточений садовиною, лежав круг білого сиру з синіми жилками.

— Але найперше я маю виконати кілька власних обіцянок, — мовив він, відшматувавши собі добрячого кусня. — Мені знадобляться три тисячі шоломів, стільки ж кольчуг чи бехтерців, а ще мечі, списи, сталеві гостряки до них, булави, бойові сокири, латні рукавиці, ринграфи, поножі, нагрудники, вози для того добра...

Двері позаду них розчахнулися з таким грюкотом, що Тиріон трохи сир не впустив. Пан Кеван скочив на ноги та вилаявся, коли сотник сторожі у збитому набік шоломі з левом пролетів крізь кімнату, вдарився об комин і впав у холодний попіл. Тим часом Шагга зламав його меч через коліно завтовшки зі стовбур дерева, кинув на землю уламки і пропхався до зали. Попереду нього рухався його сморід, гірший за перезрілий сир; в замкненому просторі він вражав трохи не на смерть.

— Гей ти, червоненький, — прогарчав він, — ще раз оголиш меч на Шаггу, сина Дольфа — я відріжу тобі паростка і засмажу на вогні.

— А бідна коза що їстиме? — спитав Тиріон, відкусуючи шматочок сиру.

Інші гірські вояки увійшли слідом за Шаггою, а з ними й Брон. Сердюк здвигнув плечима у бік Тиріона, мовби вибачаючись.

— Це ще хто? — запитав князь Тайвин, холодніший за сніг.

— Вони проводили мене додому, пане батьку, — пояснив Тиріон. — Можна, я їх собі залишу? Їдять вони небагато.

Ніхто не посміхнувся.

— За яким правом твої дикуни втручаються у нашу раду? — гнівно запитав пан Кеван.

— Дикуни, кажеш, низовику? — Кон міг би бути навіть гарним на вроду, якби його помити. — Ми вільні люди, а вільні люди мають право сидіти на всякій раді.

— Котрий тут ватажок левів? — запитала Чела.

— Та тут лише якісь двоє старців, — оголосив Тімет, син Тімета, якому ще й двадцяти років не стукнуло.

Рука пана Кевана потяглася до руків'я меча, але його брат поклав йому на зап'ясток два пальці, утримуючи від поспіху. Сам князь Тайвин виглядав цілком незворушно.

— Тиріоне, чи не забув ти про чемні звичаї? Будь ласкавий, познайом нас зі своїми... гостями.

Тиріон облизав пальці й відповів:

— З превеликим задоволенням. Оця красна діва — Чела, донька Чейка з Чорних Вух.

— Ніяка я не діва, — заперечила Чела. — Мої сини разом узяли вже п'ятдесят ворожих вух.

— Хай боги пошлють їм іще п'ятдесят. — Тиріон почалапав від неї

далі. — Оце Кон, син Кората. Оцей, схожий на скелю під Кастерлі, тільки волохату — Шагга, син Дольфа. Вони обидва з Кам'яних Гав. А тут в нас Ульф, син Умара, з Братів Місяця. Оце Тімет, син Тімета, червона рука Смалених. І нарешті Брон, більш-менш нічийний сердюк. За короткий час нашого знайомства він двічі міняв сторони. Ви з ним маєте знайти багато спільного, пане батьку.

Бронові й гірським ватажкам він оголосив:

— Дозвольте представити мого ясновельможного батька: Тайвина, сина Титоса, з дому Ланістер, князя Кастерлі-на-Скелі, Оборонця Заходу, Щит Ланіспорту, а також віддавна і на всі часи Правицю Короля.

Князь Тайвин підвівся, повний гідності та поваги до гостей.

— Навіть на далекому заході ми багато чули про мужність войовничих родів Місячних гір. Дозвольте спитати: яким чином ви опинилися так далеко від гірських твердинь, панове добродії?

— Верхи приїхали, — відповів Шагга.

— Бо нам наплели обіцянок зо три мішки шовкової криці, — додав Тімет, син Тімета.

Тиріон збирався розповісти панові батьку про свій намір залишити від Долини Арин спалену пустку, але не випала нагода. Двері знову рвучко прочинилися. Гінець кинув на Тиріонових дикунів короткий зачудований погляд, а тоді впав на одне коліно перед князем Тайвином.

— Мосьпане, — мовив він, — пан Аддам наказав сповістити вас, що Старкове військо рухається загатою.

Князь Тайвин Ланістер не посміхнувся. Князь Тайвин ніколи не посміхався, але Тиріон вмів бачити батькове задоволення, що ясно читалося на обличчі.

— Отже, вовчєня вилізло з барлогу, аби пововтузитися з левами, — мовив він голосом, повним тихої втіхи. — Пречудово. Повертайся до пана Аддама і накажи йому відходити. Він не повинен приймати бій, поки не підійдемо ми. Хай лише шарпає з країв та заманює далі на південь.

— Буде виконано. — Гінець вклонився і вибіг.

— Ми тут добре розташовані, — зазначив пан Кеван. — Близько до броду, оточені ямами та засікою. Якщо вони йдуть на південь, то хай приходять і розіб'ються об нас. Така моя думка.

— Малий може відступити або втратити мужність, побачивши наше число, — відповів князь Тайвин. — Що скоріше Старки зламаються, то швидше я отримаю свободу дій, аби дати ради Станісові Баратеону. Хай довбиші вибивають загальний збір, і надішліть звістку до Хайме, що я їду на Робба Старка.

— Як накажете, пане брате, — відповів пан Кеван.

Тиріон дивився у похмурому захваті, як його вельможний батько звертається до дикунів з гірських родів.

— Кажуть, що чоловіки з гірських твердинь — то воїни, які не знають страху в бою.

— Кажуть правду, — відповів Кон з Кам'яних Гав.

— І жінки теж, — додала Чела.

— Виступіть зі мною на моїх ворогів, і матимете усе, що вам обіцяв мій син, ба навіть більше, — мовив князь Тайвин.

— Обіцянками годуєш? — запитав Ульф, син Умара. — Ми вже маємо синову обіцянку, нащо нам здалася ще й батькова?

— Ви самі візьмете своє, — відповів пан Тайвин. — Я казав лише з чемності. Не хочете битися разом з нами, то й не треба. Я все розумію. Люди зимового краю зроблені з льоду та заліза. Їх побоюються навіть мої кращі лицарі.

«Майстерно», подумав Тиріон, лукаво посміхаючись.

— Смалені не бояться нічого. Тімет, син Тімета, стане до бою за левів.

— Куди б не йшли Смалені, туди Кам'яні Гави прийдуть першими! — завзято вигукнув Кон. — Ми теж станемо до бою.

— А Шагга, син Дольфа, відріже їхні паростки і згодує гайворонам.

— Ми станемо за тебе, ватажок левів, — погодилася Чела, донька Чейка, — але тільки якщо твій синок-півпанок стане поруч із нами. Він купив своє життя обіцянками. Доки ми не візьмемо до рук ту зброю, яку він нам винен, його життя належить нам.

Князь Тайвин перевів свої поцятковані золотом очі на сина.

— Радий служити, — відповів Тиріон з кривою усмішкою приреченого.

Санса V

Стіни престольної палати були обдерті до голого каменю. Гобелени з картинами ловів, які так любляв король Роберт, зняли і поскидали у кутку неоковирною купою.

Пан Мандон Мур пішов до свого місця коло підніжжя трону, поруч із двома братчиками Королєгвардії. Санса тулилася коло дверей, цього разу без охорони. Королева дозволила їй вільно ходити в межах Дитинця за гарну поведінку, та однак у всіх переміщеннях її хтось супроводжував. «Почесна варта для моєї майбутньої донечки», казала королева, але Сансу чомусь не тішили ті почесті.

Отже, вона могла ходити Червоним Дитинцем усюди, де забажає, аби пообіцяла не виходити за мури. Таку обіцянку Санса дала цілком охоче, бо все одно вийти за них не мала змоги. Браму стерегли вдень і вночі золотокирейники Яноса Слинта, неподалік завжди тинялася ланістерівська сторожа. Та навіть якби вона вийшла з замку, то куди б пішла далі? Отож залишалося тільки гуляти у дворі, збирати квіти у Мирцелиному садку і ходити до септу молитися за батька. Інколи вона молилася у божегаю, бо Старки трималися старої віри.

Цей двірський прийом був перший за час правління Джофрі, тому Санса перелякано роззиралася навколо. Вєрвечка ланістерівських стражників стояла під західними вікнами, вєрвечка золотокирейників міської варті — під східним. Простого люду — селян чи міщан — не було жодного, але під галереєю мулялася купка панства, дрібного та великого. Та й тих було не більше двох десятків. А до двору короля Роберта незмінно з'являлася щонайменше сотня.

Санса прослизнула до них, мурмочучи вітання, поки пробиралася наперед. Вона упізнала чорношкірого Джалабара Ксого, похмурого пана Арона Сантагара, близнюків-Рожвинів на прізвиська Бобер та Карась... але ніхто з них чомусь не впізнавав її. Або ж якщо і впізнавав, то сахався, як від сірої пощесті. Хворобливий князь Гиліс при її наближенні прикрив обличчя і вдавав, що його скрутив напад кашлю. Коли ж смішний п'янений пан Донтоc почав був її вітати, то пан Балон Лебедин прошепотів щось йому на вухо, і той хутко відвернувся.

В палаті бракувало стількох знайомих людей. Де вони поділися? Санса не розуміла. Даремно вона шукала дружні обличчя — жоден не бажав стрічати її погляд своїм. Вона мовби перетворилася на привида — не конче мертвого, але вже й не живого.

Великий маєстер Пицель сидів сам за столом ради і, вочевидь, дрімав, зціпивши руки на пишній бороді. Вона побачила, як до палати

поспіхом заходить пан Варис, не видаючи ногами жодного звуку. За мить і пан Баеліш з'явився, посміхаючись, крізь високі задні двері. Пробираючись наперед, він дружньо теревенив з паном Балоном та паном Донтосом. В Сансиному животі все перекрутилося від зловісних передчуттів. «Я не повинна боятися», казала вона собі. «Мені немає чого боятися, усе буде добре. Джоф кохає мене. І королева теж мене любить, вона ж сама сказала.»

Загримів голос герольда.

— Вітайте його милість Джофрі з домів Баратеон та Ланістер, Першого тако нареченого, короля андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелителя! Вітайте ясновельможну матінку його милості, Серсею з дому Ланістер, королеву-намісницю, Світло Заходу, на Державі господарку!

Ввів названих осіб до палати пан Барістан Селмі, сліпучо пишний у білих латах. Пан Аріс Дубосерд супроводжував королеву, пан Борос Блаунт крокував біля Джофрі, тож у палаті тепер знаходилися шестеро з Королегвардії — усі Білі Мечі, крім одного лише Хайме Ланістера. Її принц — ні, вже її король! — піднявся сходами Залізного Трону, долаючи відразу по дві сходинки, а мати всілася за столом ради. Джофрі був вдягнений у пишний чорний оксамит з кармазиновими розрізами, блискучу парчову делію з високим коміром, а на голові мав золоту корону, всипану рубінами та чорними діамантами.

Коли Джофрі обернувся і обвів поглядом палату, його очі стрілися з Сансиними. Він всміхнувся, сів на трон і заговорив:

— Обов'язок короля полягає, між іншим, у тому, аби карати зрадливих і віддячувати вірним престолові. Засим, великий маестре Пицелю, наказую вам оголосити привселюдно мою волю.

Пицель підвівся на ноги. Він мав на собі препишну рясу грубезного червоного оксамиту з горностаєвим коміром та блискучими золотими застібками. З вислого рукава, гаптованого звивистими золотими візерунками, він видобув сувій пергамену, розгорнув його і почав читати довгий список імен. Кожній зі згаданих осіб приписувалося від імені короля та ради з'явитися до двору і присягнути на вірність Джофрі. Інакше їх буде оголошено зрадниками, а їхні землі та статки відійдуть престолові.

Сансі перехопило подих, коли вона почула імена. Князь Станіс

Баратеон, його вельможна дружина, його дочка. Князь Ренлі Баратеон. Князь Ройс та його сини. Пан Лорас Тирел. Князь Мейс Тирел, його брати, дядьки, сини. Червоний жрець, Торос Мирійський. Князь Берік Дондаріон. Княгиня Ліза Арин та її син, малий князь Роберт. Князь Гостер Таллі, його брат пан Брінден, його син пан Едмур. Князь Язон Малістер. Князь Брис Карон з Дорнійського Порубіж'я. Князь Титос Чорноліс. Князь Вальдер Фрей та його спадкоємець пан Стеврон. Князь Карил Ванс. Князь Джонос Бракен. Княгиня Шелла Вент. Доран Мартел, великий князь дорнійський, та усі його сини. «Як їх багато», думала вона, поки Пицель читав усе нові імена, «щоб розіслати стільки наказів, знадобиться ціла зграя круків».

І ось нарешті дійшло до імен, які Санса найбільше боялася почути. Княгиня Кетлін Старк. Робб Старк. Брандон Старк, Рікон Старк, Ар'я Старк. Санса придушила зойк. Ар'я! Вони хочуть, щоб Ар'я з'явилася перед очі двору та присягнула на вірність... це має означати, що вона втекла на галері й тепер сидить безпечно у Зимосічі...

Великий маестер Пицель згорнув сувоя, запхав його у лівий рукав і видобув іншого пергамена з правого. Тоді прочистив горло і продовжив.

— В місце зрадника Едарда Старка, з волі та бажання його милості, посаду Правиці Короля віднині обіймає Тайвин Ланістер, князь Кастерлі-на-Скелі та Оборонець Заходу, аби голосом короля говорити, на чолі коронного війська супроти ворогів короля стояти, і всіляко на державі владу короля учиняти. Така є воля короля і згода королівської малої ради.

— В місце зрадника Станіса Баратеона, з волі та бажання його милості, в малій раді віднині сідає ясновельможна королівська матінка, королева-намісниця Серсея Ланістер, незмінна та найвірніша його милості опора, аби надалі у мудрому та справедливому правлінні його милості всіляко сприяти і допомагати. Така є воля короля і згода королівської малої ради.

Санса почула, як панство навколо неї зашепотілося, але скоро замовкло. Пицель тим часом продовжував.

— З волі та бажання його милості, вірний слуга престолу Янос Слонт, тисяцький міської варти Король-Берега, віднині отримує титул князя і до нього стародавній стіл Гаренгол з усіма притомними землями та

статками, щоб сини його та онуки пишалися сим почесним званням до кінця часів. Також із волі та бажання його милості князь Слонт віднині посідає місце у малій раді, аби в ній надалі урядувати на благо держави. Така є воля короля і згода королівської малої ради.

Санса побачила краєм ока рух: це до палати увійшов Янос Слонт. Цього разу забурмотіли гучніше та сердитіше. Вельможні князі з тисячолітніми родоводами неохоче давали дорогу лисіючому жабоподібному міщанину, який гордовито крокував мимо них. Золота луска, нашита на чорному оксамиті його камізелі, стиха дзвеніла з кожним кроком. З плечей звисала кирея чорно-золотого клітчастого оксамиту. Перед ним чалапали двоє нековирних хлопчаків — напевне, його сини — ледве тягнучи важкого металевого щита з них самих заввишки. За свій знак новоспечений князь обрав скривавленого списа, золотого на чорному, як ніч, полі. Від його виду Сансиними руками побігли мурашки.

Коли князь Слонт став на своє місце, великий маестер Пицель продовжив.

— Наостанок сповіщаємо, що в часи зрадництва та лиховісся в державі, зважаючи на недавню наглу смерть улюбленого нашого короля Роберта, рада вбачає за свій головний клопіт зберегти і убезпечити життя ясновельможного короля нашого Джофрі...

Він зиркнув на королеву.

Серсея підвелася з місця.

— Пане Барістане Селмі, будьте ласкаві вийти наперед.

Пан Барістан до цього стояв біля підніжжя Залізного Трону нерухомо, як вирізаний з мармуру, але зараз впав на одне коліно та схилив голову.

— Слухаю вашу ясновельможну волю, ваша милосте.

— Підведіться, пане Барістане, — мовила Серсея Ланістер. — Можете зняти шолома.

— Прошу пані? — Старий лицар підвівся і зняв свого високого білого шолома, не тямлячи до пуття, навіщо.

— Ви захищали державу довго та віддано, добрий пане. Усі піддані Семицарства вдячні вам за службу. Але на превеликий жаль, її скінчено. З волі короля та його ради ви маєте скласти з себе цей важкий тягар.

— Цей... тягар? Я, здається, не... Щось я...

Тут заговорив грубим незугарним голосом новоспечений князь Янос Слонт:

— Її милість кажуть, що з вас знято обов'язки Регіментаря Королегвардії.

Високий сивочолий лицар, здавалося, зів'яв, затамувавши подих перед престолом.

— Ваша милосте, — мовив він нарешті, — адже Королегвардія є присяжним братством. Наші обітничі даються на все життя. Одна лише смерть може зняти з Регіментаря його священний обов'язок.

— Чия смерть, пане Барістане? — Королева питала голосом м'яким, наче шовк, але чутно її було на всьому протязі палати. — Ваша чи вашого короля?

— Ви дозволили померти моєму батькові, — кинув Джофрі звинувачення з висоти Залізного Трону.

Санса бачила погляд, яким лицар дивився на свого нового короля. Раніше вона б ніколи не дала Регіментареві його років, але зараз він виглядав чи не старішим за них.

— Ваша милосте, — промовив він, — мене обрали для служби серед Білих Мечів на двадцять третьому році життя. То була моя єдина мрія, відколи я вперше взяв меча до рук. Я відмовився від усіх прав на родове гніздо. Моя наречена вийшла за мого брата у перших, ані землі, ані синів я мати не бажав, а життя прагнув прожити заради служби державі. Сам пан Геролд Вишестраж прийняв мої обітничі... берегти короля усіма силами... віддати мою кров заради його... Я бився поруч із Білим Биком та великим князем Левином Дорнійським... біч-о-біч з паном Артуром Дейном, Вранішнім Мечем. Перш ніж служити вашому батькові, я стояв на варті життя короля Аериса, а раніше — його батька Джаяхаериса... я служив трьом королем...

— З яких усі вже мертві, — зазначив Мізинець.

— Ваш час вийшов, — оголосила Серсея Ланістер. — Навколо Джофрі мають стояти молоді та сильні. Рада ухвалила призначення пана Хайме Ланістера замість вас Регіментарем Присяжного Братства Білих Мечів.

— Крулеріза, — гріким від презирства голосом мовив пан Барістан. — Негідного лицаря, що зганьбив свого клинка кров'ю того самого короля, якого заприсягся обороняти.

— Думайте, що кажете, пане лицарю, — попередила королева. — Ви говорите про нашого улюбленого брата, родича вашого короля.

Тут вступив пан Варис, і слова його звучали м'якше за слова інших.

— Ми не забули вашої вірної служби, добрий пане. Князь Тайвин Ланістер зголосився від щедрот своїх наділити вас чималим земельним володінням на північ від Ланіспорту, коло моря, з достатньою кількістю золота і людей, аби побудувати добру садибу, і з усією челяддю, яка вам може знадобитися.

Пан Барістан кинув гострий погляд у відповідь.

— Куток, де востаннє прихилити голову, і могильників, аби там і прикопали. Дякую вам, ласкаві панове... та чхати я хотів на таку вашу жалість.

Він потягнувся та відстібнув пряжки, що тримали корзно. Важке біле вбрання ковзнуло з плеч і впало купою на підлогу. Далі з брязкотом упав шолом.

— Я є лицарем, — повідомив він присутнім. Тоді відстібнув срібні пряжки латного нагрудника і теж зронив його на підлогу. — І помру лицарем.

— Та вочевидь, голим лицарем, — пожартував Мізинець.

Усі зареготали: Джофрі на троні, панство в палаті, Янос Слонт, королева Серсея, Сандор Клеган, ба навіть інші лицарі Королегвардії — ті п'ятеро, які ще хвилину тому були йому братами.

«Ось що, мабуть, найболючіше», подумала Санса. Її серце прихилилося до старого відважного воїна, що стояв зганьблений та червоний від гніву, нездатний слова мовити. Нарешті він оголив меч.

Санса почула, як хтось зойкнув. Пан Борос та пан Мерин рушили уперед, але пан Барістан пришпилив їх на місці поглядом, що аж стікав презирством.

— Не полохайтеся, панове лицарі, вашому королю ніщо не загрожує... та не завдяки вам. Навіть і зараз я прорізаю би собі дорогу крізь вас, як ніж ріже круг сиру. Якщо ви згодні служити під проводом Крулеріза, то ніхто з вас не вартий носити біле корзно.

Він жбурнув меч до підніжжя Залізного Трону.

— Забирай, хлопчисько. Переплав його і додай до тих інших, якщо твоя воля. Від мого переплавленого клинка ти матимеш хісна більше, ніж від мечів у руках отих п'яťох. Може, Станіс вріже об нього дупу,

як сідатиме на твій трон.

Він вийшов довгим шляхом назовні, гучно карбуючи крок на підлозі. Луна його кроків відбивалася від голих кам'яних стін. Двірське панство розступалося, даючи дорогу. Аж коли служки зачинили за ним великі двері з дубу та спижу, Санса знову почула інші звуки: тихі голоси, непевне ворухіння серед панства, шурхіт паперів на столі ради.

— Він назвав мене хлопчиськом, — писнув Джофрі, зразу ж видавшись молодшим за свої роки. — А ще казав щось про дядька Станіса.

— Пусті балачки, — заперечив євнух Варис. — Ті слова нічого не означають...

— А може, він склав змову з моїми дядьками. Наказую схопити і допитати його.

Ніхто не ворухнувся. Джофрі підвищив голос.

— Кажу ж вам, наказую схопити його!

Янос Слинг підвівся з-за столу ради.

— Золота варта про все подбає, ваша милосте.

— Добре, — схвалив король Джофрі. Князь Янос вийшов з палати широкими кроками. Його бридкі сини дріботіли, наздоганяючи батька, обтяжені величезним металевим щитом з гербом дому Слинг.

— Ваша милосте, — нагадав королю Мізинець, — час нам продовжити, бо замість сімох тепер маємо шістьох. Королегвардія потребує ще одного присяжного меча.

Джофрі посміхнувся.

— Скажіть їм, пані матінко.

— Король та рада вважають, що немає воїна у Семицарстві більш вартого захищати та берегти особу його милості, аніж його особистий панцирний слуга Сандор Клеган.

— Ну що, любиш таку ласку, пес? — запитав король Джофрі.

Спотворене обличчя Хорта не виказувало геть нічого. Він подумав довгу мить, тоді мовив:

— Чому б ні? Землі чи жінки в мене немає, кидати нічого не треба. Та якби й кинув — кому яке діло?

Смалений бік його рота викривився.

— Але попереджаю, лицарських обітниць я казати не буду.

— Присяжні братчики Королегвардії завжди й незмінно були лицарями, — суворо проказав пан Борос.

— Дотепер були, а тепер ні, — проскреготів Хорт, і пан Борос покірно замовк.

Коли герольд короля виступив наперед, Санса зрозуміла, що потрібна мить ось-ось настане. Вона збентежено розгладила спідницю. Одяг мала на собі жалобний, на знак суму за вмерлим королем, але зробила все можливе, аби виглядати якнайгарніше. Сукня чорного шовку була та сама, яку їй подарувала королева, а Ар'я зіпсувала помаранчем, але Санса наказала пофарбувати її в чорне, і плями зовсім не стало видно. Прикраси вона перебирала кілька годин, поки не обрала вишукано простого срібного ланцюжка.

Герольд загук на всю палату:

— Якщо хтось у цій присутності має справу до його милості, хай каже зараз або надалі зберігає мовчання.

Санса здригнулася. «Зараз», мовила вона до себе. «Мушу зробити це зараз. Боги, дайте хоробрості.» Вона зробила крок уперед, тоді інший. Пани та лицарі мовчки відступали, аби дати їй дорогу, і вона відчувала на собі вагу їхніх поглядів. «Я маю бути сильною, як пані матінка.»

— Ваша милість, — тихим тремтливим голосом звернулася вона до престолу.

З висоти Залізного Трону Джофрі бачив усе краще, аніж будь-хто інший у палаті. Саме він і помітив її першим.

— Вийдіть наперед, люба панно, — гукнув він, посміхаючись.

Посмішка короля підбадьорила її, додала впевненості у своїй красі та силі. «Він справді кохає мене, справді.» Санса підняла голову і закрокувала до нього, не надто швидко і не надто повільно. Не треба показувати свій переляк.

— Панна Санса з дому Старк! — вигукнув герольд.

Вона зупинилася під самим престолом, біля місця, де біле корзно пана Барістана лежало купою коло його шолома та панцера.

— Ти маєш якусь справу до короля та його ради, Сансо? — запитала королева з-за столу ради.

— Маю.

Вона стала колінами на білий плащ, аби не заплямувати сукню, і подивилася на свого принца, що височів на страшному чорному троні.

— З ласки вашої милості я благаю про милосердя до мого батька, князя Едарда Старка, колишнього Правиці Короля. — Вона повторила ці слова заздалегідь мало не сто разів.

Королева зітхнула.

— Сансо, ти розчаровуєш мене. Що я казала про зрадницьку кров?

— Ваш батько скоїв жахливі й тяжкі злочини, юна панно, — підбрехнув великий маестер Пицель.

— О бідна засмучена дитина, — зітхнув Варис. — Вона ще така молода, панове, і сама не розуміє, про що просить.

Санса тим часом не зводила очей з Джофрі. «Він має послухати мене, він повинен», думала вона. Король посовався на троні.

— Хай говорить, — наказав він. — Бажаю вислухати вельможну панну.

— Дякую, ваша милість. — Санса посміхнулася сором'язливою потаємною посмішкою, призначеною тільки для нього. Він слухав. Вона знала, що послухає.

— Зрада — то згубне зілля, — урочисто оголосив Пицель. — Його слід винищувати з корінням та насінням, аби нові зрадники не плодилися при кожній дорозі.

— Ви заперечуєте злочин вашого батька? — запитав пан Баеліш.

— Ні, вельможні панове. — Такого Санса й на думці не мала. — Я розумію, що пана батька слід покарати. Я благаю лише про милосердя. Мій пан батько напевне шкодують про зроблене. Вони були другом короля Роберта і любили його, ви усі знаєте. Вони не просили про посаду Правиці, а зголосилися тільки на прохання короля. Напевне, їм збрехали. Князь Ренлі, князь Станіс... ще хтось... напевне, їм збрехали, інакше...

Король Джофрі нахилився уперед, схопившись за поручні трону. Зламани кінці мечів витикалися між його пальців.

— Він казав, що я не король. Навіщо було таке казати?

— Вони ж ногу зламали, — загарячувала Санса. — Вона їм так боліла. Маестер Пицель давав їм макове молочко від болю, а люди кажуть, що від макового молочка у голові суцільний туман. Інакше б вони ніколи такого не сказали.

Подав свій голос Варис:

— Чиста дитяча віра... така зворушлива невинність... і все ж недарма

кажуть, що інколи вустами маляти глаголить мудрість.

— Але зрада є зрада, — миттю заперечив Пицель.

Джофрі неспокійно розгойдувався на троні.

— Матінко?

Серсея Ланістер пильно роздивилася Сансу.

— Якби князь Едард зізнався у своєму злочині, — нарешті мовила вона, — ми б знали, що він розкався у власному безумстві.

Джофрі рвучко підвівся. «Прошу», подумала Санса, «благаю, будь тим королем, якого я знаю — добрим, шляхетним, ласкавим — благаю тебе.»

— Ви маєте ще щось сказати? — запитав король.

— Тільки те... якщо ви мене кохаєте, змилюсь, мій принце.

Джофрі роздивився їй з ніг до голови.

— Ваші ласкаві слова зворушили мене, — шляхетно вимовив він і кивнув, немовби обіцяючи, що все буде добре. — Я так і вчиню... але ваш батько має зізнатися. Має зізнатися у злочині й визнати мене королем, бо інакше милосердя йому не буде.

— Вони зізнаються, — мовила Санса, і серце в неї злетіло до неба. — Обіцяю вам.

Едард XV

Солома на підлозі тхнула сечею. Тут не було ані вікна, ані ліжка, ба навіть цебра до вітру ходити. Він пам'ятав стіни червоного каменю, порослі плямами селітри, сірі дощаті двері у два вершки завтовшки, обиті залізом. Усе це він побачив мимохідь, поки його штовхали досередини. А щойно двері з гуркотом зачинили, більше не бачив нічого, мовби осліп.

Або ж помер. І був похований разом зі своїм королем.

— Ех, Роберте, — бурмотів він, мацаючи холодну кам'яну стіну і страждаючи від болю в нозі з кожним рухом. Він пам'ятав, як жартував король у крипті Зимосічі під поглядами холодних кам'яних очей Королів Зими. «Король зжере», мовив Роберт, «Правиця сраку підітре». Як він реготав з тієї приказки. І все ж розумів її неправильно. «Короля вже не мають», проказав про себе Нед Старк, «і з ним Правицю поховують».

Підземелля знаходилося десь під Червоним Дитинцем, а як глибоко — він і уявити боявся. Пам'ятав-бо старі байки, як Маегор Лютий стратив

усіх каменярів, що мурували замок, аби ніхто не взнав його таємниць. Спочатку він кляв їх усіх: Мізинця, Яноса Слинта з його золотокирейниками, королеву, Крулеріза, Пицеля, Вариса, пана Барістана, ба навіть Робертову рідну кров — князя Ренлі, який утік, коли був потрібен найбільше. Та зрештою став клясти одного себе.

— Дурень! — кричав він у темряву. — Проклятий богами сліпий дурень...

У темряві перед ним плавало обличчя Серсеї Ланістер. Волосся її сяяло сонцем, але усмішка була жорстоко глузлива.

— Коли граєш у гру престолів, то виграєш або гинеш, — прошепотіла вона. Нед зіграв з нею і програв, а його люди заплатили за його дурість власною кров'ю.

Коли він думав про доньок, то ладний був плакати, але сльози ніяк не хотіли текти. Навіть тут він залишався Старком на Зимосічі: горе та лють однаково замерзали в нього всередині.

Не рухаючись, він майже не спричиняв болю нозі, тому намагався лежати якомога тихіше. Скільки пройшло часу, він не знав: сонця та місяця не бачив, на стінах відмічати у темряві не міг. Нед заплющував очі, тоді розплющував. Жодної різниці. Він спав, прокидався, знову спав, і не знав, що болючіше: прокидатися чи спати. Коли він спав, то бачив сни: чорні неспокійні сни про кров та порушені обіцянки. Коли він прокидався, то не мав чого робити, тільки думати, а думки увіч були ще гірші за сни. Думати про Кет було болючіше, ніж спати на кропивному ліжку. Він питав себе, де вона, що робить, чи побачить він її ще колись.

Години складалися у дні — принаймні так йому здавалося. Він відчував тупий біль у зламаній нозі, свербіння під лубком. Коли торкався стегна, то відчував жар у плоті під пальцями. Єдиним звуком навколо був його власний подих. По якійсь годині він почав говорити уголос, аби лише почути чийсь слова. Щоб зберегти здоровий глузд, він думав про майбутнє, будував замки надії у темряві склепу. Робертові брати десь там, у великому світі, збирають війська на Дракон-Камені та у Штормоламі. Алин та Гарвін повертаються до Король-Берега з рештою його сторожі, давши раду панові Грегору. Кетлін підіймає північ на боротьбу, отримавши звістку про нього, і до неї стікається панство річкового краю, Гори та Долини.

Він усвідомив, що все частіше думає про Роберта. Він бачив короля таким, яким той був у розквіті юності: високим та вродливим, з великим рогатим шоломом на голові, з келепом у руці, верхи на коні, схожим на бога війни. Він чув його сміх у темряві, бачив його очі — блакитні, чисті, мов гірські озера.

— Подивися на нас, — казав Роберт. — О боги, як ми до цього дійшли? Ти сидиш тут, а мене задавила свиня. Ми ж разом захопили престол...

«Я підвів тебе, Роберте», подумав Нед. Він не зміг сказати потрібні слова. «Я збрехав тобі, приховавши правду. І дозволив їм тебе убити.» Король почув його.

— Ти, твердолобий бовдуре, — пробурмотів Роберт, — надто гордий, аби когось слухати. Чи наївся ти своєю гордістю, Старку? Чи захистить твоя честь твоїх дітей?

Тріщини побігли його обличчям, провалля відкрилися у плоті; він потягся та зірвав маску. То був зовсім не Роберт, а Мізинець, який шкірився і глузував, перекривлюючи його. Коли той відкрив рота і заговорив, його брехня перетворилася на блідих сірих метеликів і розлетілася у повітрі.

Нед куняв, коли далі проходом почулися кроки. Спершу йому здалося, що то уві сні — так довго він не чув нічого іншого, крім власного голосу. Його трусила лихоманка, ногу рвали тупі кліщі болю, губи висохли та розтріскалися. Коли важкі дерев'яні двері прочинилися зі скрипом, раптове світло завдало болю очам.

Наглядач тицьнув йому глечика. Глина була прохолодна й волога. Нед ухопив глека обома руками і жадібно допався до нього. Вода витікала з рота, стікала бородою. Він пив, поки не відчув нудоту.

— Скільки часу...? — спитав він ледве чутно, коли вже не міг пити.

Наглядач виявився бридким одороблом з пацючим писком і розпатланою бородою, вдягненим у кольчугу та шкіряну накидку.

— Мовчати, — гарикнув він і вирвав глечика з Недових рук.

— Благаю вас, — мовив Нед, — мої доньки...

Грюкнули, зачиняючись, двері. Нед блимнув, проводжаючи зникле світло, опустив голову на груди і скрутився на соломі. Вона більше не смерділа сечею та лайном. Вона взагалі не мала запаху.

Різниці між сном та дійсністю він більше не відчував. Спогади

наповзали у темряві, не менш яскраві за сни. Був рік оманливої весни, йому знову було вісімнадцять, він приїхав з Соколиного Гнізда на турнір у Гаренголі. Він бачив темну зелень трави, відчував пахощі квіткового пилку, що летів вітром. Теплі дні, прохолодні ночі, солодкий смак вина. Згадував сміх Брандона, шалену хоробрість Роберта у бугурті — як він збивав вояків з коней наліво та направо і реготав з них. Згадував Хайме Ланістера, золотоволосого юнака у лускатій білій броні, на колінах у траві перед королівським шатром, де він проказував обітницю боронити та захищати короля Аериса. Після того пан Озвел Вент допоміг Хайме підвестися, і сам Білий Бик, пан Регіментар Геролд Вишестраж, застібнув сніжно-біле корзно Королегвардії на його плечах. Усі шестеро Білих Мечів тоді вітали свого нового брата.

Але коли почалися кінні змагання, поле залишилося за Раегаром Таргарієном. Кронпринц мав на собі той самий обладунок, у якому потім загинув: вороновані лати з триголовим драконом його дому, викладеним рубінами на грудях панцера. Кармазиновий шовк стримів з його шолома, і жоден спис не міг його торкнутися. Він звалив Брандона, і Спижевого Йона Ройса, і навіть неперевершеного пана Артура Дейна, Вранішнього Меча.

Роберт жартував собі з Джоном та старим князем Ловичем, поки принц кружляв полем, спішивши пана Барістана у останній сутичці за корону переможця. Нед пам'ятав мить, коли згасли всі посмішки: принц Раегар Таргарієн пришпорив коня повз власну дружину, дорнійську князівну Елію Мартел, і поклав вінця королеви краси на коліна Ліанни. Він досі згадував того вінця: зимові троянди, блакитні, мов паморозь.

Нед Старк простягнув руку, аби вхопити квіткову корону, але під блідими блакитними пелюстками ховалися шпичаки. Він відчував, як ті, гострі та люті, впиваються йому в шкіру, бачив струмочок крові на пальцях. І прокинувся, тремтячи, посеред темряви.

«Обіцяй мені, Неде», шепотіла його сестра з кривавого одра. Вона так любила пахощі зимових троянд.

— Рятуйте мене, боги, — заплакав Нед. — Я втрачаю глузд.

Але боги не зізволити відповісти.

Кожного разу, як наглядач приносив йому воду, він казав собі, що пройшов іще один день. Спершу він благав принести йому якусь звістку про доньок та світ нагорі. Наглядач тільки бурчав та частував

бранця копняком. Пізніше, коли почало судомити шлунок, він благав про їжу. Пусте — його не годували. Можливо, Ланістери бажали заморити його голодом до смерті. «Та ні», заперечив він сам собі. Якби Серсея хотіла його смерті, то наказала б зарізати у престольній палаті разом з його стражниками. Ні, вона хотіла мати його живим. Слабким, підупалим духом, у відчаї, але живим. Кетлін тримала в полоні її брата, і королева не насмілилася б убити Неда, бо тоді й життя Біса настав би кінець.

Ззовні підвалу донеслося брязкання залізних ланцюгів. Зарипіли двері, Нед сперся долонею на вологу стіну і потягнувся до світла. Від вогню смолоскипа він зіщулювся.

— Їсти, — проскрипів він.

— Вина, — відповів голос. То був не наглядач із пацючим писком, а хтось інший: тлустіший, коротший на зріст, хоча й у такій самій шкіряній накидці та шишаку зі шпичкою. — Пийте, пане Едарде.

Він сунув Недові до рук міха з вином.

Голос видався дивно знайомим, і все ж Нед Старк допетрав не одразу.

— Варисе? — перепитав він спантеличено і доторкнувся до його обличчя. — Я не... це не сон. Це справді ви.

Огрядні щоки євнуха вкривала темна борода. Нед відчував цупке волосся долонею. Варис перетворився на бридкого наглядача, що смердів потом та кислим вином.

— Як це... та ви справжній штукар.

— Спраглий штукар, до речі, — зазначив Варис. — Ви пийте, пане мій. Нед намацав міха тремтливими руками.

— Це та сама отрута, що ви дали Робертові?

— Ви мене ображаєте, — сумно відповів Варис. — А й справді, чого це всі так погано думають про євнухів? Дайте сюди міха.

Він хильнув, і з куточка повногубого рота потекла цівка вина.

— Не таке гарне, як ви наливали мені надвечір турніру Правиці, але не отруйніше за інші, — вирік він, витираючи губи. — Ось вам.

Нед спробував ковток.

— Кисла гидота. — І трохи не виблював його назад.

— Кожен мусить колись ковтати кислу гидоту. Хоч вельможний князь, хоч бідний євнух. Ваш час саме настав, мій пане. Солодощі скінчилися.

— Мої доньки...

— Менша дівчинка втекла від пана Мерина невідомо куди, — мовив Варис. — Я її знайти не зміг. Ланістери теж не змогли. На щастя. Наш новий король-бо її не дуже любить. А ваша більшенька усе ще заручена з Джофрі. Серсея тримає її коло себе. Кілька днів тому дівчинка прохала при дворі зберегти вам життя. Шкода, що вас там не було — так зворушливо, просто серце краялося.

Варис нахилився ближче.

— Сподіваюся, пане Едарде, ви вже усвідомили, що вам кінець?

— Королева не вб'є мене, — мовив Нед. Голова в нього паморочилася: вино було міцне, а він так давно нічого не їв. — Кет... Кет захопила її брата...

— Не того брата, якого мала б, — зітхнув Варис. — Та й того вже не має. Впустила Біса між пальців. Гадаю, він зараз лежить випатраний десь у Місячних горах.

— Якщо це правда, віржте мені горло, та й по тому, — простогнав Нед, очманілий від вина, смертельно втомлений і охоплений відчаєм.

— Вашої крові мені треба найменше у світі.

Нед скривився.

— Коли нищили мою сторожу, ви стояли біля королеви й дивилися, не кажучи ані слова.

— І знову б так вчинив. Пригадайте, що я не мав ані зброї, ані обладунку, а навколо стояли ланістерівські стражники.

Євнух дивився на нього з цікавістю, схиливши голову.

— Коли я був хлопчиком, ще не врізаним, то подорожував Вільними Містами з ватагою мартоплясів. Вони навчили мене, що кожна людина має написану для неї роль — що у вертепі, що в житті. Так і при дворі. Королівський Правосуд має жахати людей, коронний підскарбій — труситися за кожен мідяк, Регіментар Королегвардії — уособлювати лицарські чесноти... а коронний шепотинник — все знати, не мати совісті й покійно служити престолові. Свавільний шепотинник — таке ж безглуздя, як боягузливий лицар.

Він забрав міха з вином і зробив ковток.

Нед уважно вивчив євнухове обличчя, шукаючи на ньому правду поміж блазенських шрамів та несправжньої бороди. Потім скуштував іще вина. Цього разу воно пішло легше.

— Ви можете вийняти мене з цієї ями?

— Міг би... але чи буду? Ні. Бо виникнуть питання, а відповіді на них приведуть до мене.

Нед так і думав.

— Ви досить відверті.

— Євнух не має честі, а павук не може дозволити собі совісті, пане мій.

— Ви можете хоча б передати від мене звістку?

— Залежно, яка звістка. Радю надам вам папір та чорнило, якщо ви цього бажаєте. Коли ви напишете листа, я його прочитаю. А от передати чи ні — вирішу з власних міркувань.

— Власних міркувань... І про що ж ви міркуєте, пане Варисе?

— Про мир, — без вагань відповів Варис. — Бодай одна особа у Король-Березі відчайдушно прагнула зберегти життя Робертові Баратеону. Ця особа — я.

Він зітхнув.

— Чотирнадцять років я беріг його від ворогів, але від друзів вберегти не зміг. З якого дурного божевілля ви сказали королеві Серсеї, що знаєте правду про походження Джофрі?

— З божевілля милосердя, — зізнався Нед.

— Ага, — зазначив Варис. — Ось воно як. Ви чесна та шляхетна людина, пане Едарде. Інколи я про це забуваю. Бо дуже мало зустрічав у житті подібних людей.

Він озирнувся підвалом.

— І коли я бачу, куди вас завела чесність і шляхетність, то розумію, чому стрічав їх так мало.

Нед Старк відкинув голову на вологу кам'яну стіну і заплющив очі. Ногу смикало від болю.

— Вино короля... ви допитували Лансея?

— О, так. Серсея дала йому кілька міхів і сказала, що то улюблений Робертів збір.

Євнух здвигнув плечима.

— Доля мисливця — наражатися на небезпеку. Якби Роберта не зарізав вепр, він міг би впасти з коня, наступити на гадюку, втрапити під випадкову стрілу... зрештою, ліс — то бійня, де самі боги ллють кров річками. Короля вбило не вино. Його вбило ваше милосердя.

Нед боявся це почути.

— Я благаю богів пробачити мені.

— Якщо вони є, — зазначив Варис, — то може, й пробачать. Але королева однак би не забарилася завдати удару. Роберт ставав надто свавільний. Вона мусила позбавитися його, аби звільнити руки для його братів. О, то така собі парочка — Станіс та Ренлі — скажу я вам. Дві ручки у двох рукавичках, от тільки одна — стала латна, а друга — м'якенька шовкова.

Євнух витер рота тилом долоні.

— Ви вчинили дурницю, пане мій добрий. Треба було слухати Мізинця, коли він закликав вас підтримати Джофрі на троні.

— Як... як ви дізналися?

Варис посміхнувся.

— Дізнався, та й годі, не переймайтеся. А ще я знаю, що назавтра вас відвідає сама королева.

Нед повільно здійняв очі.

— Навіщо?

— Серсея боїться вас, мосьпане... але має ворогів, яких боїться ще більше. Її улюбленець Хайме просто зараз воює з річковим панством. Ліза Арин сидить у Соколиному Гнізді за нездоланими стінами каменю і сталі та плакає там свою добре відому любов до королеви. Дорнійські Мартели в себе вдома досі суплять брови, згадуючи вбивство принцеси Елії та її дітей. А ваш син рухається Перешийком на чолі війська Півночі.

— Робб іще зовсім хлопчик, — охоплений жахом, мовив Нед.

— Хлопчик із військом, — відповів Варис. — Але ви вірно кажете: ще зовсім хлопчик. Серсея не спить вночі радше з-за королівських братів... зокрема з-за князя Станіса. Його права на престол законні, він уславлений полководець і не має жодної крихти милосердя. На світі не буває нікого страшнішого, ніж беззаперечно справедлива людина. Ніхто не знає достеменно, що Станіс робить на Дракон-Камені, але я ладний битися об заклад, що він там зібрав більше мечів, аніж мушлів. Отже, ось вам Серсеїн нічний жах: поки її батько та брат виснажують себе війною проти Старків і Таллі, на берегах столиці висаджується князь Станіс, проголошує себе королем і стинає золотокудру голівоньку її сінка... а заразом і її власну. Хоча я певний, що про

синову вона непокоїться більше.

— Станіс Баратеон — законний Робертів спадкоємець, — відповів Нед.
— Престол належить йому за правом. Якби він отримав корону, я б вітав його першим.

Варис несхвально зацокав язиком.

— Серсеї не сподобаються ваші слова, можу вам обіцяти. Вчіться тримати язика за зубами, бо інакше, навіть якщо Станіс і зійде на трон, привітати його зможе тільки ваша гнила голова на шпичці. Санса так зворушливо за вас прохала — шкода буде, якщо ви зневажите її зусилля. Вам дарують життя, аби тільки ви спромоглися прийняти дарунок. Серсея ж не зовсім дурепа. Вона знає, що від приборканого вовка більше користі, аніж від мертвого.

— Ви хочете, щоб я служив жінці, яка вбила мого короля, вирізала моїх людей, як худобу, і скалічила мого сина? — Судячи з голосу, Нед не міг повірити у почуте.

— Я хочу, аби ви служили державі, — відповів Варис. — Скажіть королеві, що зізнаєтеся у підлій зраді, накажіть синові скласти зброю, оголосіть Джофрі законним спадкоємцем. Зречіться Станіса та Ренлі, визнайте їх невірними узурпаторами. Наша зеленоока левиця знає, що ви — людина честі. Якщо ви дасте їй мир, якого вона потребує, час дати раду Станісові, і обіцянку забрати її таємницю з собою до могили, то гадаю, вона дозволить вам вдягти чорне і дожити своїх днів на Стіні поруч із вашим братом та байстрюком.

Згадка про Джона змусила Неда відчувати сором і такий сум, який не передати словами. Якби ж побачити хлопця знову, сісти та побалакати з ним... зненацька ногу під брудним сірим лубком прострелив біль. Він зіщулювся, безпорадно судомлячись пальцями.

— То ваша власна обгородка, — вичавив він, — чи ви змовилися з Мізинцем?

Схоже, євнуха це розважило.

— Та я б скоріше одружився з кохорським Чорним Цапом. Мізинець — друга найхитріша людина у Семицарстві. Так, я згодовую йому вибрані плітки — рівно стільки, аби він думав, що я служу йому... як я дозволяю Серсеї думати, що служу їй.

— І як ви дали мені зрозуміти, що служите мені. Скажіть-но, пане Варисе, кому ж ви служите насправді?

Варис слабо посміхнувся.

— Та державі ж, пане мій добрий, хіба ви колись сумнівалися? Клянуся втраченою чоловічою гордістю. Я служу державі, а держава потребує миру.

Він випив останній ковток вина і відкинув убік порожнього міха.

— То яка буде ваша відповідь, пане Едарде? Дайте мені слово, що скажете королеві те, що вона хоче почути, коли вас до неї прикличуть.

— Якби я й дав слово, воно було б порожнє, як броня без лицаря. Та я не настільки ціную своє життя.

— Шкода. — Євнух підвівся. — А життя вашої дочки, мій пане? Чи його ви цінуєте?

Холод скував Недове серце.

— Моеї дочки...

— Ви гадаєте, я забув про ваше невинне дитя, пане? Королева, будьте певні, не забула.

— Ні... — Голос в Неда тріснув. — Варисе, благаю милістю божою, робіть зі мною, що забажаєте, але не вплутуйте у ваші оборудки мою дочку! Санса ще зовсім дитина.

— Раеніс теж була зовсім дитиною. Дочка принца Раегара. Така чарівна малеча, ще менша від ваших доньок. Вона мала чорне кошени на ймення Балеріон, ви не знали? А ось я завжди хотів знати, що з ним сталося. Раеніс любила вдавати, що то справжній Балеріон, Чорний Жах старих часів. Але того дня, коли до неї у двері вломилися ланістерівці, вона швидко взнала різницю між кошеним та драконом.

Варис зітхнув, поволі і стомлено, як людина, що несе на плечах всі скорботи світу.

— Колись верховний септон сказав мені: по гріхах наших і страждання наші. Якщо це правда, пане Едарде, скажіть мені... чому більше за всіх завжди страждають невинні, коли ви, вельможні князі та шляхетні пани, граєте у гру престолів? Поміркуйте над цим, якщо ваша ласка, поки чекаєте на королеву. А ще не пожалкуйте хвилику свого часу і розсудіть ось про що: наступний гість може принести вам хліба, сиру і макового молочка від болю... або ж Сансину голову.

— Цей вибір, мій ясновельможний пане Правице, можете зробити тільки ви, й ніхто інший.

Кетлін IX

Поки військо просувалося загатою крізь чорні болота Перешийка і виливалося у річковий край, що починався за ними, побоювання Кетлін дедалі зростали. Вона ховала свої страхи за суворим непорушним обличчям, але ті нікуди не поділися і погіршувалися з кожною верствою. Ані вдень, ані вночі вона не знала спокою, і кожен крук над головою примушував її стискати зуби.

Вона боялася за свого вельможного батька і дивувалася з його зловісної мовчанки. Боялася за брата Едмура і молилася, аби його зберегли боги у битві проти Крулеріза. Боялася за Неда з дівчатами, за милих своїх синів, що залишилися у Зимосічі. Але зробити для жодного з них нічого не могла, тому примусила себе відкинути сторонні думки. «Бережи сили для Робба», казала вона собі. «Ти здатна допомогти лише йому. Стань лютою та суворою, Кетлін Таллі, як сама північ. Тепер ти мушиш перетворитися на справжнього Старка, як твій син.»

Робб їхав на чолі валки, під білим прапором Зимосічі, що плескав по вітрі. Кожен день він запрошував до себе когось із своїх значкових, аби радитися по дорозі; він вшановував усіх по черзі, нікому не віддаючи переваги, слухаючи, як слухав його вельможний батько, зважуючи між собою слова одних та інших. «Він так багато навчився від Неда», подумала вона, спостерігаючи, «але чи достатньо?»

Чорноструг узяв сотню добірних людей на швидких конях та виїхав наперед, аби ховати їхні переміщення і вести розвідку. Звістки, що привезли назад люди пана Бріндена, не надто втішили її. Військо князя Тайвина стояло за багато днів шляху на південь... але Вальдер Фрей, князь Переїзду, зібрав силу майже у чотири тисячі людей і поставив їх у своїх замках на Зеленозубі.

— Знову Спізнілий, — пробурмотіла Кетлін, коли почула. Точно як на Тризубі, дідьки б його взяли. Її брат Едмур скликав корогви, і князеві Фрею обов'язок наказував рушити з військом до Водоплину, аби з'єднатися з силами Таллі. Натомість він сидів тут, у себе вдома.

— Чотири тисячі людей, — повторив Робб, радше здивований, аніж розгніваний. — Авжеж князь Фрей не сподівається битися з Ланістерами сам на сам. Напевне, він зібрався додати своє військо до нашого.

— Напевне? — перепитала Кетлін. Вона виїхала наперед, аби

приєднатися до Робба та Робета Гловера, його супутника на цей день. За ними тягся передовий полк війська — рухливий ліс списів, корогв та галябард. — Дзуськи. Не чекай нічого певного від Вальдера Фрея, і уникнеш неприємних несподіванок.

— Він давав значкову присягу вашому батькові.

— Різні пани по-різному шанують свої присяги, Роббе. Пан Вальдер завжди приязніше ставився до Кастерлі-на-Скелі, аніж бажав би мій батько. Один з його синів одружений з сестрою Тайвина Ланістера. Саме по собі то, певна річ, мало що важить — князь Вальдер за багато років нажив безліч дітей, треба ж їх з кимось одружувати. Але...

— Ви гадаєте, він зрадить нас на користь Ланістерів, пані? — похмуро запитав Робет Гловер.

Кетлін зітхнула.

— Про те, що далі робитиме князь Фрей, найчастіше не знає навіть сам князь Фрей. Обачливість старості зміщується в ньому з марнославством юності, ще й густо присмачена хитрістю.

— Близнюки повинні бути нашими, матінко, — гаряче заявив Робб. — Іншого шляху через річку немає, ви ж самі знаєте.

— Знаю. І Вальдер Фрей знає, вже будь певен.

Того вечора вони стали табором на південному краю боліт, на півдорозі між королівським гостинцем та річкою. Саме туди Теон Грейджой привіз їм подальші звістки від її дядька.

— Пан Брінден повідомляє, що схрестив мечі з Ланістерами. З тузін розвідників не скоро зможе доповісти князеві Тайвину. Хіба що в пеклі. — Він вишкірився. — Їхні передові роз'їзди очолює пан Аддам Марбранд. Він відтягується на південь, випалюючи край до голої землі. Марбранд приблизно уявляє, де ми зараз, але Чорноструг клянеться, що не знатиме, коли ми розіб'ємося навпіл.

— Якщо йому князь Фрей сам не доповість, — різко зазначила Кетлін.

— Теоне, коли повернешся до мого дядька, перекажи йому: хай поставить навколо Близнюків своїх кращих лучників, аби пильнували вдень і вночі — збивали кожного крука, що вилетить з мурів. Я хочу, щоб жодна звістка про пересування мого сина не досягла князя Тайвина повітрям.

— Пан Брінден вже про все подбав, пані, — хвалькувато всміхнувся Теон. — Ще кілька пташок, і в нас їх буде досить, аби пирога спекти.

Збережу вам пір'я на капелюха.

Вона мала б зрозуміти раніше, що у справах війни Брінден Чорноструг безнадійно її випереджає.

— Що роблять Фреї, поки Ланістери палять їхні ниви та плюндрують городи й села?

— Між людьми пана Аддама та князя Фрея сталися сутички, — відповів Теон. — Менше як за день їзди звідси ми бачили двох ланістерівських розвідників, яких фреївські вояки підвісили на гілляці круків годувати. Утім, більша частина сил князя Вальдера сидить у Близнюках.

«Виразна печатка князя Вальдера», майнула в Кетлін кисла думка, «сидіти, чекати, спостерігати, нічим не ризикувати, поки його не змусять».

— Якщо він б'ється з Ланістерами, то може, зібрався-таки дотриматися значкових обітниць, — зазначив Робб.

Але Кетлін не плекала великих надій.

— Захищати власне дідицтво — то одне, а відкрито вийти в поле проти князя Тайвина — то зовсім інше.

Робб обернувся до Теона Грейджоя.

— Чи не знайшов Чорноструг іншого шляху через Зеленозуб?

Теон хитнув головою.

— Річка швидка, вода високо. Пан Брінден каже, що бродом її тут, на півночі, не перейти.

— Але ж перейти треба! — скипів Робб. — Наші коні може б і подолали річку, та не з латниками на спині! Аби перевезти усе наше залізо — шоломи, лати, зброю — треба будувати плоти, а для цього тут не досить дерев. Як і часу. Поки князь Тайвин іде на північ...

Він стиснув долоню в кулака.

— Князь Фрей не дурень, щоб вперто стояти на дорозі, — зі своєю звичайною легковажністю зазначив Теон Грейджой. — В нас уп'ятеро більше війська. Якщо доведеться, ти, Роббе, зможеш узяти Близнюки силою.

— Згаявши багато людей, — заперечила Кетлін, — і багато часу. Поки ти ставитимеш облогу, Тайвин Ланістер приведе свої сили і вдарить ззаду.

Робб перевів очі від неї до Грейджоя, шукаючи відповідей і не

знаходячи їх. Якусь мить він здавався ще молодшим за свої п'ятнадцять років, незважаючи на лати, мечи і порось на щоках.

— Що б зробив мій вельможний батько? — спитав він її.

— Знайшов би спосіб перейти річку, — відповіла вона. — За всяку ціну.

Наступного ранку до них повернувся сам пан Брінден Таллі. Він змінив важкі лати та шолом Лицаря Брами на легку кольчугу і шкіряний кубрак, що краще личили розвідникові, але обсидіанова рибка скріплювала його кирею, як і раніше.

Зіскакуючи з коня, дядько мав похмурий вид.

— Під стінами Водоплину сталася битва, — повідомив він, болісно кривлячись. — Ми дізналися від полоненого ланістерівського розвідника. Крулеріз знищив військо Едмура і розігнав річкове панство на всі боки.

Серце Кетлін вхопили крижані кігті.

— Що з моїм братом?

— Поранений і в полоні, — відповів пан Брінден. — Князь Чорноліс та інші вцілілі сидять в облозі у Водоплині, оточені військом пана Хайме.

Робб не міг знайти собі місця.

— Ми повинні якось перетнути цю кляту річку, щоб встигнути зняти облогу!

— То не така легка справа, — зазначив дядько. — Князь Фрей відтягнув усе своє військо всередину замків і зачинив браму.

— Хапко б його вхопив! — вилаявся Робб. — Якщо старий дурень упреться рогом і не дасть перейти, то змусить мене брати його мури приступом. Буде треба — камінець за камінцем розберу і купою насиплю по самі його вуха. Отоді подивимося, що він скаже!

— Патякаєш, як капосний хлопчисько, — різко завважила Кетлін. — Дитина бачить перепону і найперше думає, як її навколо оббігти або накинутися і звалити. Князь же повинен розуміти, що словами досягають більшого, аніж мечами.

Роббова шия зачервонілася від матеріної догани.

— То кажіть, які слова ви маєте на думці, матінко, — похмуро мовив він, угамувавшись.

— Фреї сидять на переїзді вже шістсот років. Століттями вони жили з

мостового мита, яке збирали з подорожніх.

— Яке ж буде наше мостове?

Вона посміхнулася.

— Саме це ми маємо з'ясувати.

— А як я вирішу не платити?

— Тоді доведеться відступити до Калин-Копу і готуватися зустріти князя Тайвина у битві... або відростити крила. Іншого вибору немає.

Кетлін вдарила коня п'ятами і від'їхала, залишивши сина міркувати над своїми словами. Недобре буде, якщо він вирішить, що мати прагне зайняти його місце на чолі війська. «Чи навчив ти його своєї мудрості, а не тільки відваги, Неде?», питала вона себе. «Чи навчив ти його схилити коліна, коли потрібно?» На цвинтарях Семицарства лежало повно хоробрих вояків, які цього уроку так і не вивчили.

Був майже полудень, коли передовий полк вийшов до Близнюків, столу князів Переїзду.

Тут Зеленозуб плинув швидко і глибоко, але Фреї багато століть тому перекинули через нього міст і з тих пір забагатіли з мостових грошей. Міст був міцний, вигнутий вгору, з сірого тесаного каменю, такий широкий, щоб два вози проїхало поруч; з середини стирчала Річкова Вежа, стережучи відразу і дорогу, і річку стрілецькими бійницями у стінах, стельними бійницями просто над проїздом, важкими брамними решітками. Міст будувався трьома поколіннями Фреїв, і коли вони нарешті скінчили, то поставили дебелі башти з важких колод по обох берегах, щоб ніхто не міг проїхати без дозволу та платні.

З тієї пори дерев'яні башти поступилися кам'яним. Близнюки — два широких, неоковирних, грізних замки, однакових до найменшої дрібниці, з мостом між ними — охороняли переїзд вже не перше століття. Високі зовнішні мури, глибокі рови, важкі ворота з дубу та заліза стерегли підступи до мосту, який починався просто з внутрішніх веж; на кожному березі були влаштовані брамні решітки та передмостові башти-стрільніці, а сам міст боронила Річкова Вежа.

З одного погляду Кетлін зрозуміла, що ті замки годі взяти приступом. З мурів стирчав ліс списів, мечів, метавок, біля кожної щілини та бійниці стояв стрілець, замкового моста було піднято, решітку опущено, браму зачинено.

Великоджон почав лаятися та божитися, щойно побачив, яку їм

влаштували зустріч. Князь Рікард Карстарк похмуро видивлявся, нічого не кажучи.

— Приступ нічого не дасть, панове, — оголосив Руз Болтон.

— Облога теж, зважаючи, що на тому березі в нас немає війська, аби відрізати другий замок, — похмуро пробурмотів Гелман Толгарт. На тому березі глибоких зелених вод віддзеркаленням свого східного брата стовбичив західний близнюк. — Навіть якби ми мали час. А ми його, власне кажучи, не маємо.

Поки північне панство озирало замок, збоку відкрилася потерна для вилазок, через ров перекинули містка з дощок, і назустріч їм виїхав тузінь лицарів на чолі з чотирма синами Вальдера Фрея, несучи на прапорі дві темно-сині башти на блідому сріблясто-сірому полі. Речником посольства виявився пан Стеврон Фрей, спадкоємець князя Вальдера. Усі Фреї мали зовнішню подібність до тхорів; зокрема, пан Стеврон, поважний чоловік більш як шістдесяти років, що вже мав власних онуків, скидався на особливо старого та виснаженого тхора. Але шляхетний звичай він знав і звернувся до товариства чемною мовою:

— Його вельможність князь, мій панотець, надіслали мене привітати вас, шановне панство, і спитати, хто має честь очолювати це могутнє військо.

— Я. — Робб дав остроги коню й виїхав наперед. Він був у повнім лицарським риштунку, з лютововком на щиті, притороченому до сідла, з Сірим Вітром при боці коня.

Старий лицар зиркнув на її сина з легкою насмішкуватістю у водянисто-сірих очах, хоча його мерин заіржав неспокійно та сіпнувся убік від лютововка.

— Мій вельможний батько вважали б за честь розділити з вами трунок та частунок у своєму замкові й дізнатися мету вашого перебування перед нашою брамою.

Його слова впали посеред північного панства, наче камінь з метавки. Піднялася буча прокльонів, гнівного галасу, рішучої незгоди.

— Ви не повинні зголошуватися, пане мій, — звернувся до Робба Галбарт Гловер. — Князеві Вальдеру довіряти не можна.

Руз Болтон кивнув.

— Підіть туди самі, й опинитеся у його руках. Він продасть вас

Ланістерам, кине до холодної або вріже горлянку — як йому заманеться.

— Якщо хоче побалакати з нами, хай відчинить браму, і ми всі поділимо з ним трунок та частунок, — виголосив пан Вендел Мандерлі.

— Або хай виходить і балакає з Роббом тут, на виду в його та наших людей, — запропонував брат останнього, пан Виліс.

Кетлін поділяла їхнє занепокоєння, але з одного погляду на пана Стеврона зрозуміла, що той невдоволений почутим. Ще кілька слів, і нагода буде втрачена. Треба діяти, і то швидко.

— Поїду я, — гучно оголосила вона.

— Ви, пані? — зморщив лоба Великоджон.

— Матінко, ви певні? — Здається, Робб певен не був.

— Ще й як. — Кетлін брехала і не червоніла. — Князь Вальдер — значковий мого батька. Я знала його, коли ще була дівчинкою. Його вельможність не завдасть мені шкоди.

«Якщо не побачить у тому своєї вигоди», додала вона про себе. Але певну правду краще тримати при собі, підпустивши навзамін трохи брехні.

— Я певний, що мій вельможний батько матимуть велику насолоду від бесіди з пані Кетлін, — мовив пан Стеврон. — Аби ручитися за наші добрі наміри, мій брат, пан Первин, залишиться тут до її безпечного повернення.

— Він буде нашим почесним гостем, — відповів Робб. Пан Первин, наймолодший з чотирьох Фреїв у загоні, зліз з коня та передав повід одному з братів. — Прощу вас простежити, пане Стевроне, аби пані матінка повернулися до заходу сонця. Я не маю наміру довго тут лишатися.

Пан Стеврон Фрей чемно кивнув.

— Як накажете, ласкавий пане.

Кетлін дала остроги коневі й рушила, не оглядаючись. Сини та вояки князя Вальдера оточили її почесною вартою.

Її батько колись сказав про Вальдера Фрея, що то єдиний князь у Семицарстві, який може виставити військо у поле просто з власних штанив. Вона нарешті усвідомила, що батько мав на увазі, коли приймала вітання князя Переїзду в трапезній його замку, оточеного

двадцятьма живими синами (не рахуючи пана Первина, двадцять першого), тридцятьма шістьма онуками, дев'ятнадцятьма праонуками, незчисленними дочками, онучками, байстрюками і байстрюцькими дітлахами.

Князь Фрей, дрібний та зморшкуватий тхір, мав дев'яносто років віку, лису плямисту голову і таку подагру, що не міг стояти без сторонньої допомоги. Його нова дружина, бліде кволе дівча шістнадцяти років, супроводжувала ноші, коли князя вносили до палати. То була дев'ята пані Фрей.

— Яке задоволення бачити вас знову через стільки років, пане князю,
— почала Кетлін.

Старий примружився на неї з підозрою.

— Та невже? Маю сумнів. Не треба мені солодких пісень співати, пані Кетлін. Я для них застарий. Чому ви тут? Чи ваш синок занадто пихатий, аби з'явитися власною особою? А ви мені тоді нащо здалися? Востаннє Кетлін гостювала в Близнюках ще дівчинкою, але вже тоді князь Вальдер запам'ятався їй дратівливим, гострим на язик та не надто чемним у звичаях. Роки, вочевидь, не покращили його норову, тому вона мусила ретельно добирати слів і не зважати на образи.

— Пане батьку, — докірливо мовив пан Стеврон, — не забувайте про чемність. Пані Старк прийшли до нас на ваше запрошення.

— А тебе хто питав? Ти поки що не князь Фрей, бо я ще живий. Чи я тобі схожий на мертвого? Отож-бо. Не смій лізти до мене з вказівками.

— Даремно ви так в присутності нашої шляхетної гості, пане батьку,
— зазначив хтось із молодших синів.

— Тепер вже мої байстрюки взяли в голову вчити мене звичаїв, — пожалівся князь Вальдер. — Я говоритиму так, як вважаю за потрібне, і хай вас усіх хоч хапко вхопить. В мене тут за мого життя три королі гостювали, ще й з королевами. Гадаєш, мені потрібна наука від таких, як ти, Ригере? Твоя мати кіз доїла, коли я вперше вшанував її своїм сім'ям.

Слабким помахом пальців він відіслав зашарілого молодика геть і поманив двох інших синів.

— Данвеле, Валене, посадіть мене у крісло.

Вони вийняли князя Вальдера з ношів та перенесли на панське крісло Фреїв: високе, з чорного дубу, зі спинкою у подібі двох башт,

з'єднаних мостом. Його молода дружина несміливо підбралася до чоловіка і вкрила йому ноги ковдрою. Влаштувавшись, старий поманив до себе Кетлін і поцілував їй руку сухими, шурхотливими, як папір, губами.

— Ось так, — оголосив він. — Звичаю дотримано, люба пані. Тепер мої сини, можливо, зроблять нам честь і стулять пельки. То навіщо ви тут?

— Аби просити вас відчинити брами, пане князю, — поштиво відповіла Кетлін. — Мій син та його значкове панство мають намір перейти річку і рушити далі на південь.

— До Водоплину? — Фрей гикнув. — Та ні, не треба відповідати, я-ж бо не сліпий. Прочитати мапу ці старі очі ще спроможні.

— До Водоплину, — погодилася Кетлін, бо не бачила приводу заперечувати. — Власне, туди, де ми чекали побачити і вас, пане. Ви ж досі значковий мого батька, чи не так?

— Хе, — видав пан Вальдер щось середнє між смішком та пирханням.

— Еге ж, я скликав своє вояцтво, осьде воно, просто на стінах, самі бачите. Збирався рушити, щойно усі зберуться. Ну, не те щоб самому рушити, а синів послати. Мені кудись рушати вже запізно, пані Кетлін. Він глянув по боках, аби знайти якийсь доказ своїм словам, і тицьнув пальцем на високого сутулого чоловіка років п'ятдесяти.

— Скажи їй, Яреде. Скажи, що саме такий був мій намір.

— Саме такий, пані, — відповів пан Яред Фрей, один із синів від другої жінки. — Слово честі.

— Хіба я винуватий, що той бевзь, ваш братик, устиг програти битву, як ми ще й кроку звідси не ступили?

Князь відкинувся на подушки і зиркнув зухвало, мовби кидав виклик: ану давай, заперечуй.

— Кажуть, Крулеріз пройшов крізь них, як ніж крізь дозрілий сир. Чи моїм хлопцям жити набридло, щоб після того поспішати на південь? Усі, хто пішов на південь, тепер тікають назад на північ.

Кетлін радо б насадила буркотливого старого на рожно та підсмажила на вогні, але мала часу тільки до вечора, аби відкрити брами на мості. Тому спокійно сказала:

— Тим більше ми маємо якнайшвидше досягти Водоплину. Де ми можемо побалакати, пане мій?

— Та ось балакаємо, — відказав пан Фрей.

Плямиста рожева голова сіпнулася, роздивляючись.

— Чого втупилися? — заволав він на свою рідню. — Пішли усі геть! Пані Старк хоче побалакати наодинці. Може, заміряється на мою подружню вірність, хе-хе. Ідіть собі усі, зробіть щось корисне. І ти теж, жінко. Геть, геть, усі геть.

Сини, онуки, дочки, байстрюки, небоги та небожі застриміли геть із палати. Князь нахилився до Кетлін і зізнався:

— Усі чекають, щоб я помер. Стеврон чекає сорок років, а я його все ніяк не втішу. Хе. Чого це я маю померти, аби він став князем? Я вас питаю? Ні, не хочу я помирати.

— Щиро сподіваюся, що ви доживете до ста років.

— Вони б луснули з люті, то вже напевне. О так, напевне. Отже, що ви маєте на думці?

— Ми хочемо перейти річку, — повідомила Кетлін.

— Та ви що? Отак зразу. Але навіщо мені вас пускати?

На якусь мить у ній спалахнув гнів.

— Якби ви мали сили піднятися на свої мури, пане Фрею, то побачили б за ними двадцять тисяч вояків мого сина.

— То будуть двадцять тисяч свіжих покійників, щойно сюди дістанеться князь Тайвин! — гримнув старий. — Не смійте мене лякати, пані. Ваш чоловік сидить як зрадник у ямі під Червоним Дитинцем, ваш батько хворий або вмирає, а вашого брата зловив і забив у кайдани Хайме Ланістер. Що ви маєте таке, щоб я вас боявся? Отого вашого синка? Я вам виставлю сина за сина, і коли ваші всі скінчаться, в мене залишиться ще вісімнадцять!

— Ви присягали моєму батькові, — нагадала йому Кетлін.

Фрей схилив голову набік і посміхнувся.

— О так, я проказав перед ним якісь слова. Та я присягав і короні теж, скільки пам'ятаю. Зараз королем є Джофрі, а ви зі своїм малим і всі дурні навколо вас — просто зрадники. Якби я мав глузду стільки, скільки боги дали рибі, я б допоміг Ланістерам стерти вас на порошок.

— То чому ж не допомогли? — спитала вона виклично.

Князь Вальдер презирливо пирхнув.

— Князеві Тайвину? Гоноровитому та блискучому Оборонцеві Заходу, Правиці Короля? Така визначна особа: золото тут, золото там, леви тут,

леви там... це ж скільки треба гороху їсти, щоб отак надуватися! Як пердне, то й не вибачиться, хоча смердить незгирш від мене. Але з чого йому надуватися, власне кажучи? Виродив якихось двох синів, з яких один — дрібний покруч. Я йому виставлю сина за сина, і коли всі його скінчаться, в мене ще залишиться дев'ятнадцять з половиною!

Він реготнув, мов жаба кумкнула.

— Якщо пан Тайвин, дідько б його вхопив, хоче моєї допомоги, хай спершу попросить гарненько.

Кетлін зрозуміла натяк.

— Але зараз я прохаю вас про допомогу, любий пане, — сумирно вимовила она. — Мій батько, мій брат, мій пан чоловік і мої сини — усі благають моїм голосом.

Князь Вальдер тицьнув їй у обличчя кістлявим пальцем.

— Не треба солодких слів, пані. Їх мені дружина шепоче вдосталь. Ви її бачили? Шістнадцять років, така маленька квіточка, і весь її мед — тільки для мене. Б'юся об заклад, подарує мені сина ще до цієї пори наступного року. Може, саме його я й зроблю спадкоємцем. Ото решта скипить!

— Я певна, що вона подарує вам багато синів.

Він закивав головою вгору-вниз.

— А ваш вельможний батько таки на весілля не приїхав. Я вбачаю тут зневагу з його боку. Ну, нехай він зараз лежить при смерті. Але ж на минуле весілля теж не приїхав. А ще називає мене «спізнілий князь Фрей». Чи він думає, що я вже помер? Я не помер, як бачите, і ще його переживу, як пережив його батька. Ваше сімейство завжди сцяти на мене хотіло. Не сперечайтесь і не брешіть, ви самі знаєте. Багато років тому я поїхав до вашого батька, щоб владнати шлюб між його сином та моєю дочкою. А чого б ні? В мене була дочка на виданні — мила дівчинка, на якихось кілька років старша за Едмура. А якби ваш брат її не уподобав, то в мене й інші були наготові: молоді, старі, діви, удовиці... на всякі смаки. Але ж ні, князь Гостер нічого чути не хотів. Співав мені солодких пісень, вибачався, як міг. А я не вибачень хотів, а дочку з рук зіпхнути.

— А ваша сестра, ото ще... паскудство. Якийсь рік тому, не більше, коли Джон Арин іще був Правицею Короля, я поїхав до міста, аби подивитися, як мої сини б'ються на турнірі. Стеврон та Яред вже

застарі для тієї забавки, але Данвел та Гостін виступали у кінному двобої, Первин теж, а двійко байстрюків пробували себе у бугурті. Якби я знав, як вони мене осоромлять, то й не рушив би з місця у таку путь. Нащо мені пхатися хтозна куди і там побачити, як Гостіна вибиває з сідла отой тирелівський шмаркач? Я вас питаю! Той малий удвічі молодший за мого, і його кличуть якомсь там... «пан Квіточка», щось таке. А Данвела переміг заплотний лицар! Інколи я питаю себе, чи ті двоє взагалі від мене. Моя третя дружина була з Кракеголів, а всі кракегольські жінки — шльондри. Та нехай, нащо воно вам треба. Вона померла, як ви іще не народилися.

— То я казав про вашу сестру. Я просив, аби пан та пані Арин взяли двох моїх онуків виховуватися при дворі, а їхнього сина пропонував узяти сюди, до Близнюків. Чи може, мої онуки не варті показатися при дворі? Вони гарні хлопчаки, спокійні та чемні. Вальдер — син Мерета, його названо на честь мене, а інший... хе, не пригадаю... він теж, напевне, Вальдер. Їх завжди називають Вальдерами, аби вислужити мою приязнь. А його батько... це ж котрий його батько?

Його обличчя пішло зморшками.

— Та нехай. Хто б не був його батько, а князь Арин не хотів брати ані одного, ані іншого. Я звинувачую, між іншим, вашу вельможну сестру. Вона скривила таке лице, наче я захотів продати її малого мартоплясам у вертеп чи зробити з нього євнуха. А коли князь Арин сказав, що дитина поїде на Дракон-Камінь виховуватися в Станіса Баратеона, вона вискочила геть, не муркнувши ані слова. А Правиця тільки вибачався. Нащо мені його вибачення, я вас питаю?

Збентежена Кетлін спохмурніла.

— Скільки я знаю, хлопчик Лізи мав виховуватися в князя Тайвина, в Кастерлі-на-Скелі.

— Ні, в князя Станіса, — роздратовано заперечив Вальдер Фрей. — Чи ви гадаєте, я не відрізню князя Станіса від князя Тайвина? Гонор обоє мають такий, наче їхні дірки в дупі чимсь кращі за інші. Але будьте спокійні, одного від іншого я відрізню. Чи думаєте, я застарий і все забув? Мені дев'яносто років, і я нічого не забуваю. Я не забув навіть, що робити з жінкою в ліжку. Нова дружина подарує мені сина ще до цієї пори наступного року, от побачите. Або ж дочку, тут нічим не зарадиш. Син, дочка... і те, і те мале, червоне, зморшкуюте і скиглить.

А назвуть їх, мабуть, Вальдером чи Вальдою.

Кетлін анітрохи не цікавило, як пані Фрей назве своє дитя.

— То князь Арин збирався відіслати сина на виховання до князя Станіса? Ви цілком певні?

— Так, так, так, — відказав старий. — Та однак він помер, кому тепер яке діло? Кажете, хочете перейти річку?

— Хочемо.

— А я кажу, що не зможете, — примхливо буркнув пан Вальдер. — Якщо я не дозволю. Та й нащо мені дозволяти? Ані Старки, ані Таллі ніколи не були мені друзями.

Він відкинувся назад у кріслі та схрестив руки. Вишкірявся і чекав на відповідь.

Далі залишалося тільки скласти ціну.

Величезне червоне сонце низько висіло над західними пагорбами, коли брама замку нарешті відчинилася. Зі скрипом впав підйомний міст, решітку підняли вгору, і пані Кетлін Старк виїхала до свого сина та його панства. Позаду їхали пан Яред Фрей, пан Гостін Фрей, пан Данвел Фрей, а також байстрюк князя Фрея, Ронел Водограй, на чолі довгої валки списників у синіх сталевих кольчугах та сріблясто-сірих накидках.

Робб виїхав чвалом назустріч; при боці коня, як зазвичай, мчав Сірій Вітер.

— Справу зроблено, — мовила Кетлін. — Князь Вальдер дозволив нам перейти річку. Його військо стане під твій провід, за винятком чотирьох сотень, які йому потрібні для оборони Близнюків. Раджу тобі додати до них ще чотири сотні наших лучників та щитників. Князь навряд чи відмовиться посилити свою залогу... а ти дивись, хай загін очолить людина, варта довіри. Князеві Фрею, можливо, ще доведеться нагадувати про його обіцянки.

— Як скажете, матінко, — відповів Робб, витріщаючись на ряди списників. — Можливо... пан Гелман Толгарт?

— Вдалий вибір.

— Чого... чого він хоче від нас?

— Якщо зможеш дати кількох озброєних вояків, потрібно буде відвезти двох онуків князя Фрея на північ, до Зимосічі, — відповіла вона. — Я погодилася узяти їх на виховання. Це молоді хлопчаки,

восьми та семи років. Кличуть обох, здається, Вальдерами. Твоєму братові Брану має сподобатися товариство двох хлопців одного з ним віку.

— І все? Взяти двох хлопців на виховання? Невисока ціна за...

— Син князя Фрея Оливар поїде на війну разом з нами, — продовжувала Кетлін, — і служитиме твоїм зброєносцем. В належний час батько очікує висвячення хлопця в лицарі.

— Зброєносець. — Робб здвигнув плечима. — Гаразд, то не клопіт, аби він...

— Також твоя сестра Ар'я, в разі безпечного до нас повернення, має вийти заміж за Елмара, наймолодшого сина князя Фрея, щойно вони двоє досягнуть належного віку.

Робб збентежився.

— Ар'ї це анітрохи не сподобається.

— А ти маєш одружитися з однією з його дочок, щойно скінчиться війна, — закінчила Кетлін. — Його вельможність ласкаво погодився, аби ти вибрав ту, яку сам уподобаєш. Декількох він вважає цілком гожими.

Робб навіть оком не зморгнув, що робило йому честь.

— Зрозуміло.

— То ти згодний?

— Хіба я можу відмовитися?

— Ні, якщо хочеш перейти річку.

Робб на хвилю завагався, а тоді проказав повільно та урочисто:

— Даю свою згоду на вказані умови.

Ніколи він ще не здавався матері таким дорослим, як цієї миті. Гратися мечами вміють і хлопчак, але тільки справжній князь може укласти шлюбний союз, усвідомлюючи всі його наслідки.

Перехід розпочався увечері, коли рогатий серп місяця вже хилитався у водах річки. Кінна вервечка по двоє звивалася крізь браму східної башти, мов велика сталева змія, проповзала двором, потім крізь внутрішню цитадель і через міст, а тоді знову виникала з другого замку на західному березі.

Кетлін їхала на чолі змії разом із сином, своїм дядьком паном Брінденом та паном Стевроном Фреєм. Слідом рухалося дев'ять десятих їхнього кінного війська: лицарі, латники, охочекомонні, кінні

стрільці. Аби перейти усім, знадобилося кілька годин. Опісля Кетлін довго згадувала цокання безлічі копит на підйомному мості, вид князя Фрея, що спостерігав за переходом зі своїх ношів, блиск очей у бійницях на стелі середньої Річкової Вежі.

Більша частина північного війська — списники, лучники, різноманітна піхота — залишилася на східному березі під проводом Руза Болтона. Робб наказав йому рушити на південь і стати до бою з величезним військом самого князя Тайвина Ланістера, яке йшло назустріч, на північ.

На щастя чи на горе, але її син кинув кості.

Джон VIII

— Тобі не зле, Сніговію? — запитав пан Мормонт похмуро.

— Зле, — прокаркав його крук, — зле.

— Не зле, пане, — збрехав Джон... надто голосно, наче так було правдивіше. — А вам?

Мормонт скривив губи.

— Мене прагнув убити живий мертв'як, та й усього. Чого мені має бути зле?

Князь-воєвода почухав підборіддя. Він мусив відрізати рясну бороду, обпалену вогнем, і тепер з бляклою стернею на обличчі виглядав старим, втомленим і неоковирним.

— Ти якийсь непевний. Як твоя рука?

— Одужує. — Джон зігнув-розігнув забинтовані пальці, щоб показати. Коли він кидав палаючі запони, то обгорів дужче, ніж йому здавалося, тому права рука була забрана шовком мало не до ліктя. Одразу він не відчув майже нічого; мука почалася пізніше. Потріскана червона шкіра сочилася рідиною, між пальцями повилізали велетенські й страшні криваві пухирі.

— Маєстер каже, матиму рубці, а решта одужає, як і була.

— Рубці — то пусте. Стіною частіше ходять у рукавицях, аніж без них.

— Як скажете, пане. — Джона турбували зовсім не рубці, а все інше. Маєстер Аемон дав йому макового молочка, та все ж біль залишався страшним. Спочатку здавалося, що рука все ще палає, вдень і вночі. Тільки зануливши її у балію снігу та льодяної стружки, він отримував якесь полегшення. Джон дякував богам, що ніхто, крім Привида, не бачить, як він вивертається на ліжку, скиглячи з болю. Коли ж нарешті

засинав, то бачив ще болісніші сні. Уві сні упир, з яким він бився, мав сині очі, чорні руки та обличчя його батька. Проте Мормонту він про таке розповісти не наважувався.

— Минулого вечора повернулися Дивен і Гейк, — мовив Старий Ведмідь. — Не знайшли жодних слідів твого дядька, як і усі інші.

— Знаю. — Джон притягся до трапезної на вечерю з друзями, а там тільки й балачок було, що про невдалий похід розвідників.

— Знає він, — пробурчав Мормонт. — Як це тут усі про все знають? Відповіді він, схоже, не чекав.

— Здається, тут було тільки двоє отих... істот, чи хто вони там, не можу назвати їх людьми. І дякувати богам. Якби їх було більше... не хочеться й думати. Але їх буде більше, я відчуваю це власними старечими кістками. Маестер Аемон теж згоден. Піднімаються холодні вітри. Літо закінчується, і насувається така зима, якої світ ще не бачив. «Зима насувається». Гасло Старків ще ніколи не здавалося Джонові таким похмурих і віщим.

— Пане, — запитав він, вагаючись, — кажуть, що минулої ночі прибув птах...

— Прибув. Що з того?

— Я сподівався почути щось про мого батька.

— Ба-атька, — перекинув його старий крук, гуляючи Мормонтовими плечима і хитаючи головою. — Ба-атька.

Князь-воєвода потягся, аби прищипнути крукові дзьоба, але той скочив йому на голову, заплескав крилами і полетів на світло до вікна через кімнату.

— Клопіт і галас, — пробурчав Мормонт, — ото і весь зиск від них, круків. Чого я панькаюся з тим обридлим птахом?.. якби новини були про князя Едарда, гадаєш, я б не послав за тобою? Ти хоч і байстрюк, а все ж його рідна кров. Та лист був про пана Барістана Селмі. Схоже, його усунули з Королегвардії, вільне місце віддали тому чорному собаці Клеганові, а Селмі тепер розшукують за зраду. Ті дурні послали кількох стражників схопити його, а він убив двох і втік.

Мормонт пирхнув, ясно виказуючи свою думку про тих, хто посилає золотокирейників по такого уславленого воїна, як Барістан Зухвалий.

— У нас тут білі тіні блукають лісами, невпокоєні мертв'яки прокрадаються до наших домівок, а на Залізному Троні сидить

хлопчак, — з відразою мовив він.

Крук пронизливо зареготав: «Хлопчак, хлопчак».

Джон пригадав, що пан Барістан був головною надією Старого Ведмеда, і якщо його вже немає, то хто взагалі зверне увагу на лист Мормонта? Він стиснув долоню у кулака. Біль пронизав обпечені пальці.

— А що мої сестри?

— У листі не було нічого ані про князя Едарда, ані про дівчат. — Мормонт роздратовано здвигнув плечима. — Може, вони так і не отримали мого листа. Аемон надіслав два списки, з найкращими птахами, та хтозна? Вірогідніше, Пицель не зізволив відповісти. Таке трапляється не вперше і не востаннє. Боюся, нас там у Король-Березі мають за ніщо, за порожнє місце. Нам кажуть лише те, що самі дозволяють нам знати, а це не надто багато.

«А ви кажете тільки те, що дозволяєте знати мені, а це навіть менше», — з відразою подумав Джон. Його брат Робб скликав корогви і вирушив на південь воювати, а до нього про те не дійшло б жодного слова... якби не Семвел Тарлі, що прочитав листа маєстрові Аемону і таємно прошепотів його зміст Джону тієї ж ночі, весь час повторюючи, що він не повинен цього робити. Без сумніву, на їхню думку війна його брата не мала його обходити. Але ж всередині усе кипіло так, що й не сказати. Робб ішов у бій, а він — ні. Скільки б Джон не казав собі, що зараз його місце тут, на Стіні, з новими братами, а все одно почувався боягузом.

— Зерна, — вимагав крук. — Зерна, зерна.

— Та помовч! — гримнув на нього Старий Ведмідь. — Сніговію, що каже маєстер Аемон? Коли ти зможеш діяти отією своєю рукою?

— Вже скоро, — відповів Джон.

— Добре. — На стіл між ними пан Мормонт виклав довгого меча у чорних металевих піхвах, охоплених срібними смугами. — Ось. Буде чим тримати це.

Крук злетів униз на стіл, почалапав до меча, нахиляючи голову з цікавості. Джон вагався. Він геть не розумів, що це має означати.

— Пане воєводо?

— Вогонь поплавив срібло на маківці, спалив перехрестя і руків'я. Та що казати, суха шкіра і старе дерево. Щодо леза... потрібне полум'я у

сто разів пекучіше, аби зашкодити такому лезові.

Мормонт посунув піхви через грубі дубові дошки столу.

— Решту я наказав переробити наново. Бери.

— Бер-р-ри, — повторив крук, чистячи пір'я, — бер-ри, бер-ри.

Джон незграбно підняв меча однією рукою. Лівою, бо перебинтована права ще занадто боліла і погано слухалася. Обережно вийнявши меч з піхов, він підняв його до рівня очей.

Маківка зроблена була з білого каменю, налитого свинцем, щоб урівноважити довге лезо. За подобою то була вишкірена вовча голова, де за очі правили друзки гранату. Руків'я обтягнули новою шкірою, м'якою та чорною, ще не заплямованою ані потом, ані кров'ю. Сам клинок був на добрих півстопа довший, аніж звик Джон, загострений і для уколу, і для рубання, з трьома глибокими жолобками у металі. Батьків Лід був справжній обіручний меч, а цей — півторак, або як про такі інколи казали, «байстрюк». Але натомість вовчий меч здавався значно легшим, ніж ті клинки, які він тримав у руках раніше. Коли Джон покрутив його на всі боки, то побачив брижі у темній сталі — там, де метал нагортали рясицями сам на себе знову і знову.

— Це ж валерійський булат, пане воєводо, — мовив він зачудовано. Батько часто давав йому потримати Лід, тож він добре знав і вигляд, і дотик.

— Саме так, — відповів Старий Ведмідь. — Це був меч мого батька, а раніше — його батька. Мормонти носили його п'ять століть. Свого часу його носив я, а тоді передав синові, коли вирішив вдягти чорне.

«Він віддає мені меч свого сина». Джон ледве міг повірити. Клинок був урівноважений з надзвичайною майстерністю. Гострі краї тьмяно виблискували, цілуючи світло.

— Але ж ваш син...

— Мій син зганьбив рід Мормонтів, але принаймні мав сором залишити меча, коли тікав. Моя сестра повернула його мені, але самий його вигляд нагадував про безчестя Джорага, тому я заховав його і забув, поки той знову не знайшовся на попелищі моєї опочивальні. Раніше за маківку правила срібна ведмежа голова, та вона так потерлася, що вже й не розібрати було. Гадаю, тобі більше пасуватиме білий вовк. Один з наших будівників пречудово ріже камінь.

Коли Джон був Бранового віку, він мріяв про славні подвиги, як і будь-

який хлопець. Подробиці подвигів змінювалися від одного сну до іншого, але досить часто він уявляв, як рятує батькові життя. Після того князь Едард проголошував Джона справжнім Старком і вкладав йому Лід до рук. Та навіть тоді Джон знав, що то дитячі дурниці: жоден байстрюк не може сподіватися чесно заволодіти батьківським мечем. Сама згадка про ті мрії соромила його. Який справжній чоловік захоче вкрати право першоріддя свого власного брата? «Я не маю права на цей меч — не більше, ніж на Лід.» Спечені пальці сіпнулися, відчувши десь глибоко під шкірою напад болю.

— Пане воєводо, ви шануєте мене великою честю, але...

— Не бажаю чути ніяких «але», хлопче, — перебив його пан Мормонт.

— Я б тут не сидів, якби не ти і ота твоя звірюка. Ти хоробро бився... і що набагато важливіше, ти швидко думав. Вогонь! Аякже, кат мене візьми. Нам слід було б знати. Нам слід було б принаймні пам'ятати. Довга Ніч уже траплялася на людській пам'яті. Так, вісім тисяч років — то неабиякий строк... але якщо Нічна Варта забуде, то хто тоді пам'ятатиме?

— Хто-тоді, — проспівав балакучий крук. — Хто-тоді.

Боги справді почули Джонові молитви тієї ночі. Вбрання упира легко зайнялося вогнем і охопило плоть так, наче та була зі свічкового воску, а кістки — зі старого сухого дерева. Варто було Джонові лише закрити очі, як він знову бачив світлицю воєводи і ту істоту, що кидалася на всі боки, ламаючи меблі та сахаючись від вогню. Найбільше його лякало обличчя, оточене ореолом вогню, з палаючим, наче солома, волоссям. У вогні плоть танула і сходила з черепа, оголюючи блискучу кістку.

Яка б нечиста сила не рухала Отора, вогонь прогнав її геть. Спотворена істота, яку знайшли у вогні, складалася лише зі спаленого м'яса та обвуглених кісток. Але у своїх нічних жахах він бачив її знову і знову... і тоді палаючий покійник набував рис князя Едарда. То батькова шкіра тріскалася і чорніла, то батькові очі стікали, мов густі сльози, по щоках. Джон не розумів, чому так виходить і що це має означати, але відчував невимовний жах.

— Меч — то мала ціна за життя, — підсумував Мормонт. — Тому бери, і годі балачок, зрозумів?

— Так, пане. — М'яка шкіра подалася під пальцями Джона, неначе меч сам підплавлявся до його руки. То була велика честь для нього, він

розумів, та все ж...

«Він не мій батько». Думка з'явилася у Джонової голові зненацька. «Мій батько — князь Едард Старк. Я не забуду його, скільки б мечів не отримав». Та хіба він міг сказати панові Мормонту, що мріяв про меч зовсім іншого чоловіка?..

— Поштивої дяки мені теж не треба, — правив далі Мормонт, — то пусте. Вшануй цього клинка справами, а не словами.

Джон кивнув.

— Він має ім'я, пане воєводо?

— Колись мав. «Пазур», отак його кликали.

— Пазур, — закричав крук, — пазур.

— «Пазур» — добре ім'я. — Джон спробував рубонуті. Лівою рукою виходило незграбно і незручно, та все ж клинок літав у повітрі, наче мав власну волю. — Вовки мають пазурі так само, як і ведмеді.

Старого Ведмедя його відповідь, здавалося, потішила.

— Та вже ж мають. Гадаю, краще тобі носити його через плече. Він задовгий, щоб носити при боці, принаймні поки не підростеш на кілька вершків. До речі, тобі слід навчитися обіручного бою. Пан Єндрей покаже кілька прийомів, як твої опіки заживуть.

— Пан Єндрей? — Джон не знав цього імені.

— Добрий лицар, пан Єндрей Тарф. Він їде з Тіньової Вежі обійняти посаду майстра-мечника. Пан Алісер Терен відбув учора вночі до Східної-Варти-коло-Моря.

Джон опустив свого нового меч.

— Чого? — запитав він дурнувато.

Мормонт пирхнув.

— Бо я відіслав його, чого ж іще? Він повіз ту руку, що твій Привид одірвав з Яфера Буйцвіта. Я наказав Теренові сісти на корабель до Король-Берега і покласти руку перед хлопчаком-королем. Хоча б вона, сподіваюся, приверне увагу Джофрі... до того ж пан Алісер є помазаним лицарем шляхетного роду, має старих друзів при дворі. Такого важче зневажити, ніж якогось там чорного гайворона.

— Га-айвор-рона! — Джонові здалося, що у голосі крука звучить презирство.

— А ще, — продовжив князь-воєвода, не зважаючи на обурення крука, — між ним і тобою проляже кілька тисяч верст без явного покарання.

Він тицьнув пальцем Джонові у обличчя.

— Та не думай, що я схвалюю оті дурниці у трапезній. За твою хоробрість можна пробачити багато чого, але ти вже не малий хлопчина, хай там скільки тобі років. У тебе в руках чоловічий меч, і опанувати його належним чином може тільки чоловік. Віднині й надалі наказую тобі діяти відповідно.

— Слухаю, пане воєводо. — Джон вклав меча назад до піхов зі срібними обручами. Хоч і не про цей меч йому мріялося, та все ж то був шляхетний дарунок, а звільнення від лихого Алісера Терена — ще шляхетніший.

Старий Ведмідь пошкріб підборіддя.

— Геть забув, як свербить нова борода, — поскаржився він. — Та нехай, цьому не зарадиш. У тебе вже достатньо зажила рука, щоб повернутися до своїх обов'язків?

— Так, пане воєводо.

— От і добре. Ніч буде холодна, я захочу гарячого вина з прянощами. Знайди мені глек червоного, не надто кислого, і не шкодуй приправи. Тоді перекажи Гобові: ще раз пришле мені вареної баранини, я сам його зварю. Останній окіст був такий сірий та гидкий, що й крук ним знехтував.

Він попестив голову крука великим пальцем, і птах видав задоволене каркання.

— Тепер іди геть. Маю справи.

Вартові посміхалися до нього зі своїх ніш, поки він спускався баштовими сходами, несучи меча здоровою рукою.

— Гарна зброя, — мовив один.

— Ти її заслужив, Сніговію, — додав інший.

Джон нещиро, силувано посміхнувся до них у відповідь. Він знав, що має радіти, проте не радів. Рука в нього боліла, на язика крутилися гнівні слова, хоча він і сам би не сказав, на кого або за віщо гнівається. З півдесятка його друзів вешталися двором біля Король-Башти, у якій зараз сидів князь-воєвода Мормонт. Вони повісили щита на двері комори, аби прикинутися, що вправляються у стрільбі з лука, та він усе зрозумів, щойно побачив тих нишпорок. Тільки-но Джон з'явився у дворі, як поруч виник Пип, вимагаючи:

— Ну, годі вже, дай подивитися.

— На що? — запитав Джон.

Тишком-нишком підібрався Ропух:

— На твоє рожеве гузно, на що ж іще?

— На меч! — заявив Грен. — Ми хочемо подивитися на меч.

Джон обпалив їх нищівним поглядом:

— То ви знали.

Пип вишкірився.

— Не всі з нас такі тупоголові, як Грен.

— Саме такі, — наполяг Грен. — Ще тупоголовіші.

Гальдер винувато здвигнув плечима.

— Я допомагав Бутнякові вирізувати камінь для маківки, — мовив будівник, — а твій друг Сем купив гранати у Кротовині.

— Та ми й до того знали, — додав Грен. — Рудж зараз служить у кузні при Доналові Нойє. Він якраз там був, коли Старий Ведмідь приніс обгорілого меча.

— Меча! — наполегливо вигукнув Мат. Інші підхопили клич. — Ме-ча, ме-ча, ме-ча!

Джон витяг Пазура з піхов і показав їм, повертаючи туди-сюди, аби усі зачудувалися. Клинок-байстрюк виблискував темно і страшно у блідому світанку.

— Валерійський булат, — оголосив він урочисто, намагаючись вкласти у голос ту радість і гордість, яку мав би відчувати насправді.

— Чув я про хлопця, що мав бритву з валерійського булату, — заявив Ропух. — Якось хотів поголитися, та й голову собі відрізав.

Пип усміхнувся.

— Нічній Варті багато тисяч років, — мовив він, — але присягаюся, що наш Сніг-воєвода — це перший братчик за всю її історію, якого вшанували за те, що він спалив Воєводську Вежу.

Всі розреготалися, і навіть Джон змушений був посміхнутися. Насправді пожежа, до якої він доклав рук, не спалила чималу кам'яну вежу доценту, але добряче понищила усе всередині двох верхніх поверхів, де якраз мешкав Старий Ведмідь. Та ніхто на пожежу не ображався, бо у ній заразом згорів мертв'як-убивця Отор. Інший мертв'як — одноруке одоробло, що колись було розвідником Яфером Буйцвітом — був порубаний на шматки десятком мечів... але перед тим убив пана Яремію Рикера і чотирьох інших братчиків. Пан Яремія

відрубав потворі голову, та все ж загинув, бо безголове тіло вихопило в нього кинджала з піхов на поясі й встромило йому в живіт. Сила та хоробрість небагато важили супроти ворога, який не бажав падати, бо вже давно помер. Ба навіть зброя та обладунки не вирішували справи. Ця похмура думка остаточно зіпсувала непевний настрій Джона.

— Мені час до Гоба, нести вечерю Старому Ведмедеві, — раптом мовив він, вкладаючи Пазура назад до піхов.

Його друзі зичили йому добра, та вони не розуміли. Їхньої вини у тому не було, бо вони ж не бачили блілого виблиску мертвих блакитних очей, не відчували холодного дотику мертвих чорних пальців. Не відали вони і про війну в річковому краю. Що вони могли розуміти? Він різко відвернувся і похмуро покрокував геть. Пип гукнув услід, але Джон не відізвався.

Після пожежі його повернули до старої келії у обваленій Гардіновій Башті. Туди він зараз і прямував. Привид спав біля дверей, згорнувшись бубликом, але підняв голову, коли почув кроки Джонових чобіт. Червоні очі лютововка були темніші за гранати і мудріші за людські. Джон став на коліно, почухав йому за вухом і показав маківку меча.

— Дивись. Це ти.

Привид понюхав свою кам'яну подобу і спробував її лизнути. Джон посміхнувся.

— Це тобі належить уся шана, — мовив він до вовка... і раптом згадав, як надивав його у день, коли йшов пізньолітній сніг. Вони уже від'їжджали з рештою малих цуценят, аж раптом Джон почув якийсь звук і повернув назад. Мало було ледве видно серед снігу. «Він був сам, окремо від решти», подумав Джон. «Він був інакший, тому його й вигнали».

— Джоне? — Він глянув угору. Поруч стояв Семвел Тарлі, неспокійно похитуючись на п'ятах. Щоби у нього червоніли, у важкому хутряному кожусі він неначе збирався до зимової сплячки.

— Семе? — Джон підвівся. — Що таке? Хочеш меча подивитися?

Якщо знала решта, то, безперечно, знав і він.

Товстун хитнув головою.

— Колись я був спадкоємцем батьківського клинка, — збентежено мовив він. — Той звався «Серцеруб». Пан Рандил давав його мені

потримати кілька разів, але я завжди лякався. То був валерійський булат, дуже гарний, але такий гострий, що я боявся сестричок зачепити. Тепер його отримає Дікон.

Він витер спітнілі долоні об кожуха.

— Я, власне... маестер Аемон просить тебе до себе.

Міняти перев'язки було ще зарано. Джон підозріливо скривився.

— Чого? — запитав він.

Сем мав такий винуватий вигляд, що інша відповідь не була потрібна.

— Ти сказав йому, га? — розсердився Джон. — Ти сказав йому, що сказав мені.

— Я... він... Джоне, та я не хотів... він питав... тобто я думаю, він і так знав, він бачить таке, що більше ніхто...

— Сліпі не бачать, — плюнув Джон з відразою. — Дорогу знайду сам.

І полишив Сема тремтіти з відкритим ротом.

Він знайшов маестра Аемона у крукарні нагорі. Той годував круків, переходячи від клітки до клітки разом з Клідасом, який тяг відро рубленого м'яса.

— Сем казав, що ви мене кликали?

Маестер кивнув.

— Справді кликав. Клідасе, віддай відро Джонові. Може, він буде такий ласкавий допомогти мені.

Горбань з рожевими очима віддав Джонові відро і подріботів сходами донизу.

— Просто кидай м'ясо до кліток, — звелів йому Аемон. — Далі птахи вже самі.

Джон переклав відро до правої руки і занурив ліву в скривавлене місиво. Круки почали шалено галасувати і налітати на ґрати, б'ючи по металі чорними, як ніч, крилами. М'ясо було порубане на шматочки, не більші за членик пальця. Коли він набрав повну жменю і кинув мокрі червоні обрізки до кліток, галас і метушня посилюлися. Двоє найбільших птахів схопилися у двобої за смачний кусень. Джон швидко набрав другу пригорщу і кинув услід за першою.

— А крук пана Мормонта любить зерно і садовину.

— То рідкісний птах, — відповів маестер. — Круки не відмовляються від зерна, та загалом більше любляють м'ясо. Воно дає їм силу, а ще, боюся, їх надто тішить запах крові. У цьому вони схожі на людей... і

так само, як люди, вони не схожі один на одного.

Джон не знав, що на це казати. Він кидав м'ясо, питаючи себе, навіщо його покликали. Старий напевно скаже йому, коли прийде час. Маестра Аемона ніхто не смів підганяти.

— Голубів також можна вивчити носити листи, — продовжував маестер, — хоча крук більший, хоробріший, краще літає, набагато кмітливіший, здатний ліпше захистити себе від хижих птахів... і все ж круки чорні, вони їдять мертвих, тому деякі побожні люди їх цураються. Баелор Блаженний прагнув замінити усіх круків голубами, чи ти знав?

Маестер повернув до Джона свої білі очі, посміхаючись.

— А от Нічна Варта не дарма надає перевагу крукам.

Джонови пальці були у відрі, кров заляпала руку по самий зап'ясток.

— Дивен каже, що дичаки кличуть нас гайворонами, — відповів він невпевнено.

— Гайворон є бідним родичем крука. Обидва вони — жебраки у чорному, їх ненавидять і не розуміють.

Джон бажав би зрозуміти, про що вони оце балакають і навіщо. Яке йому діло до круків та голубів? Якщо старому є що сказати, чому б не сказати відразу?

— Джоне, ти колись прагнув знати, чому братчики Нічної Варти не беруть дружин і не породжують дітей? — раптом запитав маестер Аемон.

Джон знизав плечима.

— Та ні. — Він вкинув ще м'яса. Пальці лівої руки були слизькі від крові, а права боліла від ваги відра.

— Щоб не любити, — відповів маестер, — бо любов несе загибель честі та кладе край обов'язку.

Джон не міг погодитися, проте змовчав. Маестер мав сто років віку і велику владу в Нічній Варті; Джонови не личило з ним сперечатися.

Старий, здавалося, відчув його незгоду.

— Скажи-но мені, Джоне, якби настав такий день, коли твій вельможний батько мусив би вибирати між честю з одного боку і коханими людьми з іншого, то що б він зробив?

Джон завагався. Він хотів сказати, що князь Едард ніколи б не зганьбив своєї честі навіть заради кохання, проте всередині тоненький лукавий

голосочок шепотів: «Він породив байстрюка — де тут честь? А твоя мати — де його обов'язок перед нею? Він навіть імені її не казав».

— Він би вчинив так, як належить, — мовив Джон... занадто гучно, щоб заглушити сумніви. — Хай там що.

— Тоді князь Едард — з тих людей, яких в світі один на десять тисяч. Більшість із нас не мають такої сили. Що таке честь порівняно з коханням жінки? Що значить обов'язок у ту мить, коли тримаєш на руках новонародженого сина... або бачиш посмішку улюбленого брата? Слова за вітром, ось що. Слова за вітром. Ми лише люди, і боги створили нас кохати. То наша слава і наша велика біда.

— Люди, які утворили Нічну Варту, знали, що лише їхня мужність береже світ людей від темряви з півночі. Вони знали, що не можуть ділити свою вірність, бо це послабить їхню рішучість. Тож вони дали обітниці не мати ані дружин, ані дітей.

— Та в них були брати і сестри. Матері, які дали їм життя, батьки, які дали їм імена. Вони прийшли сюди з сотні ворогуючих королівств і знали, що часи зміняться, а люди — ні. Тому вони присягнулися, що Нічна Варта не стане на жоден бік у війнах того світу, який вони оберігали.

— Вони дотримали присяги. Коли Аегон вбив Чорного Гарена і забрав собі його королівство, Гаренів брат був князем-воєводою на Стіні та мав під своїм проводом десять тисяч мечів. Він не ступив ані кроку на південь. У ті часи, коли Семицарство ще було сімома окремими королівствами, не проходило жодного покоління людей, щоб три або чотири з них не воювали між собою. Але Варта не ставала на жоден бік. Коли андали перетнули вузьке море і зім'яли королівства першолюдей, сини розбитих королів дотрималися обітниць і залишилися чатувати на Стіні. Так було завжди, незліченні роки. Такою є ціна честі.

— Коли боягузові нема чого боятися, він не поступається хоробрістю іншим. Ми усі виконуємо свій обов'язок, коли за це не треба платити тяжку ціну. Шлях честі тоді здається легким та рівним. Але рано чи пізно у житті кожної людини настає день, коли він перестає бути легким, і тоді постає вибір.

Деякі з круків ще їли. Пошматоване м'ясо довгими нитками звисало в них із дзьобів. Решта, здавалося, спостерігала за людьми. Джон

відчував на собі малі чорні оченята.

— І ось настав мій день... чи не це ви хочете мені сказати?

Маестер Аемон повернув голову і... подивився на нього своїми мертвими білими очима, неначе зазирнув у самісіньке серце. Джон відчув себе голим, нічим не прикритим. Він узяв відро обома руками і вкинув решту м'ясива крізь ґрати. Шматки м'яса та бризки крові розлетілися навкруги, лякаючи круків. Птахи злетіли у повітря, шалено галасуючи; найспритніші хапали м'ясо просто на літу і жадібно ковтали. Джон відпустив порожнє цебро, і воно брязнуло на підлозі.

Старий поклав змарнілу плямисту руку на його плече.

— Це боляче, хлопче, — мовив він тихо. — О, так. Вибирати... завжди було боляче. І буде. Я знаю.

— Ви нічого не знаєте, — гірко мовив Джон. — Ніхто цього не знає. Хай я лише байстрюк, та все ж це мій батько...

Маестер Аемон зітхнув.

— Хіба ти не чув нічого з моєї розповіді, Джоне? Гадаєш, ти такий перший?

Він хитнув туди-сюди старечою головою. Рух був сповнений неймовірної втоми.

— Три рази боги вважали за потрібне перевірити мої обітниці на міцність. Одного разу — коли я був хлопчиком, другого — у розквіті чоловічих сил, і третього — вже на старість. До того часу сили залишили мене, очі затуманилися, і все ж останній вибір виявився не менш болючим за перший. Мої круки приносили вісті з півдня — слова, чорніші за їхні крила. Про падіння мого дому, про смерть моїх родичів, про безчестя і спустошення. Що я міг зробити — старий, сліпий, виснажений? Я був безпорадний, мов немовля, міг тільки побиватися і сидіти тут усіма забутий, поки мордували бідного братового онука, і його сина, і навіть малих онучат...

Джона вразили сльози, що блищали у очах старого.

— Хто ви? — запитав він тихо, майже налякано.

Беззуба посмішка затремтіла на старечих вустах.

— Усього лише маестер Цитаделі, прив'язаний службою до замку Чорного і Нічної Варти. У нашому братстві ми полишаємо родові імена, коли даємо обітниці та накладаємо на себе ланцюга.

Старий торкнувся маестерського ланцюга, який вільно звисав навколо його тонкої, безплотної шиї.

— Мій батько — Маекар, Перший тако наречений. Мій брат Аегон царював після нього у моє місце. Мій дід назвав мене на честь принца Аемона Драконолицаря — свого дядька або батька, залежно від того, яким пліткам вірити. Саме він дав мені ім'я Аемон...

— Аемон... Таргарієн? — Джон ледве вірив своїм вухам.

— Колись був, — мовив старий. — Колись був. От бачиш, Джоне, я таки децицію знаю... і тому не візьмуся вирішувати, чи тобі залишатися, а чи їхати. Зроби цей вибір сам і живи з ним до кінця своїх днів. Так само, як я.

Його голос ослабнув до шепоту.

— Так само, як я...

Даянерис VII

Коли битва скінчилася, Дані пустила срібну полем трупів. Її служниці та воїни хасу їхали слідом, жартуючи та сміючись між собою.

Дотракійці пошматували землю копитами коней, видрали з неї жито і сочевиці, а тоді арахами та стрілами засіяли ниву людською плоттю і полили її кров'ю. Вмираючі коні, повз яких вона їхала, підіймали голови та верещали до неї. Стогнали й молилися поранені люди. Поміж них походжали «джака ран», «дарувальники милосердя» з важкими сокирами, що збирали врожай голів з мертвих та вмираючих. Слідом поспішала зграйка малих дівчаток, які висмикували з трупів стріли та складали у кошики. Останніми скрадалися, приножуючись, кощаві й голодні дикі собаки, зграї яких ніколи далеко не відходили від халазару.

Вівці довше за всіх лежали мертві. Їх, напевне, були тисячі — почорнілих від мушви, потиканих стрілами. Дані знала, що то робота вершників хала Ого; в халазарі Дрого не було таких дурнів, щоб витратити стріли на вівці, поки чабани гуляли недобиті.

Містечко горіло. Чорні дими звивалися вихорами, здіймаючись у важке синє небо. За понівеченими саманними стінами туди-сюди гасали вершники, довгими батогами зганяючи вцілілих докупи з димних руїн їхніх домівок. Жінки та діти халазару Ого йшли не без певної гідності, навіть після нищівної поразки. Тепер їм судилася неволя, та вони її, здається, не боялися. З міщанами все було інакше. Дані жаліла їх, бо

сама пам'ятала, що таке безнадійний жах. Матері шкутильгали з порожніми, мертвими обличчями, тягнучи зарюмсаних дітей за руки. Серед них було лише кілька чоловіків: калік, боягузів та старих дідів. Пан Джораг казав, що люди цієї країни звали себе лазарянами, але дотракійська назва для них була «гаеш рахі», «ягнятники». Дані спершу плутала їх з дотракійцями, бо ті мали таку саму мідну шкіру та мигдалевидні очі. Але тепер вони здалися їй зовсім чужими: кремезні, плосколиці, з незвично коротко підрізаним чорним волоссям. Ці люди пасли овець, їли городину. Хал Дрого казав, що їхня земля починається південніше від коліна річки. А трава Дотракійського моря росла не для овець.

Дані побачила, як один хлопчик вискочив та побіг до річки. Хтось із наїзників відрізав його і завернув назад, ще кілька оточили з усіх боків і почали ганяти туди-сюди, ляскаючи батогами просто у обличчя. Один літав ззаду і шмагав жертву по сідницях, поки ногами не потекла кров. Інший захльоснув гомілку батогом і смикнув, збивши на землю. Нарешті, коли малий міг уже тільки повзати, забава набридла наїзникам, і вони прикінчили хлопця стрілою в спину.

Пан Джораг зустрів її ззовні розтрощеної брами. Він мав на собі кольчугу, темно-зеленого вапенрока, латні рукавиці, поножі та шолом темно-сірої сталі. Дотракійці почали були глузувати з нього як з боягуза, коли побачили в обладунку, та лицар забив кпини їм назад у зуби. Спалахнули пристрасті, меч схрестився з арахами, і наїзник, що глузував найгучніше, залишився позаду спливати кров'ю.

Під'їжджаючи, пан Джораг підняв забороло свого плаского шолома.

— Ваш вельможний чоловік чекає на вас у містечку.

— Дрого не поранили?

— Кілька подряпин, — відповів пан Джораг, — та загрози ніякої. Він сьогодні вбив двох халів. Спершу хала Ого, а тоді його сина Фого, що став халом після смерті Ого. Кревноїзники зрізали дзвіночки з їхнього волосся, і тепер хал Дрого з кожним кроком тельняє ще гучніше.

Ого з сином сиділи на високій лаві коло її вельможного чоловіка на іменинному бенкеті її сина, де Візериса коронували золотою короною. Але то було у Ваес Дотраку, біля підніжжя Матері Гір, де всі наїзники були братами, і всі чвари відкладалися до інших часів. У степу все було інакше. Халазар Ого саме захоплював місто, коли на нього

наскочив хал Дрого. Вона питала себе, що подумали ягнятники, помітивши пилюку від їхніх коней над саманними стінами. Можливо, кількоро з молодих і дурних, які ще вірували у те, що боги чують відчайдушні молитви, навіть вирішили, що прийшло спасіння.

Через дорогу схлипувала тоненьким голосочком дівчинка, не старша за Дані. Наїзник жбурнув її обличчям на купу мертвих тіл і встромився ззаду. Під'їхали інші, злізли з коней, стали у чергу. Ось яке спасіння несли дотракійці ягнятникам.

«Я — кров дракона», довелося нагадати собі Даянерис Таргарієн. Вона відвернула обличчя, стиснула губи, скам'яніла серцем і рушила до брами.

— Більшість наїзників Ого втекли, — саме розповідав пан Джораг. — Але десь із десять тисяч потрапило в полон.

«В неволю», подумала Дані. Хал Дрого пожене їх вниз по річці до одного з міст на Невільницькій затоці. Вона ладна була заплакати, але наказала собі бути сильною. «Отака вона, війна. Ось її обличчя. Такою є ціна Залізного Трону.»

— Я сказав халові, що треба йти на Меєрин, — вів далі пан Джораг. — Там дадуть кращу ціну, аніж у невільничому каравані. Ілрію пише, що того року в них сталася пошесть, і бурдеї тепер платять подвійну ціну за здорових молодих дівчат, а за хлопчиків, молодших десяти років — навіть потрійну. Якщо дорогу переживе достатньо дітей, ми виручимо досить золота, щоб купити стільки кораблів, скільки потрібно, ще й моряків найняти.

Позаду них гвалтована дівчинка закричала так, що в Дані трохи не розірвалося серце. Довгий жалісний лемент, здавалося, не скінчиться ніколи. Даніна рука вчепилася у повід, і вона повернула голову срібної назад.

— Хай припинять, — наказала вона панові Джорагу.

— Що, халісі? — здивовано перепитав лицар.

— Ви чули наказ, — мовила вона. — Зупиніть їх.

Вона заговорила до хасу хрипкою дотракійською говіркою:

— Джохого, Кваро, допоможіть панові Джорагу. Я забороняю гвалтувати.

Вояки презирнулися зачудовано. Пан Джораг вдарив острогами і під'їхав ближче.

— Принцесо, — мовив він, — ви маєте добре серце, але не все розумієте. Так було завжди. Ці чоловіки пролили кров за свого хала, і тепер беруть собі нагороду.

Через дорогу дівчинка щось верещала дивною для Даніних вух співучою говіркою. Перший вояк вже скінчив свою справу, його змінив другий.

— То ягнятниця, — мовив Кваро дотракійською. — Вона ніщо, халісі. Вершники роблять їй честь. Ягнятники злягаються з вівцями, це кожен знає.

— Кожен знає, — повторила луною її служниця Іррі.

— Кожен знає, — погодився Джохого з високого сірого огиря, подарунку Дрого. — Якщо її скиглення, халісі, дратує ваші вуха, то Джохого принесе вам її язика.

Він вийняв арах.

— Я не дозволю її кривдити, — мовила Дані. — Я вимагаю її собі. Робіть, як я кажу, бо відповідатимете халові Дрого.

— Нехай, халісі, — відповів Джохого і хвицьнув коня п'ятами. Кваро та інші рушили за ним, видзвонюючи косами.

— І ви з ними, — наказала вона панові Джорагу.

— Воля ваша. — Лицар зиркнув на неї якось дивно. — А ви насправді сестра вашого брата.

— Візериса? — Вона не зрозуміла, про що йдеться.

— Ні. Раегара. — І лицар помчав геть.

Дані почула вигуки Джохого. Гвалтівники зареготали на нього, один щось гукнув у відповідь. Блиснув арах, і голова балакуна злетіла з плечей. Сміх змінився прокльонами, наїзники потягнулися по зброю, але тут під'їхали ще Кваро, Агго та Рахаро. Вона побачила, як Агго тицяє через дорогу в її бік. Наїзники зиркнули на неї чорними холодними очима. Один плюнув, решта розбіглася до коней, щось бурмочучи.

Тим часом вояк на дівчинці-ягнятниці гойдався собі туди-сюди, такий захоплений, що не бачив геть нічого навколо себе. Пан Джораг спішився і рвонув його за плече закольчуженою рукою. Дотракієць ляпнувся у грязюку, скочив на ноги з ножом у руці й помер від стріли Агго у горлянку. Мормонт стягнув дівчинку з купи мерців, загорнув у свою заляпану кров'ю кирею і перевів через вулицю до Дані.

— Що накажете з нею робити?

Дівчинка тремтіла, широко розкривши очі, але нічого не бачачи. Волосся її заплямувалося кров'ю.

— Дорее, подбай-но про її рани. Ти не схожа на наїзницю, то може, вона тебе не злякається. Решта — за мною.

І вона пустила срібну крізь виламану дерев'яну браму.

Всередині містечка було ще гірше. Безліч будинків горіло, «джака ран» робили свою криваву справу. Криві вузькі вулички були завалені безголовими тілами. Навколо гвалтували жінок. Побачивши чергову з них, Дані натягала повід, надсилала свій хас покласти цьому край і забиравла жертву собі до неволі. Одна з невільниць, огрядна пласконоса жінка років сорока, благословила Дані посполитою мовою, запинаючись, але решта тільки кидала порожні й похмурі погляди. Раптом Дані зрозуміла: вони бояться, що їх врятували для якоїсь іще гіршої долі. Її охопив сум та відчай.

— Ви не можете забрати собі усіх, дитино моя, — мовив пан Джораг після четвертої зупинки. Тим часом воїни її хасу гнали нових невільниць позаду.

— Я — халісі, спадкоємиця трону Семицарства, кров дракона, — спалахнула Дані. — Не вам казати мені, що я можу і чого не можу!

На тому кінці міста розвалилася якась будівля, вогонь та дим здійнялися у небо, почулися віддалені зойки та лемент переляканих дітей.

Хал Дрого знайшовся перед квадратним храмом без вікон з товстими саманними стінами та пузатим склепінням даху, схожим на велетенську брунатну цибулину. Він сидів поряд із купою людських голів, вищою за нього самого. Одна з коротких стріл ягнятників пробила м'язи плеча, а лівий бік голих грудей вкривала кров, схожа на велику ляпку червоної фарби. З ним були усі троє кривноїзників.

Джихікі допомогла Дані злізти з коня: живіт її виріс і поважчав, рухи ставали все незграбнішими. Вона стала перед халом на коліна.

— Моє сонце-та-зорі поранили.

Розріз арахом був широкий, але неглибокий. Лівий сосок хала зник; клапоть кривавого м'яса та шкіри теліпався на грудях, мов ганчірка.

— Дряпина є, місяць моє джиття, від арах один кривноїзник хал Ого,

— мовив хал Дрого посполитою мовою. — Я за те його убивав, і Ого

тедж убивав.

Він повернув голову, теленькнувши дзвіночками у косі.

— Ого той, який ти джуєш, і Фого його халакка, був уже хал, коли я убив він.

— Ніхто не встоїть перед сонцем мого життя, — мовила Дані, — батьком огиря, що покриє світ.

Підскакав вершник, вправно зіскочив з сідла, заговорив до Хагго, сердито сиплячи дотракійськими словами, мов горохом. Дані геть нічого не розібрала. Величезний кривноїзник кинув на неї важкий погляд і обернувся до хала.

— Це є Маго, він їде у хасі ко Джахако. Він каже, халісі забрала його здобич, ягнячу дочку, яку він хотів покрити.

Обличчя хала Дрого лишилося нерухомим та суворим, але погляд, кинутий на Дані, засвітився цікавістю.

— Скажи мені правду про це, місяцю мого життя, — наказав він дотракійською.

Дані розповіла про вчинене — своєю мовою, аби хал краще її зрозумів, простими і прямими словами. Коли вона скінчила, Дрого спохмурнів.

— Таким є звичай війни. Ці жінки тепер невільниці. Ми робимо з ними, що хочемо.

— От я й хочу, аби їх не чіпали, — мовила Дані, побоюючись, чи не занадто знахабніла. — Якщо твої воїни бажають покривати їх, хай будуть ласкаві до них і візьмуть за дружин. Дай їм місце у халазарі й дозволь виношувати синів.

Найжорстокіший з кривноїзників, Котхо, зареготав.

— Хіба коні паруються з вівцями?

Щось у його голосі нагадало їй про Візериса. Дані обернулася, палаючи з люті.

— А драконові однаково — хоч кінь, хоч вівця. Йому те й інше — їдло! Хал Дрого посміхнувся.

— Дивіться, яка люта виросла! — мовив він. — Той вогонь дає їй мій син всередині — огир, що покриє світ! Не жени коней, Котхо... бо якщо мати не спалить тебе просто на місці, то син втопче у грязюку. А ти, Маго, припни язика і знайти собі іншу вівцю для забави. Цих я дарую моїй халісі.

Дрого простягнув був руку до Даянерис, але ще не піднявши,

скривився від болю і відвернув голову.

Дані майже відчувала його муку. Рани були гірші, аніж запевняв пан Джораг.

— Де цілителі? — вимогливо запитала вона. При халазарі їх було два види: безплідні жінки та євнухи-невільники. Травниці зналися на трунках і закляттях, євнухи — на науці ножа, голки та вогню. — Чому вони не лікують хала?

— Хал прогнав голомозих від себе, халісі, — повідомив старий Кохолло. Дані бачила, що цей кривноїзник також отримав рану: глибокий розріз на лівому плечі.

— Багато вершників поранено, — вперто промовив хал Дрого. — Хай їх лікують. Та стріла — то як муха вкусила, а подряпина — то буде ще один рубець, яким я хвалитимуся синові.

Дані бачила м'язи на грудях там, де шкіру зрізав арах. З-під стріли, що пробила плече, цебенів струмок крові.

— Хал Дрого не може чекати, — оголосила вона. — Джохого, негайно знайди євнухів і приведи сюди.

— Срібна царице, — мовив жіночий голос позаду неї, — я можу допомогти Великому Наїзникові з його ранами.

Дані обернулася. Говорила одна з невільниць, яку вона забрала собі: повнотіла, пласконоса жінка, що проказала їй благословіння.

— Халові не треба поміч жінки, що злягається з баранами, — гарикнув Котхо. — Агго, виріж їй язика.

Агго схопив жінку за волосся і притис ножа до горлянки. Дані підняла руку.

— Ні. Вона моя. Хай говорить.

Агго перевів очі з неї на Котхо і опустив ножа.

— Я не бажаю вам зла, люті наїзники. — Жінка добре розмовляла дотракійською. Її просторі шати з легкої тонкорунної вовни, багато гаптовані, колись дорогі та гарні, зараз були подерті, викачані у грязюці та заляпані кров'ю. Розідраний попереду одяг вона притискала руками до важких грудей.

— Я знаюся на мистецтві зцілення.

— Хто ви? — запитала Дані.

— Мене звуть Міррі Маз Дуур. Я служу богові у цьому храмі.

— Маєгі, — буркнув Хагго, важко дивлячись на неї та пестячи арах.

Дані пригадала це слово з жахливої оповідки, що її Джихікі якось увечері розповіла коло вогнища. Слово «маегі» означало жінку, що злягалася з нечистою силою та знала найчорніші чари. Підступну та злу потвору без душі, яка приходила до людей вночі, аби висмоктати з тіла життя і силу.

— Я вмію зціляти, — повторила Міррі Маз Дуур.

— Зціляти овець, — пирхнув Котхо. — Кров моєї крові, моє слово таке: убий цю маегі та почекай на голомозих.

Дані залишила без уваги наскоки кривноїзника. Ця немолода, негарна, повновида жінка не здавалася їй страшною маегі.

— Де ти навчилася зціляти, Міррі Маз Дуур?

— Моя мати була божою жоною переді мною і навчила мене усіх пісень та примовлянь до Великого Пастиря, а ще як робити священні дими та помазання з листя, коренів і ягід. Коли я була молодша та гарніша, то ходила з караваном до Асшаю коло Тіні, аби вчитися в їхніх знахарів. До Асшаю ходять кораблі з усіх земель, і я жила там довго, аби вчитися способів зцілення далеких народів. Місяць-співця з Джогос-Нгаю подарувала мені породільських пісень, жінка з твого народу наїзників навчила таємниць трави, зерна та коней, а маестер з Західних Країн відкрив мертве тіло і показав, що ховається під шкірою.

У розмову встриг пан Джораг Мормонт.

— Маестер?!

— Марвин, ось як він називав себе, — відповіла жінка посполитою мовою. — З моря. З-за моря. З Семи Країн, ось як він сказав. Із Західних Країн. Де живуть залізні воїни, де правлять дракони. Він навчив мене цієї мови.

— Маестер у Асшаї, — зачудовано промовив пан Джораг. — А скажи мені, божя жона, що той Марвин носив на шії?

— Ланцюга, залізний пане, — такого тугого, що мало не душив його, зробленого з ланок багатьох металів.

Лицар подивився на Дані.

— Такі ланцюги носять тільки люди, які навчалися в Цитаделі Старограду, — мовив він. — А вони справді чимало знають про науку зцілення.

— Навіщо тобі допомагати моєму халові?

— Усі люди — одна паства, так вчить нас віра, — відповіла Міррі Маз Дуур. — Великий Пастир надіслав мене на землю, аби цілити його агнів, звідки б вони не бралися.

Котхо дав їй болючого ляпаса.

— Ми тобі не вівці, маегі!

— Ану припини! — сердито гримнула Дані. — Вона належить мені. Я не дозволю її кривдити.

Хал Дрого застогнав.

— Стрілу треба вийняти, Котхо.

— Так, великий наїзнику, — відповіла Міррі Маз Дуур, торкаючись свого побитого обличчя. — А ваші груди слід промити та зашити, аби рана не запалилася.

— То зроби так, — наказав хал Дрого.

— Великий наїзнику, — мовила жінка, — моє приладдя та трунки лишилися у божому домі, де цілющі сили наймогутніші.

— Я понесу тебе, кров моєї крові, — визвався Хагго.

Хал Дрого махнув рукою, заперечуючи.

— Я не потребую допомоги інших чоловіків, — мовив він голосом твердим та погордливим. Він стояв сам, вивищуючись над усіма. Новий струмок крові потік грудьми там, де арах Ого відрізав йому соска. Дані швидко підбігла йому під бік.

— Я не інший чоловік, а твоя жінка, — зашепотіла вона, — тож зіпрись на мене.

Дрого поклав величезну долоню їй на плече, і вона несла на собі трохи його ваги, поки вони разом шкутильгали до великого саманного храму. Троє кривоніжників не відставали. Дані наказала панові Джорагу та воякам хасу вартувати вхід і пильнувати, аби ніхто не підпалив храм, поки вони всередині.

Вони пройшли вервечкою передпокоїв, а тоді до великої палати посеред храму, під самою цибулиною. Згори, з прихованих вікон, лилося тьмяне світло. На стінах у держаках диміло кілька смолоскипів. По земляній підлозі були розкидані овечі шкури.

— Отуди, — вказала Міррі Маз Дуур на олтар, великий шматок каменю з синіми жилками, різьблений картинами чабанів та овець. Хал Дрого влягся на олтаря, а стара кинула на жарівницю жменю сухого листя, від якого палата наповнилася пахощами.

— Краще вам чекати надворі, — мовила вона до решти.

— Ми кров його крові, — відповів Кохолло. — Чекає тут.

Котхо підступив ближче до Міррі Маз Дуур.

— Знай ось це, жона Ягнячого Бога. Зробиш щось халу — зробимо і тобі.

Він витяг свого білувального ножа і показав їй лезо.

— Вона нічого йому не зробить. — Дані відчувала довіру до цієї немолодої, не надто гожої жінки з пласким носом; зрештою, вона сама врятувала її з жорстоких рук гвалтівників.

— Якщо вже лишається, то допоможіть, — мовила Міррі до кривноізників. — Великий Наїзник надто сильний для мене. Тримайте його на місці, поки я витягатиму стрілу з рани.

Вона дозволила ганчір'ю, яке лишилося в неї від одягу, вільно впасти до пояса, відчинила різблену скриню і взялася до пляшечок, коробочок, ножів та голок. Скінчивши приготування, відламала зубчасте вістря стріли і витягла її стрижень, щось співучо промовляючи лазарянською говіркою. Тоді закип'ятила глек вина у жарівниці й налила його на рани. Хал Дрого сипав прокльонами, але не рухався. Жриця наклала на рану від стріли шар мокрого листа і зав'язала її, а тоді взялася до порізу на грудях: змастила блідою зеленою мастю і натягнула клапоть шкіри на місце. Хал скреготав зубами і ковтав крики. Божа жона витягла срібну голку та катушку шовкових ниток і почала зашивати по живому, а коли скінчила, змастила шкіру якоюсь червоною олією, наклала ще листа і зав'язала груди шматком ягнячої шкіри.

— Ви маєте казати молитви, які я вам дам, і тримати шкіру на місці десять днів та десять ночей, — приписала вона. — Буде лихоманка, буде свербіти, а після зцілення залишиться великий рубець.

Хал Дрого сів, тельнякаючи дзвіночками.

— Я співаю пісень про свої рубці, овеча відьмо. — Він зігнув руку і зіщулився.

— Не пийте ані вина, ані макового молочка, — застерегла вона. — Болітиме сильно, але ви маєте зберігати тіло міцним, аби боротися з отруйним духом.

— Я хал, — відповів Дрого. — Я плюю на біль і п'ю те, що забажаю. Кохолло, мою жилетку.

Старший чоловік поспіхом вийшов.

— Раніше, — мовила Дані до неоковирної лазарянки, — я чула, як ви говорили про породільські пісні...

— Я знаю всі таємниці кривавого одра, срібна царице, і досі не втратила жодного немовляти, — відповіла Міррі Маз Дуур.

— Мій час близько, — мовила Дані. — Я б хотіла, аби ви приймали моє дитя, якщо ваша ласка.

Хал Дрого зареготав.

— Місяцю мого життя, ласки невільниці ніхто не питає. Їй наказують. Вона зробить, як я скажу. — І зістрибнув з олтаря. — Пішли, кров моя. Коні кличуть, а тут лишився самий попіл. Час сідати у сідло.

Хагго вийшов за халом з храму, але Котхо лишився і втупився у Міррі Маз Дуур довгим важким поглядом.

— Пам'ятай, маєгі: як ся матиме хал, так матимеш і ти.

— Воля твоя, наїзнику, — відповіла жінка, збираючи свої слоїки та пляшечки. — Великий Пастир вбереже свою паству.

Тиріон VIII

На пагорбі понад королівським гостинцем, під великим в'язом поставили на кобильницях довгого стола з грубо тесаних соснових дощок, укритих золотою парчею. За ним, поруч зі своїм шатром, вечеряв князь Тайвин з обраним значковим панством та лицарством. Над головами в них віяв на довгому списі величезний кармазиново-золотий прапор.

Тиріон на вечерю спізнився. Потерпаючи від натертих сідлом болячок, він кисло розмірковував, що товариство, напевне, має немало розвагу з того, як він шкутильгає догори пагорбом. Денний перехід був довгий та втомний, і Тиріонові кортіло цього вечора добряче нализатися. Настали сутінки, у повітрі гасало безліч світляків.

Кухарі саме подавали м'ясиво: п'ятьох молочних паців з хрумко засмаженою шкірочкою, кожного з іншим плодом у роті. Від пахоців у нього слина потекла.

— Даруйте мені, панове, — мовив він, сідаючи на лаву коло свого дядька.

— Мабуть, треба доручити тобі поховання наших мертвих, Тиріоне, — зазначив князь Тайвин. — Якщо ти так припізнятимешся до битви, як до вечері, то битися тобі вже не лишиться із ким.

— Та годі, пане батьку. Хіба ви не збережете мені двійко-трійко селюків на розправу? — відповів Тиріон. — Але не надто багато, я ж бо не жадібний.

Він налив келих вина і подивився, як пахолок ріже порося. Шкірка тріскала під ножем, зі страви витікав гарячий сік. Нічого прекраснішого Тиріон не бачив уже давно.

— Роз'їзди пана Аддама сповіщають, що військо Старків пройшло на південь від Близнюків, — повідомив батько, поки накладали м'яса. — До Старка приєдналося військо, зібране князем Фреєм. Тепер вони не далі, ніж за денний перехід від нас на північ.

— Прошу вас, пане батьку, — мовив Тиріон. — Не за вечерею ж!

— Тобі що, від думки про битву з молодшим Старком кусень у горло не лізе? А твій брат Хайме вже б кидався вчепитися йому в горлянку.

— Краще я вчеплюся у порося. Робб Старк, напевне, і жорсткіший, і пахне куди гірше.

Князь Листобрід, жовчний гайворон, що при війську урядував за обозного, нахилився уперед.

— Сподіваюся, ваші дикуни прагнуть битви завзятіше за вас. Інакше ми даремно витратили на них добре залізо.

— Мої дикуни знайдуть вашому залізу найкраще застосування, пане мій, — відповів Тиріон. Коли він сказав Листобродові, що потребує зброї та обладунків на три сотні людей, яких Ульф привів з передгір'їв, той скривив таку мармизу, наче його попросили віддати власних дочок дикунам на забаву.

Князь Листобрід спохмурнів.

— Я сьогодні бачив того величезного і волохатого. Він вимагав собі дві бойові сокири — вороновані, сталеві, з подвійними серповидними лезами.

— Шагга любить вбивати зразу обома руками, — зазначив Тиріон, коли перед ним поставили паруючу поросятину.

— Але ж він ще й до спини отого свого колуна підвісив.

— Шагга тримається думки, що три сокири — навіть краще, ніж дві.

— Тиріон узяв з тарелі з сіллю добру пучку і густо потрусив власну страву.

Тепер уперед нахилився пан Кеван.

— Є думка у майбутній битві поставити тебе з дикунами в передовий

полк.

Якщо в пана Кевана була якась думка, то раніше вона майже напевне побувала в князя Тайвина. Тиріон наколов був шматочок м'яса на кинджал і поніс до рота, але почувши новину, опустив.

— Передовий? — перепитав він.

Або його вельможний батько раптом став поважати Тиріонові військові здібності, або ж вирішив позбавитися від свого ганебного вилупка раз і назавжди. Тиріон мав зловісну підозру, котре припущення ближче до правди.

— Вони здаються мені грізними бійцями, — мовив пан Кеван.

— Грізними? — Тиріон усвідомив, що повторює слова дядька, наче вивчена пташка. А батько тим часом дивився, оцінював, зважував кожне слово. — Розкажу-но я вам, які вони грізні. Минулого вечора один з Братів Місяця пхнув ножем одну Кам'яну Гаву за шматок ковбаси. Сьогодні, поки ми ставали табором, троє Кам'яних Гав схопили Брата і намалювали йому другу посмішку. Може, хотіли ковбасу назад забрати, не знаю. Броніві вдалося втримати Шаггу від того, щоб відрубати мертв'якові паростка — на щастя. Але зараз Ульф вимагає виру — ціну крові, яку Шагга з Коном платити відмовляються.

— Коли воякам не вистачає послуху, винуватий їхній очільник, — відповів батько.

Його брат Хайме завжди спонукав людей іти за ним гаряче та охоче, а коли треба, то й помирати за нього. Тиріонові цього дару бракувало. Він купляв вірність за гроші та змушував до покори своїм іменем.

— Чи не хочете ви сказати, що потрібен хтось більший, аби вселити у них страх? Га, пане батьку?

Князь Тайвин Ланістер обернувся до брата.

— Якщо вояки мого сина не коряться його наказам, то в передовому полку йому, мабуть, не місце. Буде зручніше розташувати його позаду. Хай охороняє обоз.

— Не треба мені такої добрості, пане батьку, — відповів Тиріон сердито. — Якщо вам нема куди більше мене приткнути, то нехай, я очолю передовий полк.

Князь Тайвин окинув свого сина-карлика поглядом.

— Я не казав нічого про «очолити». Ти служитимеш під проводом пана Грегора.

Тиріон взяв до рота шматочок поросятини, хвильку пожував і сердито виплюнув.

— Щось охота до їжі пропала, — мовив він, незграбно злізаючи з лави.
— Даруйте, шановні панове.

Князь Тайвин схилив голову, відпускаючи сина. Тиріон обернувся і закрокував геть. Поки він чвалав схилом донизу, то відчував на собі погляди, а потім ззаду вибухнув регіт. Але він не обернувся — тільки мовчки побажав їм усім вдаватися тими молочними пацями.

Стемніло, і всі прапори почорніли. Табір Ланістерів простягся на багато верст між річкою та королівським гостинцем. Серед людей, коней та дерев легко було загубитися, і Тиріон скоро зрозумів, що заблукав. Він пройшов повз десяток великих шатрів та сотню вогнищ. Світляки плавали між наметів, наче блукаючі зірки. Тиріонів ніс вловив пахощі ковбаси з часником, добре приправленої прянощами. Від спокуси порожній шлунок забурчав. Десь на відстані кілька голосів горлали сороміцької пісні. Мимо пробігла з хихотінням жінка, вдягнена тільки у чорну накидку, а її п'яний переслідувач тим часом запинався об кожен корінь на землі. Трохи далі двоє списників стали через струмок один від одного і вправлялися у бою своєю зброєю, завдаючи уколів і відбиваючи їх. Голими грудьми в них стікав піт.

Ніхто на нього не дивився. Ніхто не заговорював. Ніхто взагалі не зважав. Навколо простяглося військо дому Ланістер у двадцять тисяч вояків, а він посеред нього лишався сам-один.

Почувши крізь темряву басовитий регіт Шагги, він пішов на нього і знайшов Кам'яних Гав у їхньому маленькому куточку ночі. Кон, син Кората, махнув до нього кухлем пива.

— Півпане Тиріоне! Ходи до нас, сідай до вогню, з'їж м'яса з Кам'яними Гавами! В нас є бичок.

— Та бачу, Конє, сину Кората.

Над ревливим вогнем висіла величезна червона обдерта туша, насаджена на рожно завбільшки з молоде дерево; власне, молодим деревом воно й виявилось. Двоє Кам'яних Гав повертали печеню, кров та жир капотіли у вогонь.

— Дякую вам. Покличете, коли биця спечеться.

«Може, ще встигнуть до початку битви.» Він покрокував далі.

Кожен рід мав власне вогнище. Чорні Вуха не їли з Кам'яними Гавами,

Кам'яні Гави не їли з Братами Місяця, а зі Смаленими не їв ніхто. Не надто багатий намет, якого Тиріон вижебрав з обозу князя Листоброда, стояв посередині між чотирма вогнищами. Він знайшов Брона за міхом вина з новими пахолками: князь Тайвин надіслав йому машталіра для коней та покойового для особистих потреб, і навіть наполіг, аби Тиріон узяв зброєносця. Вони усі саме сиділи навколо догорілого невеличкого вогнища. З ними була дівчина: тоненька, темноволоса, на вид не старша за вісімнадцять років. Тиріон роздивлявся її обличчя якусь мить, а тоді помітив риб'ячі кістки у попелі.

— Що ви тут їли?

— Пструга, мосьпане, — відповів його машталір. — Брон упіймав.

«Тут пструга», подумав він. «Там молочних паців. От клятий батько». Він сумно виричався на кістки. У животі бурчало.

Його зброєносець, що носив нещасливе ім'я Подрік Пейн, проковтнув те, що хотів сказати. Хлопець був віддаленим родичем панові Ілину Пейну, королівському стиначеві голів... і балакав ненабагато більше за родича, хоч і не з-за відсутності язика. Тиріон якось навіть примусив малого висолопити його, аби упевнитися.

— Язик на місці, жодного сумніву, — мовив він. — Колись ти маєш трохи повчитися пускати його в хід.

Але зараз він не відчував охоти силувати хлопця до розмов. Та й взагалі, саме призначення малого на службу скидалося на жорстокий жарт. Тиріон перевів погляд на дівчину.

— То це вона? — спитав він Брона.

Дівчина підвелася гарним витонченим рухом і подивилася на Тиріона з запаморочливої височини у п'ять з лишком стоп.

— Так, це вона, мосьпане. І вона може сама говорити за себе, якщо ваша ласка.

Він схилив голову набік.

— Моє ім'я — Тиріон з дому Ланістер. Люди кличуть мене Бісом.

— А мене мати назвала Шаєю. Люди кличуть мене... в намети.

Брон засміявся, і Тиріон теж мимоволі всміхнувся.

— То заходь до намету, Шає, будь ласкава.

Він підняв завісу та потримав для неї. А всередині став на коліна, аби запалити свічку.

Похідно-військове життя мало свої переваги, які дещо врівноважували

його незручності. Де стояв табір, там зазвичай крутилися й табірні дівки. Наприкінці денного переходу Тиріон відіслав Брона, аби той знайшов йому годящу хвойду.

— Має бути досить молода і така гарна, яку тільки знайдеш, — казав він найманцеві. — Якщо вона вже милася цього року, чудово. Якщо ні, помий її. Не забудь повідомити їй, хто я такий, а найперше — який саме на вид.

Джик часто забував про таке попередження. Коли повії бачили, для якого панича їх найняли, то в їхніх очах з'являлося щось таке... чого Тиріон Ланістер більше ніколи не бажав бачити.

Він підняв свічку і роздивився. Брон впорався з дорученням: дівчина мала очі сарни, тоненький стан, маленькі тверді груди та усмішку, що ставала по черзі то сором'язливою, то лукавою, а то й зухвалою. Це йому сподобалося.

— Мені знімати сукню, мосьпане? — спитала вона.

— Все у свій час. Ти цнотлива, Шає?

— Як забажає ласкавий пан, — вдавано сором'язливо опустила очі дівчина.

— Я бажаю, аби ти, дівчинко, казала мені правду про себе.

— Правду, то й правду. За подвійну ціну.

Тиріон вирішив, що вони чудово порозуміються.

— Я з Ланістерів. Золота я маю вдосталь, і ти скоро впевнишся у моїй щедрості... та я хочу від тебе дещо більше, аніж те, що між ногами. Хоча те я теж хочу. Ти житимеш у мене в наметі, наливатимеш вино, сміятимешся над моїми жартами, розтиратимеш мені ноги після дня їзди верхи... і хай би скільки я тебе тримав — день чи рік — ти не злягатимешся з жодним іншим чоловіком.

— Згода.

Вона потяглася до подолу тонкої домотканої сукні, задерла над головою одним легким рухом і відкинула убік. Крім самої Шаї, під сукнею нічого не було.

— Якщо не загасити свічку, мосьпан обпече пальці.

Тиріон загасив свічку, взяв її руку в свою та м'яко притягнув до себе. Вона схилилася, аби поцілувати його. Вуста її відгнали медом та гвоздиною, пальці були вправні, досвідчені й швидко знайшли усі потрібні застібки.

Вона прийняла його в себе з ніжним вдячним шепотінням та тихими переривчастими зітханнями. Тиріон підозрював, що задоволення вона вдавала — але так добре, що то вже не важило. Зрештою, він не вимагав від неї правди в усьому.

Опісля, коли вона тихо лежала в його обіймах, Тиріон зрозумів, як сильно потребував такої, як вона. Трохи не рік пройшов, відколи він востаннє був з жінкою — аж перед тим, як вирушив до Зимосічі у товаристві брата і короля Роберта. Завтра чи післязавтра могла прийти його смерть. А тоді краще лягти в могилу з думками про Шаю, ніж про свого батечка, Лізу Арин чи Кетлін Старк.

Він відчував, як до його плеча притискаються м'які груди. То було лагідне, тепле відчуття. У пам'яті спливла пісня. Тихо, ледве чутно він почав її висвистувати.

— Що це, мосьпане? — промурчала Шая, витягуючись поруч.

— Та нічого, — відповів він. — Одна пісенька, якої я вивчив ще хлопчиком. Спи, люба моя.

Коли її очі заплющилися, а подих став глибокий та рівний, Тиріон поволі вибрався з-побіч неї, аби не стривожити сон. Голим виповз назовні, переступив через свого зброєносця і обійшов намет, аби відлити зайве.

Під каштаном, недалеко від їхньої конов'язі, сидів Брон, схрестивши ноги. Він, анітрошечки не заспаний, нагострював край меча. Сердюк спав зовсім не так, як сплять інші люди.

— Де ти її узяв? — спитав Тиріон, поки дзюрив у кущі.

— Відібрав в якогось лицаря. Той не хотів віддавати, але передумав, взявши твоє ім'я... та відчувши ножа на горлянці.

— Яка радість, — сухо мовив Тиріон, струшуючи останні краплі. — Я начебто прохав знайти мені хвойду, а не нового ворога.

— Усіх гарненьких розібрали, — заперечив Брон. — Можу відвести назад, якщо тобі до смаку старі беззубі гави.

Тиріон зробив крок ближче до нього.

— Мій вельможний батечко загнав би тебе до копалень за нахабство.

— Добре мені, що ти — не твій батечко, — відповів Брон. — Я ще бачив одну з бородавками по всьому носі. Може, така тобі смакуватиме?

— Щоб я взяв та розбив тобі серце? — відбив напад Тиріон. — Ні,

залишу собі Шаю. Чи ти, часом, не запам'ятав ім'я того лицаря, в якого її забрав? Не хочу стояти коло нього у битві.

Брон підвівся зі швидкістю та спритністю kota, крутячи мечем у руці.

— Ви стоятимете в битві коло мене, пане курдупелю.

Тиріон кивнув. Тепле нічне повітря обвівало голу шкіру.

— Дивись мені, щоб я пережив цю битву, і зможеш сам назвати собі нагороду.

Брон перекинув меч з правиці до лівиці й рубонув повітря.

— Та кому треба вбивати таких, як ти?

— Моєму батечкові, наприклад. Вони ж і поставили мене наперед.

— Я б теж поставив. Маленький чоловічок за великим щитом — та ворожих лучників покорчить з люті.

— Дивно, але ти мене якось втішаєш, — відповів Тиріон. — Мабуть, я з глузду з'їхав.

Брон вклав меч до піхов.

— Хто б сумнівався.

Коли Тиріон повернувся до намету, Шая перекотилася на лікоть і промурмотіла у напівсні:

— Я прокинулася, а мосьпана немає.

— Мосьпан знову тут. — Він ковзнув до неї під бік.

Її рука вповзла йому між коротких ніг і знайшла там тверде та міцне.

— О так, знову тут, — прошепотіла вона, пестячи знайдене.

Він запитав, в кого Брон її відібрав, і вона назвала служивого лицаря при не надто вельможному паничеві.

— Не вам боятися таких, як він, мосьпане, — мовила дівчина, пестячи пальчиками його прутня. — То дрібнота.

— А я тоді хто, прошу пані? — запитав Тиріон. — Велетень, чи що?

— О так, — муркнула вона, — мій велетень Ланістер.

А тоді всілася на нього верхи і на якийсь час майже примусила в це повірити. Тиріон заснув, посміхаючись...

...і прокинувся у темряві від звуків сурм. Шая трусила його за плече.

— Мосьпане, — шепотіла вона, — прокидайтеся, мосьпане. Мені лячно.

Він сів, ще заспаний, та відкинув ковдру. Ніч розривали звуки рогів, навіжені та нетерплячі. Вони гукали «швидше, швидше, швидше!». Чулися крики, стукіт списів, іржання коней, хоча звуків бою він не

розібрав.

— Сурмлять за наказом пана батька, — мовив Тиріон. — Збір до бою. А я гадав, що Старк іще за денний перехід звідси.

Шая захитала головою, нічого не розуміючи. Очі її були широко розкриті, білі зі страху.

Тиріон застогнав, зіп'явся на ноги і пропхався назовні, гукаючи по свого зброєносця. Крізь ніч від річки тягнулися, мов довгі білі пальці, пасма білого туману. Люди та коні блукали, запинаючись, у передвранішньому холодку; затягалися сідла, накладалися вози, гасилися вогнища. Знову засурмили: «швидше, швидше, швидше!». Лицарі злітали на бойових огирів, що зухвало пирхали; щитники пристібали пояси з мечами просто на бігу. Коли Тиріон знайшов Пода, той солодко похропував. Довелося дати під ребра носакom.

— Обладунок, — наказав він, — і то швидко.

З туману з'явився Брон, вже верхи, узброєний, у своєму добряче битому шоломці.

— Що робиться, не знаєш? — спитав Тиріон.

— Малий Старк підкрався непомітно, — відповів Брон. — За ніч зробив перехід по королівському гостинцеві, а тепер стоїть за якусь верству на північ, шикуює військо до битви.

«Швидше», кликали сурми, «швидше, швидше, швидше!»

— Зberi гірських, хай готуються.

Тиріон пірнув назад до намету.

— Де мій одяг?! — гарикнув він до Шаї. — А, онде. Ні, шкіряний, дідьки б його взяли. Так-так. Ану неси чоботи.

Поки він скінчив одягатися, зброєносець розклав обладунок — вже який був. Тиріон мав важкі повні лати чудової роботи, майстерно припасовані до його спотвореного тіла. Та на жаль, вони висіли собі у замку Кастерлі-на-Скелі, тоді як він перебував далеченько звідти. Довелося збирати, що знайшлося, по возах військового обозного пана Листоброда: кольчугу, підшоломник, ринграф з якогось убитого лицаря, зчленовані поножі та рукавиці, гостроносі сталеві черевики. Щось із того було багато прикрашене, щось — зовсім просте; ніщо не пасувало одне до одного, ніщо не сиділо так, як мало б. Нагрудник робили, поза сумнівом, на більшу людину, зате на Тиріонову завелику голову ледве знайшли величезного, глухого, схожого на відро шолома з

тригранним шпичаком на маківці зі стопу завдовжки.

Шая допомогла Подові з пряжками, ременями та застібками.

— Якщо я загину, поплач про мене, — наказав хвойдочці Тиріон.

— А вам звідки знати? Ви ж помрете.

— Я знатиму.

— Я вам вірю.

Шая опустила йому на голову шолома, і Под прикріпив його до ринграфа. Тиріон начепив важкого пояса з тесаком та кинджалом. Тим часом машталір підвів коня — здоровенного брунатного бойового огиря, так само важко узброєного. Аби сісти у сідло, він потребував допомоги, бо відчував, наче важить тисячу пудів. Под передав йому щита — товсту дошку щільного залізодерева, облямованого залізом. Наостанок йому до руки пхнули бойову сокиру. Шая відступила назад і роздивилася.

— Мосьпан — дуже грізний лицар.

— Мосьпан — карлик, озброєний з миру по нитці, — кисло відповів Тиріон, — та все ж дякую за добрі слова. Подріку, якщо битва обернеться проти нас, ти відвезеш панну додому.

Він віддав вітання сокирою, розвернув коня і ристю рушив геть. Шлунок йому зав'язався у такий тугий вузол, що аж болів. Позаду пахолки заходилися похапцем складати намет. На сході з-за обрію показалися перші промені сонця; по небі простягнулися бліді рожеві пальці. Західне небо лишалося темно-ліловим, змережаним зірками. Тиріонові стало цікаво, чи побачить він іще хоч один схід сонця... і чи не є така цікавість ознакою боягузства? От, приміром, його брат Хайме — чи він колись міркував про смерть перед битвою?

Здалеку заревів бойовий ріг. То була низька жалобна пісня, що студила серця лютим холодом. Гірські вояки видиралися на своїх кощавих коників, вигукуючи прокльони та грубі жарти. Кількоро, схоже, були п'яні.

Східне сонце випалювало останні пасма туману, коли Тиріон вивів свій загін. На траву, що залишилася після коней, лягла така важка роса, наче якийсь пробіглий мимо бог розкидав на неї торбу діамантів. Гірські вояки рушили слідом; кожен рід ішов під проводом своїх ватажків.

У вранішньому світлі військо князя Тайвина Ланістера розгорталося,

наче залізна троянда, виблискуючи шпичаками.

Тиріонів дядько очолював середину. Пан Кеван поставив свої корогви над королівським гостинцем. Піші лучники з сагайдаками при боці стали у три довгі лави на схід та захід від дороги і взялися напинати на луки тятиви. Між ними у квадрати стали списники, а позаду — щитники з рогатинами, мечами та сокирами. Три сотні важких кінних латників вишикувалися навколо пана Кевана, значкових князів Листоброда, Лидена і Серета, їхнього служивого панства.

На правому краї стала сама кіннота — десь із чотири тисячі вояків у важкому латному озброєнні. Там стояло більш як три чверті усіх лицарів війська, зібраних разом у великий сталевий кулак. Очолював їх пан Аддам Марбранд. Тиріон побачив, як хорунжий розгортає його прапор і струшує, щоб той повіяв за вітром: палаюче дерево, жовтогаряче з димом. Позаду майорів ліловий одноріг пана Флемента, смугастий веpr Кракегола, бойовий півень Звихта і багато інших.

Його вельможний батько став на тому ж пагорбі, де знаходився цієї ночі. Навколо нього зібрався запасний полк, величезна сила на п'ять тисяч вояків: половина кінноти, половина піхоти. Князь Тайвин майже завжди обирав собі для проводу запасний полк, займав високе місце і дивився, як під ним розгортається битва, надсилаючи сили туди, де вони були найпотрібніші.

Навіть здалеку його вельможний батько вражав величчю та пишністю. Поруч із лицарським обладунком Тайвина Ланістера визолочене озброєння його сина Хайме здавалося жалюгідно вбогим. Його важке корзно було зшите зі стількох шарів золотої парчі, що ледве рухалося, навіть коли його хазяїн мчав учвал на ворога, і вкривало собою майже весь круп огиря. Таку вагу не втримали б пересічні застібки, тому їх замінювала пара однакових подоб левиць, що сиділи на плечах, мовби наготувались до стрибка. Їхній лев-самець з величною гривною влаштувався на маківці шолома князя Тайвина, здійнявши одну лапу в повітря і розкривши пащу. Усі троє левів були золоті з рубіновими очима. Важкі сталеві лати були поливою забарвлені у кармазиновий колір, а наручі та поножі — викладені золотими завитками. Налікотники мали подобу золотих променястих сонць, усі застібки були визолочені, а червона криця наложена до такого блиску, що під ранішнім сонцем палала гарячим вогнем.

Тиріон вже чув бухання ворожих тулумбасів. Він пригадав Робба Старка, яким бачив його востаннє — на панському кріслі батька у трапезній Зимосічі, з голим блискучим мечем у руках. Згадав, як на нього з тіней наскочили лютововки, і раптом побачив та почув знову, як вони гарчать і шарпаються, як шкірять зуби йому в обличчя. Чи привів малий з собою на війну вовків? Думка була незатишна.

Північани мали бути виснажені довгим безсонним переходом. Тиріон здивувався, про що думає молодий Старк. Чи не збирався він, бува, заскочити їх зненацька на ночівлі? Та цьому не бувати ніколи; про Тайвина Ланістера казали різне, але ніхто не вважав його легковажним бовдуrom.

Передовий полк громадився зліва. Спершу він побачив корогву — три чорні пси на жовтому полі. Пан Грегор сидів під корогвою на найбільшому огирі, якого Тиріон колись бачив. Брон кинув один погляд і вишкірився.

— Завжди треба йти у бій за такими здорованнями.

Тиріон зміряв його важким поглядом.

— Це чому?

— З них виходять розкішні цілі для стрільби. Он на того накине оком кожен лучник у полі.

Тиріон засміявся і поглянув на Гору свіжими очима.

— Зізнаюся, з такого боку я про нього не думав.

Нічого розкішного у вигляді Клегана не було; обладунок на ньому був латний, тьмяно-сірий, посічений від частого ужитку, без жодних знаків та прикрас. Він вказував воякам їхні місця своїм клинком — обіручним мечем, якого пан Грегор тримав однією рукою так, як хтось менший міг би тримати тесака.

— Хтось побіжить — сам його випатраю! — заревів він, а тоді помітив Тиріона. — Бісе! Ставай зліва. Тримай річку, якщо зможеш!

Найлівіші з лівих. Аби обігнути їхній край, старківцям довелося б їхати на конях, здатних бігти водою. Тиріон повів свій загін до річки.

— Дивіться! — закричав він, вказуючи сокирою. — Онде річка!

До поверхні води все ще липла ковдра білого туману, що ховала під собою швидку зелену каламуть. Болотисте мілководдя геть поросло очеретом.

— Ця річка — наша. Хай що трапиться, не відходьте від води. Не

втрачайте її з виду. Між нами та нашою річкою не повинен влізти ніякий ворог. Якщо вони скаламутять нашу воду, відрубайте їм паростки та згодуйте риbam.

Шагга тримав у кожній руці по сокирі. Він брязнув однією об другу і заревів: «Півпан!». Інші Кам'яні Гави підхопили клич, а за ними Чорні Вуха та Брати Місяця. Смалені не кричали, але брязкали мечами та списами.

— Півпан! Півпан! Півпан!

Тиріон крутнувся на огирі по колу, аби роззирнутися полем. Тут земля була нерівна, горбкувата, біля річки — м'яка та болотиста, з пологим підйомом до королівського гостинцю, а за ним кам'яниста, посічена. На схилах пагорбів росло кілька дерев, та більшою частиною земля була розчищена і оброблена. Його серце калатало в грудях у лад з тулумбасами; під шарами шкіри та криці лоба вкривав холодний піт. Він дивився, як пан Грегор-Гора гасає туди-сюди уздовж лави, щось галасуючи та вимахуючи руками. На цьому краю теж стояла сама кіннота, але на відміну від сталевого кулака лицарів та важких латників у полку правої руки, в передовий полк поставили всяке сміття, наметене із заходу: кінних стрільців у шкіряних каптанах, незугарну купу охочекомонних, що не знали ніякого ладу, селян на тяглових конях з косами та іржавими дідівськими мечами у руках, недовчених парубків з шинків Ланіспорту... а ще Тиріона з його гірськими розбійниками.

— М'ясо, — пробурчав Брон коло нього, вимовляючи вголос те, про що Тиріон змовчав. Молодший Ланістер спромігся тільки кивнути. Чи його вельможний батько не сповна розуму? Списів немає, лучників невеличка купка, лицарів ще менше. Усі озброєні так-сяк, майже без обладунків, під проводом дурноголового харциза, який тільки й знає, що горлати погрози... як, на думку його батька, оцей блазенський вертеп має зобразити з себе полк лівої руки і встояти під ударом ворога?

Але часу думати не було. Тулумбаси гриміли так близько, що в Тиріона бумкало під шкірою, лихоманило руки та ноги. Брон видобув з піхов меч. І раптом ворог опинився просто перед ними, переливаючись через верхівки пагорбів, наступаючи рівним кроком за стіною щитів та лісом списів.

«Хай боги милують, їх тут достобіса», подумав Тиріон, хоча і знав, що його батько виставив у поле більше людей. Ворожі очільники їхали на закутих у броню конях, а поруч із ними хорунжі везли корогви. Він побачив лося-бика Роголісів, променясте сонце Карстарків, бойову сокиру князя Кервина, закольчужений кулак Гловерів... а на доданок сині на сірому башти-близнюки Фреїв. А батько ж був такий певний, що князь Вальдер не зрушить з місця. Усюди майоріли білі корогви дому Старк, звивалися та стриміли з високих держалн, а з них наче стрибали на ворога сірі лютововки. «Де ж сам хлопець?», питав себе Тиріон.

Загув бойовий ріг. Га-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у, виводив він довго, низько і страшно, наче холодний вітер з півночі. Йому відповіли мідними зухвалими голосами ланістерівські сурми: ду-Ду, ду-Ду, ду-Ду-у-у-у-у-у, але Тиріонові їхня пісня здалася тихшою та якоюсь занепокоєною. Він відчував тремтіння у животі — там наче ворухилося щось слизьке й гидке, і він сподівався хоча б не померти у власному блювотинні.

Звуки рогів потроху завмерли, і в повітрі почувся свист із шипінням. То з правого краю, де гостинець утримували лучники, здійнялася хмара стріл. Північани ринули на ворога з бойовими кличами на вустах, але сотні й тисячі ланістерівських стріл впали на них смертельним градом, і кличі обернулися вереском та стогонами вояків, що запиналися і падали. А тоді у повітря злетіла друга хмара, поки лучники припасовували до тятив треті стріли.

Знову заграли сурми: да-Да-а-а-а, да-Да-а-а-а, да-Да, да-Да, да-Да-а-а-а-а-а-а. Пан Грегор змахнув своїм велетенським мечем і заволав наказ. До нього озвалися тисячі інших голосів. Тиріон вдарив коня острогами і додав до гармидеру ще один голос. Передовий полк рушив уперед.

— Річка! — кричав він до своїх гірських друзів на ходу. — Не забуваймо стояти коло річки!

Коли загін рушив легким чвалом, Тиріон все ще його очолював; але тут Чела видала моторошний вереск, від якого кров стигла у жилах, і ринула повз нього уперед. Шагга завив і кинувся наздоганяти. Усі гірські вояки помчали слідом як один, лишивши Тиріона ковтати їхню пилію.

Попереду вималювався серп ворожих списників: подвійна лава,

наїжачена блискучими вістрями, за високими дубовими щитами з променястим сонцем Карстарків. Грегор Клеган дістався їх першим, ведучи за собою клин важко узброєних досвідчених латників. Половина коней злякалася і останньої миті зламала стрій перед списами, багато інших загинули, грудьми налетівши на гостряки. Тиріон побачив, як впало з півтора десятки вершників. Огир Гори став дибки, шалено гамселячи підкованими копитами; його шиєю ковзнуло зубчасте вістря списа. Знавіснілий кінь стрибнув просто досередини ворожої лави. З усіх боків його миттю прохромали списами, але стіна щитів впала під його вагою. Північники сахалися навсібіч від передсмертних корчів тварини. Поки кінь пирхав кров'ю та кусав червоною пащекою на останньому подиху, Гора встав над ним недоторканий, вкладаючи усіх навколо обіручним мечем. Шагга ринув крізь діру в обороні, перш ніж щити зімкнулися, а за ним інші Кам'яні Гави. Тиріон заволав:

— Смалені! Брати Місяця! За мною!

Але більшість уже була попереду, а не позаду. Він побачив, як Тімет, син Тімета, легко зіскакує на землю з убитого під ним коня, як одного Брата Місяця карстарківський щитник пробиває наскрізь списом, як Конів кінь ламає копитом ребра ворогові. Звідкілясь, невідомо звідки, прилетіла хмара стріл і впала на старківське та ланістерівське військо, не розбираючи, де хто, відскакуючи від обладунків або знаходячи собі живе тіло. Тиріон підняв щита і заховався під ним.

Залізний їжак ламався, північники зминалися під ударом кінної лави. Тиріон помітив, як Шагга зловив дурня, що спробував тікати, просто на сокиру, прорубавши йому кольчугу, шкіряного кубрака, м'язи та кістки. Ще не впавши, вояк був уже мертвий, у його грудях стирчало лезо сокири, а Шагга летів собі далі, розрубуючи іншого щита другою сокирою в лівій руці. На правій в нього деякий час висів і тягся по землі зім'який труп, а коли нарешті зісковзнув, то Шагга вдарив однією зброєю об другу та заревів.

До того часу на Тиріона налетів ворог, і його битва звузилася до кількох стоп ґрунту під копитами коня. Списник тицьнув йому в груди, він відбив вістря убик сокирою. Супротивник відскочив назад, аби спробувати другий раз, але Тиріон дав остроги коневі й переїхав того, ум'явши в землю. Брона оточили троє, але в одного він відрубав вістря

списа, а другому зворотнім ударом меча розпанахав обличчя.

До Тиріона зліва прилетів спис і застряг у його щиті з дерев'яним стуком. Він розвернув коня і ринув на металника, але той підняв над головою щита. Тиріон рушив по колу, гатячи по дерев'яному щиті сокирою. Полетіли тріски, північник втратив рівновагу, послизнувся і впав на спину, впустивши на себе щита. Сокирою Тиріон його дістати не міг, а злізати з коня не мав часу і бажання, тому просто полишив ворога лежати, кинувся на наступного і зарубав того ззаду страшним ударом згори вниз, від якого по руці та плечі пішов болючий струс. Після того можна було якусь хвилю перепочити. Тиріон натягнув повід і подивився, де річка. Вона текла справа від нього — виходить, у бою він розвернувся.

Мимо пронісся Смалений, купою висячи верхи на конячці. Йому в черево втрапив спис, що вийшов зі спини. Допомоги той вже не потребував; коли Тиріон побачив, що хтось із північників вибіг і схопив повід коня, він ринув на ворога знову.

Супротивник зустрів його з мечем у руці. Високий та худий, у довгій кольчuzі та зчленованих рукавицях, він десь загубив шолома, і кров цебеніла йому в очі від порізу на лобі. Тиріон цілив йому в обличчя, але високий чолов'яга відкинув удар убік.

— Карлик! — заволав він. — Здохни!

Вояк крутився на місці, відбиваючи удари, що їх йому завдавав по голові та плечах Тиріон з коня, пущеного по колу. Залізо дзвеніло об залізо, і Тиріон швидко зрозумів, що високий вояк спритніший та сильніший за нього. Де ж подівся Брон, семеро дідьків його їж?

— Здохни, — забурчав ворог, навіжено рубаючи. Тиріон ледве встиг підставити щита; дерево наче вибухнуло всередину від сили удару. Потрощені шматки щита відлетіли від руки.

— Здохни! — заревів той знову, підпихаючись ближче та завдаючи Тиріонові такого удару в скроню, що аж у голові загуло. Лезо жахливо зарипіло на криці обладунку, коли супротивник потяг його на себе. Високий вишкірився, зрадівши... але тут огир Тиріона вкусив його, наче змія, вирвавши м'ясо зі щоки аж до кістки. Вояк страшно заверещав, а Тиріон всадив йому сокиру в голову.

— Сам здохни, — порадив він, і ворог миттю підкорився.

Вирвавши лезо з ворожої голови, він раптом почув бойовий клич

«Едард!» поруч із собою.

— За Едарда і Зимосіч!

На нього наскочив лицар, вимахуючи над головою шпичастою кулею телепня. Їхні коні врізалися один у одного, не встиг Тиріон навіть рота розтулити, аби покликати Брона. Його правий лікоть вибухнув боєм, коли шпичаки пробили тонкий метал налікотників. Сокира миттю десь загубилася. Він спробував ухопити тесака, але куля телепня полетіла йому просто в обличчя. Жакхливий хряскіт, падіння... Він не пам'ятав, як гепнувся на землю, але поглянувши догори, побачив тільки небо. Відкотився на бік, спробував зіп'ястися на ноги, але захлинувся боєм, що накрив цілісінький світ. Лицар, що звалив його, насунувся згори.

— Тиріоне-Бісе! — прогув він. — Ви моя здобич за законом війни. Чи здаєтеся ви у полон, Ланістере?

«Здаюся», подумав про себе Тиріон, але слово застрягло у горлянці. Він кавкнув щось незрозуміле і зіп'явся на коліна, мацаючи навколо у пошуках зброї. Свого тесака, ножа, бодай чогось...

— То ви здаєтеся у полон? — Лицар нависав над головою на броньованому коні. Що чоловік, що кінь здавалися велетнями. Шпичаста куля оберталася лінивими колами. Тиріонові руки залякли, зір скаламутився, у піхвах не лишилося зброї.

— Смерть або полон! — вигукнув лицар, крутячи телепнем дедалі швидше.

Тиріон скочив на ноги, вганяючи голову в живіт коня. Тварина жахливо заверещала, стала дибки і спробувала вивернутися від болю, проливаючи на Тиріонове обличчя дощ крові та нутроців, а потім гепнула, як скеля. Забороло йому забило грязюкою, щось важке давило на ступню. Він ледве вивернувся; горло так стислося, що голос майже зник.

— Полон... — прокаркав він ледве чутно.

— Так, — простогнав глухий від болю голос.

Тиріон зішкрябав грязюку з шолома, аби знову бачити на очі. Кінь упав геть від нього, просто на вершника. Нога лицаря втрапила в пастку, а рука, якою він підпирався при падінні, викрутилася під неймовірним кутом.

— Здаюся в полон, — повторив лицар. Намацавши пояса здоровою рукою, він витяг меча та кинув його Тиріонові до ніг. — Здаюся вам,

пане.

Запаморочений карлик став на коліно та підняв клинка. Біль простромив йому лікоть, щойно він ворухнув рукою. Битва, схоже, вирувала тепер деінде. На його частині поля залишилися самі завали трупів; уже круки кружляли над головою та сідали харчуватися. Він побачив, як пан Кеван привів серединний полк на поміч передовому: велетенська лава списників притискала північан до пагорбів. Вояки видиралися на схили, тицяли списами у нову стіну щитів, цього разу довгастих та зміцнених залізними клепками. Поки він дивився, повітря знову загуло від стріл, вороги за дубовою стіною падали один за одним під убивчою хмарою.

— Гадаю, ви програєте цю битву, пане, — повідомив він лицареві під конем. Той нічого не відповів.

Ззаду почувся стукіт копит. Він рвучко обернувся, щоб зустріти небезпеку, хоча ледве міг підняти меч з-за болю в лікті. Брон натяг повід і кинув погляд зверху вниз.

— Небагато з тебе користі, — зазначив Тиріон.

— Та ти тут, здається, сам непогано впорався, — відповів Брон. — До речі, загубив шпичака з шолома.

Тиріон помацав верхівку шолома. Дійсно, шпичак відламався біля самої основи.

— От і не загубив. Бо напевне знаю, де він. А ти не бачив часом, де мій кінь?

Поки вони його знайшли, на полі знову засурмили до бою, і вздовж річки ринув запасний полк князя Тайвина. Тиріон побачив, як батько громом пронісся мимо під кармазиново-золотим прапором Ланістерів, що плескав над головою. Його оточували п'ять сотень лицарів, виблискуючи на сонці вістрями списів. Залишки строю старківців розлетілися, наче скло від удару молота.

Зі своїм напухлим ліктем, якого смикало від болю під обладунком, Тиріон не став пхатися до загальної різанини. Натомість вони з Броном пішли шукати своїх. Багацько їх знайшлося серед мертвих. Ульф, син Умара, лежав у калюжі захололої крові без руки, відрубаної коло ліктя, а навколо простерлося з півдесятка його Братів Місяця. Шагга сидів купою під деревом, нашпигований стрілами, і тримав Конову голову на колінах. Тиріон вирішив, що вони обидва мертві, але коли злізав з

сідла, Шагга відкрив очі й мовив:

— Вони вбили Кона, сина Кората.

Красень Кон мав лишень одну червону пляму на грудях, куди його вбили ударом списа. Коли Брон поставив Шаггу на ноги, здоровань спромігся нарешті помітити стріли й у собі. Він повисмикував їх одну за одною, клянучи дірки, що поробилися у кольчuzі та кубраку, і видаючи дитячий вереск на кожну, що застрягла у м'ясі. Поки з Шагги витягали стріли, наїхала Чела, донька Чейка, і показала здобуті нею чотири вуха. Тімет знайшовся за обдиранням трупів убитих разом зі своїми Смаленими. З трьох сотень гірських вояків, що билися разом з Тиріоном Ланістером, вціліла ледве половина.

Він полишив живих турбуватися про мертвих, надіслав Брона подбати про полоненого лицаря, а сам пішов шукати батька. Князь Тайвин сидів коло річки і смоктав вино з дорогоцінного келиха, поки зброєносець відстібав панцера.

— Славна перемога, — мовив пан Кеван, побачивши Тиріона. — Твої дикуни добре билися.

Очі батька, світло-зелені з золотими цятками, застигли на ньому. В них стояв такий холод, що Тиріон аж здригнувся.

— Ви здивовані, пане батьку? — запитав він. — Чи не порушив я ваш задум? Нас мали вирізати до ноги, хіба не так?

Князь Тайвин перехилив келиха з непроникним обличчям.

— Так, я поставив найгірш керованих вояків з лівого краю. Чекав, що вони зламуються й побіжать. Робб Старк — зелений хлопчина з тих, в яких хоробрості більше, ніж розуму. Я сподівався, що коли він побачить зім'ятий лівий край наших лав, то кинеться туди, сподіваючись довершити розгром. Щойно він зав'яз би там, списники пана Кевана розвернулися б і вдарили на нього збоку, скидаючи у річку, а тим часом я вивів би запасний полк.

— Тобто ви поставили мене просто серед майбутньої різанини, не зізволивши повідомити про свої наміри?

— Вдаваний відступ не такий переконливий, — відповів батько, — а я не схильний ділитися своїми намірами з людиною, яка водить дружбу з сердюками та дикунами.

— Який жаль! Мої дикуни спаскудили вам такий гарний задум.

Тиріон стягнув латну рукавицю і впустив її на землю, щулячись від

болю, що прострілював руку.

— Молодий Старк виявився більш сторожким, ніж я чекав від хлопця його років, — визнав князь Тайвин, — але перемога є перемога. Здається, тебе поранено.

Правою рукою Тиріона стікала кров.

— Красно дякую, батечку, що помітили, — процідив він крізь стиснені зуби. — Вас не утруднить послати по маестра? Якщо, звичайно, ви потай не бажаєте мати за сина однорукого карлика.

Вигук «Пане Тайвине!» відволік батька, перш ніж той зібрався відповісти. Тайвин Ланістер звівся на ноги, а тим часом пан Аддам Марбранд зіскочив з коня. Бойовий огир був весь у піні, з рота його текла кров. Пан Аддам впав на одне коліно. То був сухорлявий чоловік з темно-рудим волоссям до плечей, узброєний у викладений спижем та добре вилощений сталевий обладунок з палаючим деревом свого дому, карбованим на панцері.

— Пане князю, ми захопили декількох з їхніх очільників. Князя Кервина, пана Виліса Мандерлі, Гаріона Карстарка, чотирьох Фреїв. Князя Роголіса вбито, але Руз Болтон, на жаль, уникнув полону.

— А хлопець? — запитав князь Тайвин.

Повагавшись, пан Аддам відповів:

— Молодого Старка з ними не було, пане. Кажуть, він перетнув річку в Близнюках з більшою частиною своєї кінноти і чвалом пішов на Водоплин.

«Зелений хлопчина», згадав Тиріон, «в якого хоробрості більше, ніж розуму». Він би сміявся, якби не боліло так сильно.

Кетлін Х

Ліс навколо повнився шепотом.

Швидкий струмок звивався скелястим ложем по низу долини, з його бурхливих вод блимало місячне сяйво. Під деревами тихенько іржали коні, перебираючи ногами на вологому, всипаному листям ґрунті. Вояки напружено жартували стишеними голосами; то тут, то там вона чула дзенькіт зброї, металевий скрип кольчуг — придушений, якомога глухіший.

— Тепер уже недовго, пані, — мовив Галіс Молен. Він сам просив про честь захищати її під час майбутньої битви — сотник сторожі Зимосічі мав на те почесне право, в якому Робб не міг йому відмовити. Кетлін

була оточена тридцятьма вершниками, які мусили берегти її від усякої шкоди та доправити до Зимосічі у разі поразки. Робб хотів дати п'ятдесят; Кетлін наполягала, що досить і десяти, що синові потрібен кожен меч, кожний вояк. Вони примирилися на тридцятьох, і обоє лишилися невдоволеними.

— Коли станеться, тоді й станеться, — відповіла Кетлін. Вона розуміла: коли станеться, то буде означати смерть. Можливо, смерть Гала... або її власну, або Роббову. Смерть висить над усіма. Нічیه життя не є недоторканим. Єдина втіха — чекати, слухати шепіт у лісі, тиху музику струмка, відчувати теплий вітер у волоссі.

Зрештою, чекати — то для неї звична справа. Чоловіки її життя завжди примушували чекати на себе.

— Виглядай мене, Китичко, — казав їй батько, виїжджаючи до двору, на ярмарку або на війну. І вона виглядала, терпляче вистоюючи на мурах Водоплину, повз які текли води Червонозуба та Перекату. Батько не завжди повертався, коли обіцяв. Бувало, проходили цілі дні, а Кетлін все вистоювала свою варту, визираною поміж зубців стін або крізь бійниці, аж поки не ловила очима князя Гостера на старому брунатному мерині, що трусив собі доріжкою вздовж берега річки до пристані.

— Ти виглядала мене? — питав він, схиляючись, аби обійняти доньку.

— Виглядала, Китичко?

Брандон Старк також прохав чекати його.

— Я не затримаюся надовго, моя люба панно, — присягнувся він. — Ми одружимося, щойно я повернуся.

Та коли настав обіцяний день, замість нього у септі поряд з нею стояв його брат Едарт.

Нед затримався коло молодої хіба що на два тижні, а тоді помчав на війну з обіцянками на вустах. Втім, на доданок до слів він залишив їй ще й майбутнього сина. Дев'ять нових місяців з'явилося у небі, дев'ять вмерло, і у Водоплині народився Робб, а його батько все бився на війні на далекому півдні. Вона привела його у світ серед крові та муки, не відаючи, коли Нед побачить свого сина. Її сина, такого малесенького...

І тепер вона чекала на Робба... а ще на Хайме Ланістера — визолоченого лицаря, про якого люди казали, що чекати він не вміє

зовсім.

— Крулеріз непосидючий норовом та швидкий на гнів, — казав її дядько Брінден Роббові. На ці слова він поставив їхні життя і надію на перемогу.

Якщо Робб і був наляканий, то жодного знаку не показував. Кетлін дивилася на сина, що рухався поміж вояків: одного поплескав по плечі, з іншим пожартував, третьому допоміг угамувати занепокоєного коня. Обладунок Робба тихенько дзвенів у лад його рухам, тільки голова лишалася непокритою. Кетлін бачила, як вітер ворушить його рудувато-брунатне волосся, і питала себе, коли ж це він так виріс. Йому п'ятнадцять, а він на зріст вже такий, як вона.

«Хай виросте ще», попрохала вона богів. «Хай зустріне свої шістнадцяті іменини, а тоді двадцяті, а тоді п'ятдесяті. Хай виросте вищим за батька і візьме на руки власного сина. Прошу вас, благаю.»

Вона дивилася на високого юнака з молодого борідкою, на лютововка, що трусив по його п'ятах, і бачила немовля, яке приклали їй до грудей у Водоплині стільки років тому.

Ніч була тепла, та від думки про Водоплин вона затремтіла. «Де вони?», питала вона себе знову і знову. Чи не міг її дядько помилитися? Так багато залежало від правдивості сказаного ним. Робб дав Чорностругові три сотні добірної кінноти і відіслав приховувати їхні переміщення.

— Хайме нічого не знає, — мовив пан Брінден, коли повернувся. — Власним життям присягаюся. Завдяки моїм лучникам до нього не долетів жоден птах. Ми бачили кількох його розвідників, але ті, що помітили нас, вже нічого не розкажуть. Малувато він їх вислав. І тепер нічого не знає.

— Скільки людей у його війську? — запитав її син.

— Дванадцять тисяч піхоти, розкиданої навколо замку трьома окремими таборами з річками поміж них, — відповів її дядько, вишкірившись такою знайомою їй усмішкою. — Іншого способу обсісти Водоплин облогою немає. Та це їх і згубить. Ще дві або три тисячі кінноти.

— Тож Крулеріз має втрое проти нашого числа, — зазначив Галбарт Гловер.

— Так-то воно так, — погодився пан Брінден, — але панові Хайме

дуже бракує однієї речі.

— А саме? — спитав Робб.

— Терплячки.

Їхнє військо збільшилося відтоді, як вони вийшли з Близнюків. З Морестражу свої сили на з'єднання з ними вивів князь Язон Малістер. Це сталося тоді, коли вони обходили верхів'я Синьозуба і чвалом неслися на південь. Сповзалися й інші: заплотні лицарі, дрібне панство, різні охотники та служиві без хазяїв, що втекли на північ після розгрому війська її брата Едмура під стінами Водоплину. Вони усі гнали коней так хутко, як тільки сміли, щоб досягти мети раніше, ніж визнає Хайме Ланістер. І тепер фатальна година майже настала.

Кетлін дивилася, як син сідає у сідло. Оливар Фрей тримав його коня у повіді. Син князя Вальдера був на два роки старший за Робба, але за вдачею — років на десять молодший та похливіший. Він прикріпив Роббового щита на місце і передав шолома. Коли Робб опустив його на обличчя, таке любе та гоже, на місці її сина з'явився високий молодий лицар на сірому огирі. Серед дерев, куди не досягало місячне світло, було темно. Коли Робб повернув голову і поглянув на неї, під його заборолом вона бачила самий лише морок.

— Я маю проїхати перед лавою, пані матінко, — мовив він до неї. — Пан батько кажуть, що перед битвою слід показати себе своїм людям.

— То їдь, — відповіла вона. — Хай побачать тебе.

— Це додасть їм мужності, — мовив Робб.

«Але хто додасть мужності мені?», спитала вона себе, проте нічого не сказала, тільки вимушено всміхнулася.

Робб розвернув великого сірого коня і пустив його повільним кроком. По його слідах тінню біг Сірий Вітер, а позаду шикувалася мала дружина. Коли він силою нав'язав Кетлін її захисників, у відповідь вона наполягла, аби його теж охороняли, і значкове панство її підтримало. Їхні сини трохи не побилися за честь стояти поруч з Молодим Вовком, як його вже встигли прозвати. Серед його тридцяти були Торген Карстарк з братом Едардом, Патрек Малістер, Малоджон Умбер, Дарин Роголіс, Теон Грейджой, щонайменше п'ятеро з нескінченного виводку Вальдера Фрея, а ще кілька старших чоловіків на зразок пана Вендела Мандерлі та Робіна Кремінця. У супроводі Робба була навіть жінка: Дасія Мормонт, старша дочка пані Маеги,

спадкоємиця Ведмежого острова, худорлява та жилава, шести стоп зросту, що спала зі шпичастим телепнем ще в ті свої роки, коли дівчата сплять з ляльками. Кілька інших панів на те кривилися, але на їхнє буркотіння Кетлін не зважала.

— Йдеться не про честь ваших домів, панове, — твердо оголосила вона. — А про життя та безпеку мого сина.

«І якщо вже на те пішло», спитала вона себе, «чи вистачить тих тридцяти? А чи вистачить шести тисяч?»

Десь далеко проспівала пташка. Високий моторошний вереск, схожий на крижану руку, що торкається шиї. Їй відповіла інша, така сама птаха, а тоді третя, четверта. Той крик вона знала добре після років життя у Зимосічі. Сніговий сорокопуд. Його можна побачити лютою зимою, коли божегай стоїть білий та тихий. Пташка з півночі.

«Наближаються», подумала Кетлін.

— Наближаються, мосьпані, — прошепотів Гал Молен. Така була в нього вдача — переказувати очевидне. — Помагайте нам, боги.

Вона кивнула. Ліс навколо завмер у тиші. Вона почула: ще далеко, але все ближче й ближче. Тупотіння коней, брязкання мечів, списів та обладунків, мурмотіння людських голосів, тут лайка, там сміх.

Здавалося, пройшли цілі століття. Звуки погучнішали. Вона почула ще сміх, якийсь наказ, плюскіт води від струмка, якого переходили туди-сюди. Пирхнув кінь, вилаявся чоловік... і нарешті вона побачила його, хай лише на мить — облямованого гілками дерев на дні долини. Помилки бути не могло. Навіть на такій відстані пана Хайме Ланістера ніхто не сплутав би з кимось іншим. Місячне сяйво висрібило його обладунок та золоте волосся, перетворило кармазинове корзно на чорне. Шолома на голові він не мав.

Ось він там, а ось знову зник; сріблястий обладунок сховався за деревами. Слідом їхала довга валка лицарів, служивих латників, компанійців — три чверті ланістерівської кінноти.

— Не така він людина, аби сидіти у наметі, поки теслі ладнають гуляй-городи, — запевняв пан Брінден. — Він уже тричі робив вилазки з лицарями, виловлюючи наскочників чи беручи приступом якогось упертого острога.

Робб кивнув і роздивився мапу, що йому намалював її дядько. Нед добре навчив його читати мапи.

— Наскочте на нього отут, — вказав він. — Візьміть кількасот людей, не більше. Під прапорами Таллі. Коли він поженеться, ми чекатимемо на нього... — палець посунувся на піввершка, — ...осьде.

«Осьде» — це тиша посеред ночі, місячного саява та тіней, на товстому килимі сухого листя, на щільно порослих лісом гребенях пагорбів, що полого збігали до русла річки, де й підліску майже не лишалося.

«Осьде» — це її син на огирі, що кинув назад останній погляд і підняв меч у вітанні.

«Осьде» — це звук бойового рогу Маеги Мормонт, довге низьке гудіння, що покотилося вниз долиною зі сходу, повідомляючи, що останні вершники Хайме в'їхали до пастки.

Сірий Вітер відкинув голову назад і завив.

Виття, як здалося Кетлін Старк, пронизало її наскрізь. Вона затремтіла. То був жахливий, моторошний звук, але в ньому чулася і музика. На мить вона відчула щось на зразок жалю до ланістерівців унизу. «Ось як люди чують свою смерть», подумала вона.

«Га-а-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у-у!», донеслася відповідь з протилежного гребеня, де Великоджон підніс до вуст власного рога. На сході та заході про криваву відплату засурмили Малістери та Фреї. На півночі, де долина звужувалася та вигиналася, як лікоть, роги князя Карстарка додали свої глибокі жалобні голоси до страшного хору. Внизу на струмку кричали люди, коні ставали дибки.

Раптом Шепітна Пуща гучно видихнула. То Роббові лучники, заховані серед гілля дерев, випустили стріли. Ніч вибухнула вереском людей та коней. Навколо неї вершники піднімали списи. Грязюка та листя, під якими ховалися жорстокі вістря, розсипалися, і під місяцем заблищала нагострена криця.

— Зимосіч! — почула вона клич Робба і нове зітхання стріл у повітрі. Він рушив геть від неї ристю, ведучи вершників донизу схилом.

Кетлін сиділа на коні нерухомо, оточена сторожею Гала Молена, і чекала, як уже чекала в минулі роки на Брандона, Неда та свого батька. Вона знаходилася високо на гребені, і дерева ховали від неї більшу частину того, що відбувалося унизу. Один удар серця, два, чотири... і раптом вона зі своїми захисниками немовби лишилася сама у лісі. Решта розчинилася серед зелені.

Але кинувши погляд через долину на дальній гребінь, вона побачила, як з мороку під деревами виникають вершники Великоджона. Вони йшли лавою — довгою, нескінченною. Якусь мить, коли латники щойно вихлюпнули хвилю з лісу, Кетлін бачила лише місячні відблиски на вістрях їхніх списів, мовби тисячі шершнів, охоплених срібним полум'ям, летіли донизу схилом гори.

А тоді вона змигнула, і лишилися тільки вершники, що мчали до своєї та чужої погибелі.

Опісля вона не могла навіть стверджувати, що бачила битву. Але чула, бо уся долина дзвеніла луною. Хряскання списів, що ламалися, брязкіт мечів, вигуки «Ланістер!», «Зимосіч!», «Таллі! Водоплин і Таллі!». Коли вона зрозуміла, що бачити нема чого, то заплющила очі й стала слухати. І битва ожила навколо неї. Вона чула тупіт копит, плюскіт підкованих чобіт у мілкій воді, дерев'яний стукіт мечів по дубових щитах, скрегіт криці на криці, свист та шипіння стріл, грім литавр, верескливе іржання тисяч коней. Вояки волали прокльони, благали про милосердя і отримували (або не отримували) його, і виживали або помирали на полі битви. Гребені та схили виробляли зі звуками бою дивні штуки. Одного разу вона почула Роббів голос так ясно, нібито він стояв просто коло неї, вигукуючи «До мене! До мене!». А ще чула гарчання та клацання зубів лютововка, тріск плоті, що виривалася шматками з його жертв, верески болю та жаху з горлянок людей і коней. Чи то був лише один вовк, а чи більше? Хтозна. Ніхто не сказав би напевне.

Потроху звуки битви стищувалися, і нарешті залишився тільки голос вовка. На сході зайнявся світанок, і Сірій Вітер знову заходився вити. Робб повернувся до неї на іншому коні — мерині в яблуках — замість сірого огиря, яким рушив донизу. Вовча голова на щиті була посічена на шматки, через глибокі зарубки виднілася дубова основа, та самого Робба, здається, не зачепило. Втім, коли він під'їхав ближче, Кетлін помітила, що кольчужна рукавиця та рукав вапенроку просякли чорною кров'ю.

— Тебе поранено, — вимовила вона.

Робб підняв руку, стиснув та розтиснув пальці.

— Ні, — мовив він. — То, мабуть, кров... Торгена, або ж...

Він струснув головою.

— Не знаю, чия.

Схилом за ним піднялася купка вояків у побитих латах, у грязюці, з вишкіреними у посмішках обличчями, під проводом Теона та Великоджона. Між собою вони тягли пана Хайме Ланістера, якого і жбурнули перед її конем.

— Крулеріз, — оголосив Гал без жодної потреби.

Ланістер підняв голову.

— Пані Старк, — мовив він з колін. Однією щокою в нього стікала кров, що цебеніла з порізу на черепі. Але бліде вранішнє світло повернуло його волосся трохи золотого блиску. — Я б віддав вам меч, та з ним трапилася халепа.

— Вашого меч мені не потрібно, пане лицарю, — відповіла вона. — Віддайте мені мого батька та брата Едмура. Віддайте моїх доньок. Віддайте мого пана чоловіка!

— На жаль, з ними теж трапилася халепа.

— На жаль, — холодно повторила Кетлін.

— Вбий його, Роббе, — закликав Теон Грейджой. — Зітни голову!

— Ні, — відповів її син, стягуючи скривавлену рукавицю. — З нього живого більше користі, аніж з мертвого. Та й мій вельможний батько ніколи не терпіли убивства полонених після битви.

— Яка мудра людина, — зазначив Хайме Ланістер, — ще й шляхетна.

— Приберіть його геть і закуйте в кайдани, — наказала Кетлін.

— Робіть, що кажуть пані матінка, — підтвердив Робб, — і поставте міцну варту. Князь Карстарк забажає бачити його голову на шпичці.

— То вже напевне, — погодився Великоджон, змахнувши рукою. Ланістера відвели, аби перев'язати та закувати.

— Навіщо князеві Карстарку голова Крулеріза? — запитала Кетлін.

Робб глянув на ліс із тим відсутнім виразом, який інколи з'являвся на обличчі його батька.

— Він убив... їх...

— Синів князя Карстарка, — додав Галбарт Гловер.

— Обох, — уточнив Робб. — Торгена та Едарда. А ще Дарина Роголіса.

— У мужності Ланістерові не відмовиш, — вів далі Гловер. — Коли він побачив поразку війська, то зібрав малу дружину і ринув угору долиною, сподіваючись дістатися князя Робба та вбити його. І майже

дістався.

— Якби не схибив, загубивши меча у шиї Едарда Карстарка, перед тим відрубавши руку Торгенові та навпіл розваливши голову Даринові Роголісу, — розповів Робб. — Він увесь час гукав моє ім'я. Якби вони його не затримали...

— ...то в жалобі зараз була б я, а не князь Карстарк, — докінчила Кетлін. — Твої люди, Роббе, зробили те, що присягалися робити. Вони загинули, захищаючи свого володаря. Сумуй за ними. Вшануй їх за мужність. Але не зараз. Зараз сумувати нема коли. Ти відрубав голову змії, але три чверті її тіла усе ще обвивається навколо замку мого батька. Ми виграли битву, але не війну.

— Але ж яку битву! — гаряче вигукнув Теон Грейджой. — Ласкава пані, держава не знала такої перемоги від Полум'яного Поля. Клянуся вам, ланістерівців полягло вдсятеро проти наших! Ми взяли в полон трохи не сотню лицарів та добрий тузін значкового панства. Князя Вестерліна, князя Відшиба, пана Гарта Зеленополя, князя Естрена, пана Титоса Бракса, Малора-Дорнійця... ще й трьох Ланістерів на додачу до Хайме! То небожі князя Тайвина: двоє синів його сестри і один — покійного брата...

— А князя Тайвина? — перебила Кетлін. — Чи ви, Теоне, часом, не захопили в полон самого князя Тайвина?

— Ні, — тільки й відповів застигнутий зненацька Теон.

— Доки цього не сталося, війна не скінчена.

Робб підняв голову і відкинув волосся з очей.

— Пані матінка мають рацію. Попереду лежить Водоплин.

Даянерис VIII

Мухи повільно кружляли над халом Дрого. Їхнє низьке дзижчання на межі слуху наповнювало Дані жахом.

Безжальне сонце стояло високо. Жар здіймався хвилями від кам'янистих передгір'їв невисоких гір. Тоненький струмочок поту повільно стікав між напухлими Даніними грудьми. Єдиними звуками, чутними навколо, були рівний стукіт копит, тельнякання дзвіночків у волоссі Дрого та далекі голоси позаду.

Дані роздивлялася мух.

Мухи були завбільшки з бджолу, гидкі, синюваті, блискучі. Дотракійці називали їх кровомухами. Жили ті у болотах та застійних ставках,

смоктали кров з людей та коней, відкладали яйця у мертвих та вмираючих. Дрого їх не терпів. Бувало, щойно якась підлітала близько, він викидав руку, наче змію, і хапав її. Дані ще не бачила, щоб він промазав. Якусь мить Дрого тримав муху в велетенському кулаку, аби послухати її шалене дзижчання. А тоді стискав руку, і на долоні лишалася тільки червона пляма.

А зараз одна муха повзла крупом його огиря, і кінь гнівно махав хвостом, аби зігнати її. Ще кілька вилися навколо Дрого, дедалі ближче, але хал їх не помічав. Його очі були прикуті до віддалених бурих пагорбів, повід вільно висів у руках. Під мальованою жилеткою груди вкривала пов'язка з фігових листків та грудкуватої блакитної грязюки. Пов'язку йому наклала дотракійська травниця. Масть Міррі Маз Дуур свербіла та пекла, і хал відірвав її шість днів тому, клянучи цілительку як «маегі». Грязюка діяла м'якше, до того ж травниця зробила йому макового вина. Вже три дні він впивався ним, а коли вина бракувало, то кумисом або перцевим пивом.

Але їжі він майже не торкався, а вночі судомився і стогнав. Дані бачила, як змарніло його обличчя. Раего не знав покою у неї в череві, хвицявся, як молодий коник, але навіть це не збуджувало колишньої цікавості в Дрого. Кожного ранку, після пробудження від хворобливого сну, її очі знаходили свіжі зморшки від болю на його обличчі. А зараз ця мовчанка... Вона лякала Дані. Відколи вони сіли у сідло на світанку, хал не вимовив ані слова. Коли Дані щось казала, єдиною відповіддю їй був стогін, а сьогодні від полудня і того не лишилося.

Одна з кровомух сіла на голу шкіру халового плеча. Ще одна, кружляючи, торкнулася шиї та поповзла до рота. Хал Дрого хитнувся у сідлі, брязкаючи дзвіночками; його кінь рухався далі уперед рівним кроком.

Дані вдарила срібну п'ятами й під'їхала ближче.

— Пане мій, — тихо мовила вона. — Дрого. Моє сонце-та-зорі.

Він, здавалося, і не почув. Кровомуха вповзла під його вислий вус і всілася на щоці у западині біля носа. Дані зойкнула «Дрого!», незграбно потягнулася до нього і взяла за руку.

Хал Дрого хитнувся у сідлі, повільно похилився і важко впав з коня. Мухи розлетілися на мить, зробили коло і повсідалися на лежачого.

— Ні! — скрикнула Дані, натягаючи повід. Забувши на мить про свій

живіт, вона прожогом злізла з кобили та побігла до чоловіка.

Трава під ним була суха та бура. Дрого скрикнув з болю, коли Дані стала біля нього на коліна. Хрипкий подих розривав халові горло; він дивився на дружину і не впізнавав її.

— Кінь, — задихаючись, вичавив він з себе. Дані змахнула мух з його грудей, а одну розчавила, як колись умів чоловік. Його шкіра горіла під пальцями.

Халові кривнізники їхали просто по п'ятах. Вона почула, як Хагго щось гукнув, як вони підлетіли учвал, як Кохолло прудко зістрибнув з коня.

— Кров моєї крові, — мовив він, падаючи на коліна. Інші двоє лишилися верхи.

— Ні, — застогнав хал Дрого, судомлячись у Даніних руках. — Треба їхати. Їхати. Ні.

— Він упав з коня, — мовив Хагго, витріщаючись донизу. Його широке обличчя нічого не виражало, та голос був важчий за свинець.

— Не треба так казати, — відповіла Дані. — Ми сьогодні багато проїхали. Станьмо табором тут.

— Тут? — Хагго озирнувся. Навколо стелилася бура, випалена, негостинна земля. — Тут не місце для табору.

— Жінка не може наказувати, де нам таборувати, — мовив Котхо. — Навіть халісі.

— Станьмо табором тут, — повторила Дані. — Хагго, перекажи всім, що хал Дрого звелів зупинитися. Якщо спитають, чому, то скажи, що мій час підходить, і я не можу їхати далі. Кохолло, приведи невільників, хай негайно ставлять намет хала. Котхо...

— Ти не наказуєш мені, халісі, — перебив її Котхо.

— Знайди Міррі Маз Дуур, — вела вона далі. Божа жона, мабуть, іде з іншими ягнятниками у довгій невільничій валці. — Приведи її до мене разом зі скринею.

Котхо зиркнув на неї згори вниз очима гострими, мов кремені.

— Маегі. — Він сплюнув. — Цього я не робитиму.

— Ти зробиш, — відповіла Дані, — бо інакше хал визнає, щойно отямиться, як ти мені відмовив.

Розлючений Котхо розвернув коня і помчав геть... хоча Дані знала, що він повернеться з Міррі Маз Дуур, хай без великої охоти. Невільники

поставили намета хала Дрого під визубреним виступом чорного каменю, який давав хоч трохи тіні від пекучого полудневого сонця. Та все одно під піщаним шовком стояла задуха. Іррі та Дорея допомогли Дані завести Дрого всередину. На землі постелили товсті візерунчасті килими, по кутках розкидали подушки. Ероя — сором'язлива дівчинка, яку Дані врятувала під саманними стінами ягнятників — поставила жарівницю. Вони разом простягли хала Дрого на плетеній циновці.

— Ні, — бурмотів він посполитою мовою. — Ні, ні.

Більше він нічого не казав і здавався неспроможним бодай ворухнутися.

Дорея розстібнула паса з блях, стягла з хала жилетку та штани, а Джихікі стала на коліна коло ніг, аби розшнурувати сандалі. Іррі хотіла відкинути запони шатра, аби досередини віяв вітерець, та Дані їй заборонила. Вона не дозволить нікому бачити Дрого таким — слабким та навіженим від хвороби. Коли під'їхав її хас, вона поставила вояків знадвору на варті.

— Нікого не пускайте досередини без мого дозволу, — наказала вона Джохого. — Нікого.

Ероя перелякано втупилася у лежачого хала.

— Він помирає, — прошепотіла вона.

Дані дала їй ляпаса.

— Хал не може померти. Він є батьком огиря, що покриє світ. Його волосся ніколи не різали. Він і досі носить дзвіночки, подаровані йому батьком.

— Халісі, — мовила Джихікі, — він упав з коня.

Дані відвернулася, здригаючись. Очі її наповнилися сльозами. «Він упав з коня!» Саме так, вона це бачила, і кривноїзники це бачили, і служниці та вояки хасу теж. А скільки ще людей бачило? Зберегти падіння в таємниці не вдасться. Дані розуміла, що це означатиме. Хал, який нездатний їздити верхи, нездатний правити і наказувати. А Дрого впав з коня.

— Треба його помити, — вперто мовила вона. Не можна дозволити собі впасти у відчай. — Іррі, хай негайно принесуть купільницю. Дорея, Ероя, знайдіть води. Прохолодної. Хал дуже гарячий.

Насправді хал скидався на вогонь у людській шкірі.

Невільники поставили важку мідну купільницю в кутку намету. Коли

Дорея принесла перший глек води, Дані змочила шмат шовку та поклала на чоло Дрого, аби пом'якшити палаючу шкіру. Його очі дивилися просто на неї, але нічого не бачили. Коли він розтулив губи, то не спромігся нічого вимовити, а тільки застогнав.

— Де Міррі Маз Дуур? — вимогливо запитала вона, скніючи від страху, аби не спізнитися.

— Котхо її знайде, — відповіла Іррі.

Служниці наповнили купіль ледь теплою водою, що смерділа сіркою, додали гіркої запашної олії та кілька жмень м'ятного листя. Поки готувалася купіль, Дані незграбно стала навколішки коло свого вельможного чоловіка, відчуючи вагу дитини у великому череві. Вона розплутала косу чоловіка тремтливими пальцями, як їхньої першої ночі під зірками. Дзвіночки відклала убік, один за одним, з великою турботою. Щойно він видужає, як потребуватиме їх знову, подумала вона.

До намету дмухнуло трохи свіжого повітря. То Агго просунув голову крізь шовки.

— Халісі! — покликав він. — Прийшов андал, просить ласки увійти.

«Андалом» дотракійці кликали пана Джорага.

— Так, — відповіла вона, важко спинаючись на ноги, — хай зайде.

Вона довіряла лицареві. Якщо він не знатиме, що робити — то надії немає.

Пан Джораг Мормонт пірнув під запону та почекав хвилю, поки очі звикнуть до тьмяного світла у наметі. Під жорстоким сонцем півдня він носив шаровари пістрявого піщаного шовку та верхові сандалі з відкритими носачами, зашнуровані до колін. Піхви з мечем висіли на плетеному з кінського волосу пасі. Під вибіленою жилеткою виднілися голі груди, зчервонілі від сонця.

— Чутки ходять халазаром, — мовив він. — Шепочуть, що хал Дрого впав з коня.

— Допоможіть йому, — заблагала Дані. — Задля тої любові, у якій ви клялися до мене, допоможіть йому.

Лицар став навколішки поруч із нею та халом. Він дивився на Дрого довго та важко, а тоді зиркнув на Дані.

— Проженіть служниць.

Дані мовчки махнула рукою, бо горло їй стиснув жах. Іррі хутко

випхала усіх дівчат з намету і зникла слідом.

Коли вони лишилися самі, пан Джораг витяг кинджала. Надзвичайно вправно та обережно, чого вона не чекала від такого здоров'я, лицар почав зішкрібати чорне листя та висохлу блакитну грязюку з грудей Дрого. Накладена на рану пов'язка стала тверда, як саманна стіна ягнятників, але так само і розтріскалася. Пан Джораг зламав засохлу грязюку ножем, відчистив шматки від плоті, один за іншим зрізав листки. Від рани потягло солодкуватим смородом, таким гідким, що Дані аж захлинулася. Листя пов'язки просякло кров'ю та гноєм. Груди Дрого напухли й блищали страшним чорно-синім кольором розкладу і смерті.

— Ні, — прошепотіла Дані. По щоках її бігли сльози. — Ні, благаю вас, боги, почуйте мене, ні...

Хал Дрого смикнувся, неначе у битві проти якогось невидимого ворога. З відкритої рани повільно витікала густа чорна кров.

— Ваш хал вже однією ногою на тому світі, принцесо.

— Ні, він не може померти, не повинен, це ж лише поріз... — Дані взяла його велику мозолясту руку своїми маленькими ручками та міцно стисла. — Я не дам йому померти...

Пан Джораг гірко засміявся.

— На жаль, навіть халісі та королеви не мають влади над смертю. Годі плакати, дитино. Сльози литимете завтра або через рік. Зараз часу для жалоби немає. Треба тікати, і то швидко, поки він ще живий.

Дані нічого не розуміла.

— Тікати? Куди тікати?

— Наприклад, до Асшаю. Він далеко на півдні, на краю відомого нам світу. Люди кажуть, то великий порт. Там ми знайдемо корабель назад до Пентосу. Але подорож буде тяжкою, запевняю вас. Чи довіряєте ви вашому хасові? Чи підуть вони з нами?

— Хал Дрого наказав їм берегти мене, — відповіла Дані, але якимось непевно, — та якщо він помре...

Вона торкнулася опуклого живота.

— Не розумію. Навіщо нам тікати? Я ж халісі. Я виношую спадкоємця Дрого. Він стане халом після Дрого...

Пан Джораг болісно скривив губи.

— Принцесо, послухайте мене. Дотракійці не підуть за немовлям.

Вони схилялися та благоговіли перед силою Дрого, і нічим іншим. Коли його не стане, Джахако, Поно та інші ко почнуть різатися за його місце, і халазар зжере сам себе. Переможець не захоче мати суперників. Малого віднімуть від ваших грудей, щойно він народиться. І віддадуть собакам...

Дані охопила себе руками.

— Але за віщо? — жалісно скрикнула вона. — За віщо вбивати малу дитину?

— Це син Дрого, а за пророцтвами бабів-дошхалін — ще й огир, що покриє світ. Так було провіщено. Краще вбити дитя, аніж викликати його гнів, коли хлопчик виросте у чоловіка.

Дитя хвицьнулося усередині, немов підслухавши. Дані згадала розповідь Візериса про те, що пси Узурпатора вчинили з Раегаровими дітьми. Принців син також був ще немовлям, але його відірвали від материних грудей і розбили голову об стіну. Люди усюди однакові.

— Мій син не повинен постраждати! — скрикнула вона. — Я накажу моєму хасові берегти його спокій, а кривноїзники Дрого...

Пан Джораг узяв її за плечі.

— Кривноїзник помирає зі своїм халом. Ви знаєте це самі, дитино. Вони відвезуть вас до бабів, у Ваес Дотрак — то останній їхній обов'язок перед халом... і коли він буде виконаний, вони підуть до Дрого у нічні землі.

Дані не бажала повертатися до Ваес Дотраку, аби прожити решту життя серед страшних старих бабів. Та знала, що лицар має рацію. Дрого був не тільки її сонце-та-зорі, але й щит, що беріг її життя від небезпеки.

— Я не покину його, — вперто та похмуро пробурмотіла вона і знову взяла халову руку. — Не покину.

Коло запони шатра завовтузилися. Дані повернула голову та побачила Міррі Маз Дуур, яка саме входила з низьким уклоном. За ті дні, що жриця шкутильгала серед інших невірників слідом за халазаром, вона змарніла, запала очима, стерла ноги до кривавих пухирів. За нею увійшли Котхо та Хагго, тягнучи вдвох жрицину скриню. Коли кривноїзники побачили рану Дрого, то Хагго впустив скриню, яка хряснула об підлогу, а Котхо вилаявся так брудно, що аж дихати стало важче.

Міррі Маз Дуур роздивилася Дрого з кам'яним обличчям.

— Рана загнилася.

— Це твоїх рук справа, маєгі, — мовив Котхо. А Хагго приклався Міррі кулаком до щоки з вологим чвананням. Жриця впала на землю, і він додав їй ногою.

— Ану припини! — заверещала Дані.

Котхо відтяг Хагго геть, а сам заговорив:

— Забити маєгі ногами — надто легка смерть. Треба її розіп'яти надворі на кілках, і хай її гойдає всякий, хто йде мимо. А коли більше ніхто не забажає, хай пограються ще й собаки. Тхори виїдять їй тельбухи, гайвороння видзьобає очі. Мухи з річки відкладуть їй яйця у череву та питимуть гній з пошматованих грудей...

Він увіп'яв свої залізні пальці у м'яку, зів'ялу плоть плеча жриці та підсмикнув її на ноги.

— Ні! — мовила Дані. — Я не дозволю її кривдити.

Губи Котхо відповзли з його кривих чорних зубів, зобразивши жахливу подобу посмішки.

— Ні? Це ти мені кажеш? Ти краще молися, щоб тебе не прип'яли поруч із маєгі. Ти винна не менше за неї.

Наперед виступив пан Джораг, перевіряючи, як ходить меч у піхвах.

— Припни язика, кривноїзнику. Принцеса є твоєю халісі.

— Поки живе кров моєї крові, — відповів Котхо лицареві. — А коли той помре, вона перетвориться на ніщо.

В Дані всередині все стислося.

— Ще до того, як стати халісі, я була кров'ю дракона. Пане Джорагу, скличте мій хас.

— Не треба, — мовив Котхо. — Ми підемо. Поки що... халісі.

Хагго вийшов слідом за ним із шатра, хмуриючи брови.

— Він дуже небезпечний для вас, принцесо, — мовив Мормонт. — Дотракійці кажуть, що кривноїзники поділяють життя свого хала. І Котхо бачить, як наближується кінець їхнього спільного життя. А мертвій людині нема чого боятися.

— Ніхто поки що не помер, — відповіла Дані. — Пане Джорагу, мені потрібен захист вашого клинка. Краще вам вдягти обладунок.

Навіть самій собі вона боялася зізнатися, як її лякає те, що мало відбутися.

Лицар вклонився.

— Воля ваша.

І вийшов з намету.

Дані обернулася до Міррі Маз Дуур. Та дивилася сторожкими очима.

— То ви знову врятували мене.

— А тепер ти маєш врятувати його, — відказала Дані. — Прощу, благаю...

— Невільницю не благають, — різко відповіла Міррі, — невольниці наказують.

Вона підійшла до Дрого, що палав на своїй циновці, й довго вдивлялася у рану.

— Втім, благають чи наказують — то вже не важить нічого. Мистецтво цілителів йому не допоможе.

Очі хала були заплющені. Жриця відкрила одне з них пальцями.

— Він глушив біль маковим молоком.

— Так, — визнала Дані.

— Я зробила для нього мазь із вогнестрюків та нещипаю. Наклала йому пов'язку з ягнячої шкіри.

— Хал казав, що вона пече. І відірвав. Травниця зробила йому нову — мокру та заспокійливу.

— Так, вона пекла. Бо у вогні ховаються великі цілющі чари. Це знають навіть ваші голомози.

— Зроби йому іншу пов'язку, — попрохала Дані. — Цього разу я не дозволю йому зірвати її.

— Вже запізно робити пов'язки, пані, — відповіла Міррі. — Зараз я можу тільки полегшити йому шлях у п'їтму, аби він від'їхав у нічні землі без болю. До ранку його вже не стане.

Її слова вразили Дані гірше за ніж у груди. Що вона такого наробила, чим розгнівала богів? Вона тільки-но знайшла собі безпечне місце, нарешті скуштувала кохання та надії. Нарешті збиралася додому. Втратити усе в таку мить...

— Ні, — заперечила вона. — Врятуй його, і отримаєш волю. Клянуся. Ти ж, напевне, знаєш спосіб... якісь чари, що-небудь...

Міррі Маз Дуур всілася на п'яти і окинула Дані поглядом чорних, мов ніч, очей.

— Є такі чари. — Вона говорила тихо, майже шепотіла. — Але вони

важкі й темні, пані. Багато хто скаже, що краще й чистіше було б прийняти смерть. Я навчилася цього способу в Асшаї, дорого заплативши за науку. Мій вчитель був кровознатник із Тіньових Земель.

По Даніному тілу пробігла крижана хвиля.

— То ти й справді маєгі...

— Справді? — посміхнулася Міррі Маз Дуур. — Але ж вашого наїзника, срібна царице, зараз може врятувати тільки маєгі.

— Хіба немає іншого способу?

— Іншого — немає.

Хал Дрого смикнувся та вхопив ротом повітря.

— То роби свою справу, — наважилася Дані. Вона не мала боятися; кров дракона не боїться. — Рятуй його.

— За це доведеться заплатити, — попередила жриця.

— Ти матимеш золото, коней... усе, що забажаєш.

— Йдеться не про золото чи коней. Це кровочари, пані. За життя можна платити тільки смертю.

— Смертю? — Дані злякано охопила себе руками, розгойдуючись уперед-назад на п'ятах. — Моєю?

Вона сказала собі, що помре за нього, якщо муситиме. Вона — кров дракона, і не повинна боятися. Її брат Раегар помер заради жінки, яку кохав.

— Ні, — заспокоїла її Міррі Маз Дуур. — Не вашою, халісі.

Дані здригнулася з полегшенням.

— Роби, що знаєш.

Маєгі поважно кивнула.

— Як ви накажете, так і буде. Покличте ваших людей.

Хал Дрого слабо викручувався, коли Рахаро та Кваро опускали його до купелі.

— Ні, — бурмотів він, — ні. Треба їхати.

У воді вся сила, здавалося, полишила його. Наче витікла крізь якісь щілини.

— Приведіть його коня, — наказала Міррі Маз Дуур. Наказ було виконано. Джоного завів великого гнідого огиря просто у намет. Коли кінь відчув пахощі смерті, то заіржав і став дибки, заковуючи очі. Аби вгамувати його, знадобилося троє людей.

— Що ти робитимеш? — запитала Дані.

— Нам потрібна кров, — відповіла Міррі. — Так це робиться.

Джохого сахнувся, поклавши руку на араха. То був юнак шістнадцяти років, тонкий та гнучкий, мов батіг, безстрашний, смішливий, з легкою тінню перших вусів на верхній губі. Раптом він впав на коліна перед своєю повелителькою.

— Халісі, — заблагав він, — цього не можна робити. Дай-но я вб'ю цю маегі.

— Вб'єш її — вб'єш свого хала, — відповіла Дані.

— Це кровочари, — мовив він. — Це заборонено.

— Я — халісі. Я кажу, що це не заборонено. У Ваес Дотраку хал Дрого вбив огиря, і я з'їла його серце, аби дати нашому синові силу та мужність. Це те саме. Одне й те саме.

Огир хвицявся та ставав дибки, поки Рахаро, Кваро та Агго тягли його до купелі. Там, наче мертвий, плавав хал, забруднюючи купільну воду кров'ю та гноєм зі своєї жахливої рани. Міррі Маз Дуур співучо проказала якісь слова невідомою Дані мовою. В її руці невідомо звідки, непомітно для Дані з'явився ніж — на вид дуже старий, вкритий стародавніми написами, викуваний з червонястого томбаку в подібі листка. Маегі чиркнула ним по горлянці коня, трохи нижче його шляхетної голови. Огир заїржав і здригнувся; з нього червоним водоспадом лінула кров. Кінь би впав, та чоловіки з хасу міцно тримали його на ногах.

— Сило коня, увійди в наїзника, — співала Міррі, поки кінська кров змішувалася з водою в купелі Дрого. — Сило звіра, увійди в чоловіка.

Джохого, який боровся з вагою вбитого огиря, вирячив нажахані очі. Він боявся торкатися мертвої плоті, але й відпустити боявся. «Це лише кінь», подумала Дані. Якщо можна купити життя Дрого ціною кінської смерті, то вона віддасть на заклання хоч цілий табун на тисячу голів.

Коли огиреві нарешті дали впасти, купіль була темно-червона, а від Дрого виднілося саме обличчя. Коняча туша була Міррі Маз Дуур ні до чого.

— Спалить її, — наказала Дані. Вона знала, що саме таким є звичай. Коли помирав вершник, його коня вбивали та клали поруч із ним на поховальне вогнище, аби той ніс хазяїна до нічних земель. Воїни хасу потягли коня геть з намету. Навколо була сама кров; навіть стіни

піщаного шовку були заляпані нею, а килими під ногами просякли так, що аж зчорніли та хлюпали.

Запалили жарівниці. Міррі Маз Дуур кинула на вугілля якогось червоного порошку. Від нього дим набув гострого присмаку та досить смаковитого запаху, але Ероя негайно втекла, схлипуючи, а Дані переповнилася жахом. Але вона зайшла надто далеко, щоб повертати назад. Тому відіслала служниць геть.

— Ви теж ідіть з ними, срібна царице, — мовила Міррі Маз Дуур.

— Я залишуся, — заперечила Дані. — Цей чоловік вперше пізнав мене під зірками і дав життя дитині всередині мене. Я не покину його самого.

— Покинете. Щойно я почну співати, ніхто не повинен входити до намету. Моя пісня розбудить сили давні й темні. Цього вечора тут танцюватимуть мертві. Жодна жива людина не повинна їх бачити.

Дані схилила голову, безпомічно погоджуючись.

— Тоді ніхто не ввійде сюди.

Вона схилилася над Дрого у кривавій купелі та легенько поцілувала його у лоба.

— Поверни його мені, — прошепотіла Дані до Міррі Маз Дуур, перш ніж вийти геть.

Надворі сонце вже висіло низько над обрієм, небо зачервонілося та пішло похмурими синюшними хмарами. Халазар став табором. Намети та циновки для спання тяглися, докуди бачило око. Дув гарячий вітер. Джохого та Агго копали вогняну яму, аби спалити мертвого коня. Перед Дані зібрався цілий натовп. Дотракійці витріщалися на неї жорсткими чорними очима з облич, схожих на личини з куваної міді. Вона побачила пана Джорага Мормонта у шкіряному каптані та обладунку. На його широкому лисому лобі блищали крапельки поту. Він проштовхався крізь дотракійців та став поруч з Дані. Побачивши криваві відбитки її чобітків на ґрунті, лицар збліднув з лиця.

— Що ви наробили, дурна дівчино? — запитав він хрипким голосом.

— Я мала якось врятувати його.

— Ми могли б просто втекти, — мовив лицар. — Я б доправив вас до Асшаю, принцесо... Не треба було...

— То я справді ваша принцеса? — запитала вона його.

— Ви ж знаєте відповідь. Боги, збережіть нас обох...

— Тоді допоможіть.

Пан Джораг скривився.

— Аби ж я знав, як саме.

Голос Міррі Маз Дуур піднісся до тонкого завивання, від якого по спині Дані побігли мурашки. Деякі дотракійці почали тишком-нишком тікати, бурмочучи собі під ніс. Намет світився зсередини від вогню у жарівниці. Через заляпаний кров'ю піщаний шовк було видно рухливі тіні.

Там танцювала Міррі Маз Дуур, і не сама.

Дані побачила відвертий переляк на обличчях дотракійців.

— Так не можна! — заgrimів Котхо.

Вона не бачила, як повернувся кривонісник. З ним були Хагго та Кохолло. Вони разом привели голомозих — євнухів, що лікували ножом, голкою та вогнем.

— Так буде, — відповіла Дані.

— Маєгі, — загарчав Хагго. А старий Кохолло... той самий Кохолло, який пов'язав своє життя з Дрого у день народження хала, який завжди був добрий до неї... він плюнув їй просто у обличчя.

— Ти помреш, маєгі, — пообіцяв Котхо, — але першою має померти та, інша.

Він витяг араху і рушив до намету.

— Ні! — скрикнула вона. — Не можна!

Вона вхопила Котхо за плече, але той відштовхнув її убік. Дані впала на коліна, схрестивши руки на череві, аби захистити дитя.

— Зупиніть його! — наказала вона своєму хасові. — Вбийте його!

Рахаро та Кваро стояли обабіч запони намету. Кваро зробив крок уперед і потягся по руків'я батога, але Котхо крутнувся швидко і вправно, наче танцюрист, здіймаючи араху. Кваро отримав удар знизу під руку; яскрава гостра криця розпанахала шкіру та плоть, м'язи та ребра. Молодий наїзник сахнувся назад, вхопив ротом повітря; кров бризнула навсібіч.

Тим часом Котхо вивільнив лезо араху.

— Гей, конятнику! — покликав пан Джораг Мормонт. — Спробуй-но мене!

Меч-півторак вислизнув з піхов.

Котхо крутнувся, вилаявся. Арах свиснув так швидко, що кров Кваро полетіла з нього дрібним віялом, наче дощ під гарячим вітром. Меч стримав його за якусь стопу від обличчя пана Джорага; два леза тремтіли мить від напруги, поки Котхо завивав від люті. На лицареві була кольчуга, поножі та рукавиці з членованої сталі, важкий ринграф навколо шиї, та він якось не подумав вдягти ще й шолома.

Котхо пружно та спритно відскочив, арах описав над його головою блискуче коло, замиготів, наче блискавка. Лицар поспіхом став до бою. Пан Джораг відбивав удари, як умів, але вони сипали один за одним так швидко, що Дані здавалося, наче Котхо має чотири араху у чотирьох руках. Вона почула скрегіт леза по кольчuzі, побачила іскри, викресані довгим кривим клинком з латної рукавиці. Мормонт відступав, запинаючись, а Котхо рвучко насідав на нього. Лівий бік обличчя лицаря спливав кров'ю; удар у стегно прорубав кольчугу та змусив його шкутильгати. Котхо сипав лайками, глузував, кликав пана Джорага боягузом, молочним немовлям, євнухом у залізній сорочці.

— Прийшла твоя смерть! — гукнув він, виблискуючи арахом у червоних сутінках.

В Даніному череві відчайдушно хвицявся її син. Криве лезо обійшло пряме та глибоко занурилося у лицареве стегно, де виднілася дірка у кольчuzі. Мормонт застогнав, запнувся... Дані відчула раптовий різкий біль, щось мокре між стегон. Котхо заволав з радощів, але арах зустрів тверде і на мить застряг.

Цього виявилось досить. Пан Джораг опустил меч з усією силою, що в нього лишилася — просто крізь плоть та кістку. Передпліччя Котхо повисло на шматку шкіри та жил. Наступний удар шаленої сили поцілив у вухо дотракійця, і обличчя Котхо наче вибухнуло зсередини. Навколо верещали дотракійці. Виття Міррі Маз Дуур всередині намету нічим не нагадувало людський голос. Кваро, вмираючи, благав про воду. Дані кликала на поміч, та ніхто її не чув. Рахаро саме бився з Хагго, арах танцював з арахом, а тоді громом ляснув батіг Джохого, і кінець його обвився навколо шиї Хагго. Кревноїзник запнувся, хитнувся назад, втратив рівновагу, впустив зброю. Рахаро стрибнув уперед, завив, з усієї сили опустил араху обіруч на голову Хагго. Лезо втрапило просто межі очі, зачервоніло, затремтіло. Звідкілясь прилетів камінь; Дані поглянула на своє плече і побачила кров та

пошматоване м'ясо.

— Ні, — заскиглила вона, — благаю вас, не треба, це занадто, ми всі дорого заплатимо...

Полетіли ще камені. Дані спробувала повзти у бік намету, але її впіймав Кохолло. Вчепившись пальцями у волосся, він задер їй голову назад, і вона відчула холодний дотик ножа до горлянки.

— Дитина! — заверещала вона. Мабуть, боги почули і зглянулися, бо ще мить, і Кохолло впав мертвий. Стріла Агго влучила йому під пахву, прохромила легені та серце.

Коли нарешті Даянерис віднайшла у собі сили підняти голову, то побачила, що натовп розходиться. Дотракійці мовчки прокрадалися до своїх наметів та циновок. Дехто сидлав коней та їхав геть. Сонце вже сіло. По всьому халазарові палали багаття. Жовтогарячі ватри люто тріщали та плювалися іскрами у небо. Вона спробувала підвестися, та її охопив страшний біль: неначе велетень схопив її до кулака і щосили стиснув. Дані забило подих; вона тільки й могла, що хапати ротом повітря. Голос Міррі Маз Дуур скидався тепер на поховальний лемент. Всередині намету вихором крутилися тіні.

Її стан охопила рука, і раптом пан Джораг підняв її на ноги. Обличчя його стікало кров'ю; Дані побачила, що лицареві бракує пів-вуха. Біль охопив її знову; вона зсудомилася у руках Мормонта і почула, як лицар кличе її служниць на поміч. «Чи всі вони такі налякані?» Та вона й сама знала відповідь. Ще один напад болю. Дані ковтнула власний вереск. Її син мовби тримав по ножеві у кожній руці й намагався прорізати собі шлях на волю.

— Дорея, хай тобі грець! — заревів пан Джораг. — Хутко сюди. Шукай повітух!

— Вони не прийдуть. Кажуть, що вона зурочена.

— Вони прийдуть, або я зітну їхні голови.

Дорея заскиглила.

— Їх вже немає, пане!

— Маегі, — сказав хтось. Може, Агго? — Її треба до маегі.

«Ні», хотіла відповісти Дані, «тільки не це, не треба», але коли відкрила рота, то видала тільки довге болісне виття, а вся шкіра вкрилася холодним потом. Що з ними таке, хіба вони не бачать? Всередині намету танцювали тіні, кружляли навколо жарівниці та

кривавої купелі, відбивалися темними обрисами на шовку, і деякі з них не скидалися на людей. Вона побачила тінь, схожу на великого вовка, і ще одну — мовби людину, охоплену полум'ям.

— Ягнятниця знає таємниці породільського ложа, — мовила Іррі. — Я сама чула, як вона казала.

— Так, — погодилася Дорея, — я теж чула.

«Ні!», заволала Дані, або думала, що заволала, бо насправді з її вуст не зірвалося навіть шепотіння. Її підняли та понесли. Очі відкрилися на мертве небо — чорне, похмуре, без жодної зірки. «Благаю, ні.» Голос Міррі Маз Дуур почувся гучніше, потім заповнив увесь світ.

— З'явіться! — верещала вона. — Танцюйте!

Пан Джораг вніс Дані до намету.

Ар'я V

Пахощі гарячого хліба, що пливли з крамниць уздовж Борошняної вулиці, смакували солодше за всякі парфуми, що їх колись нюхала Ар'я. Вона глибоко вдихнула та підступила ближче до голуба. Товстий, брунатно-зозулястий птах дзьобав собі скоринку, що застрягла між двома каменями бруківки, та коли його торкнулася Ар'їна тінь, поспіхом злетів у повітря. Свиснув дерев'яний меч, поціливши голуба за аршин від землі. Птах впав додолу, розсипаючи темне пір'я. Ар'я налетіла на нього за одну мить, вхопила за крило, поки той силувався злетіти. Голуб іще встиг дзьобнути їй долоню, а тоді вона стиснула йому шию, скрутила і почула тріск кісток.

Проти котів голуби були легкою здобиччю.

Мимо проходив септон, кинув на неї погляд скося.

— На цій вулиці найкраще ловити голубів, — повідомила йому Ар'я, причепурюючись та підіймаючи впущеного дерев'яного меча. — Вони тут шукають крихти хліба.

Септон прожогом кинувся геть.

Вона підвісила голуба до пояса та рушила донизу вулицею. Знизу якийсь чолов'яга штовхав поперед себе на двоколісному возику цілу купу мандриків; вона почула запах чорниць, лимонів, абрикосів. Порожній живіт гучно забурчав.

— Можна мені одну? — мимоволі прохопилася вона. — Лимонну... чи яку-небудь.

Чоловік з возиком роздивився їй зверху донизу. Вочевидь, побачене

йому не сподобалося.

— Давай три мідяки.

Ар'я постукала дерев'яним мечем по боці чобота.

— Можу дати навзамін жирного голуба.

— Хай Інші твого голуба зжеруть, — сплюнув візник.

Мандрики були теплі, щойно з печі. Від пахощів в неї набрався повний рот слини, але ж вона не мала трьох мідяків... ба навіть одного. Тоді Ар'я окинула візника довгим поглядом, згадуючи слова Сиріо, як треба бачити. Той був низенький, з круглим черевцем, на ходу трохи припадав на ліву ногу. Вона саме міркувала, що як вхопити одну мандрику та втекти, то він її ніколи не впіймає, але тут візник розтулив рота і мовив:

— Брудні руки тут не розпускай, щур помийний. Золотаві тобі швидко ради дадуть, будь певний.

Ар'я сторожко озирнулася. У кінці провулку стояло двоє з міської варті. Важкі вовняні киреї, пофарбовані золотом, висіли майже до землі; кольчуги, чоботи та рукавиці в них були чорні. Один мав при боці меча, інший — замашного залізного кийка. Кинувши останній спраглий погляд на мандрики, Ар'я сахнулася від візка та заспішила геть. Золотокирейникам до Ар'ї було байдуже, та від самого їхнього вигляду шлунок в неї зав'язався вузлом. Ар'я трималася подалі від замку, але навіть здалеку бачила, як на високому червоному мурі гниють голови. На кожній голові юрмилося гайвороння, наче мухи на гної. У Bloshinomu Подолі патякали, що золоті киреї тепер за Ланістерів, що їхній тисяцький став князем, отримав землі на Тризубі та місце у королівській раді.

Чула вона й інше. Страшне, безглузде. Хтось казав, що її батько вбив короля Роберта і сам був убитий князем Ренлі. Інший наполягав, що то Ренлі убив короля у п'яній чварі між братами. Бо чого ж іще він утік з міста посеред ночі, мов злодій? В одній байці говорилося, що короля убив вепр на полюванні, а в іншій — що він помер, коли їв того вепра. Мовляв, так напхався, що луснув просто за столом. Та ні, казали інші, король справді помер за столом, але від того, що Павук Варис його отруїв. Брешете, його отруїла королева. Ні, він помер від віспи. Дурниці: король вдавився риб'ячою кісткою.

Усі погоджувалися лише в одному: короля Роберта більше немає.

Дзвони на семи вежах Великого Септу Баелора калатали день і ніч. Лиховісний грім котився містом, як спижевий приплив. Так дзвонять лише на смерть короля, розповів Ар'ї учень-кожум'яка.

Вона хотіла одного: втекти додому. Але забратися з Король-Берега виявилось не так просто, як вона сподівалася. Усі балакали про війну, на мурах кишіли золотокирейники, наче воші на... та хоч би й на ній. У Блошиному Подолі вона ночувала на дахах, у стайнях — усюди, де знаходила місце простягнути ноги, і невдовзі дізналася, за віщо ця місцина отримала свою назву.

Кожен день після втечі з Червоного Дитинця Ар'я відвідувала по черзі сім міських брам. Драконова Брама, Левова Брама, Стара Брама були зачинені та закладені засувами. Грязючна Брама та Божа Брама були відчинені, але тільки для входу в місто; варта нікого не випускала назовні. Ті, кому дозволялося їхати, виїжджали через Королівську Брану або Залізну Брану. Але там на чатах стояли ланістерівські стражники у кармазинових киреях та шоломах з левами на маківках. Видивляючись з даху якоїсь корчми біля Королівської Брани, Ар'я бачила, як варта обшукує вози, примушує вершників вивертати сакви, допитує кожного пішого подорожнього.

Інколи вона міркувала, чи не переплисти їй річку, але Чорноводна була широка, швидка та відома кожному своїми зрадливими течіями й водокрутами. А грошей заплатити за пором чи проїзд на човні вона не мала.

Пан батько вчили її не красти нізащо в світі, але стримуватися ставало дедалі важче. Якщо не вибратися найближчим часом, доведеться випробувати долю з золотокирейниками. Вона не надто голодувала, відколи навчилася бити птахів дерев'яним мечем, але боялася так сильно, що від голубів її нудило. Двійко вона з'їла сирими, поки не знайшла Блошиний Поділ.

На Подолі у провулках стояли харчівні, де роками потроху кипіли величезні казани юшки. Там можна було змінити половину голуба на окраєць учорашнього хліба та миску «бевки з м'ясом». Другу половину просто при тобі смажили до хрускоту на вогні, якщо ти сама обскубеш п'я. Ар'я віддала б що завгодно за кухоль молока та лимонне тістечко, але не гидувала й бевкою. Її зазвичай варили з ячменю, різали туди моркву, цибулю та ріпу, інколи яблуко. Зверху на

бевці плавала плівка жиру. Яке саме в неї кидали м'ясо, вона намагалася не думати. Одного разу знайшла у мисці шматочок риби.

Єдина біда — харчівні не стояли порожні. Ар'я весь час відчувала на собі очі, поки хутко глitala свій харч. Дехто витріщався на її чобітки чи кобеняка, і вона знала, що ті собі думають. Були й інші, ще гірші — заповзали їй поглядами під шкіряну одежину, і про тих вона й знати не хотіла, що вони собі думають. Кілька разів її вистежували та переслідували у провулках, але жодного разу не впіймали.

Срібного браслета, якого вона сподівалася продати, вкрали першої ж ночі за межами замка. А разом і клунок доброї одежі. Після ночівлі у спаленому будинку по Свинячому провулку в Ар'ї лишився тільки кобеняк, в який вона загорталася, шкірянка на спині, дерев'яний навчальний меч... та Голка. На Голці вона лежала зверху, бо інакше б її теж вкрали. А вона ж була дорожча за все інше, разом узятє. З тих пір Ар'я набула звички ховати праву руку разом з мечем при боці під кобеняком. Дерев'яного меча вона тримала у лівиці, де кожен міг його бачити. Ним Ар'я сподівалася відлякувати грабіжників. Утім, по харчівнях часом сиділи такі харцизяки, що їх і галябарда не відлякала б. Їхні пики відбивали в неї охоту до голубів та черствого хліба, і часом вона вкладалася спати голодною, аби тільки не потрапляти зайвий раз на очі.

Щойно вона вибереться за місто, як зможе збирати ягоди або вкрати в якомусь садку яблук чи вишень. Ар'я згадала, як бачила численні садки на королівському гостинці, коли їхала на південь. У лісі можна копати корінці, а чи й вполювати якогось зайця. У місті вона могла вполювати хіба що пацюка, кішку або кощавого собаку. В якійсь харчівні, казали люди, можна виручити жменю мідяків за цілий понос щенят, але їй навіть думати про таке було гидко.

Нижче Борошняної вулиці починалася плутанина вуличок та провулків. Ар'я пробиралася крізь натовп, намагаючись не наближатися до золотокирейників. Вона вже навчилася триматися середини — там інколи доводилося ухилятися від возів та коней, але їх було видно заздалегідь. А от якщо іти попід будинками, то можна втрапити до чийось рук. В деяких провулках, щоправда, домівки стояли так близько, що трохи не стрічалися посередині — там, ясна річ, лишалося ходити тільки попід стінами.

Мимо промчала галаслива ватага малих дітей, котячи перед собою обруча. Ар'я витріщилася на них з відразою, згадавши часи, коли вона гралася обручем з Браном, Джоном та малим Ріконом. Вона спитала себе, чи сильно виріс Рікон, чи дуже сумує Бран. Вона б віддала що завгодно, аби Джон зараз назвав її «сестричкою» та скуйовдив волосся. Чи хай би й не куйовдив. Ар'я бачила своє віддзеркалення у калюжах і вирішила, що куйовдити волосся їй вже далі нікуди.

Вона пробувала балакати з дітьми на вулицях, знайти собі друзів, щоб було де спати, але, мабуть, казала щось не те чи не так. Малі діти просто зиркали на неї сторожкими очима та тікали, щойно вона наближалася. Їхні ж більші брати та сестри питали в неї таке, чого вона не знала, кликали образливими словами і намагалися щось вкрасти. Тільки учора кощава босонога дівуля, удвічі старша за Ар'ю, збила її з ніг та спробувала стягти чобітки. Але Ар'я заліпила їй такого ляща дерев'яним мечем у вухо, що дівка кинулася геть у сльозах та крові.

Поки вона пробиралася донизу пагорба, до Блошиного Подолу, над головою крутився мартин. Ар'я зиркнула на нього та замислилася, але птах летів надто високо, щоб збити його палицею. Та все ж він навів думки про море. Може, це й є шуканий вихід. Стара Мамка, бува, розповідала про хлопчаків, що прокрадалися на купецькі галери, тікали у море і переживали там безліч пригод. Може б і Ар'я так змогла. Вона вирішила відвідати берег річки — той однак лежав на дорозі до Грязючної Брами, а її вона сьогодні ще не перевіряла.

Ар'я знайшла корабельні дивно порожніми та тихими. Побачила ще пару золотокирейників, що крокували біч-о-біч рибним базаром, але вони на неї навіть не глянули. Половина яток була порожня, та й у порті стояло куди менше кораблів, аніж вона пам'ятала. Посередині Чорноводної рухалися вишикувані у бойовий порядок три королівські військові галери. Здіймалися та опадали весла, пофарбовані золотом коробки різали хвилі. Ар'я трохи подивилася, а тоді продовжила шлях вздовж річки.

Коли вона побачила на третьому причалі стражників у сірих вовняних деліях, облямованих білим єдвабом, то в неї серце трохи не спинилося у грудях. Від виду кольорів Зимосічі на очі навернулися сльози. Позаду них, припнута до якорів, хилиталася на хвилях вузька

трипалубна купецька галера. Її назви, виведеної фарбою на боці, Ар'я прочитати не зуміла — слова були якісь чужі, може, мирійські чи браавоські, а чи й високовалірійські. Тому вхопила за рукава першого-ліпшого гаківника, що проходив мимо.

— Перепрошую, — спитала вона, — який це корабель?

— «Відьма вітрів», прийшла з Миру, — відповів чоловік.

— Ще й досі стоїть! — лягнула Ар'я, не подумавши. Гаківник зачудовано зиркнув на неї, знизав плечима і пішов собі. Ар'я ж прожогом ринула на причал. Саме «Відьму вітрів» батько найняли, аби відвезти їх додому... і вона усе ще чекала на неї! А дівчинка ж гадала, що корабель вже сто років як знявся з припони.

Двоє стражників кидали кості, третій ходив на чатах, поклавши руку на маківку меча. Ар'я засоромилася, що вони побачать її дитяче рюмсання, і зупинилася, аби протерти очі. Очі, очі... чому ж...

«Дивись очима», почула вона шепіт Сирію.

Ар'я подивилася очима. Вона знала в обличчя усіх батькових людей. А троє у сірих деліях були чужі.

— Гей, ти! — покликав той, що чатував. — Чого тобі тут треба, хлопче?

Інші двоє підняли очі від гри.

Ар'я ледве втрималася, щоб не гайнути з місця, бо вчасно втямила: тоді за нею неодмінно поженуться. І примусила себе підійти ближче. Сторожі напевне наказали видивлятися дівчинку, а цей гадав, що перед ним хлопчик. То вона й поводитиметься, наче хлопчик.

— Не бажаєте купити голуба? — показала вона воякам вбитого птаха.

— Забирайся геть! — гримнув стражник.

Ар'я зробила, що наказали. Не мусила навіть вдавати, що злякалася. Позаду неї вояки повернулися до гри.

Вона сама не пам'ятала, як повернулася до Блошиного Подолу, але до часу, коли знову ступила на криві та вузькі, позбавлені бруківки вулички між пагорбами, геть засапалася. Поділ мав свій, особливий сморід: свинячі сажі та кінські стайні, кожум'яцькі майстерні змішували свої пахощі з кислим духом дешевих харчівень, винних льохів та домів розпусти. Ар'я блукала плутаниною провулків, не розбираючи дороги, а тоді винюхала киплячу «бевку з м'ясом» крізь двері харчівні та зрозуміла, що загубила голуба. Напевне, він випав з-

за пояса, поки вона тікала, або хтось його вкрав, а вона й не помітила. Якусь мить вона ладна була знову заплакати. Адже такого тлустого птаха можна вполювати тільки на Борошняній вулиці.

Десь на іншому кінці міста почали калатати дзвони.

Ар'я зиркнула вгору, прислухалася, здивувалася, що воно має означати цього разу.

— Що таке? — гукнув якийсь товстун з харчівні.

— Та знову дзвонять, ой леле, рятуйте нас, боги, — заскиглила стара жінка.

Рудоволоса шльондра у клапті розмальованого шовку розчахнула віконниці другого поверху.

— А цього разу хто помер? Часом не король-хлопчак? — заволатала вона, перехилившись через підвіконня на вулицю. — Вони, хлопчаки, отакі — надовго їх не вистачає!

Шльондра зареготала, а ззаду її охопив руками голий чоловік, вкусив за шию та узявся м'яти важкі білі груди, що вільно теліпалися під тонкою сорочкою.

— Тупа хвойда! — заволав знизу товстун. — Король живий, просто усіх скликають на майдан! Зараз калатають з однієї дзвіниці, а коли король помирає, то з усіх у місті!

— Гей ти, годі кусатися, бо у твої дзвони закалатаю! — мовила жінка у вікні чоловікові позаду себе, відпихаючи його ліктем. — То хто помер, якщо король живий?

— Усіх скликають на майдан, — повторив товстун.

Двоє хлопчаків приблизно Ар'їного віку промчали повз неї, розбризкуючи калюжу. Стара прокричала їм якісь прокльони, та вони гайнули своєю дорогою. Поспішали догори пагорбом й інші городяни, аби подивитися, що за галас зчинився. Ар'я кинулася наздоганяти повільнішого з хлопців.

— Куди ви біжите? — крикнула вона, опинившись просто позаду. — Що коїться?

Він зиркнув назад, не спиняючись.

— Золоті киреї ведуть його до септу!

— Кого «його»? — прокричала Ар'я знову, не стишуючи кроку.

— Правицю! Буу каже, йому зітнуть голову!

По вулиці проїхав віз, лишив глибоку колію у землі. Хлопчина

перестрибнув через неї, але Ар'я навіть не помітила — запнулася та впала долілиць, подряпала коліно на камені, розбила пальці на твердій втоптаній землі. Між ніг втрапила Голка, заплуталася так, що Ар'я ледве зіп'ялася на ноги, схлипуючи від болю. Великий палець лівої руки спливав кров'ю. Посмоктавши його, вона побачила, що при падінні зірвала половину нігтя. Руки боліли, коліном також текла кров. — Дорогу! — заволав хтось із поперечної вулиці. — Дорогу вельможним панам Рожвинам!

Ар'я ледве встигла забратися з дороги, поки її не задавили. Мимо учвал промчали четверо стражників на великих огирях, у клітчастих синьо-пурпурних киреях. Позаду на двох однакових брунатних кобилах біч-о-біч їхали двоє схожих, наче дві краплі води, паничів. Ар'я сто разів бачила їх у замковому дворі. То були близнюки Рожвини — пан Горас та пан Гобер — молоді, не надто красні на вроду лицарі з солом'яним волоссям та грубо витесаними веснянкуватими обличчями. Санса та Джейна Пул колись величали їх «пан Карась» та «пан Бобер» і хихотіли, щойно бачили. Але Ар'ї зараз було не до сміху. Усі рухалися в тому самому напрямку, усі прагнули побачити, до чого це дзвонять у Великому Септі. Передзвін, дедалі гучніший, кликав і тягнув до себе. Ар'я влилася у людський потік. Палець із зірваним нігтем болів так, що вона ледве стримувала сльози. Шкутильгаючи у натовпі, вона закусилла губу і дослухалася до збуджених голосів навколо себе.

— ...Правицю Короля, князя Старка. Його ведуть до септу Баелора.

— Я чув, він вже мертвий.

— Та недовго йому лишилося. Осьдечки, ставлю срібного оленя, що йому зітнуть макітру.

— Зрадникові собача смерть. — Чолов'яга сплюнув на землю.

Ар'я намагалася знайти якісь слова.

— Ні, він ніколи... — почала була вона, та дитину ніхто не став слухати. Люди сперечалися просто в неї над головою.

— Дурню! Ніхто йому нічого не зітне. Відколи це на сходах Великого Септу рубають голови за зраду?

— Еге ж, мабуть, приведуть у лицарі висвятити. Люди кажуть, саме Старк убив старого короля Роберта. Врізав його милості горлянку в лісі, а коли його знайшли, стояв, оком не змигнувши, і брехав, що

винен якийсь там дурний вепр.

— Та ні, брешуть. Короля власний брат убив. Отой Ренлі, що носить золоті роги.

— Стули свого чорного рота, відьмо. Патякаєш казна-що. Його вельможність — добрий пан, вірний престолові.

Поки Ар'я дісталася Сестринської вулиці, натовп ущільнився так, що стояв плечем до плеча. Вона дозволила людській річці нести себе уперед, до самої верхівки пагорбу Візеньї. Білий мармуровий майдан був щільно забитий людом, який завзято штовхався і намагався пролізти якомога ближче до Великого Септу Баелора. Дзвони тут калатали дуже гучно.

Ар'я змією продиралася крізь людське громаддя, пірнала під ноги коням, міцно стискаючи дерев'яного меча. З глибини натовпу вона не бачила нічого, окрім рук, ніг, животів та хіба що семи струнких башт септу над головами. Вона побачила воза дроворубів і спробувала була видертися на нього ззаду, аби щось бачити, але таких розумників знайшлося багато. Візник вилаявся на них та відігнав, ляснувши батоном.

Ар'я оскаженіла. Незнамо як проштовхавшись наперед, вона вперлася у камінь якогось п'єдесталу, зиркнула вгору і узділа Баелора Блаженного, короля-септона. Запхавши дерев'яного меча за пасок, Ар'я полізла на мармурову подобу, лишаючи плями крові від зірваного нігтя на мальованій поверхні. Зрештою вона вибралася нагору і всунулася між ногами кам'яного короля.

Саме тоді вона й побачила свого батька.

Князь Едард стояв на казальниці верховного септона ззовні дверей септу. Його підтримували двоє золотокирейників. Князь мав на собі багатий сірий оксамитовий жупан з білим вовком, вишитим бісером на грудях, та облямовану хутром сіру вовняну делію. Але батько був такий схудлий, яким Ар'я ще ніколи його не бачила; довгасте обличчя кривилося від болю. Він би напевне впав, якби його не тримали; лубок на зламаній нозі був сірий та гнилий.

Позаду князя стояв сам верховний септон: низький, посивілий, неймовірно жирний, у довгих білих шатах та величезній короні з витого золота і кришталю, яка вінчала його голову райдугою при кожному русі.

Навколо дверей до септу, перед високою мармуровою казальницею, скупчився натовп лицарів та вельможного панства. Джофрі було добре видно поміж ними у кармазиновому шовку та оксамиті, прикрашеному гарцюючими оленями та ревливими левами, з золотим вінцем на голові. Королева-мати стояла позаду у чорній жалобній сукні з кармазиновими розрізами та низкою чорних діамантів у волоссі. Ар'я упізнала Хорта, що вдяг сніжно-біле корзно поверх свого звичного темно-сірого обладунку; навколо нього стояло ще четверо з Королегвардії. Помітила євнуха Вариса, що ковзав поміж панів та пань у м'яких капцях та візерунчастому одамашковому халаті. Наостанок зрозуміла, що коротун з гострою борідкою, у сріблястій короткій накидці — це той самий чоловік, який колись бився у двобої за руку пані матері.

А посередині того натовпу стояла Санса, вбрана у небесно-блакитний шовк, з чисто вимитим і закрученим у кучері рудуватим брунатним волоссям, зі срібними браслетами на зап'ястках. Ар'я зморщила лоба, намагаючись зрозуміти, що тут робить її сестра і чому вона така щаслива на вигляд.

Натовп стримувала довга шереха списників у золотих киреях під проводом огрядного вояка у примхливому обладунку, прикрашеному чорним покостом та золотим карбом. Його кирея відблискувала так, як може блищати тільки справжня золототкана парча.

Коли припинили калатати у дзвін, тиша потроху встановилася на великій площі. Тоді її батько підняв голову і почав говорити, але таким слабким голосом, що годі було щось розібрати. Люди позаду неї почали гукати: «Що?» та «Гучніше!». Вояк у чорно-золотому обладунку підступив ззаду до батька і різко штурхнув його. «Дайте йому спокій!», хотіла заволати Ар'я, та знала, що ніхто не послухає. Тоді вона прикусила собі губу.

Батько почав знову, вже гучніше.

— Я — Едгард Старк, князь на Зимосічі та Правиця Короля, — мовив він голосом, що полинув до всіх кутків майдану. — Я прийшов сюди, щоб висповідати перед вами, на очах в богів та людей, свою зраду.

— Ні, — заскиглила Ар'я. Під нею натовп заволав та заверещав. Лайки, прокльони, образи наповнили повітря. Санса сховала обличчя в долоні.

Батько іще підвищив голос, намагаючись, щоб усі його почули.

— Я зрадив довіру мого короля і друга Роберта, — закричав він. — Я присягнувся берегти та захищати його дітей, але ще не встигла охолонути кров короля, як я намірився скинути його сина з трону, свавільно убити спадкоємця та сісти на престол самому! Хай верховний септон, сам Баелор Блаженний та Седмиця засвідчать правду: Джофрі Баратеон — єдиний законний спадкоємець Залізного Трону, милістю всіх богів володар Семицарства і на Державі господар! З натовпу прилетів камінь. Ар'я скрикнула, коли він вдарив батька. Золотокирейники втримали його на ногах. Кров заструменіла обличчям з глибокої рани на чолі. Ще камені. Один ударив стражника зліва від батька. Інший брязнув по нагрудникові лицаря у чорно-золотому обладунку. Двоє з Королегвардії стали перед Джофрі та королевою, затуляючи їх щитами.

Ар'їна рука сягнула під кобеняка та намацала Голку в піхвах. Дівчинка міцно вхопила руків'я — так міцно, як ніщо раніше. «Благаю вас, боги», молила вона, «вбережіть батька. Не дозвольте його скривдити.»

Верховний септон став на коліна коло Джофрі та його матері.

— По гріхах наших і страждання наші, — проказав він співучим, басовитим та бундючним голосом, набагато гучнішим за батьків. — Цей чоловік сповідав свої злочини перед очима богів та людей, у цьому святому місці.

Він молитовно здійняв руки, і навколо його голови затанцювала веселка.

— Боги завжди судять справедливо, але Баелор Блаженний вчив нас, що їм також притаманне милосердя. То як належить вчинити зі зрадником, ваша королівська милосте?

Одночасно заволали тисячі голосів, та Ар'я їх не чула. Принц Джофрі... ні, вже король Джофрі... виступив наперед з-за щитів Королегвардії.

— Пані мати прохали мене дозволити князеві Едарду вдягти чорне, і панна Санса також благала про милосердя до її батька.

Він подивився просто на Сансу, всміхнувся, і якусь мить Ар'я гадала, що боги почули її молитву. А тоді Джофрі обернувся до натовпу і продовжив:

— Але жіночі серця занадто м'які. Поки вашим королем є я, зрада

ніколи не залишиться безкарною. Пане Ілине, принесіть мені голову зрадника!

Натовп заревів; Ар'я відчула, як подоба Баелора здригнулася під його шаленим тиском. Верховний септон вчепився у край королівського корзна, Варис біг до короля, вимахуючи руками, і навіть королева поспіхом заговорила до нього, та Джофрі тільки хитнув головою. Коли наперед виступив довготелесий та висохлий, схожий на кістяк у залізній кольчuzі, Королівський Правосуд, двірські пани та лицарі сахнулися навсібіч. Глухо, наче здалеку, Ар'я почула вереск своєї сестри. Санса впала на коліна, схлипуючи з відчаю. Пан Ілин Пейн зійшов догори сходами казальниці.

Ар'я пропхалася між ногами Баелора і кинулася крізь натовп, оголивши Голку. Вона врізалася у чоловіка в різницькому фартуху, збила його на землю. Хтось негайно пхнув її саму в спину, так що вона ледве утрималася на ногах. Навколо юрмилися людські тіла, запиналися, тисли, топтали небораку різника. Ар'я махала Голкою, сікла усіх, хто траплявся під руку.

Нагорі казальниці пан Ілин Пейн майнув рукою. Чорно-золотий лицар віддав наказ. Золотокирейники жбурнули князя Едарда на мармур; його груди та голова звисилися через край.

— Гей, ти! — заволав хтось гнівно на Ар'ю, та вона прожогом чкурнула від нього, розіпхала людей на різні боки, вкрутилася між них, буцаючись у кожного зустрічного. Чиясь рука вхопила її за ногу, вона у відповідь рубонула клинком, надавала копняків по гомілках. Якась жінка запнулася, і Ар'я пробігла їй просто по спині, рубаючи навсібіч, але марно, усе марно... людей було надто багато, і щойно вона пробивала собі дірку, як та заплющувалася. Хтось відштовхнув її убік. Вона досі чула, як верещить Санса.

Пан Ілин видобув з піхов на спині величезного обіручного меча. Коли лезо піднялося над головою і зловило сонячне світло, на темному металі затанцювали рясиці. Блиснув край, гостріший за будь-яку бритву. «Лід», подумала вона, «в нього Лід!» Сльози ринули обличчям, засліпили очі.

А тоді з натовпу вистрілила рука, схопила її за плече, мов вовчі лабеті, ще й так міцно, що з руки аж вилетіла Голка. Ар'я похитнулася, втратила рівновагу і впала б, якби чоловік не підняв її з землі легко, як

ляльку. До її очей наблизилося його обличчя: облямоване довгим чорним волоссям та сплутаною бородою, вишкірене гнилими зубами.

— Не дивися! — загарчав на неї низький голос.

— Я... я... я... — схлипувала Ар'я.

Старий струснув її так сильно, що застукотіли зуби.

— Стули пельку та заплющ очі, хлопче.

Глухо, наче здалеку, вона почула... якийсь звук... тихе зітхання, наче видихнув мільйон людей відразу. Пальці старого, твердіші від заліза, вп'ялися їй у плече.

— Дивись на мене. Ось так, малий, дивись на мене. — Подих його відгонив кислим вином. — Згадав мене, хлопче?

Зрештою спогади збудив сморід. Ар'я побачила засмальцьоване, заяложене волосся, залатаного та запиленого чорного кобеняка на покручених плечах, суворі жорсткі очі, що скося примружилися на неї. І раптом згадала чорного братчика, що приходив до батька.

— Упізнав, еге ж? Ото розумник. — Він сплюнув. — Тут усе скінчено. А ти підеш зі мною і припнеш язика.

Щойно вона спробувала відповісти, як нічний вартовий струснув її ще раз, сильніше.

— Припнеш, кажу.

Майдан потроху порожнів. Люди поверталися до своїх занять, натовп розсіювався. Та байдуже — Ар'їне життя скінчилося. Заніміла, вона посунула поруч з... так, Йореном. Його звуть Йорен. Вона не бачила, як він знайшов Голку, але чорний братчик пхнув їй меч до рук.

— Аби ж ти вмів його тримати, хлопче.

— Я не... — почала була вона.

Але Йорен пхнув її у пройму дверей, вхопив брудною рукою за волосся та скрутив, відкидаючи голову назад.

— ...не надто розумний хлопець, га? Ти це хотів сказати, га?

В іншій руці чорного братчика з'явився ніж.

Коли лезо блиснуло коло обличчя, Ар'я навіжено сахнулася назад, вивертаючи голову на всі боки, але він тримав її за волосся залізною рукою так, що шкіра на голові трохи не лускала. На вустах вона відчула солоний смак сліз.

Бран VII

Найстарші були вже дорослі чоловіки — сімнадцяти чи вісімнадцяти

років від дня своїх іменин. Одному було добряче за двадцять; решта — молодші, років шістнадцять чи й менше.

Бран дивився на них з балкону башти маестра Лювина, слухав їхні стогони, скрики та лайки. Хлопці билися жердинами та дерев'яними мечами, наповнюючи двір клацанням. Часто-густо стукіт зброї переривався смаковитим ляпасом по тілу, вкритому (чи не вкритому) шкірянкою. Пан Родрік крокував поміж хлопців, червоніючи лицем під білими баками і відчайдушно лаючись на усіх відразу. Бран ще ніколи не бачив старого лицаря таким розлюченим.

— Ні! — вигукував той. — Ні, ні, ні!

— Вони не надто добре б'ються, — з сумнівом у голосі мовив Бран і почухав Літа за вухом. Лютововк краяв зубами чийогось окоста, хрумтячи кістками.

— Авжеж, — погодився, глибоко зітхнувши, маестер Лювин. Він дивився крізь велику мирійську трубу зі скельцями, вимірюючи тіні та помічаючи положення комети, що висіла низько у вранішньому небі.

— Та якщо дати їм трохи часу... Пан Родрік має рацію — комусь же треба чатувати на мурах. Твій вельможний батько повіз увесь цвіт своєї дружини до Король-Берега, твій брат забрав решту замкової варти, а разом і усіх хлопців, придатних до служби, на багато верст навколо. Не всі повернуться додому живими. На їхнє місце треба когось знайти.

Бран презирливо подивився на парубків, що пітніли унизу.

— Якби я міг стояти на ногах, то побив би геть усіх.

Він згадав, як востаннє тримав меч у руках, коли до Зимосічі приїжджав король. Меч був дерев'яний, та ним він збив принца Томена з ніг півсотні разів.

— Хай пан Родрік навчить мене битися галябардою. Вона має довге держално, і моїми ногами міг би стати Ходор. Ми вдвох були б одним лицарем.

— Гадаю, це... навряд чи можливо, — зазначив маестер Лювин. — Коли чоловік б'ється, Бране, його руки, ноги та розум мають діяти разом, як одне ціле.

Унизу, в дворі, пан Родрік заволав:

— Як ви б'єтесь, йолопи?! Він тебе «дзьоб», і ти його «дзьоб», наче два гусаки. Відбивай! Захищайся від ударів! Гусаки в бою довго не

живуть. Якби мечі були справжні, тобі б зразу відтяли руку!

Хтось із інших хлопців зареготав, і старий лицар стрімко обернувся до нього.

— Хто сміється? Ага, це ти. А й справді, смішно. Це в нас регоче той, хто б'ється, наче їжак!..

— Колись на світі жив лицар, позбавлений зору, — вперто мовив Бран, поки пан Родрік вирував унизу. — Мені розповідала Стара Мамка. Він мав довгу ковіньку з клинками на обох кінцях і крутив її так швидко двома руками, що міг зарубати відразу двох людей.

— Симеон Зореокий, — відповів Лювин, записуючи в книжечку цифри. — Коли він втратив очі, то вставив сафіри у порожні очниці. Так розповідають співці. Але, Бране, це тільки оповідка — як ті історії про Флоріана-Дурня. Казка з Віку Звитяжців.

Маестер зацокав язиком.

— Не треба мріяти про нездійснення. Повернися від снів до дійсності. Бо інакше тільки змучишся.

Згадка про сні збудила спогад.

— Минулої ночі мені знову наснився гайворон. Той, що з трьома очима. Він влетів до мене в опочивальню і наказав піти за ним. Ми пішли до крини. Там були пан батько, ми розмовляли. Їм було сумно.

— І чому ж? — Лювин саме вдивлявся крізь свою трубу.

— З-за Джона. Здається, це якось стосувалося Джона.

Сон глибоко схвилював Брана — більше, ніж усі гайворонячі сні.

— Але Ходор не хоче до крини.

Бран бачив, що маестер слухає не уважно. Він підняв очі з-над труби, змигнув.

— Ходор не хоче...

— Сходити униз, до крини. Коли я прокинувся, то наказав йому знести мене донизу — подивитися, чи й справді там є батько. Спершу він не розумів, що я кажу, але я казав «іди туди», «іди сюди», і так ми дісталися сходів. Але вниз він не пішов. Став на верхніх сходинках і казав «Ходор» так, наче злякався темряви. Але ж в мене був смолоскип. Я так розсердився, що трохи не дав йому ляща по голові, як завжди робить Стара Мамка.

Бран побачив, що маестер хмурить брови, й додав поспіхом:

— Але не дав.

— От і добре. Ходор — людина, а не мул, щоб його лупцював погонич.

— Уві сні я літав разом з гайвороном, але не міг літати, коли прокидався, — зазначив Бран.

— Але навіщо тобі до кriptи?

— Я ж казав вам. Аби знайти батька.

Маестер смикнув за ланцюга, якого носив навколо шиї. Він часто робив так, коли почувався незручно.

— Бране, дитино моя люба, колись і князь Едард сяде унизу на кам'яний стіл біля свого батька, батька його батька і всіх Старків аж до старих Королів на Півночі... але, з божої ласки, цього не станеться ще багато років. Твій батько сидить в полоні у королеви, у Король-Березі. У кriptі ти його не знайдеш.

— Батько там були минулої ночі. Я сам говорив із ними.

— Який впертий хлопчик, — зітхнув маестер, відкладаючи книжку. — Може, хочеш сам подивитися?

— Хочу, та не можу. Ходор туди йти не бажає, а для Танцівниці сходи надто вузькі та звивисті.

— Гадаю, ми впораємося з цими негараздами.

Замість Ходора покликана була дикунка Оша. Висока й міцна, вона завжди йшла, куди накажуть, не опираючись і не скиглячи.

— Я прожила життя за Стіною, панове. Авжеж не злякаюся якоїсь там ями у землі, — була її відповідь.

— Літо, сюди, — покликав Бран, поки Оша підіймала його жилавими сильними руками. Лютововк покинув кістку та рушив за Ошею, яка понесла Брана через двір, а потім униз — гвинтовими сходами до холодного склепу в глибинах землі. Маестер Лювин ішов попереду зі смолоскипом. Бран навіть не заперечував — ось до чого докотився — щоб його несли на руках, а не на спині. Пан Родрік наказав збити з Оші ручні кайдани, бо вона служила вірно й старанно увесь час, який прожила у Зимосічі. Але гомілки — на знак неповної довіри — лишалися з'єднаними важким залізним ланцюгом, який, втім, не заважав їй впевненим крокам униз сходами кriptи.

Бран не міг згадати, коли востаннє відвідував підземні склепи. Напевне, ще до того, як з ним сталося лихо. Як він був малий, то грався тут з Роббом, Джоном та сестрами.

Він шкодував, що їх зараз немає з ним; тоді б похмурі склепіння не

видавалися такими темними та страшними. Літо зробив кілька сторожких кроків крізь лункий морок, тоді зупинився, підняв голову і понюхав холодне мертве повітря. Раптом вовк вишкірив зуби та поповз назад, виблискуючи золотими очима у світлі маестрового смолоскипа. Навіть Оша, міцніша від старого заліза, почувалася збентеженою.

— Люті дядьки. Ти ба, як дивляться, — мовила вона, обводячи очима довгу шерегу гранітних Старків на кам'яних столах.

— Це Королі Зими, — прошепотів Бран. Чомусь говорити надто гучно тут здавалося недоречним.

Оша всміхнулася.

— Зима не дозволяє правити над собою королям. Якби ти її бачив, то зрозумів би, літній хлопчику.

— Вони були Королями на Півночі багато тисяч років, — пояснив маестер Лювин, здіймаючи смолоскип вище, аби кинути світло на кам'яні обличчя. Деякі мали кошлате волосся та бороди і виглядали лютішими за вовків, що сиділи коло їхніх ніг. Інші були чисто поголені, з рисами кощавими та гострими, схожими на довгі сталеві мечі на їхніх колінах.

— Суворі чоловіки, що жили у суворі часи. Ходімо.

Він хутко закрокував криптою повз стрій кам'яних стовпів та нескінченне військо кам'яних подоб. За його рукою зі смолоскипа тягнувся язик полум'я.

Крипта була схожа на печеру і довша за сам замок. Колись Джон казав, що унизу є ще багато поверхів — глибші та темніші печери, де поховані найстаріші королі. Загубиш тут світло — пропадеш. Літо взагалі відмовився рушити зі сходів, навіть коли Оша пішла слідом за смолоскипом, несучи Брана на руках.

— Ти пам'ятаєш уроки історії, Бране? — спитав маестер по дорозі. — Розкажи Оші, якщо зможеш, хто вони були і що робили.

Бран глянув на обличчя, які проминав, і пригадав усі оповідки. Маестер багато розповідав про минуле, а Стара Мамка допомагала його оживити.

— Онде Джон Старк. Коли морські наскочники висадилися на сході, він скинув їх у море і заснував замок у Білій Гавані. Сином його був Рікард Старк, але не батько мого батька, а інший Рікард, який забрав Перешийок в Болотяного Короля і одружився з його дочкою. Дуже

худий, з довгим волоссям і ріденькою борідкою — то Теон Старк. Його кликали «Голодним Вовком», бо він все життя за щось воював, і все йому було мало. А тут один з Брандонів — оцей високий з мрійливим обличчям. Він звався Брандон Корабельник, бо дуже любив море. Його могила лишилася порожньою. Він спробував переплисти Західне Море і не повернувся. Сина його, теж Брандона, кликали Палієм, бо він з горя підніс смолоскипа до усіх батькових кораблів. Оце Родрік Старк, який виграв Ведмежого острова у борцівському поєдинку і віддав його Мормонтам. А тут Торген Старк — Король-на-Колінах. То був останній Король на Півночі та перший князь на Зимосічі, бо він здався та присягнув на вірність Аегонові Завойовнику. А ще онде Креган Старк. Він колись бився з принцем Аемоном, і Драконолицар сказав, що ніколи не стрічав кращого майстра меча.

Вони майже дійшли кінця, і Бран відчув, як накочує сум.

— А осьде мій дідусь, князь Рікард, якого стратив Навіжений Король Аерис. Його дочка Ліанна та син Брандон лежать у могилах поруч з батьком. Це могила не моя, а іншого Брандона — батькового брата. Їм не мали ставити кам'яні подоби — вони ж бо тільки для князів та королів — але пан батько так їх любили, що наказали все ж поставити. — Гарна дівчина, — мовила Оша.

— З нею заручився Роберт, але принц Раегар вкрав її та згвалтував, — пояснив Бран. — Роберт почав війну, аби повернути її собі. Вбив Раегара на Тризубі своїм келепом, та Ліанна померла і все одно до нього не повернулася.

— Сумна оповідка, — мовила Оша, — та порожні могили ще сумніші.

— Це могила князя Едарда. Вона чекає, коли прийде його час, — відповів маестер Лювин. — Чи не тут ти бачив свого батька уві сні, Бране?

— Так. — Від згадки він здригнувся. Непевно озирнувся навколо. Волосся на шії стало дибки. Що за шум? Чи тут хтось є?

Маестер Лювин ступив у бік відкритої могили зі смолоскипом у руці.

— Як бачиш, його тут нема. І не буде ще багато років. Сни — то просто сни, дитино.

Він встромив руку в темряву всередині могили, наче у пащеку якогось велетенського звіра.

— Бачиш? Тут нікого...

Раптом темрява гарикнула і стрибнула на нього.

Бран побачив очі зеленого вогню, блиск зубів, чорне, наче навколишня могила, хутро. Маестер Лювин скрикнув і підняв руки, впустивши смолоскип; той вдарився об кам'яне обличчя Брандона Старка і впав до ніг його подобі, вилизуючи ноги язиками полум'я. Світло захилиталося, мов п'яне, і вихопило з темряви Лювина, що борюкався з лютововком, гамселячи його по пискові однією рукою, поки звір зубами стискав другу.

— Літо! — заверещав Бран.

І Літо з'явився. Стрімкою тінню він вистрілив з мороку позаду них, врізався у Кудлая та відкинув геть. Двоє лютововків покотилися по підлозі клубком сірого та чорного хутра, клацаючи зубами один на одного, а маестер Лювин тим часом зіп'явся на коліна з пошматованою, скривавленою рукою. Оша хутко притулила Брана до кам'яного лютововка князя Рікарда і поспішила на допомогу маестрові. При світлі згасаючого смолоскипа на стінах та стелі билися вовчі тіні у двадцять ступнів заввишки.

— Кудлаю! — покликав тоненький голосочок. Бран зиркнув угору. В проїмі батькової могили стояв його малий братик. Востаннє клацнувши зубами перед носом Літа, Кудлай відскочив і сів коло Рікона.

— Не чіпайте мого батька, — застеріг Рікон Лювина. — Дайте їм спокій.

— Ріконе, — лагідно мовив Бран, — але ж пана батька тут немає.

— А от і є. Я їх бачив. — На Ріконовому обличчі блищали сльози. — Я бачив їх минулої ночі.

— Уві сні, або що?..

Рікон кивнув.

— Залиште батька. Дайте їм спокій. Вони повертаються додому, як обіцяли. Батько повертаються.

Бран ще ніколи не бачив, щоб маестер Лювин був такий збентежений. Кров текла в нього з руки там, де Кудлай пошматував вовняну рясу та плоть під нею.

— Ошо, візьми смолоскипа, — процідив він, закусивши губу від болю, і жінка схопила його, не давши згаснути. Обидві ноги дядькової подобі лишилися закіптюженими.

— А цей... звір, — продовжив Лювин, — має сидіти припнутим на ланцюга у псярні.

Рікон попестив Кудлаєві писка, мокрого від крові.

— Я його випустив. Ланцюги йому не до смаку.

Вовк лизнув хлопчикові пальці.

— Ріконе, — покликав Бран, — може, ти підеш зі мною?

— Ні. Мені добре тут.

— Тут темно. І холодно.

— Я нічого не боюся. Я мушу чекати на батька.

— Ти можеш чекати зі мною, — запропонував Бран. — Ми почекаємо разом: ти, я, наші вовки.

Зараз обидва вовки зализували рани, та все ж за ними не завадило б пильнувати.

— Бране, — твердо мовив маестер, — я знаю, що ти бажаєш добра, та Кудлай занадто дикий, щоб бігати вільно. Я вже третя людина, яку він покусав. Якщо дати йому волю в замку, він зрештою когось загризе — дай тільки час. Сувора правда, хлопче, така: цього вовка слід або тримати на ланцюгу, або...

«Убити», подумав Бран, але змовчав, а вголос сказав:

— Але він не терпить ланцюгів, така вже його вдача. Ми почекаємо у вашій башті, всі разом.

— Це неможливо, — заперечив маестер Лювин.

Оша вишкірилася.

— Скільки я пам'ятаю, зараз у замку править цей панич.

Вона віддала Лювинові смолоскипа і знову взяла Брана на руки.

— Значить, пішли до маестерської башти.

— То ти підеш, Ріконе?

Братик кивнув.

— Якщо піде Кудлайчик.

Він побіг слідом за Ошею та Браном, і маестрові Лювину лишилося тільки рушити за ними, сторожко поглядаючи на вовків.

Башта маестра Лювина була така захаращена, що Бран зачудувався, як він тут бодай щось знаходить. Столи та стільці вкривали криві стоси книжок, на полицях вишикувалися ряди закоркованих слоївків та пляшечок, на всіх меблях стояли недогарки свічок та розпливалися калюжки засохлого воску, на триножнику біля дверей на терасу стояла

спижева мирійська труба зі скельцями, на стінах висіли мапи зоряного неба, тіньові мапи валялися серед очерету на підлозі, пера, каламарі та папери заповнювали решту простору, і все було густо заплямоване згори послідом круків, що сиділи на кроквах даху. Поки Оша вичищувала, промивала та перев'язувала маестрові рани, слідуючи стислим вказівкам самого Лювина, згори доносилися їхнє скрипуче каркання.

— Ні, це дурниці, — казав малий сірий чоловічок, поки жінка змащувала сліди вовчих зубів кусючою мастю. — Я згоден, що то досить незвично для двох хлопців — бачити один і той самий сон, але якщо тверезо розсудити, нічого неприродного тут немає. Ви сумуєте за своїм вельможним батьком, ви знаєте, що він у полоні. Від страху людський розум гарячкує і повниться чудернацькими думками. Рікон ще замалий, щоб...

— Мені вже чотири роки! — заперечив Рікон, видивляючись химер Першовежі крізь трубу зі скельцями. Лютововки розташувалися на протилежних кінцях великої круглої кімнати, зализуючи рани та гризучи кістки.

— ...так, ще замалий, і... ой-ой-ой, сьоме пекло, як пече! Ні, не зупиняйся, масти далі. Кажу, він іще замалий, але ж ти, Бране, вже маєш знати, що сни — то просто сни.

— Сни бувають різні. — Оша линула блідо-рожеве вогнемолоко на довгу подряпину. Лювинові перехопило подих. — Діти лісу могли б вам дещо розповісти про сни.

Сльози текли маестровим обличчям, та все ж він уперто захитав головою.

— Діти... існують тільки уві сні. Зараз, у наш час — тільки уві сні та мріях. Насправді вони вимерли, їх немає. Все, годі. Перев'язуй. Спочатку подушечки, тоді смужки. Затягуй тугіше, бо кров тектиме.

— Стара Мамка казала, що діти знали пісні дерев, що вони могли літати, мов птахи, плавати, мов риби, балакати з тваринами, — мовив Бран. — А ще вона розповідала, що діти складали і грали музику таку гарну, що слухаючи її, люди плакали.

— І все це вони робили чарами, — буркнув маестер Лювин. — От якби ж нам їх зараз сюди. Вони б зцілили мою руку закляттям без жодного болю, а Кудлая вмовили б не кусатися.

Він сердито зиркнув на великого чорного вовчиська, скосивши очі.

— Зрозумій свій урок, Бране. Людина, яка вірить у чари, наче воює скляним мечем. Як свого часу діти лісу. Дай-но я тобі дещо покажу.

Він різко підвівся, перетнув кімнату і повернувся із зеленим слоїком у здоровій руці.

— Подивись-но, — мовив маестер, витяг корка і витрусив зі слоїка жменю блискучих чорних площики для стріл.

Бран підняв один з них.

— Наче скляний.

Рікон з цікавості підібрався ближче і зиркнув через стіл.

— З драконоскла, — зазначила Оша, сідаючи коло Лювина з перев'язками у руках.

— З обсидіану, — виправив маестер, витягаючи поранену руку. — Вони викувані у горнах богів, глибоко під землею. Діти лісу полювали такою зброєю багато тисяч років тому, бо не знали обробки металу. Замість кольчуг вони вдягали довгі сорочки з плетеного листя та обкручували ноги корою, щоб розчинятися серед дерев. А замість мечів мали ножі з обсидіану.

— І досі мають. — Оша поклала на покусане передпліччя маестра м'які подушечки та взялася примотувати їх довгими смужками полотна.

Бран підніс площики ближче до очей. Чорне скло було слизьке та блискуче. Йому воно здалося пречудово гарним.

— Можна мені взяти собі один?

— Якщо бажаєш, — відповів маестер.

— Я теж хочу! — додав Рікон. — І не один, а чотири. Бо мені чотири роки!

Лювин примусив його відрахувати собі площики самотійно.

— Обережно, вони гострі. Не поріжтеся.

— Розкажіть мені про дітей, — попрохав Бран. Він відчував, що це важливо.

— Що ти бажаєш знати?

— Усе.

Маестер Лювин посмикав за ланцюгового коміра там, де він йому натирав.

— То був народ Віку Світанку, найперший народ, ще до королів та

королівств, — відповів він. — За тієї пори не було тут ані замків, ані острогів, ані великих міст. Звідси і аж до Дорнійського моря не знайшлося б навіть базарного містечка. Люди тут не жили. Зовсім. По тій землі, яку ми зараз звемо Семицарством, ходили самі лише діти лісу.

— То було плем'я темне шкірою, прегарне лицем і мале на зріст — навіть їхні дорослі чоловіки та жінки були не вищі за людських дітей. Вони жили у глибинах лісів, у печерах та на пливучих островах, у потаємних містах на деревах. Хоча й тендітні, діти лісу були швидкі та вправні у рухах. Чоловіки та жінки полювали разом — з луками оберіг-дерева та міцними арканами. Вклонялися вони богам лісу, річок та каменю. Старим богам, чиї імена зберігаються в таємниці. Їхніх мудрих знахарів кликали зеленovidцями; вони різали на оберіг-деревах дивні лики, аби ті наглядали за лісами. Скільки років правили на цій землі діти, звідки вони прийшли — цього вже ніхто не скаже.

— Але десь із дванадцять тисяч років тому зі сходу з'явилися першолюди. Вони перейшли Зламаною Рукою Дорну ще до того, як та перетворилася на руїну. Їхали вони верхи на конях, зі спижевими мечами та великими шкіряними щитами. Раніше на цьому березі вузького моря ніколи не бачили коня. Ясна річ, діти так само злякалися коней, як першолюди — облич на деревах. Коли першолюди орали землю, ставили села та укріплені городища, то рубали дерева з обличчями і віддавали їх вогню. Діти, вражені жахом, розпочали війну. В старих піснях розповідається, як зеленovidці темними чарами знуртували море, аби залити хвилями землю, і зруйнували Руку, та було вже запізно зачиняти двері. Війна вирувала, доки земля не зачервонілася від крові людей та дітей... але головно дітей, бо люди були більші й сильніші, а дерево, камінь та обсидіан виявилися заслабкі у бою проти спижевих клинків. Нарешті з обох боків перемогла розважливість старійшин: ватажки та звитязці першолюдей зустрілися з зеленovidцями і «танцівниками лісу» в гаю оберіг-дерев на маленькому острові посеред великого озера під назвою Боже Око.

— І там вони разом виробили Угоду. Першолюди отримали узбережжя, поділля й полонини, гори та болота, але глибокі темні ліси мали навіки лишитися дітям, і ніде більше на цій землі не можна було чіпати сокирою оберіг-дерев. Аби Угоду могли засвідчити боги, кожне дерево

на острові отримало обличчя, а згодом було утворено святе братство зелених людей, щоб наглядати за Островом Ликів.

— З Угоди почалася дружба між першолюдьми та дітьми лісу, що тривала чотири тисячі років. З часом першолюди навіть забули тих богів, яких принесли з собою, і вклонилися таємним богам лісу. Укладення Угоди скінчило Вік Світанку і розпочало Вік Звитяжців.

Бран стиснув у кулаці чорне блискуче вістря для стріли.

— Але ж ви казали, що дітей лісу більше немає. Жодного.

— Це тут їх немає, — відповіла Оша, відкусуючи зубами перев'язку.

— На північ від Стіни усе інакше. Саме туди пішли діти, велетні та інші старі народи.

Маєстер Лювин зітхнув.

— Знаєш, жінко, то, мабуть, така вже твоя доля — кайдани або могила. Старки вчинили з тобою шляхетніше, ніж ти заслуговуєш. А ти платиш за їхню добрість, забиваючи хлопцям голови дурними побрехеньками.

— Розкажіть, куди вони пішли, — попросив Бран. — Я хочу знати.

— І я, — озвався Рікон.

— Та вже ж напевне, — пробурмотів Лювин. — Угода лишалася в силі, поки стояли королівства першолюдей. Так було на протязі усього Віку Звитяжців і усю Довгу Ніч. Так було і в ті часи, коли народжувалися Сім Королівств. Але зрештою через багато століть настав час іншим народам перетнути вузьке море.

— Першими з них були андали — високі біляві воїни, що прийшли зі сталлю та вогнем, несучи на грудях семикічну зірку нових богів. Війни проти них тривали століттями, але зрештою шість південних королівств не втрималися. Тільки тут Королі на Півночі змогли зупинити всі навали ворогів коло Перешийка, тільки тут збереглася влада першолюдей. Андали вирубали гаї оберіг-дерев, зрізали обличчя, замордували усіх дітей лісу, яких перестріли, і проголосили перемогу Седмиці над старими богами. Тоді діти втекли на північ...

Раптом завив Літо.

Маєстер рвучко і злякано обірвав себе. Коли Кудлай підскочив до його ніг та додав свій голос до братового, у Бранове серце вчепився кігтями холодний жах.

— Наближається, — прошепотів він, повний відчаю. Бран зрозумів, що все знав ще з минулої ночі, з тієї миті, коли гайворон привів його

до криниці, аби попрощатися. Він знав, але не хотів вірити. Він палко бажав, аби маестер Лювин виявився правий. «Гайворон», подумав він, «триокий гайворон...»

Виття припинилося так само зненацька, як почалося. Літо потрусив підлогою до Кудлая та взявся вилизувати братові скривавлене хутро на карку. З-за вікна тим часом почулося ляскання великих крил.

На сіре кам'яне підвіконня сів крук, розтулив дзьоба і каркнув хрипко, пронизливо, зловісно.

Рікон залився слізьми. Його площики один за одним випали з рук та брязнули на підлозі. Бран підтяг брата ближче до себе і обійняв.

Маестер Лювин витріщився на чорного птаха, наче на скорпіона з пір'ям. Повільно, мов сновида, він підвівся і рушив до вікна. Зачувши його свист, крук скочив на перев'язану руку. На крилах в птаха лишилася засохла кров.

— Яструб подер, — пробурмотів Лювин, — чи сова. Бідолашний. Дістався до нас дивом.

І взявся знімати з ноги крука послання. Поки маестер розгорнув папірця, Брана почала трусити пропасниця.

— Що там таке? — спитав він, дедалі сильніше стискаючи брата в обіймах.

— Ти сам знаєш, хлопче, — відповіла Оша з теплим жалем у голосі й поклала йому руку на голову.

Зненацька зацікавлений маестер Лювин повільно підняв на них очі. Повні сліз ясно-сірі очі маленького сірого чоловічка з кров'ю на рукаві сірої вовняної ряс.

— Панове, — мовив він до синів князя хрипким, тремтливим, ледь чутним голосом, — ми... ми мусимо знайти каменеріза, який добре знав обличчя його вельможності...

Санса VI

У баштовій опочивальні, розташованій в самому серці Маєгородського Острогу, Санса віддалася темряві.

Вона засунула запони навколо ліжка, лягала спати, прокидалася у сльозах і знову лягала спати. А коли не спала, то лежала під ковдрами і трусилася від горя. З'являлися та зникали служниці, приносили страви, але вона гидуvala навіть виглядом їжі. Недоторкані страви громадилися та псувалися на столі коло вікна, а потім служниці

забирали їх геть.

Інколи сон приходив до неї важким, свинцевим, без жодних видінь, і тоді вона прокидалася втомлена ще гірше, ніж лягала. Але й то було краще, ніж сни. Бо у снах вона бачила батька. Уві сні або наяву вона бачила тільки батька. Як золотокирейники кидають його на мрамур, як наперед виступає пан Ілин, як виймає Лід з піхов за спиною, як настає та мить... та сама, коли... вона прагнула відвернутися, прагнула понад усе; ноги зламалися під нею, і вона впала на коліна, але погляд чомусь не відвертався; і всі люди волали й верещали на всі голоси, а її принц посміхався до неї, він посміхався, і вона почувалася безпечно, але тільки один удар серця, бо потім він сказав ті слова, і батькові ноги... вона пам'ятала саме його ноги — як вони смикнулися, коли пан Ілин... коли меч...

«Може, я теж помру», сказала вона собі. Думка не видалася їй такою вже жахливою. Якщо викинутися з вікна, всі страждання скінчаться, і ще багато років співці співатимуть про її горе та відчай. Її тіло лежатиме на каменях унизу, розбите та невинне, соромлячи усіх, хто її зрадив. Санса навіть спромоглася перетнути опочивальню та відчинити віконниці... але тут мужність її зрадила, і вона, схлипуючи, кинулася до ліжка.

Служниці намагалися говорити до неї, коли приносили страви, та вона не відповідала. Якось прийшов великий маєстер Пицель зі скринєю пляшечок та слоїків і спитав, чи не хвора вона. Торкнувся чола, примусив роздягнутися і обмацав усю з ніг до голови, наказавши служницям її тримати. Коли він пішов, то залишив зілля з медової води та якихось трав і наказав пити один ковток кожного вечора. А вона негайно випила усе відразу і заснула.

Їй наснилися кроки на баштових сходах, зловісне човгання підборів по каменю. Якась людина повільно підіймалася до неї в опочивальню, крок за кроком долаючи сходи. Вона могла тільки згорнутися клубочком за дверима, дослухатися і тремтіти, чуючи наближення кроків. Вона знала — то пан Ілин Пейн з Льодом у руках прийшов по її голову. Не було куди тікати, де ховатися, чим закласти двері. Нарешті кроки замовкли, і вона зрозуміла, що кат стоїть просто за дверима. Мовчки, зі своїми мертвими очима і довгим, змережаним віспинами обличчям. Тоді вона усвідомила, що зовсім гола, скрутилася,

спробувала прикритися руками, а двері почали відчинятися, зарипіли, і крізь них просунулося вістря великого обіручного меча...

Вона прокинулася, мимрячи:

— Прошу, благаю, я поводитимуся добре, я буду гарною дівчинкою, благаю, не треба... — Та слухати не було кому.

Коли по неї нарешті прийшли, Санса навіть не почула кроків. Двері відчинив Джофрі. Не пан Ілін, а юнак, що колись був її принцем. Вона лежала у ліжку, засунувши всі запони, і не знала, чи зараз полудень, а чи північ. Перше, що вона почула, був хряскіт дверей. Потім запони на ліжку рвучко відсунулися, а вона затулилася рукою від раптового світла і побачила, що над нею нависають люди.

— Сьогодні ти з'явишся при моєму дворі, — мовив Джофрі. — Помийся та вдягнися, як личить моїй нареченій.

За його плечем стояв Сандор Клеган, вдягнений у просту брунатну камізелю та зелену делію. У вранішньому світлі його спечене обличчя наводило жах. Позаду виднілися двоє лицарів Королегвардії у довгих білих єдвабових корзнах.

Санса натягла ковдру до підборіддя, прикриваючи себе.

— Ні, — заскиглила вона, — благаю... дайте мені спокій.

— Якщо ти не піднімешся і не вдягнешся сама, тебе вдягне Хорт, — мовив Джофрі.

— Благаю, мій принце...

— Тепер я король. Пес, вийми її з ліжка.

Сандор Клеган вхопив її за стан та підняв з перини, незважаючи на слабенький опір. Ковдра впала на підлогу. Санса лишилася прикрита лише тонкою нічною сорочкою.

— Роби, що наказали, дитино, — мовив Клеган. — Вдягнися.

Він обережно, майже ніжно підштовхнув її до шафи з одягом.

Санса сахнулася від усіх прибулих.

— Я зробила все, що наказала королева. Я написала листи, написала все, що вона наказала. Ви обіцяли змилюватися. Прошу, благаю, відпустіть мене додому. Я не вчиню зради, я коритимуся, присягаюся, в мені немає зрадницької крові, немає... Я хочу додому!

Згадавши шляхетні звичаї, вона схилила голову і додала кволим голосом:

— З вашої ласки, мій пане.

— Моєї ласки ти не матимеш, — відрізав Джофрі. — Матінка звеліли, щоб я таки з тобою одружився. Тому ти лишишся тут і коритимешся наказам.

— Я не хочу за вас заміж, — заскиглила Санса. — Ви зітнули голову моєму батькові!

— Він був зрадником. Я не обіцяв, що подарую йому життя, я лише обіцяв змилюватися. І змилювався. Якби він не був твоїм батьком, я б наказав розірвати його конями або здерти шкіру. Натомість я подарував йому швидку смерть.

Санса витріщилася на нього, наче вперше побачила. Він мав на собі підбитого кармазинового жупана, помережаного левами, та парчову коротку накидку з високим коміром, що облямовував обличчя. Санса здивувалася, як колись могла вважати його гарним. Губи він мав м'які, криві й червоні, як черв'яки, що вилазять після дощу, а очі — марнославні та жорстокі.

— Я ненавиджу вас, — прошепотіла вона.

Обличчя короля Джофрі скам'яніло.

— Матінка кажуть, що королю не личить бити свою дружину. Пане Мерине, прошу вас.

Вона й незчулася, як лицар допався до неї, відкинув руку, якою вона спробувала затулити обличчя, і завдав удару по вусі тилом стисненого кулака у рукавичці. Санса не пам'ятала навіть, як впала, і отямилася тільки на коліні серед очерету. У голові гули дзвони. Пан Мерин Трант височів над нею з яскравими плямами крові на кісточках кулаку, вкритого білою шовковою рукавичкою.

— Тепер слухатимешся, чи наказати покарати тебе ще?

Сансине вухо заніміло. Вона торкнулася його і побачила на кінчиках пальців червону вологу.

— Я... що... як накажете, пане.

— Ваша милість, — виправив Джофрі. — Я перевірю, щоб ти з'явилася при дворі.

Він обернувся і пішов геть.

Пан Мерин та пан Арис вийшли слідом, але Сандор Клеган затримався, щоб рвучко поставити її на ноги.

— Не муч себе дарма, дівчинко, і дай королю те, що він хоче.

— А що... що він хоче? Прошу, скажіть мені.

— Він хоче, щоб ти всміхалася і гарно пахкотіла, як його чарівна наречена, — проскрипів Хорт. — Хоче, щоб ти щебетала гарненьких слів, яких тебе вчила септа. Хоче, щоб ти його кохала... і боялася.

Коли він пішов, Санса опустила на очерет і витріщалася на стіну, доки до опочивальні не ввійшли боязко дві покоївки.

— Будь ласка, гарячої води для купелі, — мовила вона, — парфумів, а ще пудри, аби сховати цього синця.

Правий бік обличчя розпух і почав скніти, але вона знала, що Джофрі не захоче бачити в її красі жодних вад.

Гаряча вода нагадала про Зимосіч, а згадка про дім додала їй сили. Вона не милася з дня страти батька, і зараз здригнулася, побачивши, як забруднилася вода. Покоївки зняли засохлу кров з обличчя, відтерли грязюку з тіла, вимили волосся і вичісували його доти, доки воно не зібралось знову густими брунатно-рудими кучерями. Санса не розмовляла з ними, тільки наказувала — то були не її служниці, а ланістерівські, не варті жодної довіри. Коли настав час вдягатися, вона обрала зелену шовкову сукню, в якій була на турнірі. Пригадала, який гречний Джоф був до неї того вечора на учті. Може, він теж згадає той вечір і поводитиметься з нею ласкавіше.

Чекаючи, вона випила склянку вершків та відкусила трохи солодкого печива, аби заспокоїти шлунок. Пан Мерин повернувся опівдні. Він вдяг свого білого обладунка: полив'яну луску, викладену золотом, високого шолома з золотим сонцем на маківці, ринграфа, поножі, латні рукавиці та черевики з блискучої панцерної криці, важке вовняне корзно з пряжкою у подібні золотого лева. Заборола на шоломі не було, тому Санса добре бачила насуплене обличчя лицаря з мішками під очима, великим скривленим ротом, іржаво-рудим, побитим сивиною волоссям.

— Шановна панно, — мовив він, вклоняючись, наче то не він бив її до крові години зо три тому, — їх милість наказали мені супроводити вас до престольної палати.

— А чи не наказали вони заразом і побити мене, якщо я відмовлюся піти?

— Ви відмовляєтеся піти, панно? — перепитав лицар без жодного виразу на обличчі. На синця, що лишився від його удару, він навіть не глянув.

Санса раптом зрозуміла, що він не плекає до неї ненависті. Втім, як і любові. Він взагалі нічого до неї не відчуває. Для нього вона... просто річ.

— Ні, — вимовила вона, підводячись на ноги.

Вона хотіла була розлютитися, зробити йому так боляче, як він їй, пригрозити, що коли стане королевою, то відправить його у вигнання, якщо він насмілиться ще колись накласти на неї руки... але згадала, що казав Хорт, і вимовила тільки:

— Я виконаю будь-який наказ його милості.

— Я так само виконую свій обов'язок, — відповів він.

— Так... але ви негідний лицар, пане Мерине.

Санса знала, що Сандор Клеган тільки посміявся б з цих слів. Хтось інший вибухнув би прокльонами та лайкою, наказав би замовкнути або навіть просив вибачення. Та пан Мерин Трант не зробив нічого. Він не зважав, та й годі.

На галереї нікого, окрім Санси, не було. Вона стояла, схиливши голову, і намагалася втримати сльози, поки унизу на Залізному Троні Джофрі чинив те, що вважав за правосуд. Дев'ять справ з кожних десяти видавалися йому нудними; такі він передавав на розсуд ради, а сам нетерпляче совався, поки пан Баеліш, великий маєстер Пицель або королева Серсея виносили вирок. Втім, коли він сам бажав розсудити справу, то навіть королева-мати не могла похитнути його рішучість.

Поперед короля привели злодія, і Джофрі наказав панові Ілину відрубати тому руку просто у палаті. Двоє лицарів прийшли до двору з суперечкою про якусь землю, і король оголосив, що вони мають назавтра битися за неї на герці.

— До смерті, — вагомо додав він.

Якась жінка на колінах благала віддати їй голову чоловіка, страченого за зраду. За її словами, вона його кохала і бажала поховати, як належить.

— Якщо ти кохала зрадника, то й сама є зрадницею, — вирік Джофрі. Двоє золотокирейників потягли її до підземелля.

Жабопикий князь Слонт сидів у кінці столу ради в чорному оксамитовому жупані та блискучій парчовій накидці й схвально кивав на кожний вирок короля. Санса витріщилася важким поглядом на його бридку мармизу, пригадуючи, як він кинув її батька перед паном

Ілином, і зажадала зробити йому боляче, зажадала, аби якийсь хоробрий звияжець поставив його на коліна і відтяв голову. Але голос усередині прошепотів: «Таких звияжців немає на світі». А ще вона згадала, як у цій самій палаті їй казав пан Петир: «Життя — то не пісня, люба панно. Колись ти сама зрозумієш на своє горе». «У житті завжди перемагають чудовиська», мовила вона собі, й відразу почула голос Хорта, мов холодне скрипіння металу по каменю: «Не муч себе дарма, дівчинко, і дай королю те, що він хоче».

Останньою розглядали справу огрядного пісняра з якогось шинку, що склав глузливу пісню про покійного короля Роберта. Джоф наказав принести цимбали, аби пісняр заспівав її перед усім двором. Пісняр плакав і божився, що ніколи не заспіває ту пісню знову, та король наполягав. Пісня виявилася доволі смішна — про те, як король боровся зі свинею. Санса розуміла, що свиня має означати вепра, який убив короля, але з деяких віршів виходило, що свиня — то королева. Коли пісня скінчилася, Джофрі оголосив, що має намір виявити милосердя. Пісняр міг вибрати, зберегти йому пальці чи язика. На вибір давався один день. Янос Слонт кивнув головою.

Санса відчула полегшення від того, що скінчилися справи на цей день, але виявилось, що її негараздам ще далеко до кінця. Коли герольд розпустив двір, вона збігла з галереї та натрапила просто на Джофрі, що чекав на неї унизу сходів у супроводі Хорта і пана Мерина. Молодий король прискіпливо оглянув її з голови до ніг.

— Ось тепер ти значно гарніша, ніж вранці.

— Дякую, ваша милосте, — відповіла Санса. Порожні слова, але вони спонукали короля кивнути та всміхнутися.

— Нумо пройдемося, — наказав Джофрі, пропонуючи Сансі руку, на яку та мимоволі мусила спертися. Колись доторк його руки примушував її тремтіти від щастя; зараз вона затремтіла від огиди.

— Скоро день моїх іменин, — повідомив Джофрі, поки вони виходили з престольної палати задніми дверима. — Має відбутися великий бенкет. Мені даруватимуть подарунки. А що подаруєш мені ти?

— Я... я ще не вирішила, пане королю.

— Ваша милість, — різко кинув він. — А ти дійсно тупе дівчисько, га? Матінка саме так і казали.

— Справді? — Після усього, що сталося, це мало турбувати її

найменше. Але чомусь зачепило, і боляче. Королева ж завжди була така ласкава до неї!

— Еге ж. Вона хвилюється про наших дітей, аби вони не вирости такі ж тупі, як ти. Але я наказав їй не боятися.

Король махнув рукою, і пан Мерин прочинив перед ними двері.

— Дякую, ваша милосте, — пробурмотіла вона. «Хорт мав рацію», майнула думка, «я лише маленька пташечка — повторюю ті слова, яких мене навчили». Сонце спускалося за західний мур, камені Червоного Дитинця темніли, наче кров.

— Я надую тобі черево, щойно ти зможеш заважніти, — мовив Джофрі, ведучи її через навчальний двір. — Якщо перше дитя вродиться тупим, я відрубав тобі голову і знайду розумнішу дружину. Коли ти зможеш мати дітей, га?

Сансі було так соромно, що вона й дивитися на короля не могла.

— Септа Мордана каже... більшість шляхетних панн квітне у дванадцять або тринадцять років.

Джофрі кивнув і мовив:

— Сюди.

Він повів її крізь брамну вежу до низу сходів, що вели на мури.

Раптом Санса затремтіла та сахнулася, бо здогадалася, куди її ведуть.

— Ні! — придушено й нажахано скрикнула вона. — Благаю, не примушуйте мене, ні, благаю...

Джофрі стиснув вуста у ризку.

— Я бажаю показати тобі, що трапляється зі зрадниками.

Санса відчайдушно затрусила головою.

— Ні, я не дивитимуся. Ні, ні...

— Я можу наказати панові Мерину затягти тебе нагору силою, — буркнув король. — Тобі ж гірше буде. Тому роби, що кажуть.

Джофрі потягся по неї, і Санса сахнулася назад, втрапивши у Хорта.

— Роби, що кажуть, дівчинко, — повторив Сандор Клеган, підштовхуючи її у бік короля і кривлячи рота на обпаленій половині обличчя. Санса майже чула слова, які не були ним сказані. «Він затягне тебе нагору за всяку ціну, тому дай йому, що він хоче, та й годі.»

Вона примусила себе взяти руку короля Джофрі. Підйом скидався на якесь жахіття: на кожному кроці ноги наче вгрузали у грязюку по самі гомілки. Сходинок було стільки, що вона й повірити не могла

— мабуть, тисячі тисяч. А нагорі чекав найгірший жах з усіх.

З високих мурів брамної вежі відкривався вид на цілий світ униз. Санса побачила Великий септ Баелора на пагорбі Візеньї, де помер її батько. На іншому кінці Сестринської вулиці стояла почорніла від вогню руїна Драконосхрону. На заході червоне, мов пухлина, сонце вже наполовину сховалося за Божою Брамою. За спиною розкинулося солоне море, на півдні — рибний базар, причали та вируючий потік Чорноводної. А на півночі...

Вона обернулася у той бік і побачила тільки місто. Вулиці й провулки, пагорби та їхні подоли, знову вулиці й провулки, віддалені кам'яні мури. Та вона знала, що там, далі, лежала вільна земля: поля, села, хутори, ліси. А ще далі й далі на північ, дуже далеко, стояв замок Зимосіч.

— Чого вилупилася? — спитав Джофрі. — Тобі треба дивитися сюди. Зовнішній бік муру був прикритий товстим кам'яним парапетом, що діставав Сансі до підборіддя. Через кожні п'ять стоп у ньому розташувалися бійниці для стрільців. Між бійницями, нагорі муру, на шпичаках були насаджені голови — обличчями у бік міста. Санса побачила голови тієї ж миті, коли ступила на мур, але річка, жваві вулиці та західне сонце більше тішили їй очі. «Він може примусити мене дивитися на голови», мовила вона до себе, «але не може примусити їх бачити».

— Ось твій батько, — мовив він. — Осьде. Пес, ану поверни його голову, щоб вона бачила.

Сандор Клеган повернув голову, вхопивши за волосся. Відрубану голову вмочили у смолу, аби надовше вберегти від гниття. Санса дивилася холодними очима, нічого не бачачи. Голова здалася їй анітрохи не схожою на князя Едарда, ба навіть на справжню людську голову.

— Як довго я мушу дивитися?

Джофрі видавався розчарованим.

— Хочеш побачити решту? — Голови на шпичаках утворювали довгу шереду.

— Як забажає ваша милість.

Джофрі повів її муром повз іще тузінь голів та два порожні шпичаки.

— Оці місця я зберігаю для дядька Станіса та дядька Ренлі, —

оголосив він. Інші голови простояли значно довше, ніж батькова, і незважаючи на смолу, давно втратили всякі риси, за якими їх можна було упізнати.

Король показав на одну і мовив:

— Онде твоя септа.

Але Санса навіть не сказала б зараз, чи то жінка, а чи ні. Нижня щелепа відгнила та відвалилася, птахи поїли одне вухо і майже всю щоку.

Санса згадала, як її мучило питання, що сталося з септою Морданою. Та, мабуть, вона вже й тоді себе не дурила.

— Навіщо було її вбивати? — спитала дівчина. — Вона ж служила богам...

— Вона служила зрадникові. — Джофрі набурмосився; напевне, поведінка Санси чимось його засмучувала. — Ти не сказала, що подаруєш мені на іменини. То мабуть, я щось подарую тобі, гаразд?

— Якщо ваша ласка, пане, — відповіла Санса.

З його посмішки вона зрозуміла, що над нею кепкують.

— Твій брат теж зрадник, ти ж знаєш. — Він повернув голову септи Мордани на місце. — Я пам'ятаю твого брата у Зимосічі. Мій пес назвав його паничем з дерев'яним мечем. Чи не так, собако?

— Хіба? — перепитав Хорт. — Щось не пригадаю.

Джофрі роздратовано здвигнув плечима.

— Твій брат розбив мого дядька Хайме. Мати кажуть, що йому те вдалося облудою та зрадою. Вони плакали, коли почули новину. Всі жінки слабкі — навіть мати, вони лише прикидаються сильними. Кажуть, що мені треба лишитися у Король-Березі на випадок нападу інших моїх дядьків. Та я не хочу. Після своїх іменин я зберу військо і сам знищу бунтівників. А вам, панно Сансо, піднесу шляхетний подарунок: голову вашого брата.

На неї раптом напало якесь безумство, і вона не зчулася, як відповіла:

— А може, брат подарує мені вашу.

Джофрі насупив брови.

— Дарма ти з мене кпиниш. Чесна дружина ніколи не насмілиться глузувати зі свого повелителя. Пане Мерине, повчіть її.

Цього разу лицар схопив її за щелепу і тримав голову високо, поки завдавав два удари: зліва направо, а потім сильніше, справа наліво. З

розсіченої губи підборіддям потекла кров, змішуючись із солоними слізьми.

— Не треба весь час скиглити й лити сльози, — наказав Джофрі. — Ти гарніша, коли всміхаєшся.

Санса примусила себе всміхнутися, злякавшись, що пан Мерин знову її битиме за наказом короля. Але марно — король все одно відразливо хитав головою.

— Зітри кров. Яка ти гидка.

Зовнішній парапет муру діставав їй до підборіддя, але на внутрішньому краї не було взагалі нічого — тільки порожній простір до двору, що виднівся за десяток сажнів унизу. «Лише легенько штурхнути», подумала вона до себе. Він стояв просто там, просто на краю, глузливо вигинаючи на неї свої схожі на тлустих черв'яків губи. «Ти зможеш», мовила вона до себе. «Зможеш. Не зволікай.» І байдуже, якщо навіть вона впаде разом з ним. Однаковісінько.

— Ось, дівчинко. — Перед нею на коліно опустився Сандор Клеган. Просто між нею та Джофрі. З незвичайною для такого здоров'я ніжністю він промокнув хусткою кров, що текла з розбитої губи.

Мить пройшла. Санса опустила очі.

— Красно дякую, — вимовила вона, коли Клеган скінчив. Адже гарно вихована панна мусить пам'ятати шляхетні звичаї.

Даянерис IX

На її хворобливі сні впала крилата тінь.

«Ти ж не хочеш збудити дракона, га?»

Вона йшла довгим проходом під високими кам'яними арками. Попереду вона бачила двері — хоча й крихітні на відстані, але вочевидь червоні. Вона пішла швидше, лишаючи на камені криваві сліди від босих ніг.

«Ти ж не хочеш збудити дракона, га?»

Вона побачила сонячне світло на Дотракійському морі, живу рівнину, повну пахощів землі та смерті. Вітер ворушив траву, і та хвилювалася, мов морська вода. Дрого тримав її у міцних обіймах, а рука його пестила її жіночість, відкривала її, викликала солодку вологу, призначену тільки для нього, а згори на них посміхалися зірки — зірки посеред денного неба. «Вдома», прошепотіла вона, коли він увійшов і наповнив її сім'ям, але зірки раптом зникли, і поперек блакитного неба

шурхнули величезні крила, і світ спалахнув полум'ям.

«...не хочеш збудити дракона, га?»

Пан Джораг мав обличчя похмуре та сумне.

— Останнім драконом був Раегар, — казав він. Лицар зігрів прозорі руки над жарівницею, де жевріли червоні, наче розпечене вугілля, кам'яні яйця. Щойно він був там, а потім почав зникати, плоть його — втрачати колір, і скоро він став тендітніший за вітер.

— Останній дракон, — прошепотів він, зовсім блідий, і розчинився у повітрі.

Вона відчула позаду морок. Червоні двері відсунулися далі, ніж будь-коли.

«...не хочеш збудити дракона, га?»

Перед нею стояв, волаючи, Візерис.

— Дракон не благає, хвойдо. Драконові не наказують. Я є драконом, і я носитиму корону!

Розплавлене золото стікало обличчям, наче віск, пропалюючи глибокі канавки у плоті.

— Я є драконом, і я носитиму корону! — заверещав він, а пальці його сіпнулися наче змії, вхопили її за соски, вщипнули, крутнули, а тим часом його очі вибухнули й витекли посохлими та зчорнілими щокими.

«...не хочеш збудити дракона...»

Червоні двері виднілися дуже далеко попереду, а ззаду дмухав крижаний вітер. Якби вона вдихнула його, то померла б смертю, страшнішою за саму смерть, і вічно завивала б у п'їтмі. Тому вона побігла.

«...не хочеш збудити дракона...»

Вона відчувала у собі жар, жакливий вогонь всередині черева. Її син був високий та погордливий, з мідною шкірою Дрого, з її власним сріблясто-золотим волоссям і мигдалевидними фіалковими очима. Він посміхнувся до матері та простягнув до неї руки, але коли розкрив рота, з нього вирвалося полум'я. Вона бачила палаюче серце сина крізь його груди, а через мить він зник у полум'ї, перетворився на попіл, наче метелик. Вона плакала за своїм дитям, за обіцяним щастям маленького ротика на своїх грудях, але сльози парували, щойно торкнувшись шкіри.

«...хочеш збудити дракона...»

Вздовж проходу вишикувалася шереха привидів у вицвілих королівських шатах, тримаючи в руках мечі білого вогню. Привиди мали срібне волосся, золоте волосся, біло-платинове волосся, очі кольору опалу та аметисту, турмаліну та нефриту.

— Швидше! — волали вони. — Швидше, швидше!

Вона бігла щосили, і ноги її плавили камінь там, де торкалися підлоги.

— Швидше! — волали привиди усі разом, як один, а вона верещала і відчайдушно кидалася уперед. Величезний ніж болю розпанахав їй спину згори донизу; вона відчула, як шкіра луснула навпіл, унюхала сморід горілої крові, побачила тінь від крил. І тоді Даянерис Таргарієн злетіла.

«...збудити дракона...»

Перед нею промайнули двері — червоні, такі близькі, осьдечки, зовсім поруч... палата розпливлася перед очима, холод лишився позаду. Каменю більше не було, і вона летіла над Дотракійським морем, дедалі вище, над хвилями зелені, а всі істоти, що жили та дихали, тікали нажахано від тіні її крил. Вона відчувала запах дому, бачила його відразу за дверима: зелені поля, великі кам'яні будинки, турботливі руки, що дарували тепло... там, усе там. Вона рвучко прочинила двері.

«...дракона...»

І побачила свого брата Раегара на огирі такому ж чорному, як його обладунок. Крізь вузькі очниці шолома червоним сяйвом пашів вогонь.

— Останній дракон, — слабенько прошепотів голос пана Джорага. — Останній, останній...

Дані підняла вилощене до блиску чорне забороло. Обличчя під ним було її власне.

А опісля, на довгий час, лишився тільки біль, тільки вогонь всередині та шепіт зірок.

Прокинулася вона від смаку попелу.

— Ні, — простогнала Дані, — благаю, ні.

— Халісі? — Над нею в повітрі висіли очі Джихікі, схожі на очі переляканої газелі.

У наметі купчилися застигли тіні. Вгору від жарівниці злітали пластівці попелу; Дані стежила очима, як вони вилітали у отвір для диму.

«Літала», подумала вона. «Я мала крила і літала.» Але то був лише сон.

— Допоможіть, — прошепотіла вона, намагаючись підвестися. — Мені треба...

Говорити було боляче, немов шкрябати рану. Чого саме їй треба, вона не спромоглася згадати. Чому так боляче? Скидалося, наче все тіло розідрали на шматки і с'як-так зшили знову.

— Я хочу...

— Так, халісі.

Джихікі миттю зникла з очей, вискочила з намету, щосили заводала. Дані хотіла... чогось... когось... що саме? Вона знала, що це важливо. Є одна річ, і тільки вона важлива в цілому світі. Дані перекотилася на бік та сперлася на лікоть, виплутуючись із ковдри, що намоталася на ноги. Рухатися було важко. Світ запаморочливо плавав навколо. «Я маю...»

Коли її знайшли, вона повзла підлогою до драконячих яєць. Пан Джораг Мормонт узяв її на руки та поніс на шовкову постіль, а вона слабо опиралася. Через його плече вона побачила своїх трьох служниць, Джохого з тонесенькими вусами і широке пласке обличчя Міррі Маз Дуур.

— Я мушу... — спробувала вона заговорити до них, — повинна...

— ...спати, принцесо, — закінчив за неї пан Джораг.

— Ні, — заперечила Дані. — Прошу. Будьте ласкаві.

— Так, так. — Він вкрив її шовками, хоча вона палала вогнем. — Спіть, набирайтеся сил, халісі. Повертайтеся до нас.

А тоді перед нею з'явилася Міррі Маз Дуур, маєгі, та піднесла кухля їй до вуст. Дані вловила смак кумису і ще чогось — міцнішого й гіркішого. Тепла рідина потекла підборіддям, та Дані якось спромоглася ковтнути. В наметі стало темніше, і знову навалився сон. Але цього разу їй нічого не наснилося. Дані плавала у блаженному спокої посеред чорного моря без берегів.

Минув якийсь час — може, ніч, а може, день чи рік, невідомо — і вона знову прокинулася. У наметі було темно; шовкові стіни ляпали, наче крила, від поривів вітру. Цього разу Дані не намагалася підвестися.

— Іррі, — покликала вона, — Джихікі, Дорея!

Всі три миттю з'явилися.

— Мені горлянка всохла, — мовила вона, і скоро отримала води, теплої та позбавленої смаку, але випила її з жадобою і послала Джихікі

принести ще. Іррі вмочила у воду м'яке ганчір'я і обтерла їй лоба.

— Я хворіла, — мовила Дані. Дотракійська дівчина кивнула. — Чи довго?

Мокра ганчірка тішила й заспокоювала, та Іррі була така сумна, аж Дані стало лячно.

— Довго, — прошепотіла служниця.

Коли Джихікі повернулася з водою, разом з нею з'явилася і Міррі Маз Дуур, продираючи очі від сну.

— Пийте, — мовила жриця, знову підіймаючи Даніну голову до кухля, та цього разу в кухлі було вино. Солодке, дуже солодке вино. Дані випила й лягла, дослухаючись до свого тихого подиху. В руках та ногах відчувалася важкість — втретє на неї наповзав сон.

— Принесіть, — пробурмотіла вона тишком, запаморочливо. — Принесіть... хочу тримати...

— Що? — спитала маегі. — Що вам дати, халісі?

— Принесіть... яйце... драконяче яйце... прошу. — Вії обернулися на свинець, і вона не змогла їх втримати.

Прокинувшись втретє, вона побачила, як крізь димар намету падає стовп золотого сонячного світла. Руками вона пригортала драконяче яйце — бліде, з вершкового кольору лусочками, пронизане вихорами золота й спижу. Дані відчувала, яке воно гаряче. Під шовковими простирадлами голу шкіру вкрила плівка поту. «Драконороса», подумала вона. Пальці легко пробігли шкаралупою, гладячи пасемця золотої барви. Глибоко у камені щось крутнулося й потягнулося, відповідаючи на ласку. Вона не злякалася. Усі її страхи зникли, вигоріли геть.

Дані торкнулася лоба. Під плівкою поту шкіра була прохолодна на дотик. Лихоманка пішла геть. Дані підтяглася, сіла, на якусь мить відчула запаморочення та глибоко схований між ніг біль. Але сила повернулася до неї. На звук голосу прибігли служниці.

— Води, — наказала вона, — глек води, найхолоднішої, яку знайдете. І якихось плодів. Хай будуть фіги.

— Воля ваша, халісі.

— Пана Джорага до мене, — мовила вона, підводячись. Джихікі принесла халата з піщаного шовку й накинула на плечі. — А ще теплу купіль, і Міррі Маз Дуур, і...

Раптом повернулися усі спогади, і вона запнулася.

— Хал Дрого, — вичавила вона з себе, з острахом обводячи очима обличчя навколо. — Чи він...?

— Хал живий, — тихо відповіла Іррі... та Дані помітила в очах у неї дивний морок, а ще дівчина прожогом вибігла по воду, щойно вимовила ті слова.

Дані обернулася до Дореї.

— Кажи ти.

— Я... приведу пана Джорага, — відповіла лисенійка, схилила голову і хутко зникла з намету.

Джихікі втекла б так само, якби Дані не вхопила її за руку і не втримала силою.

— Що таке? Я маю знати. Про Дрого... і про моє дитя.

Чому вона згадала про дитя тільки зараз?

— Мій син... Раего... де він? Я хочу його до себе.

Служниця втупилася в підлогу.

— Хлопчик... не вижив, халісі.

Говорила вона нажаханим шепотом.

Дані відпустила її руку. «Мій син помер», подумала вона, поки Джихікі вибігала з намету. Але ж вона вже знала. Знала ще тоді, коли прокинулася вперше під сльози Джихікі. Та ні, вона знала ще й до того, як прокинутися. Раптово й живо до неї повернувся той сон, і вона згадала високого мідношкірого чоловіка з довгою сріблясто-золотою косою, що вибухнув вогнем.

Вона б залюбки заплакала, та очі лишалися сухіші від попелу. Плакала вона уві сні, й там сльози оберталися на пару просто в неї на щоках. «Все горе вигоріло з мене», сказала вона собі. Смуток огортав її, та все ж... вона відчувала, як Раего покинув її, наче його ніколи й не було.

За якусь мить увійшли пан Джораг та Міррі Маз Дуур і побачили Дані коло драконячих яєць — тих двох, що лишалися у скрині. Яйця здалися їй такими самими гарячими, як те, з яким вона спала, і це здивувало її без міри.

— Пане Джорагу, — покликала вона, а тоді взяла його руку і поклала на чорне яйце з полум'яними вихорами.

— Що ви відчуваєте?

— Шкаралупу. Тверду, мов камінь. — Лицар дивився сторожко. —

Камінь.

— А тепло?

— Ні. Камінь холодний. — Він забрав руку геть. — Принцесо, ви здорові? Чи не заслабкі ви, аби вставати?

— Слабка? Ні, я сильна, Джорагу. — Але сперлася на купу подушок, аби втішити його. — Розкажіть, як померла моя дитина.

— Ваш син народився мертвим, принцесо. Жінки кажуть... — Він запнувся, і Дані раптом побачила, як обвисли його м'язи, як він кульгає, коли рухається.

— Кажіть. Розповідайте, що кажуть жінки.

Він відвернув обличчя. В очах його стояв неземний жак.

— Кажуть, що дитина народилася...

Вона почекала, та пан Джораг не зміг нічого вимовити, тільки потемнів обличчям від сорому. Він сам зараз скидався на живого мерця.

— Потворою, — скінчила за нього Міррі Маз Дуур. Лицар був могутній та хоробрий чоловік, але Дані раптом зрозуміла, що маєгі сильніша, жорстокіша і незрівнянно небезпечніша за нього. — Покручем. Я сама видобула його. Він мав луску, наче в ящірки, сліпі очі, опецькуватого хвоста і малі кажанячі крильця. Щойно я торкнулася його, плоть стала злізати з кісток, а всередині знайшлося повно могильних хробаків та гнилого смороду, наче дитя померло багато років тому.

«Морок», подумала Дані. Ззаду підкрався морок, аби зжерти її. Озирнешся назад — пропадеш.

— Мій син був живий та сильний, коли пан Джораг вносив мене до цього намету, — мовила вона. — Я чула в собі, як він хвицяє ніжками, прагнучи народитися на світ.

— Може, й так, — відповіла Міррі Маз Дуур, — але з черева вийшла зовсім інша істота, бо смерть правила у тому наметі, халісі.

— Не смерть, а тіні! — гримнув пан Джораг, та Дані почула сумнів у його голосі. — Я все бачив, маєгі. Я бачив, як ти там танцювала з тінями, а більше нічого.

— Довгі тіні падають з могил, залізний пане, — відповіла Міррі. — Довгі й такі темні, що їх не відженеш ніяким світлом.

То пан Джораг убив її сина, раптом зрозуміла Дані. Рухала ним любов і

відданість, та все ж він поніс її до такого місця, куди не мала ступати нога живої людини, і згодував її дитя морокові смерті. Він також все розумів; це видно було з його посірілого обличчя, з запалих очей, з кривої кульгавої ходи.

— Тіні торкнулися й вас, пане Джорагу, — мовила вона. Лицар нічого не відповів. Дані обернулася до жриці. — Ти застерігала, що самою лише смертю можна відплатити за життя. Та я гадала, що йдеться про смерть коня.

— Ні, — відказала Міррі Маз Дуур. — Ту брехню ви вигадали собі самі. Але знали й справжню ціну.

Чи знала? Чи знала? «Озирнуся — пропаду.»

— Ціну було заплачено, — показала Дані. — Конем і моїм дитям. Життям Кваро і Котхо, Хагго і Кохолло. Я платила й платила ту ціну знову і знову.

Вона підвелася з подушок.

— То де хал Дрого? Покажи його мені, жриця, маегі, кровознатниця, хто б ти не була. Покажи мені хала Дрого. Покажи, що я купила за життя свого сина.

— Як накажете, халісі, — відповіла стара. — Пішли, я відведу вас до нього.

Дані виявилася слабшою, аніж гадала. Пан Джораг обійняв її та допоміг підвестися.

— Аби ж ви ще трохи почекали, принцесо, — м'яко порадив він.

— Я бажаю бачити його зараз, пане Джорагу.

Після мороку намету світ надворі видався сліпучо-яскравим. Сонце палало, наче рідке золото; земля навколо була суха та порожня. Служниці чекали з садовою, вином та водою, а Джохого підсунувся ближче, аби допомогти панові Джорагу підтримати Дані. Агго та Рахаро стояли позаду. У пекучому блиску було важко роздивитися щось іще, тому Дані підняла долоню й затулилася від сонця. І побачила попіл вогнища, кілька десятків коней, що блукали у пошуках клптиків трави, поодинокі розкидані намети та постелі. Аби подивитися на неї, зібралася невеличка купка дітей, трохи далі виднілися жінки за роботою та всохлі старці, що витріщалися на розжарене блакитне небо втомленими очима, мляво відмахуючись від кровомух. Точний підрахунок, мабуть, не дав би й сотні людей. Там, де

стояли табором ще сорок тисяч, лишився тільки вітер та пил.

— Халазару Дрого більше немає, — мовила вона.

— Хал, що не може всидіти верхи, не може бути халом, — відповів Джохого.

— Дотракійці коряться тільки сильному, — зазначив пан Джораг. — Вибачте, принцесо. Їх ніяк не можна було втримати. Ко Поно, назвавши себе халом Поно, відкочував першим, і за ним пішло багато люду. Джахако не забарився вчинити так само. Решта тікала потроху, маленькими й великими загонами, однієї ночі та іншої. Тепер у Дотракійському морі замість одного халазару Дрого з'явився тузін нових халазарів з новими халами.

— З нами залишилися старі, — мовив Агго. — Боягузливі, слабкі та хворі. І ми — ті, хто присягав. Ми лишилися.

— Вони забрали отари й табуни хала Дрого, халісі, — додав Рахаро. — Нас було надто мало, аби їм завадити. Право сильного — брати в слабого. Вони забрали ще й багато невільників: халових і ваших власних. Кількох лишили.

— А Ерою? — запитала Дані, згадавши налякану дитину, яку вона врятувала коло міста ягнятників.

— Її забрав Маго, який тепер кривноїзник хала Джахако, — відповів Джохого. — Він покритив її, як тільки схотів, а тоді віддав своєму халові, а Джахако подарував іншим кривноїзникам. Їх було шестеро. Скінчивши справу, вони врізали їй горлянку.

— Така була її доля, халісі, — мовив Агго.

«Озирнуся назад — загублю все.»

— То жорстока доля, — відповіла Дані, — але не така жорстока, як та, що чекає Маго. Я присягаюся старими богами та новими, ягнячим богом, конячим богом і всяким богом, який є на світі. Я присягаюся Матір'ю Гір та Черевом Світу: перш ніж я скінчу, Маго та ко Джахако благатимуть мене про таку милість, яку вони подарували Ерої.

Дотракійці збентежено презирнулися.

— Халісі, — пояснила служниця Іррі, мов дитині, — Джахако зараз хал, і за ним їдуть двадцять тисяч вершників.

Дані підняла голову.

— А я — Даянерис Буреродна, Даянерис із дому Таргарієн, кров від крові Аегона Завойовника та Маегора Лютого, від прадавнього роду

старої Валірії. Я — дочка дракона. І я присягаюся вам знову: ті, кого я назвала, помруть, волаючи від болю. А тепер ведіть мене до хала Дрого.

Він лежав на голій рудій землі, витріщаючись на сонце.

Десяток кровомух лазив по його тілі, а він, схоже, і не відчував. Дані змахнула їх геть і стала навколішки коло чоловіка. Його очі були широко розплющені, але нічого не бачили. Вона зрозуміла, що Дрого лишився сліпим. Прошепотіла його ім'я, та він, здається, не почув. Рана на грудях зцілилася, як тільки могла; від неї лишився гідкий сіро-червоний рубець.

— Чому він тут, на сонці, сам-один? — запитала Дані.

— Здається, він любить тепло, принцесо, — відповів пан Джораг. — Його очі слідують за сонцем, хоча він його не бачить. Він може трохи ходити, піде туди, куди його ведуть, але не далі. Їстиме, якщо покласти їжу до рота, питиме, якщо капати водою на губи.

Дані лагідно поцілувала своє сонце-й-зорі в лоба і підвелася, обертаючись до Міррі Маз Дуур.

— Твої чари дорого коштують, маегі.

— Він живий, — зазначила Міррі Маз Дуур. — Ви прохали життя. Ви заплатили за життя.

— То не життя. Тільки не для такого, як Дрого. Життям для нього був сміх, смажене над вогнем м'ясо, міцний кінь між ногами. Його життям був арах у руці й дзвіночки у волоссі, що тельнякали, коли він нісся на ворога. Його життям були його кривноїзники, я і син, якого я мала йому подарувати.

Міррі Маз Дуур нічого не відповіла.

— Коли він стане таким, як був? — вимогливо запитала Дані.

— Коли сонце зійде на заході, а сяде на сході, — відповіла Міррі Маз Дуур. — Коли висохнуть моря, а гори полетять за вітром, немов листя. Коли твоє черево знову стане спроможне виносити живе дитя. Тоді й він повернеться. Аж тоді, не раніше.

Дані махнула рукою до пана Джорага та решти.

— Залиште нас. Я бажаю говорити з маегі наодинці.

Мормонт та дотракійці пішли геть.

— То ти знала, — мовила Дані, коли вони лишилися самі. Її мучив біль, тілесний та душевний, але лютість додавала сили. — Ти знала, що

саме я купую і за яку ціну, і дозволила мені заплатити її.

— Дарма вони спалили мій храм, — спокійно мовила повновида, пласконоса жінка. — Великий Пастир розлютився.

— Ніякий бог тут ні до чого, — холодно заперечила Дані. «Обернуся назад — загублю все.» — Ти обдурила мене. Ти вбила дитину всередині мене.

— І тепер огир не покриє світу і не спалить жодного міста. А його халазар не втопче народи у пилуку.

— Я сказала слово на твій захист, — з мукою вимовила вона. — Я врятувала тебе.

— Врятувала? — Лазарянка плюнула на землю. — Мене взяли три наїзники, і не так, як чоловікові належить брати жінку, а ззаду — як пес сучку. Четвертий якраз робив свою справу, коли ти з'явилася поруч. То від чого ти мене врятувала? Я бачила, як палає дім мого бога, де я зцілила безліч добрих людей. Мій будинок теж спалили, а на вулицях склали купи відрубаних голів. Там я бачила голову хлібопіка, в якого брала хліб, голову хлопчика, якого три місяці тому врятувала від мертвоокої лихоманки. Я чула плач дітей, яких наїзники зганяли батогами до купи. Ану скажи мені ще раз, від чого саме ти мене врятувала.

— Я подарувала тобі життя.

Міррі Маз Дуур зареготала, як навіжена.

— То поглянь на свого хала і подивися, чого варте порожнє життя, з якого забрали усе.

Дані покликала чоловіків свого хасу і наказала зв'язати Міррі Маз Дуур по руках та ногах. Маегі загадково посміхалася, коли її відводили геть, наче між ними була якась спільна таємниця. Одне слово, і Дані могла б отримати її голову... але яка з неї користь, із тієї голови? Якщо життя порожнє, чи зможе його наповнити чиясь смерть?

Хала Дрого відвели назад до намету, і Дані наказала налити купіль. Цього разу крові у воді не було. Вона помила чоловіка сама: змила грязюку та пилуку з плечей і грудей, витерла обличчя м'якою тканиною, натерла милом довге чорне волосся і вичісувала плутанину доти, доки воно не засяло знову так, як вона пам'ятала. Дані почувалася виснаженою, коли нарешті скінчила; надворі давно вже впала темрява. Вона спробувала поїсти та попити, але змогла тільки

вщипнути фігу і ковтнути води. Сон міг би вберегти від страждань, та вона вже досить наспала... а по правді, то й забагато. Ця ніч мала належати Дрого заради усіх тих, що в них вже були і, може, ще будуть. Коли вона відводила його геть у темряву, її вів спогад про першу їхню ніч разом. Дотракійці вірили, що все важливе у житті людини має ставатися просто неба. Вона казала собі, що є на світі сили могутніші за ненависть, чари старіші та вірніші, аніж усе, чого маєгі навчилася в Асшаї. Місяця на темному нічному небі не було, та зате яскраво сяяли тисячі тисяч зірок. То мало бути знамення.

На них не чекала м'яка ковдра зеленої трави — самий лише твердий голий ґрунт, самий лише пил, всипаний подекуди камінням. Жодні дерева не шуміли тут під вітром, жодний струмок не міг змити її страхи ніжною музикою водограю. Дані сказала собі, що вистачить і самих зірок.

— Згадай же, Дрого, — прошепотіла вона. — Згадай, як ми вперше поїхали геть разом надвечір нашого весілля. Згадай ту ніч, коли ми наряджали Раєго на очах в цілого халазару, а твої очі дивилися тільки на мене. Згадай, яка прохолодна та чиста вода у Череві Світу. Згадай усе, моє сонце-й-зорі. Згадай і повернися до мене.

Родиво завдало їй надто болючих ран, аби зараз пустити чоловіка в себе, чого вона бажала би понад усе. Але ж Дорея навчила її багатьох інших способів. Дані пустила в хід руки, губи, груди. Подряпувала нігтями, вкривала цілунками, і шепотіла, і молилася, і розповідала байки, і врешті-решт омила сльозами. Та Дрого нічого не відчув, ані слова не мовив, не випнувся могутньо назустріч.

Коли над порожнім обрієм зайнявся блякий світанок, Дані зрозуміла нарешті, що втратила його назавжди.

— Коли сонце зійде на заході та сяде на сході, — мовила вона сумно.

— Коли висохнуть моря, а гори полетять за вітром, наче листя. Коли моє черево зможе виносити живе дитя. Тоді ти повернешся, моє сонце-й-зорі. Аж тоді, не раніше.

«Ніколи», заволав морок, «ніколи, ніколи, ніколи».

Всередині намету Дані здибала подушку м'якого шовку, натоптану пір'ям. Схопивши її в оберемок біля грудей, вона пішла назад до Дрого, до свого сонця-й-зорь. «Обернуся — пропаду.» Кожен крок відлунював боєм, і вона прагнула тільки одного: заснути і не бачити

жодних снів.

А тоді стала на коліна, поцілувала Дрого у вуста і притиснула подушку до його обличчя.

Тиріон IX

— Вони захопили мого сина, — мовив Тайвин Ланістер.

— Так, пане князю. — Гінець мав голос, глухий від втоми. На грудях його подертого вапенрока з-під засохлої крові ледве виднівся смугастий вепр Кракеголів.

«Одного з ваших синів», подумки виправив Тиріон. Він ковтнув вина і нічого не сказав, думаючи про Хайме. Піднявши руку, він відчув напад пекучого болю в лікті й згадав свій власний короткий бойовий досвід. Він любив рідного брата, але за все золото Кастерлі-на-Скелі не зголосився б стати поруч із ним у Шепітній Пущі.

Поки гінець розповідав, зібрання військової старшини та значкових панів Тиріонового вельможного батька припинило так, що єдиними звуками у довгій, з протягами кімнаті залишилися тріск та шипіння полін у комині на одному її кінці.

Після тортурів тяжкого і блискавичного переходу на південь Тиріон гаряче вітав можливість ще раз переспати у корчмі... хоча й шкодував, що корчма знову та сама, з усіма її спогадами. Батько поспішав, не жаліючи нікого й нічого, і наслідки не забарилися. Поранені у битві мусили триматися основного війська або лишатися обабіч шляху. З кожним днем їх ставало дедалі більше; вони засинали на землі, щоб більше не прокинутися. Декілька здорових вояків кожного дня падали з ніг, а щовечора ще кількоро тікало геть у сутінки. Тиріон боровся зі спокусою чкурнути слідом.

У горішній кімнатці під дзвіницею він насолоджувався зручною периною та теплом Шаїного тіла, коли увійшов зброєносець і повідомив, що прибув гінець зі злими вістями про Водоплин. Отже, усе виявилось марним. Нескінченні переходи, гарячковий поспіх на південь, мертві тіла обабіч дороги... усе марно. Робб Старк досяг Водоплину багато днів тому.

— Як це могло статися? — простогнав пан Гарис Звихт. — Як?! Навіть після Шепітної Пущі... ви ж оточили Водоплин залізним кільцем, міцним військом... що за мана така вхопила пана Хайме, нащо він поділив вояків на три табори? Хіба він не бачив слабкості такого

розташування?

«Авжеж бачив, і краще за тебе, слинявий боягузе», подумав Тиріон. Так, Хайме втратив Водоплин. Але Тиріон не міг чути, як його брата ображає такий, як Звихт — безсоромний підлабузник, котрого єдине досягнення полягало в тому, що він спромігся підсунути свою незугарну дочку панові Кевану і таким робом споріднився з Ланістерами.

— Я б вчинив так само, — відповів дядько, і значно стриманіше, ніж зумів би Тиріон. — Ви, певно, ніколи не бачили Водоплину, пане Гарисе, бо інакше знали б, що Хайме не вільний був обирати спосіб облоги. Замок стоїть на кінці гострого мису землі там, де Перекат вливається у Червонозуб. Дві річки утворюють дві сторони трикутника. В разі загрози Таллі відчиняють шлюзи вище за течією і наповнюють широкий перекоп на третій стороні, чим перетворюють Водоплин на острів. Мури замку здіймаються просто з води, а з його башт захисники мають широкий вид протилежних берегів на багато верст навколо. Аби відрізати усі підходи, обложники мусять поставити один табір на північ від Перекату, один — на південь від Червонозубу, і ще один — між річками, на захід від рову. Іншого способу немає. Жодного.

— Пан Кеван каже щиру правду, панове, — ствердив посланець. — Ми побудували навколо табору палісади з гострих кілків, та марно, бо навіть не відали про наближення ворога, ще й були відрізані один від одного. Спершу вони напали на північний табір. Ніхто їх не чекав. Так, Марк Дудар вже раніше нищив наших хуражирів, але ж він мав не більше за півсотні людей. Пан Хайме виступив напередодні ввечері, аби дати їм ради... принаймні він гадав, що саме їм. Нам повідомляли, що старківське військо знаходиться східніше від Зеленозуба і йде на південь...

— А розвідники? — Обличчя пана Грегора Клегана скидалося на вирубане з каміння. Вогонь у комині кидав на його шкіру похмуре жовте сяйво, створював глибокі темні западини навколо очей. — Хіба вони нічого не бачили? Не попередили про наближення ворога?

Заляпаний кров'ю посланець хитнув головою.

— Наші розвідники весь час зникали. Ми гадали, то робота Марка Дударя. А хто й повертався, однак нічого не бачив.

— Хто нічого не бачить, тому й очі не потрібні, — відрізав пан Гора.
— Виріжте їх та віддайте наступному розвідникові. Скажіть, що чотири ока мусять бачити більше, ніж два... а якщо не побачать, то наступний матиме шість.

Князь Тайвин Ланістер обернувся до пана Грегора і уважно роздивився його. Тиріон побачив блиск золота у очах батька, на які впало світло, але не сказав би, чи схвалює той слова Гори, а чи відчуває відразу. Князь Тайвин на військовій раді часто відмовчувався — більше слухав, аніж казав. Тиріон гаряче намагався наслідувати цю його звичку. Але зараз князь мовчав більше, ніж зазвичай, і навіть не торкнувся вина.

— Ви сказали, що напад стався уночі, — нагадав пан Кеван.

Гінець стомлено кивнув.

— Передовий загін вів Чорноструг. Він винищив наших вартових і розламав палісади для головного удару. Поки наші втямили, що відбувається, через рів до табору вже вдиралися вершники з мечами та смолоскипами. Я ночував у західному таборі — тому, що між річок. Коли ми почули звуки битви та побачили, як палають намети, князь Бракс повів нас до плотів, і ми спробували переплисти на той бік, але течія відносила нас униз. Таллівці почали жбурляти каміння з метавок на стінах. Я бачив, як одного плота розстрощило на тріски, а ще три перевернуло, і вояки з них потонули в річці... а на тих, хто таки подолав потік і опинився на іншому боці, вже чекали старківці.

Пан Флемент Бракс мав на собі буряково-срібного вапенрока, а на обличчі — такий вираз, наче звістки не лізли йому в голову.

— То мій вельможний батько...

— Вибачте, пане, — відповів гінець. — Князь Бракс був на тому плоті, що перекинувся, і мав на собі важкий обладунок. Він загинув мужньо, як личить лицареві.

«Радше дурневі», подумав Тиріон, крутячи в руках келиха та вдивляючись у винні глибини. «Вночі перетинати річку на так-сяк зліпленому плоті у важкім узброєнні, ще й коли на протилежному березі чекає ворог — якщо це лицарська мужність, то хай мене ліпше вважають боягузом.» Він спитав себе, чи радів князь Бракс із власної мужності, коли захищався у чорній воді під тягарем лицарії.

— Табір між річками теж захопали, — казав далі гінець. — Поки ми пнулися перепливати на той берег, старківці підійшли ще й з заходу. Дві

валки важкої кінноти. Я бачив велетня у кайданах князя Умбера та орла Малістерів, але вів їх сам хлопець зі своїм чудовиськом при боці. Я сам не бачив, але кажуть, що той пекельний вовчисько вбив чотирьох людей та пошматував десяток коней. Наші списники поставили стіну щитів і встояли проти першої навали, але таллівці побачили бій і відчинили браму Водоплину. Титос Чорноліс очолив вилазку по підйомному мості та вдарив на стрій списників зі спини.

— Рятуйте нас, боги, — вилаявся князь Листобрід.

— Великоджон Умбер підпалив гуляй-городи, які ми вибудували для облоги, а князь Чорноліс знайшов серед інших полонених пана Едмура Таллі у кайданах. Звільнив усіх і забрав із собою. Південний наш табір очолював пан Форлей Престер. Він відступив у повному бойовому порядку, коли побачив втрату інших двох таборів, з двома тисячами списників та стількома ж лучниками. Але тирошійський полковник, що очолював охочекомонні загони, вдарив на його корогви та перебіг до ворога.

— Семиклятий дідько. — Дядько Кеван був радше розгніваний, аніж здивований. — Казав я Хайме, щоб він не вірив тому драпіжникові. Хто б'ється за гроші, той береже вірність тільки калиті з золотом.

Князь Тайвин сплів пальці під підборіддям. Коли він слухав, рухалися лише його очі. Цупкі золоті баки облямовували обличчя таке нерухоме, що воно могло здатися різьбленою личиною, якби Тиріон не бачив крихітні крапельки поту на поголеній батьковій голові.

— Як це могло статися? — знову заскиглив пан Гарис Звихт. — Пан Хайме у полоні, облогу знято... та це ж нечувана біда!

Йому відповів пан Аддам Марбранд:

— Ми всі надзвичайно вдячні вам, пане Гарисе, за вказування на очевидне. Але питання полягає в тому, що зараз робити?

— А що ми, власне, можемо зробити? Військо Хайме вирізане, взяте у полон чи розбіглося. Старки й Таллі сидять просто на наших шляхах підвозу. Ми ж відрізані від заходу! Вони можуть вдарити на Кастерлі-на-Скелі, коли забажають, і хто їм завадить? Панове добродії, нас побито. Треба прохати миру.

— Миру? — Тиріон задумливо побовтав вино у келиху, зробив глибокий ковток і жбурнув порожнього келиха на підлогу, де той розлетівся на тисячу скалок. — Ось вам мир, пане Гарисе. Мій любий

небіж розбив його на друзки остаточно і беззаперечно, коли вирішив прикрасити Червоний Дитинець головою князя Едарда. Вам легше буде випити з цього келиха, ніж переконати Робба Старка домовитися про мир. Він перемагає... чи ви не помітили?

— Дві битви — то ще не війна, — вперто заперечив пан Аддам. — До поразки нам далеко. Старк він там чи хто, а я б із ним радо перевидався.

— Може б вони погодилися замиритися та обміняти полонених, — запропонував князь Листобрід.

— Навіть якщо вимагати три наших за одного їхнього, їм і тоді вийде зиск, — кисло зазначив Тиріон. — І що ми маємо запропонувати за мого брата? Підгнули голову князя Едарда?

— Я чув, що королева Серсея тримає в себе дочок Правиці, — з надією вимовив Листобрід. — Якби віддати малому його сестер...

Пан Аддам презирливо пирхнув.

— Він ще не здурів остаточно, щоб віддавати Хайме Ланістера за двох дівчиськ.

— Тоді ми маємо викупити пана Хайме, хай би скільки це коштувало, — наполягав князь Листобрід.

Тиріон закотив очі.

— Якщо Старкам знадобиться золото, вони можуть переплавити обладунка Хайме.

— Якщо ми попросимо про мир, вони вважатимуть нас слабкими, — мовив пан Аддам. — Треба негайно рушати на них.

— Ми б напевне могли переконати наших друзів при дворі приєднатися до нас зі свіжими силами, — підхопив пан Гарис. — А хтось міг би повернутися до Кастерлі-на-Скелі та наwerbувати там нові зтяги.

Князь Тайвин Ланістер звівся на ноги.

— Вони захопили мого сина! — мовив він ще раз, і таким голосом, що прорізався крізь суперечку, мов меч крізь оксамит. — Залиште мене. Усі.

Тиріон піднявся, аби покійно виконати наказ разом з усіма, але батько раптом зиркнув на нього і додав:

— Ти не йди, Тиріоне. Посидь. І ти теж, Кеване. А всі решта — геть звідси.

Тиріон всівся на лаву, від переляку втративши мову. Пан Кеван перетнув кімнату до барилиць із вином.

— Пане дядьку, — покликав Тиріон, — якщо ваша ласка...

— Ось, тримай. — Батько віддав йому власного недоторканого келиха. Тепер Тиріон був дійсно вражений, та добряче ковтнути вина не забарився.

Князь Тайвин всівся на своє місце.

— Ти маєш рацію щодо Старка. Якби князь Едард був живий, ми б через нього уклали мир із Зимосічню та Водоплином, і мали б час упоратися з Робертовими братами. Але мертвий...

Його рука стиснулася у кулак.

— Божевілля. Справжнє божевілля.

— Джоф — іще хлопчина, — зазначив Тиріон. — У його віці я й сам скоїв кілька дурниць.

Батько кинув на нього гострий погляд.

— То нам слід дякувати долі, що він досі не одружився зі шльондрою.

Тиріон зробив ковток, уявляючи собі вигляд князя Тайвина з вихлюпнутим в обличчя келихом вина.

— Наш стан іще гірший, ніж ви гадаєте, — вів далі батько. — Здається, ми маємо нового короля.

Пана Кевана мовби ломакою по голові хто почастував.

— Нового... кого? А куди подівся Джофрі?

Слабенький вираз незадоволення майнув на тонких губах князя Тайвина.

— Нікуди... поки що. Мій онук сидить собі на Залізному Троні, як і сидів. Але євнух розчув шепіт з півдня. Ренлі Баратеон одружився з Маргерією Тирел у Вирії два тижні тому і заявив свої права на корону. Батько та брати щасливої молодії схилили коліна і принесли присягу на мечях.

— Недобрі новини. — Коли пан Кеван хмурнів, його чоло прорізали глибокі, наче яри, зморшки.

— Моя дочка наказує нам негайно вирушати на Король-Берег, аби захистити Червоний Дитинець від короля Ренлі та Лицаря Квітів. — Губи князя Тайвина стиснулися в ризку. — Вона нам наказує, прошу завважити. Від імені короля та його ради.

— Як новину сприйняв король Джофрі? — запитав Тиріон з певною

чорною втіхою.

— Серсея поки що не знайшла за потрібне йому сказати, — відповів князь Тайвин. — Вона боїться, що король стане наполягати, аби самому виступити проти Ренлі.

— З яким військом? — запитав Тиріон. — Ви йому, часом, не ваше власне зібралися віддати?

— Він хоче очолити міську варту, — повідомив князь Тайвин.

— Якщо він забере варту, місто залишиться без оборонців, — встряг пан Кеван. — А маючи князя Станіса позаду себе на Дракон-Камені...

— Саме так. — Князь Тайвин зиркнув згори вниз на сина. — Я гадав, що для блазенського лахміття створений ти, Тиріоне, але схоже, помилявся.

— Овва, батечку, — мовив Тиріон, — та це ж ви мене майже похвалили.

Він з цікавості аж нахилився уперед.

— А що Станіс? Він старший за Ренлі. Що він думає про коронування свого брата?

Батько спохмурнів.

— Я від початку вважав Станіса небезпечнішим за усіх інших, разом узятих. Але він не робить нічого. Щоправда, Варис приносить плітки: Станіс будує кораблі, Станіс наймає сердюків, Станіс привіз ворожбита-тінев'яза з Асшаю. Але чого саме він хоче? І що з того правда?

Він роздратовано знизав плечима.

— Кеване, принеси мапу.

Пан Кеван приніс. Князь Тайвин розгорнув шмат шкіри, розгладив його на столі.

— Хайме залишив нас у тяжкому становищі. Руз Болтон і залишки його війська стоять на північ від нас. Наші вороги утримують Близнюки та Калин-Коп. На заході сидить Робб Старк, і ми не можемо навіть відійти до Ланіспорту або Кастерлі-на-Скелі, не приймаючи бою. Хайме в полоні, його війська більше не існує. Торос Мирійський та Берік Дондаріон продовжують нищити наших заготівельників. На сході ми маємо Аринів, на Дракон-Камені сидить Станіс Баратеон, а на півдні скликають корогви Штормолам і Вирій.

Тиріон кисло посміхнувся.

— Та не журіться, пане батьку. Принаймні Раегар Таргарієн ще не воскрес із мертвих.

— Я чекав від тебе більшого, аніж дурні жарти, Тиріоне, — зазначив князь Тайвин Ланістер.

Пан Кеван глибоко зморщив лоба над мапою.

— Віднині Робб Старк матиме на своєму боці Едмура Таллі та панство Тризуба. Їхні об'єднані сили вже чи не більші за наші власні. А маючи позаду Руза Болтона... Тайвине, лишаючись тут, ми можемо втрапити між трьох військ.

— Я не маю наміру лишатися. Нам слід владнати справи з молодим князем Старком, перш ніж Ренлі Баратеон зможе виступити з Вирію. Болтон мене не турбує — він сторожка людина, та й ми на Зеленозубі додали йому остороги. Навздогін нам він не кинеться. Отже... на завтра ми вирушаємо до Гаренголу. Кеване, хай роз'їзди пана Аддама приховують наші переходи. Надай йому стільки людей, скільки він попросить. Хай висилає їх загонами по чотири, і щоб мені жодних зникнень.

— Як накажете, пане брате, але... чому до Гаренголу? То похмуре, нещасливе місце. Кажуть навіть, що наврочене.

— Хай кажуть, — відповів князь Тайвин. — Випусти пана Грегора на волю погуляти. Вишли його наперед разом з тими його харцизяками. А ще Варго Хапа з охотниками та пана Аморі Лорха. Кожен хай візьме по три сотні кінних. Накажи, хай підпалять річковий край від Божого Ока до Червонозуба.

— Підпалять, пане брате, — ствердив пан Кеван, підводячись. — Я накажу.

Він вклонився і рушив до дверей.

Лишившись на самоті з Тиріоном, князь Тайвин кинув на нього короткий погляд.

— Твоїм дикунам не завадить розважитися. Скажи їм, що я дозволяю вирушити з Варго Хапом і грабувати, скільки душа забажає. Хай беруть усе, що кинеється в око: крам, худобу, жінок, а решту палять і плюндрують.

— Дозволити Шаззі та Тіметові грабувати — це як дозволити півневі кукурікати, — зазначив Тиріон. — Та все ж я бажав би лишити їх при собі.

Дикі та свавільні, гірські вояки все ж корилися не комусь іншому, а тільки йому, і довіряв він їм більше, ніж будь-кому з людей батька. Так просто втрачати своє військо він не збирався.

— То навчися тримати їх на налігачі. Я не потерплю свавілля у місті.

— У місті? — Тиріон зачудувався. — В якому ще місті?

— У Король-Березі. Я надсилаю тебе до двору.

Чого-чого, а цього Тиріон Ланістер аж ніяк не чекав. Він потягнувся по вино і хвилюк подумав, поки робив ковток.

— Що ж я маю там робити?

— Правити, — коротко і різко кинув батько.

Тиріон гучно зареготав.

— Моя чарівна сестричка напевне скаже щось з цього приводу!

— Хай белькоче, скільки хоче. Її сина треба взяти до рук, поки він усіх нас не згубив. Я покладаю вину на отих блазнів з малої ради: нашого друга Петира, вельмишановного великого маестра і пана Вариса — заморське диво без кінця. Що вони йому в сім дідків радять? Він же чинить одну дурість за іншою! Хто навів йому думку зробити цього Яноса Сланта князем? Слантив батько свиней різав, а вони віддають синові Гаренгол, стіл королів! Ні, там ноги його ніколи не буде, поки моє слово щось важить у цій державі. Кажуть, за герб він собі обрав скривавленого списа. Та я б йому жалувал скривавленого різницького тесака.

Батько не підвищував голосу, але Тиріон ясно бачив гнів у його золотавих очах.

— А звільнити Селмі від обов'язків? Джоф думав головою або чимось іншим? Так, пан Регіментар вже немолодий, але ім'я Барістана Зухвалого гримить на всі королівства. Він вшанує честю всякого, хто візьме його на службу. А хто скаже те саме про Хорта? Собакам кидають кістки під столом, а не садовлять поруч із собою за високий стіл.

Він тицьнув пальцем Тиріонові у обличчя.

— Якщо Серсея не може втримати малого на припоні, то доведеться тобі. А якщо радники спробують з нами бавитися...

Тиріон знав, що відповісти.

— Голови, — зітхнув він. — Стіни. Шпичаки.

— Бачу, ти дечого від мене навчився.

— Більше, ніж ви гадаєте, батьку, — тихо відповів Тиріон. Він допив вино і відставив келиха, міркуючи про себе. Якась частина його раділа більше, аніж він смів визнати, а інша згадувала битву на річці й допитувалася, чи не посилають його знову тримати лівий край.

— Але чому я? — спитав він, звівши голову набік. — Чому не пан дядько? Чому не пан Аддам, пан Флемент чи князь Серет? Чому не хтось... більший?

Князь Тайвин рвучко підвівся.

— Бо ти — мій син.

Саме тоді він і зрозумів. «Ти вважаєш його втраченим», подумав Тиріон. «Клятий вилупку, ти вважаєш, що Хайме однак не жити, і в тебе лишився один я.» Тиріон бажав би дати батькові ляпаса, плюнути в обличчя, витягти кинджала, вирізати йому серце і подивитися, чи не зроблене воно зі старого твердого золота, як балакають прості люди. Натомість він сидів нерухомо та мовчав.

Князь Тайвин перетнув кімнату, хрумтячи підборами на скалках розбитого келиха.

— І ще одна річ, — мовив він коло дверей. — Ти не повезеш до двору свою шльондру.

Коли батько пішов, Тиріон ще довго сидів у залі сам-один. А тоді видерся сходами до свого затишного горища під дзвіницею. Стеля там була низька, та в карлика над головою не висіла. З вікна було видно шибеницю, що його батько наказав поставити у дворі. Тіло корчмарки поволі крутилося на мотузці від поривів нічного вітру. Плоть нещасної витончилася та пошматовалася. Зовсім як надії Ланістерів на перемогу. Шая щось пробурмотіла спресонок та перекотилася до нього, щойно він присів на край перини. Тиріон ковзнув рукою під ковдру, накрив одну з м'яких грудей, і очі дівчини розплющилися.

— Мосьпане, — вимовила вона, посміхаючись у напівсні.

Відчувши, як твердішає сосок, Тиріон поцілував її.

— Маю на думці повезти тебе до Король-Берега, люба моя, — прошепотів він.

Джон ІХ

Кобила тихенько заїржала, коли Джон Сніговій підтягнув попрягу.

— Тихше, моя люба, — прошепотів він, заспокійливо пестячи її.

По стайні гуляв вітерець, дихаючи смертним холодом в обличчя, та

Джон не зважав. Він так-сяк припнув клумака з речами до сідла негнучкими, незграбними пальцями.

— Привиде! — покликав він тихо. — До мене!

І вовк миттю з'явився з бурштиновим блиском в очах.

— Джоне, прошу тебе. Не роби цього.

Він скочив у сідло, міцно тримаючи повід, і розвернув коня, аби їхати в ніч. У дверях стайні стояв Семвел Тарлі, з-за плеча якого визирав повний місяць. Від Сема падала величезна чорна тінь.

— Забирайся з дороги, Семе.

— Джоне, тобі не можна, — мовив Сем. — Я тобі не дозволю.

— Я не хочу тобі зашкодити, — відповів Джон. — Відійди, Семе, бо переїду.

— Не переїдеш. Ти маєш мене вислухати. Прощу тебе...

Джон увігнав остроги у кінські боки, і кобила ринула до дверей. Якусь мить Сем уперто стояв на шляху, світячи круглим блідим обличчям незгірш від місяця позаду себе і розтягнувши рота у мовчазному «О» від подиву. В останню мить, просто перед конем та вершником, він таки стрибнув убік, як Джон і сподівався. Сем запнувся і впав, а кобила перескочила через нього і зникла у темряві.

Джон натяг на голову каптура свого важкого кобеняка і відпустив повід. Замок Чорний стояв мовчазний, поки вони з Привидом вибиралися геть. Він знав, що позаду на Стіні чатують вартові, але їхні очі дивилися на північ, а не на південь. Ніхто не бачив його втечі, окрім Сема Тарлі, що намагався зіп'ястися на ноги серед пилюки старої стайні. Він сподівався, що падіння не зашкодило Семові, адже той, важкий і незграбний, легко звихнув би собі гомілку чи зламав руку.

— Я попереджав, — проказав Джон уголос. — Зрештою, то не його клопіт.

По дорозі він стискав і розтискав пальці спеченої руки. Біль ще мучив його, та все ж без перев'язок було краще.

Місячне сяйво висріблило пагорби, якими звивалася стрічка королівського гостинця. Він мав забратися якомога далі від Стіни, поки не виявили його зникнення. Вранці він залишить гостинець і поїде навіпростець полями та лісами, через кущі та струмки, щоб заплутати погоню, але на разі швидкість була важливіша за хитрощі. Зрештою, не

така то вже таємниця, куди і до кого саме він намірився.

Старий Ведмідь звик прокидатися з першим світлом дня, тому Джон мав час до світанку, аби залишити між собою та Стіною якомога більше верств шляху... якщо Сем Тарлі не зрадив його. Товстун поважав статuti і легко лякався, та все ж любив Джона, мов брата. Викликаний на допит, Сем напевне скаже правду, але Джон не міг уявити його посеред ночі перед вартою Король-Башти з вимогою розбудити князя-воєводу.

Коли Джон не з'явиться до Старого Ведмеда вранці зі сніданком з кухні, то найперше перевірять його келію, а там знайдуть на ліжку Пазура. Важко було залишати меч, та Джон ще не настільки втратив честь, аби забрати його з собою. Навіть Джораг Мормонт так не вчинив, коли з ганьбою тікав з дому. Певно, воєвода Мормонт знайде когось більш вартого цього клинка. Джон почувався зле, думаючи про старого. Він знав, що його втеча сипне солі на досі ще не зцілену рану воєводи, завдану власним сином. Недобра відплата за добро та довіру, але що ж поробиш. Який шлях не обери, а когось на ньому доведеться зрадити.

Він і досі не був певний, що чинить по совісті. Південникам було легше. Вони мали септонів, які вміли пояснити людям божу волю, допомагали відрізнити добре від поганого. Але Старки вклонялися старим богам без імен; якщо серце-дерева і чули людей, то ніколи їм не відповідали.

Коли позаду зникли останні вогні замку Чорного, Джон стишив крок кобили. Попереду лежала довга подорож, а коняка була лише одна. Далі на південь уздовж гостинця лежали городці, села та хутори, де кобилу можна буде обміняти на свіжу, але ж не в тому разі, якщо вона пораниться чи запалиться.

Скоро він муситиме знайти нову одежину. Певніше за все, її доведеться вкрати. Він був одягнений у чорне з голови до ніг: високі верхові чоботи, груботкані штани та сорочку, шкіряну камізелю без рукавів та важкий вовняний кобеняк. Меч-півторак та кинджал були вкладені у піхви з чорної замші; кольчуга та мисюрка з бармицею в саквах також були повороновані дочорна. Будь-яка з цих речей проказувала йому смертний вирок. На північ від Перешийку людина, вдягнена у чорне, викликала холодну підозру в кожному селі чи

городці. Скоро за ним почнуть стежити, вишукувати. Щойно круки маестра Аемона злетять у повітря, Джон більше не знайде безпечної криївки. Навіть у Зимосічі. Хай Бран і зголосився б прийняти брата в себе, але ж маестер Лювин має більше здорового глузду. Він зачинить перед Джоном браму і вижене його геть, як вимагає закон. Краще й не потикатися туди.

І все ж замок стояв у нього перед очима, наче він виїхав звідти тільки учора: високі гранітні мури, велика трапезна палата з пахощами диму, собак та смаженого м'яса, батькова світлиця, кімнатка у башті, що правила Джонові за опочивальню. У глибині душі він нічого так не бажав, як знову почути Бранів сміх, повечеряти Гейджевим пирогом з м'ясом та шкварками, послухати оповідки Старої Мамки про дітей лісу та Флоріана-Дурня.

Але ж не за тим він залишив Стіну. Він поїхав, бо був сином свого батька і братом Робба. Подарований меч, навіть незрівнянний Пазур, ще не робив його Мормонтом. Не був він і Аемоном Таргаріеном. Тричі старий мусив робити вибір, і тричі він обирав честь, але ж то було його життя, а не Джонове. Джон досі не вирішив для себе, чи маестер лишився у Варті тому, що був слабкий та боягузливий, а чи тому, що був сильний та вірний. Але цілком розумів те, що маестер говорив йому про муки вибору. Надто добре розумів.

Тиріон Ланістер казав, що більшість людей радше заперечуватимуть важку правду, аніж визнають її. Та Джон не бажав більше нічого заперечувати. Він був самим собою: Джоном Сніговієм, байстрюком та кривоприсяжцем, без матері, без друзів, проклятим і приреченим. Решту свого життя — довгого чи короткого — він мусить прожити як вигнанець, у тіні та мовчанці, не сміючи вимовити свого справжнього імені. Де б він не опинився у Семицарстві, він буде змушений жити у брехні, аби проти нього не піднялася рука кожної чесноєї людини. Та йому було байдуже, аби тільки дожити до того, щоб стати поруч з братом і помститися за смерть батька.

Він згадав, як востаннє бачив Робба. Той стояв у дворі, й сніг танув у його рудо-брунатному волоссі. Джон міг би з'явитися до нього таємно, під іншою личиною. Він спробував уявити собі обличчя Робба, коли відкриється йому. Напевне, брат хитне головою, посміхнеться і скаже... скаже...

Але побачити посмішку Джон не зміг. Намагався, але не зміг. У голові спливла думка про втікача, якого батько стратив того дня, коли знайшлися лютововки.

— Ти проказав присягу, — мовив тоді князь Едард. — Ти наклав на себе обітницю перед своїми братами, перед старими богами та новими. Десмонд і Товстун Том потягли втікача до пенька. Бранові очі стали більшими за тарілки, і Джонові довелося нагадати йому добре тримати конячку. Джон згадав вираз обличчя батька, коли той приймав Лід від Теона Грейджоя, струмінь крові на снігу, і як Теон пхнув ногою голову, що підкотилася йому під ноги.

Він спитав себе, що зробив би князь Едард, якби втікачем виявився його брат Бенджен замість отого змарнілого незнайомця. Чи вийшло б усе інакше? Напевне, вийшло б, напевне... і Робб напевне привітав би його в себе. Мусив би привітати, бо інакше...

Про таке важко було навіть думати. Пальці стиснули повід, і глибоко всередині озвався біль. Джон вдарив кобилу острогами і пішов учвал королівським гостинцем, немовби намагаючись втекти від своїх сумнівів. Він не боявся смерті, лише не бажав померти саме так: зв'язаним, на колінах, як пересічний харцизяка. Якщо вже гинути, то з мечем у руці, в бою проти убивць батька. Він не був справжнім Старком, не вродився... але міг хоча б померти ним. Хай люди кажуть, що Едард Старк породив чотирьох синів, а не трьох.

Привид тримався біч-о-біч десь із верству, звівши з рота червоного язика. Схиливши голову до вуха кобили, вершник вмовляв її додати швидкості. Вовк стишив крок, зупинився, роздивився, жевріючи червоними вуглинами очей у місячному сяйві. Скоро він зник позаду, але Джон знав, що вовк рушить слідом, коли сам вважатиме за потрібне.

По обидва боки дороги крізь дерева заблимали розкидані вогники. То було селище під назвою Кротовина. На Джона загавкав собака, з якогось стійла гучно заревів мул, але загалом селище не прокинулося від сну. Тут і там крізь зачинені дерев'яні віконниці жеврів вогонь з коминів; втім, таких було небагато.

Насправді Кротовина була більшою, ніж здавалася, бо три чверті її розташувалися під землею — в глибоких теплих печерках, з'єднаних плутаниною прокопаних ходів. Навіть бурдей — і той запхали під

землю, лишивши нагорі тільки дерев'яну хатку завбільшки з нужник з червоним ліхтарем над дверима. На Стіні Джон чував, як хлопці кликали хвойд «підземним скарбом»; зараз він спитав себе, чи не шукає собі тих скарбів хтось із його чорних братчиків цієї самої ночі. Вважалося, що то порушення обітниці, та ніхто не зважав.

Джон знову стишив крок, тільки коли залишив Кротовину позаду на чималій відстані. До тієї миті й він сам, і його кобила вкрилися потом. Тремтячи, він зліз на землю; обпечена рука палала болем. Під деревами лежала латка не розталого іще снігу, блищала під місяцем, стікала водою в невеличкі калюжі. Джон присів навпочіпки, склав долоні, ловлячи талу воду. Вона була холодна, як лід. Джон напився, плюхнув у обличчя, аж щоки закололо. Пальці боліли гірше, ніж у попередні дні; в голові гупало. «Я все роблю правильно», мовив він до себе, «то чому ж на серці так гидко?».

Кобила уся вкрилася піною, тому Джон узяв повід і провів її трохи кроком. Дорога вшир ледве дозволяла роз'їхатися двом вершникам, була порізана струмочками та захаращена камінням. Ганяти нею навмання — це майже напевне зламати собі шию. Джон сам здивувався, яку дурницю вчинив. Швидкої смерті захотів, або що?

Деся далеко, за деревами зойкнула якась перелякана тварина, і Джон підняв очі догори. Кобила неспокійно заїржала. Чи це не його вовк уполював якусь здобич? Він склав долоні трубою навколо вуст і гукнув:

— Привиде! Привиде, до мене!

У відповідь ззаду шурхнули крила — у повітря здійнялася сова.

Джон скривився і рушив далі. Він вів кобилу десь із півгодини, поки вона не просохла. Привид не з'являвся. Джон бажав скоріше скочити в сідло та їхати далі верхи, але непокоївся про вовка.

— Привиде! — загукав він знову. — Де ти є? До мене! Привиде!

У цих лісах ніщо не могло загрожувати лютововкові, навіть напівдорослому вовченяті, якщо тільки... ні, Привидові вистачило б розуму не чіпати ведмедя, а якби поблизу опинилася згряя вовків, то Джон напевне почув би їхнє виття.

«Треба попоїсти», вирішив Джон. Воно і собі веселіше, і вовк матиме більше часу надолужити шлях. Небезпеки поки що не було — замок Чорний ще не прокинувся. У саквах він розшукав сухого коржика,

шматок сиру, мале зморшкувате яблуко. Ще він мав солонину та шмат сала, які поцупив з кухні, але вирішив зберегти їх на потім. Як вони скінчаться, то доведеться полювати, а це додаткові затримки у дорозі.

Джон сів під деревом і з'їв коржика з сиром, поки кобила паслася уздовж королівського гостинця. Яблуко він зберіг наостанок. Воно трохи зім'якло, та все ж лишилося терпким і соковитим. Джон встиг догризтися до серединки, коли почув стукіт копит з півночі. Він негайно скочив на ноги і кинувся до кобили. Чи зможе він зараз втекти від них? Ні, вершники вже близько, вони напевне його почують, а якщо це погоня з замку Чорного...

Він звів кобилу геть з дороги за щільний запліт сіро-зелених вартових дерев.

— Тихше! — мовив він глухим голосом, пригинаючись і визируючи з-під гілля. Якщо боги зглянутьсся, вершники проїдуть мимо. Може, то люд з Кротовини чи селяни їдуть у своїх справах. Хоча що їм тут робити посеред ночі...

Стукіт копит ставав усе гучніший. Вершники наближались королівським гостинцем прудкою ристю. Їх було щонайменше п'ятеро чи шестеро, скільки Джон міг розібрати на слух. Голоси відлунювали поміж дерев.

— ...певний, що він рушив у цей бік?

— Я ні в чому не певний.

— То він міг податися і на схід. Як ми знаємо? Або ж зійти з гостинця і рушити навпростець крізь ліс. Я б так і вчинив.

— У темряві? То й тупак. Якби не звалився з коня і не зламав шию, то заблукав би і на світанку знову вперся б рогами у Стіну.

— От і ні. — Грен, здається, образився. — Я б їхав собі на південь, його видно по зірках.

— А якщо на небі хмари? — спитав Пип.

— Тоді б не поїхав.

Втрутився інший голос.

— А знаєте, куди б я поїхав? До Кротовини шукати підземних скарбів. Пронизливий сміх Ропуха рознісся поміж дерев. Джонова кобила пирхнула.

— Ану всі замовкніть, — наказав Гальдер. — Здається, я щось почув.

— Де? Я нічого не чув.

Коні зупинилися.

— Та ти власний пердь не почувеш.

— Почую, — наполягав Грен.

— Ану тихо!

Усі замовкли й прислухалися.

Джон затамував подих. «Сем», подумав він. Той не пішов до Старого Ведмедя, але й спати не пішов, а натомість підняв інших хлопців. От вражі діти! Якщо настане світанок, а їх не буде в ліжку, то вони теж стануть втікачами. Що вони собі думали?

Тиша, здавалося, не скінчиться ніколи. Звідти, де пригнувся Джон, він бачив ноги коней крізь гілля. Нарешті Пип заговорив:

— То що ти чув?

— Не знаю, — зізнався Гальдер. — Якийсь звук. Може, кінь, але...

— Тут нікого нема.

Краєм ока Джон помітив бліду тінь, що рухалася поміж дерев. Зашурхотіло листя, і з тіні зненацька вискочив Привид. Джонова кобила сахнулася і заїржала.

— Онде! — загукав Гальдер.

— Я теж чув!

— Зрадник, — мовив Джон до лютововка, стрибаючи в сідло. Він повернув кобилу так, щоб тихо вислизнути крізь дерева, та переслідувачі налетіли, як він іще й двох сажнів не подолав.

— Джоне! — заволав слідом Пип.

— Стій! — наказав Грен. — Ти не зможеш втекти від усіх нас.

Джон розвернувся і став обличчям до них, витягаючи меч.

— Їдьте геть. Я не хочу вас кривдити, але якщо примусите, то не заважаюся.

— Що, один супроти семи? — Гальдер махнув рукою, і хлопці роз'їхалися віялом, оточуючи Джона.

— Чого вам треба? — вигукнув Джон.

— Повернути тебе туди, де твоє місце, — відповів Пип.

— Моє місце — коло мого брата.

— Тепер ми — твої брати, — мовив Грен.

— Тобі зітнуть голову, якщо впіймають. Та ти й сам знаєш, — всунувся Ропух з нервовим смішком. — Таку дурню міг вчинити хіба що Биця.

— Нізащо, — заперечив Грен. — Я не порушую обітниці. Я проказав

присягу і дотримаюся її.

— Я теж, — відповів Джон. — Хіба ви не розумієте? Мого батька вбито. Почалася війна, і мій брат Робб б'ється на смерть у річковому краю...

— Ми знаємо, — ствердив Пип. — Сем нам усе розповів.

— Нам шкода твого батька, — мовив Грен, — але то байдуже. Як хто присягнув Варті, то піти з неї вже не може, хай там що робиться в світі.

— Але я мушу!.. — гарячково заперечив Джон.

— Ти проказав обітницю, — нагадав йому Пип. — «Починається моя варта», ось як ти сказав. «Що скінчиться з моєю смертю.»

— «Я житиму і помру на своїй варті», — киваючи головою, додав Грен.

— Не треба мені нагадувати присягу, я її знаю незгірше вас усіх!

От зараз Джон розлютився. Чому вони не дадуть йому спокій? З-за них усе тільки ускладнилося.

— «Я — меч у темряві», — проспівав Гальдер.

— «Вартовий на мурах», — пропищав Ропух.

Джон кинув їм прокльони просто у обличчя. Та ніхто не зважав. Пип острогами підігнав коня ближче, виспівуючи:

— Я — вогонь, що розганяє холод. Світло, що приносить ранок. Ріг, що пробуджує сплячих. Щит, що боронить царину людей.

— Не наближайтеся, — попередив Джон, вимахуючи мечем. — Я не жартую, Пипе.

Ніхто з них не мав на собі обладунку. Він би порубав їх на шматки, якби схотів.

Матар об'їхав його ззаду і приєднався до хору:

— «Я віддаю своє життя і честь Нічній Варті».

Джон пхнув ногою Матарову кобилу, крутнувши її на місці. Але хлопці оточили його з усіх боків, звужуючи коло.

— «На цю ніч...» — Гальдер ристю наближався зліва.

— «...і всі наступні ночі світу», — закінчив Пип і схопив Джонів повід. — А тепер вибирай: убити мене або повернутися разом зі мною. Джон підняв меч... і безпорадно опустив його.

— Лихо б вас ухопило, — лайнувся він. — Усіх вас.

— Тобі руки зв'язати, чи даси слово, що повернешся з нами, не

опираючись? — запитав Гальдер.

— Я не тікатиму, якщо ви про це.

З-під дерев виник Привид, і Джон витріщився на нього.

— Отака з тебе поміч, — мовив юнак, а вовк кинув на нього проникливий погляд темно-червоних очей.

— Треба поспішати, — зазначив Пип. — Не повернемося до світанку, то Старий Ведмідь нам усім зітне голови.

Про зворотній шлях Джон Сніговій майже нічого не пам'ятав. Він видався йому коротшим за подорож на південь. Можливо, тому, що думки блукали деінде. Крок задавав Пип. Він то мчав учвал, то ледве тягнувся, то йшов ристю, а то знову кидався учвал. З'явилася і пролетіла мимо Кротовина, де червоний ліхтар над бурдеєм давно загасили. Загін встиг більше ніж вчасно: до світанку лишалася ще добра година, коли Джон побачив попереду башти замку Чорного, темні на велетенському блідому тлі Стіни. Цього разу домівкою замок йому не видався.

«Забрали назад, то й нехай», думав собі Джон, «але залишитися все одно не примусите». Війна не скінчиться ані завтра, ані післязавтра, а друзі не зможуть його вартувати цілодобово. Дочекатися, щоб у його намір лишитися на Стіні повірили... а тоді хай тільки втратять пильність, і він знову втече. Але тепер уникатиме королівського гостинця. Можна рушити уздовж Стіни на схід — може, й до самого моря. Цей шлях довший, зате певніший. А можна й на захід, у гори, а тоді на південь перевалами. Так ходили дичаки: їхня дорога була важка і небезпечна, зате туди за ним ніхто не поткнеться. А за якихось п'ять сотень верст від Зимосічі та королівського гостинця він не заблукає.

Семвел Тарлі чекав на них у старих стайнях. Занадто схвилюваний, аби спати, він сидів на землі, спершись на копицю сіна. Побачивши товаришів, він підвівся та обтрусився.

— Я... радий, що тебе знайшли, Джоне.

— А я ні, — відповів Джон, злізаючи з сідла.

Пип зіскочив з коня і скривився, зиркнувши на небо, що вже світлішало.

— Будь ласкавий, допоможи з конями, Семе, — попрохав коротун. — Попереду довгий важкий день, а спати нам вже часу не лишилося, дякуючи Снігові-воєводі.

На світанку Джон пішов до кухні, як робив кожного ранку. Трипалий Гоб не сказав нічого, лише віддав йому сніданок Старого Ведмеда: три варених яйця, підсмажений хліб, шмат шинки, миску зморшкуватих слив. Джон поніс їжу до Король-Башти, де й знайшов Мормонта на лаві коло вікна. Воєвода щось писав, а крук ходив туди-сюди по його плечах і бурмотів: «Зерна, зерна, зерна». Побачивши Джона, птах заверещав.

— Постав сніданок на стіл, — мовив Старий Ведмідь, піднявши очі від письма. — Я вип'ю пива.

Джон прочинив віконниці, узяв глек пива з зовнішнього підвіконня та наповнив ріг. Гоб дав йому лимона — ще холодного, з-під Стіни. Джон стиснув його в кулаку; поміж пальців потік кислий сік. Мормонт вимагав додавати лимон собі у пиво щоранку і казав, що саме тому ще має в роті власні зуби.

— Ти любив свого батька, хто б сумнівався, — мовив Мормонт, коли отримав від Джона свій ріг. — Але саме те, що ми любимо, знищує нас. Пам'ятаєш, як я казав тобі, хлопче?

— Пам'ятаю, — набурмосився Джон. Він не бажав говорити про смерть батька навіть з Мормонтом.

— То дивися, щоб не забув. Саме тяжку правду ми повинні засвоювати найміцніше. Принеси-но мені тарілку. Знову шинка? Та нехай. Якийсь ти на вид втомлений. Нелегко ганяти верхи під місяцем, га?

Джонови пересохло у горлі.

— То ви знаєте?

— Знаєте, — підхопив крук з Мормонтового плеча. — Знаєте.

Старий Ведмідь пирхнув.

— Ти гадаєш, Сніговію, що воєводами Нічної Варти обирають глухих та дурних? Аемон сказав мені, що ти напевне втечеш. А я відповів йому, що так само напевне ти повернешся. Я знаю своїх вояків... і своїх хлопчаків також. Честь спонукала тебе виїхати на королівський гостинець... і честь повернула назад.

— Мене повернули друзі, а не честь, — заперечив Джон.

— Хіба я сказав, що твоя честь? — Мормонт роздивлявся тарілку.

— Мого батька підло замордували. Ви гадали, я нічого не робитиму?

— Правду кажучи, ми гадали, що ти зробиш саме те, що зробив.

Мормонт скуштував сливу, виплюнув кісточку.

— Я наказав, щоб за тобою стежили. Твій від'їзд бачили. Якби тебе не повернули друзі, то перестрів би на шляху дехто менш дружній. Якщо, звичайно, ти не маєш коня з крилами. Чи маєш?

— Ні. — Джон почувався цілковитим дурнем.

— Шкода. Нам такий кінь не завадив би.

Джон випростався. Він казав собі, що помре гідно, і цього права в нього ніхто не відбере.

— Я знаю покарання за втечу з Варти, пане воєводо. Я не боюся померти.

— Померти! — заверещав крук.

— Сподіваюся, що й жити не боїшся, — мовив Мормонт, нарізаючи шинку кинджалом і даючи шматочок птахові. — Але ти не втік з Варти — поки що. Осьде ти переді мною. Якби ми стинали голови усім хлопчикам, що вночі тікають до Кротовини, то Стіну давно б стерегли самі привиди. Але, може, ти сподіваєшся втекти знову на завтра, а може, через кілька тижнів. А й справді, хлопче, сподіваєшся чи ні?

Джон змовчав.

— Я так і гадав. — Мормонт почистив варене яйце від шкаралупи. — Твій батько мертвий, синку. Чи ти маєш змогу повернути його до життя?

— Ні, — похмуро буркнув Джон.

— От і добре, — зазначив Мормонт. — Ми з тобою вже бачили, як повертаються мертві. Хай боги збавлять побачити знову.

Він з'їв яйце за два укуси і виколупав шматочок шкаралупи з-поміж зубів.

— Твій брат вивів у поле всю силу півночі. Будь-хто з його значкових панів має під рукою більше клинків, аніж знайдеться в усій Нічній Варті. Навіщо їм здалася твоя допомога? Чи ти такий могутній воїн? Чи, може, ховаєш у кишені якогось мамуна, щоб зачаклував тобі меча? Джон не мав відповіді. Крук тим часом дзьобав яйце, роздлубуючи шкаралупу. Потім просунув дзьоба в дірку і витяг нитки білка та жовтяка.

Старий Ведмідь зітхнув.

— Не одного тебе торкнулася ця війна. Напевне, моя сестра теж зараз їде під корогвами твого брата. Ще й зі своїми дочками, вбраними у чоловічу броню. Правду кажучи, стара Маєга — вперта, запальна і

норовлива, мов чугайстер. Ми ніколи не мирили з тією клятою відьмою. Але моя любов до неї не менша, аніж твоя — до твоїх сестер. Мормонт скривився, вхопив останнє яйце і стиснув у кулаку, хряснувши шкаралупою.

— Ну, нехай і менша. Так чи інакше, якщо її вб'ють, я тужитиму. Але не тікатиму з Варти. Я проказав обітницю — так само, як і ти. Моє місце тепер тут... а де твоє, хлопче?

«Мені немає місця ніде», хотів відповісти Джон. «Я — байстріук. Я не маю ані спадщини, ані імені, ані матері, а тепер ще й батька не маю.» Та слова не йшли з языка.

— Я не знаю.

— Зате я знаю, — відповів князь-воєвода Мормонт. — Здіймаються холодні вітри, Сніговію. За Стіною видовжуються тіні. Котер Пайк пише про величезні стада лосів, які тікають на південь та схід, до моря. А з ними й мамонти. Він повідомляє, що один з його людей знайшов здоровезні, химерних обрисів сліди ніг за якихось п'ятнадцять верст від Східної Варти. Розвідники з Тіньової Вежі знаходять села, залишені людьми. Пан Денис пише, що вночі вони бачать багаття у горах. Величезні багаття, що палають від вечора до світанку. Кворин Піврукий узяв полоненого у глибинах Кугави, і той побожився, що Манс-Розбишака знайшов якесь нове таємне укріплення і збирає в ньому всіх людей з-за Стіни, а навіщо — про те відають самі боги. Як гадаєш, твій дядько Бенджен — єдиний розвідник, якого ми втратили цього року?

— Бен-Джен, — каркнув крук і нахилив голову, зронюючи шматочки яйця з дзьоба. — Бен-Джен. Бен-Джен.

— Ні, — відповів Джон. Були й інші. Забагато.

— Ти гадаєш, війна твого брата важливіша, ніж наша? — grimнув старий.

Джон прикусив губу. Крук заплескав крилами на нього.

— Війна, війна, війна, — заспівав він.

— Ні, не важливіша, — сам собі відповів Мормонт. — Ласка божя, ти ж не сліпий і не дурний. Коли вночі по наші душі приходять упирі, гадаєш, нам не байдуже, хто сидить на Залізному Троні?

— Байдуже. — Раніше Джонови таке якось не спадало на думку.

— Твій вельможний батько відіслав тебе до нас. А навіщо, хто може

сказати?

— Навіщо! Навіщо! — загукав крук.

— Я знаю тільки те, що у жилах Старків тече кров першолюдей. Першолюди побудували Стіну. Дехто каже, що вони пам'ятають таке, про що решта забула. А твій звір... він привів нас до упирів, попередив про мерця на сходах. Пан Яремія сказав би, що то збіг обставин, але пан Яремія мертвий, а я — живий.

Воєвода Мормонт підчепив шматочок шинки вістрям кинджала.

— Гадаю, сама доля привела тебе сюди. Я хочу, аби ти і твій вовк були з нами, коли ми вийдемо за Стіну.

Від цих слів спиною Джона побігли мурашки.

— За Стіну?!

— Ти не глухий. Я бажаю знайти Бена Старка, живого чи мертвого. — Він пожував і ковтнув. — І не бажаю заростати тут мохом, чекаючи на сніги та крижані віхоли. Треба знати, що відбувається. Нічна Варта виступить міцним загоном проти Короля-за-Стіною, Інших і всякого дідька, який трапиться назустріч. Похід очолю я сам.

Воєвода тицьнув кинджалом Джонові у груди.

— За звичаєм, той із шафарів, хто служить князеві-воєводі, є також його зброєносцем... та я не хочу кожен день прокидатися на світанку і гадати, чи ти знову не втік. Отож я питаю тебе, Снігу-воєводо, і вимагаю негайної відповіді. Ти є братчиком Нічної Варти або малим байстрюком, який досі не награвся у війну?

Джон Сніговий випростався і глибоко вдихнув. «Пробачте мені, батьку. Роббе, Ар'є, Бране... пробачте мені, я не зможу вам допомогти. Князь-воєвода має рацію. Моє місце тут.»

— Я... з вами, пане воєводо. Я служитиму чесно. Присягаюся. Більше я не тікатиму.

Старий Ведмідь пирхнув.

— Отож-бо. Добре. То йди та причепи меча до пояса.

Кетлін XI

Здавалося, не менше тисячі років тому Кетлін Старк винесла свого крихітного сина з Водоплину, аби перетнути річку Перекат у маленькому човнику та розпочати подорож на північ, до Зимосічі. І додому вони поверталися знову Перекатом, але тепер хлопчик замість пелюшок мав на собі лицарську броню.

Робб сидів на носі разом з Сірим Вітром, поклавши вовкові руку на голову. Веслярі налягали на весла. У одному з них човні їхав Теон Грейджой, а дядько Брінден мав бути в наступному разом з Великоджоном та князем Карстарком.

Кетлін зайняла місце ближче до стерна. Перекат вони пролетіли, як стріла, дозволивши сильному потокові пронести човна повз Колісну Башту, що нависала над головами. Плюскіт та гуркіт великого водяного колеса всередині башти нагадав Кетлін про дитинство і викликав на обличчі сумну посмішку.

З мурів замку, викладених з пісковця, челядь та варта вигукувала її та Роббове ім'я, вокала «Зимосіч!». Усюди майоріли прапори дому Таллі: пструг у стрибку, срібний, на хвилястому лазурово-черленому полі. Побачивши їх, вона зворушилася, та духом не піднеслася. І не знала, чи колись піднесеться тепер аж до кінця життя. «О Неде, Неде...»

Нижче від Колісної Башти човен зробив широке півколо і рішуче розрізав вируючу воду. Веслярі напружили спini. В полі зору з'явилася широка арка Водяної Брами, почувся скрегіт важких ланцюгів, що підіймали догори величезну залізну решітку. Решітка повільно повзла вгору, поки човен наближався, і Кетлін побачила, що нижня її половина — руда від іржі. Вони пропливли під решіткою за кілька вершків від гострих нижніх шпичаків, з яких стікав бурий річковий намул. Кетлін дивилася на решітку і гадала, чи глибоко вона зіржавіла, чи добре встоїть проти тарану, чи не час її вже замінювати. Останнім часом такі думки ніколи надовго її не полишали.

Під арку, під мур, геть від сонця до глибокої тіні... а потім знову з тіні до сонця. Навколо до залізних кілець у стіні були припнуті великі й малі човни. Батькова варта на чолі з її братом чекала на водяних сходах. Пан Едмур Таллі був кремезний молодик з шапкою кудлатого рудо-брунатного волосся на голові та вогняно-рудою бородою. Латний нагрудник був подряпаний та побитий у бою, лазурово-черлена кирея заплямована кров'ю та кіптявою. Поруч стояв князь Титос Чорноліс — твердий і прямий, як спис, з коротко підрізнаними сивуватими баками та гачкуватим носом. На його яскраво-жовтому обладунку був викладений чорним бурштином складний малюнок виноградної лози; вузькі плечі вкривала накидка з крукового пір'я. Саме князь Титос очолив вилазку з Водоплину і звільнив брата Кетлін з ланістерівського

табору.

— Підтягніть, — наказав пан Едмур. Троє вояків зайшли сходами по коліно у воду та підтягли човна довгими гаками. Коли з човна вистрибнув Сірій Вітер, один з вояків впустив гака, сахнувся назад, запнувся і сів дупою просто у воду. Інші зареготали, а бідолаха зовсім знітився. Теон Грейджой перестрибнув через борт човна, опинившись чоботями у воді, а тоді підняв Кетлін за стан і поставив на суху сходинку вище від себе.

Едмур зійшов сходами, аби обійняти її.

— Сестричко, — хрипко пробурмотів він. Брат мав темно-сині очі та рота, швидкого на посмішку. Зараз, утім, замість посмішки на його обличчі виднілася втома від війни і тяжких випробувань. На поранену шию накрутили перев'язок. Кетлін обійняла брата з усієї сили.

— Твоє горе — також і моє, Кет, — мовив Едмур, коли вони розчепили обійми. — Коли ми почули про князя Едарда... присягаюся, Ланістери заплатять за все. Ми помстимося за його смерть.

— Хіба помста поверне мені Неда? — спитала вона різко. Рана була надто свіжа, аби пом'якшувати слова. Кожна згадка про Неда завдавала їй нестерпного болю, а вона ж мусила залишатися сильною. Краще зараз не думати про чоловіка, поки не змучилася зовсім. — Та нехай. Помста зачекає. Зараз я маю побачити батька.

— Вони чекають у світлиці, — відповів Едмур.

— Його вельможність князь Гостер прикуті до ліжка, — повідомив батьків управитель. О боги, коли ж цей достойний добродій встиг так постаріти і посивіти? — Вони наказали мені привести вас негайно.

— Я сам відведу.

Едмур повів сестру вгору водяними сходами та через нижній двір, де колись за її руку схрестили мечі Петир Баеліш та Брендон Старк. Над головою нависали важкі пісковичні мури головної замкової вежі. Перед вартовими з пстругами на маківках шоломів, що стояли обабіч дверей, вона спитала:

— Чи дуже зле батькові? — І сама злякалася відповіді, щойно вимовила питання.

Едмур спохмурнів.

— Маестри кажуть, їм недовго вже з нами лишатися. Болить жахливо... і не відпускає.

Раптом її охопила сліпа лють на весь світ: на брата Едмура та сестру Лізу, на Ланістерів і на маєстрів, на Неда і на батька, а надто на жахливих безжальних богів, які забрали їх обох від неї.

— Ти мав би повідомити, — дорікнула вона. — Послати якусь звістку, щойно дізнався.

— Батько заборонили. Не бажали, аби вороги взнали про їхню скору смерть. У державі чиниться така колотнеча... батько боялися, що як Ланістери дізнаються про їхню тілесну слабкість...

— ...то завдадуть рішучого удару? — твердо закінчила Кетлін.

«Це все ти винна», прошепотів всередині голос. «Якби тобі не закортіло схопити карлика...»

Гвинтовими сходами вони підіймалися мовчки.

Головна вежа замку мала три кути, як і увесь Водоплин. Світлиця князя Гостера також була трикутна і мала кам'яний балкон, що випирав на схід, наче ніс якогось великого корабля, різьбленого з пісковця. Звідти володар замку міг спостерігати за мурами та баштами, або й зазирнути далі — туди, де зливаються води. Батькове ліжко винесли саме на цей балкон.

— Він любить сидіти тут на сонці та дивитися на річку, — пояснив Едмур. — Пане батьку, дивіться, хто зі мною. Кет приїхала побачити вас...

Гостер Таллі завжди мав чималу статуру; замолоду високий та міцний, з роками він ще й роздався ушир. Але хвороба розтопила і виїла м'язи та плоть, лишивши самий кістяк. Навіть обличчя всохло і запало всередину. І тоді, коли Кетлін бачила батька востаннє, його брунатну бороду та волосся вже добряче побила сивина, але дотепер вони стали білі, мов сніг.

Батькові очі розплющилися на Едмурів голос.

— Китичко, — пробурмотів він слабким, переривчастим, хрипким від болю голосом. — Киця моя.

Тремтлива посмішка торкнулася його вуст, поки рука намацувала її пальці.

— Я видивлявся тебе...

— Залишу вас побалакати, — мовив брат, ніжно поцілував батька у чоло і пішов геть.

Кетлін стала навколішки і взяла батькову руку до своїх. Рука була

велика, але безсила і геть позбавлена плоті; просто під шкірою гуляли кістки.

— Ви мали повідомити мені, — мовила Кетлін. — Гінцем, круком...

— Гінців перехоплюють і допитують, — відповів він. — Круків збивають стрілами...

Його скрутив раптовий напад болю, пальці уп'ялися їй в руку.

— В нутрощах у мене сидять раки... сидять і роздирають їх клішнями. Вдень і вночі. Ті раки мають гострі клішні, ой які гострі. Маестер Виман робить мені сон-вино, дає макове молоко... Я багато сплю... але хотів прокинутися, щоб зустріти тебе. Я боявся... коли Ланістери захопили твого брата, поставили навколо свої табори... боявся, що не побачу тебе перед смертю... боявся...

— Я тут, батечку, — мовила вона. — Разом з моїм сином Роббом. Він теж хоче вас бачити.

— Твій хлопчик, — прошепотів він. — Він мав твої очі, я пам'ятаю...

— І зараз має. А ще ми привезли Хайме Ланістера у кайданах. Водоплин знову вільний, пане батьку.

Князь Гостер посміхнувся.

— Я бачив. Минулої ночі, коли все почалося, я наказав... я мусив бачити. Мене принесли до брамної башти... подивитися з мурів. Ой леле, яка краса... хвиля смолоскипів, бойові кличі над водою... такі рідні... коли спалахнули гуляй-городи, о боги... в ту мить я помер би щасливим, але мусив спочатку побачити твоїх дітей. То це вчинив твій хлопчик? Твій Робб?

— Так, — з шаленою гордістю відповіла Кетлін, — це вчинив Робб... а ще Брінден. Ваш брат теж тут, пане батьку.

— Брат... — Батьків голос стишився до слабенького шепоту. — Чорноструг... то він повернувся? З самої Долини?

— Так.

— А Ліза? — Прохолодний вітерець поворушив біле тендітне волосся.

— Боги ласкаві, твоя сестра... вона теж приїхала?

Така надія, така жага звучала у голосі князя, що його дочці нестерпно було казати батькові правду.

— Ні, пробачте мені...

— А... — Обличчя зів'яло, світло пригасло у очах. — Я прагнув побачити її ще раз, перш ніж...

— Вона лишилася у Гнізді разом з сином.

Князь Гостер стомлено кивнув.

— З Робертом. По смерті бідолахи Арина він став князем Робертом... Пам'ятаю... але чому вона не приїхала з тобою?

— Сестра злякана, пане батьку. В Соколиному Гнізді вона почувається безпечніше. — Кетлін поцілувала зморшкувате батьківське чоло. — Робб чекатиме вашої ласки. Ви приймете його? А Бріндена?

— Твого сина, — прошепотів він. — Так. Сина Кет... він має мої очі, я пам'ятаю. Від самого народження. Приведи його... так.

— А вашого брата?

Батько перевів очі кудись за річку.

— Чорноструг, — мовив князь. — Він уже одружився? Взяв за дружину... якусь дівчину?

«Навіть на смертному одрі», майнула в Кетлін сумна думка.

— Він не одружився. Ви ж знаєте, пане батьку. І ніколи не одружиться.

— Я казав йому... наказав йому одружитися! Я його пан і володар. Він знає. Це моє право — влаштувати його шлюб. Гарний шлюб. Дівчина з Рожвинів. Старий дім. Гарна дівчина, вродлива... веснянки... Бетанія, так. Бідна дитина. Досі чекає. Еге ж. Досі...

— Бетанія Рожвин вийшла заміж за князя Рябина багато років тому, — нагадала Кетлін. — І має в шлюбі з ним трьох дітей.

— А хоч би й так, — пробурмотів князь Гостер. — Хоч би й так. Він плюнув їй у обличчя. Всім Рожвинам. І мені. Своєму панові, своєму братові... отакий собі Чорноструг. Я мав інші пропозиції. Дівчина князя Бракена. Вальдера Фрея... будь-яка з трьох, він сам казав... То він одружився? З кимось? Хоч із ким-небудь?

— Ні, — відповіла Кетлін, — але все-таки проїхав багато довгих верст, аби побачити вас. Пробився до Водоплину з боєм. Мене б тут зараз не було, якби не допомога пана Бріндена.

— О так, він змолodu був славетний воїн, — промимрив батько. — Воювати вивчився добряче. Аби кого Лицарем Брами не поставлять. Князь відкинувся на спину і заплющив очі, смертельно втомлений.

— Хай прийде. Пізніше. Зараз посплю. Надто хворий, аби сваритися. Хай прийде пізніше, Чорноструг...

Кетлін ніжно поцілувала батька, розгладила йому волосся і залишила у тіні вежі, над швидкою водою, що плинула вниз. Батько заснув, не

встигла вона ще вийти зі світлиці.

Коли Кетлін повернулася до нижнього замкового двору, то побачила пана Бріндена Таллі, що стояв на водяних сходах у мокрих чоботях і балакав з сотником сторожі Водоплину. Забачивши її, він негайно припинив розмову й підійшов.

— Як?..

— Помирає, — відповіла Кетлін. — Саме так, як ми боялися.

Різьблене зморшками обличчя дядька скривилося від душевного болю. Він скуйовдив пальцями рясне сиве волосся.

— Він прийме мене?

Вона кивнула.

— Каже, що надто хворий, аби сваритися.

Брінден Чорноструг видав короткий смішок.

— А я надто старий вояка, аби йому вірити. Гостер дорікатиме за ту дівчину Рожвин і тоді, як ми підпалимо його поховальне вогнище. Така вже чортова кістка.

Кетлін посміхнулася, бо знала, що дядько каже щиру правду.

— Щось я не бачу Робба.

— Здається, він пішов з Грейджоєм до трапезної.

Теон Грейджой сидів на лаві у трапезній палаті Водоплину, втішаючи себе рогом пива, а залогу замку її батька — оповідкою про погромище у Шепітній Пущі.

— Багато хто пробував тікати, але ми заципнули долину з обох боків і вдарили мечем та списом просто з темряви. Ланістерівці, мабуть, вирішили, що на них наскочили Інші, коли просто посередині опинився Роббів лютововк. Я сам бачив, як одному чолов'язі той звір вирвав руку з плеча, а їхні коні збожеволіли від самого вовчого запаху. Не скажу навіть, скільки їх там з коней попадало...

— Теоне, — перервала вона його базікання, — де я можу знайти сина?

— Князь Робб пішов до божегаю, пані.

Саме так вчинив би й Нед. «Він син свого батька не меншою мірою, ніж мій. Я маю це пам'ятати. О боги, Неде...»

Робб знайшовся під зеленим пологом листя, оточений високими красодеревами та старими великими в'язами. Він стояв навколішки перед серцем гаю — тонким оберіг-деревом з обличчям радше сумним, аніж лютим. Меч-півторак стирчав перед ним у землі; пальці у

рукавицях сплелися навколо руків'я. Поруч так само стояли інші: Великоджон Умбер, Рікард Карстарк, Маєга Мормонт, Галбарт Гловер. Був там навіть Титос Чорноліс, розвіваючи чорною накидкою з крукового пір'я. «Це всі, хто тримається старих богів», раптом зрозуміла вона. А потім запитала себе, яких богів вона сама шанує зараз. І не знайшла відповіді.

Турбувати панство за молитвою не годилося. Боги мають отримати своє... навіть ті жорстокі боги, які забрали в неї Неда і хочуть забрати батька. Тому Кетлін чекала. Річковий вітер шурхотів у високому гіллі; справа виднілася Колісна Башта, сповита збоку плющем. Стоячи там, вона раптом відчула шалений приплив спогадів. Батько вчив її сидіти верхи під отими деревами, а під тим в'язом Едмур впав і зламав руку, а онде збереглася альтанка, у якій вони з Лізою гралися в поцілунки разом з Петиром.

Про те вона не згадувала давно. Скільки ж їм тоді було років? Вона сама була не старша за Сансу, Ліза — за Ар'ю, а Петир був іще молодший, але палкий та завзятий. Дівчата передавали його від однієї до іншої, то хмурніючи, а то хихотячи. Спогад був такий живий та сильний, що вона майже відчула доторк спітнілих пальців на своїх плечах, запах м'яти у його подиху. В божегаї завжди росла м'ята, і Петир любляв її жувати. Такий був зухвалий малий — завжди втрапляв у якусь халепу.

— Він намагався засунути мені язика до рота, — зізналася Кетлін сестрі потім, коли вони лишилися наодинці.

— Мені теж, — прошепотіла Ліза. Від збентеження їй аж подих перехопило. — Ой, то була така втіха...

Робб повільно зіп'явся на ноги, вклав меч до піхов, і Кетлін раптом спитала себе, чи її син колись цілував дівчину в божегаї. Та напевне ж цілував. Вона сама бачила, які погляди з поволокою кидає на нього Джейна Пул і деякі служниці, навіть вісімнадцятирічні... він очолював військо у битві, сам убивав ворогів мечем — авжеж і поцілунки його не минули. На очах з'явилися сльози, і вона сердито витерла їх.

— Матінко, — мовив Робб, побачивши її. — Треба скликати раду. Мусимо ухвалити деякі рішення.

— Твій дід бажає тебе бачити, — відповіла вона. — Він дуже хворий, Роббе.

— Пан Едмур розповів мені. Я сумую про князя Гостера разом з вами, пані матінко... але спершу нагальні справи. Ми отримали звістку з півдня. Ренлі Баратеон заявив права на братову корону.

— Ренлі?! — вражена, вимовила вона. — Я б радше чекала чогось такого від князя Станіса...

— Так само, як і всі ми, пані, — відповів Галбарт Гловер.

Військова рада засідала у трапезній Водоплину за чотирма довгими столами на кобильницях, поставленими нерівним квадратом. Князь Гостер був заслабкий, аби на неї з'явитися, тому дрімав на балконі й, мабуть, бачив уві сні сонце на річковій воді за часів своєї юності. На панському місці Таллі сидів Едмур, коло нього — Брінден Чорноструг, а ошую, одесну та уздовж бокових столів — значкове панство Водоплину. Звістка про перемогу біля замку рознеслася серед панів Тризуба, що були розбіглися від пана Хайме, і стягла їх назад до замку. З'явився Карил Ванс — тепер вже князь після загибелі свого батька під Золотим Зубом. З ним був пан Марк Дудар, а разом вони привезли одного з Даррі, сина пана Раймуна — хлопчика, не старшого за Брана. З руїн Камінного Заплоту з'явився набурмосений князь Джонос Бракен і сів якомога далі, скільки дозволяли столи, від Титоса Чорноліса.

Північне панство розсілося навпроти. Кетлін та Робб сиділи обличчям до її брата, розділені столами у трапезній. Числом північні князі поступалися річковим. Ошую Робба сидів Великоджон, а за ним — Теон Грейджой; одесну Кетлін — Галбарт Гловер та пані Мормонт. Князь Рікард Карстарк був змарнілий, наче у страшному сні — з чорними западинами навколо очей, сплутаною та брудною бородою. Він втратив двох синів у Шепітній Пущі, а про третього, найстаршого, не було чути ані звістки, відколи той очолив карстарківських списників у битві на Зеленозубі проти Тайвина Ланістера.

Суперечки тягнулися до глибокої ночі. Кожен пан мав право слова і користувався ним на свій розсуд... тобто галасував, лаявся, переконував, блазнював, сипав жартами, торгувався, грюкав кухлем по столі, погрожував, вибігав із трапезної, повертався похмурий або з кривою посмішкою. А Кетлін сиділа та слухала усіх.

Руз Болтон зібрав побиті залишки другого війська на початку загати через Перешийок. Пан Гелман Толгарт разом з Вальдером Фреєм тримав під своєю рукою Близнюки. Військо князя Тайвина перетнуло

Тризуб та відходило до Гаренголу. А на додачу держава мала двох королів. Двох королів, які ні в чому не могли примиритися між собою. Багато хто зі значкового панства хотів негайно рушити на Гаренгол, зустріти князя Тайвина у битві та покінчити з силою Ланістерів назавжди. Натомість молодий та гарячий Марк Дудар наполягав на тому, щоб вдарити на захід — просто на Кастерлі-на-Скелі. Але були й такі, що радили поводитися розважливіше. Водоплин відрізав ланістерівське військо від постачання, вказав Язон Малістер. Варто почекати, не пускаючи до князя Тайвина ані загони, ані обози. А тим часом зміцнити свою оборону та дати відпочинок стомленому війську. Князь Чорноліс слухати про те не бажав. Він казав, що слід скінчити справу, розпочату в Шепітній Пущі — рушити просто на Гаренгол, підібравши дорогою військо Руза Болтона. Як завжди, те, що пропонував Чорноліс, гаряче заперечував Бракен. Князь Джонос Бракен наполягав на тому, щоб присягнути королю Ренлі та рушити на південь, аби з'єднатися з його силами.

— Ренлі не є законним королем, — мовив Робб. Він уперше розкрив рота за всю суперечку. Як і його батько, він добре умів слухати.

— Але ж не можете ви стояти за Джофрі, пане мій, — заперечив Галбарт Гловер. — Він стратив вашого батька.

— Це діяння заплямувало Джофрі вічною ганьбою, — мовив Робб, — але не наділило князя Ренлі правом на престол. Джофрі є старшим шлюбним сином короля Роберта, і трон має належати йому згідно законів держави. В разі його смерті, до якої я охоче докладаю власну руку, в нього лишиться молодший брат. Наступним у черзі до трону після Джофрі буде принц Томен.

— Томен — такий самий Ланістер! — гарикнув пан Марк Дудар.

— Може, й так, — похмуро відказав Робб. — Хай жоден з братів-Ланістерів не вартий зайняти престол. Але до чого тут взагалі князь Ренлі? Він молодший з братів короля Роберта. Молодший! Бран не може стати князем Зимосічі переді мною, а Ренлі не може стати королем раніше за князя Станіса.

Пані Мормонт погодилася:

— Князь Станіс має більші права.

— Але Ренлі вже коронувався, — зазначив Марк Дудар. — Вирій і Штормолам підтримують його у боротьбі за трон, та й дорнійці не

забаряться. Якщо Зимосіч і Водоплин додадуть свої сили до їхніх, він матиме п'ять із семи великих домів на своєму боці. Ба навіть шість, якщо Арини зволять рушити з місця! Шість домів супроти однієї Скелі! Панове, та за якийсь рік ми зможемо виставити на шпичках усі їхні голови: королеви, короля-хлопчика, князя Тайвина, Біса, Крулеріза, пана Кевана... усіх! Ось що ми матимемо, ставши за короля Ренлі. А що має князь Станіс проти такої сили?

— Законне право, — вперто мовив Робб. У цю хвилину Кетлін не могла не помітити моторошної подібності сина до батька.

— То ви хочете, аби ми стали за Станіса? — запитав Едмур.

— Не знаю, — зізнався Робб. — Я молюся, аби мені вказали, що робити, але боги не відповідають. Ланістери стратили мого батька, звинувативши у зраді, та ми всі знаємо, що вони збрехали. Але якщо Джофрі — законний король, а ми проти нього битимемося, то й справді станемо зрадниками.

— Мій вельможний батько порадив би не поспішати, — мовив поважний роками пан Стеврон з тхорячою усмішкою Фреїв. — Почекати, поки два королі граються у гру престолів. А коли скінчать, присягнути переможцеві, або ж стати проти нього — далі видно буде. Поки Ренлі готується до війни, князь Тайвин охоче вітатиме перемир'я з нами... і захоче, аби йому повернули сина. Вельможні панове, дозвольте мені поїхати до Гаренголу і домовитися з ним про вигідні умови та викупи...

Його голос потонув у ревищі гніву.

— Боягуз! — гримів Великоджон.

— Благати про перемир'я — означає показати слабкість, — заявила пані Мормонт.

— До дідька викупи! Не можна віддавати Крулеріза! — горлав Рікард Карстарк.

— Але чому ви проти миру? — спитала Кетлін.

Панство перевело на неї очі, але вона відчула тільки погляд Робба, нічий інший.

— Пані матінко, вони замордували мого вельможного батька і вашого чоловіка, — похмуро відповів він. А тоді витяг з піхов меча і поклав на столі перед собою, осяявши грубе дерево яскравою крицею. — Ось мій мир. Для Ланістерів в мене іншого нема.

Великоджон схвально заревів, додалися голоси інших панів, брязкіт мечів, стукіт кулаків по столах. Кетлін почекала, поки всі заспокоються. — Панове, — мовила вона до них. — Ви всі були підданими князя Едарда, але ж я ділила з ним постіль та виношувала його дітей. Чи не гадаєте ви, що моя любов до нього слабша за вашу?

Її голос трохи не зламався з суму, але Кетлін глибоко вдихнула і опанувала себе.

— Роббе, якби твій меч міг повернути його до життя, я б не дозволила вкласти його до піхов, доки Нед знову не встав би зі мною поруч... але ж його більше немає, і цього не змінять хоч сто Шепітних Пущ. Загинув Нед, загинув Дарин Роголіс, загинули відважні сини пана Карстарка та інші хоробрі воїни. Ніхто з них вже не повернеться до нас. Чи не досить нам пролитої крові?

— Ви жінка, пані моя, — пробурчав Великоджон своїм гучним басом.

— Жінки в таких речах нічого не тямлять.

— Ваша стаття слабка і добросерда, — погодився пан Карстарк, якому батьківське горе прорізало на лиці свіжі зморшки. — А чоловіків втішає тільки помста.

— Дайте мені до рук Серсею Ланістер, пане Карстарк, і ви побачите, які добросерді бувають жінки, — відповіла Кетлін. — Я не вмію вести військо у бій, але відрізняю плідне від безплідного. Ми пішли на війну, коли зграї ланістерівців плюндрували річковий край, а Нед сидів у полоні, брехливо звинувачений у зраді. Ми билися, аби захистити себе і здобути волю моєму панові чоловікові.

— Гаразд, одне ми зробили, а іншого вже не повернеш. Я плакатиму по Недові до кінця своїх днів, але треба подумати і про живих. Я хочу назад моїх доньок, але королева досі тримає їх в себе. Якщо мені запропонують змінити чотирьох Ланістерів з нашого полону на двох Старків з їхнього, я радо погоджуся і подякую богам. Я хочу, щоб ти, Роббе, живий і здоровий правив на Зимосічі зі столу свого батька. Я хочу, щоб ти прожив життя, цілував дівчину, одружився, взяв на руки власного сина. Я хочу підписатися під кінцем цього жаху. Я хочу додому, панове — оплакати свого чоловіка.

Коли Кетлін скінчила, всі у палаті мовчали.

— Мир, — мовив її дядько Брінден. — Мир — це чудово, пані... але на яких умовах? Безглуздо перекувати меч на орало, щоб назавтра

знову кувати з нього меча.

— За віщо загинули мої Торген та Едард? Заради чого я повезу до Карголду їхні кістки? — вигукнув Рікард Карстарк.

— Авжеж, — додав князь Бракен. — Грегор Клеган знищив мої лани, вирізав моїх селян і лишив від Камінного Заплоту спалену руїну. А тепер я маю гнути коліна перед тими, хто його надіслав? За віщо ми билися, якщо тепер все має стати, як було?

На подив і острах Кетлін, з ним погодився князь Чорноліс.

— А якщо ми таки вкладемо мир з королем Джофрі, то чи не зрадимо цим короля Ренлі? Раптом олень переможе лева, і де тоді опинимося ми?

— Що б ви там собі не думали, я ніколи не визнаю Ланістера своїм королем, — оголосив Марк Дудар.

— Я теж! — заверещав малий Даррі. — Ніколи!

Знову здійнявся галас. Кетлін сіла у відчаї. Адже їй майже вдалося. Була мить, коли її майже послушали, майже... але та мить скінчилася. Не буде миру, не буде часу зцілити рани, не буде безпеки й порядку. Вона поглянула на сина, що прислухався до суперечки панів: спохмурнілий, занепокоєний, але одружений зі своєю війною. Він дав обіцянку заручитися з однією з дочок Вальдера Фрея, але його справжню наречену — купу мечів — вона ясно бачила зараз перед собою на столі.

Кетлін саме згадувала своїх дівчаток і питала себе, чи колись ще побачить їх знову, аж тут на ноги зіп'явся Великоджон.

— ПАНОВЕ ТОВАРИСТВО! — залунав його голос аж під кроквами стелі. — Ось моя відповідь обом тим королькам!

І він лунко харкнув на підлогу.

— Плював я на того Ренлі Баратеона разом зі Станісом! З якого дива один чи інший має верховодити наді мною та моїм дідицтвом з якогось там квіткового сідала у Вирії чи Дорні? Що вони знають про Стіну, вовчу пущу чи кургани першолюдей? Та вони й справжніх богів не відають, а моляться на казна-що! А про Ланістерів скажу, що я їх вже наївся — хай тепер Інші доїдають!

Він потягся за плече і видобув свого величезного дворучного меча.

— Чому ми не маємо правити над собою самі? Ми ж бо одружилися з драконами, а драконів давно немає на світі!

Він вказав клинком на Робба.

— Онде сидить єдиний король, перед яким я схилю коліно, панове, — прогрімів Джон. — Король на Півночі!

І він схилив коліно, і поклав меч до ніг її сина.

— Такий мир і мені до вподоби, — мовив князь Карстарк. — Хай забирають собі червону хату разом із залізним сідалом.

Він потяг з піхов меч-півторака.

— Король на Півночі! — вигукнув князь, стаючи на коліно біля Великоджона.

Підвелася й Маєга Мормонт.

— Король Зими! — проголосила вона і поклала коло мечів шпичасту булаву.

Один за одним ставало на ноги річкове панство: Бракен, Чорноліс, Малістер. Ці доми ніколи не корилися Зимосічі, але Кетлін бачила, як вони оголюють клинки, схиляють коліна і вигукують старі слова, що їх не чували у державі більше як триста років — відколи Аєгон Дракон зробив із семи королівств одне Семицарство. Але зараз ті слова знову гриміли між стін трапезної палати її батька:

— Король на Півночі!

— Король на Півночі!

— КОРОЛЬ НА ПІВНОЧІ!

Даянерис Х

Земля навколо була червона, мертва, пересохла; у такій важко знайти добрячі дрова. Збирачі повернулися з покрученими тополями, ліловим чагарником, в'язками брунатної сухої трави. Вони вибрали два найпряміших стовбури, зрубали гілля, обдерли кору, розщепили колоди навпіл і поклали великим квадратом. Серединку квадрату заповнили соломою, чагарником, стесаною корою, оберемками сіна. Рахаро вибрав коня з того невеличкого табунка, що їм лишився; кінь не міг, звісно, рівнятися з гнідим хала Дрого, але ж тому гнідому і на цілій землі небагато б знайшлося рівних. Посередині квадрату Агго дав йому з руки зів'яле яблучко і звалив одним ударом сокири межі очі.

Зв'язана по руках і ногах, Міррі Маз Дуур дивилася з пилюки неспокійними чорними очима.

— Того не досить — убити коняку, — звернулася вона до Дані. — Кров сама собою нічого не варта. Ти не знаєш, які слова казати, аби

напустити чари, і мудрості не маєш, аби їх взнати. Чи ти гадаєш, кровознатство — то дитяча забавка? Ти кличеш мене «маегі» так, мовби це якась лайка, але ж саме слово значить лише «мудра», і не більше того. Ти ще дитина з повною головою дитячого невігластва. Не знаю, що ти прагнеш зробити, але на твоє все одно не вийде. Скинь з мене ці тенети, і я допоможу.

— Я стомилася від бекання маегі, — мовила Дані до Джохого. Той добряче приклався до жриці батогом, і вона врешті-решт замовкла.

Над тушею коня збудували поміст із тесаних колод, стовбурів малих дерев, найтовщого і найпрямішого гілля, яке змогли знайти. Дрова вклали зі сходу на захід, як сонце долає день. На помості склали купою багатства хала Дрого: велике шатро, мальовані жилетки, сідла та кінську зброю, подаровану батьком на повноліття нагайку, того самого араху, яким він убив хала Ого разом із сином, могутній лук драконячої кістки. Агго бажав додати до них ту зброю, яку кривноїзники Дрого подарували Дані на день весілля, та вона їм заборонила.

— То мої подарунки, — мовила вона, — і я маю для них застосування. На скарби хала навалили ще один шар чагарнику, а згори накидали оберемки сухої трави.

Пан Джораг Мормонт відвів її убік, поки сонце повільно лізло до зеніту.

— Принцесо... — почав був він.

— Чому ви мене так кличете? — рішуче перервала його Дані. — Мій брат Візерис був вашим королем, чи не так?

— Саме так, пані.

— Але Візерис мертвий. Я його спадкоємиця, останній пагін дому Таргарієн. Все, що належало йому, тепер моє.

— Моя... королево, — виправився пан Джораг, стаючи на одне коліно.

— Мій меч, що був його — тепер ваш, Даянерис. І моє серце, яке ніколи не належало йому — також ваше. Я лише бідний лицар і не маю чого обіцяти вам, окрім вигнання, але благаю, вислухайте. Відпустіть хала Дрого його дорогою. Ви не лишитеся самі. Обіцяю, ніхто не повезе вас до Ваес Дотраку проти згоди і не примусить приєднатися до дошхалін. Їдьмо зі мною на схід: до Ї-Ті, Карфу, Нефритового моря, Асшаю коло Тіні. Ми побачимо ще не бачені дива, скуштуємо таких вин, яких боги забажають нам піднести. Прошу вас, халісі. Я знаю ваш

намір. Відмовтеся від нього. Благаю, не треба цього робити.

— Але я мушу, — мовила Дані. Вона торкнулася його щоки з сумом та ніжністю. — Ви нічого не розумієте.

— Я розумію, що ви його кохали, — глухим від відчаю голосом відповів пан Джораг. — Я колись теж кохав свою шляхетну дружину, але не помер разом з нею. Ви — моя королева, мій меч належить вам, але не просіть мене стояти осторонь, поки ви підніматиметеся на поховальне вогнище Дрого. Я не зможу дивитися, як ви палаєте у вогні.

— Овва, то ось чого ви боїтеся? — Дані легенько поцілувала лицаря у широке чоло. — Не така я вже дитина, любий мій захиснику.

— То ви не прагнете померти разом з чоловіком? Присягаєтеся, моя королево?

— Присягаюся, — відповіла вона посполитою мовою Семицарства, її законного дідицтва.

Третій поверх поховального вогнища був виплетений з гілок, не товстих за палець, і вкритий сухим листям та дрібними гілочками. Тіла поклали з півночі на південь, від льоду до вогню, наклавши високу купу м'яких подушок та шовкових простирадл. Поки все було готове, сонце почало хилитися до заходу. Дані скликала до себе дотракійців, яких лишилося менше за сотню. «А зі скількома починав Аегон?», раптом майнула в неї думка. «Та байдуже.»

— Ви станете моїм халазаром, — мовила вона. — Я бачу перед собою обличчя невірників. І дарую вам волю. Зніміть нашийники. Якщо бажаєте — ідіть геть, і ніхто не завдасть вам шкоди. Але якщо залишитесь, то станете братами й сестрами, чоловіками й дружинами. Сторожкі чорні очі стежили за нею, нічого не виражаючи.

— Я бачу перед собою дітей, жінок, зморшки на обличчях старих. Я сама ще вчора була дитиною. Сьогодні я жінка. А завтра стану старою бабою. Кожному з вас я кажу: віддайте мені ваші руки й ваші серця, і для вас завжди знайдеться місце коло мене.

Вона обернулася до трьох молодих вояків її хасу.

— Джохого, тобі я дарую батога зі срібним руків'ям, якого отримала на весілля, і нарікаю тебе ко, і прошу від тебе присяги на вірність, аби ти жив і помер, як кров моєї крові, аби ти їхав при моєму боці та рятував од усякої кривди.

Джохого прийняв батога з її рук, але обличчям знітився.

— Халісі, — вимовив він, вагаючись, — так не робиться. То ганьба для мене — стати кривноїзником жінки.

— Агго, — покликала Дані, не зважаючи на слова Джохого. «Якщо озирнуся назад — пропаду.» — Тобі я дарую лука з драконячої кістки, якого отримала на весілля.

Лук був з подвійним вигином, лискучий, чорний, виняткової роботи, вищий за її зріст.

— Я нарікаю тебе ко, і прошу від тебе присяги на вірність, аби ти жив і помер, як кров моєї крові, аби ти їхав при моєму боці та рятував од усякої кривди.

Агго прийняв лука, опустивши очі долу.

— Я не можу сказати таких слів. Тільки чоловік може очолювати халазар і нарікати своїх ко.

— Рахаро, — правила своєї Дані, не слухаючи відмови, — тобі я дарую великого араха, якого отримала на весілля, з визолоченим руків'ям та лезом. І тебе також я нарікаю ко, і тебе прошу жити і померти як кров моєї крові, їхати при моєму боці та берегти од усякої кривди.

— Ти — халісі, — відповів Рахаро, приймаючи араха. — Я поїду коло тебе до Ваес Дотраку, що при підніжжі Матері Гір, і берегтиму від кривди, поки ти не займеш своє місце серед бабів дошхалін. Нічого більшого я не можу обіцяти.

Вона кивнула так спокійно, наче й не чула відповіді, а тоді обернулася до останнього зі своїх захисників.

— Пане Джорагу Мормонте, перший та кращий з моїх лицарів. Я не маю для вас весільного подарунка, та присягаюся, що одного дня ви отримаєте з моїх рук такого меча, якого ще не бачив світ — драконового клинка з валерійського булату. І вас я також прошу про присягу на вірність.

— Яку я даю моїй королеві, — відповів пан Джораг, стаючи на коліно і покладаючи меча до її ніг. — Присягаюся вірно служити, коритися вашій волі й віддати за вас життя.

— Що б не чекало попереду?

— Що б не чекало попереду.

— То дотримайтеся ж вашої присяги, а я молитимуся, аби ви ніколи не пошкодували про неї.

Дані підняла лицаря з колін. Витягнувшись на носачах, аби дістатися обличчя, вона ніжно і легенько поцілувала лицаря у вуста і мовила:

— Ви станете першим воїном моєї Королевогвардії.

Заходячи до намету, вона відчувала на собі очі свого халазару. Дотракійці щось бурмотіли і кидали на неї криві погляди темних мигдалевих очей. «Вирішили, що я збожеволіла», зрозуміла Дані. А може, й справді збожеволіла. Скоро вона дізнається. «Обернуся назад — пропаду.»

Купіль була гаряча, аж обпікала. Але Дані, якій Іррі допомагала залізти у воду, не сіпнулася і не скрикнула. Жар їй був до смаку — від нього вона почувала себе чистою. Джихікі додала у воду запашних олій, які знайшлися на базарі у Ваес Дотраку; волога пара, що здійснювалася з купелі, густо запахкотіла. Дорея вимила їй волосся, вичісала його як слід, розплутала вузли та ковтуни. Іррі відшкрябала спину. Дані заплющила очі й дозволила собі потонути у теплі та пахощах. Потроху тепло просякало крізь скніючу болячку між ніг. Вперше відчувши його там, вона здригнулася, та потім біль і напруга розчинилися і спливли з водою геть. Та й сама вона кудись попливла...

Відчувши себе чистою, вона вибралася з купелі з допомогою служниць. Іррі та Джихікі висушили її, обмахуючи віялами, а Дорея розчесала волосся, аби воно спадало спиною, неначе річка рідкого срібла. Дівчата напахкотили її гостроцвітом та корицею, торкнувшись злегка до зап'ястків, позаду вух, до сосків важких від молока грудей. Останнім був доторк до її жіночої суті. Палець Іррі ковзнув між її губ так м'яко та легко, наче поцілунок коханця, і подарував трохи прохолоди.

А тоді Дані відіслала усіх геть, аби приготувати хала Дрого до останнього перегону в нічні землі. Вона обмила його тіло дочиста, розчесала та намастила волосся, останній раз пробігаючи по ньому пальцями, зважуючи в руках, згадуючи перший свій доторк до нього в ніч весілля. Це волосся ніколи не стригли. Чи багато чоловіків померли, жодного разу не підрізавши волосся? Вона сховала у ньому обличчя, вдихнула пахощі олій. Пахощі трави та теплої землі, диму, чоловічого сім'я та коней. Пахощі Дрого. «Пробач мені, сонцю мого життя», подумала вона. «Пробач за все, що я зробила і що маю зробити. Я заплатила ціну, зоре моя, та вона вийшла надто високою...»

Дані виплела йому косу з рясного волосся, вуса схопила срібними кільцями, один за одним вплела дзвіночки. Багато дзвіночків: золотих, срібних та спижевих. Тих дзвіночків, зачувши які, вороги визнавали про наближення хала і втрачали мужність від жаху. Вона вдягла чоловіка у штани з кінського волосу та високі чоботи, застібнула на стані важкого паса зі срібних та золотих блях. На зарубцьовані груди вона натягла мальованого жилета, вже старого та вицвілого — того самого, який Дрого любив найбільше. Собі Дані вибрала просторі шальвари з піщаного шовку, шнуровані до колін сандалі та жилетку на кшталт Дрогової.

Сонце сідало, коли вона поклікала людей, аби віднести тіло на багаття. Дотракійці мовчки дивилися, як Джохого та Агго виносять його з намету. Дані йшла слідом. Чоловіка поклали на подушки та шовкові простирадла, головою до Матері Гір, що стояла десь там, далеко на північному сході.

— Олію сюди, — наказала вона. Миттю принесли глечики та вилили їх на багаття; шовки, чагарник і жмути сухої трави просякли олією, аж вона закапотіла між колод і наповнила повітря пахощами.

— Принесіть яйця, — наказала Дані служницям. Почувши щось у її голосі, вони щосили кинулися виконувати наказ.

Пан Джораг узяв її за руку.

— Моя королево, якого хісна матиме Дрого з драконячих яєць у нічних землях? Ліпше продати їх в Асшаї. Продайте одне — матимете корабля, аби повернутися до Вільних Міст. Продайте всі три — матимете статок до кінця днів своїх.

— Їх не на те дарували, аби я ними торгувала, — відповіла Дані.

Вона сама видерлася на багаття, щоб покласти яйця поряд зі своїм сонцем-і-зорями. Чорне — коло його серця, під пахвою. Зелене — коло голови, обплутане його косою. Вершково-золоте — унизу, між ніг. Поцілувавши чоловіка останній раз, Дані відчула солодку олію на своїх вустах.

Злізаючи з багаття, вона помітила, як на неї дивиться Міррі Маз Дуур.

— Ти божевільна, — хрипко проказала жриця.

— Чи така вже далека дорога від мудрості до божевілля? — спитала її Дані. — Пане Джорагу, візьміть маегі та припніть до багаття.

— До... королево, ні, послухайте...

— Робіть, що я кажу. — Все ж вона завагалася на мить, але потім у ній спалахнув гнів. — Ви присягалися коритися, що б не сталося! Рахаро, допоможи.

Жриця не видала ані звуку, поки її тягнули до поховального вогнища хала Дрого та розпинали на кілках поміж його скарбів. Дані сама налила олії на голову жінки.

— Дякую тобі, Міррі Маз Дуур, — показала вона, — за ту науку, що я від тебе навчилася.

— Ти не почувеш мого вереску, — відповіла Міррі, а олія стікала їй з волосся та всотувалася у одяг.

— Почую, — заперечила Дані, — та мені байдуже до твого вереску, я хочу забрати твоє життя, бо пам'ятаю твої власні слова: тільки смертю можна заплатити за життя.

Міррі Маз Дуур відкрила рота, але нічого не відповіла. Відходячи геть, Дані помітила, що з чорних очей маєгі зникло презирство, а натомість з'явилося щось схоже на страх. А тоді їй не лишилося робити нічого, крім як спостерігати за сонцем і чекати першої зірки.

Коли володар вершників помирає, його коней вбивають, аби він міг гідно в'їхати у нічні землі. Тіла спалюють під відкритим небом, і тоді хал верхи на вогняному коні займає своє місце серед зірок. Що лютішим вогнем чоловік палав за життя, то яскравіше засяє його зірка у вічній пітьмі.

Джохого побачив першим.

— Онде, — проказав він стишеним голосом.

Дані подивилася і побачила те, що шукала, низько на сході. Перша зірка була кометою і палала червоним. Криваво-червоним. Вогняно-червоним. І мала драконячого хвоста. Сильнішого знамення годі було й прохати.

Дані взяла з рук Агго смолоскипа й тицьнула ним між колод. Олія спалахнула тієї ж миті, а суха трава та чагарник — по одному ударові серця. Маленькі вогники ринули деревиною, наче прудкі червоні миші, ковзали олією, перестрибували з кори на гілки, а тоді на листя. Хвиля жару зненацька пухнула в обличчя: спершу м'яким подихом ніжнього коханця, та вже через мить — нестримно і нестерпно. Дані відступила на крок. Дерево затріщало у вогні, дедалі гучніше. Міррі Маз Дуур почала співати пронизливим переливчастим голосом. Полум'я билосся

у корчах та вихорах, язики доганяли один одного помостом. Сутінки тремтіли; здавалося, саме повітря згустилося від жару в рідину. Дані чула, як плюються та тріщать колоди. Вогонь охопив Міррі Маз Дуур, пісня її стала гучнішою, ще пронизливішою... а тоді вона захлинулася, безпорадно хапаючи повітря, і далі вже тільки скиглила тоненько, болюче, відчайдушно.

І ось вогонь дістався до її Дрого, оточив з усіх боків, схопив у гарячі обійми. Запалав одяг, і на мить хал видався вдягненим у пасма летючого жовтогарячого шовку, помережані крученими товстими нитками сірого диму. Дані розкрила уста й затримала подих. Якась частина її прагнула зробити те, чого боявся пан Джораг — ринути до чоловіка просто крізь полум'я, благодати його про прощення, пустити у себе останній раз, і хай полум'я топить плоть в них на кістках, поки вони двоє не стануть навіки одним цілим.

Горіла людська плоть тхнула так само, як кінське м'ясо, коли його смажать у вогняній ямі. Багаття ревіло та шаленіло у дедалі густіших сутінках, наче якийсь величезний звір, і лизькало черево ночі довгими язиками полум'я. Вереск Міррі Маз Дуур тонув у ревищі звіра без жодного сліду. Дим потроху загустився, дотракійці сахнулися й закашлялися. Жовтогарячі вогняні гемони розгорнули прапори під пекельним вітром, а колоди все шипіли та тріщали, а розжарене вугілля злітало у пасмах диму вгору, в темряву, наче новонароджені метелики. Жар плескав у повітрі великими червоними крилами, відганяючи геть і дотракійців, і навіть Мормонта. Сама лише Дані встояла на місці.

Підступивши до вируючого багаття ще на крок, Дані згадала, як до неї свого часу прийшло усвідомлення істини. Але жарівниця тоді була не досить гаряча. Язики вогню вихилялися перед нею, наче жінки, що танцювали на її весіллі. Вони крутилися, співали, здіймали в повітря жовтогарячі та кармазинові хустки... страшні на вид, але такі прекрасні, такі полум'яно-живі. Дані відкрила їм обійми, зачервонілася, заблищала шкірою. «Іще одне весілля», майнула в неї думка. Міррі Маз Дуур тим часом замовкла. Жриця гадала, що вона лише дитя, але всім дітям колись приходить пора виростати і навчатися.

Ще один крок, і Дані відчула п'ятами розжарений пісок навіть крізь

сандалі. Піт потік стегнами, грудьми, а вилицями — там, де колись текли сльози — ринули цілі струмки. Пан Джораг щось волав позаду, але вона не зважала. В цілому світі лишився один тільки вогонь. Полум'я буяло так прегарно, як ніщо бачене нею — мовби попереду танцювали чаклуни у жовтогарячих, золотих та червоних шатах, у довгих завихорених димних корзнях. Вона бачила кармазинових вогнелевів, велетенських жовтих зміїв та однорогів з блілого блакитного вогню; вона бачила риб, лисів, усяких чудовиськ, вовків, яскраво забарвлених птахів, квітучі дерева, і кожне видіння здавалося прекраснішим за попереднє. А ще вона побачила коня — великого сірого огиря, помережаного димними візерунками, оточеного сяйвом гриви, що буяла синім полум'ям. «Так, коханий мій, моє сонце-й-зорі, так, сідай верхи і вирушай в дорогу.»

Жилетка почала диміти; Дані здвигнула плечима, скидаючи її на землю. Мальована шкіра вибухнула вогнем, щойно вона зробила ще крок до багаття. Її груди відкрилися полум'яному сяйвові; з червоних напухлих сосків стікали молочні струмочки. «Час», подумала вона, «час настав», і на якусь мить побачила перед собою хала Дрого на димному коневі з палаючим батогом в руці. Він посміхнувся, і батіг з шипінням поповз вогнищем, наче змія.

Вона почула, як хряснув і розколовся камінь. Поміст, зроблений із дерева та чагарнику, почав хитатися і хилитися досередини. Просто на неї падали шматки палаючої деревини, дощем сипалося вугілля та попіл. А тоді додолу покотилося, застрибало і впало, спливаючи димом, іще щось: викривлений та поламаний шматок каменю, блідий із золотими жилками. Світ наповнився ревінням; крізь вогнепад Дані чула, як верещать від подиву жінки та діти.

«Тільки смертю можна заплатити за життя.»

А далі хряснуло так голосно й різко, наче гром вдарив, і навколо неї завихорився дим, і багаття зрушило з місця, і колоди почали вибухати, коли вогонь торкався їхніх потаємних сердець. Вона чула вереск переляканих коней, голоси дотракійців, повні жаху й переляку, голос пана Джорага, що кликав її та сипав прокльонами. «Ні», прагнула вона закричати до нього, «ні, мій добрий лицарю, не бійтеся за мене! Вогонь-бо належить мені. Я Даянерис Буреродна, дочка драконів, наречена драконів, матір драконів, хіба ви не бачите? Як ви можете НЕ

БАЧИТИ?!»

Багаття відригнуло у небо язик полум'я і диму сажнів зо п'ять заввишки, а тоді завалилося навколо неї. Дані без жодної тіні страху ступила у вогняну бурю, закликаючи до себе своїх дітей.

Втретє хряснуло так гучно і страшно, мовби цілий світ тріснув навпіл. Коли вогонь нарешті згас і земля вистигла до того, щоб по ній стало можна ходити, пан Джораг Мормонт знайшов дівчину посеред вугілля, оточену зчорнілими колодами, червоним жаром, спаленими кістками чоловіка, жінки та коня. Вона була вся гола, вкрита попелом; одяг перетворився на порошок, дивовижне волосся вигоріло дощенту... але сама вона лишилася неушкоджена.

Вершково-золотий дракончик смоктав її ліву грудь, спижево-зелений — праву. Руками вона колихала їх коло себе. Чорно-полум'яне звірятко розташувалося на плечах, закрутивши довгу жилаву шию кільцями під Даніним підборіддям. Коли воно побачило пана Джорага, то підняло голову і зиркнуло очами, схожими на червоні жарини.

Втративши мову, лицар впав навколішки. Воїни її хасу стали позаду нього. Джохого першим поклав араха до її ніг.

— Кров моєї крові, — пробурмотів він, притискаючись лицем до спливаючої димом землі.

— Кров моєї крові, — почула вона, як луною відізвався Агго.

— Кров моєї крові! — заволав Рахаро.

А після того підійшли її служниці, а тоді й інші — усі дотракійці, чоловіки, жінки й діти — і Дані досить було глянути їм у вічі, аби зрозуміти, що вони належать їй душею від сьогодні й довіку. Належать так, як ніколи не належали Дрого.

Коли Даянерис Таргарієн звелася на ноги, чорний дракон засичав, і з його ніздрів та рота пухнув білий дим. Інші двоє відірвалися від її грудей і теж додали свої голоси до кличу, збурюючи повітря напівпрозорими крильцями. І уперше за кількасот років ніч озвалася музикою драконів.

Додатки - великі дома Вестеросу

Дім Баратеон

Наймолодший з Великих Домів, заснований під час Завоювання. Пращур дому, Орис Баратеон, згідно пліток був братом-байстрюком Аегона Дракона. На війні Орис здобув славу і зробився одним з

найзавзятіших полководців Аегона. Орис переміг та знищив останнього штормового короля Аргілака Пихатого, і за те отримав від Аегона щедрю дяку: замок, землі та дочку Аргілака. Орис одружився з дівчиною і перебрав собі прапор, відзнаки та гасло її роду. Знаком Баратеонів є чорний олень на золотому тлі, увінчаний короною. Гасло дому: «Лютуймо!».

Король РОБЕРТ БАРАТЕОН, Перший тако наречений;

+ його дружина, королева СЕРСЕЯ, з дому Ланістер;

+ їхні діти:

— принц ДЖОФРІ, спадкоємець Залізного Трону, дванадцяти років;

— принцеса МИРЦЕЛА, дівчинка восьми років;

— принц ТОМЕН, хлопчик семи років;

+ його брати:

— СТАНІС БАРАТЕОН, князь Дракон-Каменя;

— його дружина, пані СЕЛИСА, з дому Флорент;

— їхня дочка, ШИРЕНА, дівчинка дев'яти років;

— РЕНЛІ БАРАТЕОН, князь Штормоламу;

+ його мала рада:

— великий маєстер ПИЦЕЛЬ;

— князь ПЕТИР БАЕЛІШ, на прізвисько МІЗИНЕЦЬ, коронний підскарбій;

— князь СТАНІС БАРАТЕОН, коронний корабельник;

— князь РЕНЛІ БАРАТЕОН, коронний правник;

— пан БАРІСТАН СЕЛМІ, Регіментар Королегвардії;

— ВАРИС, євнух, на прізвисько Павук, коронний шепотинник;

+ його двір, службовці та челядь:

— пан ІЛИН ПЕЙН, Королівський Правосуд, кат;

— САНДОР КЛЕГАН, на прізвисько Хорт, латник у службі принца Джофрі;

— ЯНОС СЛИНТ, уроджений міщанин, тисяцький міської варти Король-Берега;

— ДЖАЛАБАР КСОГО, князьок-вигнанець з Літніх островів;

— МІСЯЧОК, дурник-блазень;

— ЛАНСЕЛЬ та ТИРЕК ЛАНІСТЕРИ, зброєносці короля, брати королеви у перших;

— пан АРОН САНТАГАР, майстер-мечник;

+ його Королегвардія:

— пан БАРИСТАН СЕЛМІ, Регіментар;

— пан ХАЙМЕ ЛАНІСТЕР, на прізвисько Крулеріз;

— пан БОРОС БЛАУНТ;

— пан МЕРИН ТРАНТ;

— пан АРИС ДУБОСЕРД;

— пан ПРЕСТОН ЗЕЛЕНОПІЛЬ;

— пан МАНДОН МУР.

Найвідоміші значкові доми, що присягають Штормоламові: Селмі, Вільд, Трант, Пенроз, Ерол, Естермонт, Тарф, Лебедин, Дондаріон, Карон.

Найвідоміші значкові доми, що присягають Дракон-Каменеві: Кельтигар, Веларіон, Лукомор, Бар-Емон та Сонцезір.

Дім Старк

Старки виводять свій рід від Брандона Будівника і стародавніх Королів Зими. Тисячі років вони правили із замку Зимосіч як Королі на Півночі, доки Торген Старк, Король-на-Колінах, не вирішив присягнути на вірність Аегонові Дракону замість битися проти нього. Гербовим знаком дому є сірий лютововк на льодяно-білому полі. Гасло Старків: «Зима насувається».

Князь ЕДАРД СТАРК, господар на Зимосічі, Оборонець Півночі;

+ його дружина, пані КЕТЛІН, з дому Таллі;

+ їхні діти:

— РОББ, спадкоємець Зимосічі, юнак чотирнадцяти років;

— САНСА, старша дочка, одинадцяти років;

— АР'Я, молодша дочка, дівчинка дев'яти років;

— БРАНДОН, частіше званий БРАНОМ, хлопчик семи років;

— РІКОН, хлопчик трьох років;

— син-байстрюк, ДЖОН СНІГОВІЙ, юнак чотирнадцяти років;

+ його вихованець, ТЕОН ГРЕЙДЖОЙ, спадкоємець Залізних островів;

+ його однокрівні брати й сестри:

— {БРАНДОН}, старший брат, убитий за наказом Аериса II Таргарієна;

— {ЛІАННА}, молодша сестра, померла у горах Дорну;

— БЕНДЖЕН, молодший брат, на службі у Нічній Варті;

+ його чадь:

— маестер ЛЮВИН, радник, цілитель і учитель;

— ВАЙОН ПУЛ, управитель Зимосічі;

— ДЖЕЙНА, його дочка, найближча подруга Санси;

— ДЖОРІ КАСЕЛЬ, сотник замкової сторожі;

— ГАЛІС МОЛЕН, ДЕСМОНД, ДЖАКС, ПОРТЕР, КВЕНТ, АЛИН, ТОМАРД, ВАРЛІ, ГЕВАРД, КАЙН, ВІЛ, стражники;

— пан РОДРІК КАСЕЛЬ, майстер-мечник, дядько Джорі;

— БЕТА, його мала донька;

— септа МОРДАНА, вчителька і вихователька доньок князя Едарда;

— септон ЧАЙЛ, служитель при замковому септі та доглядач бібліотеки;

— ГУЛЕН, конюший;

— його син, ГАРВІН, стражник;

— ЙОЗЕТ, стайняр та об'їзний;

— ФАРЛЕН, псяр;

— СТАРА МАМКА, оповідачка казок, за давніх часів мамка-годувальниця;

— ХОДОР, її праонук, простакуватий на розум стайняр;

— ГЕЙДЖ, кухар;

— МІКЕН, коваль та зброяр;

+ його значкові пани та князі:

— пан ГЕЛМАН ТОЛГАРТ;

— князь РІКАРД КАРСТАРК, господар на Карголді;

— князь РУЗ БОЛТОН, господар на Жахокромі;

— князь ДЖОН УМБЕР, на прізвисько Великоджон;

— князі ГАЛБАРТ і РОБЕТ ГЛОВЕРИ;

— князь ВИМАН МАНДЕРЛІ, господар на Білій Гавані;

— княгиня МАЕГА МОРМОНТ, господарка на Ведмежому острові.

Значні дома, що присягають на вірність Зимосічі: Карстарк, Умбер, Кремінець, Мормонт, Роголіс, Кервин, Троск, Мандерлі, Гловер, Толгарт, Болтон.

Дім Ланістер

Біляві, високі та гарні на вроду, Ланістери походять від роду андальських пройдисвітів, що викраjali собі немале королівство серед західних гір та долин. Вони заявляють про свою спорідненість, з

жіночого боку, з Ланом Хитромудрим, напівказковим хитруном з Віку Звитяжців. Золото Кастерлі-на-Скелі та Золотого Зубу зробило їх найбагатшими з усіх великих домів Вестеросу.

Знаком дому є золотий лев на кармазиновому полі. Гасло Ланістерів: «Мені ревти, вам слухати».

Князь ТАЙВИН ЛАНІСТЕР, господар на Кастерлі-на-Скелі, Оборонець Заходу, Щит Ланіспорту;

+ його дружина, {пані ДЖОАНА}, сестра у перших, померла з пологів;
+ їхні діти:

— пан ХАЙМЕ, на прізвисько Крулеріз, спадкоємець Кастерлі-на-Скелі, брат-близнюк Серсеї;

— королева СЕРСЕЯ, дружина короля Роберта I Баратеона, сестра-близнючка Хайме;

— ТИРІОН, на прізвисько Біс, карлик;

+ його брати та сестри:

— пан КЕВАН, найстарший з княжих братів;

— його дружина, ДОРНА, з дому Звихт;

—— їхній старший син, ЛАНСЕЛЬ, зброєносець короля;

—— їхні сини-близнюки, ВІЛЕМ та МАРТИН;

—— їхня мала донька, ЯНЕЯ;

— ГЕННА, його сестра, одружена з паном Емоном Фреєм;

—— їхній син, пан КЛЕОС ФРЕЙ;

—— їхній син, ТІОН ФРЕЙ, зброєносець;

— {пан ТИГЕТ}, його другий брат, помер від віспи;

— його вдовиця, ДАРЛЕСА, з дому Марбранд;

—— їхній син, ТИРЕК, зброєносець короля;

— {ГЕРІОН}, його молодший брат, загубився у морі;

—— його дочка-байстрючка, ДЖОЯ, дівчинка десяти років;

— їхній брат у перших, пан СТАФОРД ЛАНІСТЕР, брат покійної пані Джоани;

—— його доньки, СЕРЕНА та МИРІЄЛА;

—— його син, пан ДАВЕН ЛАНІСТЕР;

+ його радник, маєстер КРЕЙЛЕН;

+ найзначніші лицарі та князі:

— князь ЛЕО ЛИСТОБРІД;

— пан АДДАМ МАРБРАНД;

— пан ГРЕГОР КЛЕГАН, на прізвисько Гора-на-Коні;
— пан ГАРИС ЗВИХТ, тесть панові Кевану;
— князь АНДРОШ БРАКС;
— пан ФОРЛЕЙ ПРЕСТЕР;
— пан АМОРИ ЛОРХ;
— ВАРГО ХАП, з вільного міста Кохору, очільник загону охотників.

Значні доми, що присягають Кастерлі-на-Скелі: Пейн, Звихт, Марбранд, Лиден, Відшиб, Листоблід, Кракегол, Серет, Деркач, Клеган, Престер, Вестерлін.

Дім Арин

Арини є нащадками Королів Гори та Долини, однієї з найстаріших та найчистіших династій андальського вельможного панства. Їхнім гербовим знаком є місяць із соколом, білі, на лазурово-небесному полі. Гасло Аринів: «Високі, як честь».

{Князь ДЖОН АРИН}, господар на Соколиному Гнізді, Захисник Долини, Оборонець Сходу, Правиця Короля, нещодавно померлий;

+ його перша дружина, {пані ДЖЕЙНА, з дому Ройс}, померла з пологів, народивши мертву дочку;

+ його друга дружина, {пані РОВЕНА, з дому Арин}, сестра у перших, померла від зимової застуди бездітною;

+ його третя дружина, пані ЛІЗА, з дому Таллі;

+ їхній син:

— РОБЕРТ АРИН, хворобливий хлопчик шести років, нині князь на Соколиному Гнізді та Захисник Долини;

+ чадъ і піддане панство:

— маестер КОЛЕМОН, радник, цілитель і вчитель;

— пан ВАРДІС ЕГЕН, сотник замкової сторожі;

— пан БРІНДЕН ТАЛЛІ, на прізвисько Чорноструг, Лицар Брами, дядько пані Лізи;

— князь НЕСТОР РОЙС, великий підстолій Долини;

— пан АЛЬБАР РОЙС, його син;

— МІЯ КАМІНЕЦЬ, дівчина-байстрючка в його службі;

— князь ЕОН ЛОВИЧ, пошукач руки пані Лізи;

— пан ЛИН КОРБРЕЙ, пошукач руки пані Лізи;

— МИХЕЛ ЧЕРЛЕНЕЦЬ, його зброєносець;

— княгиня АНІЯ ТЯГНИДУБ, удовиця;

—— пан МОРТОН ТЯГНИДУБ, її син, пошукач руки пані Лізи;

—— пан ДОНЕЛ ТЯГНИДУБ, її син;

— МОРД, брутальний наглядач при замковій в'язниці.

Значні дома, що присягають Соколиному Гнізду: Ройс, Баеліш, Тягнидуб, Лович, Черленець, Корбрей, Белмор, Мелкольм, Герсі.

Дім Таллі

Таллі ніколи не правили як королі, хоча тисячу років сиділи на багатих землях і мали за стіл великий та значний замок Водоплин. На час Завоювання річковий край належав Гаренові Чорному, королю Залізних островів. Дід Гарена, король Гарвин Твердорукий, відібрав Тризуб в штормового короля Арека, чиї пращури за попередні триста років звоювали усю землю до Перешийка і вбили останнього зі старих річкових королів. Марнославний та кровожерливий свавільник, Гарен Чорний не викликав великої любові в своїх підданих, тому багато річкових панів перебігли від нього до Аегона. Першим серед них був Едмин Таллі з Водоплину. Коли Гарен разом з нащадками загинув у палаючому Гаренголі, Аегон віддячив домові Таллі, поставивши князя Едмина зверхнім володарем та намісником над усіма землями вздовж Тризуба і примусивши решту річкового панства присягнути йому на вірність.

Знак Таллі — пструг у стрибку, срібний, на полі з лазурових та черлених хвиль. Гасло Таллі — «Родина, обов'язок, честь».

Князь ХОСТЕР ТАЛЛІ, господар на Водоплині;

+ його дружина, {пані МІНІСА, з дому Вент}, померла з пологів;

+ їхні діти:

— КЕТЛІН, старша дочка, одружена з князем Едардом Старком;

— ЛІЗА, молодша дочка, одружена з князем Джоном Арином;

— пан ЕДМУР, спадкоємець Водоплину;

+ його брат, пан БРІНДЕН, на прізвисько Чорноструг;

+ його чадь:

— маестер ВИМАН, радник, цілитель і вчитель;

— пан ДЕСМОНД ГРЕЛ, майстер-мечник;

— пан РОБІН РИГЕР, сотник замкової сторожі;

— УТЕРИД ВОЗНЯК, управитель Водоплину;

+ його лицарі та значкові пани:

— князь ЯЗОН МАЛІСТЕР, господар на Морестражі;

—— ПАТРЕК МАЛІСТЕР, його син та спадкоємець;
— князь ВАЛЬДЕР ФРЕЙ, господар Переїзду;
—— його численні сини, онуки та байстриюки;
— князь ДЖОНОС БРАКЕН, господар на Камінному Заплоті;
— князь ТИТОС ЧОРНОЛІС, господар на Крукоберігу;
— пан РАЙМУН ДАРРІ;
— пан КАРИЛ ВАНС;
— пан МАРК ДУДАР;
— княгиня ШЕЛЛА ВЕНТ, господарка на Гаренголі;
—— пан ВИЛІС ВОД, лицар у її службі.

Менші доми, що присягають Водоплинові: Даррі, Фрей, Малістер, Бракен, Чорноліс, Вент, Ригер, Дудар, Ванс.

Дім Тирел

Тирели піднеслися до княжої влади з колишніх урядовців при королях Обширу, чиї володіння обіймали широкі плодючі рівнини на південний захід від Дорнійського Порубіж'я і Чорноводної аж до берегів Західного моря. З жіночого боку вони заявляють права на походження від Гарта Зеленорукого, короля-тепличника з першолюдей, який носив вінця з виноградної лози та квітів, і за якого земля буяла цвітом і родила нечувані врожаї. Коли останній король старої династії, Мерн, загинув на Полум'яному Полі, його підстолій Гарлен Тирел відкрив ворота замку Вирій перед Аегоном Таргарієном і присягнув тому на вірність. Аегон віддав йому в дідицтво замок, а разом і владу над Обширом.

Знаком Тирелів є золота троянда на зеленотравному полі. Гасло дому: «Зростай, наша сила».

Князь МЕЙС ТИРЕЛ, господар на Вирії, Оборонець Півдня, Захисник Порубіж'я, Воєвода Обширу;

+ його дружина, пані АЛЕРІЯ, з дому Вишестраж на Старограді;

+ їхні діти:

— ВІЛАС, старший син, спадкоємець Вирію;

— пан ГАРЛАН, на прізвисько ГАРТОВАНІЙ, другий син;

— пан ЛОРАС, Лицар Квітів, молодший син;

— дочка МАРГЕРІЯ, дівчина чотирнадцяти років;

+ його мати-вдовиця, пані ОЛЕНА з дому Рожвин, на прізвисько Тернова Королева;

+ його сестри:

— МІНА, одружена з князем Пакстером Рожвином;

— ЯННА, одружена з паном Джоном Фосовеєм;

+ його дядьки:

— ГАРТ, на прізвисько Гидкий, великий підचाший Вирію;

—— його сини-байстрюки, ГАРС та ГАРЕТ БУЙЦВІТИ;

— пан МОРИН, тисяцький міської варти Старограду;

— маестер ГОРМОН, вчений у Цитаделі;

+ його чадь:

— маестер ЛОМИС, радник, цілитель і вчитель;

— ІГОН ВИРВЕЛ, сотник замкової сторожі;

— пан ВОРТИМЕР ЖУРАВ, майстер-мечник;

+ їхні лицарі та значкові пани:

— князь ПАКСТЕР РОЖВИН, господар на Вертограді;

— його дружина, пані МІНА, з дому Тирел;

— їхні діти:

—— пан ГОРАС, жартома прозваний Карасем, близнюк Гобера;

—— пан ГОБЕР, жартома прозваний Бобром, близнюк Гораса;

—— ДЕСМЕРА, дівчина п'ятнадцяти років;

— князь РАНДИЛ ТАРЛІ, господар на Рогошпилі;

—— СЕМВЕЛ, його старший син, на службі в Нічній Варті;

—— ДІКОН, його молодший син, спадкоємець Рогошпиля;

— АРВИН ДУБОСЕРД, господарка на Стародубі;

— князь МАТІС РЯБИН, господар на Золотогаї;

— князь ЛЕЙТОН ВИШЕСТРАЖ, Голос Старограду, господар на Порті;

— пан ДЖОН ФОСОВЕЙ.

Найвідоміші значкові доми, що присягають Вирієві: Вирвел, Дубосерд, Вишестраж, Журав, Тарлі, Рожвин, Рябин, Фосовей, Мулендор.

Дім Грейджой

Грейджой з Пайку ведуть своє походження з прадавнього роду Гереїв, знаного ще з Віку Звитяжців. За переказами, король Герей правив не тільки західними островами, але й самим морем, узявши русалку собі за дружину.

Тисячі років наскочники із Залізних островів — яких пограбовані віддавна величали «залізниками» — наганяли жаху на морський

простір, доходячи аж до порту Ібен та Літніх островів. Пишалися вони завзяттям у бою та своїми священними свободами. Кожен острів мав окремого «короля над сіллю» та «короля над скелею». Верховний король островів обирався з-поміж їх числа, аж поки король Уррон не зробив свій трон спадковим, винищивши інших королів, що зібралися на вибори. Але й династії Уррона поклати край андальська навала на острови через тисячу років по тому. Тоді Грейджой, подібно до інших острівних князів, одружилися із загарбниками.

Залізні королі простягали свою владну руку далеко за межі самих островів, аби викраяти собі королівство з материку вогнем та мечем. Король Кворед небезпідставно хвалився, що його накази «чують усюди, де плескотить солоня вода і хвилі котяться на берег». Щоправда, у наступні століття Кворедові нащадки втратили Вертоград, Староград, Ведмежий острів та більшу частину західного узбережжя. І все ж до часу, коли прийшов Завойовник, король Гарен Чорний правив на усіх землях між горами, від Перешийку до Чорноводної. Та коли Гарен разом із синами загинув при падінні Гаренголу, Аегон Таргарієн віддав річковий край у дідицтво дому Таллі, а вцілілому панству Залізних островів дозволив поновити стародавній звичай і обрати собі правителя. Саме тоді залізники обрали урядувати над собою князя Вікона Грейджоя.

Знаком Грейджойів є золотий кракен на чорному полі. Гасло дому: «Ми не сіємо».

Князь БАЛОН ГРЕЙДЖОЙ, господар на Залізних островах, Король над Сіллю та Скелею, Син Морського Вітру, Великий Жнець Пайку.

+ його дружина, пані АЛАНІС, із дому Харло;

+ їхні діти:

— {РОДРІК}, старший син, убитий при Морестражі під час Повстання Грейджоя;

— {МАРОН}, другий син, убитий на мурах Пайку під час Повстання Грейджоя;

— АША, їхня дочка, капітан «Чорного вітру»;

— ТЕОН, єдиний вцілілий син, вихованець князя Едарда Старка;

+ його брати:

— ЕУРОН, на прізвисько Вороняче Око, капітан «Тиші», розбійник, пірат і наскочник;

— ВІКТАРІОН, великий керманіч Залізного флоту;
— АЕРОН, на прізвисько Мокрочуб, жрець Потоплого Бога;
Менші доми, що присягають Пайкові: Харло, Мурованець, Марлин,
Розстав, Ботлик, Темній, Коливорот, Дівер.

Дім Мартел

Німерія, войовнича цариця на Ройні, привела до берегів Дорну, найпівденнішого із семи королівств Вестеросу, десять тисяч кораблів і вийшла заміж за князя Морса Мартела. З її допомогою він придушив опір суперників і став правити на усьому Дорні. У Дорні й донині відчувається сильний ройнарський вплив. Так, дорнійські повелителі завжди величали себе «великими князями», а не королями. За дорнійським законом землі й титули відходять старшій дитині — не обов'язково чоловічої статі. Єдиним із семи королівств Дорн не був підкорений Аегоном Завойовником. Тільки за два століття по тому Дорн увійшов до складу держави, і то не силою, а шлюбом і угодою. Миролюбний король Даерон II досяг мети там, де зазнали поразки найзавзятіші воїни: він одружився з дорнійською князівною Мирією і віддав руку власної сестри правлячому великому князеві дорнійському. Прапор Мартелів зображує червоне сонце, проштрикнуте золотим списом. Гаслом дому є «Несхилені, нескорені, незламні».

ДОРАН НИМЕРОС МАРТЕЛ, господар на Сонцесписі, великий князь Дорнійський;

+ його дружина, МЕЛАРІО, з Вільного Міста Норвосу,

+ їхні діти:

— князівна АРІАНА, старша дочка, спадкоємиця Сонцеспису;

— князь КВЕНТИН, старший син;

— князь ТРИСТАН, молодший син;

+ його однокрівні брати й сестри:

— його сестра, {принцеса ЕЛІЯ}, одружена з принцом Раегаром Таргарієном, вбита під час Погрому Король-Берега;

— їхні діти:

—— {принцеса РАЕНІС}, маленька дівчинка, убита під час Погрому Король-Берега;

—— {принц АЕГОН}, хлопчик-немовля, убитий під час Погрому Король-Берега;

— його брат, князь ОБЕРИН, на прізвисько Червоний Гаспид;

+ його чадь:

— АРЕО ГОТА, норвоський найманець, сотник великокняжої сторожі;

— маестер КАЛЕОТ, радник, цілитель, учитель;

+ його лицарі та значкові пани:

— ЕДРІК ДЕЙН, господар на Зорепаді.

Найвідоміші значкові доми, що присягають Сонцесписові: Йордейн, Сантагар, Аліріон, Толан, Крицак, Вил, Коєць та Дейн.

Стара династія - Дім Таргарієн

Таргарієни зветься кров'ю дракона і походять від вельможного роду старого Валерійського Вільноземства. В їхньому роді звичною є вражаюча (на думку багатьох, нелюдська) краса: бузкові, фіалкові, волошкові очі та сріблясто-золоте або платинове волосся.

Пращури Аегона Завойовника втекли від Лиха Валерії й того безладу та кровопролиття, які вчинилися внаслідок нього, і всілися на Дракон-Камені — скелястому острові у вузькому морі. Саме звідти Аегон з сестрами вирушили морем на завоювання семи королівств Вестеросу. Аби зберегти чистоту королівської крові, у домі Таргарієн часто наслідували валерійський звичай одружувати братів з сестрами. Сам Аегон узяв собі за дружин обох своїх сестер і від обох породив синів.

На прапорі Таргарієнів — триглавий дракон, червоний на чорному тлі. Три голови позначають Аегона та його сестер. Гасло Таргарієнів: «Вогнем і кров'ю».

Королі династії Таргарієн Роки правління датовано від Висадки Аегона.

1-37 — Аегон I, Аегон Завойовник, Аегон Дракон.

37-42 — Аеніс I, син Аегона та Раеніс.

42-48 — Маегор I, Маегор Лютий, син Аегона та Візеньї.

48-103 — Джаяхаерис I Старий, Джаяхаерис Миротворець, син Аеніса.

103-129 — Візерис I, онук Джаяхаериса.

129-131 — Аегон II, найстарший син Візериса. Права Аегона II на престол піддала сумніву його сестра Раеніра, на рік старша за нього. Обидва загинули у війні, що розпочалася між ними внаслідок цього і отримала від співців назву «Танок Драконів».

131-157 — Аегон III Драконяча Смерть, син Раеніри. Під час правління Аегона III помер останній таргарієнівський дракон.

157-161 — Даерон I Юний Дракон, Король-Хлопчак, найстарший син

Аегона III. Даерон звоював Дорн, та не зміг його втримати й помер молодим.

161-171 — Баелор I Улюблений, Блаженний, септон і король, другий син Аегона III.

171-172 — Візерис II, четвертий син Аегона III.

172-184 — Аегон IV Негідний, старший син Візериса. Його молодший брат, Аемон Драконолицар, був поборником, а за плітками ще й коханцем, королеви Наерис.

184-209 — Даерон II, син королеви Наерис від Аегона або Аемона. Даерон приєднав до держави Дорн, одружившись із дорнійською князівною Мирією.

209-221 — Аерис I, другий син Даерона II. Помер бездітним.

221-233 — Маекар I, четвертий син Даерона II.

233-259 — Аегон V Несподіваний, четвертий син Маекара.

259-262 — Джаяхаерис II, другий син Аегона Несподіваного.

262-283 — Аерис II, Навіжений Король, єдиний син Джаяхаериса.

Влада драконячих королів скінчилася після того, як Аериса II було скинуто з трону і вбито. Заразом у битві на Тризубі від руки Роберта Баратеона загинув і спадкоємець престолу, кронпринц Раегар Таргарієн.

Останні Таргарієни {Король АЕРИС ТАРГАРІЄН}, Другий тако наречений, убитий Хайме Ланістером під час Погрому Король-Берега; + його сестра та дружина, {королева РАЕЛА} з дому Таргарієн, померла з пологів на Дракон-Камені;

+ їхні діти:

— {принц РАЕГАР}, спадкоємець Залізного Трону, вбитий Робертом Баратеоном на Тризубі;

— його дружина, {принцеса ЕЛІЯ} з дому Мартел, убита під час Погрому Король-Берега;

— їхні діти:

—— {принцеса РАЕНІС}, маленька дівчинка, убита під час Погрому Король-Берега;

—— {принц АЕГОН}, хлопчик-немовля, убитий під час Погрому Король-Берега;

— принц ВІЗЕРИС, що іменує себе «Візерис Третій тако наречений, Семицарства повелитель», на прізвисько Король-Жебрак;

— принцеса ДАЯНЕРИС, на прізвисько Даянерис Буреродна, дівчина тринадцяти років.

Мапи

Мапи до книжки розміщено в Інтернеті, по нижченаведених адресах.

Весь світ

Північ Вестеросу

Південь Вестеросу

Мапи виготовлені перекладачем і адаптовані до перекладу.

Оригінальні назви на мапах відсутні.

